

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 912/III

האשרי לא הלך בעצת רשעים
 וברך הטאים לא עמד ובמושבו
 לצים לא ישב בני אם בתורת
 יהוה הפצו ובתורתו יהוה יונם
 נללה יהוה בעץ שרתול על
 פלג מיס אשר פריו יהוה בערתו
 ועלחו לא יבול וכל אשר יעשה
 יצליח לא יכן הרשעים כי אם-
 כמוץ אשר תדפנו רוח על כני
 לא יקמו רשעים במשפט וטאים
 בעדת צדיקים כי יודע יהוה דרך
 צדיקים ודרך רשעים תאבד
 למה רנשו נזים ולטאים
 יהגדו ריק יתצבו מלכי הרץ
 ודרונים

שבת
 כ"ג
 ספר
 ג'

קני-טל-ספר
 סימני-הגנה
 סימני-השם

אשרי

האיש בעשרת לשכות ומר נאמר ספר זה צפוח וצננון כמומר כסיר בהלל
 בתפילה בברכה בהודאה באשרי בהללו יה כנגד עשרה כני אדם ירוהו אדם
 מלכי נדק אנרהם משה דוד שלמה אסף ושלשה כני קרח הלוקין על ידותיו ויש אומרים אדם היה כמו
 שכתוב בדברי הימים ויש אומרים אין ידותיו שכתב זה אלא על שם הדמות והדוכים של גזרות שעברו
 עליו ועל ישראל אשרי האיש ליטע צדקתו כעץ אשר יעשה פירות ויהוה אלו הם אשר לא
 הלך בעצת רשעים ונזים נאמר כלעם אשרי של אש ותהלותיו של אדם אלו הם אשר לא
 שלח עמד לא ישב כי אם בתורת ה' חסדו הא למדת שיושב הלבים מכבוד לידו ביטול תורה
 ובחירתו הנם מתחלה היא בקראת תורת ה' ומשעמל בה היא בקראת תורתו והנה כל לשון הנה בלב
 הוא כד"ה והגיון לפי לבך והנה איה כי שוד והנה לבס: שמואל פלכרין כלעם: פלגי ראי ארש ב
 כלעם: ועליו לא יב ל' אפילו הסכולת שבו לכורך הוא ש חתן של תלמודי חכמים לכורך הוא ובריכה
 למוד: לא יבול לשון חכם כלעם כלעם: כמון לשון קש קומל לא כלעם: על כן וגומר
 דכיון הוא לחקרא של אחריו: כי יודע ה' וגומר לפי שהו יודע דרך צדיקים ולכחו הוא להכירה ו
 תמיד ודרך רשעים שכוה בעיניו ונעברה מלפניו על כן לא יתק חקמת רגל להטעים ליום הדן
 ולחטאים ליכתב בעדת צדיקים: למה רנשו נזים רבותי רדו חת העבין על מלך המשיח
 ולפי משעו יהוה כיון לפותיו על דוד עמו לעבין ש אמר וישמעו כלשמים כי מסרו ישראל את
 דוד למלך עויס ויקנו פלטים חת מחכהם ופלגו ידו ועליוס אמר למה רנשו נזים וכקצנו כלס:
 ולקומים והגו כלס דיק וקאומים וקחם פתח לקומים ואומים ונזים כלס קרובי עבין: יתצבו מלכי ב
 * כס ב- 2 23 אקן

והזונים נסרו יחד על ידו ועל-
 משיחו : נתתק את מוסרותימו
 ונשליכה ממנו עבתימו : יושב
 בשמים ישחק אתני ילעזלמו : אז
 ידבר אלימו באפו ובהרזו יבהלמו :
 ואני נכתי מלכי על ציון הר-
 קדשו : אכפרה אל הק יהוה אמר
 אלי בני אתה אני היום ילדתיך :
 שאל ממני ואחנה גוים נחלתך
 ואחוזתך אפסי ארץ : תרועם בשבת
 ברזל ככלי ויצר תנפצם : ועתה

מלכים השבילו חוסרו שפטי ארץ
 עברו אתי יהוה ביראה וילוברעדה
 נשקבר פן יאנף ויתאבדו דרך
 בריבער כמעט אפו אשרו כר-
 חוסי בו :
 מוזמר לדוד בכרחו מפני
 אבשלום בנו : יהוה מה רבו
 צרי בים קמים עליו : רבים
 אמרים לנפשי אין ישועתה לו
 באלהים סלה : ואתה יהוה מנן
 בעדי כבודי ומרים ראשי :

אחז ורוחם כוסדו יחד וגומר * ורוחם שיכרש כלעז כוסדו לשון מוד שורקושי לרובט כלעז ומה
 היא העצה כמתק את מוסרותימו די שרובט ומה לו יקוראונלש כלעז לו רנושות שקושרין העול בהם
 עבותימו * לויקורש כלעז : ישחק ילעז ידבר לשון הוה הס משמשין : אז ידבר אלימו * כמו
 חליהם ומה הוא הדבור ואלי בטכתי מלכי למה רגשתם ואכבי מייתי לי את זה לכסוך ולמלך על ציון הר
 קדשו : אספרה אל חוק * אמר דוד חוק קנוב הוא ומקובל עלי לספר זאת ולהודיע : האמר אלי *
 על ידי בתן וגד ושמואל : בני אתה * ראש לישראל הקרוין בני בכוריהם ותקיימו על ידך כמו שכתוב
 באבכר בה אמר ה' בוד עבדי דוד אושיע את ישראל ובשילם אתה לפני כן שכלם תלוין כד : את
 היום * שהמלכתך עליהם : ילדתיך * להיות קרוי כני וחביב עלי כבן בשבילם כמו שכתוב וידע
 דוד כי הכינו הלחל על ישראל וכו' וישאת מלכותי בעבור עמו ישראל ומנינו במלכי ישראל המבויין
 לפניו שקר * בניו כמו שכתוב בשלמה הוא יפיה לי לבן ואכי הוה לו לאב ועוד מנינו ברוד בחומר
 סח הוא יקראני אבי אתה אלו ונור ישועתי : שאל מחי * התפלל אלי בכל עת שאתה בא להלחם
 בלויבך : תרועם * תרועה בשבת ברזל הוא החרב : תנפצם * תשכרם והוא לשון כפז ככל המקרא
 מרם המשובר שבדריס דקיס : ועתה מלכים השבילו * בבאי ישראל אפסי ראמים ומוכיחים אומות
 העולם למור ורעתם שחקת משע * לרשעים ולגדוקים : ונילו ברעדה * בשבת אתה רעדה
 שכתוב בה אחזה רעדה חכיפיה תגלו וישתמשו אם עבדתם את ה' : בשקן בר * זרו עמיתם בנו
 לכב לא שקו בר גלישטנט כלעז ומחם פתר אומן לשון תאוה כמו ואל אישך תשוקתך : פן יאכף *
 פן יקנוק : ותאבדו דרך * כענין שכתוב ודרך רשעים תאבד : כי יבער כמעט אפו * כי ברז
 מועט ובער אבו עליבט כחאוס ואומה שש אשרי כל חוסי בו יסו ככרים אשרו החוסים בו :
 מוזמר לדוד בכרחו * הרבה דרשו בני אדה כדבר ורנותינו אמרו משאמר לו הכניו הנכו משה
 פלך רעה ותך בתיך היה לבו סוער שח עבד או מזור יקום עלי שאינו מרחם עלי כיון שידע שכו
 טול פתח ומרש אדה על טרא עכסים קיימת ששו עבריו וסכרתי וספגתי שם סכרתי מחזיקים
 מלכותי עליהם שכתוב להם קומו ונכרחה מסני אכפלוס מה חבי שם כל אשר יבשר אדוני המלך הנס
 שפתיך וכשפת מחיט וטובי כן נפש ומכיר כן עמואל ונרולי הנלעדי ונאו לקראתו וכלכלוהו סס :
 רבים יאפלי * בני אדם גדולים בתור גדולים כחכמה גדולים בעושר גדולים בקומה כגון שאול
 ויחזיקוהו רואל ומהותפל * שחריט לנפשי * על נפשי : פן ישועתה לו באלהים פלה * לפי

קולי אל יהוה אקרא ויענני מהר
 קדשו סלה : אני שכנתי ואישנת
 הקיצות כי יהוה ישמני : לא
 אירא מרגבות עם אשר סביב
 שתי עליו * קומה יהוה הושיעני
 אלהי כי הפית את כל איבי לחי
 שני רשעים שפית : ליהוה הושיעת
 על עמך ברכתך סלה : ד
 למנצח בנגנות מוזמר לדוד
 בקרא יענני יהוה צדקי בצד
 הרחבת לי הגני ושמע תפלותי
 בני אש עד מה כבודי לברכה

תהבין ריק תבקשו צוב סלה
 ודעו כי חפלה יהוה חסיד לו יהוה
 ישמע בקראי אליו : דגו ואל
 תחטאו אמרו בלבבכם על
 משפככם ודמו סלה : זכחו וזכחו
 צדק ובטחו אל יהוה : רבים
 אמרים מיראנו טוב נסה עלינו
 אזר פניך יהוה : נתתה שמחה
 בלבי מעת דגנס ותירו שם רבו
 בשלום יהוה אשכנה והישן כי
 אתה יהוה לבוד לבטח תושבני
 ה למנצח אל הנחלות

שכח על אשת איש : אלי שכנתי ואישנת * לבי אטום כדאנה ופחד : הקויותי מדאנתי כי בטחתי
 כי היסמכני : שמו : לשון שאה נאטורכט כלעז יאי שח כמו שמו כמו למען שיתי אותותי :
 כי הכית את כל אויבי לחי * מכת כיוון היא כדל יתן למכרו לני בשבט יכנו על הלחי ומדרש אדה *
 מכת הפה כדל ינו אל ביתו ויחבק * שכי רשעים * נבחרים : לה' הושיעה וזומר * עליו להושיע את
 שכתוב ואת עמו ועל עמו מוטל לברך ולהודות להםלה : למנצח בנגינות מוזמר * זה יסד דוד
 שיאמרוהו בני לו המנצחין בנגינות כשיר על הדוכן לשון כופל במתחזקים בעבודה כענין
 שכתוב ויעז דו הלוים מתן עשרים שכה ומעלה לנגח על מלאכת ביתה : ככר הרחבת לי * כיונים
 שעברו עלי ומעתה חכני ושמע תפילתי : כלי איש * בני אברהם יתקן ויעקב שקרויים איש באברהם
 פאמר השב את אשת האיש ביחם באמר מי האיש הלזה ביעקב באמר איש תם : עד מה כבודי לכליאת
 עד מתי אחם מכוסים אומי ראיתם את כן ישי מי דוד ומי כן ישי בכרות כני עם כן ישי כי נוחר אתה לבן
 ישי אין לי שם : תבקשו כוז * תרדפו למנוח כוזים כגון הויפוס שמלשכים עלי ולי הוי מראים שלום
 וכיוצא בהם לילטורין שהיו ביומי שאול הלך דוד מסתתר בנגעת החכילה וכן הרבה : הכלה *
 הדביל : רגו * חדרו מלפני הקבה ואל תחטאו : אמרו בלבבכם על משכבכם * השיבו על לבבכם
 שהזהיר הכה על כך : זכחו וזכחו דק * הגדוקים מעשיכם והרי אהם כאקדמים וזכחים : וכטחו אל ה'
 שיטטי לכם טובה ואל תחטאו לו כשכיל מוחן שאהם מנפיה לקבל שר מאת שאול : רבים אומרים מי
 יראנו טוב * רבים מישראל יש שראין אומות העולם בעושר ובשלוה ואומרים מי יראנו טוב להיות
 עם רים ומשיגי תאוה כאלו : כסה על כו * הרס עלינו לכם את אור פניך לשון הרומים כס אריס כפי לש
 כסה עלינו רעכבליך כלעז כמו אכני חור מתחסכות אבל אפי אינו מקבא כסה כי שמה בטובה בלבי
 מעת דגנס ותירו שם של אומי רבו בעוה אפי אם למכעסיו כן לשיש רבינו על אשת כמה וכמה לעתיד
 לבא שחול ווס קנוב שכרם : בשלום יסדו אשכנה ואישך * הייתי שוכב וישן בטח ולא הייתי ירא מכל *
 בר ואויב * לכדל לבטח * כמו בטח כדל עין יעקב לשון אכטח ושקט הוא זאיכו בדרך להושיע
 גייסות עמו : אל הנחלות * מנחם פתר ככולן כה לית ועלמות גיטית ידמות כלל שמות כלי זמר הס ד
 וכעמית המזמר היתה לפי שיר הראוי לאותו כלי ומדרש אדה הספר פירש בחילות לשון כלה ואין זה
 משעשע

מומזר לרודו אמרו האזינה יהוה
בנה הנינו הקשובה לקול שועי
מלכי ואלהי כואליך אתפלל יהוה
בקר תשמע קולי בקר אענה לך
ואצפה כי לא אל הפקר השע
אתה לא ירד רע לא יתעב
הוללים לגד עיניך שנאת כל
פעלי אויב תאבד דברי כזב איש
דמים ומרמה ירחעב יהוה ואני
ברב חסדך אבוא ביתך אשתהוה
אל היכל קדשך ביראתך יהוה
יהוה נחני בצדקתך למען שודרי
הושר לפני דרכך כי אני בפיהו
נכונה קרבם הוות קבר פרתו
גרם לשונם יחלקוץ האשימם

אלהים יפלו ממע עור יתחם בלבי
פשעיהם הדיחמו ביריבוך ויש
יושמהו כל חוסך בלעולם ירננו
ותסך עלימו ועלצו בך אחבי שמך
י בראתה תברך צדיק יהוה בצנת
רצון תעשרנו יהוה יתעב
למנצח בנינו על השמינית
מומזר לרוד יהוה אל באפק
תוכיחני ואל בחמתך תפטרני
חנני יהוה כי אמלל אני רפאני
יהוה כי נבררני עמי ונפשי
נבחרה מאז ואת יהוה ערמת ואת
שובה יהוה חלצה נפשי חשיעני
למען חסדך כי אני במות זכרך
בשאלו מירדתי לך יתעלה

משמעות המילה ונס ענין המזמור אונו מדבר ככלם ונתקן לפתור כחילות ביוסות כמו כחיל של דבורי
וכמו וכחיל כל על מרגם ונתקן סויעת חייסין תפילה כשחיל ביוסות אויבים הבאים על ישראל ואומר
המשורר את המזמור כשחיל כל ישראל אתר האזינה ה' כשש ביט לשאלו נכחי לפניך ובשאלך כי
כח להתפלל לפניך והדאנה ענהו כלכי ביכה הניגו חנן הניגו לבי כך מעורר במדרש כל ביכה
שבמקרה העגום תחת הכון חן מזה וחכירו שבאיוב ואם ביכה שמוע זאת שאינו שם דבר אלא לשון
החן כמו בין תבין את אשר לפניך לכו העעם תחת הבית בקר תשמע קולי בבוקר אבי קורא לך
עליוסם שהו עת משפט ברשעים כמו שבאור לבקרים אומית כל רשעי ארץ היה זרועם לבקרים
כי בבקר בבקר ישבר בקר אעריך לך תגילתי על זאת אעריך לשון מערכה הוא
כן חננו מנס ואנפה שמוע בהם משפטים כי לא אל חסך דעם אתה ונאף לך
לאחד הרשעים מן העולם לא יגודך רע לא יגוד אבך סוללים משפטים ובלשון משכה
מאורבבין אוס דמים ומרמה זה היה עשו ואלו אף ביותך להודותך ברוב חסדך שהפלאות
תליו להאזיניו כמה מסה סודי עוייבי המנשים שכבודך ועצובו סודי כמו אשרו זל
קרוי כי אין בפיהו כבוה ואלים כאוהבים ואלים קרבם הוות מחשבות מרמה
קבר פרתו גרומם כלבו גיע אחרים בקבר הכולע את סגורו יחלקוץ דברי חלקקות
מאורבבותיקם ססה מענים על ישראל וזו ישאח כל חוביך ססך עלימו מגוכן ומסוכך
עלמו ועלמו כך כשירוש שאית חברך גדון יעקב ורעהו וכלם החקפת שלם רוסותיו של
אלים רצון כחת רוח אשלימכס בלעף תעטרבו מסובבנו כמו ושאלו ואמיו עוברים אל דוד ואל
אבסו על השמינית וכבוד של פמוה בימן ומחיות שמו וכן מבינו כדברו היוםם פלכו וככו על
השמינית לכח אומלל כסת וכל כח קוסולרן כלעף כמו יהודים האמללים דעורא
ואתה פעד מתי אביו ואיך רעף טובה מחרובת סלנת נשמי מחללי

באנחתי אשחה בכל ילדה משה
בדמעת ערשי אמסחו עששה
מזעס עיני עתקה בכל צורתי
יסורו ממני כל פעלי יאון בישמע
יהוה קול בכיו שמע היה תחנתי
יהוה תפל מניקה יבשו ויפלהו
מאד כל אויבי ישבו יבשו רנעו
שמון לרוד אשר שר
ליחה על דברי כושך מיני יהוה
אלהי בך חסיתי חוש עני מפל רדפי

והצילנו פן יטרף פאריה נפשי
פרק ואין מציל יהוה אלהים
עשחי ואת אם יש על בכפי
אם נפלתו שלמי רע ואחלצה
צוררי רקס וירדף אויב נפשי וישב
ורמס לארץ חיו וכבודי לעפר
שכן סלה קימה הוזה באפק
הנשא בעבדות צוררי ועורה אלו
משפט ציות יוערת לאמים תסוכבך
ועליה לפרוס שובה יהוה ידון
עמים

אשקה בכל לילה מעמי לשון ספי ומאוס והיטה ככלחם כסוחה ממשלם אנו מעמי בדמשעות ומוחס חכרו
עם בשר ירש השוקה לשחית ועם מי סחו בדמשעות ערסי אמסח אלחלח וזרטיב כמו מים עששה
לשון עשית עין שמאורה כהה ודומה לו כאילו הוא רואה דרך זכוכית שכנגד עיניו ומחס פירשו לשון
קרבין כמו יעמי עששו וכן כל לשון עש עמק בתישנה זכור קם עיני ככהיית אור ומחס חכרו עם
ועתק מוסס ההרה בכל נורתי כשכיל כרות שמירון לי וכשו ויפלהו רגו מהו וכשו וכשו פעם
פנייה ידן וחסן לפתור לכא הכה דן את הרשעי של אומות העולם ומחייב לניחם והם מרעמון
עליו והכח מחוירן ומור ומרחה גלויסן סלחם ידן אותם ומתחייבין והוא מחוירן לניחם הרי בושם
כפולה רבו שמאל בר כתיב אר לבער לבא כל אומה מה קוראה לאלים ואין עובד ומזון וקוראין
קדאסם תפלה היינו עובדי אסכס עבשו עשוס עבודת אלילים עוקר ואתי
ישועה ואין מושעיו עבודת אלילים אחר כך אל ה ולא עכס לכך באמר
גנין לרודי מחסס אור שנס זה אחד משמונת המזמור על שם סכרי
משנה שכחוד ומתפלל על הסגיון שאמר שירה על מפלתו של
מין המזמור איכנו סיס על כך לפי שהו מדבר על עסקי
זכי ככוס שבא עליו על עובשו של שול כמו שערש
ידך כהרם שול ובכו בו כדאיתא בחלק שניאין
דוד את מפלתו והתפלל שלא יפול ביד אויב
או ביד אויב על דברי שול שכהר על יד
משכה בעודו אף שול מחיכה במשני
אחריו סה גמלתי שולמי כע סה
את כקף מעילו סה להשחית ולחלנו
הורנו ולא פדננו ואחלנה לשון
סולר אמר כידם ככשף
ל לעשית כסס משפט קמה
מדרש ועדת לאומים
חק מעלכס וסוב וסב
עמים ספוך

עמים שפטני יהוה כצדקי וכרמתי
עליי יגמרינא דע רשעים וחכונ
צדיק ובחן לבות וכליות אלהים
צדיק: מני על אלהים מושיע
ישרי לבו: אלהים שופט צדיק
ואל זעם בכל זס: אם לא ישוב
חרבו ולימי שפתו דרך וכוונתו
ולו חכון פלימות חציו להלקים
יפעל: הנה הובל אין וחרה עמל
ויולר שקר: בור כרה ויחפרהו
ויפל בשחת יפעל: ישיב עמלו
בראשו ועל קרקדו חמסו ירד:
אודה יהוה בצדקו ואומרה שם
יהוה עליין: ח

למנצח על הגתית מומזר הארץ:

לרדי: יהוה אדנינו מה ארץ
שמך בכל הארץ אשר תנור הודך
על השמים: מפי עוללים וינקם
יסדת עו למנו צדקיה לחשבות
אויב ומתנקם: כי אראה שמת
מעשה מצנעתך יחל ויכבדים
אשר פונתה מה אנוש תזכרנו
וכן אדם כי תפקדנו: מה צדק
מעט מאלהים וכבוד ויהוה
תעטרהו: תמשלהו במעשי ידך
כל שזה תחת רגליו: צנה ואל פים
כלם וגם בהמית שדי: צפור
שמים ורגליהם עבר ארחות ימים
יהוה אדנינו מה ארץ שמך בכל
הארץ:

הדין מעליו ותננה על האמות מה: ודין: לפון וסודין: שפטניו
מעשים טובים שבידם ולא לפי העבודות: ויגור: לפון פליון
כלם: ותכין כליק וכוונת לבות: אמה ודע מי הוא הצדק
שופט נדיק: אמה לשפוט נדק: זיעם בכל יום: בשפת
יד מרשעו: חרבו ילטוט: הכה עליו ילטוט פורבירא
כלימות: לדולקים: לדולפים כמו כי דלקת א
פון הנדיקים יפעל הכה ויזמינם להמיתם כל דליה
שפה חללקך אהך: והרה עמל וילד שקר
בידו מתלף אחר כל מה דשיקרא מולד
הרשעים כרשעם: על הנתינת
אומה שבעתים לידך כעת כמו ש
שקך: ייתר מכדי כס ודת התי
הודך על השמים: ראוי
השרית שכינתך במקדש
ויונקי שדים עוללים
למען כורדיך: לה
מחל אומות וא
מאלהים עומד
לקרובו עומד
ככה

למנצח על מות לבן מומזר לדוד:
אודה יהוה בכל לבי אספרה כל
נפלאותיך: אשמחה ואעלצה בך
אומרה שמך עליון: בשוב איבי
אהור וכשלו ויאכרו מפניך: כי
עשית משפטי דוני ישבת לכסא
שפט צדק: בערת גוים אבדת רשע
שעם מחית לעולם ועד: האויב
הטו הרבות לנצח וערים נתשרת
אבד זכרם המה: ויהוה לעולם ישב
בזנן למשפט כסאו: והוא ישפט

המקראות: עלמות לבן יש פותרין על מות לבן על מות בנו אכסלם ולא יתכן פתרכו מוכי אומרו
לבן ולא אמר הכן ואין לו במוזר צדנות וזכרון לחם יש הפתרון יש פותרין עלמות לבן בכל זקף זה
לא יתכן להפך את השם ואין במוזר וברעו ורואיני במבורת גדולה שהיא מינה אמת שהיה בר לה
וכוונתו וכהגו עלמות פתרו מכתם וזכש מה שפתרו ואיבו בראה כפינו וראיתי בפסיקאם שהענין מדכר
בעתלקי כמו נותרת גוים שם מחית: ויאמר אי למכח עלמות לבן שר זה לעמיד לכל בשיתלבן
ולדידותיו וזכרון עכיראל ותגלה נדקתם ותקרב יועתם שימחה אויב מורתכו עלמות לדות לבן כמו
לכבן: ופנחס סקר עלמות לבן בניות ללמוד וכה פתרכו למכח עלמות לבן למשורר בו בות ללמד
וישי לבן כמו לילך ולכונן עלמות על שם כלו שמיו עלמות כמו שאמר בספר זה על עלמות שיר
דרכם שם לבן שם אדם שהיה שמו לבן שהיה בלחם גדוד הימים ההם ומה שקרא אומר בערת גוים
אבדת רשע הרשע הזה הוא לבן ההורג עם בקיים ואף על פי שאין אמה דוחה במקום אחר אדם שהיה
שמו לבן דק במקום הזה כן אמה מונח במלכים אחרים שאינן בכתיבים במקרא רק פעם אחת:
יכל כעלמותך: גאולה אחרונה שסקילה כנגד כל הכבים כמו שאמר לא יאמר חי האשר העלה עמרו:
תשכתי אויבי: היסוד בעתך כיקרא ואין מילוק ביניהם משפטו ודיני בשמים עדי וספדי במרומים
עניניו אויבי: יסוד גרשו במטול כחול: ופנת לכסא: וכסא המשפט: בערת גוים: עיולק ראשית
גוים: אבדת רשע: אויב שורה המתחזה שום משית כי משה אמה: הזויב תמו: כי חרבות
השכחה כרתם הם עלה כשרב טרה דא חרבות לנכח אותן אויב חרבות פתחא היתה עלינו לנכח וזה
שור וזו באמר בו ועברתי שמה כח לא חרבות לשון סורכן וכן פתרכו האויב תמו חרבות לכח
יתכן באמר דמות שממות עולם אספק ועריך לא פאוככה וערים נגשת: כי תאמר אדום רשעני וגו'
ותשוב וזכרה חרבות כה אמר הצלחות המה ככו ואלי אהרונ: איכר זכרם: אומה השפה זה לעלם
השכ וזכר שם שלם וכסא שלם כמו שאמר כסאו אבל קודם שימחה פתוח כי יד על כס ים כס פתרו וזה
מילוק: ויהוה ישכנו תכל נדק ולאוים כמישרים: עד בא סקן היה הניל לשפטם ברמיים לבי
מישרים הקבוצין כהן אומם כל ליה כספם ישיבים מן סעכירות: ויהי המשכ לך: אילחמוש'ה
עלעל לשון דכח לשיד כשיכוון למשפט כסאו יהי משכג לישראל שם דכיס: לעתים כברה: עתים
על כרה: ומדוי ישכ כיון: כשיחיד ישיבתו לכוון ומורו לו כן: אומם זכר: את סדעים שכתבו
בישראל: סכני כי עתה כנולה: מרומו: בגאולתך: טעניו גוים: וזהו הפהלה אשר יד

אספרה

תכל בצדק דין לאמים במישרים:
ויהי יתות משנב לדרך משנב לעתות
בצרה: ויכחחוך יודעי שמך כי
לא יעזבת דרשיך יהוה: יז זמרו
ליהוה ישב ציון רגיו בעמים
עלילותיו: יבידר שדמים אותם זכר
לא שכח צעקת עניים: חננני יהוה
ראח עיני משנאי מרובמי משערי
מות: למען אספרה כל תולדותך
בשער יבת ציון אנילה בישועתך:
טבעו גוים בשחת עשו ברשת זו

טמנו
המקראות: עלמות לבן יש פותרין על מות לבן על מות בנו אכסלם ולא יתכן פתרכו מוכי אומרו
לבן ולא אמר הכן ואין לו במוזר צדנות וזכרון לחם יש הפתרון יש פותרין עלמות לבן בכל זקף זה
לא יתכן להפך את השם ואין במוזר וברעו ורואיני במבורת גדולה שהיא מינה אמת שהיה בר לה
וכוונתו וכהגו עלמות פתרו מכתם וזכש מה שפתרו ואיבו בראה כפינו וראיתי בפסיקאם שהענין מדכר
בעתלקי כמו נותרת גוים שם מחית: ויאמר אי למכח עלמות לבן שר זה לעמיד לכל בשיתלבן
ולדידותיו וזכרון עכיראל ותגלה נדקתם ותקרב יועתם שימחה אויב מורתכו עלמות לדות לבן כמו
לכבן: ופנחס סקר עלמות לבן בניות ללמוד וכה פתרכו למכח עלמות לבן למשורר בו בות ללמד
וישי לבן כמו לילך ולכונן עלמות על שם כלו שמיו עלמות כמו שאמר בספר זה על עלמות שיר
דרכם שם לבן שם אדם שהיה שמו לבן שהיה בלחם גדוד הימים ההם ומה שקרא אומר בערת גוים
אבדת רשע הרשע הזה הוא לבן ההורג עם בקיים ואף על פי שאין אמה דוחה במקום אחר אדם שהיה
שמו לבן דק במקום הזה כן אמה מונח במלכים אחרים שאינן בכתיבים במקרא רק פעם אחת:
יכל כעלמותך: גאולה אחרונה שסקילה כנגד כל הכבים כמו שאמר לא יאמר חי האשר העלה עמרו:
תשכתי אויבי: היסוד בעתך כיקרא ואין מילוק ביניהם משפטו ודיני בשמים עדי וספדי במרומים
עניניו אויבי: יסוד גרשו במטול כחול: ופנת לכסא: וכסא המשפט: בערת גוים: עיולק ראשית
גוים: אבדת רשע: אויב שורה המתחזה שום משית כי משה אמה: הזויב תמו: כי חרבות
השכחה כרתם הם עלה כשרב טרה דא חרבות לנכח אותן אויב חרבות פתחא היתה עלינו לנכח וזה
שור וזו באמר בו ועברתי שמה כח לא חרבות לשון סורכן וכן פתרכו האויב תמו חרבות לכח
יתכן באמר דמות שממות עולם אספק ועריך לא פאוככה וערים נגשת: כי תאמר אדום רשעני וגו'
ותשוב וזכרה חרבות כה אמר הצלחות המה ככו ואלי אהרונ: איכר זכרם: אומה השפה זה לעלם
השכ וזכר שם שלם וכסא שלם כמו שאמר כסאו אבל קודם שימחה פתוח כי יד על כס ים כס פתרו וזה
מילוק: ויהוה ישכנו תכל נדק ולאוים כמישרים: עד בא סקן היה הניל לשפטם ברמיים לבי
מישרים הקבוצין כהן אומם כל ליה כספם ישיבים מן סעכירות: ויהי המשכ לך: אילחמוש'ה
עלעל לשון דכח לשיד כשיכוון למשפט כסאו יהי משכג לישראל שם דכיס: לעתים כברה: עתים
על כרה: ומדוי ישכ כיון: כשיחיד ישיבתו לכוון ומורו לו כן: אומם זכר: את סדעים שכתבו
בישראל: סכני כי עתה כנולה: מרומו: בגאולתך: טעניו גוים: וזהו הפהלה אשר יד

אספרה

טמנו נלכרה תולסו נדע יהיה
 משפט עטרה בעל פיו נקש ר
 רשע הביו סלה ישו רשעים
 לשאולה כל ביום שכי איהם
 כלא לצח ושבח אביו תקת
 עניים תאכר לעד קימה יהיה
 אל יעז אנו ישפנו נים על פניו
 שיתה יהיה מורה להם ידעו נים
 אני שחמסלה עניני
 למה יהיה תעמד ברחוק תעלים
 לעתות בצרה בנאת רשע ידלק

עני תפשי במומת זושבו
 הלל רשע על תאור נפשו ובצע
 ברך נא יהיה רשע פנכה אפו
 כל ידו שאין אלהים כל מומותיו
 יחלו דרכו בכל עת מרום
 משפטך מגדו כל צוריו יפוח
 בהם אמר כלבו כל אמוט לרר
 ודר אשר לא ברע אלה פתו
 מלא ופרמות ותך תחר לשונו
 עמל ואון ישב במארכ הצרים
 במסתרים יחד נקי עיניו לחלכה
 יצפנו

למה יהיה תעמד ברחוק תעלים
 לעתות בצרה בנאת רשע ידלק
 עני תפשי במומת זושבו
 הלל רשע על תאור נפשו ובצע
 ברך נא יהיה רשע פנכה אפו
 כל ידו שאין אלהים כל מומותיו
 יחלו דרכו בכל עת מרום
 משפטך מגדו כל צוריו יפוח
 בהם אמר כלבו כל אמוט לרר
 ודר אשר לא ברע אלה פתו
 מלא ופרמות ותך תחר לשונו
 עמל ואון ישב במארכ הצרים
 במסתרים יחד נקי עיניו לחלכה
 יצפנו

תפנו יארב במסתור בארץ
 בסכה יארב לחטוף עני יחטף עני
 במשכו ברשתו ידכה שח ונפל
 בעצמוי חלכאים אמר כלבו
 שבה אל הסתר פניו כל דארה
 לנצח יקמה יהוה אל נשארך
 אל תשכח עניים על מה ינאך
 רשע אלהים אמר כלבולא חדרשו
 ראתה ביה אתה עמל וכעס תביט
 לתר בידך עליך ועוב חלכה ותום
 אתחיות עורו שבר זרוע רשע
 לבו

רוע חדרו שרשעו כל תמצאו
 יהוה מלך עולם ועד אבדו נים
 מארצו תאות עניים שמעת יהוה
 תלן לפס תקשיר אונך לשפט
 ותום ורך כל יוסף עזר לעד אנשו
 מדהארץ
 למנצח להוד ביהוה חסתי אך
 תאמר לנפשי גורו הרכם צפוא
 ביהנה חרשעים ידרכו בשח בננו
 חצם על יתר לירות כמו אפל לישרי
 לבו ביהשתור יחרסו צדק

רוע חדרו שרשעו כל תמצאו
 יהוה מלך עולם ועד אבדו נים
 מארצו תאות עניים שמעת יהוה
 תלן לפס תקשיר אונך לשפט
 ותום ורך כל יוסף עזר לעד אנשו
 מדהארץ
 למנצח להוד ביהוה חסתי אך
 תאמר לנפשי גורו הרכם צפוא
 ביהנה חרשעים ידרכו בשח בננו
 חצם על יתר לירות כמו אפל לישרי
 לבו ביהשתור יחרסו צדק

וכה יסודי כמלה ידע יסודי כן דרך האורב שמרסו ומספיל ומקטין עמלו כל שלם יהא כוכב
 ונפל בעצמוי חלכאים קול בשכרים ראיתי בתסורת הנבילה חלכאים אסת עתתם עטרה תיבות
 סכתבות תיבה אסת וכקראות שתי תיבות כגון נגד דותאמר להא אסת למו מלכס תדכאו עמו אף
 דה חלכאים חיל של כשכרים כאום לשון וככפה לכס למותם זאת הבין מן השם יוכים עליו למען הכאות
 לכ צדק למדנו הכון של ככאה ככון של ככאה וכן פתרונו וכפל בעצמוי של דשע זה
 בדמויותיו וכקראותיו לשון חלכאים עמויותים עומס עיניו חיל של עניים דש בעצמוי על ידי נבדורו אל
 סימון אין הרשע הנה מטול בקילירים שלו מידוש חיל אלף נבדורים כמותו מכאמר ולבדורו נבדו
 חיל דיו בחיליה אנה לכפתא לסדרך מישר יעבד בנו ומכסם פחד חלכאים כמו דל וחקך יוכ יסוד
 בתיבה עמל מה כאן רשע להכה לפי שאומר כלבו לא תדרשו ראיתיה מה שהיא עושה ואתה י
 מחרש: כי אתה כן דרכך שתיבי עמל וכעס: לתת בידך בכחך אתה כמין יד לרשעים להקלות
 בלשעם: עלוך יעזב חלכס ישראל עמך שם חולך הם עוזבים עלוך את המשא שתעשה דין ברשעים
 ומכסם פחד יעזב לשון עזרה כמו עזוב מעוזב עמו ומכסם פחד חלכה לשון דל והלך דך יסוד בתיבה:
 יתום אתה היית עזור ביום הראשונים: שבו זרוע של אויב תורה יד תדרשו רשעו כל תמצאו
 פושעו ישראל כשרואין את הרשעים מנליהן לכס כושאם להרשע אבל משתבאר את זרוע הרשעים אם
 באת לדרוש רשעם של עשוי ישראל לא תמואכו: המלך עולם זעל מאחד שיאכדו ביום מארבו:
 ללשונות יתום לעשות משפטם של ישראל היתומים ודכים: כל יוסף עזר אויב תורה: לערוך
 אכוס ללכת ולסבור את האכוסים וחולס: איך יאמרו לכפשי כודי וגומר זהו דוגמת כי נרשמו
 היום מהסתמח כחלכת השגרשוכי מארץ לחוכה לארץ וכאן הוא אומר בה חסיתי שיחירי להסתפח
 כחלתי איך תאמרו אתם עורדי לנפשי כודי הרכם עובדי הר שכלם את הכפור הכודרת שכל אדם
 המיוטלל במשל לכפור הכודרתמן קיבה כדכתיב ככפור כודרת מן קיבה כן איש כודר מוקומו שכל
 קיך שערדן מכל החר ככפור הכודרת כודו כתיב שהיא כודת אף כישראל שהאומות אומרים להם
 כן: כי הנה הרשעים דואג ודילטורי היום הטטילין איבה ביום וכן שאול: ודרכו לשון דרכה
 כופל כקשת שבשהוא חוק טריך ליתן רגלו עליו כשפונה לכמותו קשת לשונם ודרכו קשתם שקר:
 כוכנו חסם על יתר הקשם קודלך דאך כלעז לירות אהגטויר כלעז: במסתר לישרלכ
 דוד וכהני כוב: כי השמות יהרמון על דוכס כהדנו כסני הכדקים שם שמוק של עולם: דרוך
 מה מעל

מה פעל: יהוה ברחיב קדשו
יהוה בשמים בסמי עינו יהוה פפעיו
יבחנו בני אדם: יהוה צדוק יבחן
ורשע ואזהב חסם שגאה נפשו:
ימטר על רשעים פחים אש ונפרית
רוח זלעפות פנת בני ספי: כי צדוק
יהוה צדקורת אהב ישר יהוה פנימו:
למנצח על-
השמינית מומור לדוד: הושיעה
יהוה בני נמר חסיד בני פסו אמנים

מבני אדם: ישיא ידברו אש את
רעיו שפת חלקות בלב ולב
ידברו: יכרת יהוה כל שפתי
חלקות לשון מרבית גדלות:
אשר אמרו ללשנו נגביר שפתינו
אתנו מ' ארון לנו: משד עניים
מאית אבוינים עתה אקים יאמר
יהוה אשית בישעי חלו: אמרות
יהוה אמרות טהורות כסף צדוק
בעליל לארץ מוקק שבעתים:

מה פעל: דוד שלא חטא מה פעל ככל זאת אתם תשאו עין ולא אבי: ה' כהיכל קדשו הרוח
דכוח מעשיכם ואף על פי שבעמים כסאו נבנה עיניו יחיו אתכם בארץ: הכדיק יבן: ואם מקני
שאינו לוקה וכדף על ידיכם אתם מהתללים לאמר אלהים עובד לא כן הוא אך כך מרתו של ה' הכה לומר
לבסות הכדיקים ולא את הרשעים הפשתי הזה כל זמן שיודע שפשתו ופה הוא מקוש עליה וכשאכס
יפה הוא ממעט כתיבה לפי שמתקמת: טאה כעש: ומכיו ל' את נחול עינותיו לעולם ארוך ואו
פזר עליהם בניהם: פחים: לשן פחמים: זלעפות: לשון שידע שפשתו פתר אותו לשון שער
קטב וכן משו זלעפת רעב זלעפה אחותו כלומר שער: כי נדיק ה' נדקות אהב: וירחם על
הנדוק ואהב אחות שכימו יחיו ישר: ישר יחיו פנימו: מוכב על נדיק ה' נדקות אהב ואולם אשר
ושר יחיו פנימו ורבותיו פתרו הרשעים ידרכו קשת על סכא: וסיעתו ופתרו לג' לב על חוקיה
וסיעו כי השמות יתרום אם השמות נהרסו על ידם נדיקו של עולם מה פעל ואין סדר המקראות
כופל על המדרש: על השמינית: כבוד של שמונה כיוון: גמ' כלם: פסו: עילוי הכתב כלע
כמו אשמו וכן פתר מכתב: כי פסו אמנים מכי אדם הכל משקרים כיומ' גמ' את המקומות אשר אבי
מתכבא שם ומ' ידים לשאול הלא דוד מתמר עמו: כלב ולב: כפי לכבות לי מראים שלום ויש
שאה עמוכה כלבם: ללשוניו נכיר: בלשוניו כמנר: מאל עבים: מחמת שוד עניים
השדדים על ידכם כגון אבי ואשתי וכהכי נוב ומחמת אכתי אבויים יאמר ה' עתה אקום לערסם:
אשית בישיע ישיא לו: אשית בישיע ידבר עליהם וישיע לשון דבור הרכה יש כספר משלי: וכחכוק
וישיע לקן ולא יכוב ומחם פתר אותו לשון מוקש כמו הפס כשבר: אמרות ה' אמרות טהורות: הן
שיכולת כ' דו לקיימם אבל אמרות בני אדם אינם אמרות טהורות ואין בידם לקיים: טהורות
ברורות ומתקיימות כל מה שכתבתי עושה והרי הכתיבתי ישיעה ומלכות: כסף צדוק: הויה ככסף
צדוק הגלוי לכל הארץ: בעליל: לשון גילוי הוא כלשון משכה בין שבראש בעליל בין שלא נראש בעליל
כ' ויש מרמים בעליל לשון מעלה וכן שירושו כסף צדוק בעליל לארץ כלומר ככסף הצדוק במשכ
שכשער ובעליון שבו כי כורי המנר: עשה אדם מן העשר המשונה לה בעליל כמו עלי בתוך הריפות
בעלי והוא שם כלי שכותשין כתובו וכן בעליל הכור שמתוכו למתוך הזהב והכסף וזה אינו נראה לפי
שאינו קורא עלי המכתב שכותשין למתוך אלא יד המכתב שכותשין בו שקרין פלאון כלע לא בעליל
לשון כעל יד כלומר ארון הארץ ושנת המלה כנגד השם וגם תרגום יונתן הוא לשון אדנות ואמר כי
אחרותיו כסף צדוק מארון הארץ שהוא השם שהוא נרף וזקק אותם: תשלים: לאותם עבים ואבויים
כרדפים

אתה יהוה תשמרם תצננו מן הדור
זולעולם: סביב רשעים יתהלכון
ברם זלות לבני אדם:
למנצח מומור לדוד:
ע' אנה יהוה תשכחני נצח עד אנה
תסתיר את פניך מפני: עד אנה
אשית עצות בנפשינו בלבבי יומם
עד אנה ירום אבי עלי: הביטה
עני יהוה אלהי האירה: עני פן-
אישן המות: פן יאמר אבי וכלתיו
צרי גילו כי אמוט: ואני בחסדך
בטחתני ונל לבי בשועתך אשירה

ליהוה בנתמל עלי: ע' אנה יד
למנצח לדוד אמר נבל בלב אין
אלהים השחתו התעונו עלולת
אין עשה טוב: יהוה ימשם
השקיף על בני אדם לראות היש
משכיל דרש את אלהים: הנל סך
יהרו נאלחו אין עשה טוב אין גם
אחר: הלא ידעו כל פעלי אין אכלו
עמי אכלו לחם יהוה לא קראו:
שם פדו פדו כי אלהים בדור
צדיק: יצת עני תכישו ביהוה
מחסו: מי יתן מציון ישועת ישראל
בשוב

מכרפיט מן הדור ו' שהם דילטורין: מווקק שבעתים: מדרש אגדה יש ומושב על הסדר רבוי הושב
דמוכני בשם ר' לוי תינוקות שהיו בימי דוד עד שלא טעמו טעם חטא היו יודעים לדרוש את התורה
בארבעים ותשע פנים לכל נד והו שבעתים והיו דוד מתלל עליהם רבובו של עולם ראה כמה מותר
ואמרך ברורה ומזוקקת שבעתים כלבם אנה ה' תשמרם שמוך אותם כלבם תכרו מן הדור הזה שלא
ילמדו דרכיהם להיות דלטורין מן הדור שהן דילטורין: סביב רשעים יתהלכון: לטמון מוקשים
לשכחני: ברם זלות לבני אדם: מקאיתם שיעם רעה בגדולתי שכלקחתי מאחרי הנאן למך
וזהו פתרון כרום וזלות לבני אדם כשמתרומם איש הוולל בעיני בני אדם והו דוגמא האמור במקום
אמר אכן מאסו הכוכים ומדרש אגדה פותרו על ישראל לעתיד לבא בשיתרוממו ומכחם פתר כרום זולות
לבני אדם כראם הוולל לאכול בני אדם והיו רום כמו רום וראם וזולות כמו זולל וסוכא וכן פתרו
פביב רשעים יתהלכון סביבות העני הולכים הרשעים לכלעו חסם כרום זולות לבני אדם: עד אנה:
ארבעה פעמים כנגד ארבעה מלכויות ובגבול כל ישראל באמר: פן אישן המות: שהמיתה כקראת
פיה משבו שנת עולם: אמר ככל כלבו וגומר: שבי מומרים אחר דוד בספר זה בענין אחר הראשון
על כבוד כנר והשכי על טיטוס זה פתכבא על כבוד כנר שעתיד ליכנס להיכל ולהחריבו ואין אחר
ובל מילותיו מוחה בידו: אין אלהים: ואעלם על כמותי עב: השמיתו התעונו עליהם: מעללים:
הכל כר וגומר: אין איש כחילותיו מוחה בידו: כאלהו: כהפכו לקלוקל: הלא ידעו אכלו עמי:
אשר נדמה להם כאוכלי לחם שטעמו טעם מאכל ערב: שם פחדו עמד: ששחלם גמולו לבלשנר כמו
לפחדו פחד כמו שפאמר בארץ ויהיו שבוים ויעיובו ויבהלכו וקטריה חרביה משפירין וארכובתיה
רא לרא קשן כפירושם אחרים מנאמי הלא ידעו הלא סופם ידעו מה שעלתה בהם: אכלו עמי זרעו
של כבוד כנר: אכלו לחם עשו משקה בלשנר מלכא עבד לחם רב: הלא קראו לה חסדיה ולא זכרו
בשלאותיו וכוראותיו במשפיהם ובשחמשו בכליו ורבותיהו פירשו: כל שאינו נחל את ישראל אינו טועם
טעם ערב במאכלו: אכלו עמי נדמה להם כאוכלי לחם שטעמו טעם מאכל ערב: שם פחדו עמד
ששחלם גמולו לבלשנר וכו': כי אלהים בדור נדיק: כדורו של יכויה שהיו נדיקים: פנת עני
פנימו: אתם אומרים שנתם של ישראל בוסה על שם בוטחים בה: כי שמתקנו: לו יקרב היום

בשוב יהוה שכורת עמו יגל יעקב
ישמח ישראל
מומזר לדוד יהוה מי יזור באהלך
מי יושכן בחר קדשך יהוה חלף תמים
ופעל צדק ודבר אמת בלבבו ילא
דגל על לשנו לא עשה לרעהו רעה
וירפה לא נשא על קרבו ינבזה
בעינו נמאס ואת ירוה יכבד
בשבע לרועולא ימר כספולא
נתן בנשך ושחר על נקי לא לקח

עשה אלה לא ימוט לעולם

מכתם לדוד
שמרנו אל כי חסיתי בך אמרת
ליהוה אדני אתה טובתי כל עליך
לקדושים אשר בארץ המת ואדירי
כל חפציכם ירבו עצבותם
אחר מהרו כל אסף נספיהם מדם
ובל אשא את שמותם על שפתי
יהוה מנת חלקי וכסי אתה
תומיך גורלי הבלים נפלו לי
בנעימים

שיתן מנין ישועת ישראל לעתיד ואז יגל יעקב וישמח ישראל לא רגל על לשונו כמו וירגל בעבדך
אכפישא כלעו מומזר זה לסודיע מדת חסידות ודוכר אמת בלבבו הטוב שהיא אומר כלבבו
הוא אמת ואינו אסד כפה ואסד כלב ומרפה לא כשא רפורטא כלעו על קרובו אם עבר
קרובו עבירה שיש בה עובש כמשה ולא כשא עליו מרפתו שהיא פתחון פה למחרק לומר כך עבר
דלכו קרובך וחסות עליו כזה בעיניו כמאם מי שהיא כזה כרשעו כמאם בעיניו של דרוק כנון
חוקיהו שנירד עמיתו אכיו כנוון כשבע להרע לעמו ולא יאמר שבעתו קל וחומר שאינו
מורה כדבר שאינו לרעתו ושחך לא לקח על עני להרשעו בדון להטות משפטו ועוד פירשהו
רבותיו לא לקח שחך על קני לקוחו בדיוק קל וחומר שאינו לוקח שחך להטות המשפט לא ימוט
והוא ראוי לגור באהלך לא ימוט לעולם אם ימוט און מיטתו מיטת לעולם אלא ממחוטט ועולה
מכתם לדוד אמרו רבותיו לדוד שהיה מך ומס שהיתה מכתו תמה שכולד מהול ואין שיטת המקרא
בפלת על המדרש כאן יש מומזר שאמר בו לדוד מכתם יש שם לרעל שיר זה לדוד שהיה מך ומס אבל
כאן שאמר מכתם לדוד און לפרשו כן ואמר אכיו שהיא אחד מן שמות מיכו כעמיות הזמר וסלוק
בנעימות השיר דא ומכתם לדוד לשון עטרה כמו כתם שממשע דבר זה היה רגיל לומר דוד שמרנו אל
כי חסיתי בך והיה לו כעטרת שאמר ה' ככנה רגון תעטרכו אמרת לה אדני אתה וגומר לכנסת
ישראל אומר דוד יש עליך לומר לה אדון אתה וידך על העליונה לכל הכא עלי דא אמרת לה אדני אתה
לכפשו היה אומר וכן מיכיו דוגמתו ותכל דוד ופתרונו ותכל כפשו דוד אף כאן אמרת כפשו לה את כפשו
יש עליך לומר כן להקדוש ברוך הוא טובתי כל עליך טובות שאתה עושה לי לא עליך הם לגמלני
כי לא כנדקתי אתה מטיב לי לקדושים אשר בארץ המת בשביל הקדושים אשר היה קבורי בארץ
אשר התהלכו לפניך באמת ואדירי כל חפציכם הם האדירים אשר כל חפציכם וכל כרכי כעשים
כשכילם ירבו עבותם וגומר כל זה אמרו לה ירבו עבותם של כופרים כך המהירים וחמדים
לעבודת אל אשר לא מהרו לשון מוהר דואיכטו כלעו כל אסף כספיהם מדם אנו לא אהים
כמותם לזרוק דם לעל ולא אשא שם על שפתי המלת חלקי וכסי כל טובתי הומכו לשון אשר
וכסי וחשכתי כמו תכיסו על הטה וכן חכרו מכתם אתה תומיך גורלי אתה הוא אשר הכימותי עלי
החלק הטוב שאמר החיים והמות כתתי לפניך ובחרת בחיים כאלה האוהב אחד מכני ומתי ידו על
חלק הטוב ואמר אדני בחר לך תומיך השלתי ידו על הגורל לשון ימך המקרה ישל כך הוא כדרכ
בספרי וגם יש לסומרו לשון ממיכה למדרש הגדה כמו ותמוך יד אכיו וגומר חבלים כפלו לי
בנעימים

בנעימים אף נהלת שפלה עלי

אכרך את יהודה אשר יעצני אף
לילות יפרוני כליותי שורתי
יהודה לנגדי תמיד כי מימיני בל
אמוט לכן שמח לבי ויגל כבודי
אף בשריו ישכן לבטח כי לא
תעוננני לישאול לא תתן חסדיך
לראות שחת תודיעני ארח
חיים שבע שמחות את פניך יעמות
בימיך נצח
תפלה לדוד שמעה יהוה יצדק

הקשיבה דנתי האזינה תפלתי בלא
שפתי מרמה מלפניך משפתי
יצא עיניך תחזינה כשורים בחנת
לבי פקודת לילה צרפתי בל
תמצא זמתי בל יעבר פי רפעות
אדם בדבר שפתיך אנו שמרתי
ארחות ברוך תמך אשרי
במעלותיך בל נמוטו פעמי אני
קראתיך כי תענני אל חסד אונך לי
שמע אמרתי הפלתי חסדיך
מושיע חוסים במתקוממים בימיך

בנעימים כשכל לי הגורל להיות בחלקך ככל נעים הוא זה אף עלי שפלה כחלה כזו אכרך את ה' אשר יעצני
עד כאן כיכא דוד על כנסת ישראל שחמר כן ועכפי אומר ואכיו נס אכיו אכרך את ה' אשר יעצני
לכבוד נחיוס וללכת בדרכיו אף לילות יפרוני כליותי ליראה אותי ולא תבה ורבותיכו פירשהו
על אנדרה אכיו שלמד תורה מאלויו עד שלא כמנה תורה אף אנו זריכו לישב המקראות על
הדרך שותי ה' לנגדי תמיד בכל מעשו שמתי מוראו לנגד יציו ולמה בימויכו הוא תמיד
לעורכי לכל אמוט דא שותי ה' לנגדי תמיד ספר תורה היה עמו לקרות בו כל מי חסיו והוה שאמר
מימיכי כל אמוט על סם התורה שתיכנה בימי שאתי עומק בה ולפניך כל אמוט לכן שמח לבי וגו'
לפי שאני בטוח כי לא תענוב נפשו לשאול שהרי בעון עבירה גדולה שהיתה בידי כשרהני גס ה' העביר
חטאתך קל וחומר שמעתה לא תענוכי לסור מדרך תודיעני אורח חיים לשון עתיד הוא ואינו לשון
תפילה שובע שמחית שמחה שאין לה קץ ותכלה היא השמחה של עתיד אף כפך שמחות אשר
לפניך בכת הקרובה לך מלפניך משפט יא עבירות שבידי שאני ראוי להשפט עליכם בוסרוך
ישאו מלפניך ולא יבאו לפניך בדון עיניך תקויבה מישרים אם יש בידי זכות כן תקויבה משרים
עיניך בכת לבי וגומר ידעתי כי יש עבירה בידי ואם משפט עכשו יבא לפניך לא אנדק בדון
אשר כבר בכת לבי ופקדת לילס לעת הערב בעון כת שרע שאמר ויהי לעת הערב ויקס דוד וגו'
צרפתי כשיתני כל תמונא לא מנאת בי חפדן זמתי בל יעבר פי אם תעלה עוד ביחשכתי
ליבחן לפניך בל יעבר פי לומר עוד בחכמי וכמו שאמרתי כבר כמו שכל בחכמי ה' וככני שאמר דוד
לפני ה' מפני מה אומרים אלהי אברהם ואין אומרי אלהי דוד אור לו אכיו ככתבו בעשר בסיכות
ומנא שלם אור בחכמי וככני בדאיתא כמסתת שבת לפעולת אדם בדבר שפתיך וגומר תמוך אשורי
וגומר מאו והלאה לכל פעולת אדם שפתיך לטעול אנו שמרתי בשביל דבר שפתיך אירחית פרוך
לגשות מהם שלא אלך בהם אך לתמוך אשורי תמך ד מעונלותיך ולא כיוטו מהם תעמי פי אחר לפעולת
אדם בדבר שפתיך וגומר לפי שפתיך אדם להשתמר בפעולותיו לפי שפתיך אדם אמרת לא
תכאף אכיו שמרתי ארחות ערך אף על פי שבעשתי שלא כראוי בעונתך תמוך אשורי וגומר מאו והלאה
לכל פעולת אדם שפתיך וכו את המישרים תחזינה עיניך והמשפט מלפניך יא כי תעכני אל כיו
בטוח אכיו שבעשתי הפלא חסדיך דש' בלא כלעו כמו וכפליכו אכיו ועמך מושיע בימיך את החוטאים
כך מתקוממים עליכם הפלא חסדיך מושיע חוסים היו זה מקרה עורס הפלא חסדיך בימיך אף
החוסים

שמרני באישון פת עין בצל כנפיך
 תסתירני מפני רשעים וז שרונני
 אובי בנפש יקיפו עלי חלבמו
 סגרו מימו דברו בנאותי אשרנו
 עתה סבכוני עיניהם ישיתו לנשות
 בארץ דמנו בארצה יכסוף
 לטרף וככפיר ישב במסתרים
 קומה יהוה קדמה פניו הכריעהו
 פלטה גפשי מרשע הרבך
 ממתים ירד יהוה ממתים מחלך
 חלקם בחיים וצפיך תמלא בטנם
 ישבעו בנים והגיהו יהרם לעול ליהם

אני בצדק אחזה פניך אשבעך
 בהקין תמונתך יח
 למנצח לעבד יהוה
 לדוד אשר דבר ליחוח את דברי
 השירה הזאת ביום הציל יהוה
 אותו מפף כל אויבו ומיד שאול
 ויאמר ארחמך יהוה חוקי יהוה
 סלע ומצודתי ומפלטי אל צורי
 אחסה בו מני וקרן ישעי משבבו
 מהלל אקרא יהוה ומראי אושעי
 אפפוני חכמי מות ונחלי בלעל
 יבעתוני חבלי שאול סבכוני

החוסים ונמר: כל שון הוא הסחור שנען שהמאור תלו בו ועל סם שחרותו הוא קרוי אסון
 לשון חשך והכה הכין לו שומר את רישי העין המכסין אותו תמיד: זו שרובו: כשכיל זאת ששוד לים
 אחי אויבו: אשר כנפשו יקיפו עלי ליעול נפשי: חלבמו סגרו: כחלבם וכשמהם סגרו לכס
 ועיניהם מסביע אל פעלך לראה מפניך: אשרנו עתה סבכוני: את עקבכו עתה סבכוני האויבים
 ועיניהם ישיתו לנשות בארץ לפשוט בארץ ובראה לי סתפלל דוד תפילה זו לאחר שכל לידו מעשה של
 אוריה וזכר וישראל היו בארץ כני עמון נדום על דבר ויורא דוד שלא יכשלו סם כשכיל עכירה שנידו
 וישמעו פלשתים ומואב ואדום וכל שבטי אי הרעים המנעים ליום אירוס ויבאו עליהם: יכסוף
 יחמוד כמו כי כסוף ככספת: קדמה פניו: של אויב: הכריעהו: קפח את רגליו ויכרע ויפול:
 פלטה נפשי: מכל רשע שהוא חרךך שאדם משליטו ליפרע מן המחוייבי לך: ומתים ירד: מן המתים
 בידך על מתים אויבך להיות: ומתים מחלך: מאותם שמתו בוקסא מהעליו חלודה רדוילא בלעל
 ומן הדקיקים אשר חלקם בחיים: ונפוך תמלא בטנם: ומאותם אשר תמלא מעיהם מעוכך אשר
 נככת ליריאתך: ומתם: ככסיהם אשר ישאירו נמותם: ואני כנדקתך אחזה פניך לשתיר: או כנדק
 אחזה פניך משפטו הונא מלפניך והדקיקות שבידי אחוז ובהם אחזה פניך: אשבעה בהקין תמונתך
 אשבעה מראית תמונתך בהקין המתים ומשכנתם לא אשבעה מראות פניך בהקין המתים משכנתם שהם
 בדמות תמונתך שכן כאח כי בכלם להים עפה את האדם: ביום היל האותו ונו: כשהקין וכבר עברו
 עליו כל נדויות וכל מהם: ומכף שאול: והלא שאול בכלל היה אלף לפי שהיה קשה עליו ורודפו ונתר
 מכלם כיוצא בדבר אתה אומר וראו את הארץ ואת יריחו: ארחמך: ארחמך כדמיתרגם והאבת לרפך
 ותרסם: כלש: שגורתי בכלע המחלקות כשהיייתי מנומס בין שאול ואכשיו להתפש כמו שכל ושאול
 ואכשיו עוברים אל דוד וגומר: ומודתי: לשון מברך: בורי: לשון סלע: אחסה: אכרי אויבי בלעל
 אחסה בו אחסה בכלו כענין ששאול מכלי מחסה חקו נור שהמלעים כסוי ומגן להולכי דרכים מן
 הרמות ומרס גשמי: מהלל אקרא ה: בהלולים אקראבו ואתפלל לפניו תמיד כלומר אף לפני התשועה
 אוי מהללו לטו שבתות אוי שאושע מאויבי: אפפוני חכמי מות: אפפוני חכמי מות: רשעים אפפוני
 כמו סבכוני וכן אכשו עלי רבות: חבלי מות מחכות אויב כמו חבל כביא וית בספר שמואל כאיתא דיתב
 ו על מתכרף לשון חבלי וולדה: וחבלי בליעל: אף הוא לשון גיוסות שוטפים כחבל: חבלי שאול

קדמוני מזקשי מותי בצר לי
 אקרא יהוה ואל אלהי אשוע ישמע
 מהיכלו קולי ושועתי לפניו תבא
 באזוני: ותנעש ותרעש הארץ
 ומיסרי הרים ירגזו ותנעשו כי חרה
 לי: עלה עשן באפו ואש מפיו
 תאכל נחלים בערו ממנו: ויש
 שמים יורד וערפל תחת רגליו:
 וירכב על ברוב יעו וירא על כנפיו
 רוח: ישתחשף סתרו סביבותיו
 סבתו חשבת מים עב שחקים:
 ימנהגו עביו עברו ברד ונחלי
 אש: וירעם בשמים יהוה ועליו
 ית קלו ברד ונחלי אש: וישלח
 חצו ופצם וברקים רב והמסם:
 ויראו אפיקי מים ויגלו מוסדות
 חבל מגערתך יהודה מנשמת רוח

אפקו: וישלח ממוזם יקחני ומשני
 כמים רבים: ויגילני מאיבי עו
 ומשנאי כראמצומפני: יקדמוני
 ביום אירי ויהי יהוה למשען לי:
 ויוציאני למרחב ויהלצני כי הפץ בי:
 כל ימלני יהוה פצדקי פבר ידו ישב
 לי: ככ כי שמרתי דרכי יהוה ולא
 רשעתי מאלהי: ככ כי כל משפטיו
 לגדרי חקתיו לא אסיר מני: כי ואת
 תמים עמו ואשתמר מעוני:
 ככ וישב יהוה לי כצדקי פבר ידו לגד
 עיניו: כי עם חסיד תתחד עם
 פבר תמים תחמם: כי עם נבר
 תתברר ועם עקש תתפתל: ככ כי
 אתה עם עני תושע ועניים רמות
 תשפיל: כי בראתה תאיר נרי יהוה
 אלהי יבית חשבי: כי בלב ארץ

כמו חבלי מות משריין רשעו ואכי מה הייתי עושה ככר לי אקרא אויבי קורא לה תמיד: ומנעם
 ותרעש הארץ: אויבו מחובר למקרא עליון אלף מחובר ראשו למסופי חרה לו ומנעש ותרעש הארץ כי
 משום כלשון כאשר כשמה לו וכל לכנס קמית עמו ועבדיו מפרעה ומעמו נעשה ורשעה הארץ:
 עלה עשן באפו: אכשי שארילאש בלעל כן דרך כל חרון אף להעלות עשן מכחירו: ויש שמים פ
 וירד: לעבור בארץ ומרים וירד כושמעו לשון אחר איאכטב'ש בלעל: וירא: ויעף כמו כאשר יא
 ידאה הכשר: חשבת מים: שנעבי שחקים הם חשך אשר סביבותיו ושוא תמלא לפניו מן הכשר יב
 אף אור תלמוד לומר מכונה אשר נגדו וממך מחיבתו אתעביו אשר סביבותיו בוקעים ועוברים כד
 ונחלי אש: עברו: טרוספאלשט בלעל הברד בוקע ועובר על המגריים על ים סוף: ויראו אפיקי יב
 מים: כשכנעם הים: ויגלו מוסדות תבל: שכל מומות שנפולם כבקעו: מכשמת מכשוכת:
 יסלח ממרסם: מלאכוו להכיל את ישראל מן הים וממרים: ימכיו: לשון הונאה כמו כי מן המים יו
 שתיכו: יקדמוני: אויבו היו ממחרק ומקדומון לבא עלי ביום אירי ויהי ה' וגומר: כדלקי: יב
 כנדק לבתי אחריו כמדבר: ככור: לשון כקיות כמו ובר לבד לא ישלח ממרסו יקחי: כנגד ענמו
 אור על סם המלך שכל בכלע המחלקות לפנות את שאול מעליו שאלו ומלךך בא אל שאול וגומר
 כנדקי שאל כדמיון כדתי את כק מיעלו: כי כל משפטיו לכדרי: תמיד שמתים אותם לנגד ככ
 שמי: עם חסיד תתקד: כלומר לפי שכן דרכו לגמול מדה כנגד מדה: חסיד תמים ככ כנגד
 של אבות: עם ככר: כאמן: עם עקש: כנגד טרעה: כי אתי תאיר כרי: כשכלם כלילה ככ
 כנגד עמלק הבא על קבלם שאלוים דוד מהכסף עד הערב למחרתם: כי כך במנעך: ככ

גדוד ובלהי אדלג שור: לא האל
 תמים דרכו אמרת יהוה צרופה
 מן הוא לכל החוסים בו: לא כי
 מאלוה מבלעדי יהוה ומי צור
 זולתי אלהינו: האל המאזני
 הול ויהן תמים דרכו: לא משה
 רגלי באילות ועל במותי יעמידני:
 לא מלמד ידי למלהמה ונהתה קשת
 נהושה ורועתי: ותתן לי מן
 ישעך וימינך רחמנו וענורחך
 תרבוני: לא תרחיב צעדי תחת ולא
 מעו קרסלי וילך ארדוף איבי ואשיגם

והוא אדלג שור
 תמים דרכו אמרת יהוה
 מן הוא לכל החוסים בו
 מאלוה מבלעדי יהוה ומי צור
 זולתי אלהינו
 האל המאזני
 הול ויהן תמים דרכו
 לא משה רגלי באילות
 ועל במותי יעמידני
 לא מלמד ידי למלהמה
 ונהתה קשת נהושה
 ורועתי ותתן לי מן
 ישעך וימינך רחמנו
 וענורחך תרבוני
 לא תרחיב צעדי תחת
 ולא מעו קרסלי וילך ארדוף
 איבי ואשיגם

ובאלהי אדלג שור כשאל להלחם על יבוס ואמר כל מכה יבוס יהיה לראש ולשר הביאי יואב ברש
 רענן וכפשו וכתלה בו ועלה על החומה אמר דוד יהלמי גדון ונומר קנר לו הנה את החומה ויולג
 לא במדרס תלוים: גרופה: גדורה מבטיח ועשה: ויהן תמים דרכו: ספור מדרכי כל תקלה
 לא ומשכל עד שבעה שלם וכבוש: משוה רגלי כאילות: רגלי הכיכות עומדות פושר יותר משל
 לא זכרים: וכחתה קשת כחוש ורועתי: וכחתה לשון דריכות קשת כמו תנך נחתו כי ופעל שלו נחת
 וכשמתפעל בא דגש ויחסר את ה' ונחתה כמו מורת נחתה כמו כחר
 מוכח כך מורת כדף עיני נרה כמו כנרה כנה כמו כתבה נגף מורת כנף ואין לפותרו
 מורת חתה שהיה לו לומר נחתה כמו מן עשה בעשתה מן ענה כענתה ד' ונחתה קשת כחוש
 ורועתי חית היא חית לשון דריכות קשת כמו תנך חתו וה' אונס יסוד בתובה אלא כמו נחלו וכדרכה
 קשת כחוש על ידי ורועתי קשת של כחשת הו תלויות לו לדוד כבשו ורואין אותם מלכי האומות
 ואומרים זה לזה אתה בכור שיש כח ביד דוד לדורכן אין זה אלא לייחאנו והוא היה שומע ודורכן
 לא כפניהם: וענתך תרבוני: הכתבה מדרת עבותך להכתבה בה עמי: תרחיב צעדי תחת: המרחיב
 צעדיו אינו כוח ליסול וכן הוא אומר בלכתך לא יצר צעדך: מעדו: איקלורג' ריכב בלעז: קרמולי:
 מא הס הרגלים מן האמנונין שקדון קבליה בלעז ולמשה: כתתה לי עורף: פוכים לי עורפם
 מן וכורחים: וישעו: מחפשי התורה לבעד לילים שלהם: ואין מושיע: שאין בה וכולת וחוררים
 סג וקוראים אל ה' ולא יעבם: ואשחקם: לשון כתיבה: אריקם: כתיב הכרוש שאינו עב כמו הס
 עד מריקים שקיים לא הורק מכלי אל בלי: תפלטי מריבי עם: שלא אעגם כדון ישראל להטות משע
 גס ולא לשעבד כפראל ויהן מן הרשות: תשימוני לראש גוים: שאין עובש בהם: לשמע און: אפילו
 שלא בשכח אלא שישמעו שליחותי: ישמעו לי: וסודו אל משמעתו יהוה כשעמם לדברי: וכחש לי:
 מן מחמת וראש: יבולגו: ולא כמו ככול תכול דמרג' מילא תולאה ומתקם שרש כמו אחרי בלוני וכן
 פורש ככול תכול: ויקברו: לשון אימה מחדרים אימה מתרגמין חרבת וזמא: ממשגרותיהם:
 מחמת יסודי מסגרות בלא שאכי מבגדים שם ומימרון בהן ויחרגו ממסגרותיהם מכח פחד אותו לשון
 רכסון חגורה וכן פירשו ויחרגו ממסגרותיהם ודגש פחד ויחרגו ממסגרותיהם ויפסחו ומכליהם
 שכתובים על רגליהם ופתרון ויחרגו ויפסחו בראתה מין חורג:

ובאלהי אדלג שור
 כשאל להלחם על יבוס
 ואמר כל מכה יבוס יהיה לראש
 ולשר הביאי יואב ברש
 רענן וכפשו וכתלה בו ועלה על החומה
 אמר דוד יהלמי גדון ונומר קנר לו הנה את החומה
 ויולג לא במדרס תלוים
 גרופה גדורה מבטיח ועשה
 ויהן תמים דרכו ספור מדרכי כל תקלה
 לא ומשכל עד שבעה שלם וכבוש
 משוה רגלי כאילות רגלי הכיכות עומדות פושר יותר משל
 לא זכרים וכחתה קשת כחוש ורועתי
 וכחתה לשון דריכות קשת כמו תנך נחתו כי ופעל שלו נחת
 וכשמתפעל בא דגש ויחסר את ה' ונחתה כמו מורת נחתה כמו כחר
 מוכח כך מורת כדף עיני נרה כמו כנרה כנה כמו כתבה נגף מורת כנף ואין לפותרו
 מורת חתה שהיה לו לומר נחתה כמו מן עשה בעשתה מן ענה כענתה ד' ונחתה קשת כחוש
 ורועתי חית היא חית לשון דריכות קשת כמו תנך חתו וה' אונס יסוד בתובה אלא כמו נחלו וכדרכה
 קשת כחוש על ידי ורועתי קשת של כחשת הו תלויות לו לדוד כבשו ורואין אותם מלכי האומות
 ואומרים זה לזה אתה בכור שיש כח ביד דוד לדורכן אין זה אלא לייחאנו והוא היה שומע ודורכן
 לא כפניהם וענתך תרבוני הכתבה מדרת עבותך להכתבה בה עמי תרחיב צעדי תחת המרחיב
 צעדיו אינו כוח ליסול וכן הוא אומר בלכתך לא יצר צעדך מעדו איקלורג' ריכב בלעז קרמולי
 מא הס הרגלים מן האמנונין שקדון קבליה בלעז ולמשה כתתה לי עורף פוכים לי עורפם
 מן וכורחים וישעו מחפשי התורה לבעד לילים שלהם ואין מושיע שאין בה וכולת וחוררים
 סג וקוראים אל ה' ולא יעבם ואשחקם לשון כתיבה אריקם כתיב הכרוש שאינו עב כמו הס
 עד מריקים שקיים לא הורק מכלי אל בלי תפלטי מריבי עם שלא אעגם כדון ישראל להטות משע
 גס ולא לשעבד כפראל ויהן מן הרשות תשימוני לראש גוים שאין עובש בהם לשמע און אפילו
 שלא בשכח אלא שישמעו שליחותי ישמעו לי וסודו אל משמעתו יהוה כשעמם לדברי וכחש לי
 מן מחמת וראש יבולגו ולא כמו ככול תכול דמרג' מילא תולאה ומתקם שרש כמו אחרי בלוני וכן
 פורש ככול תכול ויקברו לשון אימה מחדרים אימה מתרגמין חרבת וזמא ממשגרותיהם
 מחמת יסודי מסגרות בלא שאכי מבגדים שם ומימרון בהן ויחרגו ממסגרותיהם מכח פחד אותו לשון
 רכסון חגורה וכן פירשו ויחרגו ממסגרותיהם ודגש פחד ויחרגו ממסגרותיהם ויפסחו ומכליהם
 שכתובים על רגליהם ופתרון ויחרגו ויפסחו בראתה מין חורג

חיה יהוה וברוך צורי יורים אלהי
 משעו: האל הנותן נקמורה לי
 וידבר עמים תחת: מפלטי
 באיביך כן קמי תרוממני באיש
 חמס תצילני: על פן אורך בנוים
 יהוה וי שכך אומר: לא מגדל
 ישועות מלכו ועשה חכד למשיחו
 לדוד ולרועו עד עולם: וישעו ואין
 יט למנצח ממוזר
 לדוד: השמים מספרים כבוד
 אל ומעשה ידיו מגיד דרקיע
 גוים ליום יבע אר וליורה ללילה
 יהוה דעת: אין אמר ואין דברים

חיה יהוה וברוך צורי יורים אלהי
 משעו האל הנותן נקמורה לי
 וידבר עמים תחת מפלטי
 באיביך כן קמי תרוממני באיש
 חמס תצילני על פן אורך בנוים
 יהוה וי שכך אומר לא מגדל
 ישועות מלכו ועשה חכד למשיחו
 לדוד ולרועו עד עולם וישעו ואין
 יט למנצח ממוזר
 לדוד השמים מספרים כבוד
 אל ומעשה ידיו מגיד דרקיע
 גוים ליום יבע אר וליורה ללילה
 יהוה דעת אין אמר ואין דברים

פלי נשמע קולם: ככל הארץ
 יצא קום ובקצה תבל מלוחם
 לשמש שם אהל בהם: יהוה
 פחתו יצא מדפתו ישוש כבוד
 לרוח ארת: מקצה השמים
 מוצאו ותקופתו על קצותם ואין
 נכרתו מחכתו: תורת יהוה
 רחמימה משיבת נפש עדות יהוה
 נאמרה מדכימת פתו: פקודי
 יהוה ישרים משפחתי לב בצורת
 יהוה ברה מארת עינים: ידאת
 יהוה מהורה עמדת לעד משפחתי
 יהוה אמת צדקו יהוה: הנה מדרים

פלי נשמע קולם ככל הארץ
 יצא קום ובקצה תבל מלוחם
 לשמש שם אהל בהם יהוה
 פחתו יצא מדפתו ישוש כבוד
 לרוח ארת מקצה השמים
 מוצאו ותקופתו על קצותם ואין
 נכרתו מחכתו תורת יהוה
 רחמימה משיבת נפש עדות יהוה
 נאמרה מדכימת פתו פקודי
 יהוה ישרים משפחתי לב בצורת
 יהוה ברה מארת עינים ידאת
 יהוה מהורה עמדת לעד משפחתי
 יהוה אמת צדקו יהוה הנה מדרים

מורה

אין ה' השווה לכל זאת: הכותן קמות לי: כותן כי כח להקם מאויבי: וילכר: ויהרוג לשון דבר
 לא כמו ויהנה למחר' ודבר וכן חברו ממחס ונס כן חכר ידבר עמים תחתו: תחתו במקומו
 וחלפו כענין שאלמר ואין אלם חתתך נתיב כפרך מנרים: השמים מספרים כבוד אל: המשורר עמו
 פיר את הדבר: אין אומר ואין דברים: איכן מדברי עם הכדיות לא מתוך שכל הארץ יאל קיום ומאורי'
 לכדיות מתוך כך מספרים הכדיות כבוד אל ומודים ומברכין על המאורות: ומעשה ידיו מגיד הרקיע
 הכוכבי ואת המולות שהם מעשה ידיו על הבה אשר הם שם כמו שכתבתי מיום ידיו מגיד הרקיע
 ומשם מגידים כבודו: יום ליום יביע אומרי מעשה בראשית מתחדש מיום אל יום לערב חמה שוקעת
 וזורחת לבקר ומתוך כך יביעו הכדיות אמרי שם על ידי הימים והלילות שמודים את שמודים הכדיות
 לקלם ולהודות ממחס פתר יביע לשון מעין כובע: יחיה לשון הגלה: בכל הארץ יאל קיום השמים
 שהם נמתחים על פני כל הארץ ומחמת כן בקנה תכל מליהם שהכל מדברים בעלמות שהם רואים:
 לשמש שם הבה: אהל בהם: בשמים ויכאן שהשמש נתון בתוך מיקו תנחומא: והוא כחשן יוא
 מחסומא: בכל בקר וזהו שאמר השמים מספרים כבוד אל: ותקופתו על קצותם: הקפת סבובו
 מקצה אל קצה: ואין כפתר מחמתו: אולימלא כיתן ברקיע החתון לא היה אלם כפתר מפניו מפני
 תמימותו שמהם ולכנה ברקיע השכי כדאמרוין שבעה רקיעים הם ולון רקיע שקיים וציל: מכון משון
 פריכות ומינה להם כסדרן ולון אינו משמש כלום רקיע יש בו חמה ולכנה כוכבים ומולות כו:
 תורת המימה: גם היא מאירה כשמש כמו שכתבתי בסוף הענין מארת עינים ואומר כי כר מצוה
 ותורה אור דא ואין כפתר מחמתו ליום הדין וליהם אותם היום הבה אכל תורת ה' תמימה היא משיבת
 נפש לדרכי חיים ומניחה הוא על לומדיה מאותו להט כמו ספא ורחק לכס יאל שמי שמש נדיק ומרפא
 ובמר: עדיה כאלמה: כאלמת היא ל: עיד בלומדיה: משיבת נפש משיבת מדרכי מיתה לדרכי
 קיום: ברה: מכנת: תורת עדות פקודי מכות ראה משפטו ששה כבוד ששה בדרי משכה וכן כל
 שם חס חמשה מיבית עם שש ענמו כבוד ה' חמשי תורה וזאת כסופן אמת נדקו וחדו כלם יחד
 מתקיים נחמד ואמת: נחמיות פתי: נחמית חכמה לפתאים:

מוחב ומפן רב ומתוקים מרוב
נפת ציפוס: גם עבדך נזחר
בחם כשמרס עקברכו: שניאות
מריבין מנסתרות נקני: גם
מודים חשוד עבדך אלימסלוכי
או אתם ונקתי מפשע רב: סי יהיו
לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך
יהוה צורי ונאלי: למנצח מזמור לרוד:
יענך יהוה ביום צרה ישנבך שמי
אלהי יעקב: ישרה עורך מקדש
ומציון יסעודך: יזכר כל מנחתך
ועולתך ידשנה סלה: יתן לך

כלבכך וכל עצתך ילאו: ירננה
בישועתך ובשם אלהינו נדגל ילא
יהוה כל משאלותיך: יתה
ידעתי כי רוישע יהוה משחוי
יענהו משמי קדשו בגבורות ישע
ימינו: אלה ברכב ואלה בססים
ואנחנו בשם יהוה אלהינו נזכיר:
המה כרעו ונפלו ואנחנו קמנו
ונתעורר: יהוה הושעיה הפלך
יענו ביום קראנו: כא
למנצח מזמור
לרוד: יהוה בעודך ישמח מלך
ובישועתך מה יגיל מאד: תאות
לבו

וכפת נופים ומתק נופים כרוויקאש כלעז ומנחס פתר וכפת לשון טפה ופן כפת תספכ כפתי משככי:
בשמרס עקב רב: כוהרתי בשמוריתם כשכיל רב טובך אשר נפכתי וללשון היה עקב כמו עקב אשר שיש
אברהם בקולי לא עקב רב כסוף של תלמידיו חכמי לבא לדי גדולה עקב לשון חוק ויש לו חכר בלשון
משכה עקבות נשיות: שניאות מוי יביך: אכי כוהרתי בהם אבל אי אוישר להזהר שלא אשנה בהם ואתם
כקני מנסתרות שנסתרו ממנו ולא ידעתי כחטאי בשבנה: גם מודים: מן הזדינוח: או איתם אהיה
תמים אמרו חכמים למה רוד דומה לכותי המחור על הפתחים והם מערומי כדבר יותר מכל אדם תנו
לי מים לשתיית דבר שאין בו חסרון כים משעתה אמר יש כאן ככל קטן משכתי לו אומ יש ככל בלא מלח
משכתינו לו אמר תנו לי מעט להם שלא ויזכרו ככל כך אמר דוד בתחלה על השננות ואחכ על הדוכו
ואחכ על המרדים פשעים לו המרדים שמתכוין להכעיס וכן הוא אומר מלך מיאב פשע בני והיו לרנון:
לפנים לרמותך: יענך היום נרם: המזמור הזה על סם שהיה שלם את יואב ואת כל ישראל למלחמו והוא
היה עומד בירושלם ומתפלל עליהם כענין שחאמר טוב כי תהיה לנו מעיר לעזור ואמרו דבחינו
אילמלא דוד לא עשה יואב מלחמה: שם אלהי יעקב: שהענינו בלכרו לחוק ושמר אבטחתי לכך
כאמר אלהי יעקב: מקדש: מהיכל קודשו שהוא שוכן שם: ידשנה סלה: לשון שומן כמו ואכל
ד ושבע ודשן כלומר יקבלם ברכון כעולות ממים: מכחייתך ועולתך: הם התפלות שאחם מתפללים
במלחמה: כרכנה בישועתך: כשישיע אותך הבה כרכנה כולכי להבה וכשמו כדגול בתאסף וכעשה
חיל: עתה ידעתי: זו היא הרכנה שברך עתה בתשועה זו כבאה ליואב ול ישראל: ידעתי שחפץ
המקום כי ועכני משמי קדשו כי תשועתם היא תשועתי: אלה ברכב: יש מן האומות שבוטחים ברכב
כדול שלהם ויש שבוטחים בסוסיהם אבל אכחמו בהם הכוכור כי לו הישועה כוכור לשון הקטרה ותגלה
כמו מוכר לכוכה את אוכרתה ולפי המה יכרעו ויטלו: ואכחמו קאכו וכפעולד: כמנכר עליהם כמו
ב מפורד פנאים לשון עזו: בעודך ישמח מלך: רבותינו פתרוהו על מלך המשיח וככון הדבר לפיכך
פגוד על דוד ענמו לתשובת האחרים שפקרו בו שאמר שלקח את בת שבע אשר מוזמור זה:
וארשק

לבו נתתה לו ואשרת שפתיו בל
מנעת סלה: כי תקדמוני ברכות טוב
תשית לראשו עטרת פז: חיים שאל
ממך נתתה לו ארץ ימים עולם ועד:
יגדול כבודו בישועתך הוד ודוד
תשיה עליו: פיתשיתו ברכות
לער תחדו בשמחה את פניך: כי
הפלך בטח ביהוה ובחסד עליון בל
ימוט: תמצא ידך לכל איביך וימיך
תמצא שנאיך: תשיתמו ופתגור
אש לעת פניך יהוה באפוי בלעם
ותאכלם אשו: פרטו מארץ תאבד
וזרקם מבני אדם: כי נטו עליך רעה
חשבו מופה בל יוכלו: כי תשיתמו

שכס במיתריך תכונן על פניהם
רומה יהוה בעודך נשירה ונפירה
נבורתך: למנצח מזמור
לרוד: אלי אלי למה עזבתני רחוק
מישועתי דברי שאנתי: אלהי
אקרא יומם ולא תענה ולילה
ולא דומיה לי: ואתה קדוש וישב
תהלות ישראל: בך בטח
אבתנו בטחו ותפלטנו: אלהי
זעקו ונמלטו בך בטחו ולא בישו:
ואנכי תולעת ולא איש חרפת אדם
ובזיזים: כל ראוי לעינו לי ופטרנו
בשפה יניעו ראשו: כל אל יהוה
יפלטו

וארפת: לשון דבור ואין לו דמיון ומנחס הכיא לו חכר כרשין כודש מלך פרם ושניהם לשון מנשא
שפמים: כי תקדמוני ברכות טוב: קודם ששאלתי ממך הקדמתלי ברכתך על כפן הכניא והקיימותי את
זרעך ונמר והכיכותי את כסא ממלכתך על ישראל לעולם: תשית לראשו עטרת פז: וקס עטרת מלכם
ותהי על ראש דוד: חיים שאל ממך: כשהייתי בורח למנוה לארץ מפני שאול הייתי מתפלל איתך
לסני ה' בארבות הקיים: כפת לוי: שהשיבותני לארץ ישראל: אורך ימים: למלכותי שאמר והכיכותי
את כסא ממלכתך עד עולם: מכס פתר תשוה תשים תשית לשון אחר להם: תמדה:
לשון חדוה: את כניך: כגן עדן וכדומה שדרשוהו במלך המשיח הכיא הנא על אויביך: לעת פכך: לעת
ימוין מטא ולקדמוהו הקדמוהו ואומר והקדמתי ונגש אלי: כל ימוע: ובחסד עליון הוא בועט שלא
ימוע: תמצא ידך לכל אויביך: כל מכת ידך שיש לך להביא הנא על אויביך: לעת פכך: לעת
שמך: באכזי בלעם: תפילה היא זו: פרימו מארץ תאבד: להכה הוא מתפלל שיאבד זרעו של
רשע: כי כטו עליך רעה: כנגד טיטוס הרשע שאמר הרג את עמנו: כל יוכלו: לטעוה:
כ תשיתמו שכס: אשר תשית אוחם לחלק שיחלקו ישראל את ממזנם כמו שחאמר וזהו סמרה ואמכנס
פזמור: במיתריך תכונן על פניהם: במיתרי קשתיתך תכין חניך ותמוינם לירות על פניהם:
דומה הכעוך: על הקמים וכסירה וכומרה: אילת השחר: שם כלי שיר דליל כמדת ישראל שהיא
אילת אהבים הנקשפה כמו שחר ורבות כי דרשוהו באחר ומנחס פתר אל לשון משו כמו אילנות
לגברתי חושה: השחר: לשון שחרית ומנחס פתר לשון כפי כיוו שחר טוב יבאש רטון וכמו לשחר
פכך: למה עזבתני: עמידה היא ללכת נגולה ואמר דוד תפילה זו על העניד: רחוק מישועתי:
ומדברי שאנתי: אקרא יומם: אכי קוראה לך מיום אל יום ואיך עופה: ואתה קדוש וישב לשמוע
תהלות ישראל ימייס קדמויכם: ואנכי תולעת: כל ישראל מככה כאש אחד: גטירו: יסחקו כמו
פטר רחס ופטר חמור בוטור מים: גול אל ה': כמו לגול יש לאדם לגולל יהבו ומשאו אל יזכרו למען
כט ג 29 8 ובלטוה:

יפלטחו יצולחו כי הפץ בוי
 ארתה גתי מבטן מבטחי על שדי
 אמי י עליך השלכתי מרחם מבטן
 אמי אלו אתה י אל תרחק ממני
 כי צרה קרובה כראין עוזר
 סבבוני פרים רבים אבי רישון
 פתרוני י פצו עלי פיהם ארית טרף
 ושאני י כמים נשפכתי והתפרזו
 כל עצמותי הירה רבי פדונג נמס
 בתוך מעי י ובשפחה שפתי
 ולשני מדבק מלקוחי ולעפר מות
 תשפתני י כי סבבוני כלבים
 ערה מרעים הקיפוני בארי רי
 זרנלי י אכפר כל עצמותי המה
 יביטו ראובני י חלקו בגדי להם
 ועל לבושי יפילו גורל י זאתה
 יהיה אל תרחק אלותי לעזרת

יפלטחו: גוהי מונעו ומושכי כמו יניח ידן אל פיהו: מצטייני על שדי אמי: זמנת לארס שדים
 66 לישטן עליהם למחיה: עליון השלכתי מרחם: כשלכתי מרחם מאן הונקתי מרחם כמה דאת אמר
 72 העמוסים מני בטן מלאו כולדו השבטים נשאל ובהלם: פרים רבים: מלכות חזקים: אבדו בטן:
 77 גם הוא לשון פרים: כהן שם שמיים: כתרובי: סבכוני ככתר המקפה את הראש: אריה טורף:
 80 כעודכ ככר: כדורב: שעה הנימוקה מחוס האש: מלקוחי: הם הסבכיים שקורין פאליוש בלעז
 כשארס מנר און רוק מנון כטון ומנחם פתח מלקוחי אכתי לאש בלעז כמו במלקחים לקח והמלקוח קן
 85 קבטים אשר דמו למלקוחי קבטים: ולעפר מות: לדכאות מיתה: תשפתני: שאתה מושכי לטון
 88 שפיתת קדוה שמת הסיר ומנחם פתח כל לטון שפיתת לטון שיהא: כארני רי ורנלי: כאילו הם
 90 מרובאים בתיארי וכן אמר חוקים כארני כן ויפר כל עצמותי: אפס כל עצמותי: כאש עצמי:
 93 כ המה יביטו: שמחים לארתי: ועל לבושי יפילו גורל: כוונות את ככוכו: אילותי: כחו במון
 96 היקני כנבר און אול וכמו יש לכל ידני: הושיעני מסי ארתי: אכפר מקרני ראמים עניתני זה האמור
 99 כ אשר יסובה ארוס גונחה שלש יתחכיס: אשפחה שך לאחרי: בהתאסף כל ככמינו וכן אומר להם
 102 כ יחא ה' הללוהו אלו הנדים וכל זרע יעקב: וגדוהו לטון יראה: עינות עינות צעקת דל כל עיניו
 105 שמקרא לטון צעקה ועוד יש לפתור עבות לטון הסכנה כמו לעבות: מפני שהו ככבס ומתכלל לטון:
 108 כ יחא עגונים: לעת גאולתנו ליות משחתנו יחי לבכס לעד: כל זה אומר לפניהם: יוכדו ויסונו
 111 כ אל ה': יוכרו האומות סרעה שמתתנו כסיראול את הטובה ויסובו אל ה': כי לה המלוכה: כי וראו
 114 שחזרת לך המלוכה והממשלה: אכלו ושתחוו כל דשני ארץ: הרי זה מקרא מקורם אכלו עבדים כל

לא חיהו י זרע עבדנו יספר לאדני
 לדור: כי באו ויגידו צדקתו לעם
 נולד כי עשהו י כנס זמני
 מומור לדוד יהוה עיל לא אחר:
 כ בנאות דשא ירביצנו על מינות
 ותהלנו: נפשי ישיבכ ינחני במעגלה
 צדק למען שמו: כי נגד פיר ארץ
 בנא צלמית לא ארתי לע פס
 אתה עפרי שבטך ומשעתך המדה
 ינחמני: תערך לפני י שלחן ננר
 צרי רשנות בשמן ראשי פוס
 ריחה: אד שוב וחסד הרמוני כל
 ימי חיי ושבתי בבית יהודי לארץ
 ימים: כי יצא יצא כל

דשני הארץ ושתחוו לה כהלל והודאה על הטובה לפני ארץ טוב מלב הארץ כל זה וראו אפסי הארץ
 ויחזבו אל ה': לפני יכרעו: או כל מתי אויבי מורה יתוך ניהכס ולא ירחם עליהם לחיות את כפסם
 מניהכס: וכפשו: של כל אחד ואחד: לא חיה: לא יחיה ורבותינו דרשו מן המקרא הזה שהמתים
 לפני מיתתם בשעת כטילת כשמה רואין פני שכיבה: זרע יעבדכו וגומר: זרע ישראל אשר תמיד
 עובדים אותו: יסתר לה לדוד: קרם המקרא ודורסהו יספר לדוד אררון לשם ה' ולשכחו את אשר
 עשה לאותו זרע: יבאו: הראשונים ויגידו צדקתו לעם הכולד כי עשה להם נדקה: מומור לדוד: כ
 אמרו רבותינו כל מקום שנאמר מומור לדוד מנאן ואמר כך שורה עליו שכיבה מומור להביא רוח הקדש
 לדוד וכל שנאמר בו לדוד מומור שמה עליו שלמה ואמר כך אמר שירה: ה' רועי: במדבר הזה שאני
 הולך בו בטוח אני שלח אחרם כלום: בכאות דשא: בנה דשאין לפי שהתחיל לדמות מוובותיו
 למרעה בהמה שאמר ה' רועי כופל על הלשון של ה' רועי כאות דשא ומומור זה אמר דוד ביער חרת למה
 בקרא שמו יער חרת שהיה מנובב כחרת והרטיבו הבה מטוב של העולם הכל מדרש תלמי:
 כפשו ושוב: רומי שהופג כנרות ובמנוס ישוב לקדמותו: במעגלי דק: כדרכי מישור שלח
 אכול כיד אויבי: בנא עלמות: בארץ חשך ועל מדבר זוף אמר כל צלמות לטון חשך פירשו דוגם כן
 ככרט: כשכך ומשענתך: יסודון שכאו עלי ומשען שאני בטוח על חסדך שכיסה יכתובני שיהו לי
 כפלוח עון וכטוח אמי שתערוך לפני שלחן היא המלכות: דשכס בשמן ראשי: ככר כמשתני על פיך
 כמלך: כסו רוחי: לטון טובע: לה הארץ: ארץ ישראל ותבל שאר ארצות: על ימים יסדה:
 כ שבעת ימים מקיפין ארץ ישראל ודרכי הכרות ידן וירמון קרמיון ופוגה: ימי ועלה כרה ה' אף
 על פי שכל יושבי תבל של ראין הכל כדו ליקרב אליו אלא אלה כפי ומומר: לאכא לשון כפשי
 לא ככשע בשמי וכפשי לטון שבוטע לטון שבוטע כפס על כפס שפאמר ככשע ה' נסאות ככפשו זה שך
 מעשיו הוא לזר לרשיו: שארערים ראשיכס: בימי שלמה כמו כשיבא להכבם ארון לבית קדשי

לדוד מומור יהוה הארץ ומלואה
 תבל וישבי בה: כי הוא על ימים
 יסדה ועל נהרות יכוננה: מי יעלה
 בה ריחו ומיקום במקום קדשו
 י נקי כפים יבר לבב אשיר לא לשא
 לשוא נפשו ולא נשבע למרמה:
 י שא ברכת מאת יהוה וצדקת
 מאלה ישעו: זה דוד דורשו
 מבקשי פניו יעקב סלה: שאו
 שערים ראשיכם והנשאו פתחי
 עולם ויבוא מלך הכבוד: מי זה
 מלך הכבוד יהוה עזו וגבור יהוה
 גבור מלחמה: שאו שערים
 ראשיכם וישאו פתחי עולם ויבא
 מלך

לדוד מומור יהוה הארץ ומלואה: כי הוא על ימים: כי הוא על ימים: כי הוא על ימים:
 יסדה ועל נהרות יכוננה: מי יעלה: מי יעלה: מי יעלה:
 בה ריחו ומיקום במקום קדשו: בה ריחו ומיקום במקום קדשו: בה ריחו ומיקום במקום קדשו:
 י נקי כפים יבר לבב אשיר לא לשא: י נקי כפים יבר לבב אשיר לא לשא: י נקי כפים יבר לבב אשיר לא לשא:
 לשוא נפשו ולא נשבע למרמה: לשוא נפשו ולא נשבע למרמה: לשוא נפשו ולא נשבע למרמה:
 י שא ברכת מאת יהוה וצדקת: י שא ברכת מאת יהוה וצדקת: י שא ברכת מאת יהוה וצדקת:
 מאלה ישעו: זה דוד דורשו: מאלה ישעו: זה דוד דורשו: מאלה ישעו: זה דוד דורשו:
 מבקשי פניו יעקב סלה: שאו: מבקשי פניו יעקב סלה: שאו: מבקשי פניו יעקב סלה: שאו:
 שערים ראשיכם והנשאו פתחי: שערים ראשיכם והנשאו פתחי: שערים ראשיכם והנשאו פתחי:
 עולם ויבוא מלך הכבוד: מי זה: עולם ויבוא מלך הכבוד: מי זה: עולם ויבוא מלך הכבוד: מי זה:
 מלך הכבוד יהוה עזו וגבור יהוה: מלך הכבוד יהוה עזו וגבור יהוה: מלך הכבוד יהוה עזו וגבור יהוה:
 גבור מלחמה: שאו שערים: גבור מלחמה: שאו שערים: גבור מלחמה: שאו שערים:
 ראשיכם וישאו פתחי עולם ויבא: ראשיכם וישאו פתחי עולם ויבא: ראשיכם וישאו פתחי עולם ויבא:
 מלך: מלך: מלך:

מלך הכבוד • מי תואה מלך •
 הכבוד יהוה צבאות הוא מלך
 הכבוד סלה • כה
 לדוד אליך יהוה נפשי אשא •
 אלהיך בטחתי אל אכוש אל •
 על צו איבילי • גם כל קיוך לא
 יכשו יכשו הפוגרים ריקם • דרכך
 יהוה הודיעני ארחותיך למדני •
 הדריבני באמתך ולמדני כי אתה
 אלהי ישעי אותך קויתי כל היום •
 וזכר חמדי יהוה וחסדיך כי מעולם
 חמה • חטאות נעורי ופשעי אל •
 תזכר כחסדך וזכר לוי אתה למען
 טובך יהוה • טוב וישר יהוה על כן
 ורעה חטאים בדרכך • דרך עונים
 כמשפט וילמד עונים דרכו • כל
 ארחות יהוה חסד ואמת לצרו
 בריות ועדתיו • למען שמך יהוה

וסלחת לעוני בירב הוא • מי יז
 האיש ירא יהוה יורנו בדרך יבחר •
 ינפשו בטוב תלך ורעו ירש ארץ •
 יסוד יהוה ליראו ובריתו להודיעם •
 עיני חמיד אל יהוה כי הוא יוציא
 מרשת רגלי • פנה אלי ויחנני כי
 יחוד ועני אני • צרות לבבי הרחיבו
 ממצוקי תיחצאני • ראה עיני
 ועמלו שא לכל חטאותי • ראה
 איבי בירבו ושנאת חמס שנאוני •
 שמרה נפשי והצילני אל אכוש כי
 חסיתי בך • גם תם וישר יצונו כי
 קייתך • יי פדה אלהים את ישראל
 מפל צרותיו • לדוד
 לדוד שפטני יהוה כי אני
 בתמי הלכתי וביחודה בטחתי לא
 אמצע • פחנני יהוה ונסני צרופה
 כליות ולבי • כי חסדך לנגד עיני
 וחתלתתי

והתהלכתי באמתך • לא ישבתי
 עם מתו שוא ועם נעלמים לא
 אבוא • שנאתי קתל מרעים ועם
 רשעים לא אשב • ארחץ בנקיון
 כפי ואסובבה את מזבחך יהוה •
 לשמע בקול תודה ולספר כל
 נפלאותיך • יהוה אהבתי מעון
 ביתך ומקום משכן כבודך • אל
 תאסף עם חטאים נפשו ועם אנשי
 דמים חיי • אשר בידיהם זמח
 וימנם מלאה שחר • ואני בתמי
 ארך פדוני ויחנני • רגלי עמדה
 במישור במקלהים אברך יהוה •
 כו
 לדוד יהוה
 אזרי וישעי ממי אירא יהוה מעור
 חיי ממי אפחד • בקרב עלי מרעים
 לאכל את בשרי צרי ואיבי ליהמה
 בשלוי ונפלו • אם תתנה עלי
 בהנה לא ירא לי אם תקום עלי

מלהמה בזאת אני בוטח •
 אחת שאלתי מאת יהוה אותה
 אבקש שבותי בבית יהוה כל
 ימי חיי לחיות בנעם יהוה ולבקר
 בחיכלו • כי יצננני בסכה כיום
 רעה יסתרני בסתר אהלו בצור
 ירוממני • ועתה ירום ראשי על
 איבי סביבותי ואזבחה באהלו
 ובהי תרועה אשירה ואזמרה
 ליהוה • שמע יהוה קולי אקרא
 והנני וענני • לך אמר לבי בקשו
 פני את פניך יהוה אבקשו • אל
 הסתר פניך מפני אל תט ביה
 עבדך עזרתני חיות אל יחטטני
 ואל תעזבני אלהי ישעי • כי אני
 ואמי עזבוני ויהוה יי ספני •
 חורני יהוה דרכך ונרני באר
 מישור למען שרירי • אל תתנני
 בופש צרי כי קמו בי עדי שקר

מלך הכבוד • מי תואה מלך •
 הכבוד יהוה צבאות הוא מלך
 הכבוד סלה • כה
 לדוד אליך יהוה נפשי אשא •
 אלהיך בטחתי אל אכוש אל •
 על צו איבילי • גם כל קיוך לא
 יכשו יכשו הפוגרים ריקם • דרכך
 יהוה הודיעני ארחותיך למדני •
 הדריבני באמתך ולמדני כי אתה
 אלהי ישעי אותך קויתי כל היום •
 וזכר חמדי יהוה וחסדיך כי מעולם
 חמה • חטאות נעורי ופשעי אל •
 תזכר כחסדך וזכר לוי אתה למען
 טובך יהוה • טוב וישר יהוה על כן
 ורעה חטאים בדרכך • דרך עונים
 כמשפט וילמד עונים דרכו • כל
 ארחות יהוה חסד ואמת לצרו
 בריות ועדתיו • למען שמך יהוה

הקדשים ודבקו שטרים זו בזו אחר עשירים וארכב רכבות ולא כענה עד שאיר אל תשכ פני משיח וזכר
 לסודי דוד עבדך • פתחי עולם • פתחים שקרושתן עולמית • כפשי אש • אכיון לבי •
 הכוילים רוקם • הנוצלים והמכונים המושכים את העיניים רוקם מכסהים כמו זאחלנה וזכרו
 רוקם • הדריבני • אדרומוניו כלעל • אותך קויתי כל היום • הוא העולם הזה שהיה יום לאמות
 העולם וזילה לישראל • כי מעולם חמה • ממות אדם הראשון שאמר לו כיום אכלך מחו מוח תמות
 ומת לו יום משלך שהוא אלף שנים • כפסדך וזכור לי אתה • הראוי לחסדך וזכור לי אלו מעשים
 טובים שבידי • טוב וישר ה' • וחסן להנדין ברומיו • על כן יורה חטאים נדך • תשובה לא יורה
 חטאים לרובותם שכאמר תכן לך הדרך ויאר מקלט מקלט היה כמות על מרשת דרכים כו • כל אית
 במכות • למען שמך • הרב סלח לעונו • כי רב הוא • כי נאה לרב לסלוח עון רב • מי זה האוס יאל
 ה' • הכה ויורנו כדרך שהוא דרך הטיב • כפשו בטוב תלך • כשילין כקבר תלך בטובה
 כפשו • כי יחוד ועני אני • ועון רבים תלויה בו ולנגדן אני יחוד לפיכך פנה אלי ויחנני כי תפילת
 נדובה לתשובת כל ישראל • ראה עיני ועמלי • ועל ידיים שא לכל חטאותי • שאלת חמס • סלח
 כדן • ינרובי • ושמרוני • שלטוני • ובמקום אחר הוא אומר אל תבא כחשטע וזמר אחר דוד
 כשאלת דן את הרשעים שפטני כי לפי הרשעים אבי נדיק וכשאלת דן את הנדיקים אל תביאני כחשטע
 ועם

ועם כעלמים • הכנכסן כסתר לנעזות כחשך מעשיהם • לא אבא • איבי רגז לבא ולכנס כחוקלים •
 ככיון • שאין גזל כמנות שאבי חקיים לולב הנזול פסל • לשמיע כמו להשמיע • זמה • כל זמה •
 כמקרא לשון מחשבה יש לטובה ויש לרעה • כל כעלמותיך • זה הלל שיש בו לשפוד ויש בו לגון ויש
 בו לימות המשיח ויש בו לעתיד לבא • רגלי עמדה כמיסוד • בדרך ישר •
 בזאת אני כושם • במה שאמור למעלה המעונו חיי • ולבקר בחיכלו • ליראות שם בכל בקר ובקר כך •
 פירשו דרכם ומכסה ככרו עם לא יבקר בין טוב לרע אבל דומם פתרו לשון בקר • לוי וככני בסכה •
 כטוית אני שפכני כטוית יקדשו ושכינו כסדר עולם שהמקרא הזה כאמר על יחם כן אהיה שהמקרא
 כחושבת אחרות כעליית בית קדש הקדשים כעבין כעלמר ויהי אמה בבית המזבח שם שנים •
 ככור ירוחמי • העמוד על סלע רגלי • זכתי מרופה • זכרתי שאמר עליהם שיר • לך אמר לבי •
 כקשו פני • כשילך ושלומיך אזר לי לבי כקשו כלכה ישראל פת פני ואכישמע לו את כפך אבקש
 לך כמו רן אר • ככך לאל במקומו אם לאל תרבוין במקומו אף כאן • לך אמר לבי כמקום כל אלי לבי
 לומר כן • אל הט • אל תכריע כמו ויע שם • כי אני ואמי עזבוני • כשעת תשמיס להנחתן כמכווני •
 כיון שגמרו הבקין זה הוקף פניו אילך וזה הוקף פניו אילך • וה' יחסמני • ככה שומר את הטויה וכר
 שת העוכר • ככפש כרי • כמאות שוכלי להיות תאותם מקיימת עלי • ועם שאם • דוכרי רעה לשון יב
 אשך

כי סלע ומצודתי אחהולמען
שמך תחנני ותנהלני
מרשת זוטמני ליכי אהה מעני
בדרך אפקוד רוחי פדיתה אורתי
יהיה אל אמתו ישנאתי השמרים
הכלי שא ואני אל יהוה בשחתי
אנלה אשמחה בחסדך אשר ראית
את עיני ידעת בצרות נפשי
ולא הסרתני ביד אויבי העמרת
במרחב רגלי חנני יהוה כי צר לי
עששה בכעס עיני נפשי ובטנני
כלו בינון חיו ושנותי באנחה בשל
בעוני כתי ועצמי עששו
חייתי חרפה ולשכני מאד ופחד
למדעי ראי בחוץ נדרדו מפני
ישנחתי במרת מלב הירתי בכלי

תנחני מוכר אשמי כלעז כמו לך נחה את העם הזה
לשון סגרה וכן כל לשון סגר
פדית אותי מרה: השומרים הכלי שוא המצני לתשפת שקר
זכוכית לבגד עיניו לראו לעבר הזכוכית דבר אין אותה מראה ברורה
אכלם עם: מכל צרתי מאת כל צרתי חרפה לנדוף: ולשכני אני חרפה מאד ופחד לימודי
אחי שטישוכן כלעז מהפחדים על קורעיו: ככלי אובד
כופל על בעל חבירה לומר הוא אובד אותה הלא החבירה אובדת ממנו כדלש אשר תאבד ממנו האובדת
לא בקשתם: דכתיב: ענת דכוס דבת פרדלץ כלעז לשון דובש שפתי ישנים וכן כל דבה
שנאקרא: מורר מפכיב: שמייראין אופחדין אותי: בהומדס: בהיעענס: ומור: לשון מחשבה
כי לך עתיתי: עיזם העובדים עלי על פיך הם ובגודותיך: אל אכנסה כי קראתיך: אחרי שקראתיך
אין נחה שאכוש: ידמו לשאול: ישתתקו ויאלמו למות: הדוכרות על דיוק עתק: שאומרות לשאול
עלי דוד מכקס רעמך: עתק: סרה דכר שאינו כמו וישתק משה ודובש שפתי שתי לשון דכר גדול
וקשה כמו עתקו גם נברו חיל הון עתק ולמכסה עתק: מה רב טובך: ידעתי לעולם הנא יש סכר
עוב לירידיך ומכל מקום בעולם הזה שהרשעים מקיפין אותם אני מתפלל עליהם שתתיר כשתר פניך
מרוכס: אי: מחכורי רשעים המתקשרים יחד להרע להם: בעיר מצור: בקשילה כשאחזי שאול עלי
כסגר: לפי כיצור דלתיס ופרוח: ואני אמרתי בחפוי: כשיצאתי מקשילה ובאתי אל מדבר חשבין והייתי
בחפו ללכת מפני שאול כי השיגו ישאול ואכשוו עוטרים אלי ואל אכשי לתפשס: אמרתי בכלי: כנרוע
כרתי לשון גרון הכורת את הפז על סס גודתו נקרא גרון כך פירש דובש ומכסה חכרו כנרוע

אברו: כי שמעתי דבת רבים
מנור מסכיב בהוסדם יחד עלי
לקחת נפשו וממו: ויאני עליך
בטחתי יהוה אמרתי אלהי אתה
בדרך עתותי הצילני מיד אויבי
ומרפי: האירה פניך על עברך
הושיעני בחסדך: יהוה אל
אבישה כי קראתיך ובשו רשעים
ידמו לשאול: תאלמנה שפתי שקר
הדברות על צדיק עתק בנאחה
וכוון: מה רב טובך אשר צפנת
לי דאך פעלת לחסים כד נד בני
אדם: תסתירם בסתר פניך מרסי
איש תצפנם בסכה מריב לשונות: כד
ברוך יהוה כי הפליא חסדו לי בעיר
מצור: כי ואני אמרתי בהפוי נגרותי

מנור
הסגרתני ביד אויבי העמרת
במרחב רגלי חנני יהוה כי צר לי
עששה בכעס עיני נפשי ובטנני
כלו בינון חיו ושנותי באנחה בשל
בעוני כתי ועצמי עששו
חייתי חרפה ולשכני מאד ופחד
למדעי ראי בחוץ נדרדו מפני
ישנחתי במרת מלב הירתי בכלי

מנור עיניך אכן שמעת קול תחנני
בשעו אליך: כד אהנו את יהוה
כל חסדיו אמונים נצר יהוה
ומשלם על יתר עשה נאווה: כס
חזקו ויאמץ לבבכם כל המיחלים
ליהוה: לב
לדוד משכיל אשר ינשו פשע פסוי
חטאה אשר יאדם לא יחשב יהוה
לד עון ואין ברחו רמיה: כי החר שתי
ברועצמי בשנאתי כל היום:
די ויזמס ולילה תבכד עלי ירך
נהפך לשדי פחר בוניקן סלה:
חטאתי אודיעך ועוני לא כסיתי

חזק לו דמיון בתורה: אמונים בינה ה' כמו שומר ה' את המאמינים בשועמו ומומקין עליו: על כד
פחד: מדה כמד מכוונת כחן על יתר הק' או יש לפתור על יתר חכל כנגד חכל קו כנגד קו כל יתר הוא
לשון נאווה: כמו ימרה עשה פירוש ישלם על יתר ומשלם נאווה לעושה נאווה: חזקו ויאמץ לבבכם
כמו שרואים שעה לי להושיעני שהולתי לוי: לדוד משכיל: אמרו חכמים כל ממור שנאמר בו
משכיל על ידי ותרומת אמרו: אשרי כשוי פשע: שה' כושא פשעו ומכסה חטאיו כשוי אכשור דוכין
בלפלג ולא יתשב לו עון ובלבד שלא תהא ברשות רמיה להיות בדעתו לשוב אל קיוו: כי החרשתי:
כאשר יחרשתי מלהתוד: על פשעו לפיך: כלו עבמי: מרוב אכמות דאגות כל היום שהייתי דואב
מפני הפורענות: כיון ולילה: היה כבד עלי מורא ירך וגודותיך: כהפך לשדי: לחלום שלו זכן
לשד השמן לחלוט שמך כך פירשו דובש ומכסה חכרו לשון שדידה כמו משד עניי רשע: זן שדוכי:
בחרבוני קין: עד שיבס כסורכ הקין משכו דאנת כוכד ירך שהייתי דואב: על חטאי ולפיכך חטאתי
אודיעך תמיד ולשון הווה הוא: כי אמרתי טוב שאודה עלי פשעי לה ועתה כשהודי ואמרתי לכתב
הכתי חטאתי בשאת עון חטאתי כעבין שאמר שם גס ה' העביו חטאתך וזמר: לפעם מנא: בהתאך
לקבל תצולמו ומה היא זאת רק לשטף מים רבים אשר לא יגיעו אליו שלא יפול ביד האומות. שהם פנים
שופטים וכן מניחו שהתפלל דוד על ואת יאזר אפלה כל ביד הכי רבים דמיו ובוד אדם אל לפולה:
אתה סגר לי: להסתר בכלך מפני פחד אויב: תגדני: כמו תשמרני: רכי פלט: דבה של הגלה:
ססובבני: לשון היות הוא סבבמכי תמיד רכי פלט וכך אמרתי לי אשכילך יאזרך דרך ללכת: איענה:
ארמו לך בעיני רוח מה תעשה איענה לשון קרינת עין כמו עינים עיניו: לחסוך תהאוכית בספר משלי:
אל תהיו כמיום כסרד: שאינו מביין בין העושה לו טובה לעושה לו רעה כשאמה ממתנס בו במתנ
הוא כולם פיו ומכסה כסרכו וכשאמה מקרדו ומקדכו אתה כריך לבלום ולסגור פיו ולישמנו במתנ
ורסן כשאמה מעדהו עדי ומיפהו כל קרוב אליך שלא יארכיך לאלך להזיקך כשאמה מייפהו במתנ ורסן
עדי לבלום כשעת עדיו שאתה מקרדו ומקדכו אתה כריך לטורנו במתנ ורסן שלא יארכיך לאלך
בלומה ללשון משה לשון מסגר פיו כולם רגליו מכלמות כמהכת כבורות ומכסה סגד לבלום וכן

אמרתי אזרה עלי פשעי ליהוה
ואתה נשאת עון חטאתי סלה:
על זאת תפלל כל חסיד אליך
לעת מצא רק לשטף מים רבים
אליו לא יעו: אתה סתר לי מצר
תצרני רני פלט ססובבני סלה:
אשכילך ואורך בדרך זו תלך
איענה על דעניו: אל תהיו ופסוס
כפרד אין הבין במתנ ורסן עדי
לבלום כל קרוב אליך: רבים
מכאובים לרשע והבומה ביהוה
חסד וסובבנו: שמו: ביהוה
תילד צד קיבש והרגנו כל ישרי

לבו
חזק לו דמיון בתורה: אמונים בינה ה' כמו שומר ה' את המאמינים בשועמו ומומקין עליו: על כד
פחד: מדה כמד מכוונת כחן על יתר הק' או יש לפתור על יתר חכל כנגד חכל קו כנגד קו כל יתר הוא
לשון נאווה: כמו ימרה עשה פירוש ישלם על יתר ומשלם נאווה לעושה נאווה: חזקו ויאמץ לבבכם
כמו שרואים שעה לי להושיעני שהולתי לוי: לדוד משכיל: אמרו חכמים כל ממור שנאמר בו
משכיל על ידי ותרומת אמרו: אשרי כשוי פשע: שה' כושא פשעו ומכסה חטאיו כשוי אכשור דוכין
בלפלג ולא יתשב לו עון ובלבד שלא תהא ברשות רמיה להיות בדעתו לשוב אל קיוו: כי החרשתי:
כאשר יחרשתי מלהתוד: על פשעו לפיך: כלו עבמי: מרוב אכמות דאגות כל היום שהייתי דואב
מפני הפורענות: כיון ולילה: היה כבד עלי מורא ירך וגודותיך: כהפך לשדי: לחלום שלו זכן
לשד השמן לחלוט שמך כך פירשו דובש ומכסה חכרו לשון שדידה כמו משד עניי רשע: זן שדוכי:
בחרבוני קין: עד שיבס כסורכ הקין משכו דאנת כוכד ירך שהייתי דואב: על חטאי ולפיכך חטאתי
אודיעך תמיד ולשון הווה הוא: כי אמרתי טוב שאודה עלי פשעי לה ועתה כשהודי ואמרתי לכתב
הכתי חטאתי בשאת עון חטאתי כעבין שאמר שם גס ה' העביו חטאתך וזמר: לפעם מנא: בהתאך
לקבל תצולמו ומה היא זאת רק לשטף מים רבים אשר לא יגיעו אליו שלא יפול ביד האומות. שהם פנים
שופטים וכן מניחו שהתפלל דוד על ואת יאזר אפלה כל ביד הכי רבים דמיו ובוד אדם אל לפולה:
אתה סגר לי: להסתר בכלך מפני פחד אויב: תגדני: כמו תשמרני: רכי פלט: דבה של הגלה:
ססובבני: לשון היות הוא סבבמכי תמיד רכי פלט וכך אמרתי לי אשכילך יאזרך דרך ללכת: איענה:
ארמו לך בעיני רוח מה תעשה איענה לשון קרינת עין כמו עינים עיניו: לחסוך תהאוכית בספר משלי:
אל תהיו כמיום כסרד: שאינו מביין בין העושה לו טובה לעושה לו רעה כשאמה ממתנס בו במתנ
הוא כולם פיו ומכסה כסרכו וכשאמה מקרדו ומקדכו אתה כריך לבלום ולסגור פיו ולישמנו במתנ
ורסן כשאמה מעדהו עדי ומיפהו כל קרוב אליך שלא יארכיך לאלך להזיקך כשאמה מייפהו במתנ ורסן
עדי לבלום כשעת עדיו שאתה מקרדו ומקדכו אתה כריך לטורנו במתנ ורסן שלא יארכיך לאלך
בלומה ללשון משה לשון מסגר פיו כולם רגליו מכלמות כמהכת כבורות ומכסה סגד לבלום וכן

רננו צדיקים ביהוה לישירים נאווה
 תהלהו יהוה בננו בננו
 עשור זמרו לו: שירו לו שיר
 חדש היטבו ננו בתרועה: פישר
 דבר יהודה וכל מעשיו באמינה:
 אהב צדקה ומשפט חסד יהוה
 מלאה הארץ: בדבר יהוה שמים
 נעשו וברוח פיו כל צבאם:
 כנס כנר מיהים נתן באוצרות
 תהומות: יראו מיהוה כל הארץ
 ממנו נורו כל שבי תבל: כי הוא
 אמר יהוה הוא צוח ויעמד: יהוה
 הפיר עצת נגים הניגה מהשבורת
 עמים: עצת יהוה לעולם תעמד
 מהשבות לבו לדר ודר: אשרי
 הגוי אשר יהוה אלהיו העם בחר
 לנחלה לו: משמים הביט יהוה
 ראה את כל בני האדם: ממכון
 שבתו השגיח אל כל ישבי הארץ:
 היוצר יחד לבם המבין אל כל

מעשיהם: אין המלך נשע ברב
 חיל נפור לא ינצל ברב כח:
 שקר הפוס לתשועה וברב חילו
 לא ימלט: הנה עין יהוה אל יראו
 למיחלים להסדו: להציל ממות
 נפשם ולהיותם פרעו: נפשנו
 הפתח ליהוה עזרנו ומננו הוא:
 פירבו ישמח לבנו כי בשם קדשו
 בנחנו: יהי חסדך יהוה עלינו
 כאשר יחלנו לך: לך
 לדוד בשנות את מעמו לפני
 אבימלך ויגרשחו וירך: אברכה
 את יהוה בכל עת תמיד תהלתו
 בפיו: ביהוה תתהלל נפשי ישמעו
 עמים וישמחו: גדלו ליהוה אתו
 ונרומכה שמו יהוה: דרשתי את
 יהוה וענני ומכל מגורתי הצילני:
 הביטו אליו ונהרו ופניהם אל
 יחפרו: והעני קרא ויהוה שמע
 ומכל צרותיו הושיעו: הנה
 מלאך יהוה סביב לראיו ויחלצם:
 הלעמו

כלימה לשון תוכן: בכל עשור של עשר מינו כעמיה: ככל לשון נוכח וכן תרגם אוקלוס כנצח
 כמו כל קמו כסור וכן פי מנחם ואין כל וכאד שוין: כותן כחזרות חסומות: תחת הארץ:
 השנית הכיני: הויראחד לבס: לכ כלם יחד ויודע כל המחשבות והנחיתו הסיובה אל מחכוך
 שבתו השנית יחד לבס היוצר ודרשו מכלן סכין כסקרין וסקירה אחת: כשכחו את עמו: כענין
 סכאמר ויתו על דלתות השער ונמו וישכו את עמו כעביהם ששכה דכרו וטעמו ועשה עמו שוטה
 והוריד ריחו על זקנו: כך כל מלכי פלשתיים כקראים וכל מלכי מצרים פרעה אף על
 פי ששמו אביש קודין לו אכימלך ומדרש אגדה שהיה נדיק כאכימלך שלא רנה להרגו ואנשו אומרים לו
 הלא זה דוד מלך הארץ כדליתא במדרש מילים: בה תהלהלל כפשי: מתפאר אני ומתהלל שיש לי
 פטרון כזה להיטיב ולהגן: תתהלל כפשי: שפורו וככטרל כלעל: ישמע עמוס: כפללות ששכה
 לי מתוך מהללי יביכו אותם וישמחו: לשון פחד כמו ויגר מואב: הביטו אליו: כל אותם
 שביטו אליו מתוך דתם: ונקרו: האירו פניהם: וקשרו: יתבישו כמו וקשרה הלככה וקשר

טעמו וראו פיו טוב יהוה אשרי
 הגבר יחסה בו: יראו את יהוה
 קדשו בראון מהסור ליראיו:
 כפירים רשו ורעבו ודרשי יהוה
 לא יחסרו בל טוב: לבו בגים
 שמעו לי יראת יהוה אלמדכם:
 מי האיש החפץ תיים אהב ומים
 לראות טוב: נצר לשונך מרע
 ושפתך מדבר מרמה: סור מרע
 ועשה טוב בקש שלום ורדפהו:
 יעיני יהוה אל צדיקים ואניו אל
 שועתם: פני יהוה בעושי רע
 להכרית מארץ זכרם: יצעקו והוה
 שמע ומכל צרותם הצילם: קרוב
 יהוה לנשבר לב וארת דכא רוח
 וישוע: רבות רעות צדיק ומבלם
 יצילנו יהוה: שמר בר עצמתו
 אותם מהנה לא נשברה: תמותת
 רשע רעה ושנאי צדיק יאשמו:
 כן בדה יהוה נפש עבדיו ולא יאשמו

החמה: טעמו וראו כי טוב ה' טעמו דכרו: יראו יהוה יראים לשון ציווי: דשו: לשון דלות:
 כל טוב: כאן ביון כלעל כמו כל מלאכה: בקש שלום: במקומך: ורדפהו: במקום אחר:
 פניו: פנים של זעם לישליראש כלעל כמו ושמתי פני באיש ההוא כך חכרו מנחם: צעקו: הצדיקים ו
 וה שמע: רבות רעות נדיק: הרעה רעות ופסדים באית עליו ומכלם כנול: שומר: הבה כל י
 ענמותיו: ת' ורת רבע רעה: תמותת את הרשע הרעה שהיא עושה תמותת תמות: לא יאשמו: כ
 לא יפחרנו לאמר אשמו שחסינו כך רעוכט' רוכט כלעל: ריפה האת יריכו: עשה מריכה עם אותם
 ששטים מריכה עמי: לחם: לשון מלחמה וכן בוחמי הלחם עם הנלחמים עמי: והלך חבית: ר
 יודין כמו ארוק חרבי וירק את חביבו: וסנור לקראת דודי: הגן ביני וביניהם כמחוכה:
 לכפשי: אימתי מ'מ'מ'מ' כלעל כמו כורה שוחה לכפשי: חתך ותלקלקות: שניהם יחד כדי שילקו
 רגליהם כהללקות והתקד אינו מניחם להשמר מן החלקלקות כדל' לכן יהיה דרכם להם כהללקות
 בא: ילה ידמו וכפלו בה: חפרו לכפשי: שוחה ליפול בה: שוחה: חתך ברוח' כלעל: ורשמו
 אשר טמן: כן דרך לטמן הרשע ולככותו כקם או כעפר כדי שלא ירגיש בה העובר עליה עד שנלכד
 בש: וכפשי טגל' בשאלתה במלתם: כל עניו: יקלסון על כך: כי עתה יקומו עלי תמיד

כל החוסים בו: לה
 לדוד ריבית יהוה את יריב ליהם
 את להמי: החוק מנוצנה וקומת
 בעורתי: והרק חנית וסנור לקראת
 דרכי אמר לנפשי ישעתך אני:
 יבשו ויבלמו מבקשי נפשי יסנו
 אחר ויחפרו חשבי רעתי: יחיו
 כמוץ לפני רוח ומלאך יהוה דחה:
 יהי דרכם חשך וחלק קות ומלאך
 יהוה רדפם: ביהנם טמנו ל
 שחת רשתם חנם הפרו לנפשי:
 תבו אחוה שואה לא ידע ורשתו אשר
 טמן תלכרו בשואה ופל בה:
 ונפשי תגיל ביהוה תשיל בשועתי:
 כל עצמתי תאמרנה יהודה מי כמוך
 מציל עני מחוק ממנו ועני ואביון
 מגורו: יקומו עדי חמס אשר
 לא ידעתי ישאלוני: ישלמוגרעה
 תחת טובה שכול לנפשי: ואני
 בחלותם: לבישי שק ענית בצום

החמה: טעמו וראו כי טוב ה' טעמו דכרו: יראו יהוה יראים לשון ציווי: דשו: לשון דלות:
 כל טוב: כאן ביון כלעל כמו כל מלאכה: בקש שלום: במקומך: ורדפהו: במקום אחר:
 פניו: פנים של זעם לישליראש כלעל כמו ושמתי פני באיש ההוא כך חכרו מנחם: צעקו: הצדיקים ו
 וה שמע: רבות רעות נדיק: הרעה רעות ופסדים באית עליו ומכלם כנול: שומר: הבה כל י
 ענמותיו: ת' ורת רבע רעה: תמותת את הרשע הרעה שהיא עושה תמותת תמות: לא יאשמו: כ
 לא יפחרנו לאמר אשמו שחסינו כך רעוכט' רוכט כלעל: ריפה האת יריכו: עשה מריכה עם אותם
 ששטים מריכה עמי: לחם: לשון מלחמה וכן בוחמי הלחם עם הנלחמים עמי: והלך חבית: ר
 יודין כמו ארוק חרבי וירק את חביבו: וסנור לקראת דודי: הגן ביני וביניהם כמחוכה:
 לכפשי: אימתי מ'מ'מ'מ' כלעל כמו כורה שוחה לכפשי: חתך ותלקלקות: שניהם יחד כדי שילקו
 רגליהם כהללקות והתקד אינו מניחם להשמר מן החלקלקות כדל' לכן יהיה דרכם להם כהללקות
 בא: ילה ידמו וכפלו בה: חפרו לכפשי: שוחה ליפול בה: שוחה: חתך ברוח' כלעל: ורשמו
 אשר טמן: כן דרך לטמן הרשע ולככותו כקם או כעפר כדי שלא ירגיש בה העובר עליה עד שנלכד
 בש: וכפשי טגל' בשאלתה במלתם: כל עניו: יקלסון על כך: כי עתה יקומו עלי תמיד

נפשי ותפלתי על ה' יקח תשובו יי
 כרע כאח לי התהלכתי באבל אם
 קדר שחתי : יי וכצלעי שמחו
 ונאספו נאספו עלי נכים ולא ידעתי
 קרעו ולא דמו : יי בחנפני רעני מעונ
 הרק עלי שנימו : יי ארני כמה תראה
 השיבה נפשי משאיהם מפפירם
 יחדתי : יי אידך בקהל רב בעם
 עצום אהלךך : יי אל ישמחו לי
 איבי שקר שניא חנם יקרעו עין :
 כי לא שלום ידברו ועל רגעי ארץ
 דברי מרמות יחשבון : יי ורחיבו עלי
 פיהם אמרו האח האח ראתה
 עינינו : יי ראתה יהוה אל תהרש
 ארני אל תרחק ממני : יי העירה
 והקיצה למשפטי גאלהי וגארני

לרובו כי שפטני בצדק יהוה אלהי
 ואל ישמחו לי : יי אל יאמרו בלבם
 האח נפשנו אל יאמרו בלענהו
 כי בשו וידברו יחדו שמחי רעתי
 ילבשו בשת וכלמה הפגדילים
 עלי : יי ירנו וישמחו חפצי צדקי
 ויאמרו תמיד יגדל יהוה רחפץ
 שלום עבדו : יי ולשוני תהנה צדקך
 כל היום תהלךך : לו
 למנצח לעבד יהוה לרוד :
 נאם פשעו רשע בקרב לבי אידך
 פחד אלהים לגרעניו : יי כי החליק
 אלו בעינו למצא עונו לטוא :
 דברי פיו און ומרמה חדל להשפיל
 להשיבו : יי און יחשב על משכבו
 יתצב על דרך לא טוב רע לא

יבאם :
 עדי חתם וגומר : ותפילתי על חיוקי תשוב
 עליהם כל היום תפילתי שהתפללתי עליהם תשוב אלי : כרע כאח לי התהלכתי באבל היו לי אחי
 ורעי התהלכתי מיצר עליהם על נדתי : כאבל אם : ככן המתאבל על אמו או כאם המתאבלת על
 בנה : קדר : לשון שחרות : שחתי : לשון שפלות : וכצלעי שמחו וכאספו : וכשאני נולד שצבר
 בל עלי שמחי וכאספו : כאספו עלי ככים : אכשים פסחים כמו שאנו מתרומזין ככה חנניה ומכחם
 חננו כמו ככאים אומכיים שייק כלעל : קרעו ולא דמו : אילו היו קורעין את בגדי לא היה דמי שותת
 לארץ כשמתכיון פני : בחנפני רעני מעונ וגומר : בשביל חספת של ליככות אכילה ושתייה שמתכיון
 לשאל בשביל שאילום וישקם חורקים עלי שזיכה מעונ לשון אכילה כמו אם יש לי מעונ דאילו
 ומכחם עתד אונתו לשון עינת לחם וכן אם יש לי מעונ : כמה תראה : כמה ארץ אשים וגם לפיך לראות
 כל אלה : משאיהם : משקש שלהם : מכפירים יחדתי : מוסב על השיבה כפשי הסיבם ומכפירם
 יחדתי : אויבי שקר : שטוין אונתו על דבר שקר שאניעדין עלי מה שלא עלה במחשבתי מעולם אל
 ושמחו בחפלי שזכאי שזכאים אונתו אל יקרעו עלי עין וללענו בעיניהם על מפלתי יקרעו בלאכע
 כלעל : על רגעי ארץ : על דכאי ארץ וכן רוגע הים עורו רגע וכן פירש דוכס : האח האח לשון
 שמה מתהלל בתאוות לבו רוב שמחתה שרואים תאוותם מתקיימת : העירה והקיצה : פמליה של
 מעלה לשפטי משפטי מחויבי : כאם פשע לרשע בקרב לבי וגומר : הרי זה מקרא מסודר יש בקרב לבי
 שהפסע הוא יצר הרע אומר לרשע שלא יהא שזד אלהים לנגד עיניו בקרב לבי כאדם שאומר כמדומה
 אני : כי החליק : הפסע אל הרשע חלקלקות בעיניו כדי שימנא הקנה את עינו לכסוף אונתו :
 חדל להשפיל להשיבו : מכע עגמו מהשכיל להטיב מעשיו : יתצב על דרך לא טוב : הכה כתן
 לפניו

יבאם : יי יהוה בדתמים חסדך
 אמנתך עד שחקים : יי צדקתך
 כהררי אל משפטך תהום רבה
 אדם ובהמה תושע יהוה : יי מה
 יקר חסדך אלהים וכני אדם בצל
 בנפיק חסיון : יי ויוון מרשן ביתך
 ונהל ערנדך תשקם : יי כי עמך מקור
 חיים באורך נראה אור : יי משוך
 חסדך לרעיו וצדקתך לישירי לב :
 אל תבואני רגל נאיתויד רשעים
 אל תחנני : יי שם נפלו פעלי און דהו
 ולא יכלו קום : לו
 לרוד אל תתחר בפרעים אל

תקנא בעשי עוליה : יי כי כהררי
 מהרה ימרו וכורק רשא ובלו : יי
 בטח ביהוה ועשה טוב שכן ארץ
 ורעה אמתה : יי והתעב על יהוה
 ויתולך משאלות לרבך : יי גול על
 יהוה דרפך ובטח עליו והוא יעשה :
 והוציא כאור צדקך ומשפטך
 בצהרים : יי דום ליהוה והתחולל לו
 אל תתחר במצליח דרכו באיש
 עשה מומות : יי הרף מאף ועוב חמה
 אל תתחר אף להרע : יי כי מרעים
 יכרתו וקוף יהוה חמה ירשו ארץ :
 ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על
 מקומו

לפניו דרך הטוב ודרך המות והוא בוחר לו דרך לא טוב : ה' כהשמים חסדך : בשביל המעשים הללו
 אתה מסלק חסד מן החתונות ומנבים אמונתך עד שחקים לסלקה מכני אדם : כדקתך : יקרה מן
 הכריות : כהררי אל : בשביל מעשי הרשעים ומשפטך באים לטולם עד תהום רכה : לא כדקתך
 כהררי אל מי שאתה רונה לעשות דקס עמו אתה מנכיה ומתקפו כהררי אל לשון תוקף כמו זאת אולי
 הארץ לקח : משפטך תהום רכה : מי שאתה רונה לדון אותו ולקח כקמחך ממנו אתה מורידו עד
 תהום רכה משפטך יושיט' כלעל : אדם ובהמה תושע ה' : בני אדם שהם ערומים בדעת כאדם
 הראשון ומשיוון עגום כבהמה בעכוה תושע ה' : מה יקר חסדך : איבו כדי להמך על הרשעים
 הללו אל בני אדם אשר בכל כנפך יחסיון הם ירויון מדשך ביותך וגומר : אל תביאני רגל נאיה : אל
 תבא עמי רגל הרשעים הללו בעת קבול שכר להיות חלקם עם הנדיקים לשון חלק האלחאפרתי' אה
 כלעל : ויד רשעים אל תידיני : ממקומי בבואי לירש משכה חלקי וחלקו בעוכה כענין שזאמר לכן
 בארצם משכה יירשו ואז שם כפלו פועלי און שם יביכו במפלתם ושם דוחו ולא יכלו קום : אל תתחר
 במרעים : מוכיאת ישראל הוא שלא ימקרו בהנלחת המרעים לעשות כמעשהם כמו אויך תתחרה את
 הסוסים לרוץ במרוצתם אטור כלעל : אל תקחא בעושי עולה : לעשות עולה כמותם : ימלו :
 שרובע טרפקיון : לשון כרימה : כעל הם : ואל תאמר אם לא אבול ואנבוס או חתן לבעי דקדק
 במה אתפחם : ועשה טוב : ואז תשכון ארץ לאורך ימים ותרעה אמונה תאכל ותתפרכם משכר האמונה
 שהאמת בה ה' לכוון עליו ולעשות טוב : והפעל על ה' המענן בתפוקים על משענתו של הכה :
 גול על ה' דרכך : גלגל עליו כל רכובך : דום לה : המן לישועתו כמו אם כה יאמר אלינו דזמן
 דיהוכנו ומכחם חברו לשון דומה כמו ידס אהרן וגם כן פמר טוב ויסול דומוס ודוכס מודה לו :
 והתחולל : לשון תחולת : אל תתחר : לאמר ארשיע כמותו ואנליח כמותו : הרף מאף : הרף
 מהרשיע שלא יבא עליך אף : ועזבו : דבר המביא עליך חמתו של הכה כי המרשים שאתה רואה עתה
 סגליחוס הם יכרתו : ועוד מעט : כשתמוין עוד מעט תראה כי אין הרשע והתבוננת על מקומו
 * ל א 30 ו קטעכל

מקמו ואינו יא וענים ירשו ארץ
והתענו על רב שלום י ומם רשע
לצדיק וחרק עליו שניו י אדני
ישחק לו כי ראה כי יבוא יומו
י חרב פתחו רשעים ודרכו קשתם
להפיל עני ואביון לטבח ושרידי
דרך י הרבם תבא כלבם וקשתותם
תשברנה י טוב מעט לצדיק מהמון
רשעים רבים י ביוזעות רשעים
תשברנה וסומך צדיקים יהוה י
יודע יהוה ימי תמיכם ונחלתם
לעולם תהיה י לא יכשו בעת רעה
ובימי רעבון ישבעו י כי רשעים י
יאבדו ואיבי יהוה ביקר ברים פלו
בעשן כלו י כל ליה רשע ולא ישלם
וצדיק חונן ונותן י כי מברכו ירשי
ארץ ומקל ליויברתו י מיהוה מצערי
גבר בוננו ודרבו יחפץ י כי בויפל

לא יוטל כי יהוה סומך ידו י כי נער
הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק
נעזב וזרעו מבקש לחם י כל היום
חונן ומלוח וזרעו לברכה י כי סוד
מרע ועשה טוב ושכן לעולם י
כי יהוה אהבי משפט ולא יעזב
ארת חסדיו לעולם נשמרו וזרע
רשעים נכרת י צדיקים ירשו ארץ
וישכנו לעד עליה י פי צדיק יהנה
חכמה ול שונו תדבר משפט י
י תורת אלהיו בלבו לא תמער
אשריו י צופה רשע לצדיק ומבקש
לחמתו י ליהוה לא יעובנו בידו ולא
ירשענו בהשפטו י כי קוה אל יהוה י
ושמר דרכו וירומם לרשת ארץ
בהפרת רשעים תראה י כי ראיתי
רשע ערץ ומתערה באורח רענן י
כי ועבר והנה איננו ואבקשהו ולא

י והסתכל על מקום שהיה שם ואינו כי מת ואבד י וחרק י כמו חרקו שן ארץ יוכנע בלעץ
י י חר פתחו י הרשעים פתחו אכזמו כלי רכב בלעץ תגדו וחדום מתחילים הרשעים מלהקים י טורח מעט
לכדיק י טונים מעט אבנים שהולכים לצורת הנדיק י סמחון רשעים רבים י אחרפל וחסריו
התחילו מלחמה בעולם בשביל לשכות את לוט וזה הנדיות באברהם ויעט אבנים שהיו עם אברהם
י הכליוס והרנו כל אותן האוכלוסין י זולע הימי תמימים י מוכיר את מעשה ימים י זכחלתם י וקבלו
י סכסם מאתו לעולם תהיה י כי קר כרים י כאור ענן בקר הנראה שחרית מלבין על מרחבי בקעה
שאובו מתקיים כמים מישור כמו כר כחם בוקר לשון אור יקרות יש פיתרון כי קר כרים בכבוד כנשים
י שמשותם אותן לטבח י ליה רשע ולא ישלם וצדיק חונן ונותן י הנה שהיא נדוקו של עולה חונן
י מלכו וכוונן ליה שהיה מה שהוא גזול ממנו י כי מברכו י של צדיקו של עולם י קרן י
י מנעדי גבר י מי שהוא גבור ויראת הנה לשאף לישולט בלעץ י כינו י פליט אבי טייח בלעץ י
י יפל י כבוד לרא בלעץ לשון ומפל מעל הגמל י כי כורחם י לא יוטל י לא ישלך להיות נעזב י
י כי כצר הייתי י סמוך זה שר השלם אמרו דלילו דוד לא קש כוליהו י כל היום י הצדיק חונן עניים
י ומלוח להם י וזרעו י זה שהוא זרע לבדקה סופו לברכה י פי צדיק יהנה י תמילה כלבו הכינה
י ללחות דין שפקס תורה לכל דבר ואחר כך לשוכו תדבר משפט י לא תיחד אשורו י לא יחלקו
י נעדיו י ומתערה י משרים כמו ערות על יאור וכלשון משכה יש הרבה ארץ שפסח ומעורה בקליה
באורח רענן י כאשר מאורחו הארץ הכשרטין וממולאים בככבים וכן פי אכסם באורח רענן ומתחלה

ומתחלה

נמצאו י שמר תם וראה ישר פי
אחרית לאיש שלום י לפי ופשעים
נשמדו והיו אחרית רשעים נכרתה י
ליות שועת צדיקים מיהוה מעוזם בעת
צרה י ויעזרם יהוה ויפלטם ויפלטם
מרשעים וישעים כי הם בו י
לח
מוזר לרוד
להזכור י יהוה אל בקצף תוכיחני
ובחמתך תיסרני י כי חצד נחתו כי
ותנחת עלי ידך י אין מתם בבשר
מפני זעמך אין שלום בעצמי מפני
חטאתי י כי עלתי עברו ראשו

כמשאכבר יכבדו ממני י הבאיש
נמקו חבורתי מפני אורתי י נעויתי
שחתי עד מאד כל היום קדר
הלכתי י כי כסלו מלאו נקרה ואין
מתם בבשרי י נפונתי ונכתי עד
מאד שאנתי מנחמת לבי י ארני
ננדך כל תאותי ואנחתי ממך לא
נכתרה י כי לפי שחרר עובני כחי
ואור עיני גם הם אין אתי י באהבי
ורעי מננר ננעו יעמדו וקרבי מרחק
עמדו י וינקשו מבקשי נפשי
ודרשירעתי דברו הורר ומרמור
כל

י וזכנתם כאשר הכשרש וזרח מאורחו בני אדם ואכשו שרשים המה י סמר תם י הסתכלו בדרכי
התמימים ללמוד ומעשיהם י כי אחרית לאיש שלום י אם ראשית אין לו אחרית יש לו אבל שושעים
וחטאים ורשעים אחריתם נכרתה וכשמדו ימדו י מזמור לדוד להזכור י לומר כי כשעת צרה להזכור י לח
צדקתם של ישראל לפני הנה וכנגד כל ישראל אמרו י כחתי כורקו לשון נחת כופל כנעניות קשת ולמי
שעל ידי דרכי הקשת כורקים החנים כחב כחתי וכן ארוק חרבי היה לו לכתוב ארוק יעני אלף
לפי שכשמואליו חרב מתערה התער רוק ממנה לכך מולה הריקות בחרב וכן נכתבה קשת כחשה ואין
הכון שרש בתיבה שלם היתה שורש היה לו לומר נכתבו כי אבל לין של כחתי וכן של ונכתבה איכה שרש
ונפלה לפרקים כמו לין של נקף כדד קקם וכשמתבעל ואמר יונק פיסך כידד קיקם כמו כנפך כנשך
כנדר כקסם שהרשג בא בתיבה במקום לין וכן עלה כדף עיני נברה כמו כדף כנברה כן יאמר נחמו
כמו נכתבו וכן נכתבה קשת כחשה כמו נכתבה שדך החית להתהגב כמנכב דגשות ברוב מקומות
כגון כחש לו מושקל דגש כמו דבר מגזרת וידבר כך כחש מגזרת ומכחש שרה ולא יאמר כיחש כאשר
יאמר מן ויברך בידך ולא יאמר בידך כאשר יאמר דיבר לפי שאין דגשות כיכר בלש אכל כחית כיכר
דגשות וכן סיחת כמו כיכר דיבר אף כאן יאמר נחמו כמו נבשו כתבו מגזרת כחש כחש ונחמו וכן
כופל לכיכב דגש בתקומה כשהוא מתבעל וכן קשת גבורים חתים מגזרת כחש כחש כאשר יאמר מן
כחש סבב מן כחש שמש וכשמדו דרכיהם ושמו עליה וכן כלל ככל כי שם כלל וכללה שם שפתם כן יאמר
כחש וזמת בלשון פעל י ותנחת עלי ידך פירוש לחנך נחמו כי וכן פתחו מה דרך בקשת לרוד
החנים וד שלך הוא נטתה קשתה להפיל עלי החים ותנחת לשון ומרד וכוה לכון שורש בתיבה וכן
ונכתבה קשת כחשה ואין הכין שורש בתיבה י מתם י תמימות ארטרין בלעץ י וכבדו י כבדים י ד
כשיתו י לשון חמיתו עוית אשדורד לשון בלעץ י כסלי מלאי קקלה י כחשכתי אבי קל כעניו ענמי י ז
כשזומי י כחשכתי לשון יפס לכו מאין הפוגות י כל חמיתו י אתה יודע נכחי י כחשכתי י מוקף י ו
יגון וזה מתיכות הכסולות כמו ירקקו אומדם סלבל חמרמרו י מנכד נעני ועמדו י איתם שבראים י
לי כאהבים בשעת הבקשם כשרואין שהנכע בא עליו אין עומדין לו בשעת דחיקו אלא מנכד ועמדו
והיכים עוזרים לי י וקרובי י שמרמרו לי ענמם קרובי י ויכסאו י מבקשו מוקשים לי י

* ל ל ל 2 3 יקנו

כל היום יהנו: ואני כחרש לא
 אשמע וכאלם לא יפתח פיו: ואחי
 באיש אשר לא שמע ואין בפיו
 תוכחות: כילך יהיה החלתי
 אתה תענה אדני אלהי: כי אמרתי
 פן ישמחו לי במוט רגלי עלי הגדילי:
 כי פראני לצלע נכון ומכאובי ננדי
 תמיד: כי עוני אגיד אדאנ מחטאתי:
 ואיבי חיים עצמו ורבו שנאי שקר:
 ומשל מירעה תחת טובה ישטנני
 דפי תחת רדופי טובו: אל תעזבני יהוה
 אלהי אל תרחק ממני: כי חושה
 לעזרתי אדני תשועתי:
 לט למנצח לידותון
 מזמור לדוד: אמרתי אשמרה

דרכי מחטאי בלשוני אשמרה לפי
 מחסום בעוד רשע לנגדו:
 נאלמתי דומיה החשיתי מטוב
 וכאבי נעבר: הם לבו בקרבי
 פהני תבער אש דברתי בלשוני:
 הודיעני יהוה קציו ומדת ימי מדה
 היא אדעה מה חדל אני: הנה
 טפחור ונתתה ימי וחלדו כגון
 ננדך אך כל הכל כל אדם נצב
 סלה: אך בצלם יתהלך איש
 אך הבל יהמיון יצבר ולא ידע מיה
 אספס: ועתה מה קויתי אדני
 תוחלתי לך היא: מכל פשעי
 הצילני הרפת נבל אל תשימני:
 נאלמתי לא אפתח פי כי אתה

ו. ויהנו: וחסכו: ואלו כחש: ישראל שומעים חרפתם מן האומות ויזכרו משכבים ולמה כי לך הוקלמתי
 יו שתגלגלני ותשיעני מהם: כי אמרתי פן ישמחו לי: לכן אנו שומקים כי אומרים אנו בלבבנו אם נביסם
 ענות שוא וראו במפתחי וישמחו לנו במוט רגלינו ויגדילו עלינו לומר הלא היית מתפארו בתשועתכם:
 יא כי אנו לבלע ככון: לכן אנו דואגים פן ישמחו לנו לפי שמלומדים אנו במכות ומוכבים ומזומכים לשכר
 יב תמיד: ומכאובי לנגדו: מוזון הוא לכל עלי תמיד: כי עובי אגוד: לבי מגיד לי את עובי ולפיכך
 יג אנו דואג וירא מחטאתי שלא יברסו לי בלע ומכאוב: חיים עצמו: מענימים חיים בשלום וטובה:
 יד ורכו: והגדילו שכלי על דבר שקר: תחת רדפי טוב: בשכול שאכסנו דבקים בהם ובמזמתי:
 טו לידותון: שם אדם אחד מן המסוכרים וגם כלי שיר היה שם ששמו ידוקן ומדש אגדה על הדתות
 יז ועל הדיקין והגודות של כרה הגזרות על ישראל: אמרתי אשמרה דרכי וגומר: אכסנו היה בלכס
 לשמור את עצמו ועל כל הנרות הבאות עלינו שלא כהרה וכדבר קשה אחר מדת הדין קף על פי
 שהרשעים לנגדו המזכרים לנו: מחסום: כמו לא תחבוס שור אמוטלובט בלעז ובאלמנו דומים
 ואים רבים וגם הסעיכו מטוב אפילו מדברי חורש מפני יראתם ומעון כך כאיבנו כעכר ובהל ובשפתקט
 חס לבנו בקרבנו ובהנין לבנו בוער כמו כמו אש והוא גורם לנו שאנו מדברים בלשוננו לפיכך וע
 היא שאנו מדברים הודיענו הקיבו עד מתי: כהיה נברה וכדע מתי: כהיה אכסנו חלום מזהם:
 יח הכם עפמות: מדורים הם ימי האדם כדבר הנמדד כעפמים כן ימי האדם קצובים: וחלדו
 ויחמיקו כאין כדרך חלד לשון חלודה רדויל בלעז: כל אדם נבד: כל אדם חי הכל הם חיו ומתנו:
 יט אך בגלם: בחשך פירשו דובס לשון בלמות ומחסם פירשו גלם ממש כאו כי בגלם אלהים עשה את האדם
 ולא יתכנו דבריו: אך הבל: הוא כל המייה ותאזה שלהם: וכבר: תבואה כשה כל ימות הקטיר:
 כ ולא ידע מי אספס: אינו יודע מי אוקפס לכית שאל לפני האסוף ימות: ועתה מה קויתי: מה
 כה היא השאלה אשר אבי שאל ומיחל מןך איכה אלא שמשפעי קנילני: וחרפת: הבל אל תשימני

עשיתי: הסר מעלי נגעך מתגרת
 ידך אני כליתי: בתוכחות על-
 יעון יסרת איש ותמס בעש חמורו
 אך הבל כל אדם סלה: שמעה
 הפלתי יהוה ושועתי האזינה אל-
 דמעתי אל תהרש כי נר אנכי עמד
 תושב ככל אבותי: השע ממני
 ואכלינה בטרם אלק ואינני:
 מ למנצח לדוד
 מזמור: קנה קויתי יהוה ויש אלי
 ושמע שועתי: ויעלני ומבור
 שאון משיט היין ויקם על סלע רגלי

כונן אשרי: ויתן בפיו שיר חדש
 תהלה לאלהינו יראו רבים ויראו
 ויבטחו ביהוה: אשרי הנבר
 אשר שם יהוה מבטחו ולא פנה
 אל דהבים ושטי כזב: רבות
 עשית אתה יהוה אלהי נפלאותיך
 ומחשבתך אלינו אין עוד אלק
 אגידה ואדברה עצמו מספר:
 זבח ומנחה לא חפצת אזנים ברית
 לי עולדה ותשאה לא שאלת:
 אז אמרתי הנה באתי במגלת-
 ספר כתוב עלי: לעשות דצונך
 אלהי

הכל גם עליו נגעים ומכאובות שלא יוכל לומר כי אתם לוקים ואנו אין אנו לוקים והמפילה הזאת גרמה
 להכיא ייחורי חללים על האומות: כי אתה עשיתי: שהכאת עלינו נרה יותר מכל האומות:
 מתגרת ידך: ממורא מכותך תגרת לשון ויגר מואב והקינו יסוד כוסל בתיבה כמו תכובה תלונה
 תקומה תחיה כן פירש מכסם ואבי אומר שאין תגרת לשון מגור פהיה לו לומר תגורה כאשר יאמר מן
 וישב תשובה ויקם וירס וילן תקומה תלונה כן יאמר ויגר תגורה או מגורה כמו מגור מסביב
 מגורתם אביא להם הא למדת שאין תגרת אלא כמו למה תגרה ברעה אל מתגרו כס עפעל שלו גרה
 כמו קוה אזה כיה שפעולתם תקוה תאזה מזה כן יאמר מן גרה תגרת וכן פירשו ממכות ידך אשר
 אתה מגרה עליו אבי בליתי: בתוכחות: הכתובות בתורה על עוביכו שהעויכו לפיכך ויסרתנו בהם: יב
 ותמם כעש חמודו: הרקבת שרדיו כנגד שאכלו עש חמודו בשרו שהוא חמודו: השע ממני: הרף יד
 ידך מלהלקוטי: ואכלינה: קנה קויתיה: במנרים ומוזמור וגם הוא כנגד כל
 ישראל: ויש אלי: אנו: מבור שאון: מאסירים של מנרים ומשאון המייתם: מוטס היין: מן הים
 היין לשון רפש פירש בלעז: כוכן: הכין אשוריו ונעדי: שיר חדש: שרתהים: דהבים: לשון
 גבות כמו ירהבו הנער שהם הרהיבונו: השטיס מדרך הישר אחרי הכוב של על ושטי
 איטורלחין בלעז: ככלאומיך ומחשבותיך אלינו: בשכילכו בראת עולמך לנו קרעת את הים ושכסת
 מרחיק להטיב לנו איחרתנו כמדבר ארבעים שנה מפני האמוריים שקננו את האילנות והסריבו ארנס
 כששמעו שישאל וינאן ללכת לרשת את ארנס: אין ערוך אלק: אין לדמות לך כל מלך ומושיע לשון
 ערך כמו בערך אהרש' שיר בלעז: אגידה ואדברה: אס באתי להגיד ולדבר ענמי מספר:
 זבח ומנחה לא חפצת: ביום מתן תורה כענין שכלמר ועזה אס תשמע בקול ה' וגומר וכן בירמיה הוא
 אומר כי לא דברתי את אבותיכם ולא נתייתם וגומר על דברי עולה או זכר וכן יקריב מכם אמרתי ולא
 הוקקתם מוכה להכבוד עליהם תמידין ומוספין אינם אלא כחה רוח שאמרתי וכעשה דבני דבר
 מועט: אזנים ברית לי: לאמר שמועו בקולי ברית עשיתם חלולות לשמוע: אז: בשעת מתן תורה
 אמרתי לפיכך הנה באתי אליך במסורת בריתך כעשה וכעשה ודבר זה כתוב עדיף עלו במגלת ספר
 * ל 30 3 בתורת

אלהי חפצתי ותורתך בתוך מעי
 בשרתי צדק בקהל רב הנה שפתי
 לא אכלה יהוה אתה ידעת
 צדקתך לא כסיתי בתוך לפי
 אמונתך ותשועתך אמרתי לא
 כחדתי חסדך ואמתך לקהל רב
 אתה יהוה לא תכלא רחמך ממני
 חסדך ואמתך תמיד יצרוני
 כי אפפו עלי דעות עד אין מספר
 השיגוני עונתי ולא יבלתי לראות
 עצמו משעוה ראשי ולכי עזבני
 רצה יהוה להצילני והורה לעוררתי
 חושה כי ישו ויחפרו יחד מבקשי
 נפשי לספותה יסנו אחור ויבלמו
 חפצירעתי ישמו על עקב בשתם
 האמרים לי האחיה האחיה ישישו
 וישמחו בך בל מבקשיך ואמרו

תמיד ידל יהוה אהבי תשועתך
 ואני עני ואביון אדוני יחשב לי
 עזרתי ומפלטי אתה אלהי אל-
 תאחר מא
 למנצח מומור לדוד אשרו
 משכיל אל דל ביום רעה ימלטחו
 יהוה יהוה ישמרתו ויהיהו
 אשר בארץ ואל תתנהו בנפש
 איביו יהוה יסעדנו על ערש
 דיו בל משכבו הפכת בחליו
 אני אמרתי יהוה חנני רפאה
 נפשי כי חטאתי לך איביו אמרו
 רעלי מתי ימות ואבר שמו
 ואם בא לראות שוא ידבר לבו
 יחד עלי יתלחשו בל שגא עלי
 יחשבו רעה לי דבר בליעל

בתורת משה ותורתך בתוך מעי יחף מאכלי על פי מורחק הוא לא אכלתי בהמה טמאה ועבדים
 בשרתי נדק שירה על הים שיר על סבאר שירת דבורה לא אכלה לא אכנע לשון ויכלל הנסס
 לא תכלה רחמיך לא תמנע יצרוני ישמרוני אפפו סבכו למסותה לכלותה כדמתרגומין
 עד תם כל הדור עד דקף כל דרש יסמו יתמוזו על עקב בשתם כשוקבלו בשתם על עקב
 הכל מדה שמדוד וכדרך שהלכו למולי על עקב ועקבותיך לא כודעו גאי לך בעקביה גאן כולם לשון
 מדרך קף ורגל הס גראינש בלעז על עקב אכלים טראינש בלעז האומרים לי האח האומרים עלי
 בשבילי האח כשהנרה באה מתהללים כחידוכי בל עני ואביון שבתולים אינו אלף כנגד ישראל
 יחשבו לי יתן לי לחשיב עבותי ואכזבוני להושיעני ויעני יתחזי לי פשוטו בלעז אל דל חולה
 לבקרו כענין שכאמר מדוע אתה ככה דל דאיכון ביום רעה זו הדיקס ובעולם הזה מה שכרו ה
 שמרתו ויחיהו למי שמבקרו ומעבדו על ערש דווי ערש לטי בלעז כמו והנה ערשו ערש ברזל
 כשיחלף גם הוא יסעדנו מהו על ערש דווי זה יוס שביעי של חולה שהו דה מאד כך כדרש באגדת
 תילים כל משכבו הפכת בחליו אף בשעה שהליו כבד עליו שכהתך בל מרגשו ומחמתו
 איך אמרת חכמי אחי איך לי מבקרים לטובה וכשאני נועץ מתוך חלוי ואומרים חכמי וגומר אויבי
 שמסו עלי חומר דבר הרע לי מתי ימות וגומר שוא ידבר מראה עצמו כאילו הוא מיכר וכשהוא
 יושב לפני יקחון לבו מחשבות און לעגמו מה רעה ידבר בנאתו וכיונא לחון מדבר אותה
 עליו יחשבו דבר שהוא רעה לי ומה היא המשכה דבר בלועל ינון בו כל רשעות שגעה ינון

צוק פי ואשר שכב לא יוסף לקום
 גם איש שלומי אשר בשחתי בו
 אוכל לחמי הנדיל עלי עקב ואתה
 יהוה חנני וחק מני ואשלמה להם
 בזאת ידעתי כי חפצת בי פי לא
 ירע איביו עלי ואני בתמי תמכת
 כי ותציבני לפניך לעולם י ברוך
 יהוה אלהי ישראל מהעולם ועד
 העולם אמן ואמן

למנצח משכיל ספר שני
 לבני קרח כי כאל תעזוב על אפיקי
 מים בן נפשי תערג אלוך אלהים
 יצמאה נפשו לאלהים לאל חן
 מתו אבוא ואראת פני אלהים
 חיתה לירמעתי להם יוסם ולילה
 באמר אל כל היום איה אלהיך
 אלה אזכרה ואשכרה עלי נפשו
 פיאעבר בסף אדרם עד בית
 אלהים

וישפכו בנופו והואיל ואשר שכב לא יוסף לקום כך מקללים אותו הנדיל עלי עקב מארז כמו
 זאת עקבו מים לעיר באות ידעתי וגומר כשתמכני ותקיימני אדע כי חפצת בי כאשר לא ירע יב
 אויבי תרועת שמחה עלי ואראה כי בתומי תמכת כי כדרך כשאקום מחלוי אכרזכן
 לכני קרח אסור ולאקרה ואביאסף הם היו תחילה בעצת אביהם וכשעת המחלוקת פרשו וכשכלעו
 כל סביבותם ופתה הארץ פיה כשאר מקומם בתוך פי הארץ כענין שכאמר וכני קרח לא מנו ושם אמרו
 שירה ושם יסרו המומרים הללו ועלו משם ושרתה עליהם רוח הקדש וכתבתי על הנלוות ועל סורכן
 הכית ועל מלכות בית דוד כאיל תערוג על אפיקי לשון ערג כופל על קול האל כאשר יסול לשון
 פהס לארי ושקף לדוב וגעה לשורים ונפצוק לעופות אמרו רבותיכו האילה הזאת חסודה שבחות
 וכשהסיות נארות למים הם מתכנסות אליה שמתלה עיניה למרום ומה היא עושה חופרת גומא ומכנסת
 קרביה לטובה וגועה והנה מרחם עליה והתהום מעלה לה מים כאיל יערגו כאילית תערוג לא כאמר
 וכאיל יערוג לא כאמר אלף כאיל תערגו דבר הכתוב בזכר ונכונה הזכר עירג על עסק המים כמו
 שפירשנו והכניסה כשהיא כורעת לילד ורחמה נר ושיא בועקת והנה מרחם ומזון לה כחם ומישיה
 בבית הרחם שלה ורחמה כפתה ומכסה חדר תערוג עם לחיו כערונת הבשם אכן לא יתכנו דבריו גם
 דוכס פמר אותנו לשון קול של איל מתי אבא ואראה פני אלהים לבלות לרגל וכתבתי כאן חורבן
 הבית וכאמר כאן מה שתוחסי ג פעמים כנגד שלש מלכויות העתידות לבלות לרגל וכתבתי כאן חורבן
 צועקים ונאליים מלכותי בכל ויון וארום נמאה כשפי כנסת ישראל חומרת כן בגלות בכל
 שייתה לי דמעתי לחם מכאן שהנרה משבעת את האדם ואינו מתקש לאכול וכן הוא אומר חכה ד
 ותבכה ולא תאכל אלה אזכרה כי אעבור בך פשוטיה בלעז את זאת חכי זוכרת וכשפי
 משתפכת בזכרי עליית הרגלים שהייתי עוברת בנדודי בני אדם ומדדה עמהם עד בית האלהים
 כך לשון חשבון כך לשון מחיבת בני אדם נב לשון נביו ועגלות נב שהיו מחושות מין סוכה ושמן בלשון
 אגדה קמסטאות ושקופיטו אדדס אדדה עמהם כמו מדדים עגלים וסויחום ובלשון מדדה את
 ככה ותיבה זו משמשת כשתי תיבות אדדה עמהם אטויח אמוץ שכלל בלעז ומכנס חכרו לשון וידות
 כמו כתתי את וידות כשפי בכף אויביה ודוכס פתר אדדס לשון דממה וכן דוס לה והתחולל לו ופתרון
 אדדס אאלס ואחרים עד אבא בית אלהים ברכה כמו אשמרה לטי מחסום בעוד רשע לנגדי וכמו ואני
 בחרם לא אשמע וכאלס לא יפתח פיו ודס הוא שורס בתיבה אדדס אדדה עמהם כמו ולא יבלו דברו
 לשלום דבר עמו בשלום האון חונג שהיו הולכים לחונ ועל ככה ימד קסיוע עונס המקן
 חונג ושוטף ככה ומדרס אדדה לשון יוכו שקורין לכריכת מים חונגין

תשתחוו

אלהים בקול רנה ותורה המון חובב
מה תשתוחחי נפשי ותהמי עלי
דוחלי לאלהים כי עוד אורנו
ישועות פניו יאלהי עלי נפשי
תשתוחח על כן אצורך מארץ ירוך
וחרמונים מהר מצעד תהום
אל תהום קורא לקול צנוריק כל
משבריק גלויק עלי עברו יומם
יצוה יתהי חסדו ובלילה שירה
עמי תפלה לאל חיי אמרה
לא אל סלעי למה שכחתי למה קדר
אלך בלחץ אויב יברצחי בעצמותי
חרפוני צוררי באמרם אלי כל היום
איח אלהיך מה תשתוחחי נפשי
ומה תהמי עלי דוחלי לאלהים כי

עוד אורנו ישועת פני ואלהי
מג שפטני אלהים
ורבה ריבי מגוי לא חסיד מאיש
מרמה ועולה תפלטני כי בראתה
אלת מעווי לפיה זנחתי למה
קדר אתה לך בלחץ אויב יאלהי
אורך ואמתך הפיה ינחוני יבאוני
אל הר קדשך ואל משכנותיך
ואבואה אל מזבח אלהים אל
שמחת גילי ואורך בכבוד אלהים
אלהי מה תשתוחחי נפשי ומה
תהמי עלי דוחלי לאלהים כי עוד
אורנו ישועות פני ואלהי
מד למנצח לבני
קרח משביל לאלהים באונינו

תשתחח לאלהים כי עוד אורנו ישועת פני ואלהי
מג שפטני אלהים
ורבה ריבי מגוי לא חסיד מאיש
מרמה ועולה תפלטני כי בראתה
אלת מעווי לפיה זנחתי למה
קדר אתה לך בלחץ אויב יאלהי
אורך ואמתך הפיה ינחוני יבאוני
אל הר קדשך ואל משכנותיך
ואבואה אל מזבח אלהים אל
שמחת גילי ואורך בכבוד אלהים
אלהי מה תשתוחחי נפשי ומה
תהמי עלי דוחלי לאלהים כי עוד
אורנו ישועות פני ואלהי
מד למנצח לבני
קרח משביל לאלהים באונינו

שמענו אבותינו ספרו לנו פעל
פעלת בימיהם בימי קדם אתה ירך
גוים חורשות ותטעם תרע לאמים
ותשלחם כי לא בהרבים ירשו
ארץ זרועם לא הושיעה למו כי
ימיך זרועך ואור פניך כי ר
רציתם אתה הוא מלכי אלהים
צוה ישועות יעקב כי צרינו
נגנח בשמך נבוס קמינו כי לא
בקשתי אבטח ובר כי לא תושיעני
כי הושיעתי מצרינו ומשנאינו
חבשות באלהים הללנו כל
היום ושמך לעולם נזרה סלה
אף זנחת ותכלימו ולא תצא
בצבאותינו תשיבנו אחר מגוי
צר ומשנאינו ששו למו כי תתנו
בצאן מאכל ובגוים זריתנו כי
תמפר עמך בלא הזול לא רבית
במחיריהם תשימנו הרפה
לשכנינו לענו וקלם לסביבותינו
תשימנו משל בגוים מנוד ראש

שמענו אבותינו ספרו לנו פעל
פעלת בימיהם בימי קדם אתה ירך
גוים חורשות ותטעם תרע לאמים
ותשלחם כי לא בהרבים ירשו
ארץ זרועם לא הושיעה למו כי
ימיך זרועך ואור פניך כי ר
רציתם אתה הוא מלכי אלהים
צוה ישועות יעקב כי צרינו
נגנח בשמך נבוס קמינו כי לא
בקשתי אבטח ובר כי לא תושיעני
כי הושיעתי מצרינו ומשנאינו
חבשות באלהים הללנו כל
היום ושמך לעולם נזרה סלה
אף זנחת ותכלימו ולא תצא
בצבאותינו תשיבנו אחר מגוי
צר ומשנאינו ששו למו כי תתנו
בצאן מאכל ובגוים זריתנו כי
תמפר עמך בלא הזול לא רבית
במחיריהם תשימנו הרפה
לשכנינו לענו וקלם לסביבותינו
תשימנו משל בגוים מנוד ראש

בלאמים י כל היום כלמתינו
ובשת פני פסתני מקול מהרה
ומנדה מפני אויב ומתנקם כל
זאת בארנו ולא שכחנו ולא
שקרנו בכריתך לא נסוג אחר
לבנו ותט אשרנו מגוי ארתיך כי פני
דפיתנו במקום תלים ותכס עלינו
בצלמות יאם שכחנו שם אלהינו
ונפרש פנינו לאל זר יאלהים
יחקר זאת כי הוא ידע תעלמות
לב כי עילוי הורנו כל היום
נהשכנו בצאן טבחה כי ערה למה
תישן אדני הקצה אל תזנח לנצח
כי למה פניך תסתיר תשבח ענינו
ולחצנו כי בישחה לעפר נפשנו
דבקח לארץ בטננו כי קומה עזרתה
לנו ופרנו למען חסדך
מה למנצח על
ששנים לבני קרח משביל שר
ידדת ירחש לבני דבר טוב אמר
אני מעשי למלך לשוני עטוי סופר
ספרו לנו שהרי הם עצמם ראו כיסו המדבר והיס הורדן ותלחמת יהושע כך מסורס באגדת תילים
מרע לתמים העצית למענה אומות גדולות וסילתקם מפניו ואתה בידך וכוחך הורשטם מתוך
אדנים ותטעם לאבזוכו בתוכם דפיתם לשון רנן צוה ישועות יעקב גס עתה כבוד קמינו
כרמוס זכרשם אבינו לשון מתבוססת בדמך תבוס כופת והיו כבודים זבוסים בעיני חונות
אף זנחת ותכלימו אף אם אתה תכלימו אנו שמך לעולם כודת תשיבנו אחר ללשון הוה הוא
ששו למו כוון ככמינו אש לו זריתנו אפכר שנוס בעל כי דכימו במקום תמים כי זה
מושט בלשון כאשר ואף כאשר השפלתנו בארץ ערבה ואמה מדבר מקום תמים וכסית עלינו בעלמות
סך אף בכל זאת אם שכחנו שם אלהינו הוא יחקור זאת כי הוא ידע תעלמות זומר ככאן טבחה
ככאן של עמם ועדכו למען חסדך אין אנו באים בכח מעשינו אלל למען חסדך עשה
על ששנים לכבוד תלמידי כחמים יטרד השיר הוה ששם רבים כששנים וכלים כששנים ומדעיים
מעשים טובים כששנים על ידי תורגמן שיר ידיות שיר אהבים שיר של ששם להם
לקהינם על הכריות ולקהיב תורתם עליהם רחש לנו כך סתמיל המורס כשיר השיר לנו
בקרנו

מגוי ארתיך כי פני
דפיתנו במקום תלים ותכס עלינו
בצלמות יאם שכחנו שם אלהינו
ונפרש פנינו לאל זר יאלהים
יחקר זאת כי הוא ידע תעלמות
לב כי עילוי הורנו כל היום
נהשכנו בצאן טבחה כי ערה למה
תישן אדני הקצה אל תזנח לנצח
כי למה פניך תסתיר תשבח ענינו
ולחצנו כי בישחה לעפר נפשנו
דבקח לארץ בטננו כי קומה עזרתה
לנו ופרנו למען חסדך
מה למנצח על
ששנים לבני קרח משביל שר
ידדת ירחש לבני דבר טוב אמר
אני מעשי למלך לשוני עטוי סופר

מקראות
מגילות
מסכתות
משניות
מגילות
מסכתות
משניות

תהלים מה

מהיר ויפיות מבני אדם הוצק
הו בשפתותיו על בן ברכה אלהים
לעולם יחזור חרבך על ירך גבור
הירך והירך והירך עלה רכב
על דבר אמת וענה צדק ותורך
גוראות ימך חציה שונים
עמים תחתיו ילכו בלב אבי המלך
כסאך אלהים עולם ועד שבט
מישור שבט מלכותך אהבת
צדק ותשיג רשע על פן משחך

אלהים אלהיך שמו טשון מדברך
מר ואהלות קציעות כל בנדתיך
מן היכלי שן מן שמוך בנות
מלכים ביקורתך נצבה של
לימנך בכתם אפיר שמעי בת
וראי ותמי אונך ושכחי עמד וברי
אבך ויתאו המלך יפיד כי הוא
אדנך והשתחו לו ובת צר
במנחה פניך יהלו עשירי עם יכל
כבודת בת מלך פנימה ממשבצות

בקרני דבר טוב בשכף אמה תלמוד חכם רחש לשון כעבוב וכן כל לשון שרוך וריחוש אומר אמי
מעשי למלך השיר מה סימדי ועשיתי אמי אומרו למי שהוא הגון למלך שלמם כי מלכים ימלוכו
לשונם נח בשירים כעט סופר מהיר ראיתי כיסודו של ר' משה דרשן מהיר בלשון ערבי בקי
ויפיות מבני אדם העוסקים במלאכת חיי עשה למה לפי שהנזק חן בשפתותיהן להורות בהלכה הנוק
כמו כשפך כמו לנקות ונזק שון על כן ברכך כמו שפאמר ה' עון לעמלק ומה שכתב ה' וכך את
עמו בשלום: חגור חרבך על ירך להלחם מלחמתה של תורה והוא סוד ויח הדך: על דבר
אמת: להורות כדת ולהכנה בעבות דק: ומורך: התורה ודבר האמת שבעמקו בו הוא תוכן
אורך עכשיו המלחמה לעשות וימך כוראות לפי שהוכיר תלמוד התורה בלשון מלחמה כופל בו לשון
וימן המיומנת להלחם: חרף שכוסים בלב אויבי המלך שכוסים אשייץ כלפי והיו זה מקרא
מבורם מניכר שהתלמודים קרויו חנוס שפאמר בחנוס ביד גבור כן בני העוירים ותלמודי חכמים
המזויכים בהלכה קרויים אויבים זה לזה לפי עשה שפאמר לא יבושו כי ידברו את אויבים בעשרי עמים
תחתוך וכלו בשכר התורה ועלו עמים תחתיהם של ישראל: כסאך אלהים כסאך שר ושופע
לעולם ועד כענין שפאמר כתתך אלהים לפרעה ולמה בשביל ששכט מוסיור שר מלכותך שמשפטיך
אמת וראוי אמה למלך: משך שון שון כל לשון גדולה כופל עליה לשון משיח שון כדת
המלכים: מר והאלות קניעות קדם מתרגמוי קניעות: כל בנדתיך כל בנדך מריחים כרות
בשמים ומדרשו כל בגדויתך וסדויתך מתקפריס ומריחים רוח ערב: מן היכלי שן מני שמוך יתר
מייכלי שן משוכים היכלות המוקטים לך בגן עדך לשמוך מה שן איבויירא בלבו מני שמוך
היכלות אשר מני הם שמוך הכותבי שכתב: בכות מלכים יהו מבקרות אותך כענין שפאמר ושרותיהם
מיקותיך: ביקורתך קוף דגש לפי שהוא לשון בקור ואף על פי שכתבו יוד לפניה ראיתי בכקוד רב
סעדיה חיבה זו סדורה עם מן כתיב לחשובה יעקב שכתוב בו יוד והפך מודגש ומכאן סברו לשון
יוקר כיוון יקר ומכיו: של: מלכה כמו והשגל יושבת אגלו ואשמין בהן מלכא ורברכמהו שנתים
והליכתי אשתך תתיכב לימך: בכתם אופיר: כקבוצה עדי והב הבח מאופיר: שמעי בת וראוי
שמעי ככסת ישראל וראוי דרך טוב: והתי אוכך לתורה: ושכחי עמד: האומות שאת גדולה
וביניהם: ובית אבך עמ' שעברו אבותך בעבר הפה: ויתאו המלך יפיד: ואם תעשי כן ותאזה
יו המלך הבה לבני מעשיך: ובת בר כמכה פניך וכלו כמו ויתל משה וכשכר זה תוכי טיבא לך
הרשע אשרים ודרון אותם שהם עבשו עשירי עם: כל כבודה בת מלך עמימה וגומר: והו שפאמר
וסביאך

תהלים מו מז

דב לבושהו לרקמות טובל למלך
בתלות אחריה רעותיה מוכארת
לך: ותבלה בשמחת וגיל תבאנה
בתכל מלך: תחת אבתיך יהיו
בניך תשתמו לשרים בכל הארץ:
אזכרה שמך בכל יד ודר על
בן עמים יהודך לעלם ועד: עמל

מו
קרה על עלמות שיר: אלהים
ילנו מחסה ועז עזרה בצרות נמצא
באד: על כן לא ירא אפהמר ארץ
ובמוט הרום בלב ומים: יהמו
יחמרו מימיו ירעשו הרום בנאותו
סלה: נחר פלגיו ושמחו עיר
אלהים קדש משכנו עליון: אלהים
בקרבה בל תמוט יעזרה אלהים

והביאו את כל אחיכם מכל הגוים ממה ונומר אותם שכל כבוד תלו בהם והם כמיויא של מלך אש
וכהו עמם בכיפיות עתה בנדיהם חשבים ממשכות והב של כהנים גדולים משכות קאטוים כלע:
לרקמות טובל למלך: בגדדי רקמה יביאום מכה למלך על כל הארץ לרקמות אכרודין כלע:
בתלות אחריה רעותיה: מן האומות ילכו אחריהם בענין שפאמר והחויקו בכקף אים יהודי וגומר
לאמר כלכה עמכם כי שמענו אל הים עמכם: מוכאות לך כלפי הקכה אמרו המשורר:
תחת אבתיך וגומר: לכל אדם מישראל אמר: אזכרה שמך כלפי הקכה אמר המשורר:
על עלמות: שם של כלי שיר בדברי הימים: בהימר ארץ לעתיד לכא ביום שפאמר האך ככנד
תכלה ראו בני קרח גם כעשה להם שככלעו כל סביכותם והם עמדו באור ואמרו לישראל ברום הקדש
שדומת הכה הזה יחא עשוי להם לעתיד: יחמרו מימיו: ירגשו רשע וחומר ובוט כמשפטם ומכאם ד
מברו כמו מעי חמרמרו רבדו ליוט כלע: ירעשו הרום בנאותו: של הבה הכוכר בראש המזמור:
ככל פלגיו: שושרייטוילש כלע: כהר גן עדן: לעבות בקר: לקן הגאולה: המו גוים: לשון
הומו: תמון: תמם כן פתר מכם וכן כמונו כל יושבי כענין וכן למי לב אבל דוכש פתר אומם לשון
הכנה וכן ההוון כמוו וילך ושלום וכן כלם: אשר שם שמות: אשר שם ארבות הגוים שמה:
משכית מלחמות: מעלינו: עד קנה הארץ: שכל ארבות הגוים יהיו עיכבו בשלום: קשת: הגוים
ושכר: עבלות וסרף באש: רכבי מלחמות האומות: הרפו: עמכם כל הגוים מלבא עיד על
ירושלם: ודעו כי אנכי אלהים שאעשה בכם דין: ארום גוים: אתרומם בקמתי אשר אעשה בגוים:
תקעו כף: התעברו יחד זה עם זה להרוע לאלהים בקול רעה: ידבר עמים תחמו: וכן דבר
באומות תסת כשפיר להיות חמתו מתקררת בהם ואנו כנולים בענין שפאמר וכתתי בערך מדרים וגומר
ומכאם

תהלים מז רלד

לפנות בקר: המו גוים מנו
ממלכות נתן בקולו חמתו ארץ
יהיה צבאות עמנו משנב לנו אלה
יעקב סלה: לכו חזו מפעלות
יהוה אשר שם שמות בארץ:
משכית מלחמות עד קצה הארץ
קשת ישר וקצץ חנית עלילות ישרף
באש: הרפו דעו כי אנכי אלהים
ארום בגוים ארום בארץ: יהוה
צבאות עמנו משנב לנו אלה יעקב
סלה: מו
למנצח לבני קרח מזמור: ב כל
העמים תקעו בף חריעו לאלהים
בקול רנה: כי יהוה עליון נורא
מלך גדול על כל הארץ: ידבר
עמים תחתנו ולאמים תחת דגלנו:
יבחר

והביאו את כל אחיכם מכל הגוים ממה ונומר אותם שכל כבוד תלו בהם והם כמיויא של מלך אש
וכהו עמם בכיפיות עתה בנדיהם חשבים ממשכות והב של כהנים גדולים משכות קאטוים כלע:
לרקמות טובל למלך: בגדדי רקמה יביאום מכה למלך על כל הארץ לרקמות אכרודין כלע:
בתלות אחריה רעותיה: מן האומות ילכו אחריהם בענין שפאמר והחויקו בכקף אים יהודי וגומר
לאמר כלכה עמכם כי שמענו אל הים עמכם: מוכאות לך כלפי הקכה אמרו המשורר:
תחת אבתיך וגומר: לכל אדם מישראל אמר: אזכרה שמך כלפי הקכה אמר המשורר:
על עלמות: שם של כלי שיר בדברי הימים: בהימר ארץ לעתיד לכא ביום שפאמר האך ככנד
תכלה ראו בני קרח גם כעשה להם שככלעו כל סביכותם והם עמדו באור ואמרו לישראל ברום הקדש
שדומת הכה הזה יחא עשוי להם לעתיד: יחמרו מימיו: ירגשו רשע וחומר ובוט כמשפטם ומכאם ד
מברו כמו מעי חמרמרו רבדו ליוט כלע: ירעשו הרום בנאותו: של הבה הכוכר בראש המזמור:
ככל פלגיו: שושרייטוילש כלע: כהר גן עדן: לעבות בקר: לקן הגאולה: המו גוים: לשון
הומו: תמון: תמם כן פתר מכם וכן כמונו כל יושבי כענין וכן למי לב אבל דוכש פתר אומם לשון
הכנה וכן ההוון כמוו וילך ושלום וכן כלם: אשר שם שמות: אשר שם ארבות הגוים שמה:
משכית מלחמות: מעלינו: עד קנה הארץ: שכל ארבות הגוים יהיו עיכבו בשלום: קשת: הגוים
ושכר: עבלות וסרף באש: רכבי מלחמות האומות: הרפו: עמכם כל הגוים מלבא עיד על
ירושלם: ודעו כי אנכי אלהים שאעשה בכם דין: ארום גוים: אתרומם בקמתי אשר אעשה בגוים:
תקעו כף: התעברו יחד זה עם זה להרוע לאלהים בקול רעה: ידבר עמים תחמו: וכן דבר
באומות תסת כשפיר להיות חמתו מתקררת בהם ואנו כנולים בענין שפאמר וכתתי בערך מדרים וגומר
ומכאם

מקראות
מגילות
מסכתות
משניות
מגילות
מסכתות
משניות

יבחר לנו את נחלתנו את נאון
יעקב אשר אהב סלה
אלהים בתרועה יהודה בקול
שופר זמרו אלהים זמרו זמרו
למלכנו זמרו בי מלך כל הארץ
אלהים זמרו משכיל מלך אלהים
על נזים אלהים ישב על כסא
קדשו נרבי עמים נאספו עם
אלהי אברהם כי לאלהים מנו
ארץ מאד נעלה

שיר מזמור לבני קרח
גדול יהוה ומהלל מאד בעיר
אלהינו הר קדשו יפה נוף משוש
כל הארץ הר ציון ירבותי צפון קרית

מלך רב אלהים בארמנותיה
נודע למשגב כי הנה המלכים
נועדו עברו יחדו חמה ראו בן
תמהו נבהלו נחפזו רעה אחותם
שם חיל ביולרהו ברוח קדום תשבר
אניות תרשיש כאשר שמענו
כן ראינו בעיר יהוה צבאות בעיר
אלהינו אלהים יכוננו עד עולם
סלה ידמינו אלהים חסדך בקרב
היכלך כשמך אלהים כן תהלתך
על קצווי ארץ צדק מלאה ימינך
ישמח הר ציון תגלנה בנות יהודה
למען משפטך סבו ציון והקיפיה
ספרו מגדליהו שיתו לבבכם
להירה

ומחם חדר ידבר לשון הכהנס יבחר לנו וגומר
שחקק לפכו כשיר על עולות ונחסי שלמים ונאמר אלהים על נדס כך
ויאמרו הכל ישב על כסא קדשו עבשו הכסא שלם והדולה ככרת ויודו כי כאשר לעירו כדוני
עמים שהתכדכו ענמם לטבח ולהרג על קדושת שמו עם אלהי אברהם שהיה כדוכ לב הראשון
תחלה לנרס עתה כודע כי לאלהים מנוגי ארץ היכולת בידו להיות להגן על כל הבוטחים בו
בעיר אלהיו לעתיד לבא כשיבנה את עירו והי כשבינה גדול ומהולל יפה כוף עיר שהיא כוף
יפה לשון כוף של אילן לא כלת של יופי שכן קורין בכרכי הים לכלה כנטי ומחם חכרו כמו שלשת הכפת
קובע ליה כלעז אבל דוכש פתר אותו לשון כוף של אילן וכקרא הר גיון יפה כוף כי הוא הר הזיתים
משוש כל הארץ ומה הוא המשנה ירכתי כפון אכנלאש כלעז ירך המזבח שפכה ששם שוחטין חטאות
ואשמות ומי שהיה ענב על עבירה שבידו מביא חטאתו ואשמו ומתכפר לו והוא מוש שמח ועל ידי
הקרבות טובה כחה לכל העולם כודע למשגב כששכונ בה לעתיד ואמרו כן המלכים כועדו
להלחם עליה במלחמת גוג ומגוג עברו יחדו למלחמה היתה ראויה יונא וכלחם
כנוס הם כן תמוה כחפיו פורכט אטורדיץ כלעז כמו וכחשיותם ברוח אלהים הוא לשון
פורעות שבה כרע בו מן הרשעים כמו שחאמר ויולך את הים ברוח קדים וגומר וכן כבוד רוח קדים
שכרך כלב ימים כרוח קדים אפינס לפני אויב אכיות פרשש הם שכיוי נוד היא אפליקיא ומאדום
היא כארץ שמענו החזאות מפי הכנאיים כן ראינו דמינו אלהים חסדך הכנאית חור ומתפלל
להכה ואמו דמינו וקוינו אל חסדך לראות תשובתך ון כקרב היכלך ומחם פתר אותו לשון מחשבה כמו
אל תדמי ככפך כשחך כן תהלתך כאשר שמך גדול כן תהלתך גדול כפי כל תגללה כנות
יהודה כל שאר ערי יהודה הם לגיון לככות כמו ויקח את קנו ואת כמותיה למען משפטך
שתצאה דין כאומות מה סבו גיון אחם הכנאים אותה ספרו לשון מיין דעו כמה מגדלים ראויים
לה

ותהללו יאח לא פדה ופדה איש
לא יתן לאלהים כפרו יוקר פרוץ
נפשם וחל לעולם יוהיעוד לנצח
לא וראת השחת פיוראח חכמים
ימותו יחד כסיל ובער יאכרו ועובו
לאחרים חולם קרפם בתמו
לעולם משנתם דדור ודר קראו
בשמותם על אדמות יואדם
ביקר כל ירון נמשל ככהמות נדמו
זה דרכם כסל למו ואחרים
בפיהם ירצו סלה כצאן ורשאל
שתו מות ילעם וירדו בס ישרים

לחיל לחמוותיה כמו חיל ותמוה פסגו ארמנותיה
דמתגדמין דמתא למען תספרו את גובהה ואת יופיה לדור שאחרי כן עלמותי כאלם
תמכה את בנו קטן לאט ומחם עתה אותו לשון עולם וכן פתחמו וכווננו לעולמים שחעזו זאת כל
פעמים למי שזמור זה מיוסד על בני אדם הבוטחים בעשרם אחר כל העמים שכולם כרוכין יסוד
הלך היא הארץ על שם שהיא בושכת וחסודה רדויליא כלעז ורבותי מוטרשו על סם החולדה שהיא
ביבשה ואיכה בים דתבו רנכין כל שיש ביבשה ויש סוף מן החולדה גם בני אדם כבי אברהם
שקרא אלהם הדול כעכמים בני ישמעאל וכבי קטורה גם בני איש בני כח שקרא איש כדיון
והגות לבני מחשבות לבני תבוכות הם אגיה למשל אומי לדכריותורה שקראת משל הקדמוני
אפתח לבכס חודתי ואת בככור וזו היא החודה למה אני גריך לירא בימוי רע ביום כקודת עין לבי
שעון עקבי יוכוכי עונות שאכי דש כעקבי שאכי מולול בהם שהם בעיני עבירות קלות הם מרשעים
אומי כדון וכל שכן העשירים הבוטחים על חילם ומה בכע במחוסם הלא אף לא יוכל לפדות את אחיו
בממוכו לבי שאם באים לפדות איש את אחיו ותיקר פדיון כעשם וכל הון לטיכך על כרחו חלל הוא
לעולם מלשדמו ויקר שיחה לככה ולך ויהא השחת ומחם חכרו לשון מכייעה כמו אוקיר אכוס מכו ואלך
עיים כמות קריבלומר ומכע פדיון כעשם כי יראה חכמים ויתו ואין כנולין מן מית לביכך על
כרחו הוא חלל לגנב ולטרוח על פדיון אחיו חילם ממוכס כחכמים באמר מיתה שאם כס מיתם כעשה
אלא הנוף כלבד וככסיל ובער באמר אבידה שהנוף והכשמה אבודים קרפם בעיניו לעולם
מחשבותם לככות להם כנטי שיתקיימו לעלם קראו בשמותם את בתיים שחם כובם לביען יהיה
לחם לוכרין כגון ויקח את שם העיר כסם כמו חמך אנטויוכום ככה אנטויוא בליקוס ככה כליקוס
ביקר לשון יקר ותפירה כסל שפותי כמסל לשון מסל כדמו לזון דממה
וחמריהם גפיהם ירכו סלה והבאים אחריהם ידברו בהם ויפשו כפיהם מה אירע להאשוכיט
ירבו לשון הדכנת דברים רטרורוכט כלעז ורבותי פורשו זה דרכם של רשעים שפוסס אבודים
אבל כסל למו חלכ יש להם על כהליהם ומכסה את כליותיהם ואין יוענות אותם לשוב מרעתם ושאל
באמר שמה היא להם ששכחו שטיפס למות תל וחמריהם כפיהם ירכו כלומר יום אחריתם תמוד
כפיהם ואין חרדים ממנו כגאל לשאל שמו בעין המתקסף לדיר כן הם לשאל שמו דגשות התע
במקום

Handwritten marginal notes on the left side of the page, including the word 'מט' at the top and various small annotations.

Handwritten marginal notes on the right side of the page, including the word 'מט' at the top and various small annotations.

לְבַקֵּר וְצִירִים לְבַלִּית שֶׁאֵל מִזְבֵּל
 לְ: " אֵךְ אֱלֹהִים יִפְדֶּה נַפְשִׁי מִיַּד
 שֶׁאֵל כִּי יִקְחֵנִי מֵלָה: " אֵל תִּירָא
 כִּי עֲשֵׂה אִישׁ כִּי יִרְכַח כְּבוֹד בֵּיתוֹ:
 כִּי לֹא כִמְתוֹ יִקַּח חֶפְלָא לְאִירֵךְ
 אַחֲרָיִךְ כְּבוֹדוֹ: " כִּי נַפְשִׁי בְחַיִּי
 בְּיַד יְיָ וְיִרְדֶּךָ כִּי תִיטֵב לְךָ: " תְּבוֹא
 עַד דֹּר אֲבֹתָיו עַד נֶצַח לֹא יִרְאוּ
 אֹר: " אֲדָם בִּיקֵר וְלֹא יִבִּין נִמְשָׁל
 בְּבַהֲמוֹת נִדְמוּ: " **נְעֻלְמוֹת**
 מִזְמוֹר לְאַסָּף אֱלֹהִים
 יְחִידֵי דְבַר וּקְרָא: " אֲרֵץ מְפֹרָח
 שֶׁמֶשׁ עַד מִבְּאוֹ: " מִצִּיּוֹן מְכַלֵּל

במקום תנו שמים לשאל שותתו לתוך שמתיה של שאל למדרגה התחתונה וכן שמו בשמים סיכס נס
 הוא לשון שזות קבצו בשמים פיהם לשוכם הרע: מות ירעם: מלך המות יאכלם ואל תתמה על לשון
 אכילה זו שכן מניחו במקום אשר יאכל כדיו כבוד מות לשון רכיבה כמו הירוע כדל: וירד
 בס ימים לבקר: ליום הגאולה כשזרח בקרם של ישראל וירדו יודים בהם כמו שאמר יעשיתם רשעים
 ונזמר: וזרם לבלות שאלו: נזרמם הל רשעים תבלה את השאל גיהנם כלה והם אינם כלום:
 מחבול לו: מהיותו להם מדור והקנה מוניח חמה מכתתיקה ומלכתות אותם שזמר וליהו: אותם היום
 הבא ורבותינו פירשו מיכול לו על שפשו ויהיה בזבול שהחריבו את בית הזקש: אך אלהים יפדה
 כפשו: אבל אלו שהעניו למשל חזי אלהים יפדה כפשו של אלק אל שאל כי יחסי בחיו ללכת
 ים כדרכיו: כי כפשו בחייו יתקד: הרע מעד את כפשו בחיו ואומר שלום עליוך כפשו לא יאוכך שום
 רעה אבל אחרים און אומרים עליו כן: ויודוך כי תטיב לך: ואתה אם תשמע לדברי הכל ויודוך כי
 תטיב לכפשך לישר את דרכך: תבא עד דור אבותיו: כשמשלים ימך ותמונת הבא ותראה את דור
 כה הרשעים אבותיו של רשע כדומים בניהם אשר עד נכח לא יראו אור: אדם ביקר ולא יעין: דרך
 החיים כה לה לפשו שאם ילך כה הדי הוא ככד ואיכו מנין את הטוב: אל אלהים ה: אקרא אליה
 החלשים ה שמו: דבר ויקרא ארץ: כלה והוא הופיע מנין שהו מכלל ויפי מכלל עם דבר פרימט
 כלעז ועל גאולת העתיד ככתב: יבא אלהיו ואל יחש עוד: על דם עבדו השטן: יקרא אל
 השמים לסקוד על שרי האמונות מה שמורים: ואל הארץ לסקוד על מלכיהם אדמה: לדון עוון
 לכסם קמית עמו כמו כי ידון ה עמו ודם עבדו יקום: אספו לי חסדיו: ועוד יקרא לשמים ולארץ
 שיאספו לו הגליות כפיין שזמר עורו כסון וכויו תימן: כרתי בריתי עלי זבח: שקבלו את התורה
 ככרית זבח כפיין שז הכה דם הכרית אשר כרת ה וזמר: לא על זבוח חוביךך: אם איך מניח
 לו זבחים ולא כנד: עולותיך המיד אוני עם עיני ולבי על כך: לא אקח מביך שר: לא שלך הם אלא
 שלי: מומכלואתיך: הוא דור הנאן כמו גז מומכלא בן מלך כלעז: בהמות בהררי אלק: הוא
 המתוקן למעודת העמיד שהו רועה אלק הרום ליום וכל יום ויום הם בומים: וימ אלק הרום: אז
 אלק

עֹף הָרִים וְיוֹ שְׂרֵי עַמְדוֹ: " יֵאֵם
 אֲרַעֵב לֹא: " אָמַר לְךָ כִּי לִי תֵבֵל
 וּמְלָאָה: " הָאוֹכֵל בְּשַׂר אֲבִירִים וְדָם
 עֲתוּדִים אֲשֶׁתָּה: " זֶכֶח לְאֱלֹהִים
 תּוֹדָה וְשֶׁלֶם לְעֵלְיוֹן נִדְרֵיךָ: " וְקִרְאֵנִי
 בְּיוֹם צָרָה אֲחַלֶּצְךָ וְתִכְפַּרְנִי: " **נְעֻלְמוֹת**
 וְלִרְשָׁעִי אָמַר אֱלֹהִים מַה לְךָ לִסְפֹּר
 הַקִּיּוֹת שֶׁאֵל בְּרִיתִי עָלֶיךָ: " וְאֵתָה
 שְׂנֵאתָ מוֹסֵר וְתִשְׁלַךְ דְּבָרֵי אֲדָרֶיךָ:
 " אִם דֵּרְאִיתָ וְנָכַח תִּרְצֵן עִמּוֹ וְעַם
 מִנְּאֻפִים חֲלָקָךָ: " פִּיךָ שִׁלַּחַת
 בִּרְעוּלוֹ שׁוֹנֵךְ תִּצְמִיד מִרְמָה: " **נְעֻלְמוֹת**
 תִּשָּׁבַב בְּאֲחִיךָ תִּדְבַר בְּכֹן אִמְךָ תִּרְצֵן
 דְּפִי: " אֱלֹהֵי עֲשִׂיתִי וְהַחֲרַשְׁתִּי דְּמִית
 חַיּוֹת אֲהִיָּה כְמוֹךָ אוֹכִיחֶךָ וְאֶעֱרַבְךָ

אלף פרבאות או שם אלף פרים: וימ שהו כמו שזר אלמך כלומר הרום מל אס נקר בעבר שהזכור
 אקח מביך פר: ויו שר עמדי: רמס הסדה זועל סם שרם זויס מ: קום למקום אשמוט ט כלעז: ו
 עמדי: אכי יודע את כלם: האוכל בשר אברים: לא אמרתי לך להביא זבח שאכי בריך להכילה
 אלא כמת רוח לפני שמרתי וכעשה רכובי: זכח לאלהים תודה: התודה על מעשך ושוב אליו זהו זבח
 שאכי חזן כדו אשר כך שלם לעליין כדרך כי אז יתקבלו לרצון: ומכבדכי: שזה הוא כבודי שאשויט סו
 את הבעותיים בי: ותשא ברהי: תורמי: ותרץ עמו: כתרבי ללכת עמו: תמויד מרמה: תרגיל יו יו
 אנלך רמיה לדבר רעה תמחיד אן: וטאס כלעז כמו כמד עתול: וטשי: במושפ'לנים: בכך ארך: שאין
 לך דין וריב עמו שאיני יודע עמך: דופי: דבר גכאי לריותי לשון יהדפנו: דמית: סבור אתה כל
 שיהיה כיון להתרצות במעשך הרעים: וימ דמית בו אוכני יודע הכסרתות: זובח תודה: הביא לי כג
 זבח של תשובה והודאה על עוונותי הוא יכבדכני: ושם דרך: השכ אלי מלמד ושם דרך לחוטאים
 לשבד אלי אכני אכדני בישועתי: וחתאתי בגדי תמיד: מתוך שאכי מחסרע ודואן עליו דומה לי באילו ס
 הוא לפני תמיד כל שעה: לך לבדך חטאתי: לטיכך בידך לבלות יחף מה שהרעתי להריות לא הרעתי
 אלא לך שהזרפת על הדבר: למען תגדק בדברך: כמו נמכתך כה היה לי להסגבר על יכרי אלא
 שלא יאירו העבד כנח את רבו שמרתי לטכך כחכמי וכככי ובחכתי ולא כמכתי: שלם כדי שתגדק
 אתה ולא אכי לא למען תגדק כדבידך אם תמחול לי תגדק כדביך לכתם כל הרשעים שאינם שנים שלא
 יוכלו לומר אלו עשיתי תשובה לא העלמי: הן בעון חוללתי: ויחף לח חטא ועיקר בודתי על ידי
 תשיש היא שמתגיבותי דאים על ידו דא עקר יצרת מוכר וקבנה שכלם מליתי עון שמרדשים
 למקרא זה ואינם מתייבטים לפי עין הידבר בחיבור: יחמתני: לשון חמימות כמו יחמכה הבין
 בבואן לשעית: הן אית חזנת בעויות: והריני מודה על החמת בי חטאתי: כעס חות אלו כליות
 שרן חלקות ומכסם חכרו עם כמעטוי קשת וכן שית בעויות חכסם ועתקנסם לשון חסך: כי כאשר יש
 לקט

לְעִינֶיךָ: " כִּי בִּינוּנָא זֹאֲרָת שִׁכְחִי
 אֱלֹהֵי פִן אֲמַרְתָּ וְאֵין מִצִּיל: " כִּי זִבַּח
 תּוֹדָה יִכְבַּרְנִי וְשֵׁם דְּרָךְ אֲרָאֵנִי
 בִּישַׁע אֱלֹהִים: " **נְעֻלְמוֹת**
 לְמִנְחָה מִזְמוֹר לְדָוִד:
 " כִּבּוֹא אֱלֹוֹנָתָן הִנְבִּיא כִּבְאֲשֶׁר כִּבּוֹ
 אֵל בַּת שֶׁבַע: " וְדַנְיָ אֱלֹהִים כִּכְחוֹךְ
 כְּלַכְרַחְמֶיךָ מַחָה פִּשְׁעֵי: " הִרְבַּה
 כְּכַסְנִי מַעֲוֵי וּמַחְטָאֵי יִטְהַרְנִי: " **נְעֻלְמוֹת**
 כִּי פִּשְׁעֵי אֲנִי אֲדַע וְרַטְאֵי נִדְוִי
 חַמִּיד: " לְךָ לְבַדְךָ יִחְטָאֵי וְהִרְעַ
 בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי לִמְעַן תִּגְדַּק בְּדוֹרְךָ
 תּוֹכַח כְּשִׁפְטֶךָ: " הֵן בְּעוֹזֵן חִילַלְתִּי
 וּבְרַטָא וְחַמְתִּי אֲמִי: " הֵן אֲמַת
 חִפְצָתָ בְּשִׁחוֹת וּבְכַתְּמֵי הַנְּכַמָּה

לעניך: כי בנינונא זארת שכחי
 אלוה פן אמרת ואין מציל: כי זבח
 תודה יכבדני ושם דרך אראני
 בישע אלהים: נעלמות
 למנחה מזמר לדוד:
 כבוא אליונתן הנביא כאשר כבוא
 אל בת שבע: ודני אלהים ככחך
 כלכרחמך מחה פשעי: הרבה
 ככסני מעוני ומחטאי יטהרני: נעלמות
 כי פשעי אני אדע ורטאי נדוי
 חמיד: לך לבדך יחטאי והרע
 בעיניך עשיתי למען תגדק בדורך
 תוכח כשפטך: הן בעוזן חיללתי
 וברטא וחמתי אמי: הן אמת
 חפצתך בשחות ובכתמי הנכמה
 לקט

ק
 פ
 ס
 ט
 י
 יא
 יב
 יג
 יד
 טו
 טז
 טז

ל
 מ
 נ
 ס
 ע
 פ
 צ
 ק
 קכ
 קכא
 קכב
 קכג
 קכד
 קכה
 קכו
 קכז
 קכח
 קכט
 קל

תודיעני: תחשני באזוב ואתה
חבבתי ומשלני אלבן: תשמיעני
ששון ושמחה תגלנה עצמות דבית:
חסתר פניך מחטאי וכל עונתי
מחה: יי רב טחור ברא לי אלהים
ורוח נכון חדש בקרבי:
תשל כני מלפניך ורוח קדשך אל
תקח מכני:
ישעך ורוח נריבה תסמכני:

אלמדה פשעים דרכיך וחטאים
אלך ישובי: הצילני מדמים
אלהים אלהי תשועתי רחמי לשוני
צדקתך: אדני שפתי תפתח ופי
יגיד תהלתך: כי לא תחפוץ זבח
ואתנה עולה לא תרצה: זבחי
אלהים רוח נשברה לב נשבר
ונרבה אלהים לא תבוה: היטיבה
ברצונך את ציון תבנה חומות

ירושלים: או תחפוץ זבחי צדק עולה
זכור או ועלו על מזבחיך פרים:
למנצח משכיל
לרוד: בבוא דואג האדומי ויגד
לשאל ויאמר לו בא דוד אל בית
אחימלך: מה תהלל ברעה
הנביר חסד אל כל היום: הוות
תחשב לשונך בתער מלש עשרה
רמיה: אהבת רע משוב שקרי
מדבר צדק סלה: אהבת כל דבר
בלע לשון מרמה: גם אל יתצד
לנצח יתקד ויסחף מאהל ושרשף
מארץ חיים סלה: ויראו צדיקים
וייראו ועלו ישחקו: הנה הנביר
לא ישום אלהים מעוז ויבטח ברב
עשרו עץ בהותו: ואני כבוד רענן
בכורת אלהים בטחתי בחסד
אלהים עולם ועד: אודך לעולם פי
עשית

לקשת משך כן יש משך לדעת: וכסתום חכמה תודיעני: וכלב שהא סתום הודעתני חכמה להתודיעני:
תחשני באזוב: כמי שמטהר הומוצד וטמא מת: תשמיעני ששון ושמחה: סליחת החטא: עגמות
דכית: סככסת עלי: לב טחור ברא לי אלהים: שלא אכשל עוד: ורוח קדשך אל תקח מכני:
שלא יסא רוח הקודש מרוח ממו: השיבה לי ששון ישעך: רוח הקדש סכסתלקה מעלי: כדכית
לשון כדכית קטיות: אלמדה פשעים דרכיך ממני ולמדו וישובו אם יראו שתסלח לי: הנילמי
ורמיס: שלא אמות בחרב על עונשו של אודיה שהרגתי: השיפתי תפתח: מחול לוי יהיה לי בתחון
פה להגיד תהלתך: כי לא תחפוץ זבח: שאון זבח חטאת בא על המזול: ואתנה: שאם תחפוץ
אתכחולך: השינה: לבנות בית מקדש בתוכה בואי שלמה כבי: מה תהלל ברעה הנביר: למס
מתהלל ותתמאר ברעה שאתה עושה אתה הנביר בתורה: חסד אל כל היום: הניל את הכרדף על
ידך לך חסד אל כל היום חילו לא כתי לי אחימלך לחס מדומה אתה שאמות ברעב יש חסד בהנה על
ישראל כל היום ואם לא כתי לי יתנו אחרים: מלוטש: מחודד: עושה רמיה: חותך הכשר עם
היער: יתך: לשון כתינה: יתקן: לשון סכירה: ויסמך: ויעקרך: ושרשך: ישמש אחרך
לעקור כל הפרשים דישאר יאטמר בלעף: ועליו ישחקו: וחסו השקוף שיאמרו עליו הנה זה הנביר
אשר לא עם מעותו בהקנה ראו מה עלתה בו: יעו בהותו: מתברר הים פרשעו: ולמי: הכרדף
ענה בודך אהים כזית רענן בכני וכני בכני בהות קנה: כי עשית: כסתמעה לוי זאת: וכלמי הקנה
אמר

עשית ואקוה שמך כי טוב נגד
חסדך: נה
למנצח על מחלת משכיל לרוד:
אמר נבל בלבו אין אלהים השחיתו
והתעיבו עול אין עשה טוב:
אלהים משמים השקיף על בני
אדם לראות חיש משכיל דרש ארת
אלהים: בלוסן יחזו נאלחו אין
עשה טוב אין גם אחר: הלא
דעו פעלי אין אכלו עמי אכלו לחם
אלהים לא קראו: שם פחדו פחד
לא היה פחד כי אלהים פור עצמות
חנך הבשטה כי אלהים מאסם:
מי יתן מציון ישעות ישראל בשוב
אלהים שבות עמו יגל יקב ישמח
ישראל:

נה
למנצח בנינות משכיל לרוד:
בבוא הזיפים ויאמרו לשאול הלא
דוד מסתתר עמנו: אלהים בשמך
הושיענו ובגבורתך תדינינו:

אמר מקראתם: על מחלת: עם כלי שיר לך על מחלתך של ישראל כשחרת הכית וככר אמר מומור:
אמר דוגמת זה: אמר ככל בלבו אין אלהים וגומר: האחד על חורבן בית ראשון וזה על טיטוס בזית כ
שני אמר ככל בלבו כשניד את הערבות וחרבו מעטטף דם אמר הרב את עצמו: כלו סב: לשון ד
סניס: אין גם אחד: מכל חילוי שימחה ברו: הלא: יש לידע לאוכלי עמי כמאכל לחם זה לא
קראו שטופס שיפמדו עם פחד באחרית הימים: לא היה עמד זה כפחד הראשון שאורע לכלשנר כי
בגאולס זו פזר הקנה עצמות חונך הסוכים עלייך וירושלם בעטן שפארם המך כשרו וגומר וכן פתרה
מנחם ודוכס פחד אותו כמו חונך לנכר על פי דרכו וך של חונך היא יסוד במלה ככף של חונך:
הבשות: אתה האת כל אויבי כי מאסתם: ובגבורתך תדיכני: תנקום כקמתי כמו כי ידון ה עמו: נה
לשודרי: לעוויני לשון אשורכו ולא קרוב: באמתך: ממוך שאתה אלימי ואמרת ליפדע מהולכי רכיל:
ורודפי הרב לכך כמתיחסם: אריל בשמי: אחאוך כעצרי כמו זכור עובי ויודעו וירדתי על הכרס:
מנחם פתח ארוד לשון מוסלה כמו ורדו בגת הים ושיחי לשון שיח למי שיח: עקרת: לשון מנחם:
כי ימינו עלי אין: דואג ואחימלך מכרועים עלי עזכות להורות שאכי בן מות ומתירוס את דמי:
אמר: קנה ארחיק כדור וגומר: אחישה מעלתי לי: אם הו לי כגשם הייתי מרחוק לכוד:
אמר

אלהים שמע תפילתי האזנה
לאמרי פי:
וערצים בקשו נפשי לא שמו
אלהים לנגדם סלה: הנה אלהים
עזר לי אלני בסמכי נפשי: ישוב ישיב
הרע לשררי באמתך הצמיחם:
בנדרבה אונתה לך אודה שמך
יחזה כיר טוב: כי מפל צרה העילני
ובא בי ראתה עיני: נה
למנצח בנינות משכיל לרוד:
האזינה אלהים תפילתי ואל תתעלם
מתהנתי: הקשיבה לי וענני ארוד
בשחי ואהימה: מקול אויב מפני
עקת רשעי ימינו עלי אין וכי
ישטמוני: לבי יחול בקרבי ואימות
מות נפלו עלי: יראה ורעד יבא בי
ותכסני פלצות: ואמר מותך
לי אבר כי זינה אעופה ואשכנה:
הנה ארחיק נדר יאלו במדבר
סלה: אחישה מפלט לי מרוח

אמר מקראתם: על מחלת: עם כלי שיר לך על מחלתך של ישראל כשחרת הכית וככר אמר מומור:
אמר דוגמת זה: אמר ככל בלבו אין אלהים וגומר: האחד על חורבן בית ראשון וזה על טיטוס בזית כ
שני אמר ככל בלבו כשניד את הערבות וחרבו מעטטף דם אמר הרב את עצמו: כלו סב: לשון ד
סניס: אין גם אחד: מכל חילוי שימחה ברו: הלא: יש לידע לאוכלי עמי כמאכל לחם זה לא
קראו שטופס שיפמדו עם פחד באחרית הימים: לא היה עמד זה כפחד הראשון שאורע לכלשנר כי
בגאולס זו פזר הקנה עצמות חונך הסוכים עלייך וירושלם בעטן שפארם המך כשרו וגומר וכן פתרה
מנחם ודוכס פחד אותו כמו חונך לנכר על פי דרכו וך של חונך היא יסוד במלה ככף של חונך:
הבשות: אתה האת כל אויבי כי מאסתם: ובגבורתך תדיכני: תנקום כקמתי כמו כי ידון ה עמו: נה
לשודרי: לעוויני לשון אשורכו ולא קרוב: באמתך: ממוך שאתה אלימי ואמרת ליפדע מהולכי רכיל:
ורודפי הרב לכך כמתיחסם: אריל בשמי: אחאוך כעצרי כמו זכור עובי ויודעו וירדתי על הכרס:
מנחם פתח ארוד לשון מוסלה כמו ורדו בגת הים ושיחי לשון שיח למי שיח: עקרת: לשון מנחם:
כי ימינו עלי אין: דואג ואחימלך מכרועים עלי עזכות להורות שאכי בן מות ומתירוס את דמי:
אמר: קנה ארחיק כדור וגומר: אחישה מעלתי לי: אם הו לי כגשם הייתי מרחוק לכוד:
אמר

סעה מסער: בלע יאדני פלג
לשונם כי ראיתי חמס וריב בעיר:
יוםם ולילה יסובבה על-
חומתיה ואון ועמל בקרבה:
הזת בקרבה ולא ימש מרחבה
תך ומרמה: כי לא אויב יחפני
ואשאלא משנאי עלי הגדיל ואסתר
ממנו: ואתה אנוש בערבי אלופי
ומידעי: אשר יהרו נמתיק סוד
בבית אלהים נהלך ביושו:

ישמות עלימו ירוו שאול הים כו-
רעות במנורם בקרבם: אני אל-
אלהים אקרא והיה וישעני:
ערב ובקר וצהרים אשיחה ואהמה
וישמע קולי: פדה בשלום נפשו
מקרב לי בירבבים היו עמדיו:
שמע אל וועזם וישב קדם פלה
אשר אין הליפות למו ולא יראו
אלהים: כל שלח דיו בשלמוי הלל
בריתו: חלקו מהמאת פיו וקרב
לבו

ומחר להביל כפשי מודם סהם כרוח סועה רוח סערה עוקרת אילנות כמו ויסע כעץ ומחכם חכר סופק
כמו ויסעו כחי ישראל: פלג לסוכה: הכדילהו שלא ישמע אדם להם ומחכם פתג פלג לשון חילוק:
בלע: דשאי בלעז כמו השיכידו מבלע כן פתג מחכם: כי ראיתי חמס וריב בעיר: על דם:
ויסובבו: החמס והרוב: הוות: שכרים: עוך ומרמה: לשון מכה: כי לא אויב יחפני: מיומי
שאש חרפתו קלל קמתי עליו והרנמו: לא משכא עלי הגדיל: ואכי ברמתי ובסחמתי ממנו אכל
אתה על כרמי אכי כושא את חרפתך שאתה מסרמכי לפי שאתה אדם גדול בתורה: אלוש כערכי: איש
קשוב כמוני: מיודעי כמו אלופי: לשון ואדעך בשם דמתגמלין ורבידך ומחכם פי כי לא אויב יחפני
ואשא יש עליו מן הענין מי וקן לי אכר ווכה אשופה ואשכנה אילו וכולתי להעלות אכר הייתי טם ויודר
מפני עקת רעע כי בנאתי מקרב מערת פרוצים ללון במדבר בלה אז לא אויב יחפני ולא הייתי כושא
כלומתי ובשתי ולא בסתרתי מפניו באשר הייתי בסתר מטהים כשהייתי בתוכם ופתרון זה לא יתכן
שן מפני הפסוקים הכתובים אחריו והם ואתה אנוש כערכי אלופי ומיודעי אשר יחדיו במתיק סוד בבית
אלהים כהלך ברעג לכן פתג אחריו והם ואתה אנוש כערכי אלופי ומיודעי אשר יחדיו במתיק סוד בבית
משכא עלי הגדיל ואסתר אמנו כי אם חלופי ומיודעי אשר יחדיו במתיק סוד בבית אלהים כהלך ברעג
והדבר הוא ידוע כי האדם קשה עליו חרפת האוהב מחרפת האויב וגם וכל להסתר מאויבו ולא יוכל
להסתר מאוהבו בהגידו לו את כל לבו כן מוכיח הענין: אשר יחדיו: היינו רגילים להמתיק סוד
כבתורה ובבית אלהים היינו מהלכים ברעג ברוב עם בבית אלהים בבתי מדרשות: ישמות עלימו:
ישא הכה עליהם את מלך המות ישי ובסכך ויבית לשון הכחש השיאכי ואוכל ומחכם פתג ישי לשון יש
יש כמו אם ישכח יעשים אשר ישיבה: במנורם: במלונם: ערב ובקר וצהרים: ערבית וזכריות
יש ומחכם שלש מלות: מקרב לי: מן המלחמה הכאה עליו: כי ברכים היו שמדיו וגומר: כי זאת עשה
פ לו בשכל הרבים שהיו בעורתי להתלכל עליו שאמר וכל ישראל ויהודה אהבים את דוד: ישמע אל:
חפלתם של אותם רבים: ויעש: המלך שהוא יושב קדם: אשר אין חליפות למו לאותם הרעעים
כל הרודים אותי אין כותים להם אל יום חליפתם אין הרודים מיום המותה: שלח דיו: זה אחיתופל
בכ הרעע שלט בגדיו בלעז: בשלוואו: כמו שהיה שקט ושלם עמו: חלקני: לשון חלקלקות:
חחמאות שן: לשון חמאה והיום הראשונה וסוד כופל היא בתיבה כמם של מעשה ולא של מאמר:
זקרב לבו: לבו למלחמה: והמה פתיחות: מחכם פתג לשון חרבות כמו זאת ארץ כמרוד בסתות
בעיות

לבו רבו דבריו משמן והמה פתחות:
ב השלך על יהוה יתבך והרוא
יבדלך לא יהו לשולם מוט
ל צדיק: כד ואתה אלהים תורם
לבאר שחת אנשי רמים ומרמה
לא יחצו ימיהם ואני אכטח בק:
למנצח על-
זנת אלם רחוקים לדוד מכתם
באחו אותו פלשתים בנת: חנני
אלהים כי שאפני אנוש כל היום
להם ילחצני: שאפו שוררו כל
היום כירבים להמים לי מרום:
י וים אירא אני אליך אבטח:
י באלהים אהלל דברו באלהים
בטחתי לא אירא מה יעשה בשך
ליו: כל היום דברו ועצבו על
כל מחשבתם לרע: יגורו יצפינו

המה עקבי ישמרו כאשר קון נפשו:
ער און פלט למו באף עמים
הורר אלהים: נדי ספרתה אתה
שימה רמעיני בנאדך הלה
בספרתך: אז ישבו אויבי אזור
ביום אקרא זה ידעתי כי אלהים לוי:
באלהים אהלל לדבר ביהוה אהלל
דבר: באלהים בטחתי לא אירא
מה יעשה אדם לוי: עלי אלהים
נדרוך אשלם תודות לך: כי נחצלת
נפשי ממורת הלה רגלי מדחי
להתהלך לפני אלהים באור החיים:
למנצח אל-
תשחת לדוד מכתם בברחו מפני-
שאול בפערה: חנני אלהים חנני
כי בק חסדי נפשו ובצל כנפוך
אהסה עד יעבר הוות: אקרא
לאלהים

כשיות חרב ואומר אכי לשון קללה הוא בלשון ארמו כדאמ' כתב אמור פתיחא עילונה והוא סטר שמתא:
יתבך: משאך רוח הקדש משיבה לו כן: יכלכלך: יסכול משאך כמו השמים ושמי השמים לא יכלכלוך
לשון כלכול מתורגם מסוכר כתרנגום ויכתן בד עוזיאל: מוט: מעדת רגל: יוכת אלם רחוקים:
על ענמו אמר שהיה רחוק מארץ ישראל אבל אכיש זהו אחיו של גלית מכנשין רשות מאכיש להורגו
שכאמר הלא זה דוד מלך הארץ והוא הים בניכיה כיוכיה אלמת: שאככי: מעשה לבלעני גלושיר
בלעז כמו שאפה רוח: נוחם: לשון מלחמה: מרום: הכה שהוא יושב מרום: באלהים אהלל:
דברו: אף כשעה שהוא בא עמי במדת הדיון אהלל דברו ואכטח בו: כל היום דברו ועצבו: מעצבין:
אומי רודים עד שכל דבריו פיו עבד ונעקה: יגורו יפסכו: האה אורבים ולכים במקום שהם מקוים:
שאכי אלם שם ושומרים את עקיבי ערש בלעז לרגלנו ולהוליך רודפי שם כל זה היה מקבל על רשעי
ישראל האורבים לו ומאומת כרח אבל אכיש יגורו וליכו יפסכו יארוכו: כאשר קון נפשו: כשסם
יודעים ומקוים לי דרך זו ילך: על און פלט למו: למנוח הנלה ועושר על דבר און וחסע פלט כמו
בלעז מבנים שבר מאת שאול על כך: באף עמים הורד: באסף הורד אומה זו שאכי בתוכם מהחמתם
וממחשבותם שאומרים להרגנו: כולי ספרת: אתה ידעת מכין המקומות שדדתי לכרוח: שים
דמעתי בבאר שלך ויהא שומרם לפניך: הלא בספרתך: במכניך מתכנה למכותה עם שאר צדוקי:
ומחכם חכרו לשון ספר מחם: באלהים אהלל: בה אהלל: על מדת הדיון ועל מדת הרמנים אהלל: ויש
באר החיים: לשון לארץ ישראל: למכח אל תשחת: כך כיכה דוד המזמור הזה בשכיל שהיה קרוב יד
למות וימד מזמור זה לאמר אל תשחת אומי ה: חככי: חככי: שלא אהרוג ושלא אהרג: עד יעבור ד

Handwritten marginal notes in a smaller script, likely providing commentary or alternative readings for the main text.

יאלהים עליון לאל נמר עלי:
 ישלח משמים וישעני חרף שאפי
 סלה ישלח אלהים חסדו ואמתו:
 נפשו בתוך לבאם אשכבה
 להטים בני אדם שניהם חנית
 וחצים ולשונם חרב חדה: רומה
 על השמים אלהים על כל הארץ
 כבודך: רשתי הכונו לפעמי
 כפף נפשי פרו לפני שיהיה נפלו
 בתוכה סלה: נכון לבי אלהים
 נכון לבי אשירה ואזמרה: עורה
 כבודי עורה הגבל וכבוד אעירה
 שחר: אורך בעמים אלני אזמרך
 בלאמים: בגדל ער שמים

חסדך וער שחקים אמתך:
 רומה על שמים אלהים על כל
 הארץ כבודך: נח
 למנצח אל תשחת
 לדוד מכתם: האמנם אלם
 צדק תדברון מישרים תשפטו בני
 אדם: אף בלב עולת תפעלון
 בארץ חמס ידיכם תפלטון:
 וזרשעים מרחם תעו מבטן דבר
 כוב: חמת למו פרמות חמת נהש
 כמו פתן הרש ואטם אונו: אשר
 לא ישמע לקול מלחשים חומר
 חברים מחכם: אלהים הרם
 שגימו בפיו מלתעות כפירים

היות עד תכבוד הרעה: חרף שאפי ויושיעני מקרבת שואפי סאמר לבעלני שאפי גלולטמיוני
 בלעז: כפשי בתוך לבאם: אכבר ועמשא שהיו לבאים בעורה ואינם מוחים בשאול: אשכבה
 להטים: אשכבה בלוהטים אכפאכבלוואק בלעז בין חזיפים שלוטוס אחר לשון הרע
 רומה על השמים: הסתלק מן התחמוכים שאינם כדי שתשרה שכינתך ביניהם ועל הארץ תתכבד בזה
 לפפ כפשי: האויב: כפלו בתוכה: סופן ליעול בתוכה ספף קליאל בלעז לשון וזקף לכל הכפופים:
 נכון לבי אלהים ככון לבי: כאמן עמך במדת הדון וכאמן עמך במדת הרחמים: עורה כבודי ולא
 יאישן עד שלש טעות ככבודי כאשר מלכים: עורה הכבל וכבוד: העירה אופי אמה הכבל וכבוד הקלוי
 על מטתי פתוח לנד הכפון וכיון שמוגיע חנות לילה רוח כפופית מנכסת בו ודוד עומד ועוסק בתורה:
 אעירה אחר: אבי מעורר את השחר ואין השחר מעוררכי: מכתם: טס כעיונות שיר: האמנם
 לשון אמונה הוא: האמנם אלם נדק תדברון וגומר מומור זה אמר על שבא אל המעגל אשר שאול שוכב
 טס ולקח את החנית ואת הכפתותה לך לו וקרא הלא מענה אבכר כלומר הלא יש לך עתה להזכות לשאול
 ולשראותו שעל חכם הוא רודפני שאילו רניתו הרגתי וכך אמר בשירו האמנם באלם משיכס הנדק שהיו
 לכס לדבר והמשרים שיש לכס לפטוט הנדק אשר תדברון: אף כלב עולות תפעלון: ולא עוד אלא
 שכלכבס אתם חורשים רעה לפעול עול עולות כמו עולות כאשר יאמר משור שזורים ומעיר עיירים
 ושלשים עיירים להם טפס לשון עיר וקריה: בארץ חמס ידיכם תפלטון: בתוך הארץ אתם מכריעים
 חמס ידיכם עד שהוא שוקל ומפקלרנ תפלטון קובערט'יטן בלעז: וזרו רשעים מרחם ממעי אמה הם
 כפשים זרום להכה הדרך שעה עשו ויתרוננו הכנים בקרבה וזרו כוזרו כמו טומו שמים וימרוהו ורבו
 רומ ומעט כולן לשון כפעלו: חמה למו ארם יש להם ארם להרוג את הבריות כדמות ארם הכחש:
 כמו פתן הרש ואטם אונו: אשר אטום אונו הכחש כשהוא מזקין בעשה חרש באוכו אחת ואוטם און
 הישכית בעשר שלא ישמע את הלחש שהחבר משביעו שלא יזיק: אשר לא ישמע וגו' מחובר למקר שלטני
 יאטם אונו בשביל שלא ישמע לקול מלשתי: חובר חכרים: שידע ללחוש את הכחשי: מלתעות: שיכים
 הכנמיות

נתתי ייחתי: ומאסו כמו מים
 ותלכו למו ודרך חצו כמו יתמללו
 כמו שבלול רתמס יהלך נפל
 אשת כל חזו שמשו: בטרם יבינו
 סרתיכם אשר כמו חי כמו חרון
 שערני: ישמח צדיק כי חזה נקם
 פעמיו רחץ בדם הרשע: ויאמר
 אדם אד פרי לצדיק אך יש אלהים
 שפטים בארץ: נט
 למנצח אל תשחת לדוד
 מכתם בשלח שאול וישמרו את
 הבית לחמיתו: הצילני מאיבי
 אלהי ממתקוממי תשבננו:
 הצילני מפעלי און ומאנשי דמים

תהלים נח נט
 חושיעני: כי הנדה ארכו לנפשו
 יגדו עלי עינים לא פשעו ולא
 הטאתי ייחתי: בלעז ורצון ויפוננו
 עורה לקראתי וראה: ואתה
 יהוה אלהים צבאות אלהי ישראל
 הקיצה לפקד כל הגוים אל תהון
 כל בגדי און סלה: ישובו לערב
 יהמו ככלב ויסובבו עיר: הנדה
 יביעון בפיהם חרבות בשפתותיהם
 כי מי שמע: ואתה יהוה תשחק
 למו תלעג לכל גוים: עז אליך
 אשמרה כי אלהים כושבני
 אלהי חסדו יקדמני אלהים יראני חסדו
 בשודרו: אל תהרגם פן ישכחו עמי

הפכמיות שקורין מישל'לם בלעז: ומאסו: לבעמס שיהו כמאכיס בעיניהם מדאנה וכמו ט
 במים יתלכו דוגמת כל ברכים תלכתי מים מדמעות: ידרך חבוי הנה לננדס כדי
 שימוללו ויתמולל שאכטסר'י'א'ץ בלעז: שבלול: יש פותרין לימנא בלעז יש פותרין כמו ט
 שבלות מים וכפל הלמד כמו מין ימל קנירו ימולל: תמס: כמס ויהלך תמס טס דבר הוא המס
 יסוד עיקר הוא והתירו בו יסוד כופל כמו תירו של תבל גשו: כפל אשת: מלפא בלעז שאין להם עינים
 והיא תכסמת דמתרמיוק אשתיא כך פירשהו רבותיכו ויש פותרין כפל של אשה כמו אשת הומה ויש תיר
 בלא דבקות כמו עערת תפארת תמונד כמו כפל של אשה שלא חזו הכפלים שמש וללשין ראשין היו כפל
 ואשת כמו ואכי ככבש אלוף שהוא כמו כבש ואלוף ופי' מנחס ככבש ואלוף הוא שור אף כאן כפל ואשת
 גיה להגיה: בטרם יבינו סירותיכם אשר: אשר בטרם ידעו קונים רבים שלכם להיות אטרוס קשים
 פלו עד שלא ידלו בני הרשעים: כמו חי כמו חרון: כלומר בגבורה ובחוקן וכחרון יסערה הקבנה
 חי לשון גבור: ויאמר ארם אף פרי לנדיקי: ואז יאמרו הבריות ודאי יש פירות ותגלוס שגר במעשה י
 הנדיקים פנקס הנה כקמחם: יש אלהים: דיון שפעט רשעים בארץ: אל תשחת: כך קראשט ט
 המומור על טס שהיו קרוב למות ולהיות נכחת ומבקש רחמים על הדבר: וישמרו את הבית
 כשאמרה להם מיכל חולה הוא והבריתו בליה: יגדו עלי: לטום בביתו לשמרני: בלי עון: לא ד
 חטאתי להם: ויכוננו מומנס להרוג: הקי זה לסקוד כל הגוים: ואת אלה הרשעים שפטו
 במשפטו הגוים ועליהם אל תחן: ישבו לערב וגומר הנה יביעון כפיהם: פתרון שכי מקראות הללו
 כופל זה על זה ושובי לערב לא דים מה שפעט ביום אלף אף לערב ושובי על רשתם לשמור שלא אכרס
 ואבא מן העיר ומה עשו ביום הנה כל היום יביעו כפיהם לרגל עלי אל שאול: חרבות כשפתותיהם ט
 ואמור בלכם מי שומע: ואינה ה' אשר תלעג לכל גוים תשחק גם לרשעים הללו: עזו אליך אשמורה ט
 עזו ומקפו של אויבי החוק עלי אליך אשמורה ואנפה לעורכי הימנו: יקדמי לי עזותי קודם י
 שתפלטו בי וד שוקאי: ויקדי בשודרו: מה שאכי תאב לראות: אל תהרגם: שאין חן בקמה הכרת: יב
 * לא ג 3 ז טן

עמי הניעמו בחילך והזרדמו מנננו
אלני יי חטאת פמו דבר שפתמו
ולכרו בנאונם ומאלה ומפחש
יספרו יי פלה כחמה פלה ואינמו
ודעו כי אלהים משל בעקב
לאפסי הארץ סלה ויי וישבו לערב
יהמו ככלב ויסובבו עיר יי חמה
יי ונעון לאכל אם לא ישבעו וילינו
יי ואני אשיר עזך וארנן לבקר חסדך
כיהיית משנב לי ומנוס ביום צר
לוי יי עז אליך אומרה כי אלהים

מִשְׁנֵבֵי אֱלֹהֵי חַסְדֵי :
ס * למנצח על שושן
עדות מכתם לדוד למד : כהצותי
את ארם נהרים ואת ארם צובה
וישב יואב יוד את אדום בני אסלח
שנים עשר אלף : אלהים ונחתנו
פרצתנו אנפת תשוב לבנו
הרעשתה ארץ פצמתה רפה
שבירה ברמטה : הראית עמך
קשה השקיתנו יין תרעלה : נתת
ליראך גם לריתנס מפני קשט
סלה :

סן ישכחו עמי : כי כל המתים משתכחים אלא הכועזו מכתבים שיהו עניים והיא כקמה שתזכר לארץ
ס ומים : סטאת של פיהם : הוא דבר שפתומו וכלכדים בנאונם העניים הנרדפים על ידיהם מפני
ס האלה והכחש שהם מסערים : כלם : אותם בחמתך מלך השופט ודעו כי אתה מושל בעקב :
ס וישבו לערב : מחוכר למקרא העליון חטאת פמו הם מדברים ביום ולערב הם שבים לארוב אותם
ס שהלשינו עליהם : הם יביעו לאכול : כאשר עשו הכלבים כל הליכה אם אינם שבעים שולבו מתוך
ס שבעה וישבו : ואני : כשאלט מהם לבקר אשיר עזך : עזי אלק : אלק שאתה עזי ומעוזי אלק
ס אומרה : על שושן עדות מכתם לדוד למד : תו : מסתם לשון כתם פו דבר חמוד ורבותיכו דרשו על
ס דוד שהיה מכהו : עצמו כמך וס אפילו בחלכותו וסנה אחרת שהיתה מכתו תמה שולד מהול עכ
ס מכתם לדוד על עדותן של סנהדרין שחשלו לשטחה שאל שרך אגן הסהר וגומר סנה בשופטים
ס כשנכרך שילמדוהו מה יעשה בשכלתם עם ארם בהרים ושלח את יואב עליהם אמרו לו לא מוכי של יעקב
ס אתם והיכן היא השבועה ששבע ללבן עד הגל הזה ולא היה יודע מה להשיב בא לו אכל דוד אחר לו
ס כך אמרו לו בני ארם באו ושאלו את סנהדרין אמרו להם ולא הם עברו תחלה את השבועה שאל מן ארם
ס וכחי בלק מלך מואב ועוד כושן רשעים ארמי היה : וישב יואב יוד את אדום וגומר : סמוכה עשר
ס אלק הכתובים במלכים ובדברי הימים הרג אבישוי פעם ראשונה ויואב סכים עשר אלק כשזכר מהכות
ס את ארם : בהגותו : כמו בהגותם על השללם בהם על שיעורו לכני עמון : זכחתנו פרצתנו
ס כשכפלה אדום כידו נפה ברוח הקדש שפאידים לשול בישראל ולגזור בישראל גרות עיזו וביקש
ס דחמים על שבעוד הגלות הרבה גרות סבלו ביום השופטים מאויביכו סבוב : אכפת : אכפת עלינו
ס מעתה תשובך רבוק עלינו : הרעשתה : ארנינו כחמה גויות : פנמתה : סברת אותה ורואית
ס בדברי דוכש שהול לשון ערבי אבל לא פירש אותו וכוסודו של רבי משה הדרשן פירשו לשון קריעה
ס וראיה הניח לדבר וקרא לו חלוקי מתורגם ופטר אף אבי אומר ופנים : שתרגם ויכתן לשון תקון חלוק
ס הוא בכל הפתחים שיש להם פנמין : דפה סבריה כי מטה : לשון רשאה ויף על פי סכתוב בהא
ס הרבה מינות משמעות כן : כי מטה לשון פללות : יין תרעלה : האוטם את הלב ועוטמו רעל לשון
ס עטיו הוא כמו והכרזתי הורעלו וכלשון משכה מדיות רעולות : כתת לירידיך כס : כסיוכות של גרות
ס סרבה : להפגום : להיות מוכוסים בהם אם יעמדו ביראתך : מכני קושט : לקטע מדומיך בעולם
ס ששפתן לקס העונה לא וקרהו סאומות אחרך אלא יקשעו דיוך ויאמר ופה הטוב להם כי ס

עמדו

סלה : למען יחלצו ידריך הישעה
וימנך ועננו : אלהים דבר בקדשו
אעלה אחלקה שכס ועמק ספורת
אמרד : לילגער ולימנשה
ואפים מעוז ראשי יהודה מחקקי :
מואב סיר רחצי על אדום אשליך
נעלי עלי פלשת התרועעי :
מי ויבילני ער מצור מי נחני ער
אדום : יי הלא אתה אלה ס ונחתנו
ולא תצא אלה ס בצבאותינו :
י הבת לנו עזרת מצרושא תשועת
אדום : יי באלהים נעשה חיל והוא
יבום צרינו : סא

למנצח על נגינת
לדוד : שמעה אלהים ונתני
הקשיבה תפלותי : מקצה הארץ
אלך אקרא בעטף לבי בצור ירום
מפני תנחני : כי יהיית מחסר
לי מנל עז מפני אויבי : אונרה
באהלך עולמים אהסרה בסתר
כנפיק סלה : כי אתה אלהים
שמערת לנדרי נתת ירשת יראי
שמך : ימים על ימי מלך תוסוף
שנותיו כסוד דוד ודוד : ישב עולם
לפני אלהים חסד ואמת מן יצרהו
סכן אומרה שמך לעד לשלמי נדרי
ס

עמדו לו בכמה כסיוכות : ויחלצו : ויכנעו : חשיעה מייך : אשר השיבות אחר בהתחוק
ס קויכס עליהם : ועכני : כי אם תעבדי ויחלצו הם שאני נלחם כשכילם : אלהים דבר בקדשו
ס טיקבן הנלוות וזרעו משלו בהם דא אלהים דבר בקדשו שאהיה מלך עליהם : אעלזה כיושעמו כפי
ס אחר מנצח אלהים דבר בקדשו : לעזרי כדכתוב כי כיד דוד עכדו אויב את עמי ישראל : אלקס
ס סכס : אלק להם שכס כככסי חוניהם : ועמק סוכות אמרד : סוכות זה אינו יודע מאיזו אומה
ס היא לו ידעתי סוכות שכל לו ישראל שכסכעני ישראל מרעמסם היכן הוא : בפרוטס אחרים מנצחתי
ס אלקה שכס : אחר להם כחלת יעקב אביהם : ועמק סוכות אמרד כשאלקרה לישראל שכס וסוכות
ס בקנה ארץ כענן היו כמו שמינו תחילת ביאתו של יעקב לארץ דרך סוכות ושכס דא ועמק סוכות אמרד
ס סכית לשון נורות ודמיות כמו שכאמר וא סכית אמרד אכי מורד את נורתם כמו שכאמר שכי חבלים
ס להמית ושכי חבלים להחיות : לי גלעד : למלך עליהם : ממוקקי : שרים שלי מחוקק לשון שרות
ס שחוקק וסלח ספרים ומגזר כמו לא יכור שכע מיהודה ומחוקק מבין דבליו : מואב סיר רמני
ס אשעמם בהם סכיר של כחשת המוכן לרחוק כו : כעלי : מסגר שלי : עלי פלשת התרועעי : התחברי
ס על ממשלת להיות משועבדים לו כי גת מארץ פלשתים וכן עזס שכבשן : דוד : מן ויבילני עיר מנור
ס אז לעד חכר לכבוש את העיר אם לא עתה תעזור אותי על מכברי אדום מי ויבילני עיר מנור
ס בפרוטס אחרים מנצחתי כן על מכברי אדום אשר כחיתי עתה עליהם : ולא תנא : ואיך יונא : יי
ס יבום : מקצה הארץ : אף על פי שאני רחוק מאכני שאני משלח על אויבי למלחמה אלק
ס אקרא בעטף לבי עליהם ועל מה אכי קורא לך שכתבי כבוד שהול דס וחקו ממני : אנורה באהלך
ס עולמים : זכני בעולם הזה ולעולם הבא : כתת ירושת יראי שמך : החורת ערו ירושתם על ידי : יי
ס מים על ימי מלך תוסוף : אם כגזר עלי למות בחור הוסוף ימים על ימי ער שכתבי יהיו שכתבי סכה
ס כמו שכי דוד ודוד : ישב : המלך לעולם לפני אלהים : סכד וסאת : שהוא עשוק בהם יהו מוזמנים
ס לכנרו מן המוכס כמו ויין הקייין : כן אומרה : כמו שכתבי לך אהרה שמך להיותי משלם כדו יי
ס * ל א ד ז א י י

אם יום: למנצח על ידותיו מומור לרוד:

אך אל אלהים הומיה נפשי ממנו ישועתי: אך הוא צורי וישועתי משנבי לא אמוט רבה: עד אנה תהותו על: איש הרצחו כלכם פקיד נטוי נדר הדחירה: משאתו יעזו להדיח ירצו כזב בפני יברכו וקרבם יקלו סלה: אך לא אלהים דומי נפשי בממנו תקותי: אך הוא צורי וישועתי משנבי לא אמוט: על אלהים ישעי וכבודי צור עני מחסי באלהים: בטחו בו בכל עת יעם שפכו לפניו לבבכם

אלהים מחסה לנו סלה: אך הכל בני אדם פזב בני איש במאונים לעלות תמה מהבל יחד: אל תבטחו בעשק ובגול אל תהבלו חיל פינוגוב אל תשיתו לבו: אחת דבר אלהים שמים זו שמעתי פי עז לא אלהים: ולך אלני חסד כיר אתה תשלם לאיש פמעשהו: סג מומור לרוד בחיותו במדבר יחדה: אלהים אלי אתה אשחרך צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועיה בלוי מים: בן בקדש חותיד לראות עזך וכבודך: כי טוב חסדך מדמים שפתי

אם יום: על ידוהון שם כלי שיר ומדרש אנדה על הדמות ועל הדיכין הכנזים על ישראל מאויבים: מנפה בפשי כמו דוס לה והתחולל לו: לא אמוט רבה: מנעות גדולות ומדרש אנדה רכה ויכנס: תהיתנו: מנחס פירש מנודת התיו לאכלס וימא ראשי עם עד אנה תאספו על ארס ולי כראה שיש לפותרו לשון הוות ויהא הא ותיו טורס כאשר יאמר מן מת מות כך יאמר מן יסוד הות ולי ולשון רבים הוות והיא לשון מחשבת ותגמית ויש מפרשן תהותנו כמו תאריכו כלומר תאריכו לטובכם על כני ארם טרע ודומהו ללשון הערב כשמרבה כדברים: בקיר כטווי: המוכן ליפול על בני ארם: משאתו: לפי שאתם יגורים מן כני ארם שמה ימולך וישלם לכם גמולכם יענתם להדיות עליו הרעה: בפיו של כל אחד ואחד מהם יברכו: ובקרבם ובמחשבתם יקללו סלה: אך הכל בני ארם ואל תראו מהם מאחר שהיה מחסה לכו בעת צרה סלה: במאונס לעלות: אם כפאו לעלות במאונס הם והכליה שוין כן פשוטו ומדרשו לענין הזנות: חיל כי יוכי: אם תראו רעעם שמונכס ומגליח ונדל אל חשיתו לכ חיל ממון יוכי וימח לשון תכונה: אחת דבר אלהים: ששמעתי מתוכה שמים ומה קן השמים כי עז לך לשלם לאיש מאעשהו והשפית כי לך הסחד ומאיה דבור שמענכם מדבור שני של עשרת הדברות שמוענו ממוה שהקה פוקד עון וכונר חסד טכאמר בו פוקד עון אכות וגומר לכך בטוח אני שישלם שכר טוב לבדיקים ופוענכות לרשעים וז למדתי ממוודו של רבי משה הדרשן ורבותינו דרשוהו בזכור ושומר בדבור אחד באמרו: ולך הסחד: ומהו הסחד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו ולא מעשהו ממש אלא מקבני כענין טכאמר כי אתה חשבת למטה מעוכי וכך בדרש באגדת תילים ויש לפומר עזד ולך הסחד כי יש בידך לשלם לאיש כמעשהו: במדבר יהודה: בודח מפני שזול: אשחרך: אכנס וחדרוש לך כמו ושחרתי ויכני ארם אתה טשחר אל אל: במאה לך כפשי: גמא ותאב אני לבא אלך בבית תפלתך: כמה לך כשרי: לשון תאוה ואין לו דמיון: בארץ ניה: במדבר: כן בקדש חותיד וגומר: כמו כאשר נמאיתי לראות עיוך וכבודך כדרך שחיתך במקדש משכן טילה משבע

רמא

שפתי שפחונך: כן אנכך בחי בשמך אשה כפיו: כמו הלב ורשן תשבע נפשי ושפתי ריניתי והלל פיו: אם זכרת דעל יצועי באשמרות אהנה בך: כי הית עזרתה לי ובאל פנפיק ארנו: דבקה נפשי אחרוך ביתמכת מיגדי והמה לשואר יבקשו נפשי וכאו בתחתיות הארץ: יגירתי על ידך חרב מנת שועלים יהיו: והמלך ישמח באלהים ותהלל כל הנשבע בו כי יסכר פי דוברי שקר:

סד למנצח מומור לרוד: שמע אלהים קולי בשויה מפקד אויב תצרחיו: תסתריני מסוד מרעים מרגשת פעלי איו: איש שצנו כחרב לשונם דרכו הצם דבר מר: לירות נמסרתים תם פתאם ירחו ולא יראו: יחוקי למו דבר רע יספרו לטמון מוקשים אמרו מי יראה למו: יחפשו עולרת תמנו חכש מרפש וקרב איש ולב עמקי: וירם אלהים חץ פתאום היו מכותם: ויבש להו

תשבע כפשי במראית עיורך וכבודך: כן אנכך בחי: כמו אז כי אז מתרומיין וכן כלומר אז פשאל לפיקך אכרסך כל ימי חיי: בשמך אשא כפוי: להתפלל ולקלל: זשפתי רכנות יתלל סי: לזכות של רכנות כמו זיהי כל הארץ טפה אחת דמתרומיין לישן סד: על יצועי: כשאמי טובכ על משכני אני וזכר אהבתך: באשמורות: הלילה: אהנה בך: אשכב בך: כי תמכה ימיוך: שלם אטול: והמה: אייבי: לשואר יבקשו כפשי: באים עליו כמארב סיוס אפילה שלם ארנש כהם: יבאו בתקיות ארץ: בתקום ששל שאלו ושוחה יבאו ויפלו: יגירתי על ידי חרב: יבואו על רודעי אויבים ויגידוהו כל אחד מהם על ידי חרב שימיתו אויבו ומקרא קבר הוא זה שלם פימי יגידוהו ויגידוהו לשון גרירה כמו המוגרים במורד פרץ כהל מעם גר: מל: מכת שיפלים ישובם חרב שיעלים ולכו בו: והמלך ישמח: על ענמו היה אימר שהיה ככר היה כמשח: יתהלל כל הכסע בו: כסיראז שתישעמי יתהללו ויתפארו כל הדכקים כך וכשכעים בשמך: כי יסכר: יסתום פמי ויסכרו כל מעיכות תהום רכה: שמע אלהים קולי בשויה: מומור זה דרשוהו בעלי אנדת תילים על דכאל שהושלך לגיב אריות ויפה בוסל כל לשון המומור על האגדה טפה דוד ברוח הקדש כל המאורע לו וכתפלל עליו שדכאל מודעוהיה כמו שכתמר לחוקים ומכסך אשר תליד יקחו ויהיו סינים כהיכל מלך בכל אליו דכאל ח: כיה מושלל ועויה: מפחד חויב: אלו השחדרפמים שפתי ענו עליו שגא ארץ סרכיא וישחדרפכיא הוו בעון עילה להסכהה לדכאל: מרגשת פועלי און: טהס מתרגשים לבקש לו עלילות מות בדכתיב ארנשו על מלכא וגומר: דרכו טבס: היא לשונם הרע: לירות נמסרתים: יודוהו ד בחניהם: יספרו לטמון חוקשים: ידכרו אל המלך בערמה דברים טמוכים טפוי: המלך לא הביין למה היו עושין כך והם היו מתכוונים לעמון לדכאל חוקשים להלכד בהם שחמרו לדריש אטייפטו כל סרכי מלכותה וגומר לק ימא קיים מלכא: גומר שלם יתפלל סיס ארם תפלתו לפני שום אלה חץ ממך עד שלמים וים: וקשאו עליות: מוקשים עלילות כיו טכאמר הוו בעין עילה להסכהה לדכאל: גומא: בלכס ולא גילי דעתם את חפס העלילה המחופש על ידם וקרב משכיתם ועימך לכס: וקרב איש: איס מהס כל אחד ואחד טיין מחשבתו: וירם חלהים: ירה אותם לגוב אריות בדכתיב ואמר מלכא וסיטינגבריא אלך די אכלו קרכווי די דכאל ולגוב ארעקא רמו וזומר: ויכשילוטו

למנצח מומור לרוד: שמע אלהים קולי בשויה מפקד אויב תצרחיו: תסתריני מסוד מרעים מרגשת פעלי איו: איש שצנו כחרב לשונם דרכו הצם דבר מר: לירות נמסרתים תם פתאם ירחו ולא יראו: יחוקי למו דבר רע יספרו לטמון מוקשים אמרו מי יראה למו: יחפשו עולרת תמנו חכש מרפש וקרב איש ולב עמקי: וירם אלהים חץ פתאום היו מכותם: ויבש להו

ויכשילו עלימו לשונם יתגדלו
 כל דאחבם ויראו כל אדם
 ויגידו פעל אלהים ומעשהו השבירו
 ישמח צדיק ביהודה וחסדו בו
 ותהללו כל ישרי לב למנצח מזמור
 סה
 לרוד שירי לך דמיה תהלהי
 אלהים בציון ולך שלם נדר ישמע
 תפלה עדיך כל בשר יבאו דברי
 עונת גבורתו פשעו אתה תכפרם
 אשרי תכרו ותקרב ישן הצדיק
 נשבעה בטוב ביתך קדש היכלך
 נראותי בצדק תעננו אלהי ישענו

מבטח כל קצו ארץ וים רחוקים
 מכין הרים בכרו נאור גבורה
 משבית שאון ימים שאון גלילים
 ותמון לאמים ייראו ישבי קצות
 מאותותיך מוצא בקר וערב תרנין
 פקדתי הארץ ותשקקו בת
 תעשרנה פלג אלהים מלא מסתכן
 דגים כי כן תכינה תלמיד
 רותחת גידה ברביבים תמוננה
 צמחה חברך עשרת שנת
 טובתך ומעגלך ירעפו דשן
 ירעפו נאות מדבר וגל גבעות
 התהדרנה לבשו כרים

ויכשילו עלימו לשונם הכסלון שליומוהו להכשילו עלימו כהפך לשונם יתגדלו כראשם להניפ
 ראש ולשחק עליהם כל דואחבם ישמח נדיק דיחאל ויתהללו כל ישרי לב יתפארו על יושב לבם
 וישמחו בעצמם כי בטוהים הם שהנה בעורמם לך דומיה תהלה השמחה תהלה לך לפי שאין קץ
 לשמך והמדה כשכח אינו אלא כגורע אהים בנין אהים השוכן בנין מאתה שמו כבוד תהלתו
 לא יחד מדאי אך דומיה תהלה וכדומה תהלה באומה בלשון הללו יה עם בן שתי אותיות מתורגם
 דחילא עוי ומרת יה ויד על כסיה ולשון וגילו כרעדה דומה לזה דא לך דומיה תהלה אלהים בנין
 את אשר דומות והחשת על מה שעשו ארביך בנין תהלה הו לך שהיכולת כידך להקדם ואתה מאריך
 אף דכרי עונות גדרו חכו ואין אנו יכולים להספיק לסדר כולם לפניך לפי שהם רב אלא ככלל א
 אנו מתפללים לשבך שפגענו אתה תכפרם אשרי מי אשר תכרו ותקרב אשר ישכון בחברך
 כשבעה טובי שבתיך וחקדושת היכלך ששכיתך שורה עם כוראות כנדיק תעבנו כנדקתך
 תעבנו לעצות כוראות בניוים מבעת אתה ומכוח לכל יושבי קבות ארץ מקנה הדין ועד קבותה
 וים רחוקים אפילו לרחוקים שבים אתה מבעת שכל מקום ממשלך מוכין הרים נכחו שמעו
 ההרים שהם קשים ככחו ומומן ומכין בהן מוונות ומכין ויטור כדכתיב המכין לארץ מטר המצמיח
 הרים כאור בגבורה לפי שכל ההוציר גבורת גשמים אמר כאור בגבורה משבית
 ומכס באחור ישמחה כוא גליו אתה תשבחם מונחי בקר וערב תרנין לך את הכריות יושבי
 הקצות בקר אומרים כרוך יגד המאורות ובצרכ כרוך מערב ערבים שקלת הארץ כשאתה
 חפץ להטיב אתה סודק את הארץ ומשקה אותה רבת תעשרנה הרבה אתה מעשרה מסלג שלך
 שהוא מלא מים ומכין בו דגים של יושבי קבות כי ככן אתה מכין אותה תלמיה הן סודות המחרישה
 דתה כמו לרעה כמת גרודיה כמו לכת גרודים להניח לגד דיה לעשות כחת לכריות אתה
 ממוננה כרביבים של מטר תמוננה לשון המסה עשרת שנת טובתך על ידי הנשמים אתה
 מעטר בכל טוב את השנה שאתה חפץ להטיב ומעגלך הם השמים שהם אבך דגלך
 יד ירעפו יעטון דשן שומן ירעפו השמים ככאות המדבר לבשו כרים תתכאן

הצאן ועמקים יעטפו כר יתרועעו
 אף ישירו יתרועעו
 למנצח שיר מזמור הריעו
 לאלהים כל הארץ זמרו כבוד
 שמו שימו כבוד תהלתו אמרו
 לאלהים מה נורא מעשיך ברב
 עוזך יכחשו לך איביך כל הארץ
 ישתחולק ויזמרו לך זמרו שמך
 סלה לכו וראו מפעלות אלהים
 נורא עליה על בני אדם הפך
 ים ליבשה בנהר יעברו כרגל ים
 נשמחה בו משל בגבורתו עולם
 עיניו בניו תצמינה הסורים אל
 ורימו למו סלה ברכו עמים אלהינו
 והשמיעו קול תהלתו השם
 נפשינו בחיים ולא נרחו למוט
 דגלנו כי בהתנו אלהים

צרפתנו צרף-בספף הבאתנו
 במצודה שמת מועקה במתנינו יכ
 הרפכת אנוש לראשנו באנו באש
 ובמים ותוציאנו לרוחה אבוא
 ביתך בעולות אשלם לך נדריו
 אשר פצו שפתי ודבר פי בצר ריו
 עלות מיהים אעלה לך עם
 קמרת אילים אעשה בקר עם עתידים
 סלה לכו שמעו ואספרה כל
 ראו אלהים אשר עשה לנפשי
 אלויי קראתי ורונים תחת
 לשוני און אם ראיתי בלפי לא
 ישמע ארנו אכן שמע אלהים
 הקשיב בקול תפלתו כרוך אלהים
 אשר לא הסיר תפלתו והסדו
 מאתו יתרועעו סו

למנצח בנינות מזמור שיר
 אלהים
 מתלבטון השרון והעבדה מן הצאן הבאים לרעות הדשא אשר הנמיח המטר ועמקים יעטפו כר
 על ידי המטר יהיו מעוטפים העמקים בתבואה ואו יתרועעו הכריות מרועת שמחה וישירו מרוב
 הברכה זמרו כבוד שמו זמרו כבוד שמו או כמי ספרו כבוד שמו בזמור ושיר מה כורא כל
 אחד ומעשין ברוב עוזך כשאתה מראה לעולם עוזך על ידי דבר או חרב או רעב או ברקים
 אויבך הרשעים מרוב פחד מודים על כח ועבודות שבידם עכ הו כורא עליה יוראונגל
 כמי אדם פן ימנא להם שפע כי כל מעשיהם גלויים לך הפך ים ליבשה ים כף שם נעמחה בו
 מן שם היה דבר שהים נשמת בו אל ירומו אל תהי ידם דמה כרכו עמים אלהים על כפלאומיו
 שהוא שם בחיים נפשו בחיים בליות ואיבם יכולין להשמיד אותנו כי בהתנו בנה בגולה
 כרפתנו להסיר הכינים ממונו כששוב בתשובה לפניך כמו שגורשים הכסף להסיר הכינים ממונו
 הבאתנו בגודים במקום נר כמו במאסר מועקה לשון יחבר וכל המעיק המכין כמוהו
 הרפכת אנוש לראשנו מלכי כל אומה ואומה אכל ביתך בבנותך בית חקדש שלם כדרינו כי
 שדדנו בגולה מיהים שמכים לשון מוח כל יראי אלהים הם הגרים שיבירו אליו פי סו
 קראתו כשהיינו בגולה קראנוהו וספרנו רוממותו בלשוננו ורומם כמו וכפרום מן כפי
 קראתו אליו ורומם שם מלה רוממות שלו מוכן תחת לשוני להוציאו בפה כמו וכידכח תחת לשונו
 און אם ראיתי וגומר לא פעל עמנו כחטאיכו עשה עמנו כלא דואח ולא שומע און ככלככו
 אכן באמת יש לדעת אשר לא הסיר תפלתו מלפניו והסדו לא הסיר מאתו

אלהים יתנו וברכנו יחד פנו
אתנו סלה: לדעת בארץ דרכך
בבגדים יסועתך: יודוך עמים
אלהים יודוך עמים כלם: וישמחו
ורננו לאפים בישועת עמים מישר
ולאפים בארץ תנחם סלה:
יודוך עמים אלהים יודוך עמים
כלם: ארץ נתנה יכולה ברכנו
אלהים אלהינו: ברכנו אלהים
ויראו אותו כלאפסי ארץ: סלה
למוצא לדוד
מומר שר: יקים אלהים יפוצו
אויביו וינסו משנאי מופניו
בחנף עשן תנדרף בהמס דונג מפניו

אש יאכרו רשעים מפני אלהים:
וצדקים ישמחו עלצו לפני אלהים
וישירו בשמחה: שיה לאלהים
זמרו שמו סלו לרנב בערבורת ביה
שמו ועלו לפניו: אכי יהומים ודין
אלמנות אלהים במעון קדשו:
אלהים מושב יזדים ביתה מוציא
אסירים בבושרות אד סוררים שכנו
צחיה: אלהים בצאתך לפני עמק
בצערך ביש מוץ סלה: ארץ רעשה
אף שמים נטפו מפני אלהים זה סיני
מפני אלהים אלהי ישראל: נשם
נבבות תנוף אלהים נחלתך ונלאה
אתה כוננתה: חיתך ישבור בה

ויהר עמו להראות פנים שזוקות לתת טל ומטר: לדעת בארץ דרכך להודיע שמדתך להטוב לעמו
ועל זה יודוך וישמחו וירננו לאומים: כי משפט עמים במוסר לזכות: נחם נחם סלה דרך המוסר
ועל זאת יודוך עמים כלם: ארץ כהכה וכולה וגם על הארץ שבהה וכולה ועל אשר יברכו השם:
ויחלו אותו כל אפסי ארץ שיאמרו ראו אלו שהיו וראי השם אך כרכם ובלט: יקים אלהים
ויפוצו אויביו עמלק וכוונא בו: כהכדוף כהתנדף כאשר יתנדף העץ כן תנדפם מפני
אלהים מפני הארץ בימי משה וכזוהה יאמר טובה ה' וזומר: וישירו בשמחה והו המוסר וכן
יאמרו שירו לאלהים וזומר: סלו לשון טב וכן לא תטלה כחם אוסיר המסולאים כפו ביה שמו
בשם זה שהו לשון יראה כדומה נמיך דחילא עיו וזמרת זה וכן כי יד על כה יד בתרגום וכן כי ביה ה'
ארי בכך תתפרקון בתי דחילא ה' וזקוף עלמא זומר המסור שכחו לפניו וזמרו מפניו ועליו וזהו
דזמרת האומר במקום אחר וגילו בדעיה: אכי יהומים זהו השבח שכתבו לפניו כל העין עד סוף
כל הזמור אכי יהומים שכפשה אב לישראל שהם יהומים כמו שאמר יתמום הייכו ואין אב: ודין
אלמות שעה משפט של ידועלם שאמר בה היתה כאלמה: מוטיב יודים ביתה ישראל שהיו
מתרין ככסם יחד איש איש מחדשו והשיבם בית שלם וכיסיא שלימה: מוניא אסירים בכזרות
הנני את ישראל מומרים כחדש שהו כשר להולכי דרכים לא תמה ולא נה: אך סוררים מורדים:
שכו נחיה: כארעה ארנב ביה ונחיה מנחתי בעערך כשענדמה בעעד שך סלה שם
היחמו זה דרך לעולם לכל פרה באלה: זה סיני גם הוא דעם מפני אלהי ישראל:
גם כדבות תנף עור זאת עשית לנו אש הורכנו לשמים הטיפות והטלת עלינו תמיד גשמי כדבת
וברכה: כהלחך וכלאה אתה כוכבת כשהיתה כשלת ארנב כלאה ונחיה לומר אתה כוכבת אותה
מנחתי כחלתך וכלאה הקרובים כחלתך והיא כלאה כלומר פעמים שהיא כך: חיתך ישבור בה עבדת
ישבור בה כמו וחסו פלשתי את מומיהם לחיה: לא חיתך ככסת ישראל קרייה בהמתו וחירו של
הבה: תכין כחוקתך בשניא וממרים הויבותם במדבר ארבעים טק לפי שעתה וככעיים ונידעם
אף

תכין כחוקתך לעני אלהים:
אדניתיך אמר המכשרות צבא רב
מלכי צבאות ירון ורון ונור
בית תחלק שלל: אם תשכבון
בין שפתים כנפי זננה לחפה
בכסף ואברתיה בירקק הרוץ:
בפרש שריו מלכים בה השל
בצלמו: הר אלהים הר בשן
הר נבננים הר בשן: למה תרצון
הרים נבננים הר הר אלהים

רמנ
לשבתו אף יהוה ישכן לנצח:
רכב אלהים רכבותים אלפי שנאן
אדניבם סיני בקדש: עליה
למרום שבות שני לקחת מתנות
באדם ואף סוררים לשכן יהוה
אלהים: ברוך אדני יום ויום יעמם
לנו האל ישועתינו סלה: כי חאל לנו
אל למושעות וליחזה אדני לפורת
תוצאות: כן אף אלהים ומחן ראש
אויביו קדקד שער מתהלך באשמינו
כאמר

את האלמות וזמך כך שעככו במדבר עמדו ומקכו הכל: ה' יתן אומר המכשרות וזומר: אומר מאמר
פוד הוא ישא בקול להשמיע נבואות הנוים הרבים וזהו האומר מלכי נבואות הנוים ידון וידון
יתכדדו ויושלו מתוך ארץ ישראל וככסת ישראל כות בית חלק את שללם כמו שלאמר והו סמרה
ולתככה קדש וזומר: אם תשכבון בין שפתים וזומר: כל זה האומר יאמר להם אם אתם שכנתם בין
עומים והפענכתם בתעמונים זאת יוכתי ככפוימי ככפיה נחפה ומהו הכסף והחרון ככרם
שרי וזומר בשפירש הבה לפניהם תורתו אשר המלכים נשלים ומתלככים בה בארץ נלמות ומשך או ככפיה
ככפיה ככפיה ומדמה של מורה ומנות ככפיה ונה פלומא בלעז: ואברותים ככפיה שעופפת בהן:
בירקק חרוץ פתר דוכס כן לברע החרון הוא זהב ולכן כתבו המשורר אל הכסף וירקק החרון
הוא הזהב אשר יובא מארץ הקהילה ומארץ כוש זהב טוב מאד מאד לא הוא ירוק ולא הוא אדום ולכן
קראו ירקק כמו לכן אדמם שאינו לא לכן ולא אדום ולכן ככפל ירקק אדמם: מלכים אלו
מלמדי הכמים כמו שאמר בני מלכים ימלוכו: בפרש לשון וערם את השמלה כוררון את הדבר
כשמלה חדשה: הר אלהים הר בשן והיכן פירשה בהר סיני שהו הר אלהים וסמוך להטן בעבר
הירדן: הר נכנוים הר המיוחד בהרים: נכנוים לשון הרים על סג נובה כמו ומכני לך נב
כל דבר נבנה קרוי נב: למה תרננו הרים נכנוים כל זה מוסב על ה' יתן אומר עוד יאמר להם
למה תרננו הרים נכנוים למה תאדונו אתם הרים נכנוים הנבונים להשקות את ההר אשר חמד
אלהים לשבתו לשרות עליו שכינה הוא הר הבית אף הוא לכנה ישכון שם קדושתו קדושת עולם משכנתו
לשבתו לא שרת שכינה במקום אשר ראיתי ביסודו של משה הדרשן רנב הוא מארז בלשון ערבי
אבל מכנס פיתרננו כמו תרננו אף אותו לשון כופל על השיטה הזאת: רכב אלהים וזומר: עוד
זה מוסב על ה' יתן אומר להזכיר חבת עמו אף שכנגלה רכב אלהים רבותים של אלים שאליהם שוכים
מלאכים סדים זה היה בויכה בכפי בקדש אף שם עליה אתה כניד עמי משה בן עמרם למרום שבת
פוד גרמת ששכן הקכה במשכן בזמן עם שהיו סוררים וממרים ומקניפים אותו: ברוך ה' וזומר: זה
מן השיר האמור למעלה שירולא להים: יעזום לנו יתן לנו ישועה רנה מכל פיוס ככל אשר כופל
שאת מנחתי: יום יום יעזום לנו כל הימים כן יהיב לנו לכל נרה ישועה: האל לנו אל למושעות
אל מושיע הוא לנו ולפניו יש הרבה תוצאות מימי מות תוצאות דרכים אל המות אך לא עלינו הוא
קתנם אבל יתקן בהם ראש אויביו: קדקד עשר קדקדו של עשו שהיה איש עשיר ומתהלך תמיד
באשפיר

אמר אדני מבשן אשוב אשוב
במצלותים: כד למען תמחז דגלך
בדם לשון כלבך מאיכים מנהו
ראו חלכותך אהים הליכות אלו
מלכי בקדש: כי קדמו שרים אחר
ענים בתוך עלמות תופפות: כי
במקהלות ברכו אלהים אדני
ממקור ישראל: כי שם בנימו צעור
דם שרי יהודה וגמתם שרי זבלון
שרי נפתלי: כי צוה אלהיך עזר עוזה
אלהים זו פעלת לנו: כי מהכלך על-

ירושלם לך ויבולו מלכום שרי: כי נער
חית קנה עדת אבירים בעגלי עמים
מתרפס ברציו כסף צור עמים
קרבות יחפצו: כי יאתו השמנים
מני מצרים בוש תרוץ ידיו לאלהים:
כי ממלכות הארץ שירו לאלהים זמרו
אדני סלה: כי לרכב בשמי שמי קדם
הויתן בקולו קול עזו יתנו עזו לאלהים
על ישראל נאותו ועזו בשחקים:
כי נזרא אלהים ממקדשך אל ישראל
הוא גרתי עז ותעצמות לעם ברוך
אלהים:

באשמיו ואינו חוזר מדעתו: אמר ה' מבשן אשוב * כי כן הכתיב להשיב אותנו מחור אבירי כשן ומחור
הים: למען תמחז דגלך: כשן כשן את ראש האויב תהא רגלינו בוקעת בדמם תמחז לשון
בוקע בתוך דמם כמו מחנה וחלפה רקמו כמו בקעה ולטון משכה הוא והיו עליו רגלים בוקעים עד
ארכובותיהם בדם לא תמחז שם כלי שואבין בו יין מן הכור מחן שמו במסכת עבדות אלילים ולטון
כלבך מדם האויבים: מכה * תהי פרכסתו כדאמרין מאי משמע דמן לישא דמווכי הוא דכתיב
אשר מכה את מאכלכם וגומר: ראו הליכותיך אלהים: כלומר לאלו כאה לך להושיע שכראו הליכותיך
בקדושתך בים קדמו שרים לשורר לבניך שירת הים ואמריהם באו הכוונתם אל המלכאים:
כי בתוך עלמות תופפות: בתוך מרים וכערוניה אשר לקחה התוף בידה ואמרו נכבדת במקלות ברכה
אלהים: ממקור ישראל * אף עובדים ממני אימן אמרו שירה: שם בכימן * הנעיר הכעשה רודת
עליהם רודת כמו רודה משם וכה להיות מלך לפי שירד מחילה לים וכן אהר לוי שואל לשאלו הלא
אם קטן אתה בעיניך ראש שבטי ישראל אתה ותרגמו ויכתן שבטך דכתיב עבר בימא ברוש כל שאר
שבטיא: שרי יהודה רגמחם * מתקבאים בהם וזורקין בהם אבנים וכן שרי זבלון וכפתלי וכן אמר לוי
צוה אלהים עוזך * לא רגמחם רקמחם לבושי כנדי רקמחם לשון ארמין כך חכרו ומכחם:
צוה אלהים וגומר * עכשו חוזר המשורר לתפלתו שהתפלל יקום אלהים וישונו אויביו עוזה אלהים
והתגבר אשר כל אלה פעלת לנו ומהיכלך על ירושלם וגומר ומה שיראו המלכים כבוד היכלך אשר
על ירושלים ויבולו לך דרוזו ושו: גער חית קנה * זה היה עשו שחשבל כחור ועד הדר בין הקבים:
עדת אבירים בעגלי עמים * עם ששמו ועשתו כפרים אבירים בתוך שאר האומות שאינם אלה
בעגלים לבגדס: מתרפס ברציו כסף * אינם מתרצים לכל אדם אלא אם כן מרגה להם מעות: בזה
עמים * סורו את השבטים כדא אף חובב עמים ותמיד קרבות ותפגזו חטאים להלחם כבו:
ואתו השמנים * ואו כשתחריב את האויב ויקום מלך משיח ויבולו לך דרוכות ממזרים ומכוש ומכחם
פחד השמנים שם מדוכה ושושי השמוכה והפותרים פותרין אותו לשון דרוזן: שירו לאלהים * שהרשע
גדלו ואל את עמו: כי יתן * כי כותן: כורא אלהים מונקדשך * ממה שהחריבו אתה ויראו את
למקדשו לא כשא פנים קל וחומר להשעי האומות ומודע אגדה אל תקרי מונקדשך אלא מונקדשך
כשהקבה עשה לוי כדקיים ומיורא ומתעלה ומתקלם וכן הוא אומר בקרובי אקדש ונקדש ככבודי
במיתת שכי כבי אהרן ורבותיו דרשו כל השומור עד ברוך ה' יום יום על מות עורס וגש ככבות כמתן
עורס

אלהים: ששששששששש
למנצח על שושנים לרוד: יהושיעני
אלהים כי באו מים עד נפש:
טבעתי ביון מצולה ואין מעמד
בארתי במעמקי מים ושבלת
שטפתי: כי ינעתי בקראי נהר נהרתי
בלו עיני מיחר לאלהי ירבו משערות
ראשו שנאו חנם עצמו מצמיתו איבי
שקר אשר לא גולתי או אשוב:
אלהים אתה דעת לאולתי
ואשמתי ממך לא נכחדו: כי אל
ובשו בני קודך אדני יהוה צבאות אל
יכלמו בני מבקשיך אלהי ישראל:
כי עליוך נשאתי הרפה כסחה
בלמה פני: כי מזור הייתי לאהוי ונכרו
לבטנאמי: כי קנאת ביתך אכלתני
וחרפות חורפך נפרו עלי: כי ואבכה

בצום נפשי וחזי לחרפות לי:
כי ואתנה לבושי שק ואחי להם למשל
ישחו בני יסבי שער ונצוה שותמי
שכרו: כי ואני תפלתי לך יהוה עת
רצון אלהים ברב חסדך ענני באמת
ישעד: כי הצילני ממים ואל
אטבעה אנצלה משנאי ומסממקי
מים: כי אל תשטפני שבלת
מים ואל תבלעני מצולה ואל
תאמר עלי באר פיה: כי ענני
יהודה בישוב חסדך ברב רחמיך
פנה אלני: כי ואל תסתור פניך
מעבדך כי צר לי מהר ענני:
כי קרבה אל נפשי נאלה למען
איבי פרני: כי אתה דעת חרפתי
ובשתי וכלמתי נגדך כל צורתי:
כי הרפה שברתי לבי ואנושה

עורה ומיתך ישבו בה ואכי אין לבי מתישב לאמן לשון ישבו בה כלשון כתיבשו בתורה וזהר חמד אלהים
לשבתו אין לבי מתישב לדרשו על הר סיני שהרי לא לשבתו חמדו ולא לשכון בו לנצח וכאן כתיב ישכון
לנצח וכן מלכי נבואות פירושו כמו מלכא כי נבואות ואין זה לשון מקרא: על שושנים * על ישראל שהם
בשוכה בין החומים שהחומים מבקנין אותה והתפלל עליהם: כי באו מים * האומות: ביון מצולה *
ביון טיט של מצולה: שבלת * הוא שטף חוזק הכהר פיל בלעף: כהר * יבש כמו חרה מבי חורב: כי
בלו עיני * כל תוחלת ממושכה קרובה כליון עינים כמו וכלות אליהם כל היום מכלות עינים ועיני
דשעים תכלינה: אויבי שקר * שובאים אותי על שקר שאין אבי רודף אחר שקר שלהם לתפוס טעיתם:
אז אשוב * כשהם באים עלי אני משחד אותם במזון מה שלא גזלתי מהם: אל יבושו בני קוויך *
אל תיחמי בידם קן יבושו קוויך במה שמאורע בי ויאמרו הלא כך ארע למי שהיה מקוה להקבה:
לאחי * לעשו: קנאתיך * לאו הסבה שהכנהגו ככו בעוד ביתך קיים ובתקבא בו: ואבכה בזום *
כפשי * בתעבתי: ומה למרבות לוי * מה שאכי כוכה ומתעבה לפיך הם מתלוצצים עלי מי * וכתיבתי יג
בי לשותי שר: ואני תפלתי לך ה' * יהי עת תפלתי עת רצון: ואל תאמר * ואל תסגור עלי:
באר: ברה ככריה זו את פיה לבלעני תאמר כמו אטר יד ימיכו שאיכו ומשתמש בה: קרבה אל קפשי *
קרבה אל: גאלה * גאלו אותה: ואנושה * ואלכש ואחלה כמו כי אנושה מכותיה וכמו ואלכש הילד
דבת שבע ואם תאמר היאך האלף זו משמשת שרש ומשמשת שייחש המייבס הדבור אל המדבר בין דרך
תיבה שהחלתה אלף בגין ואלה את יעקב אבי אהבי אהב הרי הוא כמו ואלהב וכן אסף אסף כמו
אלסף

קק מהל דיקשת
מח קשתלור
בכאמל
למ קשת
קילע
ויחלשם ל
וישעתי

ואקרא לנור ואין ולמנחמים ולא מצאתו כי ותנוי בברותי ראש ולצמאי ישקוני חמץ יהי שלחנם לפנים לפח ולשלומים למוקש: כי תחשבה עיניהם מדארתי ומתניהם תמיד המער: כי שפך עליהם ועמד וחרון אפך ישגם: כי תחיתותם בשמה באהלים אל יהי ישב: כי בראתה אשר חזיר רדפו ואל-מכאוב חלידי ספרו: כי תנה עין על עונם ואל יבאו בצדקתך: כי יפוח מספר חיים ועם צדיקים אל יפתבו: כי ואני עני וכו-אב ישועתך אלהים תשכנני: כי אהל לה שם אלהים בשיר ואגדלו בתורה: כי ותשב ליהוה משור פה מקרן מפרים: כי ראו ענוים ושמו דרשו אלהים ויהי לבבכם: כי בישמע אל-אבוינים יהוה וארתי-

אסיריו לא כזה: כי יהללוהו שמים וארץ ימים וכל דמש במ יפני אלהים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה וישבו שם וירשוה: כי וזרע עבריו ינחלות ואהבי שמו ישכנו בה: כי למנצה לדוד ע להזכיר: כי אלהים להצילני יהוה לעזרתי חושה: כי יבשו ויחפרו מבקשי נפשי סגן אחור ויכלמו חפצי רעתי יושבו על עקב בשתם האמרים הנה הוא חושה שישו וישמחובך כל-מבקשיך ויאמרו תמיד גדל אלהים אהבי ישועתך: כי ואני עני ואביון אלהים חושה לי עזרי ומפלט אלה יהוה אל תאחר: כי עא לעולם בצדקתך תצילני ותפלטני השה אלי אונך והושיעני: יהי לי לצור מען לבוא תמיד צויתי להושיעני

אחסף: לכוז שיפואו לי אזהבים לכוז לי ולכחמו: בכרותי כסעודתי כמו תבא כל תמיד חסודי ואברה מודה: ראש מדה: ולכלומים כשקיון לשלום יספך שלומים למוקש: כי את העם הוה אשר אתה הכיית רדפו אתה קפת מעט וקט עזרו לרעה: ואל מכאוב חלקך יספרו: דבריהם לבא בענה כשחיתם כהיותם באונים: ותיטב הלולי לה: משור טר: הוא שור שקריוב אדם הראשון שכבר כקומתו וכיום שנקרא שור בו ביום הביא שהשור בן יהו קרוי שור שכומר שור או כס או טע כי יולד בו ביום גדולה לפר שהוא בן שלש: מקרין מטרים: קרכונו קדמו לפרסותיו שהרי בקומתו ובקרכו ככר וראשו יבא מן הארץ מחילה כדרך כל הכלדי הכזיתין הארץ כמנא קרכו קדמו לרגליו: לרד להזכיר: לשון תעלה הוא כמו ואכהו כמס ה אלהיו כוכי וכן ברכני אלהים היוס להסור ולהודות לה וכמדה-מילים ראוני משל למך שכעם על באכו וסחר את הדוד והויא את הנאן ואת הרועה אסר וזן החור את הנאן וכנה את הדוד ולא הזכיר את הרועה אור הלוטה הרי הנאן מוחזר והדיר כמו ואני אבי כוכד כך למעלה מן הענין כאמר כי אלהים וישע טון וגומר וזכה שמו ישכנו בה הרי הדיף בכניה והנאן כבום והרועה לא כוכד לכך כאמר לרוד להזכיר אלהים להניח לי: ישכנו על עקב בשתם מדה כמדה כמו שפעו לי: על עקב באונו מעגל עמו אכטיטראש כלעל: האומרים: עלי: האס' לשון מדוה בראונו באונו כרנונו: חושה לי לעזר: לכל תמיה: באונו מעו להכבד כתובו

רמה

להושיעני כי סלע ומצודתי אתה: אלהי פלטי מוד רשע מן מקל וחומץ: כי בראתה תקותי אדני יהוה מבטחי מנעוריו: עלוך לסמכתי מבטו ממע יאמי אתה גווי כך תחלתי תמיד: כמזפרת הייתי לרבים ואתה מחסי עזי: מלאפי תהלתי כל היום תפארתך: כי תשלובני לעת זקנה בכללות כחי אל-תעזובני: כי אמרו אויבי לי ושמרו נפשי נועצו יחדו: כי לאמר אלהים עזבו רדפו ותפשוהו כי אין מציל: כי אלהים אל-תרחק ממני אלהי לעזרתי חושה: כי יבשו וכלו שטני נפשי יעטו הרפה וכלמדה מבקשי רעתי: כי ואני תמיד איהל וחוספתי על-כל תהלתך: כי יפייספר צדקתך כל-היום תשיעתך כי לא ידעתי ספרות: כי אבא בנברות אדני יהוה אזכיר צדקתך לבבך: כי אלהים

לפרתני מנעורי ועד הגוה אנה נפלא אתך: כי ונמי עד זקנה ושיבה אלהים אל-תעזובני עד אנך ורועך לדור לכל יבוא נבורתך: כי וצדקתך אלהים עד-מרום אשר עשית גדלות אלהים מי כמוך: כי אשר הראיתנו צרות רבות ורעות תשוב תחיינו ומתהזמורת הארץ תשוב תעלנו: כי תרבי גדלתי ותסב תחמנו: כי גם אני אירך בכלי נבל אמתך אלהי אומרה לך בכבוד קדוש ישראל: כי תרנה שפתי ביאומרה לך ונפשי אשר פרת: כי גם לשוני כל היום תחנה צדקתך כי בישו כי חפרו מבקשי רעתי: כי עב לשלמה אלהים משפטך למלך תו וצדקתך לבן-מלך: כי ירו עמך בצדק ועניך במשפט: כי ישאו תרים שלום לעם ובבעות בצדקתך: כי ישפט עניי עם

בתיכון הרודף: צוית להושיעני פעמים רבות הושיעני על ידי שלוחך: וחומץ כמו חומץ כי כן אשרו חמוץ כגול: אלה גווי: אלה מונואי ומעברי כמו וינו שלום כי גו חיס וכשופה: כי במופת הייתי לרבים: רבים לאו ברותי ודאנו כן יקראם דוגמת ברותי כן אהיה להם לאות כאמר דוקרה לזה כן יקרה לנו כענין שכאמר והיה יחזקאל לכה למופת: לעת זקנה אס וקצתי בחטאים: בלומר שחטאתי הרבה: כי אמרו אויבי לי אמרו אחי עלי וכועבו וחדו לחמר אלהים עזבו אן אכז בעבתי עלי שכבר כשכל בעביה: ואכי תמיד איהל: לישועתך וכשתישיעני אוסיף על תהלתי: כי לא ידעתי ספרות: של נדקוה ותשועות שגשית עמי: אבא להודות ולהלל כנבורתיך: כי ועד הנה: עד היום במה שעבר עלי: לכל יבא נבורתך: לכל אשר יבא אבלי אנך: כי וכדקתך אלהים: אשר הוא עד מרום שכי המקראות מחוזרים על אנך ורועך לדוד: תרכנה שפתי שם וזר קול הככר בשאומרה לך בככר: לשלמה על שלמה כמו התפלל תעלה זו שנסה כרות מקודש שהוא עתיד לשאול מאת הנה לכ להכין לשמוע משפט: משפטך חכמת דיכך כזוית כמדה: וצדקתך נדק את הדין מלך וכן מלך סביה כללמה אמורים: לא משפטך למלך מן הייכווי וס כלים בו והכדקם עשה לכזי סהיו שלום כימיו: ישאו תרים כמינו שלום ומהו שלום סההרים

ונפשתי אביונים וישועי מתוך
 ומחמם יגאל נפשם וינקר דמם
 בעיניו ויחי ותתן לו מזהב שבא
 וירפאל בערו רתמיד כל היום
 יברכנהו ויהי פסת ברבא
 בראש הרים ירעש כל בניו פרו
 וציצו מעור בעשב הארץ וישמחו
 לעולם לפני שמש וכן שמו ויתברכו יום
 בו כל נוס יאשרהו וברוך יהיה
 אל הים אלהי ישראל עשה נפלאות
 לבדו וברוך שם כבודו לעולם
 וימלא כבודו ארץ כל הארץ אמן

כושאין כשהן עשין פירות אין עין הכריות כרה זקורא איש לרעהו אל תחת גפן ואל תחת תאיה:
 ונבעות כדלקס ונבעות ושלו להם שלום על ידי הדקה שיעשו: ייראוך עם שמש ומנו למדו
 ישראל לרפא מתוך כל ימי השמש והיורח לדור דורים: ולכפירי: בעוד היורח קיים והם לכבו והרבה
 יש בלשון משנה בפני הכות ושלל בפני הכות: ירד במטר על גו ירד דברו בתוך עמך ובלבד במטר
 ירד על ריק הגוזן שהוא ברך לבשמים לאחר שגוזהו בענין שאלוהו וכה לקס אחר גוי המלך: ורוף
 ארץ לטוף טופים הוא בלשון ארמו במכת יומא הוה מנו ורויפי דמיא: יברח בימיו דיק: ישראל:
 ורכ שלום ימח בימיו ויהי שלום זה ארוך עד לא עולם וכל תפילה זו בתקיימה חוץ מדבר זה לבי
 ששלמה חטא לפיך לא כמסכה מלכותו שהמלכות כמסכת לדוד על תבאי אס ישמרו בכין את דרכי
 ישראל פרו בימיו שאלוהו יהודה ישראל רבים כחול וגומר ורוב שלום היה שאלוהו ושב יהודה ישראל
 לכטח איש תחת גפנו כל ימי שלמה: וירד מים עד ים: כל ארץ ישראל מים בוף ועד ים שלמים:
 ומכהר עד אפי ארץ: כי הוא רודה בכל עבר הכהר וגומר: גיים: כמות של טרום כדמיתרם ונים
 מיד כתיב וסיען וסתרחן: מלכי תרשים ואיים מחכה ישיבו: כי אי תרשים למלך בים עם
 אכי חרם אמת לשלם טכס תבא אכי תרשים וגומר: מלכי שבא מלכת שבא: אשכר דודון:
 כל נוס יעבדוהו: וכל הארץ מביאים מנחה לשלמה והמה מביאין איש מחבתו: מתוך ומחמם:
 מחכות ומגול: מבאמי: מתוך לשון תוך תכו בעלי מומיה הורס אין כמו איש תרכים: יגאל ככסם:
 על ידי משפט ודקה שיעשה בהם: ויחי שלמה: ויתן לו הכה מזהב שבא וכן היתה גם עישר גם
 כבוד אשר לא היה במוד וגומר: ויתפלל בעדו תמיד וגומר: היא התפילה היא הדברה בהנה אומר
 לאדם ברך תהיה לשון תפילה הוא: פימת בר: לשון פסיון תופסת ורנו ורבותינו שירמיהו לשון
 גלובסקאות למהות המשיח וכל המומור במלך המשיח: דל פיסת בר לשון דנון כיו פיום שהכריות
 מתכייסן ומתרכין מאת המקום כשכיון שובע בעולם: ירבע כל הכון מרו: חטון נכון כפירות הארץ
 ככליות של טור הגדול שהיה בימי שמשין נן טטח: ויבנו ישראל: מעיר: מתוך ירושלם כעשב
 הארץ: יהי שמו של שלמה כוכר לעולם בעשירו ובחכמתו: לככי שום וכן שמו: כל ימי השמש
 יגדל שמו ויכן לשון מלכות ופררה כמו ואחריתו יהיה מכן ולכיו השליט על ככיו אחרי אמרו בלכס
 בוכס ימד מלכיהם יחד: ויעברו בו יחדם אומר לככו ויהי חכס ועשיר בשלמה: ברוך ה' העשם
 בשלמות

ואמן: כל תפלות דוד בן ישי
 עבדך עשק מפרום דברו:
 ברע עשק מפרום דברו:
 בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ:
 לבן ישיב עמו חלם ומי מלא ימצו
 למו: ואמרו איכה ידע אל ויש
 דעה בעליון: הנה אלה רשעים
 שליו עולם השנה הולך: אך ריק
 זכית לבבי וארחץ בנקיון פפי:
 ויחזי ננוע כל היום ותוכחתי
 לבקרים

כפלאות גדולות ברדת השמן מן השמים על ידי שלמה בני: כל תפילות דוד רבותינו דרשו
 בלו כל אלו תפילות דוד לכלול כל הספר על סם דוד ואף מה שאמרו בני קרח ועשרה זקנים על סם
 שהוא נקרא כעם ומורו ישראל: ויש לפתור כלו כמו נסתיומו כאור רוחו מעט שמוי וחס כן הוא
 לא נכתב המומור במקומו ואין מוקדם ומאוחר בספר וכראין הדברים שלעת זקנתו כשהמלך את שלמה
 אצרו: אך טוב לישראל אלהים: לפי שעבדו המומור מדבר בררוב הבנות על עובדי המקום לכן
 פתח בו כך וקו שירשו אף על פי שאכי נועק ומתמה על כרותיהם של ישראל ודעתי כי קלה טוב להם
 ולעובדיהם הוא מביא עליהם את הרעה כדי לזכותם לחיי העולם הבא: ואכיו מטרס שמוי זאת אל
 לבו כמעט כעיו דגלי ושופכו אשרי לכתוב מאשרי המקום: כי קאתיו כהוללים במערכי דרכיהם
 אשר היותו רואה את שלומם כהוללים כמות מאשרי המקום: כי קאתיו כהוללים במערכי דרכיהם
 לשון אסורה כמו פתח חרובו רשע מסגרי ככלי רשע שאשרין בהם העמים אף כאן אין יסודין למיתתם
 המים כהם מהם ממים בריאים כחולס בלא יסודין ורבותיכר פירשו חרובות כיערקין שאין חרדין
 ועבדין מיום המיתה דל שאין הכה מאשר בניונם לכן ענקתמו גאון בעבור זה שאין יסודין באין
 עליהם העניקתם הגאון לעלות על גאורם גמות הרוח: יעטרף שית חסם למו: החמם שעשין עושה
 אותם שמים ועטרף את שפותיהם ועבדותיהם כע בני שמון ובשר: ילא מחלב עיכיוו עיכוסם
 בולטות מרוב שמון כל אדם כחוס עיכיוו משקיעת: עברו משכיות לבב: ויתר ממה שלכס מייחל
 ומנפה באה להם תאותם עברו כהשנת ידם את תאות לבס: ויקוין את ריעהם: וידברו ברע
 עישק: לעזוק אביונים: ממרום ודברו: כגון פרעה וסכחריב וכנוכד כדמיא א אשר אשמש כקולו
 מי בכל אלהי הארצות אפלה על כמותי עב וזהו שמו כשמים פיהם: לכן ישוב עמו הלום: לפי שעמו
 רואין דרך רשעים בלמה ישבו אל דרך הרשעים לאחזו כדרכיהם הלום כמו מי הכיף הלום פה: וכן
 מלא ימנו למו: ומוס של טב המלאהם דברי תורה הם כחכמים למו תאנית ומולוליס בעיניהם:
 ואמרו איכה ידע אל: איכה נוכל לומר שיש ריעה כהנס ותורתו אמת: הנה אלה רשעים: הם
 ועבדיהם על חרבתו והרי הם שלום בשולם ומגדיל כח ועשיר ושלוו עולם לשון שלום: השנו
 הגדילו ומכסם פירס ישוב עמו הלום ישוב הרשע להלום את עמו של הקכה והראשון למדתי מדבריו של
 דבי מאיר בר יצחק שליח כבוד אל: אך ריק זכיתי לככו: כל זה מוסב על אחריו ודע אל וגם
 אומר אך לרוק ועל חסם אבו שומרים מנותיו של הכה וקרו אבו כגועים כל היום: ותוכחתי כראית כל

לבקרים וי' אס אמרתו אספרה כמו
 ונה דור בניך בנדרתי ו' ואחשבה
 לדעת וארע עמל הים בעיני
 י' עד אבוא אל מקדש אל אבינה
 לאהריתם ו' אך בחלקות תשית
 למו הפלתם למשוואות ו' אך הו
 לשמה כרבע שפז תמו מן בלהות
 בחלום מהקיץ אדני בעירי צלמם
 תבוחו כ' כי יתחמץ לבכי וכלותי
 אשתונן ו' ו' ואני בעיר ו' ארע
 בהמות הייתי עמך ו' כ' וא' תמיד
 עמך אחות ביד ימיני ו' בעצתך
 תנחני ואחר בבור תקחני ו' כי מילי

בשמים ועמך לא חפצתי בארץ
 כ' כל זה שאני ולבני צור לבני
 וחלקי אלהים לעולם ו' כי חנה
 רחיק ואברוה צמתה כל ו' זונה
 ממך ו' כי ואני קרבת אלהים לו טוב
 שתי ובאדני יהוה מהסי לספר כל
 מלאכותי ו' עד
 משכיל לאסף למה אלהים זנחת
 לנצח ועשן אפך בצאן מרעתך
 זכר ערתך קנית קדם גאלת שבט
 נחלתך הר ציון זה שכנת בו
 הרימה פעמך למשוואות נצח כל
 הרע אויב בקדשו ו' שאנו צור ריק
 בקרב

היום תמיד יתקרב לבקר מתחדשות צרות חדשות
 בלבו אספר את הכל כמו שהוא כל מה שעמו אומר על זאת הנה דור בניך בנדרתי כלומר אשים אותם
 בנדרים ורשעים ואחשבה בלבי לדעת זאת מה היא מדתו של הנה כן הוא עמל בעיני כראית
 היתה מדה זאת לי עמל ולא משפט ע' אשר באתי אל מקדשי אל אשר בירושלם וראיתי מה שארע
 בבכחריכו ואז הבומתי לאחרית הרשעים שהוא לטבדון ואמרתי אך כל הטובה הנאה להם חלקות הם
 שהקנה מחליק להם הדרך שלהם שתהא כוחה וחלקה למען לא יתנו לב לבו ויאכזו
 אך בחלקות תשית למו כל הטובה הנאה להם שהרי כופם הפלתם למשוואות מן בלהות מן שדים
 כחלום מהקיץ כשיכה שאין לה קץ שהיא שיכת ועולם כן היתה להם ויאך מלאך ה' ויך במחכה אשר
 י' בעיר בלמס תבוח בירושלם שהרעו עליהם ככתובה כלם דמותם וכשרפו כלם כי יתחמץ לבכי
 מטעם שראיתי מפלה זו ברוח הקדש היה לבכי מתחמץ על דרך הרשעים שנלמה וככלותי הייתי
 משתוקק לשון חרב שכן וכשהוא מתפעל התי' פיתכת באמצע שורש התיב כדרך כל מיכה שיסוד מחילתם
 כ' ו' הייתי בער ולא הייתי ורע מה היה המדה וכבהמה הייתי עמך ואני אף על פי שהייתי
 רואה כל זה תמיד הייתי עמך ולא זמתי מיראתך אחזת ביד ימיני להסחיקי ביראתך כשקרב רגלי
 ב' לכתות מדרהך כמו שאמר למעלה כמעט כטיו רגלי תנחני כחתי ו' ואשר כבוד תקחני אילו
 יקיה טעם על כבוד היה פתחו לבוא להם שהשלמה למכחריכו כל הכבוד שפסקת לו תקחני אלא הפלת
 כסוך לשראל והחרבת את סכמריכו עכשוו שהטעם על ואחר זה פתרו ו' ואחר לכבוד תקחני משכתם
 ב' אלא לבכוד ולתפלתך ו' ע' לי בשמים שום מלאך שבחרתי לי לאלוה לא בחרתי אלא אותך
 כ' כל זה שאני ובתאוה בשירי ולבכי לך כל זה שאני לשון תאוה כמו בלתי כפתי לשובעך ו' זכה ממך
 כ' כסדר ממך מלאכותיך שלוחותיך רוח הקדש הבא בלבי לאומרו ו' עשן אפך כל הכועס מכירו
 כ' מוביאן עשן קניית קדם לפני כרונת עולם שאלמר מעין אתה היית לבו בטרת הרים וולדו
 כ' זה שכנת בו תקן לשון הוא כמו ו' חטאנו לו והוא כמו אשר שכנת בו הרימה פעמך למשוואות כנח
 הנה עשימות ובהלות שלך שיהו לבוויך למשוואות כנח על כל אשר קרע האויב בבית המקדש סך
 סכנו

בקרב מועדך שמו אותם אתות
 יודע כמביא למעלה בסכך עץ
 קרדמות ועת פתוחיה יוד בששל
 וכפית הלמון שר חבאש
 מקדשך לארץ הללו משכן שמך
 אמרו בלבם לנכם יחד טרפו כל
 מועדי אל בארץ אתותינו לא
 דאינו אין עוד נביא ולא אתנו יודע
 ערמה ער מתי אלהים יהרף צר
 ינאץ אויב שמך לנצח ו' למה תשוב
 ידך וימינך מקרב חוקך כל זה

י' ואלהים מלפי מקדם פעל ישועות
 בקרב הארץ ו' אתה פודרת בעוף
 י' שברת ראשי תנונים על המים
 י' אתה רצצת ראשי לויתן תחננו
 מאכל לעם לציוס ו' אתה בקעת
 מעין ונחל אתה חובשת נהרות
 איתן ו' לבנים אף לך לילה אתה
 הכינות מאור ושמש ו' אתה הצבת
 כל גבולות ארץ קיץ וחרף אתה
 יצרתם ו' זכר זאת אויב חרף יהוה
 ועם נבל נאצו שמך ו' אל תתן
 לחיות

חברו מכהם עם ותבעם רוחו למשוואות לשון חורבן כמו שאיה משאה שמוה מועדך הוא בית
 המקדש אשר באמר בו וכועבתי לך עם שמו איתוסם כשנברה יום להחריכו אז שמו להם את
 אותיות קסמיהם שהם אותיות אמת ומה הם הקסמים קלקל בחינם שאל פתרים יודע כמבוא למעלה
 בסכך עץ קרדמות יודע האויב כשהיה מכה בשערי פתחי המקדש שהו כחביא מכה למעלה
 בקיבו ומכין היה יודע שהרי היה רואה שהיה העץ מסבך וזלוח את הקרדמות וזלוחן כמו שאמר
 דנמיכו כולה בלעתיכו חד תרעא דירושלם בסכך עץ קרדמות לשון כאחו בסכך העץ סוכך
 אותם והם כסבכין בו ועתה אף על פי שהיה רואה שלפט הב' קשה לא כמעט מלהלום כל פתחה
 וכל שעריה יוד: כשיל וכלפיות כלי משחית של כנרים הם ובקדמות כאל לה תרם ויכתן
 בכשיליא כילפיות לשון ערבו הוא כך פירש רובס והוא מכלי הנדרים והלמון האויבים
 אמרו כלכם כיכם וחד כיכם מושליהם וכן יכון שמו ואחריתו יהיה מוכן כל מושליהם מחשבה אחת
 להם הראשונים כאחרונים לסודו ולפטרונם של ישראל תחילה ואחר כך ידווגו להם ומדע שהרי שרבו
 כל מועדי אל שהיו בארץ כל פמי וועד שלו פלשמים החריבו טילה כבוד כנר החריבו בית ראשון אחרים
 החריבו בית שני אותותינו שהבעתמנו ביד בניאך אין אנו רואים אותם כיומים רבים שאנו בגולה
 בתבא אסף על ימי הגלות ע' מה ע' מתי כהו בצרה זו מקרב חוקך בלה השליכה והנא י'
 אותה משך חוקך והלחם באויבך כלה לשון גרש כמו כלה גרש יגרש ואלהים מלכי מקדם והרי ו'
 אתה תשועתינו מקדם ראשי תפיקים הם מנריים שבקראו תפיקים שבא התכון הגדול ונומר ו'
 ראשי לויתן פרעה קרא כן כאמר יפקוד ה' בחרבו הקשה על לויתן ונומר: תמכנו מאכל לעם
 לבנים כפת ממוכו לעם ישראל לאוכלו לבנים לכתות וכנאות שהנאות כיים סיעות כמו וביס מיד כתיס
 כתרנו ומינן אתה בקעת לשראל מן הכור מעיבות אתה הובשת יודן שהוא כהר איתן ו'
 לך יום גאלתם של ישראל אף לך לילה ועמך היו בצרות הלילה אתה הכיכות מאור ושמש ו'
 אתה הכיכות להם מאור המורה אתה הנבת להם כל גבולות ארצם בכל טוב קיץ וסורף אתה י'
 יצרתם הרי זה דוגמת של ישראל אף לך לילה אתה הכיכות מאור ושמש ו'
 ונומר ואמרו שכל תשועתינו כן זכור זאת אשר האויב קצר ישמור לבו לא שכיט לבו מדר השכים זכור זאת אויב י'
 לחית לדודי האומות כמו ויחפפו פלשתיס לחיה כפס תורך מוד שלך יכתן תירגם לשון תורים י'
 וכבי וכה התור הזה משמת הזכר כן ונה איכה מודוונת לאמר אף ישראל לא החליטוך באל אחר אף
 על פי

מקדשך לארץ הללו משכן שמך
 אמרו בלבם לנכם יחד טרפו כל
 מועדי אל בארץ אתותינו לא
 דאינו אין עוד נביא ולא אתנו יודע
 ערמה ער מתי אלהים יהרף צר
 ינאץ אויב שמך לנצח ו' למה תשוב
 ידך וימינך מקרב חוקך כל זה

היום תמיד יתקרב לבקר מתחדשות צרות חדשות
 בלבו אספר את הכל כמו שהוא כל מה שעמו אומר על זאת הנה דור בניך בנדרתי כלומר אשים אותם
 בנדרים ורשעים ואחשבה בלבי לדעת זאת מה היא מדתו של הנה כן הוא עמל בעיני כראית
 היתה מדה זאת לי עמל ולא משפט ע' אשר באתי אל מקדשי אל אשר בירושלם וראיתי מה שארע
 בבכחריכו ואז הבומתי לאחרית הרשעים שהוא לטבדון ואמרתי אך כל הטובה הנאה להם חלקות הם
 שהקנה מחליק להם הדרך שלהם שתהא כוחה וחלקה למען לא יתנו לב לבו ויאכזו
 אך בחלקות תשית למו כל הטובה הנאה להם שהרי כופם הפלתם למשוואות מן בלהות מן שדים
 כחלום מהקיץ כשיכה שאין לה קץ שהיא שיכת ועולם כן היתה להם ויאך מלאך ה' ויך במחכה אשר
 י' בעיר בלמס תבוח בירושלם שהרעו עליהם ככתובה כלם דמותם וכשרפו כלם כי יתחמץ לבכי
 מטעם שראיתי מפלה זו ברוח הקדש היה לבכי מתחמץ על דרך הרשעים שנלמה וככלותי הייתי
 משתוקק לשון חרב שכן וכשהוא מתפעל התי' פיתכת באמצע שורש התיב כדרך כל מיכה שיסוד מחילתם
 כ' ו' הייתי בער ולא הייתי ורע מה היה המדה וכבהמה הייתי עמך ואני אף על פי שהייתי
 רואה כל זה תמיד הייתי עמך ולא זמתי מיראתך אחזת ביד ימיני להסחיקי ביראתך כשקרב רגלי
 ב' לכתות מדרהך כמו שאמר למעלה כמעט כטיו רגלי תנחני כחתי ו' ואשר כבוד תקחני אילו
 יקיה טעם על כבוד היה פתחו לבוא להם שהשלמה למכחריכו כל הכבוד שפסקת לו תקחני אלא הפלת
 כסוך לשראל והחרבת את סכמריכו עכשוו שהטעם על ואחר זה פתרו ו' ואחר לכבוד תקחני משכתם
 ב' אלא לבכוד ולתפלתך ו' ע' לי בשמים שום מלאך שבחרתי לי לאלוה לא בחרתי אלא אותך
 כ' כל זה שאני ובתאוה בשירי ולבכי לך כל זה שאני לשון תאוה כמו בלתי כפתי לשובעך ו' זכה ממך
 כ' כסדר ממך מלאכותיך שלוחותיך רוח הקדש הבא בלבי לאומרו ו' עשן אפך כל הכועס מכירו
 כ' מוביאן עשן קניית קדם לפני כרונת עולם שאלמר מעין אתה היית לבו בטרת הרים וולדו
 כ' זה שכנת בו תקן לשון הוא כמו ו' חטאנו לו והוא כמו אשר שכנת בו הרימה פעמך למשוואות כנח
 הנה עשימות ובהלות שלך שיהו לבוויך למשוואות כנח על כל אשר קרע האויב בבית המקדש סך
 סכנו

לחיר נפש תירך חיר עניך אל
תטבה לנצח: הבט לבית בר
מלאו מחשבי ארץ נאות חסם:
אל ישב רך גלם עני ואביון והללו
שמך: כי קומה אלהים ריבה ריבך
זכר הרפתך מני גבל כל היום:
אל תשכח קול צריך שאון קמך
עולה תמיד: עה
למנצח אל תשחת
מומור לאסף שיר: הודינו לך
אלהים הודינו וקרוב שמך ספרו
נפלאותיך: כי אקח מועד אני
מישרים אשפט: נמנים ארץ וכל
ישביה אנכי תפנתי עמודיה סלה:
אמרתיה להללים אל רנהלו

ולרשעים אל תרימו קרן: אל
תרימו למרום קרנכם תברו בצואר
עתק: כי לא ממוצו וממערב
ולא ממזרח חרים: כי אלהים שפט
זה ישפיל וזה ירים: כי כוס ביד
יהיה ויון חמרי מלא מסך ויגד מזה
אך שמריה ימצו ישתו כל רשעי
ארץ: ואני אגיד לעלם אומרה
לאלהי יעקב: וכל קרני רשעים
אנדע תרוממנה קרנות צדיק:
עז
למנצח בנגינת
מומור לאסף שיר: הודע ביהודה
אלהים בישראל גדול שמו: והיו
בשלם סובו ומענותו בציון: שמה
שבר רשפי קשת מנו והרב ומלהמת
סלה

על פי שרקת מהם והיו כאלמנה: חית עניך בפס עניך: הבט לבית
נאות חסם: כזה חסם: לשון מדור: אל ישוב דך ככלם: אל ישוב דך כמלכך בתעלמו ככלם:
חפפתך: הודו כמו זאת אויב חרף: אל תשחת את ישראל: הודינו לך אלהים: על הטובה
הודינו אף על הרעה וקרוב פטיבו שוך תמיד: ספרו: דורותינו כפלאותיך תמיד: כי אקח מועד:
כשש לבו יום טוב אין אנו נבאקים בכבוד פה ובקלות ראש: אפי מושרים אשטו: אנו
דמתין אל לבנו להללך ולשבחך מעין המאורע ליום: במומים ארץ וכל יושביה וגומרי: ביום מתן
תורה כשהיו כמנוים הארץ וכל יושביה מתבאי שהתבית עם מצעה בראשית אס לא וקבלו ישראל את
התורה תחורו לתומו וכהו: אכבי: עמך ישראל תכתי עמודיה כשארצתי בעצה ונסע:
להללים: לרשעים המערכבים את ישראל: כי לא תמוא: השם וממערבו ולא מן המזרחות
שאתם ממרטים בשירא להרבות מוזן לא בכל אלה להרים קרן: כי אלהים שפט: על כל הרעה
שעשיתם: זה ישפיל וזה ירים: הנבוכים ישפיל והכמוכים ירים: כי כוס התרעה גדול: ויון
חמר: חוק יכוס בלעז: מלא מקך: הכוס מלא מוז למוז: ולהשקות את כל הגוים: ויברמה:
מה הכוס יפץ ויקל את משתיהם לשון מים המוגרים: ואכבי אנכי לעולם: מאו והלאה את קמתו
וגבורתו: וכל קרני רשעים: על אויב אנדעם בעטן שכחתי ונתתי את קמתי באדם ביד עמי ישראל
ישראל ידעו קרן אויב ואו תרוממנה קרבות בדיקו של עולם ישראל שהם שכחו של הנה:
שמה שבר רשפי קשת: של הכחריב ואוכלונו רשפי קשת אין רשפי קשת לשון רשפי אש שאין לשון רשפי
אש כשליכ בקשת וזה רפי אש דגש ורשפי קשת לשון לחמו רשף דמתרגמי עוף וכפי רשף יביתה
עף וכן ומקבילם לרשעים לנשרים וכן וכפי רשף כפי עטיפה הם שדים יבדיהו לעוף אף זה לשון חניס
שמעושים בעטן שכחתי ומחן יעף יומם שמה שבר רשפי קשת חניס שהקשת מעופף וכל המומור הוא
מדבר

סלה: נאור אתה אדיר מהררי
טרף: אשתוללו אפירי לה נמו
שנתם ולא מצאו כל אנשי חיל
דיהם: מעצרתך אלהי יעקב נרדם
ורכבוסם: אתה נורא אתה ומו
יעמד לפניך מאו אפק: משמים
השמעת דין ארץ וראה ושקטה:
בקום למשפט אלהי רחוש עבל
עניו ארץ סלה: כי חמת אדם
תודך שארית חמת תחנר: נדרו
ושלמו ליהוה אלהיכם כל סביבו

ויבולו שי לפורא: יבצר רוח נבירים
נורא למלכי ארץ: עז
למנצח על יריהון ידותון
לאסף מומור: קולי אל אלהים
ואצעקה קולי אל אלהים והאזין
אלוי: ביום צרתי אדוני רשתי
ודני לילה ננדה ולא תפוג מאנה
הנחם נפשי: אפורה אלהים
ואהמיה אשיחיה ורחעמך רוחי
סלה: אחות שמרות עיני נפעמתי
ולא אדבר: חשבתי ימים מקדם

מדבר במשלת סכתריב שלא מיכיו אויב כופל כירושלם אלה הוא: כאור אזה אדיר: לשון כאר מקדשו
בארית ברית עבדך מכאר את אויבך וקמך ומשאלך מן העולם כאור על סם מעשיו בקרא כמו סנון
ורחום וקבו על סם שהוא מוכן שהוא מרחם שהוא מקבל: אדיר מהררי טרף: חוק מעכבים טורפים
הנכוה ס הכדים ולכנדך אין גבורתם כודעת: אשתוללו: כמו השתוללו כמו ואחרי כן אתחנר אחוסי
עם יהושפט כמו התחנר ונגזר אשתוללו מגורת מולך יוענים שולל והוא לשון משנה ושלו כשוטים
שגוים והתיו כופלת בלשון המתפעל באמצע המיכה ככל תיבה שתתלפת שין: כמו שנתם: כרדמו
בשיכה לשון תכומה: ולא מנאו: ידיהם וכחם כשכחת לפרע מהם: כרלם ורכב וקוס: ויו של
ורכב טפילה היא כמו אלה בני נבעז ואיה ועכה ויו של ואיה טפילה היא: מלך אשך: משעת שאתה
כועם: משמים השמעת דין: כשכתבאל ישעיה על פורענותם של הכחריב ונקייים בו ארץ ישראל
שראה ממנו ומאכלוסייו ואף שקטם: בקום למשפט אלהים: לעשות משפט מאויביו להשוע חוקיהו
וסיעתו: כי חמת אדם תודך: בעטן של רשעים גורם שהבריות מודים להקדוש ברוך הוא כשהם
מראין כעבים והקבה כפרע מהם הכל מקלסין לפניו ואף הם ענאם מקלסין לפניו כשארין שאין כעבם
כלום כמו שמכיו בכוכב ככר כשהשליך את חכייה מישראל ועזריה לכבשן האש מה כאמר שם היא שמים
האלהא מכרך וגומר ועל ידי כן שארית החמות תחנר מעבך ותחדלי שאר הרשעים מעוכבים וכמעבים
מלהריות גאותם וממתם תחנור לשון עבבה בלשון משכה פגומת כתי שתחנור בו העפורך
ושמיעתי שמו של רבי אלעזר הגאון בר זנחך שהיה מביא המקרא הזה עדות לפותה משכה ויש עוד
לפתור מגורה זו כשהמעה לשון חגירה ופירושו כך כאה לחנור חימה ולעשות קפאה בו הכח והיכולת
שלך ולשון שארית זה הוא מאחר שמת אדם איכה כלום כשאריו כל חגורות חימה לך: כדדו ושלמו: י
פדריכס: כל סביבו: השמיעים תשועה זו וכן עשו כמו שכתוב חמה ערים בארץ מנרי מדברו
שפת ככעך וכשנעות לה בראותי: ויבולו שי: למוראו למך לפי שבעת שפכו ויבולו רוח נסם של רכיבים
ממעט גאותם ויבולו ימעט כמו לא יבצר מהם: על ידותון: על הדתות בעל הדוכן העובדים על
ישאל: ידו: שכי: לילה נדה: בגלות זה שהוא כלילה היא כגרה ביה: ולא תפוג: א
ולא תדמה כגרתה: אוברה אלהים: החמד שיה רניל לעשות לי ביום בוח: אשיחיה: באותו
סבדים ועו בות: ותמעטך רוחי: שמה בלעז: אחות שמורות עיני: שמורות לשון אשמורות הלילה
שאלם כיעור משכתי ודעשו מיוסכת ולכו חוזר עליו ואכי איכי כן כלילה זו של גלות תמיד עיני
בדבקות כאלם כרלם מאוטם לב כבדות שאכי רואה כפעמה רוחי ואין הדבור ביז: חשבתי ימים
4 32 7 33 *

שנות עולמים : אפרח נניתי
בלילה עם לבבי אשיחה ויחפש
רוחני : הלעלמים יונח אלני ולא
וסף לרצות עוד : האפס לנצח
חסדו נמר אמר לדר ודר : השכח
הנות אל אם קפץ באף רחמו סלח
ואמר חלתי היא שנות ימיו עליו :
אזכור מעלליה כי אזברה מקדס
פלאה : והנתי בכל פעלה
ובעלילותיך אשיחה : אלהים
פקד דרכך מאל גדול באלהים :
אתה האל עשה פלא הודעת
בעמים עוד : גאלת בזרוע עמך
בני יעקב ויוסף סלה : ראוב מים
אלהים ראוב מים יחלו אף ירגו
החמות : זרמו מים עבות קול
נתנו שחקים אף הצצך יתהלכו :
קול רעמך בגלגל האירו ברקים
תבל רננה ותרעש הארץ :

מקדס : לזכור החסדים שעשית עם אבותינו : אזכרה כניכתי בלילה : כיומי הנולדת הזה שהוא דומה
ללילה אבותיך את כניכתי שהייתי מבגן כיומי קדם ככית המקדש : עם לבבי אשיחה : אבי מחשב ורוחי
מחפש מה היה בין מדעו של הכל ואכתי תמיה הלעלמים יונח : האפס : שאל כלת חסדו : נמר אומר :
גזירת עולם שלא ישוב מחסדו עוד : השכח חכות : להיות חוקן חמות כמו עשות דאות לא חמות
חמות : אם קפץ באף רחמו סלה : לשון לא תקפון ירך כלומר אם סגר הרחמים לעולם בשביל
החמה : ואומר חלתי היא : מחשבותי אומרות לי אין זאת אלא להחלתי ולי ראוי לשון אליו חלתי
כמו לחלתי לשון חולי וחול : שנות ימיו עליו : את אשר כשתית ימיו עליון שהיית נאדרי בכח
יר רועת אויב ועבדת השיב אחר וימנו : והנתי בכל פעלה : שעשית לנו ככר : בקדש דרכך : דרך
יו מדתך לקדש את שמך בעולם לעשות דין ברשעים : ראוב מים : רבים כשנולדת על הים : וזכוננו מים
יש עבותי : שחקים טעמו זרם מים עבים : חסדך : כמו חסד : בגלגל : כמו בגלגל קול רעמך בגלגל על
כ הים לבום את מחנה מכרים : ועקבותיך לא כודעו : אין הפטיעות ככרות על המים ועקבותיך טרם
ד בלעז : במלפי : הם דברי תורה : לא ככחד מכיחה : וגם אלו לא ככחד מכיחה של אבותינו
מ מלקודימה שפירי : כסלם : תומלתם וכן אם שמתי זרם כלי : ככחד : שהיו במכרים ובמדבר :

ביום דרכך ושבילך במים רבים
ועקבותיך לא נודעו : נחית כנצח
עמך ביד משה ואהרן :
עח * משפיל לאסף
האזינה עמי תורתו הטו אזנכם
לאמרי פי : אפתחה במשל פי
אביעה חידות מני קדם : אשר
שמעונו ונדעם ואבותינו ספרו לנו :
לא נכחדו מבניהם לדור אחרון
מספרים תהלות יהודה ועוזו
ונפלאותיו אשר עשה : ויקם עדותי
ביעקב ותורה שם בישראל אשר
צוה את אבותינו לחזרעם לבניהם :
למען דעי דור אחרון בנים וילת
יקמו ויספרו לבניהם : וישמו
באלהים כסלם ולא ישכחו מעללו
אל ומצותיו יצרו : ולא יהיו
באבותם דור סודר ומרה דור לא
הכין לבו ולא נאמנה את אל רוחו :
בג

מקדס : לזכור החסדים שעשית עם אבותינו : אזכרה כניכתי בלילה : כיומי הנולדת הזה שהוא דומה
ללילה אבותיך את כניכתי שהייתי מבגן כיומי קדם ככית המקדש : עם לבבי אשיחה : אבי מחשב ורוחי
מחפש מה היה בין מדעו של הכל ואכתי תמיה הלעלמים יונח : האפס : שאל כלת חסדו : נמר אומר :
גזירת עולם שלא ישוב מחסדו עוד : השכח חכות : להיות חוקן חמות כמו עשות דאות לא חמות
חמות : אם קפץ באף רחמו סלה : לשון לא תקפון ירך כלומר אם סגר הרחמים לעולם בשביל
החמה : ואומר חלתי היא : מחשבותי אומרות לי אין זאת אלא להחלתי ולי ראוי לשון אליו חלתי
כמו לחלתי לשון חולי וחול : שנות ימיו עליון שהיית נאדרי בכח
יר רועת אויב ועבדת השיב אחר וימנו : והנתי בכל פעלה : שעשית לנו ככר : בקדש דרכך : דרך
יו מדתך לקדש את שמך בעולם לעשות דין ברשעים : ראוב מים : רבים כשנולדת על הים : וזכוננו מים
יש עבותי : שחקים טעמו זרם מים עבים : חסדך : כמו חסד : בגלגל : כמו בגלגל קול רעמך בגלגל על
כ הים לבום את מחנה מכרים : ועקבותיך לא כודעו : אין הפטיעות ככרות על המים ועקבותיך טרם
ד בלעז : במלפי : הם דברי תורה : לא ככחד מכיחה : וגם אלו לא ככחד מכיחה של אבותינו
מ מלקודימה שפירי : כסלם : תומלתם וכן אם שמתי זרם כלי : ככחד : שהיו במכרים ובמדבר :

בני אפרים נשקו דומי קשת הפכו
ביום קרב : לא שמרו ברית אלהים
ובתורתו פאנו ללכת : וישכחו
עלילותיו ונפלאותיו אשר הראם :
נגד אבותם עשה פלא בארץ מצרים
שדה צען : בקעים ועעבירם ויצב
מים כמו נר : וזכרם בענן יומם
וכל הלילה באור אש : ויקע צרים
במדבר וישק כתחמות רבה :
ויוצא נזולים מפלע ויזרז בנהרות
מים : ויוסיפו עוד לחטא לו
למרות עליון בציון : וינסו אל
בלבם לשלל אכל לנפשם :
ויזרזו באלהים אמרו הוכל אל
לערך שלחן במדבר : והנה צורי
ויזבו מים ונהלים ישטפו הגם :
להם ויכלתו אש יבין שאר לעמו :
לכן שמע יהוה ויהעבר ואשנשקה

מקדס : לזכור החסדים שעשית עם אבותינו : אזכרה כניכתי בלילה : כיומי הנולדת הזה שהוא דומה
ללילה אבותיך את כניכתי שהייתי מבגן כיומי קדם ככית המקדש : עם לבבי אשיחה : אבי מחשב ורוחי
מחפש מה היה בין מדעו של הכל ואכתי תמיה הלעלמים יונח : האפס : שאל כלת חסדו : נמר אומר :
גזירת עולם שלא ישוב מחסדו עוד : השכח חכות : להיות חוקן חמות כמו עשות דאות לא חמות
חמות : אם קפץ באף רחמו סלה : לשון לא תקפון ירך כלומר אם סגר הרחמים לעולם בשביל
החמה : ואומר חלתי היא : מחשבותי אומרות לי אין זאת אלא להחלתי ולי ראוי לשון אליו חלתי
כמו לחלתי לשון חולי וחול : שנות ימיו עליון שהיית נאדרי בכח
יר רועת אויב ועבדת השיב אחר וימנו : והנתי בכל פעלה : שעשית לנו ככר : בקדש דרכך : דרך
יו מדתך לקדש את שמך בעולם לעשות דין ברשעים : ראוב מים : רבים כשנולדת על הים : וזכוננו מים
יש עבותי : שחקים טעמו זרם מים עבים : חסדך : כמו חסד : בגלגל : כמו בגלגל קול רעמך בגלגל על
כ הים לבום את מחנה מכרים : ועקבותיך לא כודעו : אין הפטיעות ככרות על המים ועקבותיך טרם
ד בלעז : במלפי : הם דברי תורה : לא ככחד מכיחה : וגם אלו לא ככחד מכיחה של אבותינו
מ מלקודימה שפירי : כסלם : תומלתם וכן אם שמתי זרם כלי : ככחד : שהיו במכרים ובמדבר :

ביעקב וגם אף עליה בישראל :
כי כי לא האמינו באלהים ולא בטחו
בישועתו : ויצו שהקים ממעל
ודלתי שמים פתח : וימטרי על הם
מן לא כל ודגן שמים נתן למו :
כלהם אבירים אבל אש צדד
שלח להם לשבע : כי יסע קדים
בשמים וינהג בעזו תימן : כי וימטר
עליהם בעפר שאר ובחול ימים
עוף פנה : כי ויפל בקרב מדברו
סביב למשפנותיו : ויאכלו וישבעו
מאד ותאותם יבא להם : לא זרז
מתאותם עוד אכלם בניהם :
ואף אלהים עלה בהם ויהרג
במשבניהם ובחורי ישראל הכריע :
לכ בכל זאת חטאו עוד ולא דאמינו
בנפלאותיו : ויכל בתבל וימיהם
ושנותם בבהלה : לד אס הרום
ודר שוהו

מקדס : לזכור החסדים שעשית עם אבותינו : אזכרה כניכתי בלילה : כיומי הנולדת הזה שהוא דומה
ללילה אבותיך את כניכתי שהייתי מבגן כיומי קדם ככית המקדש : עם לבבי אשיחה : אבי מחשב ורוחי
מחפש מה היה בין מדעו של הכל ואכתי תמיה הלעלמים יונח : האפס : שאל כלת חסדו : נמר אומר :
גזירת עולם שלא ישוב מחסדו עוד : השכח חכות : להיות חוקן חמות כמו עשות דאות לא חמות
חמות : אם קפץ באף רחמו סלה : לשון לא תקפון ירך כלומר אם סגר הרחמים לעולם בשביל
החמה : ואומר חלתי היא : מחשבותי אומרות לי אין זאת אלא להחלתי ולי ראוי לשון אליו חלתי
כמו לחלתי לשון חולי וחול : שנות ימיו עליון שהיית נאדרי בכח
יר רועת אויב ועבדת השיב אחר וימנו : והנתי בכל פעלה : שעשית לנו ככר : בקדש דרכך : דרך
יו מדתך לקדש את שמך בעולם לעשות דין ברשעים : ראוב מים : רבים כשנולדת על הים : וזכוננו מים
יש עבותי : שחקים טעמו זרם מים עבים : חסדך : כמו חסד : בגלגל : כמו בגלגל קול רעמך בגלגל על
כ הים לבום את מחנה מכרים : ועקבותיך לא כודעו : אין הפטיעות ככרות על המים ועקבותיך טרם
ד בלעז : במלפי : הם דברי תורה : לא ככחד מכיחה : וגם אלו לא ככחד מכיחה של אבותינו
מ מלקודימה שפירי : כסלם : תומלתם וכן אם שמתי זרם כלי : ככחד : שהיו במכרים ובמדבר :

כיו אפרים : שיכאו ממרים בזרוע לפכי הקץ ונחטו בנבורתם וכמניהם וסופם הסכו לכנס ביום
קרב כמפורש בדברי הימים ויהרגום אבגי גת הכולדים בארץ : רומי : משליכן וזרקין כמו
דמה בים : כגד אבותם עשה פלא : אחרי כן כשהגיע הקץ אף הם ויוסיפו לחטוא לו כמו
שמויים והולך : נגד אבותם אברהם ויעקב באו על הים והראם הפה הייך הוא גואל את
בניהם : כמו כד : מלגבוה כדמתהמיכן ככבו כמו בד קמו כשור : יבקע נורים :
והכית בצור וגומר וישק בתהומות רבה אף כשהיו הולכים בתוך הים שמימיו מלוחים המתיק להם
מעיוכות בתוך הקהום : וירד ככהרות מים : שהיו כולין מן הבאר והכסאים היו עשין שרטוט יו
במשעבותם והמים כמשכים אהריהם לכל חכיות שכתו ושכטו כענין שפארם במקוק במשעבותם כמו
שמופדש בארבעים ותשע מדות : גמרות : להקביט כמו ממרום הייטם : שאל : כסר : יו
ואש כשקה ביעקב : כמו ובערו והסיקו שהוא לשון היסק ויתבערה סדכתי ותבערם אש ה' : כס
לחם אבירים : לחם של מלאכים לא אבירים אברים שהיה כנלע בכל האברים ולא היו כריכים כס
לכניהם : יסע קדים : ויחזו כסע מאת ה' ויגו שלום : שאל : כסר : לא זכו : מתאוים לא כעשו כו
זרים מתאוותם כי כל מאוותם השיגו : עוד אכלם בניהם : ואף הכרה כעם לא לא זכו מתאוותם לא
בתרחקו מתאוותם עד שכאת להם המועבות : ובחורי ישראל : ככמרים שבהם והאספוק הם כס
זקוקים שפארם בהם אספה לי : אט הרגם ודרטוהו וגומר : אף היא לא כבאתם אלא ככספו ככה וככנו כס
כלשונם :

מקדס : לזכור החסדים שעשית עם אבותינו : אזכרה כניכתי בלילה : כיומי הנולדת הזה שהוא דומה
ללילה אבותיך את כניכתי שהייתי מבגן כיומי קדם ככית המקדש : עם לבבי אשיחה : אבי מחשב ורוחי
מחפש מה היה בין מדעו של הכל ואכתי תמיה הלעלמים יונח : האפס : שאל כלת חסדו : נמר אומר :
גזירת עולם שלא ישוב מחסדו עוד : השכח חכות : להיות חוקן חמות כמו עשות דאות לא חמות
חמות : אם קפץ באף רחמו סלה : לשון לא תקפון ירך כלומר אם סגר הרחמים לעולם בשביל
החמה : ואומר חלתי היא : מחשבותי אומרות לי אין זאת אלא להחלתי ולי ראוי לשון אליו חלתי
כמו לחלתי לשון חולי וחול : שנות ימיו עליון שהיית נאדרי בכח
יר רועת אויב ועבדת השיב אחר וימנו : והנתי בכל פעלה : שעשית לנו ככר : בקדש דרכך : דרך
יו מדתך לקדש את שמך בעולם לעשות דין ברשעים : ראוב מים : רבים כשנולדת על הים : וזכוננו מים
יש עבותי : שחקים טעמו זרם מים עבים : חסדך : כמו חסד : בגלגל : כמו בגלגל קול רעמך בגלגל על
כ הים לבום את מחנה מכרים : ועקבותיך לא כודעו : אין הפטיעות ככרות על המים ועקבותיך טרם
ד בלעז : במלפי : הם דברי תורה : לא ככחד מכיחה : וגם אלו לא ככחד מכיחה של אבותינו
מ מלקודימה שפירי : כסלם : תומלתם וכן אם שמתי זרם כלי : ככחד : שהיו במכרים ובמדבר :

שמך והצילנו ופָּכַר עַל-חַטָּאתֵינוּ
 לַמַּעַן שְׂמֶךָ: לַמַּחֲוֵי אִמְרוּ הַגּוֹיִם
 אֵלֶּה אֱלֹהֵיהֶם יוֹדַע בְּיָמֵינוּ
 נִקְמְתָם עַבְדֶּיךָ הַשְּׂפוּךְ: תְּבוֹא
 לַפְּנֵיךָ אֲנִי אֲסִיר כַּגִּדֹל וְרוֹעֵךְ
 הוֹתֵר בְּנֵי תַמּוּתָה: יִי וְהִשָּׁב לִשְׁכֵנֵינוּ
 שִׁבְעָתַיִם אֶל-חִקֵּם חֲרַפְתָּם אֲשֶׁר
 חָרְפוּךְ אֲדֹנָי: וְאִנְחֵנוּ עִמָּךְ יוֹצֵאן
 מִרְעִיתְךָ נוֹדֶה לְךָ לְעֹלָם לְדוֹר
 וָדוֹר נִסְפָּר תַּחֲלָתְךָ: לַמְּנַצֵּחַ אֶל-
 שָׁנַיִם עֲדוּת לְאַסְףּ מִזְמוֹר: רָעָה
 יִשְׂרָאֵל הָאוֹזְנָה נָהָה כִּצְאֹן יוֹסֵף
 יִשָּׁב הַכְּרוֹבִים הוֹפִיעָה: לַפְּנֵי
 אֶפְרָיִם וּבְנֵימִן וּמִנְשֵׁה עוֹרְרָה אֶת-
 נְבוֹרֶתְךָ וּלְכֹה לִישַׁעְתָּה לָנוּ:
 אֱלֹהִים הִשְׁכֵּנוּ וְהָאֵר פְּנֵיךָ וּנְשׁוּעָה:
 יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת עַד-מִתֵּי עֲשׂוֹת
 בַּתְּפִלַּת עַמָּךְ: הֲאִכַלְתָּם לַחֵם
 דְּמַעָה וְתִשְׁקֹמוּ בְּדַמְעוֹת שְׁלוֹשׁ:
 תִּשְׁמַעְנוּ מִדּוֹן לִשְׁכֵנֵינוּ וְאֵיבֵינוּ יִלְעָנוּ
 לָמוּ: אֱלֹהִים צְבָאוֹת הִשְׁכֵּנוּ וְהָאֵר
 לַמְּנַצֵּחַ אֶל-

אכילתם כעל: הותר: פתח אסורים מוסגר שלהם כמו מתיר אסורם שלח מלך ויתירם: כפי תמותה: כפי הכהרבת עליך תמותה אכילתם כעל דוגמתו כלשון חכמים מוטב שיאכלו ישראל כשר תמותות שחיותות ואל יאכלו כשר תמותות כבולות ושירשו כשר מהוכחת שחטתה במסכת קדושין: אל שושנים: אל ישראל: עדות לאסף מזמור: מוזמר של עדות שרמו להם בו שלם גליות והתפלל עליהם שהרי כאמר במזמור זה שלם פעמים השיבו האר פניך וכושעת ורמו להם בו צרות העמידות לכא להם בימי בית יסוא ומלכי ארם שאכ בימי יהוא כי אבדם מלך ארם וישיום כעשר לדוש: רעה ישראל: מכהיגם ופרנס שלהם יוסף וכל ישראל בקראים על שם יוסף לפי שהיא פירכסם וכלכלם בימי הרעב: יושב הכרובים: כמו שאמר ובעדתך לך שם וזמר: הופיעה: הראה נבורתך: לפני אפרים ובנימן ומהם: כשהיו צרכים לתשועתך אף על פי שהם רשעים ואינם כדו עוררה נבורתך להם ולמה כי לכה לישועתה לכו לך כאה ועליך להושיע בין חבים בין זכום כמו שאמר למשה במצרים ראה ראיתי את עני עמי שתי ראיות הללו למה רואה אני שהם עמידים להכעיסני ואף על פי כי ראיתי את עניי מפי השבעה ששכנעתי לברכה: אפרים במלחמת ארם כשגר על שמרון ושלח מלכים לאחאב וכסף וזהב לוי הוא וכסף וכבד העובים לי הם משה בימי יסוא בן יהואח שאמר שם כי ראה היעני ישראל כי אבדם מלך ארם וישיום כעשר לדוש שלהם פעמים במלחמה שאמר שלם פעמים הכהו וישוה את ערי ישראל בעירושים אחרים מנאחי: שלם פעמים טכה את ארם ואשר היצ את ערי ישראל כבימן בימי אחשורוש שהיו מרדכי ואסתר בסכנה וכל הדור תלוי בהם: ולכה לישועתה למו: אין זה לשון הליכה אלא כמו ולך וכן הוא במסורת ולכה ארסוף דיעקב ולכה אין בשורה מוצאת שמה לכה קטן תהיה לכו וזמר: השיבו מלכות ככל שהיה מרדכי שם: עד מתי עשית כנרות מלכויון שהרגו מאד לישראל: האכלתם לחם דמעה: במצרים: ותשקמו בדמעות שלם: ככל שהיו שבעים שנה שהיו שלם של מתיים ועשר של מצרים זו למדתי ויחודו של רבי משה הדרשן ויש לפתור על שם שמלכות יון היתה הגדה העליונית וזה תאמר רביעית היא שהרי פרס ומדי קדמו כל שבעים שנה של בבל אינם אלא גלות אחת ומכאן פירש שלם שם של כלי שנותין בו וכן פי' וכל בשלש עשר הארץ ורוביתיו פירשו על שלם דמעות שהוריד עשו שאמר בו ובעק נעקף הרי אחת גדולה הרי שתיים ומרה הרי שלם ועליהם זכה לחיות על חרבו והיה כאשר תרד וגו': תשימו מדין איתה שם אותם מדין לכל שביביו שמתרבו בכו און: השיבו

פְּנֵיךָ וּנְשׁוּעָה: גִּבּוֹן מִמַּצְרַיִם תִּסְיַע
 תִּגְרַשׁ גּוֹיִם וּתְמַעְהוּ: כְּפִית לַפְּנֵי
 וְתִשְׂרַשׁ שְׂרָשִׁיה וְתִמְלֵא אֶרֶץ:
 כִּסּוּ הַרִים צִלְהוּ וְעַנְפֵיה אֲרוֹן אֱלֹהִים:
 תִּשְׁלַח קַצְוֵיהָ עֲדֵיִם וְאֶל-נְהַר
 וְיִנְקִתֵיה: לַמַּחֲוֵי פָרַצְתָּ נִדְרֶיהָ וְאֶרֶץ
 כָּל-עֲבָרֵי דָרְךָ: יִכְרַסְמֶנָה חוֹר
 וְיִכְרַסְמֶנָה חוֹר שְׂדֵי יוֹדֵרְעָה: אֱלֹהִים
 צְבָאוֹת שׁוֹבֵצָא הַבַּיִת מִשְׁמַיִם וְרָאָה
 וּבִקֵּר גִּבּוֹן וְאֵת: וְכָנַח אֲשֶׁר-
 בַּמַּעָה יִמְנָךְ וְעַל-בֵּן אֲמִצְתָּה לְךָ:
 שָׂרָפָה בְּאֵשׁ כְּסוּחָה מִנְעִרְתָּ פְּנֵיךָ

השיבו וכושעת: מכני יון: גבון ממצרים תסיע וגומר: חזר ורמו על גלות כתיים גבון ויפאל: אשר הסעת ממצרים עקרת משם וכמו ויכע כעץ תקומי ואחר כך גרסת שבעה גוים וכושעתם בארצם: כפית לפניה: את היושבים שם: ותשרש שרשיה: השרשה שרשיה: וענפיה: כמו ארנו: אל ארזים חזקים כלומר מלכים אדירים: תשלח קצויה: שלחם בארצותיה כמו ועשה קציר: עד יום: עד היום הגדול היום גבול: ואל נהר ונאקויה: רמזה של ארץ ישראל במדבר עד הכהר נהר פרס: למה: אמה: פרצת נדריה של אותה הכרם: וארוה כל עברי דך: לקטוה כל הבא במו ארציה מורי עש בשמי וכן כלשון משנה כמלא אורה וכל: יכרסמנה חור מיער: כמו שדה שקרסמה מלים כלשון משנה והוא לשון כתיקה: מיער העץ מלונה וכו' ישראל הרי ארזים סחיות ויאר שרון להם כח לעלות ביבשה ובזמן שהטורענות כגור עליהם מתגבר כסית היער שהיא משחפת והורגת: חור מיער הוא דכתיב ביה אכלה ומדקא ושארף ברנלה רפסה ויש לו מקנת בומנה ובהרה אף הוא יש לו זכות אבות: ויון שדי: כל רמש השדה ולשון יון שהיו זן מוקומו והולך: ירעכה: רועה עליה וענפיה ואוכלן: וככה אשר כושעת ומיך: המבוסמת והמושבת אשר כושעת ומיך לשון והשיבך על כך: ועל בן אמת לך: ועל עשו שהיה בן חביב לאביו שהיה קרא אותו בני אמת גבון יעקב לך שאמר ואת אחיך תעבוד עכשו היא שרוב באש וכחוח לשון לא תמוז לא תכסח אבדו תמיד הם הולכין ואובדין מערת פניך וועפק: תהי ידך על איש ומיך: השבת מכותיך על האיש שהיה עומד להפסד ומיך ממו: ועל בן: אדם אשר אמת לך להיות מוטבו ומשמי הארץ: ולא כסו ממך: ולא תגרום לכו להיות כסוים ממך: תשיבו: מן הגלות וכבר עובדך וגבורתך ולא בקרא בשמך: האלילים צבאות: כאן באמרו שלם איכרות ובאמנעו שתי איכרות ובראשון איכרה אמת הכל לפי חוץ הגליות והצרה והגאולה: על הגיטית: כלי שיר הבא מגת: הריבו: בראש השנה: כבוד כשם עם ככל: רבי היא בר אבא אומר הוא ככל הוא כבוד ורבי שמעון אומר במוין ויחידות שכן זה לוח להם בקרא שמו ככל שהוא מוכב כל מיני זמר: בחדש הלככה: בכסא: יום מועד קבוע לכך וכן ליום הכסא ובא ביתו למועד הקבוע: לישן: הוא לישראל: זאת הקנה לתקוע באותו היום והוא יום המשפט להקנה: עדות כיהוקף שמו: בראש השנה יא: יוסף מכות האסורים: שעת לא ידעתי אשמע: מפורש במסכת בועה פלמא 17 גבויאל כשעים לכו

מצרים שפת לא ידעתי אשמע
הסירותי מסבל שכמו כפוי מדוד
תעברנה בצרה קראת ואחלצך
אלך במחר רעים אבחנוך על מי
מריבה סלה שמע עמי ואעידה
בך ישראל אם תשמע לי לא
יהיה בך אל זר ולא תשתחווה לאל
זר ויבטיחוהו אלהיך רומעלך
מארץ מצרים הרחב פיך ואמלאהו
יורא שמע עמי לקולו ישראל לא
אבה לו ואשלחהו בשרירות
לגבם ילכו במועצותיהם ר
עמי שמע לי ישראל ברבכי יהלכו
במעט אויביהם אנניע ועל צריהם
אשיב די משנא יהוה יחשו
לו ויהי עתם לעולם ויאכילהו
מחלב הטה ומצור רבש אשב עך

פב
לאסף אלהים נצב בערת אל
בקרב אלהים ושפטו ערמתי
חשפטו עול ופני רשעים תשא
סלה שמע דל ויתום עני ורש
הדדיקו פלטו דל ואביון מיד
רשעים הצילו לא ידעו ולא
יבנו בחשכה יתהלכו ימיטו כל
מוסדי ארץ אני אמרתי אלהים
אתם ובנו עליון כלכם אכן באדם
תמותו וכאחד השמים תפלו
קומה אלהים שפטה הארץ כי אתה
התהלך בכל הגוים
פג שור מומר לאסף
אלהים אל דמי לך אל תחרש
ואל תשקט אל כי הנה אויביך
יחמיין ומשנאך נשאו ראש

מדוד מעבודת עבדות לבטל קדירות כדרך שאר עבדים מדוד קדירה כמו והכה בכיור או כדוד
כצרה קראת לי כלכם קראתם מרת עבודת סבלות מנרים ואחלץ אתכם: אענך כבתר דעם אתה
קראתני במחר כיוי וניכך ואני עניתיך בקול דעם הודעתי גבורות וכוראות כפרהיא: אבחנוך על
מי מריבה סלה ואף על פי שגלוי וכחון לפני שאתם עתידים להמרותי בני מריבה כך שכיה במכילתא:
שמע עמי אחרי שכל זאת עשית לך כדי לשמוע לי: הרחב פיך לשאול ממני כל תאות לך
ואחלצא: ככל אשר תשאל אחלץ: כשרירות לבם כמחמתן שוריה: לו עמי שומע
לי עדיין אם היו רוצין לשבו לי ולשאוע אלי: כמעט אויביהם אכניע בשעה מועטת הייתי מכניע
אויביהם: אשיב די משנא יהוה יחשו לו וכחשו לו ויהי עתם
פוענאם לעולם ויאכילהו ישראל: השביע דכש להלכו נדרכו כענין שאמר
ויסוקה רבש ומלכ: אלהים כבד בעדת ל: לראות אם אמת ישפטו ואתם הדיווכי עד מתי תשכטו עול:
בגדוק אם וכאי הוא כדיו אל תפכו דיו לחיבה בשבול לראת פני רשעים: לא ידעו הדיווכי
ה עונותם את הדין ולא יבינו את אשר בשבול העון הזה יתהלכו בחשכה ויאוטו על כך כל מוסדי
ארץ: אלהים אתם מלאכים כשנתת לבם את הורה כמתיה לבם על מנת שאין מלאך המות שולט צד
בכם: אכן באדם תמותו: אכן באדם הראשון תמותו אחרי שחבלתם מעשיכם כמורה: וכאחד השמים
בראשוב שמתו כן תשבו ומדרש אנדה כאחד השמים שחבלתם שחלו ופקוד העל כבא הארוב במרים:
קיוה אלהים: אסף תחול להתפלל סיקום וכרות אותם הדיווכי המקולקלן מושראל: כי אתה הוא
מקולקל הגוים והכל בידך לשטוע: אל דמי לך אל חתן שתקה לעומתוכו שאויביו מריעים לבו
עלך

על עמך יערימו סוד וירעעו על
צפוניך: אמרו לכו ותכחלם מנו
ולא יזכר שם ישראל עוד: פיננעו
לב יהוה עליוך ברית יכלתו: אהלי
אדום וישמעאלים מואב והגרים:
גבל ועמון ועמלק פלשת עם ישבי
צור: גם אשור נלוה עמם היו ורוע
לבני רוט סלה: עשה להם במדון
פסיסרא כיון בנחל קשוני: נשמדו
בעין דאר הידמן לאדמה:
שיתמו נדיבמו בערב וכאב וכובח
וכצלמני כל נס כמז: אשר אמרו
ברשה לנו את נאות אלהים:
אלהי שיתמו בגלגל בקש לפני
רוחו: באש תבער ער וכלחכה
ותרחת הרים: בן תרדפס בסערך

ובסופתך תבחלם: מלא פניהם
קלון ויבקשו שמך יהוה: יבשו
ויבחרו עדי עד ויחפרו ויאבדו:
וידעו כי אתה שמך יהוה לבדך
עליון על כל הארץ: למנצח על הגתות
פד לבני קרח מומרי: מה ידירות
משכנותיך יהוה צבאות: נכספה
ונם פלתה: נפש לחצרות יהוה
לבו ובשרי ירננו אל אל חיו: גם
צפון מצארה בית דוד יקן ליה
אשר שתה אפרהיה את מזבחותיך
יהוה צבאות מלכו וארדיו: אשרי
ושבי ביתך עוד יהללך סלה:
אשרי אדם עזו לו בך מסלות
בלבבם: עברי בעמק הבכא מעין
ישיתוהו

עלך ברית וכרמותי: ברך ו אלה עלך להשכיח את שמך שאין אתה קרוי אלהים להם לא לבו אלהי
ישראל ומאחר שלא יזכר שם ישראל אף שמך הגדול אינו בזכר: כך מנאני: גם אשור: אף אשור
בזכר עד היום משאר עמם סבלה ול יתבר עם מרעם כמה דאת אזר מן הארץ היא ואל
מוענת דור הסלגה כאן כלוה עימם ועזרו להם: כפירושם אחרים מנאני: גם אשור כלוה
גם זה שהים מוכב מתחילתו מעשים טובים שפילש מוענת כמרוד שאמר מן הארץ היא
כוא חור לסיני דשע לכך כשתתק להכריב ביתך בראשית דגה העשירי: כל אלה בך
למואב ועמון שכניו לבא עלינו: עשה להם במדון: על ידי גדעון: כסיכרן: על ידי ברק
ובעין דאר: אינו וודע אינו מן המלשמות הימה בעין דאר של גדעון או של ברק: היו דומן זבל מסוור
הז: אשר אמרו: הגוים האלה האמורים למעלה אדום וישמעאל וכל חבוריהם: כירשה לבו את נאות
אלהים: את נוק בית אלהים: שיהיו כנגלל: וכקס הכדפים משני דוח ומחו גלגל הוא ראשי קיני
השדה הקדומים קרדלם בלעז: וכשמניעין ימי החורף ביתקום וכסתים מאלהים וסורקן מעט מעט
ידומה אותה כותקן מהם כמין גלגלי אופך ענלה והרוח מוליכתן: בסופתך: טורב לוין בלעז:
מה ידירות משכנותיך: כמה אחובות וחבבות משכנותיך: ככספה: כחמדה: כלתה: כמלכות
כמו ומכל דוד המלך לנאת על אבסלוס: לחברות ה: בני חרבו ועל הנלוות אמרה: לבני ובשרי ירכבו
עמפללו על את: גם פקוד מלאך בית: בחריבנו קכבו בו הכפורים זמד: ש אנדה בכנינו מדבר והנפרד
הוא ככסת ישראל: אשר שמה: שמה: אשרי מי שג ע צוד ליטב בניתיך ועוד יהללך בתוכו:
עזו לוכך: אשר שם איתך עזו מבטחו: מלכות בלבבם: החוסך בלבו מלכות דרכיו לישר את
דרכו: טורבו בעמק סככא: אותם העוברים על דרך וכהם: ב נומקה של ויהנם בככי ויללה:
עשין

ושתוהו גם ברכות יעשה מורה :
ילכו מחיל אל חיל יראה אל-
אלהים בציון : יהוה אלהים צבאות
שמעה תפלתו האזינה אלהי יעקב
סלה : כנגנו ראה אלהים ורחבט
פני משחק : כי טוב יום בחצריך
באלף בחרתי הסתופף בבית אלהי
מדור באהלי דשע : כי שמש ומנן
יהוה אלהים הן וכבוד יתן יהוה לא
ימנע טוב להלכים בתמים : יהוה
צבאות אשרי אדם בטח בך :
פה * למנצח לבני-
קרח מזמור : רצית יהוה ארצך
שבת שבות יעקב : נשאת עון
עצך בפית כל חטאתם סלה :
אספת כל עברתך השבות מחרון
אפך : שובינו אלהי ישענו והפר

פעסך עמנו : הלעולם תאנף בנו
תמשך אפך לדר ודור : חלא
אתה תשוב תתינו ועמך ישמתו-
בך : הראנו יהוה חסדך וישעך
תתן לנו : אשמעה מה ידבר
חאלי יהוה כי דבר שלום אל עמו
ואל חסדיו ואל ישובי לכסלה :
אך קרוב ליראיו ישעו לשבן כבוד
בארצנו : חסד ואמת נפגשו צדק
ושלום נשקו : אמרת מארץ
תצמח וצדק משמים נשקף : גם
יהוה יתן השוב וארצנו תתן יכולה :
" צדק לפני יהוה וישם לדרך
פעמיו : פו
תפלה לדרו יהוה אונך ענני
ברעני ואביון אני : שמרת נפשי
כי חסד אני הושע עמך אתה

יהוה * כדמפית עיניהם * ואלף ברכות יעשה מורה מברכים ומודים לשמו ואומרים יפה לך
יבנו וברכות יעשה לנו המורה אזהרה ללכת בדרך העוין ולא שמענו לו : ילכו מחיל אל
יכרו למעלה וישיבו ביתו אשר חפלות כלבם מחיל אל חיל מנית מדרש לבית המדרש
וילם אל הכה נצונו : שופה תעלמי לבנות ביתך : מנכרו הוא בית המקדש
דבר עמו : דבר עמך ונסתכל בחסדיו וכסרתו אשר ערם ויגע על כביבו :
אחד בהכרך ולחבר ומות המלכות אלף שנים במקום אחר : במרמי הסתופף על
המזוזה לבקוד : מדור באהלי דשע * מלהיות דר בשלוה באהלי דשע להדבק בהם :
עמך ומנן : ים לפתור שיש כמשעו ומדרש תלים פומרו לשון שבו חומה : רצית ה' ארצך ונאמר
אם שבת שבות יעקב וכשאת את עונם וכמות חטאתם ואספת עברתך מהם והשבות עמך חרון אפך
או רנית ארצך וע למך מתגרה וכל זמן שלא תשעה זאת אין ארצך ועלימך מתגרה : שוכנו טוב
אחך והסובו : הלא אחך פויד שתשוב תמיכו שהרי הכתמתם כן על ידי כניאף : אשענה תש
ידכמי אוכה לשמועמה ויגד הנה כבודך שלום אל עמו : לכמלה לשטות לחטוא למכיו :
חסד ואמת נפגשו : שהיו ישראל לזכרי אמת ומן השמים יפגוש בהם החסד : צדק ושלוה שקפו
בצדקה שהיו ישראל עושים והשלום מאת הנה יהו נוסקין זה לזה כלומר יהיה מעשה הצדקה שלום ו
אמת מארץ תצמח ונאמר : כשהיו ישראל דוכים אמת וישקפו מן השמים צדקה שהם ששים ואל
גם הקבה יתן הטוב ויפת אוכרו את השמים לתת מטר כדי לעשות ארנו את יבולה : וישם לדרך
זעמיו וישם הקבה את הנדק כדרכי פעמיו שיתקנה בהם את נפשו : כי חסד אני הושע עמך

אלהי הכוטה אליך : חנני יהוה
כי אליך אקרא כל היום : שמח
נפש עבדך כי אליך אדני נפשי
אשא : כי אתה יהוה טוב וסלה ורכ-
חסד לכל קראיך : האזינה יהוה
תפלתי והקשיבה בקול תחנונותי :
יביום צרת אקראך פיתענני : אין
כמוך באלהים אדני ואין כמעשיך :
כל נזים אשר עשית יבואו וישתחוו
לפניך אדני וכבודו לשמך : כי
גדול אתה ועשרת נפלאות אתה
אלהים לבדך : הורני יהוה דרכך
אחד באמתך יחד לבבי ליראה *
שמך : אודך אדני אלהי בכל לבבי
ואכבדה שמך לעולם : כי חסדך
גדול עלי והצלרת נפשי משאול

תחתיה : אלהים ידום קמו
עלי ועדת ערוצים בקשו נפשו ולא
שמוך לנגדם : ואתה אדני אל-
רחום וחנן ארך אפים ורב חסד
ואמת : פנה אלי והנני תנה עזך
לעבדך והושיעה לבן אמהך ויעשה
עמי אות לטובה ויראו שנאי ויבשו
כי אתה יהוה עזרתני ונחמתני :
פז * לבני קרח
מזמור שיר יסודתו בהררי קדש :
אהב יהוה שערי ציון מכל משכנות
יעקב : נכבדות מדרב בך עיר
האלהים סלה : אכזיב רהב ובבל
לדעו הנה פלשת וצור עם כוש זה
ילד שם : ולציון יאמר איש ואיש
ילד בה והוא יכוננה עליון : יהוה

גדוטי וחרפתי ויכולת בידו להקסם ואני שומך כך היא באגדת תלים דלפ רשו דכותיכו בברכות ולא
חסיד אנו שכל מלכי מורח ומערב ושבין בכבודן ואני ידיו מלוכלכות בהם וכשפיר וכשילוי כו :
כל היום * כל הנלות שהיו יום לאומות ויללה לישאל כך מעורר באגדת תלים : כפשי אשא לבני
אכיון : ואין כמעשיך המקדים עליונים לתמונים * ועשה כעלמות אתה לבדך עד שלא כבדאו *
ומלאכים כבדאו השמים והארץ לפיכך יכבדו כל הגוים לשמך : משאול תחתי * דרך המכאפים לזכות *
פעומקה של שאול ומשם הנלמחי שאמר לי כתיב הכבוא גם ה העביר חטאתך : זדים קמו עלי * דואן יד
שאיתופל : ולא שמוך לנגדם * לא זכרו אשר ראו שמשחני שמואל על פיך : לכן אמתך * בן האמה יו
זשפיל את עמנו לפני אדוניו יותר מאקבת כסף שכן האמה יליד בית הוא גדל בחיק אדוניו :
עשה עמי אות לטובה * שהאביכר לאמרים שחלת לי : ויראו שוכאי * האות ויבשו ולא שמע יו
לו הקבה ליתן האות כימו אלם בימי שלמה בנו כשדבקו שערים זה בזה ולא כפתחו עד שאמר אל
תשכ פני משיחך וכרה לחסדי דוד עבדך : יסודתו בהררי קדש * יסודת מזמור זה על הכרי ציון *
ויירושלם יקדו המשורר : בככרות מדוכך בך * את ירושלם דברי כבוד כדכרו כך מפי הקבה ומה קו *
הככרות שאת עיר האלהים סלה : אכזיב רהב ובבל לירדעו * עוד זאת דיכר עבדך אכזיב את מנרים *
ואת בכל על יודעו להביאם מחנה כענין שאל והביאו את כל אחיכם מחנה לה ונאמר : הכה עלשת
שנור עם כוש * גם הם כמזרים ובבל יתנו לב לבקש ולזכור את כל חסד ואמת : זה יולד שם * זה היום
מושפחות הכולדים כענין שאל ואמת תליקעו לאחד אחד : ולציון יאמר איש ואיש יולד בה *
וכשביאום מחנה לה כענין יאמר לה על כל חסד ואמת זה ממותם שגלו ממך ומתולדותיהם עכין אחר *
שמושרר אומר אכזיב לעמי גל יודעי את גדולת מזרים ובבל שהם רואים עתה את גדולתם הנה פלשת

יספר בכתוב עמים זה ילד שם
סלה וישרים כחלים כל מעיני כן
פח שיר מזמור
ל בני קרח למנצח על מהלל לענות
משביל להימן האזרחי יהוה אלהי
ישועתי יום צעקתי בלילה נגדך
תבוא לפניך תפילתי חטאי אונך
לרנתי כי שבעה ברעות נפשו חוי
ל שאול הניעו נחשבת עם יודי
כור היתי פנבר אף איל במתים
חפשי כמו חללים שכביקבר אשר
לא זכרתם עוד והמה מידך נגורו

שתי בבור תחתיזת במחשבים
במצלות עלי סמכיה חמתך
וכל משפריך עגרת סלה
הרחקת מדעי מפני שתי תועבות
למו כל אולא אצא עני דאכה
מני עני קראתך יהוה בכל יום
שטחתי אליך כפי הלמתיים
תעשה פלאים רפאים יקומו יודוך
סלה היספר בקבר הסוד אמנתך
באברון הודע בחשך פלאך
וצדקתך בארץ נשיחה ואני אליך
יהוה שועתי ובבקר תפילתי תקדמי
למה

וזהו עם כוש מפני שהם סמוכים לרהב וכלל מנשאים אותם כל האומות ואומרים עליהם זה יולד שם
במזרים וכלל ולכיון ואמר וגומר והשבח הזה שהוא עכשוו לרהב וכלל יסוב לכיון ועליה יסו אומרים
פלוכי ופלוכי וולד בה והוא יוכיכה עליון והקב"ה יוכיכה למעלה מכל העיירות ה' יספר בכתוב
עמים וגומר מקרא מסודר זה וסלה האמור לסומו מוסב כלפי ראשו כי יספור בכתוב עמים סלה כלומר
לעבוד כשיכתוב הקב"ה את האומות מה לדראון ימכה את ישראל הנכללים בימכם ואת הכתובים בימיהם
ויזיאו מתוכם ויאמרו זה וולד מאתם של כיון ויכירור אותם לו וזהו שאמר ישעיה ונס מהם אקס
לכהיום ולליום מן הגוים המזיאים אותם מנחה אקס הנכללים בתוכם ויהיו בהם כהנים ולוים שאינם
ככרים ולפני גוים הם אמר ה' והיכן אמר הכסדרות לה אלהיכו ושרים כחוללים על זאת כל
מעייבי כל קריביך בישועתך כחוללים לשון מחוללים על מהלל לעבות על סולת אהבה
וענוה שהיא מעוה בימורי הבלות להימן האזרחי אחד מן המשוררים בכלי השיר ויסדוהו כפי
קרח המזמור הזה שיאמרוהו הימן על הדוכן להימן האזרחי מבני קרח בן יהודה היה שהיה מיוחס
בדברי הימים ובני קרח ומרי ואיתן והימן וכלכל וירדע כלם חטאה היו מכמים גדולים כמו שכתב
בשלה ויחסם מכל האדם מאיתן האזרחי והימן וכלכל וירדע כפי מחול וייסדו מזמורים וקבעו בספר
מילים לכך נקראו בני מחול כך מבאתי בפירושים מדויקים משכיל כל מקום שאל משכיל על ידי
תורגמן כאשר שהיה הכנאי מעמוד תורגמן לשכיו וכשרוח הכבויה בה לו אמר את הכבויה לתורגמן
הוא חמושה יום בעקתי וגם כלילה אכי ככון כגדך כי שבעה ברעות נפשי על כבוד ישראל
ה' אומר חן איל חן כח כמו אילותי לעזותי חושה במתים חפשי הכני בין המתים חפשי מן
העולם וכלה שהם חפשי מן העולם מודך כגורו ממכותך כגורו מן העולם כבוד תחמיות
הוא הבלות סמכה כשענה ותלה עלי כל משכריך עכית סלה משכרים לשון גלי הים הם כל
השרות אפך בכלם עכית אותי תמודי שתכתי עבות למי האומות שהייתי משונה בעיניהם עכתי
אכי במאמת להם כלוא כחבס בכלא ואיני יכול לנחת הלמתיים הלא מעים שאף בחייהם קרויין
מתים הלהם אתה עשה פלא ובימים אס רפאים יקומו יודוך שאל אלו האומות שרמו ודיהם
מעבודתך ומתודך יקומו ויודוך במתים היספר בקבר חשך אס מות כוד אויביו בלום נובל
לספר

למה יהוה תונח נפשו הסתיר
בבית מפני עני אני ונדע כנער
נשאתי אמיך אפונה עלי עברו
דורגך בעותיך צמתוני יום ספני
במים כל היום הקיפו עלי יהוה
הרחקת מפני אהב ודע מדעי
פח מהשך
משכיל לאיתן האזרחי חסדי יהוה
עולכם אשירח לדר ודרי אודיע
אמונתך בפי כי אמרתי עולם חסד
יבנה שמים יתכן אמונתך בהם
יבתי ברית לבחירי נשבעתי לדוד
עבדי עד עולם אבין ודע ובניתי
לדור ודור בסאך סלה ויודו שמים
פלאך יהוה אף אמונתך בקהל
קדשים כי מי בשחק ערך ליהוה
ידמה ליהוה בבני אלים אל נערץ
בסוד קדשים רבה ונורא על כל
סביבו יהוה אלהי צבאות מי

כמוך חסין ייה ואמונתך סביבתיך
אתה מושל בנאות הים בשוא גלוי
אתה תשבחם אתה רבאת כחלל
רהב בורוע עזך פורת אויבך י
לך שמים אף לך ארץ תבל ומלאת
אתה יסדתם צפון ומין אתה
בראתם תכור והרמון בשמך דגנו
לך ירוע עם נבורה תעז דך תרום
ימנך יצדק ומשפט מלון פסאך
חסד ואמת יקדמו פניך אשרי העם
ידעי תרועה יהוה באור פניך
יהלכון בשמך יגלוו כל היום
ובצדקתך ירומו כי תפארת
עזמו אתה ובדצונך תרים קרננו
כי ליהוה מנגנו ולקדוש ישראל
מלפנו אודברת בחוון
להסדך ותאמר שויתי עזר על גבור
הרימותי בחור מעם מצאת
דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו

לספר שכתב נכר וגו' מוכר מת מתוך משכוכ מיתה חטופה כמו ויכר ה' ויכר פירש מחסם
לשון חביטה כמו כוער כפיו מתוך בשוקד התעברי מעזר קומו שבי והיה החסון לכעירת ויכערו
רשעים ממה וככה יהיה נעור ודיק אפונה מיושבת ומבוססת אימתך בלבו אפונה לשון דבר דבור
על אפוכיו על מוכויו מודעי מחסך כחשכתי וכדלתי מהם לתיך האזרחי גם הוא אחד מן
חמשה אחים המשוררים ורבותיו פירשוהו באברהם אבינו על שם מו העיר ממזרח אוליע אמנתך
עמי את שדעתיך שמה שומר אכשחתיך ומאמן דכרך כי אמרתי עילם כי אמרתי
עד עולם יבנה בחסד כסא דוד כמו כסא והכינותי כסא ממלכתו וגומר דא סבור הייתי שהיא העולם
בניו בחסדך וזכין אמנתך בשמים שמה ככוכב ומקוויית ומה היא האפונה אותה הכתמה שהכתמת
את דוד על ידי נתן הכביא לאמר כרתו ברית לכחירי להסין עד עולם ודעו ויודו שמים פלאך אס
שוית שומר אכשחתיך אף אמנתך אמונת דכרך וידו קהל קדושים יעריך לה יהא כערך
במותו בסוד קדושים רבה בסוד רב של מלאכים בשוא גלוי בהכשא גלוי אתה תשבחם
תשפילם וכן וחסם כאחוזי וסחתי וכן משבית שאון ימים רהב מזרים ודעו תרועה שודעים י
לדבות את בוראם כראש השכה בתרועה שמשדרים עליהם מלכות זכרונות ושפלות וזכרו כר
שאתה מתרבה להם אשפוטאכע בלעל לסתו קך כתג הכניא וגד הסוה שנית עזר על שר לעזוב
לספר

אשר דיתפון עמו אף זרועי
 תאמננו : לא ישיא אויב בו ובן
 עולה לא יעננו : כי וכתותי מפניו
 צרו ומשנאו אנוף : כי ואמונתו
 וחסדי עמו ובשמי תרום קרנו :
 ושמת ביס דו ובהרות ימינו :
 הוא יקראני אבי אתה אלי נצור
 ישועתי : כי אף אני בכור אתהו
 עליון למלכי ארץ : כי לעולם
 אשמור לו חסדי ובריתי נאמנה
 לו : ושמת לעד זרעו וכסאו
 בימי שמים : כי אם יעזבו בניו
 חזרת ובמשפט לא ילכו : כי אם
 חקתי יחללו ומצותי לא ישמרו :
 כי ופקרתי בשבט פשעים ובננעים
 עונם : כי וחסדי לא אפיר מעמו
 ולא אשקר באמונתו : כי לא אחלל
 בריתי ומצוה שפתי לא אשנה :
 כי אחת נשבעתי בקרשי אם לרוד
 אכזב : כי זרעו לעולם יהיה וכסאו

בשמש נגדו : כי פרח יפון על סויעד
 בשחק נאמן סלה : כי ואתה ונתת
 ותמאס חתעפרת עם משיחך :
 נארתה ברית עבדך חללת לארץ
 נזרו : כי פרצת כל גדרתיו שמת
 נבצריו מהתה : כי שסחו כל עברי
 דרך היה הרפה לשכניו : כי הרימות
 ומין צרו השמת כל אויביו :
 כי אף תשוב צור הרבו ולא הקמתו
 במלחמה : כי השבת מטהרו וכסאו
 לארץ מנרתה : כי הקצרת מי עלומיו
 העטית עליו בושח סלה : כי עד
 מה יהודה תסתר לנצח תבער כמו
 אש חמתך : כי וזכר אני מה חלר על
 מדי שוא בראת כל בני אדם :
 כי מי נבר יהיה ולא יראה מות ימלט
 נפש מיד שאול סלה : כי איה
 חפרוך הראשנים אני נשבעתי
 לרוד באמונתך : כי וזכר אני הרפת
 עבדך שארתי בחיקי כל רבים
 עמים :

כס לו תמיד : לא ישיא אויב בו : לא יבר עליו להיות לו כושה : וכוזל אתהו :
 כי ופקרתי בשבט פשעים : כי אחר לו נתן הכבאי על שלמה אשר בהעמו והוכחתי בשבט אנשים זה רון
 כי אילדע שצמד לטון לו וכנעני בני אדם זה אשמדאי שהשדים בני אדם הראשון היו : כתי אמונתכו :
 כי אם לרוד אכזב : לטון לא יכזבו מימיו פי' לנבא בלעז : ועד בשחק כאמן : הירח והשמש עדים לו
 שכל זמן שהם קיימים יתקיים ומכוננו כמו שאמר ורמיה אם תפרו את בריתי היום ואת הלילה גם
 כי בריתי תפר את דוד עבדי : ואתה ונתת : דקדקת אחר כתי לטמוע עובס עד אשר וכתת ומאסת
 כי בימי נדקיו : כאלת : בטלת : כל גדרותיו : שכנה בירושלם : מכברו : הר הכית ומזכות כיון :
 מר יקף תשיב צור חרבו : השיבות אחרו והפכת את חידוד חרבו כמו חרבות : בורים וכן כל כלי וזכר עלך :
 כי ולא הקמתו : ולא העמדו ומלכו : השבת מטהרו : וריתו כמו בהרים דמתחמיק טיהרל וכמו
 וכעס השמים לטוהר : ולאן מנרתה : השפלת והשחתה כל לשון שחיה בתרגום וכתן מנר :
 כי זכר אבי מה חלר : מה וקנה ושי ליל הלל מעט ימי ודילך שאתה ככרע ממי במותי קר ומים : על מה
 פא שוא : לחסם ולקבל בראת כל בני אדם : שארתי בחיקי כל רבים עמים : בגולה אבי כושל ככלם
 ומשמש :

עמים : כי אשר חרפו אויבך יהודה
 אשר חרפו עקבות משיחך :
 ברוך יהוה לעולם אמן ויאמן :
 תפלה למשה איש האלהים אנני
 מעון אתה היית לנו ברר ודר :
 כי בטרס הרים ולדו ותחולל ארץ
 ותבל ומעולם עד עולם אתה אל :
 תשב אנוש עד רבא ותאמר שובו
 בני אדם : כי אלה שנים בעיניך

כיום אתמול פי יעבר ואשמרה
 בלילה : ורמתם שנה יהיו בבקר
 כחציר יחלף : בבקר יצין וחלף
 לערב ימולל ויבש : כי פרינו
 באפך וכחמתך נבהלנו : שנת
 עונותינו לנגדך עלמנו למאור פניך :
 כי כל ימינו פנו בעברתך בדינו
 שנינו כמו הנה : ימי שנותינו
 בתם שבעים שנה ואם בנבחרתו
 שמונים שנה ורחבם עמל ואון
 כי

הזאם : עקבות משיחך : סופי מלך המשיח ולשון משכה הוא בעקבות המשיח סוכתא יסנא :
 כי ברוך ה' לעולם : על כל אשר עשה לנו : תפלה למשה : אחד עשר מוזמרים מאכן עד לרוד מוזמר
 כלם משה אמרס כנגדס כרך אחד עשר ברכות לאחד עשר שבטים בזאת הנרכה : משון אתה היית
 לנו משון מדור ומכוס לבא שם : היית לנו לרוד ודור : מעולם כי אתה מקדם הכל היית :
 בעלם הרים וילדו : ככראו וכטורס חוללת ארץ ותכל ומעולם ראשון ועד עולם אחרון אתה אל :
 תעב אנוש עד דכא : מביא אתה ימורין על האדם עד שאתה מחורו להיות תשוס כח וקרוב למות :
 ותאמר : לו בייסורין שובו בני אדם מדרכיכם הרעים : כי אלף שנים בעיניך : אלף שנים של בני
 אדם הם כיום אחד של הכל ועוד מן הלילה עמו פי' יום אחד של הבה ומעט מן הלילה של הבה הם אלף
 שנים שהרי לא אמר הכתוב שיהא יומו של הבה אחד כאלף שנים אבל כשיבא מעט מן הלילה עמו אז
 יומו שלם והיו אלף שנים ולכך מת תוך אלף שנים היה כי אלף היו יותר מימיו של הבה ושאר שיעור
 אותה אשמורה כו' כמו שיש ממייתת אדם הראשון עד אלף שנים ואכן לא ידענן כמה הייא אותה אשמורה
 כי אם מכברא : כי אלף שנים בעיניך וגומר וכשעלתה תשובה בדעתך מתחילה יפה דכת ובראת
 אותה וראוין היו השנים לכך לפי שלא היו ימי בני האדם רבים שלא היו אלף שנים בעיניך אלף כיום
 הולך שעובר וחולף ומעט מן הלילה עמו שהרי אמרת לאדם הראשון כי כיום אכלך ממנו מות תמות
 ויהי תשע מאות ושלשים שנה כמנאו אלף שנים עולים ליום שלם ומעט מן הלילה עמו : כיום אתמול
 כי יעבור : שכתב עבר : זמרתם שונה יהיו : עכשיו חטפתם לאותם השנים והבאתם לימים מועטים
 שאינם אלף כשנת תנומה שאני הדורות שבעים שנה הם כמו שמוטורס בהוף העכיון ימי שכותיכו בהם
 שבעים שנה והם חסוכים שנה אחת : כעכיון שאמר בשבט ה' את שכות כיון היינו כסולמים ועל שבעים
 שנה של גלות דבל באמר שהיה שבעים שנה זמרתם לשון שטיפה כמו זרם מים : בבקר כחציר יחלוף
 הכולד כלילה מת בבקר לבוק השוכה ואם בבקר יצין מיד חלף ועד בא הערב ימולל ויבש למה כי כליו
 באפק וגומר ועל כל זאת שיתע עומותינו לנגדך : זאת עלותיכו את חטאת בעבוריכו שמת לאשור פיך :
 עלותיכו בעבוריכו כמו בן מי זה העלם : למאור פיך למוזך להביט בהם : פכו בעברתך : עכו
 וכבערו והלכו להם בעברתך : כמו הגה : כדבור הממהר לכלות : ימי שכותיכו בהם שבעים שנה
 ינו שכותיכו אלה בעכותיכו אלה בעכותיכו אלה שבעים שנה הם : ואם בנבחרתו : ואם הרבה נברו
 ימיו שמיים שנה הם : ורחבם עמל ואון : וכל הגדולה והשררה שיש לו לאדם בימים האלה אינם אלף
 שנה

קניו כחציר חלף
 קניו כחציר חלף
 קניו כחציר חלף
 קניו כחציר חלף
 קניו כחציר חלף
 קניו כחציר חלף
 קניו כחציר חלף
 קניו כחציר חלף
 קניו כחציר חלף
 קניו כחציר חלף

ספר רכיעי
 תפלה למשה
 מעון אתה היית לנו
 בטרס הרים ולדו
 ותבל ומעולם עד עולם
 תשב אנוש עד רבא
 בני אדם : כי אלה שנים
 עמים :
 כי ופקרתי בשבט פשעים
 כי וחסדי לא אפיר מעמו
 כי ולא אחלל בריתי ומצוה
 כי אחת נשבעתי בקרשי אם לרוד
 אכזב : כי זרעו לעולם יהיה
 וכסאו

פרי נז חיש ונעפה : מור עני
אפק וכיראתך עכרתך : למנות
ימינו כן הזו ע ונבא לבב חכמה :
שיבה יהוה ער מתי והנהם על-
עבדיך : שבענו בבקר חסדך וזרננה
ונשמחה בכל ימינו : שמחנו
כימות עניתנו שנות ראינו רעה :
יראח אל עבדיך פלך והרדך על-
בניהם : ויחי נעים יהוה אללהינו
עלינו ומעשה ידנו בזננה עלינו
ומעשה ידנו בזננה :
צא : ישב בסתר עליון
בצל שדי יתלונן : אמר להודיה
מחסי ומצודתי אלהי אבטח בו :

כי הוא יצילך מפח יקיש מדבר
הות : באכרתו יסד לך ותחת
בנפיו תחסה צנה וסחרה אמתו :
לא תראא כפודר לילה בחוזי ויפ
יומם : מדבר באפל יהלך כמשב
ישוד צהרים : ופל מצדך אלה
ורבבה ממניך אלך לא יש :
רק בעיניך תביטושלמת רשעים
תראה : כי אתה יהוה מחסי עליון
שמת מעונך : לא תאנה אלך רעה
וננע לא יקרב באהלך : בי מלאכו
יצוה לך לשמרך בכל דרכיך :
י על פנים שאונך פן תגוף באבן
ירגלך : על שחל ופתח תרדך תרמם
כפיר

עמל ואין זלמה סהרי בי צי חים ונעושה בתוך עכרת מהר אנו עפים ומתים בז למון העברה כמו וננוון
ועבר ויגו סלוים מן הים : מי יודע עז אשך : בישים מופטים כאלה מי יקנה לו לב לדעת את עז אשך
וגיראה אומך : ואתה כיראתך עכרתך בשם שאתה יראו כן בערתך קשה ונכרע מן החוטאים :
ת למכות ימיו כן הודע : כאשר בתחילה הודע בעולם את מיני ימינו ארובים וכיון שחלך ימים כוכל
לקחת לב וכניא בעובס לכב חכמה וכניא למון הבאה : ויחל למנות ימינו כן בחיך כן שבעים שנה
וכמות לפי שיפור ימיו שכן מעט כן תיסר אותנו וכן וודע בהם אחשי טובות : שיבה ה יחירו
מד אשך : והכסם חשוב מחשבה טובה על עבדיך : שבענו בבקר חסדך : צינם הנאולה והתשועה
שהוא בקר ללייל הצנה והאנחה והקשפה : וכרכבה וכשמהה בכל ימינו : כלומר בכל הצרות שבערה
פו עלוכו כימינו אלה : שמחנו : לימות משיחו במיני ימות שנג תכו בגלויות וכמיני שנות אשר ראיו
יו רעה : כועט אלהיו : שכיפנו ותכונמו : ומעשה ידיו כוכה עלינו : למון מחיה היא כוכה
כמו שמרה שפטה : כוכהו : כוכן אותו ושני פעמים ומעשה ידינו כוכן אחד על מלאכה ומשכן
שכודך לישראל והתלל שפטה שכיכה במעשה ידיהם במשכן ואחד שמהם ברכה במעשה ידיהם :
ש יושב בסתר עליון : מי שהוא מורה במתר בכפיה השכיכה הוא יתלונן בכלו שהקצה היגין עליו הרי משח
דבוכו זה משיא את כבי האדם למסות בכפיה השכיכה : שדי למון חוץ : יושב בסתר עליון כמו בכלו
ב חמדתי ושבתי : אימר לה מחסי : הוא ומחודתי והכל ילמדו ממנו ולמה אני אומר כן כי הוא יכלך
ע מפח יקום וגומר לכל אחד ואחד הוא אומר וושב בסתר עליון : באכרתו : ככף : יסך : יסוכך :
תקפה : מתכסה : שומרה : היא נכה המקפת האדם קרוב לארבע וחודתי ומהרה למון סוד בחור :
לא תירא : אם מתכסה בו : מחן יעוף יומם : מד כר ומקטב שמות שדים הם זה
ו מוזק כלולה והמזיק כבהרים : יסוד : יסודד : יסודל מנכך אלף : למון חנוה כמו על מני כל אשו
ש ככל : מנכך : משמאלך ומכו אלף שדים ואלך לא יגשו להוים : ושלומת : בליון ולמה כי אתה אומר
ש תסמי וצרי זה מקרא קמר : עליון שמת מעובך : את הקבה שמת מעון מנכך : לא תאזכה : לא

כפיר ותצונו : כי ביה השק אפלוטח
אשנבהו פידע שמיני : יקר אני
ואענהו עמו אלכי בצרה יחל צהו
ואכברו : ארץ ימים אשבעה
ואראהו בשועותי : צב
מוסר שיר ליום השבת : טוב
להורות ליהוה ולומר לשמך עליון :
להנד בבקר חסדך ואמניך
כל ימותי : על עשור ועל יגכל עלי
הגיון וכנורו : כי שפחתני יהוה
בפעלך במעשי ידיך ארני : מת
גורו מעשך יהוה מאד עמקו
מחשבתך : איש בער לא ידע
וכסיל לא יבין את זאת : בפרח
רשעים כממעשך ויצו כל פעלי
און להשדם ערעך : ואתה מרום
לעולם יהוה : כי הנה איבי יהוה פיר

תקרה וכן והאלהים אכה לידו : פן תגוף פן תכשל וכן כל למון נגיפה חופיר כלעל : יב
חמור שיר של ליום : ליום השבת : שומרים אותם בשכנות והוא מדבר בענין העולם הכל שכלו
שבת : להגיל בכקר חסדך בעת הנאולה : ואמנתך כלילות : ובעוד צרת הנלות להאמין כך
שתשמור אכתמתך כל זה באה וטוב : עלי עשור ועלי כלל : כבוד של עשרה כיוון : איש בער לא
ידע את האומר לחטה : בפרח רשעים כמו עשכ : אינס יודעים שהפרתם איכה אלל להשמידם
פלי עד שמטלם לשוכו אל פיהם להאכידם : ואתה מרום : ככל משפטך ידך על העל וכה שהכל
מנדקוס עניך את דוכך : כלותי כחון רעני : כללותי כחון כלל כלל בשמן : יב
בשורי : בעוויי כמו בשוררי : בקמים עלי מרעים : על הרשעים הקמים עלי שמנו אונכי מחצו יב
הפרגוד של וועילו כלות אותם שך שמעתי נליו כממר יפרח וגומר כממר לעצות פירות וכארו יב
פלככין להסלק נעמו : שפוליס : יהו הנדקוס בכית ה : 'לכוון : נחמוני : דשכים : שמכים יב
ורעבכים יהיו ואן יגידו כי יסרה : ה מלך : ואמר לעתיד : אף תכון תכל : במלכו תשמה האץ : יב
כשאו כהרות ה : למון נעקם וקובלן הוא זה אכה ה הנה האומות השועפים כהרות כשאו קולם ויהמיון
ואת דוך עיני כביכס יסו וינכיהו תאיר להתנאות נדך : מקולות מים רבים וגומר : כל למון דכא יב
למון עיך ושפלות ידעתי כי יתמר מקולות המים הרבים אשר יהמיון עלינו ונאלדיות משברי הים
הזה חמה אליר במרום הודך מקיפה עליהם : עדותך : שהפידו והכעיסו כביאך לבינת שהוה יב
כזה קדש : כאמנו לבינתך מלד ולאורך ימים היא מנפה להם ואף על פי שארכו הימים באמנים הם לפ
תאזר : כאה כמו נאות אלהים למון כזה ותדע שכל כאה שמתקרא איך מסקיך אלף לפי שהם למון כה

הנה איביך יאכרו ותפרו כל פעלי
און : יתרם בראס קרני בלתי בשמן
רעני : י ותבט עיני בשורי בקמים
עלי מרעים תשמענה אנוני : צרוך
כתמר יפרח כארו בלבנון ושנה :
שתולים בבית יהוה בחצרות
אלהינו יפריחו : עוד יגבון בשיבת
דשנים ורעננים יהיו : להנד כי ישר
יהוה צריולא עולתה בו :
צב : יהוה מלך נאות לבש
לבש יחזעו חתאור אף תכון תבל
בל תמוט : נכון כסאך מאו מעולם
אתה : נשאו נהרות יהוה נשאו
נהרות קולם ישאו נהרות דכים :
י מקלות יסר רבים אדירים משברי
יס אדיר כפרוס יהוה : עלותך
נאמנו מאד לבינתך נאודה קדש
יהוה

הנה איביך יאכרו ותפרו כל פעלי
און : יתרם בראס קרני בלתי בשמן
רעני : י ותבט עיני בשורי בקמים
עלי מרעים תשמענה אנוני : צרוך
כתמר יפרח כארו בלבנון ושנה :
שתולים בבית יהוה בחצרות
אלהינו יפריחו : עוד יגבון בשיבת
דשנים ורעננים יהיו : להנד כי ישר
יהוה צריולא עולתה בו :
צב : יהוה מלך נאות לבש
לבש יחזעו חתאור אף תכון תבל
בל תמוט : נכון כסאך מאו מעולם
אתה : נשאו נהרות יהוה נשאו
נהרות קולם ישאו נהרות דכים :
י מקלות יסר רבים אדירים משברי
יס אדיר כפרוס יהוה : עלותך
נאמנו מאד לבינתך נאודה קדש
יהוה

יתוה לארץ ימים: אל נקמות יהוה

שפט הארץ השב נמול על נאים: ער מתירשעים יהוה ער מתו

תאמרו כל פעלי און: עמד יהוה ודכאו ונהלתך יענו: אלמנה ונר

יהרגו ותומים ירצחו: לא יראה יה ואל יבין אלהי יעקב:

תשכילו: אס יצר עין הלא יביט: הלא יזבח המלמד אדם דעת:

יהוה ידע מחשבות אדם כי חמה הבל: יומתורתך תלמדנו: מימרע עד יפרה לרשע שחת:

יעזב: ואחריו כל ישרי לבו: עם מרעיתו וצאן ירו היום אם בקלו תשמעו:

עם מרעים מרית צב לו עם פעלי און: ילולי יהוה עזרתה לי כמעט

שכנה דומה נפשי: כמה דגלי הסדק יהוה יסעדני: שרעמי בקרבי רחמך מוד ישעשע נפשי:

עמל עלי חק: ודס נקי ירשעו: למשנב ואלהי לצור מהסי: עליהם את אונם וברעתם יצמיתם יהוה אלהי נו:

צח: ליהוה נדעיה לצור ישענו: פניו בתודה בזמרות נרע לו:

כי אל גדול יהוה ומלך גדול על כל אלהים: ארץ ותועפות הרים לו: הים והוא עשהו ויבשת דיו יצרו:

באו נשתחוה ונכרעה נברכה לפניו יהוה עשנו: עם מרעיתו וצאן ירו היום אם בקלו תשמעו:

תשמעו: עם מרעים מרית צב לו עם פעלי און: ילולי יהוה עזרתה לי כמעט

שכנה דומה נפשי: כמה דגלי הסדק יהוה יסעדני: שרעמי בקרבי רחמך מוד ישעשע נפשי:

עמל עלי חק: ודס נקי ירשעו: למשנב ואלהי לצור מהסי: עליהם את אונם וברעתם יצמיתם יהוה אלהי נו:

צח: ליהוה נדעיה לצור ישענו: פניו בתודה בזמרות נרע לו:

כי אל גדול יהוה ומלך גדול על כל אלהים: ארץ ותועפות הרים לו: הים והוא עשהו ויבשת דיו יצרו:

באו נשתחוה ונכרעה נברכה לפניו יהוה עשנו: עם מרעיתו וצאן ירו היום אם בקלו תשמעו:

תשמעו: עם מרעים מרית צב לו עם פעלי און: ילולי יהוה עזרתה לי כמעט

שכנה דומה נפשי: כמה דגלי הסדק יהוה יסעדני: שרעמי בקרבי רחמך מוד ישעשע נפשי:

עמל עלי חק: ודס נקי ירשעו: למשנב ואלהי לצור מהסי: עליהם את אונם וברעתם יצמיתם יהוה אלהי נו:

תשמעו: אל תקשי לבנכם כמריבה פנים כמה במו דר: אשר נפוני אבותיכם בהנהיגם דרכו

פעלי: ואמר עס חעיל לבנכם והם לא ידעו דרכו: יבאון אל מנחתו: שירו ליהוה שיר חדש שירו

ליהוה כל הארץ: שמו בשרו מיום ליום ישועתו: כפרו בנוים: נבלאותיו: באד נורא הוא על כל אלהים:

כי כל אלהי העמים אלילים ויהוה שמים עשה: ותפארת במקדשו: משפחות עמים חבו ליהוה כבוד ועז:

מנחה ובא להצרותיו: ליהוה בהררת קדש חילו מפניו כל הארץ: אמרו בנוים יהוה מלך

במחולו: כפשי בחי נלחמתי בס ארבעים שנה להמיתם כמד בר כי אחרת חושי לבבכם: ישראל זל ירושלם אשר קראתיה מכותה שכל יאת מכותי עלי עד:

ועתיד וכוונותי כי נאל לשכות את הארץ בכל מקום שיר חדש עלי העיר: ומה תקנו לו הנו לה כבוד ועז: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה:

כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה:

כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה:

כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה:

כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה:

כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה:

כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה:

כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה:

כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה:

אף תאון תבל כל תמוט ידן עמים במישרים: הארץ ירעס היסומל או: וכל אשר בו או ירנו כל ער:

הארץ ישפט תבל בעדק ועמים באמינותו: יחיה מלך תנל הארץ ישמחו אים רבים:

ומשפט מכון כסאו: מלך תלהט סביב צרו: ברקו תבל ראתה יתהל הארץ:

הרים כרונם נמסו מלפני הדרה מלפני אדון כל הארץ: השמים צדקו וראו כל העמים

כבודו: הכתהלים באלילים השתחוו לו כל אלהים: ותגלנה בנות יהודה למען כשפטך יהוה:

הארץ מאד געלית על כל אלהים: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה:

כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה:

כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה:

כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה:

כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה:

כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה:

כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה:

כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה:

כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה:

כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה: כי חלך לעמוד לבא יחא ש ד זה:

Handwritten marginal notes in Hebrew, including phrases like 'קוראנו', 'קוראנו', and 'קוראנו'.

Handwritten marginal notes in Hebrew, including phrases like 'קוראנו', 'קוראנו', and 'קוראנו'.

אהבי יהוה שנהו רע שמר נפשות
חסדיו מירשעים צילם יי אור זרע
לצדיק לישור לב שמחה יי שמחו
צדיקים ביהוה והודו לזכר קדשו
צח * מזמור שיר
ליהוה שיר חדש ברנפלאות עשה
חושיעה לו ימינו וזרוע קדשו
הודיע יהוה ישועתו לעיני הנזים
גלה צדקתו זכר חסדו ואמונתו
לבית ישראל ראו כל אפסי ארץ
את ישועת אלהינו הריעו
ליהוה כל הארץ פצחו ורגנו
וזפרו זמרו ליהוה בכנור בכנור
וקול זמרה בחצצרות וקול
שופר הריעו לפני המלך יהוה
ירעם הים ומלאו תבל וישבי בה
נדרות ימחאו כף יד הרים
ירגנו לפני יהוה כרבא לשפט

הארץ ישפט תבל בצדק ועמים
במישרים יהוה ירעו עמים ישב פרוכים
תנוט הארץ יהוה בציון גדול ורם
הוא על כל העמים יודו שמך
גדול וגורא קדושה הוא ועזמלך
משפט אהב אתה פוננת מישרים
משפט וצדקה ביעקב אתה עשית
רוממו יהוה אלהינו ודושתחו
להללם רנליו קדוש הוא משח
ואהרן בלחננו ושמאל בקרא
שמו קראים אל יהוה והוא יענם
בעמוד ענן ידבר אליהם שמרו
עלתו והקנתן לבו יהוה אלהינו
אתה עניתם אל נשא היות להם
ונקם על עלילותם רוממו יהוה
אלהינו והשתחוו ליהוה קדשו פו
קדושה יהוה אלהינו

מזמור

צו יי * פקחתך אור זרוע לצדיק וריעה ממש מוכנת לנמוח להם שירו להם כל אלה לעתיד
כהרות ומחלו כף הכבאים דברו בלאון שהאון שומעת לא שיהא לכהרות כף אלה לטון שמחה ומדוה
ירגו עמים מדבר במלחמה גור ומנוב ואו ירגו עמים כעבין שכחל וזאת תהיה המבנה וגומר
תבוע לטון כסוד רגלי וצו מלך מוכ על מקרא העליון יודו שמך יודו את עו מלך האוהב
משפט אתה כיכנת מישרים שפרה וטומה שלום בין אנשים כוכנת בחמך כי תראה חמור שוכף
דוכן וגומר כי תבוע שור אויבך ומי היא שראיה את שוכאו וגומל לו חסד שלא ידעכו לבו להקנן
ולבטקו תבחיאל בעמוד ענן ידבר אליהם
אף עש שמואל וזה הוא שחמור היש בזה הרוחה
שמשכנה אוהם ותאמרנה ים תראה הענן קשיר על
עיתו כלל ויש אמר יהיה הענן שמרו עיותו
ש וחק כמן למו וחק אשר כין למו אל כושא
שין ישראל יהיה להם כשכילם וכוס
היות על עלילותם משה ואהרן כשחפו כל המורים שמואל על שלא הדרוך ככוו בדרך טובה מת כחור
ש כי קדוש ה אלהינו של אשר קול מדקדק עם הנדקקים הוא מוקדם בעולם וכן הוא אומר וכדש
ככנודי

מזמור להודו
הריעו ליהוה כל הארץ יי עבדו את
יהוה בשמחה באו לפניו ברננה ידעו
פיהוה הוא אלהים הוא עשנו ולא
אנחנו עמו וצאן מרעותו באו
שערו בתורה הצלתו בתורה
הודו לו ברכו שמו כי טוב יהוה
לעולם חסדו ועד דר ודר אמינתו
קא * לדוד מזמור
חסד ומשפט אשירה לך יהוה
אזמרה אשכילה בדרך תמים
ברתי תבוא אלי אהלך בהם
לבכי בקרב ביתי לא אשיתי
לנגד עיני דבר בלי על עשה לטמים
שנאתי לא ידבק בני לבב עקש
יסור מפני רע לא ארע מלושני
בפתר רעהו אותו אצמית ובר
עניים ורדב לבב אותו לא אכל

עיני בנאמני ארץ לשבת עמדיה לך
בדרך תמים הוא ישרתני לא ישב
בקרב ביתי עשה רמי הדבר שקרים
לא יכין לנגד עיני לבקרים אצמית
כל רשעי ארץ להכרית מעור יהוה
כל פעלי אין קב
תפלה לעני כי יעטף ולפני יהוה
ישפך שיהו יהוה שמעה תפילתי
ושועתי אליך תבוא אל תסתר
פניך ממני ביום צור לי דטר אלו
אונד ביום אקרא מהר עוני
כי כלו בעשן מיועצמותי כמקד
גרו חובה כעשב ויבש רבי בני
שכחתי מאכל לחמי מקול
אנחתי דבקה עצמי לבשרי
דמיתו לקאת מדבר הירתי ככוס
חרבות שקרתי ואוהיה בצפור
בורד על גני כל הים הרפוני איכי
מהוללי

וככנודי ככנודי מזמור לתודה ליהוה לאומרו על זכמי תודו עכלו את הכשמה וכל
כך למה דעו כי ה הוא האהים כשמעם סכר פעולתם אכל עיבדי כים אין להם לעבוד כשמה שאין
משלוחין סכר הוא פשנו כשלא היינו בעולם במורה בהודיים יעד דור דור קיימת לחוננו
כל לטון אמת ואמונה אמת הכשמה שחמין נוכחית אכטתו חסד ומשפט אשירה בשאמה עושה
עמי חסד אהלך ברוך הטיב והמנוי וכשמה עושה בי משכט אי אשיר ברוך דין האמת בין כך וכין
כך לך האומרה אשכלה אמן לב על דרך התמים מתי תבא אלי בדרך הוסרה להסתלק בה
ואתהלך כמות לבכי אף בקרב ביתי בהנכע כמו בשרהים אשמים לטון כי משטת אשתי לבור מן
הדרך לישטולמנט כשלא רע לא ארע לא אכב לא אכיר בדבר רע אומן לא אוכל סיהא
חבדי שלא אלמד ממשני לבקרים אנחתי מדי יום יוב אכרית מעט חשני ישראל חמתי בין
פניהם תכלה לעבי ישראל מהם עם עבי בי וצטף בהשעטף בעטם בדרם בקרו הכון
משמשת כמו כעשו בקבו וזהו לטון יובש כמו וענמי מרה מתי חורב כתר ממות לקאת שם עוף
הוא בכום חרבות שם עוף כמו את רבות ואת השלך ואת היבסוף חרבות מדברות דמיתי לקאת
מדבר כך אבו בדודים משקומכו ללכת בגולה שקלתי החבונכתי כענמי והכני בעמוד כנוד על
גז יושב לכדי כאין זון בודד יושב בדר מהוללי המתלוננים כי לטון הוללות בי כשכשו ראו
שרפתי וכשנעים ברעם בי ואמרין אם לא ארע כי כמו שירע לישאל כס יעשה לי כמו לישאל
ככני

מחוללי בני שבועו : בראפר בלחם
אכלתי ושקני בבכי סמלתי :
מפני זעמך וקצפך כי נשארתי
ותשליכני : מי בצל נטוי ואני
בעשב איבשו : ואתה יהוה לעולם
תשב וזכרך לדר ודור : אתה
תקום תרחם ציון פרעת לחנניה כר
בא מועד : כי רצו עבדיך את
אבניה ואת עפרה יחננו : ויראו
צוים את שם יהוה וכל מלכי הארץ
את כבודך : כי כנה יהוה ציון
נראה בכבודו : פנה אל תפלת
העדר ולא בזה את תפלתם :
תפתח ואת לדר אחרון ועם נברא
יהלל יהוה : כי השקיף ממרום קדשו
יהוה משמים אל ארץ חביב :
לשמע אנקרת יאסיר לפתח בני
תמותה : כי לספר בציון שם יהוה

והלהו בירושלם : כי בהקבץ עמים
יהוה ממלכות לעבד את יהוה :
ענה בדרך בחר קצו ימי : כי אמר אלו
אל תעלני בחצי ימי ברזר דורים
שנותיך ינילפנים הארץ יסדת ומעשה
ידך שמים : הפח יאבדו ואתה
תעמד וכלם פגור יבלו כלבוש
תחליפם ויחלפו : ואתה הוא ושנותיך
לא יתמו : כי בני עבדיך ישפנו וזרעם
לפניך יפזו : כי
לדוד ובהכי נפשי את יהוה וכל
קרבי את שם קדשו : ברכי נפש
את יהוה ואל תשכחי כל גמוליו :
הפלת לכל עונכי תפלת לכל
תחלואיבי : הויאל משחת חיבי
המעשה חסד ורחמים : המשבוע
בשוב עדיך תתחדש בגשר נעוריו :
עשה צדקות יהוה ומשפטם

בבכי סמלתי : בדומה מותי : כי בשאתמי תחילה והגבהתי ועתה הסלכתני מזמים ארץ ואם לא
בשאתמי תחילם לא היתה חרפתי רבה על כך : ככל נעונו : לעת ערב כשהכללים טוטים וכשחשיבה
אין בכרם אלא כלום והולכים : ואתה : אשר לעולם תשב ומשבעת לנו כך כסס : שאתה קיים יש עליך
לקיימנו לפיכך אתה תקום תרחם ניון כי עת לחנכה כי כך הכעמת כי יראה כי אולת יד והוי אולת
יד : כי רבו : אהבו אף את אבניה ואת עברה ומודעם אגדה כסויא יכוננו ונלותו כלא עמסם מאכמ
ורזלם ועמלה לכבות להם שם בכל בית הכנסת : ויראו גוים : את שמך כשעשוע את עמך :
הערער : הושיע כמו נעקת שבר ועושרו לא ערער הרגום וכשחת כמו ערו ערו : תכתב זאת : כך
ואחרו רואי הישועה תכתב הישועה הזאת לספר אותה לדור אחרון : ועם נברא : שנעשה ברים חדשם
לנאת מעבודות לחירות מאוסל לאור גדול : אל ארץ חביב : לראות כעובי עמו : תמותה : חולס
למות אכזר וכו' ב' ע' : ענה בדרך בחי : קוחר לקבלו הראשון כי בשאתמי ומשליכני ימי ככל כטוי :
ענה בדרך : אויבי בחי : אומר לה : אלני : אתה : אל תעלני בחצי ימי : אל תסלק אותנו
לשאתמי מן הארצה בוד אויבנו בחטי ימינו ומה הם ימינו כל זמנות דור דורים שנותיך הכעמת
לקיימנו לסך כמו שאמר בחוק התאמר ושנותיך לא יתמו וזרע עבדיך לבטח יכון : למנים *
כי תחילה : כלבוש תחליפם : כלדם ההופך לטושו לפושטו : ואתה הוא : ואתה הוא העומד וקיים :
קב ברכי נפש : תמונה ברכי נפש : כאלם ההופך לטושו לפושטו : ואתה הוא : ואתה הוא רבו צוים :
כמסקת ברכות גר כמשי אמו וכן משדו אמו וכן כלם : תתק' דש ככשר בעורכי * ככשר הוא שמחך
ככשים

לכל עשוקים : יודיע דרכיו למשה
לבני ישראל על ילדותו : ירחום וחנן
יהוה ארך אפים ורב חסד : לא
דנצח ירכיב ולא לעולם יסדר : לא
כהטאינו עשורה לנו ולא בעונותינו
גמל עלינו : כי כנכה שמים על
הארץ ובר חסדו על יראיו : כי ברחק
מזרח ממערב הרחיק ממנו ארץ
פשעונו : כי ברחם אב על בניו רחם
יהוה על יראיו : כי יהוה ידע יצרנו
זכור כי עפר אנחנו : כי אנוש כחצר
ימיו בציון השדה כן יצו : כי ברוח
עברה בו ואיננו ולא יפורנו עוד
מקומו : כי חסד יהוה מעולם ועד
עולם על יראיו וצדקותו לבני בניו :
לשמרו ברירתו ולזכרו פקדיו
לעשותם : כי יהוה בשמים הכין כסאו
ומלכותו בכל משלה : ברכי יהוה
מלאכיו וברי כח עשי דברו לשמע
בקול דברו : כי ברכי יהוה בל צבאו
משרתיו עשי רצונו : כי ברכי יהוה
בל מעשיו בכל מקומות ממשלתו

ברכי נפשי את יהוה :
קד : ברכי נפשי את
יהוה יהוה אלהי גדלת כבוד הוד
והדר לבשת : עטה אור ושלמת
נוטה שמים ציל ענה : המקדש
במים עליותיו השם עכים רכבו
המהלך על כנפי רוח : כי עשה
מלאכיו רוחות כשרתיו אש לדת :
כי יסד ארץ על מכוניה בל חפז
עולם עד : תהום כלבוש כפיתו
על הרים יעמדו מים : מן נערתך
ינוסו מן קול רעמד והפזן : כי עלך
הרים ירדו בקעות אר מקום זה
יסדת להם : גבול שמת בל
יעברו בל ישכון לכסות הארץ :
המשלח מעינים בנחלים בין הרים
יהלכון : כי שקו בל חיתו שדי ושרבו
פראים צמאם : כי עלוהם עוף השמים
ישפזן מבין עפאיים יתנו קול : כי
משקה הרים מעליותיו כפרי מעשך
תשבע הארץ : כי מצביח הצורי
לבהכרה ועשב לעבודת האדם
להוציא

ככשים וכו' מסכה לשכה ויש מדרש אגדה על מין כשר כשמוקין חוזר לכעחותו : יודיע דרכיו :
יודיע דרכיו למשה : זכור כי עפר אנחנו : זכור הוא ולא טבח סחככנו עפר ויודע שאכוס כחבור י
מיוו ונזמר : רוח עברה בו : אס עברה חולי של מיתה : משלם : מושלת : ברכו ה בל חפזו :
אשר הם בכל מקומות שמשלתו : עוטה אור : ברכיב בשלמה : עוטה מלאכיו רוח : עושה :
את הרמות שלמותו : תהום כלבוש כסוי : וזהו דוגמת האמר במקום אחר בשמות עכן לכסוד ויודיע
תהום הוא הים : על הרים יעמדו : מי אוקייבום גבוה מכל העולם : עומד על ההרים וכן הוא אומר
פקו רחמי הים וימסכה על כני הארץ אן שפכה אלא מלהעלה למטה : לין גערהך ויכוון : כשארדת :
יקוו המי ומאותו הקול יספזן ויקוו א מקו אשר יסדת להם : גבול שמת להם החיל ארבעיב ככמות :
צליהם עוף השמי יסכון : על כמעיות : מן עפאיים : עכמי אילנות וכן עפיה עשר : מנמית הכי וכו' :
11

להוציא להם מן הארץ: יי ויון ישמח
 לבב אנוש להציל פנים משמן
 ולחס לבב אנוש יסעד: יי ישבעו
 עצי יהוה ארזי לבנון אשר נטעו:
 אשר שם צפרים יקננו חסידיה
 כרושים ביתה: יי הרים הנבזים
 ליעלים כלעים מהכה לשפנים:
 עשה ירח למועדים שמש ידע
 מכוואו: יי תשת השק ויהי לילה בו
 תרנש בלח חו יער: יי הכפירים
 שאנים לטרף ולבקש באל אכלם:
 יי תורה שמש יאספון ואל
 מעונתם ירבעו: יי יצא אדם לפעלו
 ולעבוד עדי ערב: יי מה דבבו
 מעשיך יהוה כלם בחכמה עשית
 מלאה הארץ קניניך: יי והי הים
 גדול ורחב ידים שם דמש ואין
 מספר היות קטנות עם גדלות:
 יי שם אניות יחלכון ליות זה יצרת
 לשחק בו: יי כלם אלוך ישברון
 לתת אכלם בעתו: יי תתן להם

י ויון אשר ישמח לבב אנוש יוציא מן הארץ: יי ויון ישמח
 יי אנוש יסעד: יי עצי יהוה ארזי לבנון אשר נטעו:
 יי הרים הנבזים ליעלים כלעים מהכה לשפנים:
 יי עשה ירח למועדים שמש ידע מכוואו:
 יי תשת השק ויהי לילה בו תרנש בלח חו יער:
 יי הכפירים שאנים לטרף ולבקש באל אכלם:
 יי תורה שמש יאספון ואל מעונתם ירבעו:
 יי יצא אדם לפעלו ולעבוד עדי ערב:
 יי מה דבבו מעשיך יהוה כלם בחכמה עשית
 מלאה הארץ קניניך: יי והי הים גדול ורחב ידים
 שם דמש ואין מספר היות קטנות עם גדלות:
 יי שם אניות יחלכון ליות זה יצרת לשחק בו:
 יי כלם אלוך ישברון לתת אכלם בעתו:
 יי תתן להם

י ויון אשר ישמח לבב אנוש יוציא מן הארץ: יי ויון ישמח
 יי אנוש יסעד: יי עצי יהוה ארזי לבנון אשר נטעו:
 יי הרים הנבזים ליעלים כלעים מהכה לשפנים:
 יי עשה ירח למועדים שמש ידע מכוואו:
 יי תשת השק ויהי לילה בו תרנש בלח חו יער:
 יי הכפירים שאנים לטרף ולבקש באל אכלם:
 יי תורה שמש יאספון ואל מעונתם ירבעו:
 יי יצא אדם לפעלו ולעבוד עדי ערב:
 יי מה דבבו מעשיך יהוה כלם בחכמה עשית
 מלאה הארץ קניניך: יי והי הים גדול ורחב ידים
 שם דמש ואין מספר היות קטנות עם גדלות:
 יי שם אניות יחלכון ליות זה יצרת לשחק בו:
 יי כלם אלוך ישברון לתת אכלם בעתו:
 יי תתן להם

י ויון אשר ישמח לבב אנוש יוציא מן הארץ: יי ויון ישמח
 יי אנוש יסעד: יי עצי יהוה ארזי לבנון אשר נטעו:
 יי הרים הנבזים ליעלים כלעים מהכה לשפנים:
 יי עשה ירח למועדים שמש ידע מכוואו:
 יי תשת השק ויהי לילה בו תרנש בלח חו יער:
 יי הכפירים שאנים לטרף ולבקש באל אכלם:
 יי תורה שמש יאספון ואל מעונתם ירבעו:
 יי יצא אדם לפעלו ולעבוד עדי ערב:
 יי מה דבבו מעשיך יהוה כלם בחכמה עשית
 מלאה הארץ קניניך: יי והי הים גדול ורחב ידים
 שם דמש ואין מספר היות קטנות עם גדלות:
 יי שם אניות יחלכון ליות זה יצרת לשחק בו:
 יי כלם אלוך ישברון לתת אכלם בעתו:
 יי תתן להם

לעולם בריתו דבר צוה לאלה דור:
 אשר ברת את אברהם ושכעתו
 לישחק: יי ועמידה ליעקב לחק
 לישראל ברית עולם: יי לאמר לך
 אתן את ארץ כנען חבל נחלתכם: יי
 בהיותם מתי מספר כמעט ונרים בה:
 ויהי להם מנוי אל נוי מממלכה אל
 עם אחר: יי לא הנית אדם לעשקם
 ויזכר עליהם מלכים: יי אל תנעו
 במשיח ולנביא אל תלעו: יי
 יי ויקרא רעב על הארץ כל משה
 לחם שבר: יי שח לפנותם איש
 לעבר נמכר יוסף: יי ענו בכבל רגליו
 ברזל באה נפשו: יי עד עת בא דברו
 אמרת יהוה צרפתו: יי שלח מלך
 ויתירו משל עמים ויפתחו: יי שמו
 אדני לבתו ומשל בכל קנינו:
 יי לאמר שריו בנפשו וקניו יחכם:

י ויון אשר ישמח לבב אנוש יוציא מן הארץ: יי ויון ישמח
 יי אנוש יסעד: יי עצי יהוה ארזי לבנון אשר נטעו:
 יי הרים הנבזים ליעלים כלעים מהכה לשפנים:
 יי עשה ירח למועדים שמש ידע מכוואו:
 יי תשת השק ויהי לילה בו תרנש בלח חו יער:
 יי הכפירים שאנים לטרף ולבקש באל אכלם:
 יי תורה שמש יאספון ואל מעונתם ירבעו:
 יי יצא אדם לפעלו ולעבוד עדי ערב:
 יי מה דבבו מעשיך יהוה כלם בחכמה עשית
 מלאה הארץ קניניך: יי והי הים גדול ורחב ידים
 שם דמש ואין מספר היות קטנות עם גדלות:
 יי שם אניות יחלכון ליות זה יצרת לשחק בו:
 יי כלם אלוך ישברון לתת אכלם בעתו:
 יי תתן להם

י ויון אשר ישמח לבב אנוש יוציא מן הארץ: יי ויון ישמח
 יי אנוש יסעד: יי עצי יהוה ארזי לבנון אשר נטעו:
 יי הרים הנבזים ליעלים כלעים מהכה לשפנים:
 יי עשה ירח למועדים שמש ידע מכוואו:
 יי תשת השק ויהי לילה בו תרנש בלח חו יער:
 יי הכפירים שאנים לטרף ולבקש באל אכלם:
 יי תורה שמש יאספון ואל מעונתם ירבעו:
 יי יצא אדם לפעלו ולעבוד עדי ערב:
 יי מה דבבו מעשיך יהוה כלם בחכמה עשית
 מלאה הארץ קניניך: יי והי הים גדול ורחב ידים
 שם דמש ואין מספר היות קטנות עם גדלות:
 יי שם אניות יחלכון ליות זה יצרת לשחק בו:
 יי כלם אלוך ישברון לתת אכלם בעתו:
 יי תתן להם

י ויון אשר ישמח לבב אנוש יוציא מן הארץ: יי ויון ישמח
 יי אנוש יסעד: יי עצי יהוה ארזי לבנון אשר נטעו:
 יי הרים הנבזים ליעלים כלעים מהכה לשפנים:
 יי עשה ירח למועדים שמש ידע מכוואו:
 יי תשת השק ויהי לילה בו תרנש בלח חו יער:
 יי הכפירים שאנים לטרף ולבקש באל אכלם:
 יי תורה שמש יאספון ואל מעונתם ירבעו:
 יי יצא אדם לפעלו ולעבוד עדי ערב:
 יי מה דבבו מעשיך יהוה כלם בחכמה עשית
 מלאה הארץ קניניך: יי והי הים גדול ורחב ידים
 שם דמש ואין מספר היות קטנות עם גדלות:
 יי שם אניות יחלכון ליות זה יצרת לשחק בו:
 יי כלם אלוך ישברון לתת אכלם בעתו:
 יי תתן להם

י ויון אשר ישמח לבב אנוש יוציא מן הארץ: יי ויון ישמח
 יי אנוש יסעד: יי עצי יהוה ארזי לבנון אשר נטעו:
 יי הרים הנבזים ליעלים כלעים מהכה לשפנים:
 יי עשה ירח למועדים שמש ידע מכוואו:
 יי תשת השק ויהי לילה בו תרנש בלח חו יער:
 יי הכפירים שאנים לטרף ולבקש באל אכלם:
 יי תורה שמש יאספון ואל מעונתם ירבעו:
 יי יצא אדם לפעלו ולעבוד עדי ערב:
 יי מה דבבו מעשיך יהוה כלם בחכמה עשית
 מלאה הארץ קניניך: יי והי הים גדול ורחב ידים
 שם דמש ואין מספר היות קטנות עם גדלות:
 יי שם אניות יחלכון ליות זה יצרת לשחק בו:
 יי כלם אלוך ישברון לתת אכלם בעתו:
 יי תתן להם

כישל: ^א שמח מצרים בצאתם
 כי נפל פחדם עליהם: ^ב פרשענו
 למסך ואשל האיר לילה: ^ג שאל
 ויבא שלוליהם שמים שביעם:
 פתח צור ויזכור מים הלכו בצורת
 נהר: ^ד כי יזכר את דבר קדשו את
 אברהם עבדו: ^ה ויצא עמו בששון
 ברנה את בחיריו: ^ו ויתן להם
 ארצות נוי ועמל לאמים יירשו:
 מים בעבור שמרו חקיו ותורתיו יצרו
 הללויה: ^ז ויבא מים קו
 ליהוה פרטיב כי לעולם חסדו:
 כי מיומלל בנורות יהוה ישמע
 כל תהלתו: ^ח אשרי שמרי משפט
 עשה צדקה בכל עת: ^ט וזכרני יהוה
 ברצון עמך פקדני בישועתך:
 לראות בטובת בחריך לשמח
 בשמחתנויך להתהלל עם נחלתך:
 חטאנו עם אבותינו העוינו הרשענו:
 יאבותינו במצרים לא השפילו

נפלאותיך לא זכרו את רוב חסדך
 וימרו על ים סוף: ^א וישעם
 למען שמו להודיע את נבורתו:
 וינער בים סוף ויחלבו וילכס
 בתהמות כמד בר: ^ב וישעם מיד
 שינא וינאלס מיד אויבו: ^ג ויכסו
 מים צרהם אחר מהם לא נותרו:
 ויאמינו בדבריו וישירו תהלתו:
 יי מהרו שכחו מעשיו לא יחפו
 לעצתו: ^ד ויתאו תאוה במדבר
 וינסו אל בישומון: ^ה ויתן להם
 שאלתם וישלח רוץ בנפשם:
 ויקנאו למשה במחנה לא יחלו
 קדוש יהוה: ^ו תפתח ארץ ותכלע
 דתו ותכס על ערת אכורם:
 ויתבער אש בערתם להבה תלהט
 רשעים: ^ז ויעשו עגל כחרב וישתחו
 למסכתו: ^ח וימרו את כבודם
 בתבנית שור אבל עשב: ^ט שכחו
 אל מושעם עשה גדלות במצרים:
 נפלאות בארץ חס נוראות על ים
 סוף:

מיום היו רוכבים בערדנים: שאל ויבא שליו * שאל ישראל כשר ויבא לו הקכה שליום: הלכו בניו
 כהר * הלכו נהרות מן הכאר בארץ ניה: לזכר * הקכה את דבר קדשו אשר עם אברהם עבדו
 שהבטוהו ואחריו כן ינאו כרכו גדול ודור רביעו ויטוב הנה: כל כון עיך * בהרנותך לעיך:
 וימרו על ים * היו מקטכי אמה אמרו כסם שאבו ע לין מכאן מנד את חף המנריום עולום מנד אחר
 ויבואו אחריו עד שרמו הקכה לים והקיאם ליכסם אז וירא ישראל את מנרים מת לפיכך ויאמינו בה
 ש אכל מתחילה לא האמינו * ומאמינו * ויוליכסם בתהומות כמדבר ים סוף היה כמדבר דכתיב סגר עליהם
 יד המדבר וגומר דרך שלשת ימים וגומר: לא חכו לעבתו * לא קוולו: ויתאו תאוה * מי יאכילנו
 מי * כשר: וישלח רוץ בנפשם * ואף ה טרה בעם: ויקנאו למשה * כמדבר הכעסוהו כמו קכאונו כלל
 וי אל * מאמינו * תפתח ארץ וגומר כאה שחלק כבוד לכני קרה מלהוכיר אביהם תלה הקלקלה בדתן
 וי * ואכורם: ותבער אש * ותאכל את מקרובי הקטרת: איכל עשב * אין לך מתועב ומזוקן מן השור
 כד כשעה שהוא אוכל עשב שהוא מוכיח טרם דבה והוא מלוכלך בה * קא ריכו:

סוף: כיואמר להשמדם לולי משה
 בחרו עמד בפרץ לפניו להשיב
 חמתו מה שהיה: ^א וימאסו בארץ
 המדבר לא האמינו לדברו: ^ב
 ורננו באהליהם לא שמעו בקול
 יהוה: ^ג וישא ידו להסיל
 אורתם במדבר: ^ד ולהפול ורעם
 בגוים ולרדותם בארצות: ^ה ויצמדו
 לבעל פעור ויאכלו זכחי מתים:
 וכעיסו במעלליהם ותפרץ בם
 מנפת: ^ו ויעמד פניהם ויפלל ותעצר
 חמנפת: ^ז ותחשב לו לצדקה
 לדר ודר ער טולם: ^ח ויקציפו על
 מי מריבה וירע למשה בעבורם:
 כי המרו את רוחו ויבטא בשפתיו:
 לא השמידו את העמים אשר
 אמר ויהיה להם: ^ט ויתערבו בגוים
 וילמדו מעשיהם: ^י ויעבדו את
 עזביהם ויהיו להם למקש: ^{יא} ויבחו
 את בניהם ואת בנותיהם לשדים:
 למי וישפכודם נקידם בגיהם וכוניתיהם

אשר זכחו לעצמי כנענו ורחמנו
 הארץ בדמים:
 ויטמאו במעשיהם ויזנו במעלליהם:
 ויחר אף יהוה בעמו ויתעב את
 נחלתו: ^א ויתנס ביד גוים וימשלו
 בהם שנאיהם: ^ב וילחצום איביהם
 ויכנעו תחת ידם: ^ג פעמים רבות
 יצילם והמרה ימרו בעצתם ויכנו
 בעונם: ^ד וירא בצר להם בשמעו
 את רנתם ויזכור להם בריתו וינחם
 כרב חסדו: ^ה ויתן אותם לרחמים
 לפני כל שוביהם: ^ו הושיענו יהוה
 אלהינו וקבצנו מן הגוים להודות
 לשם קדשך להשתבח בתהלתך:
 ברוך יהוה אלהי ישראל מן
 העולם ועד העולם ואמר כל העם
 אמן הללויה:
 ספר חמישי
 קו
 פרטיב כי לעולם חסדו: יאמר
 באולי יהוה אשר נאלס חיד צר:
 ומארצות

בארץ חמדה: כשולוח מרגלים והנאיו דכה על הארץ: וישא ידו * כשנועה: ולהפיל ורעם כה * כה
 מאת תה טעה כגור עליהם סורכן הנית שהרי ליל טעשה באכ ככו זמחר הקכה הם ככו בכייה
 ואכיו אקבע להם בכייה לדורות: כי המרו * משה ואהרן: את רוחו * בשמעו כל המורים: ^ג
 כשפתיו * טבועה לכן לא תביאו את הקהל הזה וגומר: לא השמידו * בימי יוסע: את לא
 ש אשר אחר להם לא תמיה כל כשמה לא יטבו בארבע והם הכיחום לשבת בקרבם למח עיכד:
 כ ביד גוים * בימי השופטים בין שופט לשופט כנון עגלון וכוסן רשעים וסיסרא ופלסמים ומדין *
 וי פעמים רבות ויכלס כמה פעמים מכעיסים והוא מאריך אפו ומנוכלם: וירא ככר * מתוך תכלס: ער
 עו את רכסם * מתוך זכות אבות * ויזכור להם בריתו מתוך טבועה: ויכסם כרוב חסדו מתוך *
 כשמעו השועבו וגומר אף משה כללה כפסוק אחד ככר לך ומנאך וגומר * מן העולם ועד *
 ולס * מן עלמא דהוי כן כיה ועד עלמא דאין כיה: וימוכו בעיכס * כעשו ספלים בעיכס: ^ט
 ויכנו * גס עתה ק אליכו: קודו לכ * יאגרו גאולי * כשיפדס מיד נר:

ומאצות קבצם מפזרה ומפערב מצפון ומים יתנו כמד בר בשימון דרך עיר מושב לא מצאו רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף ויצעקו אל יהוה בצר להם מפזקותיהם יצילם וידריכם בדרך ישרה ללכת אל עיר מושב יודו ליהוה חסדו ונפלאותיו לבני אדם כי השביע נפש שוקקה ונפש רעבת לא טוב וישבי חשך וצלמות אסיר עני וברזל כי אמרו אמרי אל ועצת עריון נאצו ויבנע בעמל לבם בשלח ואין עזר ויצעקו אל יהוה בצר להם מפזקותיהם וישעם ויציאם מחשך וצלמות ומוסרותיהם ינתק יודו ליהוה חסדו ונפלאותיו לבני אדם כי שבר דלתות נהשר ובריתו ברזל נדע אוילים מדרך פשעם ומעונותיהם יתענו כי כל אכל תרעב נפשם ויגעו עד שערי

מות ויצעקו אל יהוה בצר להם מפזקותיהם וישעם ישלח דברו וירפאם וימלט משחיתותם יודו ליהוה חסדו ונפלאותיו לבני אדם כי ויזבח זבחי תודה ויספרו מעשיו ברנח ויודו הים באניות עשו מלאכה במים רבים וימשי יתוה ונפלאותיו במצורת ויאמר ועמד רוח סערה ותרום גליו ועלו שמים ירו ותחומות נפשם ברעה תתמוג וינועו בשכור וכל חכמתם תתבלע ויצעקו אל יהוה בצר להם ומפזקותיהם ויציאם וידריכם לדממת יחשו גליהם וישמחו כי ישתקו ויהם אל מחוז חפצם יודו ליהוה חסדו ונפלאותיו לבני אדם כי יורו ממותו בקהל עם ובמושם זקנים יחללוהו ישם נהרות למדבר ומצאי מים לצמאון וישמחו כי למרה מרעת יושבי בה כי ישם

מדר

תנו כמדבר ונזמר והולכי מדברות אף הם בריכי להודות שהי פעמים שהם תועים ורעבים וצמאים וידריכם ויכהנס לפיכך ודו לה חסדו יושבי חשך וצלמות אף האסירים בבית הסוהר בריכים להודות כשיובאין מבית אסיריהם כי המרו אמרי אף פורענות באה על האדם לא בעונו כי שבר דלתות נחשת שהיו כעולים בפניהם אוילים מדרך פשעם אשר מעונותיהם יתענו ביסורי תלאים אף הם מן הכרמים להודות יש סמיכות בפרעה זו ואלך לודרם בקיום אבך ודקן כי באצט לומר נצקו קודם גור דין כעבד לאחר גור דין איכס כעבד יאמר לטון שבר הוא וכן כמנהג ל סלע זקן והיתה ארצת יהודה למכרים לחנא וישמחו כי ישתקו הגלים ויפסם ויכהנס תמו לטון גבול ומתנס חכרו עם וחונתו את שאלו גבוליו שלכם בגבוליו וכן מחזה מול מחזה שלם פעמים כתבונא מחנתי וירוממוהו בקהל עם כריך לאודו באפיו כי עשרה יבזושם זכים ופרין מתיקו נורבא מרבין ושם כהרות למדבר כי אמר כותן וישוכי האזות לחודקן אף להיות בארץ מלחה מעשות פרו ישם מדבר לאנס מים כותן יסוב סרס לכיין ומחווה לקדמותו

מדר לאנס מים וארץ ציה למצאי עיר מושב יודו ליהוה חסדו ונפלאותיו לבני אדם כי ויזבח זבחי תודה ויספרו מעשיו ברנח ויודו הים באניות עשו מלאכה במים רבים וימשי יתוה ונפלאותיו במצורת ויאמר ועמד רוח סערה ותרום גליו ועלו שמים ירו ותחומות נפשם ברעה תתמוג וינועו בשכור וכל חכמתם תתבלע ויצעקו אל יהוה בצר להם ומפזקותיהם ויציאם וידריכם לדממת יחשו גליהם וישמחו כי ישתקו ויהם אל מחוז חפצם יודו ליהוה חסדו ונפלאותיו לבני אדם כי יורו ממותו בקהל עם ובמושם זקנים יחללוהו ישם נהרות למדבר ומצאי מים לצמאון וישמחו כי למרה מרעת יושבי בה כי ישם

למען יחלצו ידידיך הושעת ימיה וענני אלהים דבר בקרש אעלה אהלקה שכם ועמק סבות אמר לי גלעד לימ שדה ואפרים מעוז ראשי יהודה מחקקי מאב סיר רדזיעל ארום אשליך נעלו עלי פלשת אתרועע ימי כילני עור מבצר מי נהני עד ארום יתלא אלהים ונחתנו ולא תצא אלהים בצבאתנו יתבה לנו עזרת מצר ושואת שועת אדם כי באלהים נעשה חיל והוא יבוס צרינו למנצח לרוד מזמר אלהי תהלתו אל תהרש כי פי פירשענו מרמה עלי פתח דברו את לשון שקר ודברי שנאה סבבוני וילחמיני חנם יתחת אהבתי ושתנוני ואני תפלה וישמו עלי רעה תחת טובה וישנאה

לקדמותו וימנעו וישחמו והם מתחילה היו שוחין ומועטין מעונד רעה וינון וישם כנאן לע משפחות וישם הכניין משפחות ודעו כנאן רבים קפנה סתמה כמו לא תקפון את ידך ככין לבני כאין עמך אף כבודי אף כבודי הוא מה שאני משורר לך דא אף כבודי אף לפי כ כבודי לא חמכט לשורר לו ולא חמלוק לענמי כבוד אערה שחר דרך שאר מלכים השחר מעוררם ואני מעורר את השחר שאני קס חנות לילה שהכנר והכנור מעוררני כמו שאמר רבותינו כנור היה תלוי למעלה מחטמו של דוד כיון שהגיע חנות לילה רוח נפוכית מכשכת בו והוא מכנן מאליו מעל שמים וכעוב אחד אומר על שמים פירשו רבותינו כאן בעושין לשמה כאן בעושין שלא לשמה ועכ"ל סכל עמך וידיך תלויני כי אלהים דבר בקדשו שאלמוך ויבא העת ואעלון בדברו אהלוקה שכם אהלוקה ארץ אויבי לשראל שכם חלק כמו שכם אחד על אחיך ועמק סבות אמר מואב סיר רחמי כלומר עבדו ושמי כללי משמיס שממשיך כי על ארום אשליך עבדתי סיחו מלכיהם כועלין מעלין בדגלי אתרועע אריע להם קול ליהאם מעבי מי ויובלני למוות משיכו לפשו יד בערו מכריו מי שחכני כנר על ארום שהכיתי בהם בניא מלח שמנה עשר אף אלהי תהלתי אל תחרם על כל ישראל כאמר כי ישו רשע אויבי תמת אהבתי כי קח אותך ישעכוכו ואני תפילק ואני מתפלל אליך תמיד מנאמי רעה מחמ טובה שנעיס פלואכי

מדר לאנס מים וארץ ציה למצאי עיר מושב יודו ליהוה חסדו ונפלאותיו לבני אדם כי ויזבח זבחי תודה ויספרו מעשיו ברנח ויודו הים באניות עשו מלאכה במים רבים וימשי יתוה ונפלאותיו במצורת ויאמר ועמד רוח סערה ותרום גליו ועלו שמים ירו ותחומות נפשם ברעה תתמוג וינועו בשכור וכל חכמתם תתבלע ויצעקו אל יהוה בצר להם ומפזקותיהם ויציאם וידריכם לדממת יחשו גליהם וישמחו כי ישתקו ויהם אל מחוז חפצם יודו ליהוה חסדו ונפלאותיו לבני אדם כי יורו ממותו בקהל עם ובמושם זקנים יחללוהו ישם נהרות למדבר ומצאי מים לצמאון וישמחו כי למרה מרעת יושבי בה כי ישם

מדר לאנס מים וארץ ציה למצאי עיר מושב יודו ליהוה חסדו ונפלאותיו לבני אדם כי ויזבח זבחי תודה ויספרו מעשיו ברנח ויודו הים באניות עשו מלאכה במים רבים וימשי יתוה ונפלאותיו במצורת ויאמר ועמד רוח סערה ותרום גליו ועלו שמים ירו ותחומות נפשם ברעה תתמוג וינועו בשכור וכל חכמתם תתבלע ויצעקו אל יהוה בצר להם ומפזקותיהם ויציאם וידריכם לדממת יחשו גליהם וישמחו כי ישתקו ויהם אל מחוז חפצם יודו ליהוה חסדו ונפלאותיו לבני אדם כי יורו ממותו בקהל עם ובמושם זקנים יחללוהו ישם נהרות למדבר ומצאי מים לצמאון וישמחו כי למרה מרעת יושבי בה כי ישם

תחת אהבתי: הפקר עליו רשע
 וישטן ועמד על ימיו: בהשפטו
 יצאר שוע ותפלתו תהיה לחטאה:
 יהו ימו ומעטים פקדו תו יקה אחר:
 יהו בניו יתומים ואשתו אלמנה:
 ונעו נעו בניו ושלו ודרשו
 מהרבו תיהם: וקשנו שיה לכל-
 אשר לו וכוזו יתעו: אל-יהו
 לו משך חסד ואל-יהו חונן ליתומיו:
 יהו אהריתו להכרית פדור אהר
 ימה שמש: ויזכר עון אבותיו אל-יהוה
 וחטאת אמו אל-תמו: יהו נגד-יהוה
 תמיד ויכרת מארץ זכרם: יען אשר
 לא-זכר עשות הדוד וירדף איש-
 עני ואביו ונכאה לכב למותת:

כי שטן
 ששכח ימיו
 קרוב אל
 אלוהים
 סחור
 רגלי
 מדי
 לה
 קי
 סחור
 סחור
 סחור
 סחור

מקרבן בכל שנה בשבעים אומות ומבקשת לנשמים והם מרעים לו כשומר טוב: בהשטנו למיך
 יבא מדיך מחוייב ורשע: פקדתי גדולתו פדושתו אלה כעצו כמו ויפקד המלך פקדיו:
 ושאלו ודרשו מחברותיהם: הכל ישאלו עליהם מה כהיתה בפלונז ופלונזי מתוך קול חורכה שינא
 עליהם: ודרשו משמע וזאת אחריהם שהרי בקוד חטף קמץ וכן ושאלו מפי אחריהם הא משמע שיטלו
 אחריהם עליהם ויש לפתור ושאלו ממעקל חזק יהו משאלים על הפתחים: יקם כושה לכל אשר לו
 אדם הטורח מאד ולהוט לעשות דבר כופל בו לשון מתקם כלו מיטוף ומחלבט כמו וארכבותיה
 דא לא קאסן וכן פן תקם אחריהם אף טאן הים הכושה בעשו את עבודתו שכאמר ורב יעבד בעור
 לא יהיה הכושה כונע וקרב לכל אשר לו יקם שיטאנותיך כעצו יהי משפט הכושה בוקם וכשען על כל
 מוקו וזהו יעקב שהיה כושה בעשו את עבודתו שכאמר ורב יעבד בעור: מכ בדור אשר שיבה אחר כורתו
 וי שפילו וכרוץ לה יעול עליו כפי הדור הכולד בעולם לאחר שכשחט שמו שארטאמר אלה: עון
 אבותיו: עון שהגיה על אבותיו לאברהם שגרע חמש נשים מחייו לאביו גרם בהיון עינים וחטאת
 אמו: שהשחית דמה ושגרם להעלים יום קבורתה מן הבדיות שלא יקללה שיבה מכרימה כמו
 שכאמר ומת דבורה מיביקת רבקה וגומר אלון ככות: בלשון יוני קורין לאחר אלון שאכל אשר היה
 לי עקב עם של דבורה שמתה אמו והעליו מיתה: יהו: העונות האלה כנגד המיד: ויכרת מארץ
 זכרם: הוא ואלותיו: אשר לא זכר עשות חסד: לעסוק באלל אביו כמו שצעה יעקב כויד עדשים
 יז לכחם את ויחק שכחותיו היום מת אברהם: איש עני: ישראל: ויאהב קללה: קללתו של הבה שכער
 יח: יח: תהי לו: הקללה מעטה כנגד: מכ: ויילכס קללה: הכנים עצמו בקללה וכוחה לו עריקת עול
 הקרבן וכרתת פהים וקללת האומות: ולמות תמיד: חגורה וכן מוויח אפיקים דפה אודי החוקים
 עב עתם: בכל כעטמו: לשת ערב: כעצמי: לשון תשוק וטרף ואוטם בארצה שהוא כויד וכש
 ומטורף:

אשית איבך הדם לדגליך: סמטת
 עזב ושלח יהוה מציון רדה בקרב
 איבך: עמד רבת ביום חילך
 בהדריקו ש מדחם משחר לכ טל
 ילדתך: נשבע יהוה ולא יחם
 אתה כהן לעולם על דברתי מרבו
 צדק: אדני על ימיך סחן ביום
 אפוז מלכים: ידיו בניו מלאניות
 מחן ראש על ארץ צבה: מנחל

סמטת
 סמטת
 סמטת
 סמטת
 סמטת
 סמטת
 סמטת
 סמטת
 סמטת
 סמטת

ומטורף: מנחמי: ועטו כמעיל העוטה ועוטף כל הגוף לכל לבוש: כאם הלארטי: רכותיו
 דראוהו באברהם אביו ואבי אברהם כדברהם כאם הלאברהם שקראוהו העולם אדוני שמענו אדוני:
 שכ ליומי: התעבכ לתשועתי והתחולל לה אף ישיבה אלה עכבה וכן הוא אומר ותשבו בקדשי ליומי
 לתשועת ימינו: עד אשית איבך: אמרפל וכחיריו: מטה: לשון משען כמו כל מטה לחם: מטה
 עוד ישלם המנין כשתשוב מן המלחמה ואכסף עיפים ורודפים ושלח לך ה את מלכי בך מלך שלם
 להוציא לחם חייך: דם: במלחמה: בקרב איבך: לכעס: עמד ככות ביום חילך: כשתאסוף
 חיל לדוף אחריהם ותכלכו עמד וזוהיך לבאת עמך כמו שמינו וירק את חכיבו ילדי ביתו ולא יותר
 שעבר אשכול וממרא התכדכו מלקיחם לבאת לבכת אחריו בעורמו: בהדרי קדם מרחם משחר: זאת
 תהיה לך ככות הדרות קדושה שחי בך מוטן ארך שהכיר כולאו בן שלם שבים: מרחם משחר
 משפלת מן הרחם כמו משילין פירות דרך ארובה ביום טוב ואיבא דתני משחיריו: לך טל ילדותך:
 לך יתשב ילדותך דרכיו ושר שהתבהגת בהם בילדותך יהו לך ככעס כטל זה שהוא כעיס וכוס:
 בשפע ה' ולא יחם: לפי שהיה מתייר שלא יעכש על האוכלוסין שהרג כאמר לו אל ירא אכרם וגומר
 לא יחם על הטובה אשר דבר עליך: אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק: מאך נגא שהכוכת
 והמלכות להיות ככך יורשין את שם אבי אביך הכהונה והמלכות שכתבה לו: דברתי מלכי צדק יור
 יתורה כמו רבתי עם על דברתי מלכי צדק על פקודת מלכי צדק: אתה כהן יש במשמע כהן כהונה
 ושררה כמו וכני דוד כהנים היו: אדני: אשר היה על ימיך במלחמה: מחן ביום אפו: את ארבעה
 מלכים הוא ידיו כגויים מלא גויות זו היא בשורת ברית בן הבתרים שכאלו על מצרים וגם את הבנו אשר
 יעבודו דן אכתי: מלא גויות: אסיפת פגרים מלא לשון אסיפה כמו קראו אחריו מלא אשר יקרא עליו
 מלא רועים והכין דן מלא גויות את מצרים מת על שפת הים: מחן ראש על ארץ רבתי: זו היא דוגמת
 בנות חבקוק מחנת ראש מבית ראש פרעה שהיה ראש ושר על ארץ גדולה ושחשבה על כל הארצות
 כמו שכאמר מושל עמים ויפתחהו שהיו כל האומות תחת ממשלת מצרים: מנחל כדרך ושתה וגומר:
 מכלות הכהר כדרך הליכותו היתה ארבו שותה ולא היתה נריבה למי נשמים על כן היה מרים ראש
 ומשפאר יאור לו ואבי עשיתי: ענין אחר יש לפרש המזמור הזה כדוד: כאם הלארטי: על עסקי
 אדוני שאול כשהייתי כדף מפכו: לארבו על אדוני כמו ואמר פרעה לבני ישראל וישאלו אכתי
 שמקום לאשתי: שב ליומי: התעבכ וממתן לתשועתי: מטה עזך ישלח מנין: מכין מעשים
 גוונים המזוייני בידך לך עוד תמלך בנין וסם ישולח לך מטה עז ואז תרדה בקרב איבך: עמד
 בדבות ביום חילך: עם ישראל יתכדכו לעורתיך ביום שצצעה חיל כמו שמוצא בדברי הימים שהיו
 יקבני עליו מכל שנת ושבת בלכתי אל נקלג כפלו עליו מוכסה וגומר ומן הנדי בכללו אל דוד וגומר:
 * לך ג 34 3 כסדרו

בדרך ישתח על פניו ימים ראש:

קיא הללו יהי

אודה יהוה בכל לבב בסוד ישנים ועדה גדלים מעשי ויוה דרושים לכל הפציהם חוד ויהרר פעלו וצרתו עמרת לעד זכר עשה לנפלאותיו חנון ורחום יהוה טרף נתן ליראו זכר לעולם בריתו כח מעשיו הגוד לעמו לתת להם נחלת נשים מעשי ידיו אמת ומשפט נאמנים כל פקודיו סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישרי פרות שלח לעמו צוה לעולם בריתו קדוש ונורא שמו ראשית חכמה ייראת

יחזה שכל טוב לכל עשה

תחלתו עמרת לעד קיב הללו יהי אודה יהוה בכל לבב בסוד ישנים ועדה גדלים מעשי ויוה דרושים לכל הפציהם חוד ויהרר פעלו וצרתו עמרת לעד זכר עשה לנפלאותיו חנון ורחום יהוה טרף נתן ליראו זכר לעולם בריתו כח מעשיו הגוד לעמו לתת להם נחלת נשים מעשי ידיו אמת ומשפט נאמנים כל פקודיו סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישרי פרות שלח לעמו צוה לעולם בריתו קדוש ונורא שמו ראשית חכמה ייראת

פסדיו קדש מרפס משחר פשכול הדרות קדושה שהיו בך מכבודיך לך עול לרעותך ולדות טובה ופרק כאה שהים כך תהיה לך בעל שהיא נעים ועבד ותעשה לך פירות להללך: וכסבה הונומה שהמלכות תהא שלך עולמית: אמה כהן לעולם ואיוו מן הכהונה והכונה שהיא למעלה מהכהונת מלכי בך וזהו מלכות שהיא למעלה מהכהונה גדולה בשלטים מעלות: על דברתי מלכתי בך למעלה מהכהונת מלכתי בך שהיה כהן לכל עליון ואם תאשר אף הוא מלך היה מלוכה על הגוים לא היה מלוכה פשוטה כנגד ישראל: אדני יהיה תמוד על ימוך להושיעך אשר מחץ ביום אטו מלכתי: שכלתמו עם אברהם ועם יחזקע ועם ברוך ידיו בגוים מלא בויות ועוד בניו חוקיה בכך ידון באוכלוסי כמכריב קבוצ פגרים מתים וימוך כמכריב שהיא ראשה של כבדה ואשר שהיא ארץ רבה: אשר מחלל בדרך היה עושה פשתפאר ששתו אוכלוסיו מימי הירדן שאמר אבי קדמי ושתיתי מים ואכריב ונומה: על כן ימים ראש היה משתבח ומתפאר בגודלו: זכר עשה לכתל אבותיו: ומומר זה הוסיף באלף בית אמת אמת כדאש הסבוך ואתה באמצעותי וכן כלם מאלף ועד יתו וכמו כן ומומר השכי הראשון מדבר בשבתו של הקבה והשכי מספר בשבתו של ברוך ירא הקבה לשאלת שבתות ומועדים ואמת שבתו בהם וזכרת כי שבד הית כמכרים לפי שהוא סבון ורחום על בניו וחסן להנדוקים: טרף כהן ומוך: כח מעשיו הגוד לעמו: כשתתן להם בחלת נשים הודיעם כח ובורתו וחדרת תחומא כח לישאל מעשה בראשית לפודיעם שהארץ שלו ובירו להושיב בה כל מי שירטה ולעקור אלו ולהושיב אחרים שלא יוכלו האמות ליור לישאל גזל האמת שכשתם ארץ שבעה נים: סמוכים להם פקודיו על סוף עד מחוקק בשוכן ואזהרות והפטרות קבועות וז על זכרם ולדרוש והו שאמר שלמה חוקקו עאדוי שש קאב ב וג: דוד ישרים יאשר ובורך יהו ורעו זלח כחשן איר כמו הודו ומדרשו הוא ענמו כחיל כעשה להם אור כמו האור ונשעי: שוץ אים חוק ומלה גוי שמוקלים ומלוה להם ואיכו מדקדק לומר אין יכולת בידו ואת דבריו הכריכו לו במאלכל וכמתה וככמות מאלכל במשפט וכמה וחס על כסיו: וכלכל דבריו במשפט: מכהו חפיו: ככון לבו באמן לבו ליהודו: סמוך לבו כשמן וכטומ על הקבה:

היום כבכודי רשע יראה וכעס

שניו יחוק ונמס תאורה רשעים האביר קיג הללו יהי אודה יהוה בכל לבב בסוד ישנים ועדה גדלים מעשי ויוה דרושים לכל הפציהם חוד ויהרר פעלו וצרתו עמרת לעד זכר עשה לנפלאותיו חנון ורחום יהוה טרף נתן ליראו זכר לעולם בריתו כח מעשיו הגוד לעמו לתת להם נחלת נשים מעשי ידיו אמת ומשפט נאמנים כל פקודיו סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישרי פרות שלח לעמו צוה לעולם בריתו קדוש ונורא שמו ראשית חכמה ייראת

פסדיו קדש מרפס משחר פשכול הדרות קדושה שהיו בך מכבודיך לך עול לרעותך ולדות טובה ופרק כאה שהים כך תהיה לך בעל שהיא נעים ועבד ותעשה לך פירות להללך: וכסבה הונומה שהמלכות תהא שלך עולמית: אמה כהן לעולם ואיוו מן הכהונה והכונה שהיא למעלה מהכהונת מלכי בך וזהו מלכות שהיא למעלה מהכהונה גדולה בשלטים מעלות: על דברתי מלכתי בך למעלה מהכהונת מלכתי בך שהיה כהן לכל עליון ואם תאשר אף הוא מלך היה מלוכה על הגוים לא היה מלוכה פשוטה כנגד ישראל: אדני יהיה תמוד על ימוך להושיעך אשר מחץ ביום אטו מלכתי: שכלתמו עם אברהם ועם יחזקע ועם ברוך ידיו בגוים מלא בויות ועוד בניו חוקיה בכך ידון באוכלוסי כמכריב קבוצ פגרים מתים וימוך כמכריב שהיא ראשה של כבדה ואשר שהיא ארץ רבה: אשר מחלל בדרך היה עושה פשתפאר ששתו אוכלוסיו מימי הירדן שאמר אבי קדמי ושתיתי מים ואכריב ונומה: על כן ימים ראש היה משתבח ומתפאר בגודלו: זכר עשה לכתל אבותיו: ומומר זה הוסיף באלף בית אמת אמת כדאש הסבוך ואתה באמצעותי וכן כלם מאלף ועד יתו וכמו כן ומומר השכי הראשון מדבר בשבתו של הקבה והשכי מספר בשבתו של ברוך ירא הקבה לשאלת שבתות ומועדים ואמת שבתו בהם וזכרת כי שבד הית כמכרים לפי שהוא סבון ורחום על בניו וחסן להנדוקים: טרף כהן ומוך: כח מעשיו הגוד לעמו: כשתתן להם בחלת נשים הודיעם כח ובורתו וחדרת תחומא כח לישאל מעשה בראשית לפודיעם שהארץ שלו ובירו להושיב בה כל מי שירטה ולעקור אלו ולהושיב אחרים שלא יוכלו האמות ליור לישאל גזל האמת שכשתם ארץ שבעה נים: סמוכים להם פקודיו על סוף עד מחוקק בשוכן ואזהרות והפטרות קבועות וז על זכרם ולדרוש והו שאמר שלמה חוקקו עאדוי שש קאב ב וג: דוד ישרים יאשר ובורך יהו ורעו זלח כחשן איר כמו הודו ומדרשו הוא ענמו כחיל כעשה להם אור כמו האור ונשעי: שוץ אים חוק ומלה גוי שמוקלים ומלוה להם ואיכו מדקדק לומר אין יכולת בידו ואת דבריו הכריכו לו במאלכל וכמתה וככמות מאלכל במשפט וכמה וחס על כסיו: וכלכל דבריו במשפט: מכהו חפיו: ככון לבו באמן לבו ליהודו: סמוך לבו כשמן וכטומ על הקבה:

הקבה: ראשי יראה וכעס לטון בעל כמו וכעס לפיכך קנוד חבו קין וחני פתח וסעו למטה: מן כה אלה יבין כשמים ובארץ שהיא מנביה לכת ומשיל לראש: מנביה ומשילי מקימי להושיב משיבי כלם זוד יערה בהם בעקרת הכות: זון שהיא בעקרה וישיבה: אש הנבים שמה כי הלה זכר ילדה ניון אש כמיה: מעם ליעו: עם שפת לטון אחד שאיכו לטון הקדש: חכרות אש כועו לא תראה עם עומק ספק וגומר וכן ולמד כאלכות יז כוז כמנוכחה שהיא לטכה כספר עזרא: הית יהודה לקדשו: לקחה יהודה לגורל מכלו וקדושתו וזף הם קדשו שמו ביודות הם כענן שאמר שרי יהודה דגמתם וכמו כן למדש באלדה מקרא זה היתה יאודה לקדשי שקץ כסון לתוך הים ואמר אבי ארד תחלה והו שאמר היתה יהודה לקדשו: הירדן יסוב לחמור: סכל מימי בראשית כקעפי: חולי ארץ: המחולל ארץ יוד ומירה כו כמו מנביה ומשילי וההפכי: למשיבו מים: עז ומירה כמו יו של ומיה יעה: לא לבו: לא בשילכו ובכוסר משכימ תפשה עמנו: כילשמך קטו ין ככודי כדי שלא יאמרו אים כן אלהים: ולא ימישו לטון ימושי אבי: ידאי ה אלו הנבים: יב

כאילים נבעות כבני צאן: מלפני ארון ח' ארץ מלפני אלוה ועמב: החפני הצור אנס מים חלמיש למעיני מים קטו לא לנו יהוה לא לנו כי לשמך תן כבוד על חסדך על אמתך: למח ואמרו בניו איה נא אלהים: ואלהינו בשמים כל אשר הפץ עשה: עצביהם כסף וחכ מעשה ודי אדם פה להם ולא ידברו עינים להם ולא יראו: אונים להם ולא ישמעו אף להם ולא ירחו: ידיהם ולא ימושון רגליהם ולא יהלכו לא יהנו בגרונם: נמוהם יהו עשיהם כל אשר בטח בהם: ישראל בטח ביהוה עורס ומננס הוא: בית אהרן בטחו ביהוה עורס ומננס הוא: ראי יהוה בטחו ביהוה עורס ומננס הוא: זכרו יברך את בירת ישראל יברך את בית אהרן: יברך יראי יהוה

הקבה: ראשי יראה וכעס לטון בעל כמו וכעס לפיכך קנוד חבו קין וחני פתח וסעו למטה: מן כה אלה יבין כשמים ובארץ שהיא מנביה לכת ומשיל לראש: מנביה ומשילי מקימי להושיב משיבי כלם זוד יערה בהם בעקרת הכות: זון שהיא בעקרה וישיבה: אש הנבים שמה כי הלה זכר ילדה ניון אש כמיה: מעם ליעו: עם שפת לטון אחד שאיכו לטון הקדש: חכרות אש כועו לא תראה עם עומק ספק וגומר וכן ולמד כאלכות יז כוז כמנוכחה שהיא לטכה כספר עזרא: הית יהודה לקדשו: לקחה יהודה לגורל מכלו וקדושתו וזף הם קדשו שמו ביודות הם כענן שאמר שרי יהודה דגמתם וכמו כן למדש באלדה מקרא זה היתה יאודה לקדשי שקץ כסון לתוך הים ואמר אבי ארד תחלה והו שאמר היתה יהודה לקדשו: הירדן יסוב לחמור: סכל מימי בראשית כקעפי: חולי ארץ: המחולל ארץ יוד ומירה כו כמו מנביה ומשילי וההפכי: למשיבו מים: עז ומירה כמו יו של ומיה יעה: לא בשילכו ובכוסר משכימ תפשה עמנו: כילשמך קטו ין ככודי כדי שלא יאמרו אים כן אלהים: ולא ימישו לטון ימושי אבי: ידאי ה אלו הנבים: יב

מלפני ארון ח' ארץ מלפני אלוה ועמב: החפני הצור אנס מים חלמיש למעיני מים קטו לא לנו יהוה לא לנו כי לשמך תן כבוד על חסדך על אמתך: למח ואמרו בניו איה נא אלהים: ואלהינו בשמים כל אשר הפץ עשה: עצביהם כסף וחכ מעשה ודי אדם פה להם ולא ידברו עינים להם ולא יראו: אונים להם ולא ישמעו אף להם ולא ירחו: ידיהם ולא ימושון רגליהם ולא יהלכו לא יהנו בגרונם: נמוהם יהו עשיהם כל אשר בטח בהם: ישראל בטח ביהוה עורס ומננס הוא: בית אהרן בטחו ביהוה עורס ומננס הוא: ראי יהוה בטחו ביהוה עורס ומננס הוא: זכרו יברך את בירת ישראל יברך את בית אהרן: יברך יראי יהוה

Marginal notes in Hebrew script, likely from another page or a commentary, including fragments of text and words like 'שם', 'אמר', 'ועל', 'כי'.

תהלים קטו קיו קיז תהלים

יְהוָה חַסְדֵיכֶם עִם־הַגֹּלִים יִי יָסֵף
 יְהוָה עֲלֵיכֶם עֲלֵיכֶם עַל־בִּנְיָם
 בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה עֲשֵׂה שָׁמַיִם
 וְאָרֶץ
 וְחַדֶּשׁ נַחַת לַבְּנֵי אָדָם
 חַמְתִּים יְהַלְלוּיָהּ וְלֹא כֹל־יָרֵד
 דָּוָמָה
 וְעַד־עֹלָם יְהַלְלוּהָ
 קִי
 יְהוָה אֵת־קוֹלֵי תַחֲנוּנֵי
 אָזְנוֹ לִי וְבוֹיָא אָקְרָא
 חָבְלֵי־מָוֶת וּמְצָרוֹ שְׂאוֹל מַצְאוּנֵי
 צָרָה וְיָבֵן אֶמְצֵא
 אָקְרָא אַנְהָ יְהוָה מִלְּטָה נַפְשִׁי
 הַיָּנוּן יְהוָה וְצִדִּיק וְאֱלֹהֵינוּ מִרְחָם
 שְׁמַר פְּתָאִים יְהוָה יְהוָה וְהִיא וְהִיא
 יְהוָה שִׁיעָה
 שׁוּבֵי נַפְשִׁי לִמְנוּחֵי

תהלים קטו קיו קיז תהלים

כִּי־יִחוּתְגַמֵּל עָלָיְכִי
 נַפְשִׁי מִמוֹת אֶת־עֵינֵי מִן־דְּמַעַת אֶרֶץ
 רַגְלֵי מִדְרָה
 אֶתְהַלֵּךְ לַפְנֵי יְהוָה
 בְּאַרְצוֹת חַיִּים
 אַנְי עֲנִיתִי מֵאִדּוּ
 אֲנִי אִמְרֵתִי בַחֲפֹז
 כָּל־הָאָדָם כֹּזֵב
 כָּל־תַּנְמוּלוֹתָי עֲלוּ
 אֶשְׂאוּבֶשׁ יְהוָה אָקְרָא
 לַיהוָה אֶשְׁלֵם נַגְדְּהָ נֹא לְכֹל־עַמּוֹ
 יַיִקָּר בַּעֲשֵׂי יְהוָה חַמוּתָהּ לַחַסְדֵינוּ
 אֵת־יְהוָה כִּי אֲנִי עֲבָדְךָ
 בְּךָ אִמְתָּךְ פִּתְחַת לְמוֹסְרֵי לֵךְ אָזְבַח
 וּבַחֲתוּתָהּ וּבִשְׁמֵי יְהוָה אָקְרָא
 לַיהוָה אֶשְׁלֵם נַגְדְּהָ נֹא לְכֹל־עַמּוֹ
 בַּחֲצֵרוֹתֵי בַיִת יְהוָה בִּתְּיֹכֶנִי יְרוּשָׁלַם
 הַלְלוּהָ
 הַלְלוּ אֶת־יְהוָה כָּל־גֹּיִם שְׁבָחוּהוּ

Commentary on the right page, including a large red initial 'כ' and Hebrew text explaining the verses. It discusses the relationship between the king and his subjects, and the king's role in justice and mercy.

תהלים קיז קיח קיח

כָּל־הַדְּמָיִם
 וְאִמְרַת יְהוָה לַעֲוֹלִים חָלְלוּהָ
 קִיחַ
 הוֹדוּ לַיהוָה
 צִיַּטֵּב כִּי לַעֲוֹלָם חֲסָדוֹ
 נֹא יִשְׂרָאֵל כִּי לַעֲוֹלָם חֲסָדוֹ
 נֹא בַיִת אֶהְיֶה כִּי לַעֲוֹלָם חֲסָדוֹ
 וְאִמְרוּ נֹא יִשְׂרָאֵל יְהוָה כִּי לַעֲוֹלָם
 חֲסָדוֹ
 מִן־חַמְצַר קִרְאתִי יְהוָה עֲנֵנִי
 כִּמְרַחֵב יָדַי וְיִחוּת לִי לֹא אֵיזָאֲמַחַח
 יַעֲשֵׂה לִי אָדָם
 יְהוָה לִי בַעֲזָרֵי וְאַנְי
 אָרְאָה בִשְׂנְאָי
 טוֹב לַחֲסוֹת בֵּיהוָה
 מִבְּטָח בָּאָדָם
 טוֹב לַחֲסוֹת בֵּיהוָה

Commentary on the left page, including a large red initial 'כ' and Hebrew text explaining the verses. It discusses the king's wisdom and justice, and the king's role in protecting the weak and the poor.

תהלים קיח קיח קיח

מִבְּטַח בְּיָדֵיכֶם
 בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילֵם
 סִכְכּוֹנֵי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילֵם
 סִכְכּוֹנֵי כְבוֹדֵיכֶם דַּעְכוּ כַּאֲשֶׁר קוֹצִים
 בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילֵם
 לִנְפֹל וְיְהוָה עֲזָרוּנִי
 וְיִחַי לִי לַיְשׁוּעָה
 בַּאֲהַל־צִדִּיקִים
 יִמִּין יְהוָה עֲשֵׂה חַיִּל
 יְהוָה עֲשֵׂה חַיִּל
 אַחִיהָ וְאֶסְפַּר מִעֲשֵׂיהָ
 יְהוָה לִי לַעֲוֹלָם
 יְהוָה לִי לַעֲוֹלָם
 יְהוָה לִי לַעֲוֹלָם

Commentary on the left page, including a large red initial 'כ' and Hebrew text explaining the verses. It discusses the king's power and the king's role in maintaining justice and order.

שערי צדק אבא כס אודה יהוה :
 זה השער ליהיה צדיקים יבאו בו :
 אורך ביענותי ותהי לי לישועה :
 אבן מאסות בנינים היתה לראש
 פנה : כי מאת רוח היתה ואתה יהוה
 גפלאת בעינינו : זה היום עשה
 יהוה נגילה ונשמחה בו : כי אנא
 יהוה הושיעה נא : אנא יהוה
 הצלה נא : ברוך רבא בשם
 יהוה ברננתכם מבית יהוה : כי אל
 יהוה ויאר לט אסור דג בעתים
 עד קרנות המובן : כי אלי אתה
 ואורך אלהי ארוכך : כי הודו
 ליהוה כי טוב כי לעולם חסדו :
 קט אשרי תמימי
 דרך ההלכים בתורת יהוה : אשרי
 בצרו עדתיו בכל לב ירושוהו :
 אף לא פעלו עולה בדרכיה לכו :
 אתה צויתם פקדין לשומר מאד :
 אחיה גדוד עמנו : יכור יסוריה י על מעשה בתי טבע ביוסורין כגון מחסת הכנסה ישלם ארבעתים
 טשה חלסים בנטורפ דוד : ולמית לח כנעני : שבחמר גם העשיר חטאתך ולא תמות : פתחו לנו
 שרי צדק : ואילו הן שערי צדק אותם השערין של כמי כנסיות ומדרשות אשר הם לה והנדיקים באים
 כהם : אורך ביענותי : מכאן ואילך אמר דוד ושמאל ימי ואחי דוד כמו שמפורסם בערביו פסחיו מי
 סאמר והלה אמרה זה : אף לה פעלו עולה : אשריהם אם כל זה בהם : בדרכיו הלכו : אף על פי
 שלא פעלו שיהיו חין סכרם שלם אלף אם כן בדרכיו הלכו וכן הוא אומר סור מרע ועשה טוב חף על פי
 פני שאתה סר מרע חין הכל שלם אלף אם כן מעשה טוב מדרם אנדרה : אחלי יכחו דרכי : חף יסוד
 בתיבה הכולל ממונ לפרקים כמו חף שבחומיו באזוכים וחף של אסור שמן אחלי מילותי אלו הן
 סיכורי דרכי וכן אחלי דרכי לפני הכהן אשר בשמרון ונומר ברכי אדוכי להתפלל שילך לפני הכהן
 אשר בשמרון : לאן אחלויה ש הטיט גלגו כלדם האומר הלואי והייתי כמי וחכם : כלבי נפתתי : לא
 יו כחתי להסתחך מומי : אשעע : אשמק כמו ושמעו אל עדותי ושל יעשו בדרכי סקר :
 יו גמול על עבדך : דבר שאחיה בו בגמול חסדך : נפלות מתורתך : דרכים המכוסים בה מוכס
 יט מוכסים מה מתורתך נפלותם שפירושי תורתך מוכסים מה מוכסים מה : גל אנכי בארץ ימים
 כ מועטים : אל תסתמר מומי מותיך הפעלות שאוכל לקיימם שחס לא עכשווי אומתי : נדמה משתכרת
 בפשי חמת נזאה כמו גרם הרמל ונבקש קבר למאכה עם ומאכ אנכי את גאון יעקב ושטחה לשון
 סקר :

למאכה אל משפטך בכל עת : כי
 בערת זדים ארורים השנים מצותיך :
 ככל גל מעל חרפה וכזו כי עדתיך
 נצרתו : כי גם ישבו שרים כי נדברו
 עבדך ישיח בחקך : כי גם עדתיך
 שעשעי אנשי עצתי :
 כי דבקה לעפר נפשי חני בדברך :
 כי דרכי ספרתי ותענני למדני חקך :
 כי דרך פקודיך תבינני ואשיחה
 ונפלאתיך : כי דלפה נפשי מתונה
 קימני בדרכיך : כי דרך שקר הסר
 ממני ותורתך חנני : כי דרך אמונה
 כהרתי משפטך שותי : כי דבקותי
 בעדותיך יהוה אל תבישני : כי דרך
 מצותיך ארוץ בית רחוב לבני : כי
 חורני יהוה הדרך חקך ואצנה עקב :
 לדי הבינני ואצנה תורתך ואשמרנה
 בכל לב : כי הדריכני בנתיב מצותיך
 פירבו הפצתי : כי הט ליבי אל עדותיך
 ואל אל בצע : כי העבר עיני מראית

שכר : גל מעלי : לשון גלגול כמו ונגל אתה הלבן : כי כדרכי : אף על פי שמלכי אומות העולם כס
 ותלוננים עלי שאבי עוסק בתורה בידך שעשועי עסקי : חייכי כדברך : כמו שהבטחתני על ידי כס
 הנתיב טובה : דרכי ספרתי : לך את ברכי ואת מטותי ואתה עשיתני : דלפה נפשי : בטעה כלומר כס
 כחסרת והולכת : ומשפטך שותי : שותי ענמי למשפטך ובקבתי בעדותך לבחור בדרך אמונה לך
 איני שואל דרך שקר הסר ממני : ואכרעה עקב : אמרנה בכל מענותי ועקבי כמינותיה לשון גל
 עקבים טרלץ כלפי : הקם לעבדך אמתך : אשר הבטחתני : אשר ליראתך : שהיה איני וזרעו ל
 יראו שמך ששל ונחת : כן הבטחתני אם ישמרו בידך את דרכם וגומר : הכפנר הרפתי : מהו לי על אחי ל
 שון ושיכ לא וכלו אובי לחרפי בו : כי משפטך טובים : וכבר איני מקבל עלי לשלם הכנסה
 ארבעתים : ויבאלי : חשועתך הבא אלי כאמתך מהבטחתני : ואל תכל משי דבר אמת : ואל
 מכלל משי דבר אמת כמו יונל אלהים את מקום אביכן : מנאמי : דבר אמת עד ואל בכל הוראותי
 וככל דיכי שלא אכשל בהם : וקלתי : קיומי : ואתה לכה ברחבה : כהלכה הרווחת ומשועת
 בושרל : דרשתי : בקסתי : זכר דבר : אשר וחלמתי על ידי כתך הכניא לעבדך : משפטך כס
 מעולם : שאתה מביא ובורין וסוד ממקדך וכולם ועל כן אתבקש :

משעים עזי תורתך זי זמירות
הו לי חקיק כבית מנורי זכרתי
בלילה שמך יהוה ואשמרה
תורתך זאת היתה לי פיקודי
צרתיו

חלקי יהוה אמרתי לשמר דברך
כלית פניך בכל לב דגני
כאמרתך ששכתי דרכי ואשיב
רגלי אל עדותי השתולא
התמהמהתי לשמר מצותיך

הגלתי רשעים עוונותי תורתך לא
שכחתי פקודות לילה אקום להודות
לך על משפטי צדקך חכר אני
לכל אשר יראוך ולשמרי פקודיך
חסדך יהוה מלאח הארץ חקיק

למדני טוב עשית עם עבדך יהוה
פדברך טוב טעם ודעת למדני
פי במצותיך האמתיות טרס אענה

אני שגנ עתה אמרתך שפרתי
טוב אתה ומטיב למדני חקיק
טפלו עלי שקר ודים בכל
לכי אצר פקודי טפס בחלב
לבס אני תורתך שעשיתי

טוב לי כי ענית למען אלמד
חקיק טוב לי תורת פיך מאלפי
זהב וכסף ריך עשוניו וכוונני חבינני
ואלמדה מצותיך יראיך יראוני
ושמחתי לדברך יחלתי ידעתי

יהוה כי צדק משפטך ואמינה
עניתני יהוה חסדך לנחמתי
כאמרתך לעבדך יבאוני רחמיך
ואחיה כי תורתך שעשיתי יבשו
ודים כי שקר עוונותי אני אשוח

בפקודיך ישובו לי יראיך וידעו
עדתי יהוה לבי תמים כחקיק למען
לא

לא אבושי פולתה לתשועתך נפשי
לדברך יחלתי בלו עיני לאמרתך
לא אבד מת תשומתי כיהייתי
בנאד בקיטור חקיק לא שכחתי
צמה ימי עבדך מת תעשה ברדפי
משפט פרו ליוזים שיהות אשר
לא כתורתך כל מצותך אמונה
שקר רדפוני עורמי כמעט פלוגי
בארץ ואני לא עזבתי פקודיך

בחסדך חני ואשמך עדות פיך
לעולם יהוה דברך נצב
בשמים לדר ודר אמונתך בוננת
ארץ ותעמד למשפטך עמדו
יהוים פי תבל עבדך רגלי

תורתך שעשיתי אז אבדתי בעיני
לעולם לא אשכח פקודיך כי גם
חיותני לך אני הושועני כי פקודיך
דרשתי לקור רשעים לאבדני
עדתך אתבונן לכל תכלה

ראיתי קר רחבה מצותך מאד
מה אהבתי תורתך כל
היום היא שיהתי מאיבת חכמי
מצותיך פי לעולם היא לוי ככל
מלמדי השכלתי פי עדותיך שיהיה
לי מוקנים אתבונן כי פקודיך
צרתיו מכל אחר הע כל ארתי
רגלי למען אשמך דברך ממשפטך
לא סרתי ביה אתה הורתני מה
צמלצולחני אמרתך מדבש לפי
מפקודיך אתבונן על פן שנאתי
כל ארץ שקר

גד לרגלי דברך ואזר לנתיבותי
גשבעתי ואקיימה לשמר משפטי
צדקך נענית עד מאד יהוה חני
בדברך נדבות פירצה נא יהוה
ומשפטך למדני נפשי בכפי תמר
ותורתך לא שכחתי נתנו רשעים
בחר ומפקודיך לא תעיתי נחלתי

עדותך

עון אף אם גרושה היא כתיב עיניו בה כל הנוגע לא יקסם כלתה כעשי אופה כלו עיני גרום
במולד עד כי כלו ככאד בקיטור ככאח של עור המתייבש בעשן חתי העשה שאלהה ביום
שקר דרסונו לשוא דרסונו אויביו כרו לוי שחו לא כדורה הבאוס לפסלמי כל מנותך אמונה
מואבי ולא מואבית זהם על סקר דרכו לאסרני כמעט כלובי כלל הייתי אהיה בארץ ואני עמדי
על כורתי וכן לי קווי רשעים לאסרני מהא בקהל לכל תכלה ומואר לפסל ולפסל בה וכן מתחת
למוסרו לכל תפלה לכל קיום דבר ען ונכול אכל מנותך ארץ ונכול לתכליה מנאית
פאויכי סחכוכי מנותך על דואו ואחאקופל אמר דא אחיש לכו משפח אלהה דה לכתא לעולם כוד
הקורה בידו שכן חכל מלמדי השכלתי מזה למדתי קבת ומה למדתי קבת שיהה לי כל שיחתי
קיתה כס כלאתי רגלי מעשתי כמו אשר כליתי היום יבוא בדמים כולנו כמי קו
כר לרגלי דברך כשאני בא להורות הוראה אני רואה בתורה והיא משרת אותי ען האסור
פמניל את האדם מן הפחיתים כעשיתי עמי וסכל כמו לעבות מכבי וענה
ת דגם יוכתן וימחק ועמי אשוב כמה לטיב קויבו כדברך כעשיתי חולי הוא
שחמו עוית פלסון משכה כדכתי פי דברי רגלי שמי ממדכ לך כל כדכתי
כעשי כעתי קמוד סדבה נקטכתי בהכבות רבות קרובות לתייה וא

עדותיך לעולם כרששו לבי הנה
 זכר נשית לבי לעשות חקידך לעולם
 עקב: על ידוע שכן מה שכתוב וי
 סעפים שנאתי ותורתך אהבתי
 סתרי ומנני אתה לברך יחלתי
 סורו ממני מרעים ואצרה מצות
 אלהי: סמכני באמרתך ואחיה
 ואל תבישני משברי: סערי
 ואושעה ואשעה בחקידך תמדי
 סלית כל שנים מחקידך בישקר
 סליתם: סליתם השבת כל
 רשעי ארץ לכן אהבתי עדותיך
 סמך מפחדך בשרי וממשפטך
 יראתי:

עשיתי משפט וצדק כל תנוחני
 לעשקי: זכר ערב עבדך לטוב אל
 יעשקני זדים: זכר עני כרו לשיעתך
 ולאמרת צדקך: זכר עשה עם עבדך
 כחסדך וחקידך לפדני: זכר עבדך אני
 חבינני ואדעה עדותיך: זכר עת לעשות
 ליהוה חפרו תורתך: זכר על כן אהבתי
 מצותך מזהב ומפז: זכר על כן כל
 פקודי כל ישראל כל ארח שקד
 שנאתי: זכר פלאית
 עדותיך על כן נצרתם נפש: זכר פתח
 דברך יאיר מבין פתים: זכר פועלת
 ואשאפה כיל מצותיך יאבת: זכר פנת
 אלי וחנני במשפט לאהבי שמך: זכר
 פעמי

פכחתי: לעולם עקב על מעגלותם ועל כחיותם: סעפים שאלתי חושני מחכות און כמו לכן
 סעפים שיכובי על שתי הסעפים כשאתה קורא סעפים הוא עם החמשה וכשאתה קורא סעפים כופל
 הלשון על החושבים אותה: ואשעה בחקידך ואמסך כמו אל ישעו דכר שקד דה ואשעה לשון
 סטור וסגן כדמתרגו ולסכיה ולשועין: סלית דהסת כחם למרמם כמו כלה כל אכירי ה
 סמך כמו סמך סערת בסרי כרדס פעמל דשערותיו הר יוד בלעז: וואספעטך יראתי מסורעבות
 גזרותיך: ערב עבדך לשון הכלה גארנט אה בלעז היה ערב בשבילי לכנר הדעה:
 ולאמרת נדקך הכטחה שהכטחתי: עת לעשות לה וגומר מוסב על חקידך שלטניו הבינני
 ואדעה עדותיך להבין עת לעשות לשמך איד ישאו אוחס שהפרו תורתך למכיל רגון וסליחה ותמנא להם
 ואשעה כן על כל עבירה סבירי ורבויתו דרשו ממנו שעובדין על דברי תורה כדי לעשות סייג וגדר
 לישראל כגון גרעין ואלו הו כהר הכרמל שהקריבו כנוה עוד דאית כדרש באגדה העושה תורתו
 פתים מפר כרית שאלם כרדך להות יגע כהורה כל שעות היום: על כן אהבתי על אשר אהבתי
 מצותיך דאין לך ללמדני עמ רבון ומה אעשה לך ומרנני יש על כן הרבה שפתרו על אשר כמו כי על
 כן ראיתי סדך כי על כן דעת חכמתו על כן יתרה עשה: כל פקודי כל ימתי כל פקודי כל דבר
 אשר כוונת ביהותך ישרתי ישרו בעי ואחתי עליהם ישרו על זה כדי אשר שתחול ותרה לי:
 פלית עדותיך מכוסים הם וכפלים עדותיך מבי אלה יש מנות קלות שהרבתה במקרן סכרן כגון
 סלית הקטן: על כן כנראה כשני כלם כי לא כודע איה יכשר: פתח דברך יאיר תחילת דברך
 יפוש אל שאתה המוכן סתאים באייר חכני אשר הונא חידך הודיעה הטיבה שעשית להם
 עבדים לדעת כי ארון אתה להם יקבלו אלהותך עליהם לא יסוה לך אלהים אחרים
 גורת גזרותיך לא פתח דברך יאיר תחילת דברך כמעשה כראשית יהי אור: מלך
 ויהי אלהי יתתי דברך תורם תחואל: ואשאפה לשון כליעה כמו שאשפה רוח:

פעמי הכן באמרתך ואל תשלט בי
 כל און: פדני מעשק אדם ואשמה
 פקודיך: פניך האר בעבדך ולפדני
 את חקידך: פני פלגמים ירדו עני על
 לא שמרו תורתך:
 צדיק אתה יהוה וישר משפטך:
 צדק צדק עדותיך ואמונה מאד:
 צמתני קנאתי כי שכחו דברך
 צרי: צרופה אמרתך מאד עבדך
 אהבתי: צעיר אנכי ונבזה פקדך
 לא שכחתי: צדקתך צדק לעולם
 ותורתך אמת: צר ומצוק מצויני
 מצותך שטעני: צדק עדותיך
 לעולם הבינני ואחיה:
 קראתי בכל לב עני יהוה חקידך
 אצרה: קראתיך הושיעני
 ואשמה עדותיך: קרמתי בנשף
 ואשועה לדברך יחלתי: קרמו

עיני אשמרות לשיח באמרתך:
 קולי שמעה כחסדך יהוה במשפטך
 חייני: קרבו רדפי ומה מתורתך
 רחמי: קרוב אתה יהוה וכל
 מצותיך אמת: קרם ידעתי מעדותך
 כי לעולם יסרתם:
 קני ראה עני וחלצני ביה תורתך לא
 שכחתי: קני ריבה ריבי ונג אלני
 לאמרתך חייני: קני רחוק מרשעים
 ישועה ביה חקידך לאדרשו: קני רחמיך
 רבים יהוה במשפטך חייני: קני רבים
 רדפי וצרי מעדותיך לא נשיתי:
 קני ראיתי בגדים ואתקוטטה אשר
 אמרתך לא שמרו: קני ראה בני
 פקודיך אהבתי יהוה כחסדך חייני:
 קני ראש דברך אמת ולעולם כל
 משפט צדקך:
 קני שרים רדפוני חנם ומדברך פחד
 לבי:

פדני מעשק אדם מיצר הרע העושה את הנדויות: בפירושים אחרים מנאלי סבני מעשק אדם
 מעשקו ס' חס: ממתני כאלו: הקבאה שאכזמקאל לשמך על השוכחי דכרך היל בזמתת אותי
 ומקנטת אותי בהם: מנאלי: צעיר אנכי וכנוה בלח דוד הוא הקטן ככזו אני להקטין עממי אבל
 עובקי תורה להתלמדו כי פקודיך לא שכחתי ולכלכל בהם כנדרקך שנתוכן נדק ואמת
 עולמית ואף כי מנאכזבדות היו הם עסקי ולעולם הכיכבי בדקס ואחיה: בהם היא חידך וגומר:
 אשמרות: סני הלילה סני אשמרות ולדברי האומר שלם אשמרות הוי הלילה הוי דוד עומד אמתו
 בשלים הלילה ועוסק בתורה עד חנות כמו שאלטום באמרתך ומחכות ולהלן עוסק בשירות ותישכחות
 כמו שאמר חנות לילה חקום להודות לך: קרנו רודפי זמתי: ענת מחאים הולכים בענת מחאים
 ומתרחקים מתורתך ליקרן אל ענת דעמם: קרוב אמה: לרחוקים הללו המתרחקים מתורתך אם
 יסובו מדרכם: קרם ידעתי מעדותך: קודם היות הדבר ידעתי מתוך עדותיך קרם ירבו את
 הארץ כוונת להם על הככריו ומתרחקים ומעשרות וקדם הכימות להם מאחיביהם צוית להם והים הכתיב
 האללה לך וגומר להעמיד מלך ולהכרית עמלק ולבנות בית הנסירה: כי לטלם ידעם: כי על
 כל הדברים העליונים להיות לטוף העולם יסדת עדותיך: ראש דברך אמת: סוף דברך כוכים על
 הראש שהוא אמת שכתשמשו האמונות אכני ולא יהיה לך ולא תשא אמרו וכל להסתמו ולכבודו כיון
 אשענו ככד לא תרכס לא תמאך הודו על ראש דברך שהות אשע:

תהלים קיט קב

לפניי ה' וכל אונותי וכל אונותי
 שאל רבו: שאלו שאלו ואת עבה
 תורתך אהבתי: שבע ביום הללתיך
 על משפטי צדקך: ימים שלום רב
 לאהבו תורתך ואין למו מכשול:
 שבתתי לישועתך יהוה ומצותיך
 קשיתי: ימים שמרת נפשי ערתיך
 ואהבם מאד: ימים שמרת פקודיך
 ועדתך כי כל דרכי נודדו:
 תקרב רגלי לפניך יהוה
 כדברך הבינני: ימים תבוא תהנתי
 לפניך כאמרתך הצילני: ימים תבענה
 שפתי תהלה פני תלמדני חקיך: ימים
 תעול שירי אמרתך כי כל מצותיך
 צדק: ימים תחיה רגלי לעורני כי פקודיך

בחרתי: ימים תאבתי לשועתך יהוה
 ותורתך שעשעתי: ימים תחיה נפשי
 ותהללך רומשפטך ועורני: ימים תעיתי
 כשה אבד בקש עבדך כי מצותיך
 לא שכחתי: ימים קב
 שיר המעלות אלי יהוה בצרתה לי
 קראתי ויענני: יהוה הצילה נפשי
 משפת שקר מלשון רמיה: מה יתן
 לך ומה יסוף לך לשון רמיה:
 חצי גבור שנונים עם נחלי רתמים:
 איה לי פני נרתי משך שכנתי עם:
 אהלי קדרו: ימים רבת שכנתי לה נפשי
 עם שונא שלום: ימים אני שלום וכי
 יצטרך המה למלחמה:
 קבא שיר המעלות אשא
 עיני

ימים קבא שיר המעלות אשא עיני

קבא שיר המעלות אשא עיני
 על הנטות שהנטתני לה על אלות האמהות
 והמונות כשאלו חבני ביה ודומיו
 ודרשו על המילה שהיה דוד כבית
 אחריו לוי טאבי ערום ומל מורה כיון
 שנסתכל בחילה שמו ויתרה כנאמו
 עם אבתי על המרתך הוילם שמתחילה
 כמנה במאמר ולא בדבור שא יואמר
 להים ש אברהם ואת את בריתי תשמור
 שבני ביום שמרתי שמים לכני קרות שמי
 ואחת לאהרית ובערב שמים לכניה
 ושמים לאהרית: על משפתי דקך
 על קרות שמי שהיה דברי תור: שברתי
 הוולתי כל דרכי: בדרך הדיכוי דרכי
 תורתך בהלכתן וכהויתן: תבעה
 תדברכה: יתנן לשומי: כל שמה לשון
 קול דם הוא ואת להלם ועבו הלויים
 ואחרו: שיר המעלות: שיר המעלות
 שיר המעלות שיר המעלות שיר המעלות
 שיר המעלות שיר המעלות שיר המעלות
 שיר המעלות שיר המעלות שיר המעלות
 שיר המעלות שיר המעלות שיר המעלות
 שיר המעלות שיר המעלות שיר המעלות
 שיר המעלות שיר המעלות שיר המעלות
 שיר המעלות שיר המעלות שיר המעלות

תהלים קכא קכב קכג קכד דסט

עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי:
 יעזרי מעם יהוה עשה שמים וארץ:
 אל יתן לפוט רגלך אל יתן
 שמוך: הנה לא יניס ולא יישן
 שמוך ישראל: יהוה שמוך יהוה
 צדך על ידי מינך: ימים ומס השמש
 לא יפכה וירח בלילה: יהוה
 ישמך מכל רע ישמר את נפשך:
 יהוה ישמר צאתך ובואך מעתה
 ועד עולם:
קכב שיר המעלות
 לדוד שמתתי באמרים לי בירתי יהוה
 בלד: עמדות היו רגלי בשערך
 ירושלים: ירושלים הבנויה בעיר
 שחברה לה יהוה: ששם עליו
 שבטים שבטי יה עדות לישראל
 לתודות לשם יהוה: כי שמה
 ישובו בסאזת למשפט בסאזת לבית

דוד: שאלו שלום ירושלים ישרא
 אהבו: יהוה שלום בחורך שלום
 בארמותיך: למען אהי ורעי
 אדרבה נא שלום בך: למען בית
 יהוה אלהינו יבבקשה טוב לך:
קכג שיר המעלות
 אליך נשאתי את עיני דהי שבי
 בשמים: הנה כעני עבדים אל יד
 אדוניתם כעני שפחה אל יד
 גברתה כן עיני אל יהוה אלהינו
 עד שיהננו: חננו יהוה חננו כירב
 שבענו כוז: רבת שבכה לה נפשנו
 הלעג השאננים הבו לגאונים:
קכד שיר המעלות
 לדוד לולי יהוה שהיה לנו יאמר
 נא ישראל: לולי יהוה שהיה
 לנו בקום עלינו אדם: אזי היים
 בלעונו בהרורת אפם בנו: אזי
המים

ימים קכבא שיר המעלות אשא עיני

קכב שיר המעלות אשא עיני
 שמתתי באומרים לי שמתתי כני אדם
 שאומרים מתי ימות אותי זקן וימלוך שלום
 כבו יובכה בית המקדש ובעלה לרגל ואני שמו:
 עמדות היו רגלי כי בלחמה ככל מקום
 שבול שעריך ירושלים שעוסקין בהן בתורה:
 ירושלים הבנויה כי בית המקדש בתוכה
 תהא כבויה בשכיבה ומקדש וארון ומזבח:
 כבוד שחברה לה בשילה כמלה זו ירושלים
 ודכתיבו אחרו יש ירושלים כבויה בשמים
 ועמדות ירושלים של מטה לשיות כמותה:
 ששם עלו שמים אשר שם בשילה עלו שמים
 כשעלו ממזדים וכקבע המזכין בתוכה:
 שבעתי שזהו עדות לישראל ולפי שהאומות
 היו מליון אחרים כשאלו ממזדים שאומרים
 שהם ממוזרים אם בגופם היו שולטין
 המזכיים כשעמיתם לא כל שכן אמר הבנה
 אני מעיד עליהם שהם כני אבותיהם הטול שמו
 עליהם הראובני השמעיני חסדי עליהם אמיתות
 שהם אמת מכאן וחסת מכאן כמנהגם הויה
 עדות לישראל: כי שמה ישבו וגומר כי גם
 כירושלם שמה בשכיבה וישבו שם בכתובת
 ובהם עמדות ירושלים ואחרו לה שליו אהבתי
 ויהי שלום בחיקך: למען ישראל אהי ורעי:
 אדרבה כא אני דוד העלך שלום כך:
 שיר הדיכוי דוד ימירה: הלעג השאננים
 לעב הגויים השאננים שבענו הבו את גיל
 הדיכוי קול ירושלים לגאונים כתיב מד וקריב
 תרון: שיר בסרות אדם כבו כשחנה

שיר המעלות אשא עיני

קבא

חמים שטפנו נהלה עבר על--
נפשנו * או עבר על נפשנו חמים
הידונים * ברוך יהוה שלא נתנו
שרף לשניהם * נפשנו בצפור
נמלטה מפח יקשים הפח נשבר
ואנחנו נמלטנו * עזרנו בשם יהוה
עשה שמים וארץ:

קכח * שיר המעלות
הבטחתי ביהוה פתח ציון לא יפוט
לעולם ישב * ירושלים הרים סביב
לה ויהוה סביב לעמו מעתה ועד
עולם * כי לא יטח שבת הרשע
על גורל הצדיקים למען לא ישתחו
הצדיקים בעולתה ויהם * הטיבה
יהוה לטובים ולרשעים בלבנות *
והמטים עקלקלותם ויליכם
יהוה את פעלי האון שלום על
ישראל:

קכז * חסד כבו כרות כמו בעשות * כחלה * לשון חולי * כעשבו כמלטה * מהס כמטר אשר כמלטה משה
* יושקים * שיר * הכותמים כה * לא ימוטו כהר ביון אשר לא ימוט כי כאשר ירושלים הרים סביב לה
* כן הנה סביב * כי לא יוכח שבת הרשע על גורל הצדיקים * למען כי הצדיקים כוהרין מלפניהם
* ויהיה בעולה * והמטים עקלקלותם * על הכרות למנוח עלילות רשע ויליכם * את שבעלי און:
קכו * כסוב * את חמת כמות ביון * מנולות ככל בפייה כחולמים * באפיקים כנגב * באפיקים מים בארץ יבשה
* שמלחמין אותה כך בפייה מרעבין כסובך את שבותנו אשר הורעיים בה בארץ ביום כדמעה דלאגוס
* מסכרין שמה לא תנחם ברכה קוצרין על ידי אפיקי המים כשהם משולמים בה * הלון ילך וככה ונומר *
* כך ישראל ורעין לפני הנה גדקה כדמעה כנולות זכרה יקרה כשתלם משכורת לעתיד:
קכו * שיר המעלות לשלמה * שיר שאמר דוד על שלמה בנו כשהם ברוח הקדש צעיד לבנות בית המקדש
* וכו * יסח שלמה את בת פרעה ועל זה כאשר כי על אפי ועל חמתו היתה לי העיר האת למן היום
* אשר כבי אותה לכך אמר המזמור הזה למה לך כפי לבכות בית זכור מארתי המקום מאמר שאינו ספק
* כה לשוא עמלו כובי בו * שוא שוקד מומר * על חסד יופה בה השומר * שוא לכה * בעלי האומות
* שמשכימים ומאחרים למלכותם ומתפרסום בעצבון וביועה כלום העצבים של טורח * כן יתן * הכה
* פרעה למי שמגרד שכתו מציכיו כשכילו לעבוק כמורה * לידידו סיכה * למכרד מציכיו סיכה:
* סכה כסלתה * לאותו האיש * בנים * אלו כמלמדים שהוא עצמיד הקס לו ככנים * שכן פרי הכטון
שכר:

קכו * שיר המעלות
בשוב יהוה את שיבת ציון היינו
בחלמים * או ימלא שחוק פיני
ול שוננו רנה אז אמרו בניו הנדיל
יהוה לעשות עם אלה * הנדיל
יהוה לעשות עמנו היינו שמהים:
שובה יהוה את שבותנו באפיקים סביב

קכו * שיר המעלות לשלמה אם יהוה
לא יבנה בית שוא עמלו בזנו בו
אם יהוה לא ישמר עיר שוא
שקד שומר * שוא לכם משבימו
קום מאחורי שבת אכלי לרם
העצבים כן יתן לידידו שוא
הנה נחלת יהוה בנים שכר פרי
הבטון * ד

קכו * חסד כבו כרות כמו בעשות * כחלה * לשון חולי * כעשבו כמלטה * מהס כמטר אשר כמלטה משה
* יושקים * שיר * הכותמים כה * לא ימוטו כהר ביון אשר לא ימוט כי כאשר ירושלים הרים סביב לה
* כן הנה סביב * כי לא יוכח שבת הרשע על גורל הצדיקים * למען כי הצדיקים כוהרין מלפניהם
* ויהיה בעולה * והמטים עקלקלותם * על הכרות למנוח עלילות רשע ויליכם * את שבעלי און:
קכו * כסוב * את חמת כמות ביון * מנולות ככל בפייה כחולמים * באפיקים כנגב * באפיקים מים בארץ יבשה
* שמלחמין אותה כך בפייה מרעבין כסובך את שבותנו אשר הורעיים בה בארץ ביום כדמעה דלאגוס
* מסכרין שמה לא תנחם ברכה קוצרין על ידי אפיקי המים כשהם משולמים בה * הלון ילך וככה ונומר *
* כך ישראל ורעין לפני הנה גדקה כדמעה כנולות זכרה יקרה כשתלם משכורת לעתיד:
קכו * שיר המעלות לשלמה * שיר שאמר דוד על שלמה בנו כשהם ברוח הקדש צעיד לבנות בית המקדש
* וכו * יסח שלמה את בת פרעה ועל זה כאשר כי על אפי ועל חמתו היתה לי העיר האת למן היום
* אשר כבי אותה לכך אמר המזמור הזה למה לך כפי לבכות בית זכור מארתי המקום מאמר שאינו ספק
* כה לשוא עמלו כובי בו * שוא שוקד מומר * על חסד יופה בה השומר * שוא לכה * בעלי האומות
* שמשכימים ומאחרים למלכותם ומתפרסום בעצבון וביועה כלום העצבים של טורח * כן יתן * הכה
* פרעה למי שמגרד שכתו מציכיו כשכילו לעבוק כמורה * לידידו סיכה * למכרד מציכיו סיכה:
* סכה כסלתה * לאותו האיש * בנים * אלו כמלמדים שהוא עצמיד הקס לו ככנים * שכן פרי הכטון
שכר:

קכט * פהצים ביד נבור בן בני
הנעורים * אשרי הנכר אשר מלא
ארו אשפתו מחם לא יכשו פי
ידברו את איבים בשער:

קכח * שיר המעלות
אשרי כל ירא יהוה החלך בדרכיו:
* יגע כפוך כי תאכל * אטרף וטוב
לך * אשתך * כגפן פריה ברכתו
בירך בניך כשרחלי זיתים סביב
לשלחך * הנה כרבו יכרך נכר
ירא יהוה * יברכך יהוה מציון
וראה בטוב ירושלים כל ימי חיך:
וראה בנים לבניך שלום על
ישראל:

קכט * שיר המעלות רבת צררוני מעוררי
יאמר נא ישראל * רבת צררוני
מעוררי גם לא יכלו לוי * על בני
הרשו הרשים האריכו למענותם:
* יהוה צדיק קצץ עבות רשעים:
* יכשו ויסגו אחר כל שנאי ציון:

קכט * שיר המעלות רבת צררוני מעוררי
יאמר נא ישראל * רבת צררוני
מעוררי גם לא יכלו לוי * על בני
הרשו הרשים האריכו למענותם:
* יהוה צדיק קצץ עבות רשעים:
* יכשו ויסגו אחר כל שנאי ציון:

קל * יהיו כחציר נגזת שקדמת שלף יבשו:
* שלא מלא כפז קוצר וחצנו מעמר:
* ולא אמרו העכרים ברכת יהוה:
אליכם ברנו אתכם בשם יהוה:

קל * שיר המעלות
ממעמקים קראתיך יהוה * ארזי
שמעה בקולי תחנה אוניך קשבות
לקול תחנוני * אם עזות תשמר
יהי אדני מי יעמד * כי עמך
הסליחה למען תורא * קויתו
יהוה קיתרה נפשו ולדברו הוהלתו:
* נפשי לאדני משמריכי לבקר
שמרים לבקר * יהל ישראל אל
יהוה כי עם יהודה חסד והרבה
עמו פדות * והוא יפדה את ישראל
מכל עונותיו * עולות וזבחות:

קלא * שיר המעלות
לדוד יהוה לא יבנה לבני ולא דמו
עני ולא הלכתו בגדלות ובגפלות
מפני * אם לא שיתיו ודומתיו
נפשו

קכט * שיר המעלות רבת צררוני מעוררי
יאמר נא ישראל * רבת צררוני
מעוררי גם לא יכלו לוי * על בני
הרשו הרשים האריכו למענותם:
* יהוה צדיק קצץ עבות רשעים:
* יכשו ויסגו אחר כל שנאי ציון:

נבשי כנמל עלי אמו כנמל עלי
נפשי יחל ישראל אל יהודה
מערה ועד עולם

קלב שיר המעלות

זכור יהוה לדוד את כל ענותו
אשר נשבע ליהוה נדר לאביר
ועקב אס אבא באהל ביתי אס
אעלה על ערש יצועי אס אתן
שנת לעיני לעפעפי תנומה ער
אמצא מקום ליהוה משכנות לאביר
ועקב יהוה שמעונה באפרתה
מצאנורה בשדו יער נבואה
למשפנותיו נשתחה להלם רגליו
קומה יהוה למנוחתך אתה וארון
עזך כהניך ילבשו צדק וחסידך
ירננו בעבור דוד עבדך אל תשב
פני משוחד נשבע יהוה לדוד
אמת לא ישוב ממזרה מפרי בטנך

Handwritten marginal notes in Hebrew script, including phrases like 'קלב שיר המעלות' and other commentary.

אשית לכפא לך י אס ישמר
בניך בריתי ועלתי זו אלמדם גם
בניהם עדי עד ישבו לכפא לך
כי בחר יהוה בציון אורה למושב
לו זאת מנוחת עדי עד פה ישב
כי אויתיה צדה ברך אברך
אביזניה אשבע לחם וכחניה
אלביש ישע וחסדיה רנן ירננו
שם אצמיח קרן לדוד ערכתי נר
למשיחי אויביו אלביש בשר
ועליו יצין נדרו

קלב שיר המעלות

לדוד הנה מה טוב ומה נעים שבת
אחים גם יחד בשמן הטובי על
הראש ירד על היקון וקרן אהרן
שירד על פי מדותיו כטל הרמון
שירד על הרני ציון כי שם צדה
יהוה את הברכה חיים עד העולם
שיר

קלב כנמל עלי כפשי כפשי בקרני לבנדך כיופך שדי אמו שיר המעלות זכור ה' לדוד את כל עונותי ענתי
כפשו אשר טרח ועמל למנוח לך מקום עד אמנא מקו עד שודע היכן יהיה מקו תקדשו מי שמתעבות
הכשורה באפרתה במקום החסוב והמעולה כמו בן תחו בז נוף אפרתי חסוב אבניכום לא שמעוכם
באפרתה כספר ידוע שכל מאפרים ככל החמוץ הוא אומר ועלה הנכול ומלך הנכול וכאן הוא אומר
ועלה הנכול אל כתף היבוס ירושלים כמנצח ירושלים בניה מכל הארצות והיא הארץ לבית המקדש
שכאמר וקמת ועלית אל המקום וגומר מלמד שבת המקדש נבואה מכל ארץ ישראל כך כדעש בשמיטת
קדשים מאכזבה בשדה יער נבואה ככיוון שמשל לסיט היער שכאמר בכיוון זאב וטרף ככאפה
שמה למשכנותיו אל תפס פני משוחד שלמה ככאן להכבוש את הארץ ועדותי זו אלמדם
קלב יו אס אשר אלמדם בידים מוזהב יבין יאיר כמו וכוונתם כעין כחשת שיר הכה מה טוב ומה
א כעש שבת אחים גם יחד כשישב הקנה בבית הכחירה עם ישראל הקבוץ אחים זרעים ויהיה גם
הוא יחד עם כשמן הטוב שמשח בו אהרן הכהן היורד מראשו אל זקנו אל פי דאש הכתובת
שלו שהקוץ שוכב על פי הכתובת כן כעש טל חרמון שבה על הרני כיון והטל יורד מחרמון להרני
כיון כשם ששמן המשחה לנחלה כך טל כיון לתפארת ולכבוד לישראל כשם ששמן הטוב כן טל חרמון
כהו כן זה כמו ויהי כעש ככהן זרבותי דרשו שבת אחים משה ואהרן ולעשן מעילה כשמן המשחה
במפתח הוריות כל סמוך אכל יש בדברו תורה וקבלה משל ומלגיה ודברי חכמים ויודותם ועקר שיר
המעלות

קלב שיר המעלות
הנה ברכו את יהוה כל עבדיו
יהוה העמדים בבית יהוה בלילות
שאו ירכם קדש וברכו את יהוה
יברכך יהוה מציון עשה שמים
וארץ קלה
הללו יהוה הללו את שם יהוה הללו
עבדי יהוה שעמדים בבית יהוה
בחצרות בית אלחינו הללו יהוה
כרטיב יהוה זמרו לשמו כי נעים
לבי עקב בחר לו יהוה ישראל
לסגלתו כי אני ידעתי כנגדו
יהוה ואדנינו מכל אלהים כל
אשר חפץ יהוה עשה בשמים
ובארץ בימים וכל תחמות מעלה
נשאים מקצה הארץ ברקים למטר
עשה מוצא רוח מאוצרותיו שהפה
בכורי מצרים מאדם עד בהמה
שלה אתות ומפתים בתוכמו
מצרים בפרעה ובכל עבדיו
שהכרה גוים רבים והרני מלכים
ועצומים לסיחון מלך האמרי
ולעוג מלך הבשן ולכל ממלכות
כנען ונתן ארצם נחלה נחלה

קלב שיר המעלות
לשאל עמו יהוה שמך לעולם
יהוה זכרך לדוד יהוה כבודך יהוה
עמו ועל עבדיו ותנדם כי עצי
הגוים כסף וזהב מעשה ידי אדם
פה להם ולא ידברו עינים להם
ולא יראו אזנים להם ולא
יאזינו אף יאזני שרוח בפיהם
כמהם יהיו עשיהם כל אשר
בטח בהם בית ישראל ברכו
את יהוה בית אהרן ברכו את
יהוה בית הלוי ברכו את יהוה
ירא יהוה ברכו את יהוה
ברוך יהוה מציון שכן ירושלים
הללו יהוה שם ליהוה מקל לו
הודו ליהוה כי טוב כי לעולם חסדו
הודו לאלהי האלהים כי לעולם
חסדו הודו לאדני האדנים כי
לעולם חסדו לעשה נפלאות
בלילות לבדו כי לעולם חסדו
לעשה השמים בתבונה כי לעולם
חסדו לרוקע הארץ על המים
כי לעולם חסדו לעשת אורים
גדלים כי לעולם חסדו את
השמש לממשלת ביום כי לעולם
חסדו

Handwritten marginal notes in Hebrew script, including phrases like 'קלב שיר המעלות' and other commentary.

שמעלות על בית המקדש כאמר הללו יהוה הללו את שם ה' וגומר ברקים למטר עשה הם והרני קלב
ברקים המברקים ומאירים לפני המטר שקוין אשלידס כלעז מוגל לשון מליה כלומר אוננות
תקן לרוח וסס הם מנוין לו לשלם במשלחמו כחוכי כמו בתוכך ה' אשך לעולם כנדולתך
ובנומתך אז כן סוף גם עתה והיכולת כידך לדון ולקנסו כקמתנו כי ידיו העשו זכוננו משפטם
מאונותם יתקנס יתעשת יראים אלו הגוים מנאתי אף און יש רוח כפיהם גם הרות כ
און כפיהם אפי ככהמה זו כל שכן שלא ידברו באדם ומאמר שאין כהם רוח אין בריך לפרש רוח סמיטם
אף זה פתח ואף להם ולפי ריחון קמץ מנאתי לעשה השלמות לברך בדאשן לא ככרה מלפך קלב
לס 3 35 כשעשן

החלים קלו קלו קלח

חסדו: ארת הירח וכו' כבים
 לממשלות בליה כי לעולם חסדו:
 למכה מצרים בכבוריהם כי לעולם
 חסדו: ויצא ישראל מתוכם כי
 לעולם חסדו: ביד חזקה ובוזוע
 נטויה כי לעולם חסדו: לגור ים
 סוף לגורים כי לעולם חסדו:
 ותעביר ישראל בתוכו כי לעולם
 חסדו: ונער פרעה וחילו בים
 סוף כי לעולם חסדו: למולך
 עמו במדבר כי לעולם חסדו:
 למכה מלכים גדלים כי לעולם
 חסדו: ויהרג מלכים אדירים
 כי לעולם חסדו: לסחון מלך
 וחאמרי כי לעולם חסדו: ולעון
 מלך הכשן כי לעולם חסדו: ונתן
 ארצם לנחלה כי לעולם חסדו:
 כג נחלה לישראל עבדו כי לעולם
 חסדו: ששבפלנו זכר לנו כי
 לעולם חסדו: ופרקנו מצרינו כי

לעולם חסדו: נתן לחם לכל בשר
 כי לעולם חסדו: חודל אל השמים
 כי לעולם חסדו: קלו
 על גהרות: בכל שם ישבנו
 גם בכינו: בוכרנו את ציון: על
 ערבים בתוכה תלינו בנרותינו:
 כי שם שאלנו שובנו דברי שור
 ותוללנו שמחה שירו לנו משיר ציון
 איד נשיר את שיר יהוה על אדמת
 נכרו: אם אשכחך ירושלם תשכח
 מיני: תדבק לשוני לחצי אם
 לא אופרכי אם לא אעלה את
 ירושלם על ראש שמחתו:
 זכר יהודה לבני אהום את יום
 ירושלם האמרים ערו ערו ערו
 חסדו בה: בת בבל השודרה
 אשרי שישלם לך את גמולך
 שנמלת לנו: אשרי שאהו ונפץ
 את עוללוך אל הפלע:
 קלח לרודי אודך
 בכל

כשעשאן לכפלאת הללו השמים והארץ השמש והירח: למכה מצרים בכבוריהם: בכבוריהם לא באמר
 אלא בכבוריהם עמדו בכורות וקפחו טיוק של אביהם המעכבין כי ישראל כששמעו בנע עשירי מפי משה:
 לגורים: קרעו לבי שכטים: מלכים גדולים: כאן רמו שלמים ואחד מלכים והסוה להם פרעה
 ומולו ושבת מצרים למלכים אדירים קשים מהם שקול ומחונ כנגד כלם כל אחד לעצמו וכן פירש למעלה
 כג לסיוחן מלך האמורי ולעונ מלך הבשן ולכל ממלכות כנגדן כן באגדה: שכשפלנו זכר לנו: במצרים
 כו זכר לנו: ויפרקנו: מעוסה והפליא לנו כל זה: כותן לסם: רמו כאן חסד כל המעשים: הולו
 לאל השמים: האמין בהם מחון לכל כרים: עשרים וששה כי לעולם חסדו באמר רבנו עמרם ז"ל כנגד
 עשרים וששה דורות שהיה העולם בלא מורה וכמקיים בחסדו של ה' על עשרות: בכל שם ישבנו:
 כשירדנו לגולה ושלם בכבוד כפר ששירו לנו כמו שהיו משודדו על הדוכן: על ערבים: ערבי כחל:
 וטוללנו ש"מחה: מוכי כל זמר על סם שהם תולין אותם כך פירשו מחסם ומוללנו: שמחה ומוללנו על
 שמחה וים לפתור תוללנו או יוכיבו שהם מהוללים ומתעשרים ומשטים בכו לשון ומוללנו כי כשענו:
 אם אשכחך ירושלם: בככת ישראל אומרת כן: אם לא אעלה את ירושלם: את זכרון אהל חדודכס
 אשלה להזכירו כראש כל שמאסי: ערו ערו: לשון סודכן וכן קומות ככל הדסכה ארצה המעשרה
 וכן

תחלים קלח קלח קלח

בכל לבי נגד אלהים אומרך:
 אשתחוה אל היכל קדשך ואירה
 את שמך על חסדך ועל אמתך כי
 הנדלת על כל שמך אמרתך:
 ביום קראתי ותענני רחמי רבתי
 בגנפיו עזו: יודוך יהוה כל מלכי
 ארץ כי שמעו אמרו ביד: וישיר
 ברכי יהוה כי גדול כבוד ירוה:
 ביום יחודי ושפל ראוי ונבות
 מפרהק ידע: אם אלא בקרב
 צרה תחני על יאף איבי תשלח דרך
 ותושעני מינה: יהוה ימנר
 בעד יהודה חסדך לעולם מעש
 דידך אל תרף: קלח
 למנצח לרוד מזמור
 יהוה חקרני ותדע: אתה
 ידעת שברתי וקומי בנתיה לרעי

ובן ערות יסוד ואינו כופל אלא על דבר שעוקרין שרשו מהארץ: כגל אלפים אומרך: לעיני הפרים: קלח
 כי הנדלת על כל שמך אמרתך: שמך בעל בכורות וקבוא וקבוא אמרת הכעסותך טוכך וחסדך הנדלת
 על כל שמך אמרתך שאתה מעביר לנו על מדותיך וסולח לנו: תרהיבני הנדלמתי: כי שמעו:
 כששמעו אמרי פיך לא מרבה לא תכאף הודו על אמרי פיך על אכזי ולא יהיה לך כדי הוא להקבילם עול
 מלכותו עליהם חסילה ואחר כך יגזר כל גזרותיו: ידע: יסר כמו יודע כהם את אכזי מכות:
 יגזור בעדי: ויכס על ידו כקשותי: מעשי ידוך: ככית הקמירה שנאמר בו כוכני ידוך:
 בכתה לרעי מרחוק: בכתה מרחוק למוסכני אל רעיך וכתך לרעי לחברכי אלקי: ארסי ורעני: קלח
 זרית: דרכי ושכני ורעני סכנת מחייה שאין לי לעשות דבר בלא ידיעתך: זרית לשון זר הזכ סביב
 כן חברי ומחסי ורבותיך דרשו על עופת תשמים שהולך כושר מן הכבוד שנה ופירשו זרית לשון זרית
 אף התבואה לכבוד את הפסולת שנה: הסכנתה: למדת: אחר וקדם ברתני: פני ואחורי:
 בסכה: אכפך ורדוויך דמטרויט בעל: פליאה דעת ונאמר: מוכסה ונעלם ממני מקום לכרות:
 מפכרך: מפאתי: ואיניעה: מנע ומשכב: אלא כפי שחר: אם אשא לי ככפים כשחר הזה המבקש:
 לפי שעה מסוף העולם לסופו כן אמרה לעוף עד אשר אשכח באחריות ים: ואחר כך חשך יסופני:
 אם אמרתי שהיה כהמר במחשך ומחשך ימשיך עלי ולא תראני יסופני לשון כסף: וליה אור בעדכי:
 והליה יהי מחשך לבגדי אור זה לשון אופל הוא כמו יפיך עין אורו וכן כל ככני אור וכן ויאר את
 כלילה: גם שם: חן לי מוכס כי כל מחשך לא ימשיך ממך: כהשיכה באורם: שניהם שון לך:
 כלותי: הסושבים כל מחשבותי: תמוכני: תמוכני עשיתי בסתר: בתשמים:
 לך לך לך 35 כשתעו

מרחוק: ארו ורבעי זרית וכל
 דרכי הסכנתה: כי אין מלה בלשון
 הו יהוה דעת כלה: אחר וקדם
 צרתי ותשת עלי כפכה: פליאה
 דעת מפני נשכה לא אוכל לה:
 אורה אלא מרוחק ואנר מפניך
 אכרח: אם אסק שמים שם אתה
 ואציעה שאל הנך: אשא כנפר
 שחר אשכנה באחרית ים: גם
 שם דרך תנהני ותאחזי מינה:
 ואמר אך חשך יסופני ולילה אור
 בערני: גם חשך לא יחשך
 מפק ולילה ביום יאר כחשכה
 באורה: כי אתה קנית כלותי
 רינסני בבטן אמי: אודך על כי
 נראות נפליתי נפלאים מעשך
 ונפשי ידעת פאד: לא נכחד
 עימי

עצמי ממך אשר עשיתי בסתר

קמתי בתהירות ארץ גלמי
ראו עיניך ועל ספרך כלם יכתבו
ימים יצדורלא אחר בהם ולי
מה יקרני רעד אל מה עצמו
ראשיתם: אספרם מחול ירבון
הקצית ועודי עמך: אם תקטל
אלוה רשע ואנשי דמים סורו מני
אשר ימרוך למזמה נשוא לשון
ערך: הלוא כשנאוך יהודה
אשנא ובתקומיך אתקוטט
כח תכלית שנאה שמתים לאויבים
היו לי: הקרני אל דוע לבני פהנני
דוע שרעפי: וראח אם דרך עצמי

בית המדרש ארץ במדור התחתון שמועמי אמי

גולמי הדופת הכנים גולמי זרתי וזמכית גורתי בטרם הולדו ונערה בואו לעולם ראו עיניך ועל
ספרך כלם יכתבו וכל ימורי עולם כמוני כמוהם גם כלם בטרם הכראם יקדו גלוים לכרך: ימים
יוצרו ולא אחד בהם כל מעשה האדם ומבלית הוים גלוים לפניך כאילו ונדרוכר אף על פי שלא היה
אחד מהם ולא היה עדיין באחד בעולם ואנא הם פלא: מפעלות אלהים ומעטנו גבורתו שעתידות
גלוים לפניו טרם יבאכה וכן הוא אומר בטרם אנרך ככתון וגומר: ועל ספרך כלם יכתבו ספר
תולדות אדם שהראית לאדם הראשון כלם יכתבו כמו פכתבו: ימים ונדרו ולא אחד בהם: בסוף ויום
רבנים הוא עתידין להכרות ולא היה עדיין אחד מהם ככרא בהן לפי המסורת שכתוב ולא זהו פירוש
ולפי המקרא שהוא בקרא ולו כך עברו ימים ונדרו הראשו ויום העתידים להכרות ולחלקו בידך אחד
את יום הסבת ראו יום הספורים לסליה: ולי מה יקרני רעד:
כענין הדקיקים שכלל דוד ודוד וזה עצמו ראשיתם חשבון ספורותיהם לטען כי עשא את ראש בני
ישראל: אספרם מחול: אם כתיבי לטעור את טוב מעשיהם הטובים מחול ירבון: הקצית ועודי
גמך: הכני שאתי עתה לקח הדופת אשר קצית מאו עד היום ועוד דוד זה עמך וזכיראתך ולא כתיבי
מאשרך: אם תקטל וגומר: הלוא יתקטל את הרשע: ימרוך למזמה: מזכירים שך על כל
מחשבות רעתם ומכנים אלהיהם לטע: כשוא: כמו כשאו לטע ערך כשאו לטע אויביך את שך ערך
באויביך: אם דרך ענב וגומר: אם דרך מעבדה וקלקול בני: יגורו ומלחמות: יהיו מלחמות
במגוריהם ובמזכותם: חמת עבש: חמת לשון אדם כמו חמת תבוסים ויכס שאם תפדשהו לטען אף
וכי לטען אף קובל אל יין אלל לטען אדם ויכוס בלעל וכן כופל באן לטען אדם תחת השפה: עכשוכ
עכשוכ איריבא בלעל: ויחלים ערשו רשת: דרך הרשת לקשור קבל ארוך כראשה והבייד כשרואם
את העופות שזכרים תחת הרשת מושך החכל והרשת כוסל על העופות: ליד מעגל: אל כשוכותי
ופעמי

מגוריהם ובמזכותם
חמת עבש
חמת לשון אדם
כמו חמת תבוסים
ויכס שאם תפדשהו
לטען אף קובל אל יין
אלל לטען אדם ויכוס
בלעל וכן כופל באן
לטען אדם תחת השפה
עכשוכ איריבא בלעל
ויחלים ערשו רשת
דרך הרשת לקשור קבל
ארוך כראשה והבייד
כשרואם את העופות
שזכרים תחת הרשת
מושך החכל והרשת
כוסל על העופות
ליד מעגל אל כשוכותי
ופעמי

ביום נשק: אל תתן יהוה מאו

ראש מסביעמל שפתיו יכסימו
במתחות כל יקמו: איש לשון
בל יכין בארץ איש חמס רע
יצהנו למד חפת: ידעתי כי עשה
יהוה דין עני משפט אנעים: אך
צדיקים יורו לשמך ישבו ישראלים
את פניך: קמא

קמא
מומר לדוד יהוה
קראתיך הושר לי האזנה קולי
בקראיך: תכון תפלת קטרת

ופעמי ליד אל כמו ראו חלקת יואב על ידו: מהווי רשע: הרשע: זממו אל תקח: מחשבתו אל
תכליח: ירמוו סלה: כי יתבאו סלה ורבותינו פירשו זממו לטען רכן הוים את פי הנול ולטען מכה
כוא אל תקח אל תנכח מלחיו: ראש מכבי: חבורות השכון גדודי הזמורים להסב אותי מעליך
עמל ספתיים יכסם: מלחמי: יומנו יהיו מוטים הנחלים עליהם ישכנו בהם עד שיממוטו ויכבו
מאליהם כמזא הגוף כלה ואבד: באש יפילם: המפיל וכוסק נחלים של ניהכס במחמורות ועילם לכל
יקומו עוד: במחמורות במלמות ותגר לטען ממרים היים: אים לטען: עשו שהיה ביד כפינו דת אכיו
כפיו יודכו: הרע שהוא עושה הוא יודכו: ידעתי: כי סוף הדברים יעשה הדין עני יקוב
בקמת עבדיו: אך: ימהר יעשה כדי שידרו צדיקים לשמו: משחת כרי: מה שאני כושא כפי אריך:
פיתה השמרה לפי: בהתכללו לטעך להיומו מדבר נחוח שיהיו לרפון: דל שפתי: היא שפה העליונה:
את אישים: עם אנשים: מלחמי: אל קט לבי אל ויהי בוטה לרע: יוכל אלחם דמעמיהם ולא אהיה
מוכס בטעוריהם: יתלכני גדוק חסד ויזכירי: טוב לי שזכירי ויזכירי כתיב אמת ודק שכל
פיהלמוי וזכוכתו חסד: שוך ראש אל יביא ראשי: שוך מלכות שהנכס על ראשי כמו שכל דמעת בשוך
ראשי אל יכור את ראשי מתוכחת הדק ללכת וללחום אחי שיעלי און: כי עוד ותעלמי: כי כל עוד
ותפלתי כפי הרי הוא כשכיל רעויהם של פועלי און שלא אכשל בהם: כשמו בודי בלע שפתיים:
כי דינויהם וזכרונם של אל כשמוטו מדרך רעוב בודי יצר הרע ולב האנן וקשה ככלע: וזשעו
אמרי: הכעיים שאני מדבר במחמתי של הקצה ואינם סבים מדרכס דעה ורבותינו זכרוותא
דסיפרא דרשפו בחשה וזהרן שמתו על ידי הכלע אל איכיוכל ליישב המקרא כופו לדאשו וכמעט יש
לייטבו ולומר דומין לו לעקשית לחותן שמתו משם וזהרן על ידי סליע על ידי סליע: כי אף אלו שמועו
אמרי כעמים ואינם עבדים: כחור מלח: עניים: זכוקים בארץ כן כשמוטו שפתי לביה המות
בשכול רעויהם של עי כרי עבירה כולל לטען בקוב כמו וכלם בליותי: לייאלך יעני: זוכס למקראות
שכל מעלה שיתה שמוה לטי ויל קט כפי אריך עי וגומר: אל תעב כשעני: אל חסלת כשעני מלפניך כמו

לפניך משאת לפי מדרגת ערבו
שיתה יהוה שמרה לפי נצרה על
דל שפתי: אל חסל לבי לזכר רע
להתעלל על לות ברשע את
אשים פעלי: און וכל אלהם
במעמיהם: הולמני צדיק חסד
ויוכיני שמן ראש אל ימי דאשי כי
עוד ותפלתי ברעותיהם: נשכמו
בדי סלע שפתיים ושמועו אמרי כי
נעמו: כמו פרחובקע בארץ נפורת
עצמינו לפי שאור: כי אל די יהדות
אדני עיני בכדי חסרתי אל העה
נפשי: שמרני מידו פח יקשו לי
ומקשות

ומקשות
דעני

ומקשות פעלי און יפלו במכמרי
 רשעים יהוה אנכי עד אעבור
 קמב משפיל לרוח
 בהיותו במערה תפלה יקר לי אל
 יהוה אעק קול אל יהוה אתחנן
 אשפך לפני שחוי צרתי לפניו אנדו
 בהתעשף עליו רוחו ואתה ידעת
 נתיבתי בארץ זו אהלך טמנו פח
 לוי חפשי מינוראח ואיך לי מכיר
 אכר מנוס ממני איך דורש לנפשי
 ועקתי אליך יהוה אמרתי אתה
 מחסי חלקי בארץ חיים הקשיבה
 אל רנתי כי דלתי מאד הצילני
 מרדפי כי אמצו ממני הוציאני
 ממסכרי נפשי להודות את שמך כי
 יכתרו צדיקים כי תגמל עלי עבדך

קמז יהוה שמע תפילתי האזינה אל
 תחנוני באמתך ענני בצדקתך
 ואל תבוא במשפט ארתי עבדך כי
 לא יצדק לפניך כל חי כי רדף
 אויבי נפשי רבא לארץ חיתי חושיבני

והער כדה אל השיקת יפלו במחזורי רשעים
 ד במערה שכרת בה כח המעיל אשר לשאול
 וזין לי מכיר אין ככל משרתי שאול שמהה בידו
 וידו לשמך שאתה טומך את ירידיך בהמתך
 כלומר אם חטאתי לך הדי לקימתי וכנגד כל ישראל כאיור מומרו זה זכרתי ימים מקדם שהפלת
 ד לכו כמים רבים ושמומם לשון אוטם ותמחונו כמו ואשח שם שבעת ימים משום המוכס ותשח תמר
 ו שומומה בארץ עיפה כגולה בלתי רוחי המהאה ואיכו משיג קרוו כליון עינים וכליון רוח
 כ בקר כנחת הנאולה מנחתי הודיעני דרך ו נשאתי כפשי אליך שתקבל שלמתי חלון כפומתי
 תלאותי אכי מחסה מכל אדם להגידם חלון הירדל עמי חלון עמי לרבין
 במקומו כמו שופט לגוים מגדיל אונס רודל תרנוס של דוקע כדמקרה וירקעו ורדידו ויס פומתיס

במחשכים כמתי עולם
 ותתעשף על רוחי בתוכי שתומם
 רב זכרתי ימים מקדם הנתתי
 ככל פעלך במעשה ידך אשוהח
 פרשתי די אליך נפשי בארץ עפה
 לך סלה מחר ענני יהוה
 פלתי רוחי אל תסתר פניך ממני
 ונמשלתי עם ידיו כור
 חשמי עניי במקד חסדך כי כב
 כטחתי הודיעני דרך זו אלך כי
 אליך נשאתי נפשי הצילני
 מאיבי יהוה אליך כסרתי
 למדני רעשות רצונך כי אתה
 אלוהי רוחך טובה תנתני בארץ
 מישור למען שמך יהוה תחיני
 בצדקתך יתוציא מצרה נפשי כי
 ובחסדך תצמיח אתי והאברת בלי
 צרתי נפשי כי אני עבדך

קמו יהוה שמע תפילתי האזינה אל
 תחנוני באמתך ענני בצדקתך
 ואל תבוא במשפט ארתי עבדך כי
 לא יצדק לפניך כל חי כי רדף
 אויבי נפשי רבא לארץ חיתי חושיבני

והער כדה אל השיקת יפלו במחזורי רשעים
 ד במערה שכרת בה כח המעיל אשר לשאול
 וזין לי מכיר אין ככל משרתי שאול שמהה בידו
 וידו לשמך שאתה טומך את ירידיך בהמתך
 כלומר אם חטאתי לך הדי לקימתי וכנגד כל ישראל כאיור מומרו זה זכרתי ימים מקדם שהפלת
 ד לכו כמים רבים ושמומם לשון אוטם ותמחונו כמו ואשח שם שבעת ימים משום המוכס ותשח תמר
 ו שומומה בארץ עיפה כגולה בלתי רוחי המהאה ואיכו משיג קרוו כליון עינים וכליון רוח
 כ בקר כנחת הנאולה מנחתי הודיעני דרך ו נשאתי כפשי אליך שתקבל שלמתי חלון כפומתי
 תלאותי אכי מחסה מכל אדם להגידם חלון הירדל עמי חלון עמי לרבין
 במקומו כמו שופט לגוים מגדיל אונס רודל תרנוס של דוקע כדמקרה וירקעו ורדידו ויס פומתיס

הירד עמי תחתיו יהוה מה
 אדם ויהי עוזב אמי ותחשבה
 אדם להבל דמה ימלצל עובר
 יהוה הט שמך ותרד נע בחרים
 ועשנו ברזק ברק ותפיסם שלח
 הציד ותהמסם שלח ידך מפרום
 פצני והצילני ממים רבים מיד בני
 נכר אשר פיהם דבר שאו וימינם
 ימין שקר אלהים שיר חדש
 אשירה לך בנבל עשור אומרתי
 לך הנות תשועה לבלמים הפוצה
 את דוד עבדו מחר ברעה פצני
 והצילני מיד בני נכר אשר פיהם
 דבר שאו וימינם ימין שקר אשר
 בנינו פנמעים מגדלים בנעוריהם

פרודל עמוס תחתי המולת עמיס תחתי אך כספר מדווק מונה עמי ומסכות עליו נ סביון עמיס
 נקורין עמי ועל תחתי יש מסכות עליו תחתי קרי מה אדם מה יון וישמעאל לכנך כי ידעתם
 להסכות להס גדולה זמיו ככל עובר שלמה אמר ויעשם כנל לא פירש אס כל דקל אונל כיתל סהס
 קכושים ככר פירש אכיו ככל עובר כלו של עוף השורח פכני הוינאוי ולשון הכלם הוא זכן הפונה
 את דוד עבדו מנחתי עיהס דבר שאו וגומר תלה הכעוב שוא כפה זסקר בימין באו לכפר כפה
 כודים גוומא פל שוא אף לסכות את הודע באו לעשט ימיכס לשכובה חדלי משוא שכתפס עליו כנכב
 אכל בשקר כשכעין סכך גורלס הכותן תשועה למלכים מדבר על הלע המחלקות סהיה דוד קרוב
 ליכתפס כוד שאול ובא מלאך אל שאול מהרה ולכס וגומר הגיל את שאול מהיות שופך דם כקי ואת דוד
 שהיות כהרנ פכני וקטילני כאשר פנית אז כן פכני עתה אשר בכינו וגומר כלומר גס עתה
 דוד זה כשר הוא בנינו כענועים שאין בהס מוס כל כך הס מוקים מעבירה מנחתי מגדלים
 מכעוריהם כסס עוב זה סהס כענועים כעערוס גדלים כל ימיס זוי אכפסר לקיים כל שכת זה אלס
 בדודו של מוקיכו ככרתיכו זכרותיכס חס כהס בוויית של כית אככיס שוויית האכך מכוכת כנגד
 שכירתה וצולה למעלה עד שהוויית מווסרות מחוטכות מככית היכל מהווללות כפי דואיקן ומדמין
 אותן לככית קומת היכל ורבותיו פירשו כוויית מתאללות תאוס כוויית מונס התאללות דס
 ואין כבעלות אלל לכעליהן מווכו מללים אויות אונד ותיבו מללס כוויית מסיקס און אלן
 מספיקים מוון מכה לכס מון אלן משעת אכפך מוון לסנה זו עד זין אכפך מוון לסנה אהרת זן
 ובוכיריל כלעו מאלמות מרובכות בללמס יגרבו צעושות כרי אלופיכו מסוכלים אלופיס
 גדולים ככוכס כל קכתיס סקסטיס כשמיס לגדולים ומתוך כך אין כרן כמו ואין יונחתי
 אין שמועה רעס יונחת למרחוק זאן כווסה זאן קול טהומת מלמחסי סככה לוי סכל טובה
 סאת שלו דוד לדוד שכש משפך וגס אכי סדר כבוד הודך אשיס

בנותינו כוזרת מחטבות חנות
 היכל וי מזונו מל אים מפיקים מון
 אלון צאוננו מאלופות מרובכות
 בחוצותינו אלופינו מסכלים
 אין פרץ ואין וצאת ואין צוחה
 ברהבתינו אשרי העם שפכת
 לו אשרי העם שיהוה אלהיו
 קמה תהלה לרוח
 ארומכך אלוהי הפוך ואברכה
 שמך לעולם ועד בכל יום
 אברכך ואהללה שמך לעולם
 ועד גדול יהוה ומהלל מאד
 ולגדלתו אין חקר דוד לדוד
 ישבת מעשיך וגבורתיך יגדו
 הדר בגבור הודך ודברי בפלאתיך

קמז יהוה שמע תפילתי האזינה אל
 תחנוני באמתך ענני בצדקתך
 ואל תבוא במשפט ארתי עבדך כי
 לא יצדק לפניך כל חי כי רדף
 אויבי נפשי רבא לארץ חיתי חושיבני

תהלים קמט קנ
 ונכבדוהם בכבלי ברזל: לעשות
 בהם משפט כותב הדר הוא לכל-
 חסדיו הללויה: קנ
 הללויה הללויה בקדשו
 הללויה ברקיע עז: הללויה
 נבבורתו הללויה כרב גדלו:
 הללויה בתקע שופר הללויה בגבול
 ונבנור: הללויה בתף ומחול
 הללויה במנוס וענב: הללויה
 בצלצלו שמע הללויה בצלצלו
 תרועה: כל הנשמה תהלל יה
 הללויה: *לל מוט*

לכל חסדיו לכני ישראל עם-
 קרבו הללויה: קמט
 הללויה שירו להוה שיר
 חדש תהלוהו בקהל חסידים:
 ישמח ישראל בעשו בני ציון יגלו
 במלכם: יהללו שמו במחול בתף
 ונבנור ונמרו ללו: ברררצה יהוה
 בעמו ופאר עמים בשועה: יגלו
 חסידים בכבוד ירגנו על משכבותם:
 רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות
 בידם: לעשות נקמה בנוס תוכחות
 בלאמים: לאסר מלביהם בוקים

מקצת פסוקים של תהלים אלפים ושמע מאות ושבעה ועצורים
 אף כל שמו וחכמו ויפתוהו כפיסה וסליו יס
 ומזכרים קנ

קמט וס רוממות אל כנרוכס והס לחרב פיפיות בידם: כזיקים שראות: משפט כתיב וכתתי את
 כקמתי וגומר: ואס תאמר עדיין לא כולל יחזקאל כשאמר דוד זאת כחכבא דוד על קץ הנאולה
 קנ ד ו כתיבא הקץ כבר כתיב הוא המשפט והימים רבים: כמיים ועונב: מיכי כלי שיר הם: כלכלי שמע
 מכלתים המשמישים קול: שמע שם דכר הוא כמו שמע בגלגל ומעלי האתגלתא הוא כקוד קמ קנדול
 ולכן עמנו למעלה תחת השין:

סליק ספר תהלים בה:

א

משלי

שלמה בן דוד מלך ישראל:
 לדעת חכמה ומוסר להבין אמרו
 בניה: לקחת מוסר השכל צדק
 ומשפט ומשרים: לתת לפתאים
 ערמה לנער דעת ומזמה: ושמע
 חכם ויוסף לקח ונבין תחברות

יקנה: להבין משל ומליצה
 דברי חכמים וחיבתם: יראת
 יהוה ראשית דעת חכמה ומוסר
 אוילים בוז: שמע בני מוסר
 אבך ואל תשס תורת אבך:
 כיליות חן הם לראשך וענקים
 לגרנתיך:

משלי

כל דבריו דוגמות ומסלים משל התורה באשה טובה ומשל על באשה זוכה
 לדעת חכמה ומוסר: המשלים האלו אמר להודיע לבריות שהיו עמלים בתורה
 שהיא חכמה ומוסר וכיבס: כלק ומושפט ומשרים: צדק צדקה ממוכו ומשפט לשפט אמת
 מושרים היא הפטרה דרך חלק ומישור שיה לזה ולזה: לתת לפתאים ערמה משלים אלו אמר קהלת
 שקכות בהם הפתאים ערמה: לכער דעת: ונס לכער המנוער מכל למוד שלא למד עדיין כלום:
 וזימה מחסבת ענה: ישמע חכם המשלים הללו: ויוסף על חכמתו לקח למוד חכם
 בעל השמועה וכבין מוסר על ידי עתה: ומוסף על
 ועמו: להבין משל ומליצה: שיהכו לב להבין במקראות שבי הדרכים המשל והמליצה שיבין את
 המשל למליצה: ואף מן המליצה לא יסירו לבם שגם היא צריכה להבין כשאמר להביןך מאשה
 וכבריה על עבודת אליים כאמר הרי המשל ואף המליצה שהוציא משלו בלשון אשה הבן בה והזהר
 זה: דברי חכמים וחיבותם: דורשי רשומות מקרא משל וחסר דמיון חידה: יראת ה' ראשית
 עב סילוכך מה עשה שלמה הסבר הזה ועתה מהו חסר יראת ה' ראשית דעת: היא
 עיקר הדעת והיא תהיה לך הראשונה לדעת לכני חכמתך הקדש ליראה את וינכך והיא תתן
 עמוך בחכמה ובדעת כי האוליס אשר א כס יראים את ה' ביום את החכמה ואת התורה:
 אשר לך מוסר אבך: מה שתיק הקצה למשה בכתב ועל פה: אמך: אומתך כנסת ישראל כמו מה
 לדאשך וס דברי בופרים שחששי והוסיפו ועשו סייגים לתורה: לזית חן: סבור על חן הם
 עמל שם: אמר התורה והמוסר יהיו לראשך לזית חן וכענקים של עדיי זהב יסיו לגרנתיך: לנחורך
 קכה עשויה טובעות עכמות קורא סוואר כלשון רבים:

לנרנלתוך: בני אס ופרתוך חטאים
אל תבא: אס יאמרו לכה אתנו
נארכה לדם נצנפה לנקי הנם:
נבלעם בשאל חיים ותמימים
נורדו בור: כל הון יקר נמצא
נמלא בתינו שלל: נורלך תפיל
בתוכנו פים אחר יהיה לכלנו:
נ בני אל תלך בדרך אתם מנע רנלך
מנתיבתם: כי רנליהם לרע
ירצו וימהרו לשפך דם: כי
הנם מזורה הרשת בעיני כל בעל
בנה: וחס לדמם יארבו וצפנו
לנפשתם: כי פן ארחות כל בצע
בצע את נפש בעליו יקח: כי חכמות
בחוץ תהנה ברחבות תתן קולך:
בראש המזורה תקרא: בפתח
שערים בעיר אמריה תאמר:

כך עד מתי יפתים רנאדכו פתיו
ולצים לצון חמדו להם וכסילים
ישנאו דעת: כי תשבו לתוכחתי
הנה אביערה לכם רוח אודיעה
דברי אתכם: כי עון קראתי
ותמאנו נטיתי ידי ואין מקשיב:
כי ותפרעו כל עציות ותוכחתי לך
אבותם: כי נם אני באידכם
אשחק אלענ בבא פחדכם:
כי בבא כשאוהי פחדכם ואידכם כשו
כסופרה יאתה בבא עליכם צרה
וצוקה: כי אזיקראנני ולא אענה
ישחרנני ולא ימצאנני: כי תן
כי שנאו דעה ויראת יהוה
בחרו: כי לא אבו לעצתי נאצו
תוכחתי: כי ויאכלו מפרי
וממוצתיהם ישבעו: כי כי

חטאים חוטאים אל תבא אל תאכה להם: כארבה לדם לשעך דם בעמכה לשון מאר
לנקי חכם הכתוב אומ שנפכתם לנקי חכם: ככלעם לנקי כההם חיים כשאל הכולע כל
ותמומים איכו לשון נדוקים אלא מלשון שלמו ככלעם כההם שלמים כאדם הורד בתוך
שם כלומ בעודם בעשרם כהרסם וכירשם ככהיהם: נורלך תפיל בתוככו: אם ערבה תח
תנה יהיה בשותפות: כוס אחד יהיה לכלנו: כוחד: לרע ירצו: לרעת עממם הם
וידעים לתת להם: ויהי חכם מכירם על מה היא כורת ויורדו בה ואוכלין והם לדמם יארו
ים יארבו לדמם של עשות: כי ארחות כל נונע בענ: נחל נולה באה וכחמדת היא לו
וכוסו את כפש בעליו יקח כפש ענמו שנעשה עכשו בעל המון שגול מחכירו: חכמות
הרי חכמותם של חורם: בחונותיה תועקה להזירכס לבור אליהם ומה קן חונותיה
כרחובות במקום שמרבינן אותה כך דרש הבי תחומא: בראש הזומות תקרא: במקו
וככרות שם היא קוראה וזומרת ענין של משה עד מתי פתאים: כפתחי שערים: כי
כחוקים: פתאים: המתעמים על ידו מיטעים: מאהבו פתו: השמה
כד כמו כליו קרו: שני: כטייתי ידיו: לרמוז להם לבור אליהם המדמם לחכירו כוד
כה: כי לבור אליו: ותפרעו: ותבטלו: כל עשתי: שיגעתי לגדל אתכם בעולם: כשא
כש פתאים: כסופה: טורלככו בלעז: אתה: יבא: ישלככו: וכקשו: מה
לכ שאוכלים בחייהם כהרות המוכות אותם והקרן שמורה להם: כההם: עשורת פי

פתים תהינם ושלות כסילים
תאבדם: כי ושמע לו ישכן בטח
ושאנן מפור רעה:
כ בני אס תקח אמרו ומצות התצפן
אתך: כי להקשיב לחכמה אזנך
תטה לבך לתבונית: כי פיאס לבנית
תקרא לתבונית תתן קולך:
כ אם תבקשנה ככסף וככסמנים
תחפשנה: כי או תבין יראת יהוה
ודעת אלהים תמצא: כי יהוה
יתן חכמה מפיו דעת ותבונית:
כ ופן לשרם תשיה מנן להלכי
תס: כי לצד ארחות משפט ודרך
חידו ישמר: כי או תבין צדק
וכשפט ומישרים כל מעגל טוב:
כ ירתיבוא חכמה בלבך ודעת

לנפשך ינעם: כי מזמרה תשמר
עליך תבונה תנצרכה: כי להצילך
מדרך רע מאיש מרבר תחפכות: כי
העוזים ארחות ישר ללכת בדרך
חשד: כי השמהם לעשות רע
יילו בתהפכות רע: כי אשר
ארחתיהם עקשים ונלוזים
במעגלותם: כי להצילך מאשה
זרה מנכריה אמריה החליקה:
כ העוזת אלוף נעוריה ואת ברירת
אלהיה שכחה: כי כי שחה אלמות
ביתה ואל רפאים מעגלותיה:
כ כל באיה לא ישכון ולא ישנו
ארחות חיים: כי למען תלך בדרך
טובים וארחות צדיקים תשמר:
כ כי ישרים ישכנו ארץ ותמימים
יתרו

לכם טובה: ושלות כסילים תאבדם: לפי שראים הרשעים שהם מנלוזים כדבקוס כרעהם ואינם
פוזרין: ישכן בטח בעולם הזה ושכן לעולם הבא: מפחד רעה מדינה של ניהכס ושכן לב
יהי שלו וסקט ושכן לשון עתיד לכן כקוד פתח: ככי אס תקח אמרו: כי תהי אס תקח אמרו: כי
להקשיב לחכמה לעבוק כמורה: כי ה יתן חכמה: הא למדת שגדולה היא שהרי ככתה מפי הקנה כ
לכך אתה צריך לקנותה: יצפן לשרים תושיה: נכוח הקנה אנלו כי דורות עד שנכתה לדור האדכר: כי
ומנן להולכי תם: כלומר זהו היה תהיה לך למנן: לכך ארחות משפט: שעל ידה יכרו ארחת משפט
זהו דרך חסידיו ישמר שלא יכשלו: או תבין: יא את ה: מוסב על ענין של מפלה שאמר אס לבינה
תקרא: מויתו תשמר עליך: התורה תשמור עליך: מויתו מדבר תהפכות: הם האציקורוסו שמטום: כי
את ישר לעבוד: אלוזים ומהכסים את התורה לרעה: וכלוזים כמעגלותם: כל לשון כלו לשון עקמונית
הוא ככל מקום הוא סודך לעקש ועקוש הוא לשון עקום כמו שאל ומעקשים מויתו וכלוזים כמעגלותם
הם עקמים כדרכיהם המוקללים: מאשה זרה: מככסה של עא והיא אפיקורוסות ולא
תכן לומר שלא דבר אלא על המחשבת ממש כי יהי שכחה של תורה שאמר כאן להניח מאשה זרה ולא
מעברה אחרת אלא זו אפיקורוסות שהיא פריקת עול של כל המנות: כי שמה אל מות ביהם: מוסב
על להניח וגומר: כי תבא אל ב תה ישח ומתוין כחידו הורדה אל מות: והתורה תשמור עליך
סכפילה זו: הרי דבר גדול הוא לך: רפאים: כרשים מדרך הטוב וכענבים מאין סודך עד
שכופלים כניהכס: לא ישכון: יקשה בעיניהם לפרוש ממכה ולחזור בהם: למען שלך: מוסב על י
שתיקרא שמועלה להניחך מדרך רעה: למען סוליך בדרך טובים: כי ישרים ירשו ארץ: לעולם
קנא 2 36

ויתרו בה יי ורשעים מארץ יברתו
 זכנדים יסחו ממנה
 בני תורת אל תשכח ומצותי יצד
 לבך כי ארץ ימים ושנות חיים
 ושלום וספולך חסד ואמת
 אל יעובד קשרם על גרנרתך
 כתבם על לוח לבך ומצאתך
 ושכל טוב בעיני אלהים ואדם
 בטח אל יהוה בכל לבך ואל
 בנתך אל תשען בכל דרכיך
 דעו והוא ישר ארחתך אל
 תהי חכם בעיניך ורא ארצ יהוה
 וסוד מרע רפאות תהי לשרך
 ושקוי לעצמותיך כבד את יהוה
 מהונך ומראשית כל תבואתך
 וימלאו אסמך שבע ותירוש
 יקבד יפרצו מוסר יהודה בני

הפא ויתרו בה יי ורשעים מארץ יברתו
 זכנדים יסחו ממנה
 בני תורת אל תשכח ומצותי יצד
 לבך כי ארץ ימים ושנות חיים
 ושלום וספולך חסד ואמת
 אל יעובד קשרם על גרנרתך
 כתבם על לוח לבך ומצאתך
 ושכל טוב בעיני אלהים ואדם
 בטח אל יהוה בכל לבך ואל
 בנתך אל תשען בכל דרכיך
 דעו והוא ישר ארחתך אל
 תהי חכם בעיניך ורא ארצ יהוה
 וסוד מרע רפאות תהי לשרך
 ושקוי לעצמותיך כבד את יהוה
 מהונך ומראשית כל תבואתך
 וימלאו אסמך שבע ותירוש
 יקבד יפרצו מוסר יהודה בני

עשקו ויחזקו ויחזקו ויחזקו

דרבך ורנך לא תגוף
 תשכב לא רתפד ושכבת וערבת
 שנתך אל תירא מפחד פתאם
 ומשאת רשעים כי תבא
 יהודה יהיה בכסלך ושכד דגלך
 מלכך אל תמנע טוב מבטליו
 ברויות לאל ידך לעשות אל
 תאמר לרעך לך וש בוחד לתן
 ויש אתך אל תחרש על דעך
 דעה ותעל ישב לבטח אתך
 אל תרוב עם אדם חנם אם לא
 נמלך דעה אל תקנא באיש
 חכם ואל תבסר בכל דרכיו
 כי תועבת יהוה גלוז ואת ישרים

ועשקו לנגדו ויתרו בה יי ורשעים מארץ יברתו
 זכנדים יסחו ממנה
 בני תורת אל תשכח ומצותי יצד
 לבך כי ארץ ימים ושנות חיים
 ושלום וספולך חסד ואמת
 אל יעובד קשרם על גרנרתך
 כתבם על לוח לבך ומצאתך
 ושכל טוב בעיני אלהים ואדם
 בטח אל יהוה בכל לבך ואל
 בנתך אל תשען בכל דרכיך
 דעו והוא ישר ארחתך אל
 תהי חכם בעיניך ורא ארצ יהוה
 וסוד מרע רפאות תהי לשרך
 ושקוי לעצמותיך כבד את יהוה
 מהונך ומראשית כל תבואתך
 וימלאו אסמך שבע ותירוש
 יקבד יפרצו מוסר יהודה בני

עשקו ויחזקו ויחזקו ויחזקו

סודו לא מארת יהוה בבית רשע
 ונה צדוקים יברך לא אס ללצים
 יהוה יליץ ולעניים יתן חן
 כבוד רשעים ינחלו וכסילים
 מרים קלון
 שמעו בנים מוסר אב והקשיבו
 לדעת בינה בירלקח טוב נתתי
 לבכם תורת אל תעזבו
 הייתי לאכי רך ויחיד לפני אמי
 וירני ויאמר לי ויתמד דברי לבך
 שמר מצותי ויהיה קנה הכבוד
 קנה בינה אל תשכח ואל תש
 מאמריו אל תעזבה ותשמר
 אהבה ותצרך ראשית רכבה
 קנה

ועשקו לנגדו ויתרו בה יי ורשעים מארץ יברתו
 זכנדים יסחו ממנה
 בני תורת אל תשכח ומצותי יצד
 לבך כי ארץ ימים ושנות חיים
 ושלום וספולך חסד ואמת
 אל יעובד קשרם על גרנרתך
 כתבם על לוח לבך ומצאתך
 ושכל טוב בעיני אלהים ואדם
 בטח אל יהוה בכל לבך ואל
 בנתך אל תשען בכל דרכיך
 דעו והוא ישר ארחתך אל
 תהי חכם בעיניך ורא ארצ יהוה
 וסוד מרע רפאות תהי לשרך
 ושקוי לעצמותיך כבד את יהוה
 מהונך ומראשית כל תבואתך
 וימלאו אסמך שבע ותירוש
 יקבד יפרצו מוסר יהודה בני

עשקו ויחזקו ויחזקו ויחזקו

לירושלם
 חסד
 חסד
 חסד

לנבי
 חסד
 חסד

קנה

ועשקו לנגדו ויתרו בה יי ורשעים מארץ יברתו
 זכנדים יסחו ממנה
 בני תורת אל תשכח ומצותי יצד
 לבך כי ארץ ימים ושנות חיים
 ושלום וספולך חסד ואמת
 אל יעובד קשרם על גרנרתך
 כתבם על לוח לבך ומצאתך
 ושכל טוב בעיני אלהים ואדם
 בטח אל יהוה בכל לבך ואל
 בנתך אל תשען בכל דרכיך
 דעו והוא ישר ארחתך אל
 תהי חכם בעיניך ורא ארצ יהוה
 וסוד מרע רפאות תהי לשרך
 ושקוי לעצמותיך כבד את יהוה
 מהונך ומראשית כל תבואתך
 וימלאו אסמך שבע ותירוש
 יקבד יפרצו מוסר יהודה בני

קנה חכמה ונכל קנינך קנה
 בירה : סלסליה ותרומוך
 תכבדך כי תחבקנה : תתן
 לראשך ליות חן עטרת תפארת
 תמנך : שמע בני וקח אמרי
 וירכילך שנות חיים : בדרך
 חכמה הרתיך הרתיך במעלה
 שר : בלכתך לא יצר צדך
 ואם תרוץ לא תכשל : החוק
 במוסר אל תרף נצורה ביהיה
 חייך : בארח רשעים אל תבא
 ואל תאשר בדרך רעים : פרעהו
 אל תעבר בו שטה מעליו ועבר
 כי לא ישנו אם לא ירעו ונגלה
 שנתם אם לא יכשורו : בלהמו
 לחם רשע ויו חמסים ושתו
 וארח צדיקים באור נה הולך

ככל כניויד קנה בינה : מתבונן בה מעצמך להשכיל דנה מתוך דבר : סלסלה : חפשה היה חומר
 עליה לדקדק בה כמו כנור על סלסלות החומר והולך בדרם ומשיב ידו לבקש את העוללות ונשם
 ומלמל בשערו : מתן לראשך ליות חן : חכרת חן כמו ליות חן : הס לראשך : שומע בני וקח אמרי
 ונומר : בלכתך לא יצר צדך : מי שאיכו מחסין רבלין קרוב לטוב : החוק במוסר אל תרף : אחוז
 ית בנורם כמו והחוק את ירך בנושלת ידו ויחוק בו : באורח רשעים אל תבא : אל תאשר ואל תדריך
 יו כמו באשורו אחוז רבלי : וכן וכן וכן לאשורו : ערעהו : בטלהו : שטה מעלה : סור : כי לא
 יס ופכו : אינם וכלים לישן : ואורח צדיקים באור בינה : שהלך ומאיר ומעמוד השחר עד כוכן עד חנות
 יס היום שהוא בירור של יום : דרך רשעים באפלה לא ידעו כמה יכשורו : פתאום יבא להם מכשול ולא
 כן ידעו להזהר ממוכו : כפי לדברי הקשיבה ונומר : למנחיהם : לשון מניחה : מכל משמר : מכל מה
 שאמרה תורה הסמר כנור לכך בין עבירה קלה : כי ממוכו כי מאותו שהוא קל יהיו
 כך חיים ושכר גדול אם תקיימו : כך דבר בני תכחומא : הבר מוח : לא תעשה דבר שלטעו בו
 הבריות ויעקמו עליך פיהם : עקשות פה : לשון עקום : כחיתם אינו ויעשקוני : זכמשה סיכה
 כס עקומות ועקשות : ולזות שפתים : עקמיות שפתים : שלא ירחיבו הבריות פה עליך : עיניך לנכס
 יביטו : הסתכלו אל האמת ואל היושר : ישיחו נגדך : יסתכלו על הישר לומר דרכך נגדך :
 כן פלם מעגל רגלך : שקול דרכך הסדר מנוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה ואל כל דרכיך
 יוכונו : אל תנו וימן וסאל : מן המשקל הטוב : כפי לחמתי הקשיבה ונומר : כי כופש
 תעופסה : לשון מתוק : שפתי ורה : אטיקורכות וחלק משמן טפה : לשון חן : רגלים

משמן חפה : ואחריתה מרה
 כלענה חרה כחרב פיות : רגליה
 ירדות מות שאר צעדיה יתמכו :
 ארח חיים פן תפלם נעו מעגלותיה
 לא תדע : ועתה בנים שמעו לי
 ואל תסורו מאמרו פי : הרחק
 מעליה דרכך ואל תקרב אל פתח
 ביתה : פן תתן לאחרים הדרך
 ושנתך לאכזרו : פן ישבעו
 זרם כהך ועצביך בבית נכרו :
 ונהמת באחריתך בכלות בשרך
 ושארך : ואמרתי אוד שנאתי
 מוסר והוכרת נאץ לבי : ולא

רגליה יירדו מות שאול צעדיה יתמכו : לשון קורבה : אורח חיים פן תפלם : כך דרשוו סכמים טלמל
 הקפה מתן שכרן של מנו ולא פירשן כדי שלא יראה אדם מנוה שמתן שכרם מרובה וידבק בה ויכוס שאר
 המנות : וזה פתרוכו כדי שלא תפלם אורחות העורה או זו לוקח ואינו להכיח לכך נעו מעגלותיהם הניע
 הבה פי כמיותיה ולא הודיעם : זהו מדבר אנדה : אבל לפי שהתקראות שכתוב אחריו הרחק מעגליה
 דרכך כדאה שעדיין לא הפסיקו בענין אשה הזוכה וכן יש לפרש אורח חיים פן תפלם א תשקל ארת חיים
 אפל ארתה ורה לומר אונו לבעש או אוו כן מעגלות הזוכה כעו לשאול : ולא תדע להזהר עד אשר תכוס
 ותפלו : ועתה בנים שמעו לי : ואל תסורו מאמרו פי : פן תתן לאחרים הדרך : פן תעכה לכך לאלהים
 אחרים לתת להם תפארת הודך ושבתך ושנותיך לאכזרו לשר גיהנם : פן ישבעו זרים כהך : ככחי הכעל
 הנזכר ממון בשקריהם ובפחזותם : ועצביך ויניעך שבעצבת וטרחת בני : בבית ככרו : בבית עובד כוים :
 ונהמת באחריתך סוף שמתהום באחריתך : כמעט הייתי בכל רע : כפעם בניו ובין היתה כלומר י
 בשגיל דבר מועט הייתי עשיתי בכל רע שלא שמעתי לקול מורי שאלו שמעתי להם לא יארה בי כך
 רבלי ווכן קיף : שמה מים מנורך : מביד שמך לך הקדוש בה לחלקך היא תורת משה בורך מים
 מוכנסים : וכוזלים מתך בארך : מים חיים כלומר תמלה כמים מוכנסים ולכסוף כוכעין הס והוכין :
 פכרו מעיקותיך חונה : סוף שתהכה תלמודים יתורה הנראות דברים וינא לך סס : בכחובות עיר
 תעבו כלפני מימך : יהיו לך לבדך חמה תתכבד בהם ולא יחלוק אחר עמך לפי שאמר למעלה
 פן ישבעו זרים כהך אמר כן יהיו לך לבדך ומתוך כך יהי מקורך כרוך : ושמה מאשת כעורך : היא י
 המורה שלמדת מעשורים : שמה תמיד : ראיתי בדברי רבי משה הדרשן : שמה תעסוק תמיד : והוא י
 לשון ערבי והביא ראיה כמו לבקש סגויה לבקש עסק : ולא ידעת איפה נכסית : ורבותינו פי לשון י
 מנסה כמשמעו בעבוד אהבת מהי סוגג בשאר עסקיך כי היא משמרת על שלך אחרו עליו על רבי
 אלעזר בן פדת שהיה דורש בשוק החמתן ומדיכו מוטל בשוק העליון : פעם אחת בא אדם אחר ומנסה
 בחס כרוך עליו : כי ככה דרכי איש : מעלם סוקל דרכיו וידע כמה עונות וכמה זכות בידו : כ
 פוקתיו ולכדו : כמו יכדדו : וכחכמו מטאיתו יתמך : ותלה שהתלוי מתוך כחבל שהוא תלוי בה : כ
 קוף

את הרשע ובחבלי הטאתו יתמד
 כה הוא ימות באין מוסר וכלב אולתו
 ישנה
 בני אדם ערכת לרעה תקעת לור
 פפיק
 נוקשת באמרי פיה נלפת
 באמרי פיה
 עשה זאת איפוא
 בני והנצל כי בארת בכף רעה לך
 התרפסו ורהבעו
 אל תתן
 שנה לעניך ותנומה לעפעפיך
 הנצל בצבי מיד וכצפור מיד יקושו
 לך אל נמלה עצל רחבה
 ורחם
 אשר אין לה קצין שטר
 ומשלי
 תכון בקיץ לחמה אגרה
 בקצירה מאכלה
 עד מתי עצלי
 תשכב מתי תקום משנתך
 מעט

שנות מעט תנומרת מעט חבק
 ידום לשכב
 יובא כמחלך ראשך
 ומחסרך באיש מנון
 אדם בלי על
 איש און הולך עקשות פה
 יקורץ בעינו מולל כרנלו מרדה
 באצבעותיו
 תחפכות בלבו חרש
 רע בכלל עת מדנים ושלח
 על
 פן פתאם יבא אדו פתעו שבר
 ואין מרפא
 שש הנה שגא יחזת
 ושבע חושבת נפשו
 עינים רמות
 לשון שקר ודיים שפכות דם נקו
 לב חרש מחשבות און רנלים
 ממדלות לרוץ לרעה
 יפוח בזבים
 עד שקר ומשלח מדנים בין אחים
 נצר בני מצות אביך ואל תטש
 תורת

הוא ימות באין מוסר
 בשביל שלא לקח מוסר
 כפי אדם ערבת
 ערבות ממון כמשמעו פירשו
 רבותיו
 לך התרפס
 המר לו עם יד שלם לו ממונו
 זרס רעך
 ואם אין לו ממון עמך אלף
 שוקשת באמרי פיה לדבר לו קשות הרבה עליו רעים
 לבקש ממנו שימחול לך
 דבר אחר בני אדם
 ערכת לרעך
 אחר שנעשה ערב להקנה שהוא רעך כדכתיב זה דודי זה רעי וקבלת עליך בטיש
 ובערבות מואב באלה ובשנועה לשמור ממותו
 תקעת לור כפך
 שתשוב ותסור מלרכיו ותדבק
 באשקורטין ללכת כדרכיכם
 כוקשת באמרי פיה
 שתקעת כף להדבק עם הורים
 עשה זאת
 איפה בני והנצל
 הואיל וכאת ככך רעך בטישו וקבלת אלהותו עליך
 לך התרפס
 הכנע לפנים
 כאסקוטה הכרפתת וכדרכת
 וזה רעך
 הרבה רעים שיסתללו עליך לפיכך
 וכן כדרש במדרש
 י תלוס
 הכלל כנני מיד
 מהר והשמע משם כנני הכמלט מיד האדם
 לך אל מלה עכל
 וגומר
 ורחם
 והתחכם
 אשר אין לה קצין
 שוכות אותה ויורזנה ויוציא מידה אם תגזול דבר מחברתה
 ואף על פי כן
 תכון בקיץ לחמה
 אגרה בקציר מאכלה
 מוונה כל אחת ואחת איפה גזולת
 ומחברתה
 סבוק ידיים
 היש מונח ידיו
 אבראבר בלעז
 זכא במהלך ראשך
 אם תעשה כן
 יבא חסרוך ודבר שאתה רם ממנו יבא לך מיד באדם מהלך מהר ומחסרוך יבוא וימלא
 כאש מנון
 יבא מהר לנהיג על ארכווי המקראות אלו עקרו מאל על המתעבלין לעסוק בתורה
 הולך עקשות
 פה
 ההולך בעקבות שפתים
 וקורץ כשיכיו רמיות של מרמה
 ימולל ברנליו
 כלומר משפס זה על
 זה ומורה באכזביותו כלם מן לשון רמז הם זה בושל על העין זה כושל על הדגל זה כושל על האכזבי
 יד והיעקר הוא מדבר על האשקורטין המסייע את הבריו לשבורתם
 מדיכוס ושלח
 בין אדם לבוראו
 סו
 מתאום ופתע
 לשון תביעה הוא ולא ידע את המפלה הקרובה לישל עליו
 שש הכה שכל השם ושכס
 תועבות כפשו
 כלומר גם השביעות עושה
 יפוח לשון דבור הוא כי כל דבור כרוח הטה הוא
 כנור
 פנ

תורת אמך
 קשרם על לבך
 תמיד ענרם על נדנרתך
 כה תהלה לך תנחה אתך בשכבך
 תשמר עליך והקיצורת יהיא
 תשיחך
 כי נר מצוה ותורה אור
 נרדך היים תוכחות מוסר
 לשמרך מאשת רע מהלקת לשון
 זכריה
 אל תחמד יפיה בלבבך
 ואל תקחד בעפעפיה
 כי כי בעד
 אשה ונתער כפר להם ואשת

עכס לשון קשר הוא
 כמו אעבדנו עטרה לוי
 בהמה לכך בחיך
 כה תנחה אותך
 כמו תנחיתך
 כשכבך ככרי
 והקניות היא תשיחך
 לתפית הממים לעמוד
 צדין
 היא תשיחך
 תלין בעדך
 כי כר מניה ותורה אור
 כמו שהאר מזאיר לעולם תמיד כך
 התורה עומדת וכותה לעולם אל האדם וכותה מניה לפי שעה כאור הכר
 דבר אחר כי כר מנוח וגומר
 מנות האב הוא בר
 כל מי שנקיים מנות אביו באלו כוטל כר כידו להדליק במקום חשך ואם אבד
 מוס דבר שם הוא מובא לאורו
 וכן מי שהוא מקים הוראת אמו אורה היא לו
 וכן הוא אומר אל תטוש
 תורת אמך
 וכן הוא ודאי שמקרא זה מדבר במנות אביו ואמו דכתיב מקבל אביו ואמו ידעך כרו באשון
 חשך
 ואם בר של אדם רואה כשאון מקיים מכות מוצא בשמקיים מניה מאיר כרו
 רבי יוסף קרא
 ודרך חיים טובות מוסר
 תוכחות המוסר הם מעים את האדם לסיים מנא שם דרך חיים
 למרדך מאשת רע
 התורה תשמרך ונאשה של מכה רע
 ועל כרחך לא דבר שלמה אשה רעה אלף כר
 כנגד עיל שהיא שקולה כנגד הכל
 שאם האמר אשה זוכה ממש וכי כל שכרה ושכחה של תורה ששומרת
 מן הזוכה לבדה אלף על כרחך זו עבודת אלו שהיא חמורה כנגד הכל
 מחלקת לשון
 מעשות ענינים
 של לשון בכרים
 ואל תקקך
 ואל תטול סבמתך מוך בעפעפי עיניך שקורצת בהם בעפעפיה
 כי בעד אשה זוכה עד ככר להם
 ליד עניות וחסור כל טוב
 היותה איש
 הישאב גזולים איש
 כו
 בשפולו בגדי
 ולא ישרשו כל לשון חתיית גהלים לשון שאיבה הוא כמשמעו שהמלח הכלי בתוך המדור
 אל אשת רעהו
 כמשמעו
 ואף על פי ש לדרשה שהיא מיוחדת לאשקורטין ולא לך
 לא יבוז וגומר
 כו
 וכמוא ישלם וגומר
 בואף אשה וגו
 מר
 שלשתם מחוברין בדבור אחד אם יעבדו הבגב נכבה אין לבנות
 לל
 כל כך כמו הוואף
 למה כי ברעבות כפשו הוא עושה
 ראולי אין לו מה יאכל
 וכשכנא יש לו תקנה
 בתשלומין ולכל היותר שבעתים ישלם כלומר תשלמוי כפל הדבה ואפילו חמישים על אחד
 יוש מפרשים
 שבעתים כמו גונב שור וכליו ועבחו שמשלם חמשה בקר ותשלומיו כפל על הכלים
 את כל סוף ביתו
 יתן
 ואפילו נדך למכור כל אשר לו על זה מכל מקום יש לו תקנה ומתחלה מחמת רעב עשה אכל
 בואף אשה חסר
 לב הוא שהרי לא לרעבון עשה
 ומחיות כפשו הוא יעשה הומה
 כי קאם מתקבץ בו
 להסרע בו חמתו של הקנה שהוא גבור על כל
 ולא יחמויל ביום קסם
 לא יש פנים
 לכל ממון להסר
 על אשר כפר בו וכדכך בעל
 ורבותיו דרשו לא יבוז לכנב
 זה המתנבך מאחר שידע
 והולך לבית המדרש ועוסק בתורה
 וכנא ישלם שבעתים
 סופו שמתמכה דיון ומורה הוראות שאין
 שבעתים אלף תורה שם
 מווקץ שבעתים
 כנע וקלון ינאף
 על עיל ועל גזלו עריות כנענים
 כאים

איש נפש יקרה תצור
 חיותה
 איש יוש בחיקו ונגדיו לא
 תשרפנה
 אם יחלך איש על
 הנחלים ורגליו לא תפוינה
 כס כן
 הבא אל אשת רעהו לא יצקה בל
 הנע בה
 לא יבוזו לננב כי ינוב
 למלא
 נפשו כי רעב
 לא ונמצא
 ישלם שבעתים את כל הון ביתו
 יתן
 לא נאף אשה חסר לב משחת
 נפשו הוא יעשנה
 לא נע וקלון
 ימצא

איש נפש יקרה תצור
 חיותה
 איש יוש בחיקו ונגדיו לא
 תשרפנה
 אם יחלך איש על
 הנחלים ורגליו לא תפוינה
 כס כן
 הבא אל אשת רעהו לא יצקה בל
 הנע בה
 לא יבוזו לננב כי ינוב
 למלא
 נפשו כי רעב
 לא ונמצא
 ישלם שבעתים את כל הון ביתו
 יתן
 לא נאף אשה חסר לב משחת
 נפשו הוא יעשנה
 לא נע וקלון
 ימצא

ימצא והרפתו לא תמוהו: ^{לז כי} ^{לז כי} קנאה המתנבך ולא החול בין
 נקם: ^{לז כי} לא ישא פניו כל כפר ולא
 יאבה פי תרבה שחר: ^{לז כי} בני שמר אמרו מצותי
 תצפן אתך: ^{לז כי} שמר מצותי והיה
 ותורתו באישון עיניך: ^{לז כי} קשרם
 על אצבעותיך כתבם על לוח לבך:
 אמר להכמה אחתי את ומודע
 לבנה תקרא: ^{לז כי} לשמוך מאשה
 זרה מנכריה אמריה החליקה:
 כי בחלון ברחו בעד אשנבי
 נשקרה: ^{לז כי} וארץ בפתאים
 הבינה בבנים נער חסר לב:
 עבר בשוק אצל פנה ודרך בירתה
 יעדר: ^{לז כי} בנשף בערביוס באישון
 לילה ואבלה: ^{לז כי} והנה אשה
 לקראתו שית וזנה ויצרת לב:
 חמיה היא וסוררת כבירה לא
 ישכנו רגליה: ^{לז כי} פעם בחוץ פעם
 ברחבות ואצל כל פנה תארב:
 ותחזיקה בו ונשקה לו העוז פניה
 ותאמר לו: ^{לז כי} זכחי שלמים עלי היום
 שלמתי נדרי: ^{לז כי} על כן יצאתי
 לקראתך לשחר פניך ואמצאך:
 מרבדים רבדתי ערשי הטבת
 אטון מצרים: ^{לז כי} נפתי משכני מר
 אהלים וקנמוז: ^{לז כי} לכה נרוה הרים
 עד הבקר נתעלסה באהבים:
 כי אין האי שבתי הלך בדרך
 מרהק: ^{לז כי} צרור הנסקף לקח בידו
 ליום הכמה אבוא ביתו: ^{לז כי} השתן
 פרב לקחה בחלק שפתיה תדירנו:
 כה הולך אדרה הפתאום כשור אל
 טבח יבוא ובעכס אל מוכר אויל:
 עד יפלה היץ כבלו כמהר צפור
 אל

באים: ^{לז כי} כני שמיר אמרי ומרתי כאישון עיניך: שחור של עין שהוא יומה חשך כמו אישון לילה: מודע
 קרוב: כמו בעו מודעתו קרובו: כלומר קרובה אלך תמיד: אכיבה: הבחכתי וראיתי: אבל פכה
 פכה של זוכה ועל והכה אשה כמשמעה: דא אחד מן אפיקורוסין המסיקים: שית זוכה: כמו
 שמותיסם כלומר ערות זוכה: וכזרת לב: כמו עור כזרה המוקפת כרוס כן לבו של זו מוקפת זימה
 יד אולת: וסודרת: כרה מן הדרך: זכתי שלמים עלי: כלומר ששורה גדולה הכיכובי כי היום הקרבתני
 כדרי ושלמי: ואמצאך: כדי שאמצאך: מרבדים: בגדי חופס וכיו ודגמתו כסוף הספר שאמר
 מרבדים עשה לה: רבדתי ערשי: קשתתי: חטובות אטון מנדים: מהוללות בגדי כלי שפתן חטובין
 הבאים ממנדים שם הפשתן עשוי כדכתיב בספר יסעיה כוסו עובדי פשתים: אטון: יתנוס מיתרהם
 יז אטוביטה: כפתי משכני: הנפתי הרוח כמחף כסודר בבית מנוסם להביא הרוח מלמעלה למטה
 יח ודוכס פירש לטון קטור: ואמר שאין לו דמיון: כי אין האיש כביתו ראיתם שפילק הקדוש כה שכינתו
 כ וכל טוב נתן לעבדי כוס: נדור הכסף: הטובים שבהם הרג: ליום הכסף: לזון היוועד הקבוע וכן
 כז ככסף ליום הגנו: העתו לאותו חסר לב אליה: ברב לקחה: שהיא למורה להרגיל בכך אכסום:
 כח כחלק שפתי: נדבור חלקלק תדיחבו מן הדרך: ובעכס: זה ארם כמס: אל מוסר אויל: כחש
 המזהר לרזן בשלימות הקבה: לומר האיל המחויב לו: כן זה רץ אחריה עד שכסכל בה ויפלה מינה
 כט את כדרי: כמהר צפור: לרזן אל הפח ואינו יודע כי הפח כדמס סס כמסו של כפור:

ועתה

אל פח ולא דעפי בנפש הוא: ^{לז כי} ^{לז כי} ועתה בניס שמעו לי והקשיבו
 לאמרפי: ^{לז כי} אל ישט אל דרכיה
 לבך אל תתע בנתיבותיה: ^{לז כי} כי פי
 רבים חללים הפילה ועצמים כל
 הרניה: ^{לז כי} דרכי שאול ביתה וירדות
 אל חררימות:

הלא חכמה תקרא
 ותבונה תתן קולה: ^{לז כי} בראש מרומים
 על דרך בית נתיבות נצבה:
 ליד שערים לפי קרית מבוא
 פתחים תרנה: ^{לז כי} אל יבס אשים
 אקרא וקול אל בני אדם:
 הבינו פתאים ערמה וכסילים
 הבינו לב: ^{לז כי} שמעו בני נגידים
 אדבר ומפתח שפתים מישרים:
 בראמת יהנה חמי ותועבת שפתי
 רשעו: ^{לז כי} בצדק כל אכריפי אין
 ברהם נפתל ועקש: ^{לז כי} כלם נכחים
 למבין וישרים למצאידעת:
 קחו מוסרי ואל נכף ודעת
 מחרוז נבחר: ^{לז כי} כי טובה חכמה

ועתה בנים שמעו לי וכו' הלא חכמה תקרא הלא חכמה מוכרות עליכם דברים הלמודי למה בענין: ^{לז כי}
 לפי קרתי: תקרה הכתובה על השער ויושבים עליה: תרובה: תועקקה ומה היא אומרת אליכם
 אישים אקרא: שמעו כי בנידים אדבר: דברי בנידות ומשיבות: כסלל ועקס: עקמימות: ^{לז כי}
 שכתי ערמה: אבל ערמה טכיון שלמד אדם מורה נכבם בו ערמימות כל כל דבר: מחרוז: ימוכו: ^{לז כי}
 זוהב הוא: מכסכים: מרגליות: לא ישוה: לא ידמו לטויה: ירדתה שגלת רע: זהו המוסר: ^{לז כי}
 שהחכמה מוכרות לבדיות: כי מלכים ומלכו: שהדיבים והמשפטים אנו תלמדם: אהב: כמו אהב: ^{לז כי}
 אהבי אהבה כתיב: אמר הקבה אכי אהבה של תורה אהב: זו שועתו מרבי אהבן בעס רבי בתן
 ומאוככו כון יתירה חמשים שערי בינה אחי אבו: לכחמיל אוכביי: יש אתי כחלה רבה: ה קכני: ^{לז כי}
 קודם בראיתו של עולם: ככתי מראש: לשון כסיו כני אדם: חוללתי: ככראתי: ^{לז כי}
 בטלם הרים הטבעו בתוך קמים: ארץ ומונות: ארץ ישראל ושאר ארנות: וראש עפרות תכל: ^{לז כי}

מפנינים וכל חפצים לא ישוה: ^{לז כי}
 אני חכמה שכנתי ערדה ודעת
 מזמות אמצא: ^{לז כי} יראת יהוה
 שנאת רענאה ונאון: ^{לז כי} ודרך רע
 ופי תהפכות שנאתי: ^{לז כי} לרעצה
 ותושיה אני בינה לינבורה: ^{לז כי}
 בי מלכים ימלכו ורונים יחקקו
 צדק: ^{לז כי} בי שרים ישוונדיבים
 כל שפטי ארץ: ^{לז כי} אני אהב אהב
 ומשחרי מצאנני: ^{לז כי} עשר וכבוד
 אתי הון עתק וצדקה: ^{לז כי} טוב פרוי
 מחרוז ומפו ותבואתי מכסף נבחר:
 בארץ צדקה אתלך ברהף
 נתיבת משפט: ^{לז כי} להנחיל אהבי
 יש ואצרתיהם אמלא: ^{לז כי} כן יהוה
 קנני ראשית דרכו קדם מפעליו
 מאז: ^{לז כי} מעולם נסכתי מראש מקדמי
 ארץ: ^{לז כי} באין תהמות חוללתי
 באין מעינות נכבדימים:
 בטרם הרים הטבעו לפני נבעות
 חוללתי: ^{לז כי} עד לא עשה ארץ
 וחוצות וראש עפרות תכל:

כי בדיכיון
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

אל

חכמות בנתרה ביתה

הצבה עמודיה שבערה
 טבחה טבחה מסכה וינה אף
 ערכה שלתנה: שלחה נערתי
 תקרה על נפי מרומי קרת:
 מי פתי יסר הנרה חסר לב אמרה
 לו: לכו לחמו בלחמי ושרו ביני
 מסכרתי: עזבו פתאים וחיו
 ואשרו בדרך בינה: יסרו לך
 לוקח לו קלון ומוכח לרשע מימו:
 אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח
 לחכם ויאהבך: תן לחכם ויחכם
 עוד הודע לצדיק ויוסף לקח:
 תחלת חכמה יראת יהוה ודעת
 קדשים בינה: כי כירובו ימך
 ויוסיפו לך שנות חיים: אם חכמת

חכמת

אלה הראשון בחקו חזק על פני מים פשרש חזק הארץ על המים חזק נכח על יעבוד חזק
 לשון הקף כמו ובחזונה יתארו קולפאש כלעז כעזו כשהנכיר עיבות תחיס בחקו מוסדי
 ארץ בחקותו מלשון חקו כמו על כפיס חקותיך וכן זמחק הארץ דבר אחר נזר על יס סוף כשצאלו
 על מנת להקדש לפני משה: אהון גדילה אכלו לשון האמונים עלי תולע: יוס יוס אלפיס שנה:
 משחקת בתבל ארנו כל דורות הרשעים שהיו מאלס ועד כח ומכח עד אברהם הייש משחקת עליהם
 ושעשועו: נשימי עד בא דור המבול וינקלובי ועתה כמים שמעו לי ואל תפרעו ואל תבעלו
 מוסרי: לשקוד לשמור על דלתותי להכנס ראשון לבית המדרש ולבית הכנסת ולגאח אחרון:
 חכמות בנתה ביתה בחכמה ככה הקצה את העולם חכמה עמודיה שבעה טבעה ימי כראשית
 דבר אחר שבעה ספרים שיש בתורה ויהי ככפיס הארון ספר לעגמו במסכת שבת: עכמה טכחש
 מוסכה יוכה מונה במים כאו וין חזק שאיכו ראוי לשמות מי אף ערכה שלחכה כל יצרת לח ויבש:
 טלחה כערותיה ארס וסוס דבר אחר משה ואהרן: מי פתי יסוד טכה וילמוד אותי ויחכם:
 לכו לחזו בלחמי ושרו ביני ומכתי שמונתי: עזבו פתאים וחיו את דרך הפתיות ואשרו לשון
 פעם כמו באורו אחזה רגלי: ומוכית לרשע מומח מוס הוא למוכיה שזה מפרשו ואינו שומע לו
 זו היא אזהרה שאסור לדבר עם המסיתים לעבוד אליים ואמלו להוכיחם ולקרבם: תן לחכם ויחכם
 עוד לתלמיד הנון ומלרס אגדה באמר לכה מכל הבטחה שהורה ונורה ונשיא ויחם מכל
 הבהמה ובומר: אמר מה ראס הקדוש בה להרבות באלו אלס שרנה שאקריב לו מהן: הודע לנדין
 חכמה והוא יוסף לקח מלעמתי ועל שמועתי: מחלת חכמה יראת יהוה ודעת קדושים היא עיקר
 הכינה ויוסיפו לך שנות חיים: שנים של חיים על שרפתס ועוצר:

חכמת לך ולצת לבדך תשא

אשת כסילות המיה פתיות ובלד
 ידעה מה: וישבה לפתח ביתה
 על כפא מרמי קרת: לקרא
 לעברי דרך המישרים ארחותם:
 מי פתי יסר הנרה וחסר לב
 ואמרה לו: מים נגובים ימתקו
 ולחם סתרים ינעם: ולא ידע פני
 הפאים שם בעמקי שאול קראה:
 משלי שלמה
 בן חכם ישמח אב ובן כסיל תונת
 אמו: לא יועילו אוצרות רשע
 וצדקה תציל במות: לא יודיעוב
 יהודה נפש צדיק וחורת רשעים
 יהרהר: ראש עשה כף רמיה וד

סכל לב וזמרה לו הדברים הללו: מה אמרה לו מים נגובים ימתקו: און טעם בואת סכיה כטעם
 אשת איש: אף לענין המנוה מים נגובים ימתקו שהיו יראים לעשות בנלוי ועיטין בסתר: משלי שלמה
 בן חכם יסיה אב זה הקצה: לא חביו ממש וכן כסיל תונת אמו: תמיד הוא פכ אמו בבית זרוקה
 את שעריו ומכרה: ולפי המשל בן כסיל כמו רבעס בן ככע: תונת אמו: תונת ככסיתו: לא יועילו
 אוצרות רשע: שהיה משתבח בעשרו שכל ויאמר אפרים אף בעשרתי ונו: וכדקה הציל ממות: ואם תאמר
 צדיק שיבזס ככסיו לכדקה מהיכן יתפרנסו: לא ירעיב הכינש גדיו והית רשעים יהדוף יהדוף אותה
 והפיל: רש גוטה כף רמים: מי שעני נתורה מורה הוראות שקר כף רמיה: מאזכים של רמיה לכו
 פשוטו משמש בתנרים: ויד חרונים: זפרים שחרונים דבר באמתו ומשפטו נלא עולה: זכרי רשעים
 יכסה חמם: החמם וכסה על פה יס והרגס: זפר גדיו לברכה: המוכיר גדיו מכרכני: ועס רשעים
 ירקב: רקבון עולה בשמם שאין אדם חפץ להוכיר שמו והוא משתבח מאליו: חכם לב יקח מנות:
 משה רבינו שכל ישראל היו עוסקין בכינות מכרס והוא היה עוסק במניית שכל ויקח משה את עבדות
 יוסף וגומר: ואויל שפתים ילכט לשון יגיעה: ויש סוכיכו בפישת ויהי העם כהתאונים: אמרו
 פתלכטו בדרך: וזמבקש דרכיו ודע: ישבר ויטיבר כמו ויודע כס אבשי סכות: קולך פין וטן
 עכבת: החסית ארס בקריותיו לרעה: מקור חיים פי גדיו ופי רשעים: טוכס וכסה חמם שכלכס
 שמחליקין את שפתים ושנאה טמונה בלבם ואן פתרון מקרה זה דומה לפתרון הכללין ובענין יורה
 עליהם: טכילה ועדר מדכים: אפילו עבדיה שכתבה לשכחה מוכרת על ידי מוכרת שזוכה
 טכחה אחרונה ומעוררתן שכן יחזקאל הוכיח את ישראל על עבדות זכרם ואומר להם אש את שקוני
 עיניו השליכו וגומר: כמה טכחה זו כבושה ולא הוכיחה להם הקצה עד עכשו שחרבו עבדות על
 פשעיהם: כשפתי ככון תמנח חכמה: כשאדם מוכיחו לכנו משיב לו טחלתי כגון דוד שאמר לבקך
 חטאתי: ושכט לנו חסר לב: אבל חסר לב אינו שומע עד שילקה כען כרעה: חכמים עטבו דעת

חרונים תעשירי: אחר כסין בן

משפיל נדרם בקציר בן מכיש:
 ברכות לראש צדיק ופי
 רשעים יכפרו חמם:
 זכר צדיק
 לברכה ושם רשעים ירקב:
 חכם לב יקח מצות ואויל שפתים
 ילבט:
 הלך פתום ילך בטח
 ומעקש דרכיו ידע:
 קרוץ על
 יתן עצבת ואויל שפתים ילבט:
 מקור חיים פי צדיק ופי רשעים
 יכסה חמם:
 שנאה מעורר
 מדנים ועל כל פשעים תכסה
 אתבה:
 בשפתי נבון תמצא
 דכמה ושכט לנו חסר לב:
 חכמים יצפנו דעת ופי אויל

משפיל נדרם בקציר בן מכיש: משפיל נדרם בקציר בן מכיש: משפיל נדרם בקציר בן מכיש:
 ברכות לראש צדיק ופי רשעים יכפרו חמם: ברכות לראש צדיק ופי רשעים יכפרו חמם:
 זכר צדיק לברכה ושם רשעים ירקב: זכר צדיק לברכה ושם רשעים ירקב:
 חכם לב יקח מצות ואויל שפתים ילבט: חכם לב יקח מצות ואויל שפתים ילבט:
 הלך פתום ילך בטח ומעקש דרכיו ידע: הלך פתום ילך בטח ומעקש דרכיו ידע:
 קרוץ על יתן עצבת ואויל שפתים ילבט: קרוץ על יתן עצבת ואויל שפתים ילבט:
 מקור חיים פי צדיק ופי רשעים יכסה חמם: מקור חיים פי צדיק ופי רשעים יכסה חמם:
 שנאה מעורר מדנים ועל כל פשעים תכסה אתבה: שנאה מעורר מדנים ועל כל פשעים תכסה אתבה:
 בשפתי נבון תמצא דכמה ושכט לנו חסר לב: בשפתי נבון תמצא דכמה ושכט לנו חסר לב:
 חכמים יצפנו דעת ופי אויל

מחתה קרבתה: הון עשיר קרית
 עוז מהת דלים רשעים: פעלתה
 צדיק לחיים תבא את רשע לחטאתו:
 ארח לחיים שומר מוסר ועוב
 תוכחת מתעה: מכסה שנאה
 שפת שקר ומוציא דבה הוא
 בסל: ברב דברים לא יחלל
 פשע וחושך שפתו כשכיל:
 כסף נברר לשון צדיק לב רשעים
 כמעט: שפתו צדיק ירעורבים
 זאילים כחסר לב ימרו: כ
 ברפת יהוה היא תעשיר ורא יוסף
 ענב עמה: כשחוק לכסיל עשות
 זמרה והכמה לאיש תבונה:
 כי מנורת רשע היא תבואנו ותאור

צדיקים יתן: כעבור סופה ואין
 רשע צדיק יסוד עולם: כי כחמיו
 לשנים יבעשן רשעים כן העצל
 לשלחיו: יראתיהוה תוסף ימים
 ושנות רשעים תקצרנה: כי תחלת
 צדיקים שמחה ותקוה רשעים
 תאבד: כש מעז לתסרף יהוה ומחתה
 לפעולאון: צדיק לעולם בל
 ימוס ורשעים לא ישכנו ארץ: לה פי
 צדיק יגוב חכמה ולשון תהפכות
 תברת: לנ שפתו צדיק ידעו רצון
 ופי רשעים תהפכות:
 מאונ מרמה תועבת יהוה ואבן
 שלמה רצונו: כי בא זרון יבא
 קלון ואת צנועים חכמה: חמת

10 ימרוהו כלנס שלא יכסוהו: הון עשיר: כתרם: קרית עוזו: הוא לו: מחיית דלים: עניותם
 11 שלא עבדו כתרם היא מחייתם: פעולת צדיק לחיים כממעו: ומדת שלמה עשה פעולת המקדש
 לחייהם של ישראל לכפרתן: וחבולת רשע חבולתו של מכסה שלככים בו הסמל היא היטה לחטאת:
 12 ארצה לחיים השומר מוסר היא הדרך לחיים: ועוזב תוכחת מתעה: את עצמו זאת אחרים:
 13 מכסה שנאה שפתי שקר: החנף שפתו שקר ומכסה שנאה כלבו: ומניח דבה הוא כסיל: לעז שיהו
 14 אנשים דוככין בו על חבירו: ברוב דברים וחושך שפתו הוא המשכיל: ברוב דברים לא יחלל פשע:
 15 המרבה דברים מניח טמא: כסף כנחר לשון צדיק: שודע להוכיח: לב רשעים כמעט: שאינו
 16 שומע לתוכחת צדיק ומדוש רבי תכחומא אומר על עדות הכביא כאמר שרא על המונח ככית אל:
 17 וירבעם אף על פי שיכסה ודו לא קבל תוכחה: שחל כל בא את עבי השם אלהיך וגומר ולא אלהי:
 18 ואומר ותשכ ידו ככראשונה עונד ומקטיר לעף ואף ברוך כן: שפתי צדיק ידעו רבים וגומר: מרבים
 19 אכולים בזכותו ובתלתו: ברפת היא תעשיר: ולא יוסף ענב עמה אין כריך להחינוע להעשיר
 20 כי די בכרבה הוא יוכרכו: כשחוק לכסל עשות זיה: ענת חטאים: וחכמה כשחוק לאיש תבונה
 21 כלומר קלה היא בעיניו לעש: מנורת רשע: מה שהוירא יבא לו דור הפלגה יראו למור כן כחוק
 22 וסוטן כתיב: יוסף האותם חס: ומאות צדיקים יתן מי שבידו לתת: כעבור סופה ואין רשע שחוטם
 23 כל עברת רוח סערה כרת הרשע מוקומו: תחלת צדיקים שמחה: סופה מתקיימת ושמיים:
 24 ותקות רשעים תאבד: כי לא תבוא: מעוז לתסרף ה' ומחמה היא לפועלו און: שאינן הולכין כס
 25 והיא כפרעת מהם: צדיק לעולם כל ימוס: כשה חמט און מיטתו מיטת עולם כי יפול וקס:
 26 כי צדיק יגוב חכמה: ורבר לשון כיב שמחים: שפתי צדיק ידעו רבון: יודעים לרבות ולפיים את
 27 בוראו ודעים לרבות את הכריות ולהטיל שלום ביניהם: כי און זרון יבא קלון: ואת כנועים חכמה
 28 עכא חמתה: תמות ישרים תקסס: תקהלם: ובלף גוהדים ישדס: ישדס:

נדקת

ישרים תנחם וסלף בנדים ושרם
 לא יועיל הון ביום עברה וצדקה
 תציל ממות: צדקת תמים תישר
 דרכו וברשעתו יפל רשע:
 צדקת ישרים תצילם ובהות
 בנדים ילכדו: במות אדם רשע
 תאבד תקוה ותחלת אונים
 אכרה: צדיק מצרה נחלץ ויבא
 רשע תחתו: כפה חנף ישחית
 רעהו וברעת צדיקים יחלצו:
 בטוב צדיקים תעלץ קרויה ובאבד
 רשעים רנה: כבברפת ישרים
 תרום קרת ובפי רשעים תהרם:
 כי בן לרעהו חסר לב ואיש תבונות
 יחרשו: הולך רכיל מגלה סוד

ונאמן רוח מכסה דבר: כי באין
 תחבלות יפל עם ותשועה ברב
 יועץ: כי רע ירוע כירעב זר ושונא
 תוקעים בוטח: אשת הן תתכד
 כבוד ועריצים יתמכו עשר:
 גמל נפשו איש חסד ועבר שאלו
 אכזריו: רשע עשה פעלת שקר
 וזרע צדקה שכר אמרת: כי כן
 צדקה לחיים ומררה רעה למותו:
 כ תועבת יהוה עקשילב ורצונו
 תמימי דרך: כי יד ליד לא ינקה רע
 וזרע צדיקים נמלט: כי בום זהב
 באף חזיר אשה יפה וסרת טעם:
 כי תאור צדיקים אך טוב תקוה
 רשעים עברה: כי יש מפור ונוסף

נדקת ישרים תנחם: וכחיות בנדי ילכדו: בהות שהם עושים הם כלכדי ומקרא מוסרם הוא: כלום
 וכבודים בהות ילכדו: במות אדם רשע תאבד תקוה כל כנועותו: כי ומחלת אונים אבדה: תמלת
 בניושהם אובו אבדה כי בזכותו לא תבוא להם טובה: אבל במות צדיק יש לבניהם מבלת בנדקתם:
 צדיק מצרה כחלץ: במות רשע ולמקרא העליון זה מחוכר: כפה חנף: חנף המסית חבירו בדרך
 רע משחיתו בפיו: וברעת צדיקים יחלצו: והצדיק שומע בדעת העושה: שהזירה עליו לא תאבד לו
 וגומר: תרום קרת: תתקיים תקרת הבית בגבהה מלפול בעוד שהיו מלכו יהודה ישרים הע ידה
 תפילתם את בית המקדש: ואיש תבונות יחוש: כשמבנהו חסר לב: כמו שאול דכתיב ויבזהוולא יב
 הכיאו לו מנחה ויהי כמחרוש: בחין תחבולות: כשהגרה בזה על ישראל ואין כותבין לב להבין
 ולהתענות ולעשות תשובה ופול עם: רע ירוע: הרשע יתרוץ אשר ערב לבו לעץ: ושכא מוקשיה:
 תוקעי כף למימים וללכת בעתם: ורבותיכוד דלשוהו בערבות ממון: תמאוך כבוד: ככמת ישראל
 תקרב תמיד לכבוד הקדוש בה ותורתו: ועריצים יתאכו עושר: ככו עמלק מתקדבים אכל גבנות
 ממון וגזל: גומל כפשו: גומל טובה לקרוביו: איש שהו חסיד: ועובר שאלו אכזרי: והאכזרי
 הוא עובר את קרוביו: רשע עושה פעולת עבר: פעולתו של רשע משקרת לו ככבוד שתקיים בו
 הנלמתו והכל אבד: וזרע צדקה שכר אמרת: והזרע צדקה היא פעולה של אמרת כי כולדי בטוח
 הוא שיקבל פעלו ככוף: שכר: קרובאל בלעף: כאדם הבוכר אמת תמים כדי ללקוט דגים וזכות
 שיוצא שם דגים הרבה ודומה לו כל עושי שכר אגמי כפס: כן צדקה לחיים: אמיתת של נדקת סופה יש
 לחיים כמו כן כנות בלפחד דוכרות: יד ליד: כלומר מיד הקב"ה לידו תבוא לו שכר פעולתו ולא
 יקחה מן הרעה אשר עשה: כום זהב כסף חזיר: שמוכלך אותה באשפות: כן תלמיד חכם המר מן כב
 הדרך הטובה: וסרת טעם: פורט מן התורה: תקוה רשעים עכרם: כטוחים ומקוים לגויסם:
 יש מעור מאוכו: כגון לנדקס: וכסף עזר: נחושך עצמו: שיושר אף למקור ויהי לו:

כס

עוד חשך מ'שר אד' למחסור: כ' נפש ברכה תרשן ומרוחנם הוא ירא: כ"ו מנע בר יקבתו לאדם זכרנה לראש משבר: כ"ז שחר טוב יבקש רצון וד' ש רעה תכואנו: כ"ח בוטח בעשרו חוה יפל וכעלה צדיקים יפרחו: כ"ט עבר ביתו ינתל דוח ועבר אויל לחכם לב: ל' פרי צדיק עץ חיים ולקח נפשות חכם: ל"א הן צדיק בארץ ישלם אף פ'רשע וחוטא: ל"ב אהב מוסר אהב דערה ושונא תוכחה בער: ל"ג טוב יפיק רצון מיהוה וא' שמונת ירשע: ל"ד לא כפס ברכה שהוא ומרן בממונו: וכל לשון ברכה פ'סון בלעז: ומרוה * שמשכיב את הענוים: ג' הוא יורה ויכעב טוב: מוכע בר * מלמד תורה: שומר טוב * החזק להדריך את הבריות בדרך טובה ומוכיח ומסר אותם: יבקש רכון * הוא חזק טיהא הכה רונה כס ומתפייס עמם: רכון * אשימ'יכט בלעז: עוכר ביתו ויחל רוח * אדם עבד שיכחיל רוח תמיד ואינו יגע בתורה ולא במלאכה: ה * בוף עוכר * כפי ביתו שאין להם מה לאכול: פ'רי דלוק * גמול פירות מעשה הנדיקים עץ חיים הם להם לעולם: ולקח נפשות חכם * מי שהיה חכם קונה לו נפשות שמלמדים דרך טוב והיה הם לו כאלו קנאם כעבון שחומר ואת הכפס אשר עשו בחרן: הן דיוק בארץ ישולם * למח יבטח הרשע בשעת שזכחת לו הלוא הוא רואה שהנדיק משתלט סבר העכירה שבידו בעודו על הארץ בחיים: ואף כי רשע וחוטא וכל סכן שסופו של רשע להשתלט לו או בחייו או במותו * טוב יפיק * מוח או מן הקבה כחת דוח להביא טובה לעולם: ואיש ממונות ורשע * בעל עלילות יחשיב מחייב את הבריות להביא רעה: וכן הוא אומר וחוטא אחד יאכר טובה הרבה: לא יכון אדם ברשע * לא יתבטח: וכדקח הככבס מוד' בענמות כן אשה מבישה ודעה שמעטיה בושים: דכ'רי רשעים ארבע דם * יועצים לרנח בדיס או על ד' עדות שקר * ומו ישרים כששומעים את ענתה ויילום לפרדפים שגולים את ענתה או אש עדים הם יחמיו אותם: הטון רשעים * כמו להסדך כמהעבת רגע בהפכים: ואינם * כלים לנזון מודם: ופית צדיקים ישאור * ימקיים: ל'פ' סכלו יהולל איש * אם חכם מעט או הרבה הכל לפי סכלו ישול סכרו * וקעוה לב * שהכיב לבו לנמדי מן הסודה הוא יהיה לכוון * כעוה * כמו כעושי משמוש * וכן בן כעוה המדות: ויש לומר כעוה מו שלבו כעוה מוגזרת כע וכד * כאשר יאמר זעות מוגזרת וש: טוב נקלה בעומו וכעשה סכר לעמו * ממתכדד בעיניו ואומר נכאו הוא לי לפימול במלאכה שאני מוכי אדם גדולים וסופו להיות חסר לחם: יודע דיוק כפס בהמתו * מה בהמתו וכפי ביתו נדיקים: עוטר אמתו וישבע לחם * כחזמו * ולפי משלו סחור על תלמודו מיד שלל ישתבח: חמד רשע * לפ'ית כוון ומערקם ממנו רשעים סכדין את הבריות בגזלה וסחם: וסכר

רעים ושרש צדיקים יתן: י' בפשע שפתים מוקש רע ויצא מצרה צדיק: י"א מפרי פ' איש ישבע טוב וגמול יד' אדם ישיב לו: י"ב דרך אויל ישר בעיניו ושמע לעצה חכם: י"ג אויל ביום יודע בעסו וכסה קלוץ ערום: י"ד יפיה אמונה תיד צדק ועד שקרים פרמה: י"ה יש בוטח כמדקרת חרב ולשוון חכמים מרפא: י"ו שפת אמת רתנון לעד ועד ארציה לשון שקר: י"ז מרמה בלב חרש רע וליועצי שלום שמחה: י"ח לא יאנה צדיקים וכן מה שהיא ליתן והוא הפרי: כפסע שפתים * כפסע שפתיו דור המכול שאמרו מה שדי פי כעבדכו בא להם מוקש רע וכח הנדיק ינא מהנדה: מפרי פי איש * משכר פיהם של בעסקי מורה אוכלין טוב בעולם הזה והקרן קיימת להם לעלה: אויל ביום יודע כעסור * ביום שהוא כועס בו ביום י מודיע כעסו שהוא מתגרה ומחרף סכרו ברבים ואין מעבור לרוחו: אבל הערום כוסה קלון ואינו ממהר לריב: ומדרש אגדה ביום סכר אדם הראשון כודע מורחבו והנה שהוא ערום לא רצה לשחת בדימות כפה הלבוש ודחה לגורמו מיום שלו שהוא אלף שנה: יפיה אמונה יגיד נדק * מי שמדבר יו אמונה מגיד בדיון עדות נדק לכות הוכחי: יש בוטח * מדבר * כמו לכתוב כפפתים: כמדקרות חרב * שמסכך את הבריות וגורם להם להרוג: ולשון חכמים המביא שלום בין אדם לחבירו מרפא למכסא הוא: שפת אמת תכון לעד * תתבטח ותתקיים * ועד ארציה למעט רגע * הוא יפ בלה והולך שהשקר אין לו רגלים: מרמה בלב חרש רע * ומעך שהם טרודים במחשבותם של תרמית פ אין להם שמחה וליועצי שלום שמחה: לא יאונה לנדיק * לא יאנה לנדיק * לא תודמן לו עבירה בלא דעת: כ' אדם ערום כוסה דעת * אצילו בהמתו הוא ככוע וכל סכן לדברי שטות הוא מוכסה * אבל לב כסיל כ' יקרא אולת * מכרו אולת בקול רם: י' חרוצים ישרים * תמשול * תעשיר: דאנה בלב איש ישכח * כ' וסיכחה מדעתו * ודבר טוב ושמחה * יעסוק במורה והיא תשמח את הדאנה שכלכו ותגלכה ממכם: ולדברי האומר ישיחה לאחרים כך סופו של מקרא ודבר טוב שיכחמו חבירו ישמח את הדאנה: יתר מרשהו דיוק * הנדיק מוותר מדותיו ועובר עליהם * יתר לראש בלעז: ודרך רשעים * שהיא כו במודה להרע היא תנעם * לא יחרון מחובכ למקרא שלפניו כלומר דרך רשע מתעבה ולא יחרון את כו גידה של רמיה שלו: לא יחרון לא יגלה בתרמיתו ולפי שדבר בלשון ניד כופל בו לשון חריכה שהניד המבלב נד את העופות וחרוכן באש: ופון אדם יקר חרוץ * מקרא מורסם הוא והון אדם שהוא חרוץ יקר הוא * מוון אדם כשר יקר הוא * חרוץ עושה אמת * כמו יד חרוצים תעשיר * באורח נדקה כ' קיים * ודרך כתיבה של נדקה אל מות לא ימות: כן חכם ישמח אב * מקרא קצר הוא כן חכם טואל * ואוכב מוסר אב * וא' כשכיל מוסר האב הוא חכם * ולן לא שמע נערה * שאינו מקבל מוכחות: מפרי פי כ

רעים ושרש צדיקים יתן: י' בפשע שפתים מוקש רע ויצא מצרה צדיק: י"א מפרי פ' איש ישבע טוב וגמול יד' אדם ישיב לו: י"ב דרך אויל ישר בעיניו ושמע לעצה חכם: י"ג אויל ביום יודע בעסו וכסה קלוץ ערום: י"ד יפיה אמונה תיד צדק ועד שקרים פרמה: י"ה יש בוטח כמדקרת חרב ולשוון חכמים מרפא: י"ו שפת אמת רתנון לעד ועד ארציה לשון שקר: י"ז מרמה בלב חרש רע וליועצי שלום שמחה: י"ח לא יאנה צדיקים וכן מה שהיא ליתן והוא הפרי: כפסע שפתים * כפסע שפתיו דור המכול שאמרו מה שדי פי כעבדכו בא להם מוקש רע וכח הנדיק ינא מהנדה: מפרי פי איש * משכר פיהם של בעסקי מורה אוכלין טוב בעולם הזה והקרן קיימת להם לעלה: אויל ביום יודע כעסור * ביום שהוא כועס בו ביום י מודיע כעסו שהוא מתגרה ומחרף סכרו ברבים ואין מעבור לרוחו: אבל הערום כוסה קלון ואינו ממהר לריב: ומדרש אגדה ביום סכר אדם הראשון כודע מורחבו והנה שהוא ערום לא רצה לשחת בדימות כפה הלבוש ודחה לגורמו מיום שלו שהוא אלף שנה: יפיה אמונה יגיד נדק * מי שמדבר יו אמונה מגיד בדיון עדות נדק לכות הוכחי: יש בוטח * מדבר * כמו לכתוב כפפתים: כמדקרות חרב * שמסכך את הבריות וגורם להם להרוג: ולשון חכמים המביא שלום בין אדם לחבירו מרפא למכסא הוא: שפת אמת תכון לעד * תתבטח ותתקיים * ועד ארציה למעט רגע * הוא יפ בלה והולך שהשקר אין לו רגלים: מרמה בלב חרש רע * ומעך שהם טרודים במחשבותם של תרמית פ אין להם שמחה וליועצי שלום שמחה: לא יאונה לנדיק * לא יאנה לנדיק * לא תודמן לו עבירה בלא דעת: כ' אדם ערום כוסה דעת * אצילו בהמתו הוא ככוע וכל סכן לדברי שטות הוא מוכסה * אבל לב כסיל כ' יקרא אולת * מכרו אולת בקול רם: י' חרוצים ישרים * תמשול * תעשיר: דאנה בלב איש ישכח * כ' וסיכחה מדעתו * ודבר טוב ושמחה * יעסוק במורה והיא תשמח את הדאנה שכלכו ותגלכה ממכם: ולדברי האומר ישיחה לאחרים כך סופו של מקרא ודבר טוב שיכחמו חבירו ישמח את הדאנה: יתר מרשהו דיוק * הנדיק מוותר מדותיו ועובר עליהם * יתר לראש בלעז: ודרך רשעים * שהיא כו במודה להרע היא תנעם * לא יחרון מחובכ למקרא שלפניו כלומר דרך רשע מתעבה ולא יחרון את כו גידה של רמיה שלו: לא יחרון לא יגלה בתרמיתו ולפי שדבר בלשון ניד כופל בו לשון חריכה שהניד המבלב נד את העופות וחרוכן באש: ופון אדם יקר חרוץ * מקרא מורסם הוא והון אדם שהוא חרוץ יקר הוא * מוון אדם כשר יקר הוא * חרוץ עושה אמת * כמו יד חרוצים תעשיר * באורח נדקה כ' קיים * ודרך כתיבה של נדקה אל מות לא ימות: כן חכם ישמח אב * מקרא קצר הוא כן חכם טואל * ואוכב מוסר אב * וא' כשכיל מוסר האב הוא חכם * ולן לא שמע נערה * שאינו מקבל מוכחות: מפרי פי כ

רעים ושרש צדיקים יתן: י' בפשע שפתים מוקש רע ויצא מצרה צדיק: י"א מפרי פ' איש ישבע טוב וגמול יד' אדם ישיב לו: י"ב דרך אויל ישר בעיניו ושמע לעצה חכם: י"ג אויל ביום יודע בעסו וכסה קלוץ ערום: י"ד יפיה אמונה תיד צדק ועד שקרים פרמה: י"ה יש בוטח כמדקרת חרב ולשוון חכמים מרפא: י"ו שפת אמת רתנון לעד ועד ארציה לשון שקר: י"ז מרמה בלב חרש רע וליועצי שלום שמחה: י"ח לא יאנה צדיקים וכן מה שהיא ליתן והוא הפרי: כפסע שפתים * כפסע שפתיו דור המכול שאמרו מה שדי פי כעבדכו בא להם מוקש רע וכח הנדיק ינא מהנדה: מפרי פי איש * משכר פיהם של בעסקי מורה אוכלין טוב בעולם הזה והקרן קיימת להם לעלה: אויל ביום יודע כעסור * ביום שהוא כועס בו ביום י מודיע כעסו שהוא מתגרה ומחרף סכרו ברבים ואין מעבור לרוחו: אבל הערום כוסה קלון ואינו ממהר לריב: ומדרש אגדה ביום סכר אדם הראשון כודע מורחבו והנה שהוא ערום לא רצה לשחת בדימות כפה הלבוש ודחה לגורמו מיום שלו שהוא אלף שנה: יפיה אמונה יגיד נדק * מי שמדבר יו אמונה מגיד בדיון עדות נדק לכות הוכחי: יש בוטח * מדבר * כמו לכתוב כפפתים: כמדקרות חרב * שמסכך את הבריות וגורם להם להרוג: ולשון חכמים המביא שלום בין אדם לחבירו מרפא למכסא הוא: שפת אמת תכון לעד * תתבטח ותתקיים * ועד ארציה למעט רגע * הוא יפ בלה והולך שהשקר אין לו רגלים: מרמה בלב חרש רע * ומעך שהם טרודים במחשבותם של תרמית פ אין להם שמחה וליועצי שלום שמחה: לא יאונה לנדיק * לא יאנה לנדיק * לא תודמן לו עבירה בלא דעת: כ' אדם ערום כוסה דעת * אצילו בהמתו הוא ככוע וכל סכן לדברי שטות הוא מוכסה * אבל לב כסיל כ' יקרא אולת * מכרו אולת בקול רם: י' חרוצים ישרים * תמשול * תעשיר: דאנה בלב איש ישכח * כ' וסיכחה מדעתו * ודבר טוב ושמחה * יעסוק במורה והיא תשמח את הדאנה שכלכו ותגלכה ממכם: ולדברי האומר ישיחה לאחרים כך סופו של מקרא ודבר טוב שיכחמו חבירו ישמח את הדאנה: יתר מרשהו דיוק * הנדיק מוותר מדותיו ועובר עליהם * יתר לראש בלעז: ודרך רשעים * שהיא כו במודה להרע היא תנעם * לא יחרון מחובכ למקרא שלפניו כלומר דרך רשע מתעבה ולא יחרון את כו גידה של רמיה שלו: לא יחרון לא יגלה בתרמיתו ולפי שדבר בלשון ניד כופל בו לשון חריכה שהניד המבלב נד את העופות וחרוכן באש: ופון אדם יקר חרוץ * מקרא מורסם הוא והון אדם שהוא חרוץ יקר הוא * מוון אדם כשר יקר הוא * חרוץ עושה אמת * כמו יד חרוצים תעשיר * באורח נדקה כ' קיים * ודרך כתיבה של נדקה אל מות לא ימות: כן חכם ישמח אב * מקרא קצר הוא כן חכם טואל * ואוכב מוסר אב * וא' כשכיל מוסר האב הוא חכם * ולן לא שמע נערה * שאינו מקבל מוכחות: מפרי פי כ

איש יאכל טוב ונפש בנדים חסם
נצר פיו שמר נפשו פשק
שפתיו מחתה לו
נפשו עצל ונפש חרצים תרשון
דבר שקר ישנה צדיק ורשע
באיש ויחפיר
תהדרך ורשעה תסלף חטאת
יש מתעשר ואין כל מרתושת
והון רב כפר נפש איש עשרו
ורש לא שמע נערה אור

צדיקים ישמחונר רשעים ידעך
רק בודון יתן מצה ואת נועצים
חכמה חזוןמהבל ימעט וקבץ
על ידירבה תוהלת ממשכה
מחלה לב ועץ חיים תאוה באה
בו לדברי יחבל לו וירא מצוה הוא
ישלם תורתכם מקור חיים
לסור ממוקשימית
יתן חן ורחם בנדים איתן
ערום יעשה בדעת וכסיל יפרש
אולת

איש יאכל טוב... משכר תורתו יאכל טוב בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא... ונפש בודדים חסם... וחסן בודדים חסם... כמו אם יש את נפשכם... כל תכנו נפש נרי... כוזר פיו שומר כפשו... פושק שפתיו פותח שפתיו לדבר תמיד כל רוחו מן ותפסקי... רגלך לשון רחם... מתחזה ואין כפשו... עבד מתאוה נפשו לכל טוב ואין... וכפש חרונים תדושן... שרים האוכלים וניע כמים... זהו משמעו לפי פשוטו... ולפי משלו לעתיד ויראה בכבוד... תש ויתאוה ולא ישיג לו... דבר שקר יטל צדיק... הנדיק שוכא דבר שקר אכל הרשע מקבלו... ונבאים ויחפיר את הבריות בכך... ורשעה תסלף חטאת... כמו מוטא ועל שהוא רשע גמור קראהו חטאת... וחסעוית את החוטב תסלף רשעו... תקלקל ארעו ותשפלה כל סוף קלקול וכסלון הוא כמו אולת אדם תסלף דרכו תכזב עליו רעה... יש מתעשר ואין כל מרתושת ורש לא שמע נערה אור... מראה עמנו עשיר... לאיש אדם טהור מתעשר בטובו ואין לו כלום בתחילתו... ויש שהוא בא לדי עניות ממון גדול... לא מתעשר בגזל עניים וסוף אין לו כלום... ויש מתרושע על ידי שחר זכמן לא בבוים... והון רב מוכן לו... כפר נפש איש עשרו... עשרו של אדם הוא כפר נפשו עשמה ממנו כדקה... ורש לא שמע נערה... ובלבד שלא ישמיע נערה לרש שכותן לגואיבו מכלמיו... דא כבר נפש איש עשרו תורתו... ורש כדברי תורה... לא שמע נערה איכו וודע לכור מן הרעה לפי שלא כוזר ומדרש אבדה על מחבת השקל מדבר שהטיל הכתוב על כל ישראל וההנהגה בו דל ועשיר שאין הרש שומע נערה וכלמיה מן העשיר לאמר לו חלקי גדול מחלקך... בקירבנות כבוד... ידעך... לשון קפינה שהלכה קופתו וככרתת... ריק בודון יתן מצה... מחלוקת... זאת כוונתו ועם העושים בענה תלן חכמה... הון ימעט עושה נכמתו חבלות חבלות... ימעט שיסתכח מונו מעט מעט... תחלתו ממסכה... חבטות עמנו על חבורו ואיכו עושה... מחלה לב... מתחלה חולה ללב... ואין מחלה זה שם דבר כמו והסודות מחלה מקרבך אלא כמו מעלת גרה... ועץ חים תאוה באה... מבורם הוא... כלומר תאוה באה הרי הוא כעץ חיים מוחלת שהחיל הקדוש ברוך הוא לישראל ונפח שישבו זה לא לא... הכחה אדם מדברי תורה סוף מתאשכן עליו... וירא מצוה הוא יושלם... יקבל שכר... ומדרש תילים דורש בו לדבר יחבל לו על דוד שאמר לעבו הקבה רכובו של עולם מה הכחה בצוטים שכר את וימקור חיים... שהיא מלמדת לסור מחקטי מות... ודרך בונדים איתן... קשה לו ולאחרים... כל ערום יעשה כדעת... מעשהו... כגון דוד יבקשו לאדוני המלך בערה ושה וזמור... וכסיל יערום אולת... וקו

אולת... מלא רשע ופל ברע
וציר אמונים מרפא... רישוקלון
בורע מוכר ושמר תוכחת יכבד
תאוה נהיה רחוק לנפש
ורועבת פסיל ספור ברע
הלך את חנמים והכס ורעה
פסיל ס ירוע... השאים מרדף
רעה ואת צדיקים שלם טוב
טוב ינהיל בנרבים וצפון לצדיק
חיל חוטא... רב אכל ניר ראשים
יש נכפה בלא משפט... חושך

שבתו שונה בנו ואהבו שדרו
מוכר... כפי צדיק אכל לשבע נפש
ובטן רשעים תחסר
חכמות נשים בנתה יד
ביתה ואולת בידיה תהרסנו... חולך
בישרו יראה ונלוו דרכו בזוהו
בפי אויל חסר נאוה ושפתי חכמים
תשמורם... באין אלפים אכוס
בר רב תבואות בכה שור
עד אמונים לא יכוב ויפח כזבים
עד שקר... בקש לך חכמה ואין

זהו אחרותו ויכד המלך וידעים היו שלא ישא לכולם ומו שהיה לו כת מטמונים... מלךך רשע ופול יז ברע... כגון כלעם שאמר לו לך עם הארסים... והרשע להשיא לכלק ענה רעה לכך נפל כהרס... וזיר אחרונים מרפא... זה משה רבינו... רש יקלון... דלות וקלון כאין על פירע מוכר... תעלך לנפש... כשבא תאוה לו ללדס היא ערבה לכפשו ולכך מועבת כסיל לכור מרע לפי שערב להם למלא תאוות... כי יב הוק... דא האיה נהיה רב תאוה טיעשה ישראל רבינו ובהיות תאוותו באה ערבה לו... ותועבת רשעים... שיכורו מרעתם לילאות תאוותו... הולך את חכמים יחכם ורועה כסיל... המכר לו כסילים להיות לו רעים... ירוע... ירוע... חטאים חרדך רעה... אדם רשע רשעתו רודפתו עד השמדו... טורף יכר לית זכותו ואת מונו לכבו כביר... אכל מוטא איכו מחיל לכבו כי נפון חילר וממוכו לנדיק כמה שכתוב וחסם חבתך את מרדך... על בית המן... רב אוכל ביר ראש... ראיתי במסורת הגדולה רב אוכל שלטים ושלא רב קמנו... והו חטף קמך ומחובר עם אוכל במחק... ואוכל ראיתי עם כקור פתח וטעמו לעילא... כמו את כל אוכל הפסים הטובות ולפי כבודו זה פירושו... הרבה תבואה באה לעולם על ידי אכסים דלים כלומר הרבה תורה ונאם על ידי תלמודים שרבותיהם למדוך מהם מתוך פלפולם שמפללים בכלכה... ויש חספה... ויש הרבה מהם שהם כלים מן העולם כשילכל משפט שאין כוהגין כשורה... ולענין התבואה יש תבואה לוקח כשכיל בעליה שאינו מוניא מעשרותיה וזאתה עניים כמ... פט ורבותיו פירשו במסכת חגיגה... ויש חספה על שלוחו של מלך המות שמחלק עם נשם ומימת את שלא הגיע זמנו... אבל אם כן הוא אין ענין סוף הפסוק לראש... חטך שבתו... מוטו שטיח את ככל שרואה בכופו ינא לתרבות רעה... שחרו מוכר... תמיד לכקרים מויסרהו... לשיבע נפשו... דומה שהיא שבע... חכמת בשים בכנת ביתה... חכמת כק... פתח שאיכו עם דבר... אלא הפסמות שכתבים בויות את בתיים שמתקיימות על ידן... כאו אשמו של און בן פלת... כמו שמפוש בכרך חלק... ואולת... ושה שועה בידים תהרסנו תהרס בויה זו אשמו של קרם... כפי אויל מיטר גאיה... מקל של גאות... כגון פרעה שאמר מי ה אשך אשמע בקולו... כוזר להקכה... כמו תשמרם... עשמו את בסמנים... כאין אלפים אכוס בר... כאין שוריהם איכוס ריקם שפולו תכן חן מנוי בבית... כרי... כק... ירויק כלומר כקוס שאין תלמודי חכמים אין הוראה נמצאת... כרלכה... ויפח כזבים... ותמיד מדבר כוב עד שקר... בקש לך חכמה... כשהוא ברוך אל החכמה איכו מוניא... כלכו

לד יתחיל ופך
כנחש קול
כדי עינים
עכר צדיק לנפש
ועל חסר
ישן ועיניו חפץ
פוגע ונדרשו על שיה
חבלת מיסדות

רעת לבו נקל :
 לאיש פסול וכל דעת שפתי דעת :
 חכמת ערום רבין דרכו :
 ואולת כסילים מרמה :
 יליץ אשם ובין ישרים רצון :
 לב יודע מרת נפשו ובשמחתו :
 לא יתערב זר :
 ישמד ואחל ישרים ידריה :
 יב יש דרך ישר לפני איש ואחריתה :
 דרכימות :
 לב ואחריתה שמדה תונה :
 יד מדרכיו ישבע כונ לב ומעליו :
 איש טוב :
 וערום יבין לאשרו :
 יי הכם ירא

וסר מרע וכסיל מתעבר ובוטח :
 קצר אפים יעשה אולת ואיש :
 מזמורת ישנאו :
 אולת וערומים יכתירו דעת :
 שחור רעים לפני טובים ורשעים :
 על שער צדיק :
 שנא רשואתיו עשיר רבים :
 כב בז לרעה חוטא ומחזן ענוים :
 אשריו :
 חסד ואמת חרשי טובו :
 עזב יחה מותר ודבר שפתיים :
 אד למחסור :
 עשרם אולת כסילים אולת :
 כס מציל נפשות עד אמת ויפת :
 כובים

כלבו : לך מנדר לאיש כסיל תתחבר ממיד אכלו וכל ידעת מוסך שלא ידעת חכמה : חכמת ערום
 הוא : שהוא חכם להבין דרכו : לפלג אורחותיו : ואולת כסילים היא המרמה שכלכם סופם שמביאתם
 לידו טעמות : אוילים לית אשם : שהם חוטאים שצריכין לתת ממון למי שחטאו לו וליץ בעדט אשמת
 שהם מביאים בממוכס לו כמו הפלשתים שאל קסו לכס עמורי וזכ ועבדיו זהב והבאסם לאלהי ישראל
 אזלי יקל ידו מעגליכס אשם אמלדא כלעזו : ובין ישרים רצון : אפיומיכט כלעזו : הקצה מרונה להם :
 לב יודע מרת כפשו : טרחו ויגיעו שעמל בתורה : למיכך בשמחתו לא יתערב זר כשיקבל שכרו
 יב לעתיד : יש דרך ישר לפני איש עובד עבירה ואומר שון בה עבירה : דא לב יודע מרת כפשו : ישראל
 שהם מרי כפס בנלות והם כהרגום על קדושת השם : ובשמחת לא יתערב זר לעתיד : יש דרך ישר לפני
 יד איש : דרך עגל ישרה הימה בעיני עשו שהיה איש שדה ואחריתה וגומר : גם כשחוק שהקדוש בה
 יד משחק עמהם בעולם הזה יאכל לכה לעתיד לבוא וכן הוא אומר ואתם תנעקו ונאכל לב : מדרכיו
 טו ושבע כונ לב : עשו ומעליו איש טוב : יעקב : פתו יאמין : לדבריהם וכימת אחריהם : דא
 כשחוק יכאל לב : שחוק לכבול : עשות זמה וסופו יכאל לב : כונ לב רשע כמו כסף סיגים : סוב
 הוא שם הפסולת סוג הוא הכסף המעורבב בפסולת : ומעליו איש טוב וממעל לו לרשע יהי הכדיק
 פתו יאמין לאכשו רביל : וערום יבין לאשורו לפסיעותיו : כלומר יפנה מלרוב וימתין עד יודע לו אל
 יו ככון : מכס ורא מן הפודענות : וסר מרע : מן הרעה : וכסיל מתעבר : מתחוק לעבור בחזקה
 יו ובוטח : ומתחיל וכופל בדרך : וזו בעת ממש בהכלו בוטח לומר לא תכזבו רעה : קצר אפים
 יפ הממהר לכקוס כעסו : איש מזימות : מחשבות ענה רעה : יכתירו דעת : יעזבוהו כתר לראשם
 יפ וסוף : שחור רעים לפני טובים : לעתיד : גם לרעהו ושאל רש : אפילו לפסועיו וזוהיבו : גם
 פב לשון : אפילו ישאל רש : עם הארץ שיכזבו יודע לכהונ כסורה : בכל עגב : ככל יגיע מלאכה יהיה
 בד רוח אכל דברי הכל אך למחסור : עטירת חכמים עשרם : שהם עשירים בתורה : ואולת
 כסילים אולת : קלקלתן של כסילים היא האולת שכתעגלו מן החכמה :

כובים מרמה :
 בכתה עו ולבניו יהיה מחסה :
 יראת יהוה מקור חיים לסור :
 ממוקשמות :
 מלך ובאפס לאם מחפת רצון :
 ארך אפים רב תבונה וקצרות רוח :
 מרים אולת :
 מרפא ורקב עצמות קנאה :
 לא עשק דל חרף עשהו ומכבדו חנן :
 אביון :
 זכסה במותו צדיק :
 תנוח חכמה ובקרב כסילים תידע :
 צדקה תרמסנו וחסד לאפים :
 חטאת :
 ועברתו תהיה נביש :
 מענה דך ישיב חמה :
 ודבר עזב יעלה אף :
 לשון חכמים

תיטיב דעת ופי כסילים יביע אולת :
 בכל מקום עיני יהוה צופות רעים :
 וטובים :
 וסלף בה שבר כרוח :
 מוסר אביו ושמר תכחת יערים :
 בית צדיק חסן רב ובתבואת :
 רשע נעכרת :
 יזרו דעת ולב כסילים לא יבין :
 זבח רשעים תועבת יהוה ותפלת :
 ישרים רצונו :
 דרך רשע ומדרך צדקה יאהב :
 מוסר רע לעזב ארך שונא :
 תוכחת ימות :
 נגד יהוה אף כילבות בני אדם :
 ילא יאחב לץ הוכח לו אל חכמים :
 לא ילד :
 ובעצבת לב רוח נכאח :
 לב

ביראת ה' מנבט עו : כאח' באכרהס כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתם : והבטחו כי בך אכרכך וגו' : כו
 זלככו יהיה הוא מחסה ישימחו ויתחבאו בל זכותו : כר' עם : שהניבדו זכאי הדרת הקבה היא יבאכס כס
 לאום : כשאכס דביקס בו מחתת רון חסרון רזותו הוא כב יכול כותן מכבודו לאלהי ככר ומשליט את
 האומות : על כניו : מרים אולת : מפרשה לחלקו : חיי כפרים לב מרפא : לב כשר שהוא רופא את הרעה כס
 ועיור על מדותיו הוא חיי כריותיו של הקבה שהן כשר זרס : ורקב עצמות קנאה : ארס בעל חמה
 דקבן עצמות הוא לכל : זכסה במותו צדיק : כטומות הוא כטוח שיבא לנן עדן : כלב ככון כמות לב
 חכמה : תשכון ותשקוט ככחת לשון מכוה ומרנוע : ובקרב כסילי תודע : מעע חכמה שכלבו מכרונם
 אסמרא בלגיכה קיש קיש קריא : נד קס תרומס נוי : ישראל : וחסד לאומים חטאת : שגוליס מזה : לב
 פכותיט ליה : ומלך בה שכר בקות : כשהלף בלשון סופה להביא עליו שבר : הכא כרוס קדים
 שמוכסס להפרע מן הרשעים כמו שאל כרוס קדים עזה : כרוס קדים אפינס : כרוס קדים תשכר
 אכיות תרשים : בית נדיק חסון רב : בית המוקדש שכנה דוד הנדיק חסון רב ומגדל עזו לישראל : י
 ובתבואת רשע נעכרת : ובהכחת הנלס שהכיא מכסה בו כעכרה : שפתי חכמים וזרו דעת : יכתירו
 דעת : כמו זר הזב : לא כן : איכו אחת : זכר רשעים תועבה : בלק ובלעם : ותעלת ישרים זה
 משה : מוכר רע לעזוב אורח : יכורין קשים מוכלי לעובר אורח של הקבה : שאול ואכדון כגד ה' : י
 גכנו לפכו כל אשר כמותה : אף כי : קל וחומר הוא : לב שמה ויטיב עבים : אס תשמח לבו של
 הקבה : כלכףך בדרכיו ייטיב לך פכו לעשות כל רכוכך ואס מעכבהו ידאל לך רוח ככאה כמס דאס
 אשר ויתעבכ אל לבו ויאמר האמחה את האדם וגומר : ורוס ככאה : טלכס של זעף :

ובון יבקש דעת ופני כסלים
 ורעה אולתו כל ימעניעים
 וטוב לב משתתח תמיד
 כעט בראת יהוד מאוצר רב
 ומהומה בו טוב אדחת דק
 ואחבה שכ משור אכוס ושנאה
 בו איש חמה נרה מדון וארך
 אפים ישקט ריבו דרך עצל
 במשכת דק וארח ישרים סרולה
 בן חכם ישמח אב וכסיל אדם
 בזוח אמו אולת שמתה להסר
 לב ואיש תבונה ישר לכת
 בן הפך מהשבות באין סוד וברב
 יעצים תקום שמחה לאיש

במענה פיו ודבר בעת מה טוב
 ארה חיים למעלה למשכיל
 למען סוד משנהו למטה
 בית נאם פת יהוה ויצב גבול
 אלמנה תועבת יהוה מהשבות
 רע וטהורים אמרו נעים
 בירתו בוצע בוצע ושונה מתנות
 יהיה לב צדיק יהנה לענותופו
 רשעים יביע רעות רחוק יהוה
 מרשעים ותכלת צדיקים ישמע
 מאור עינים ישמח לב שמועת
 טובה תרשן עצם און שמעת
 תוכחת חיים נקרב דכמים חלון
 פורע מוסר מואם נפשו ושמע
 תוכחת

כל ימי עמי רעים ואפי' שבתות וימים טובי' לא יאמר שמהם סכני ונת תחלת חוליו מעים וטוב לב מוי סכנו
 טוב בעשרו מסתה תמיד כל שעות ודמות יומי משתה אדך מהא אדם שמה בחלקי רבותי
 דרשו מה שדרשו בחלק טוב מעט בראת השם רחוק ומהומה בו קול בני אדם נועקים כעשה
 האוצר מנול וחיים כיו וראו מהמוות רבות בלמכה ופשוקים בקרבה משור אכוס שאוכסין לה
 שאכל כפיו על כרחו כדי לעטמו וכן רבובי אכוס יש למושלנו כנגד קוין מעט של עמי שחביב
 משור סגולת של רשע לא טוב ארוחת ירק כתת לעמי ואהנה סם להראות לו כמים ימים משור
 אכוס להאכילו בשד שמן ויראמו פנים זועפות איש חמה ינה מדון אדם שאין מעצר לריתו
 להאריך חמתו ינה מדון וארך אפים שאינו ממהר להכחם ולריב ישקט ריבו שהוא כלם
 ושקט מאליו דרך ענל כמשוכת חק ומה בעיניו כאלו הדרכים גדודים לכבו כנגד חקקים
 משוכת נדר כמו הכר משוכתי חק קונים ואורח ישרים סרולה כבוסה ויופכה ומדרש אנה
 היה דרכו של עשו קין וה הכסף בניית נמר אם תטלוו מכלל הוא מתערה ככאן כך אין אדם היה
 יכול לבאת ידי עלולותיו בלא ממן בן חכם ישמח אב וכסיל אדם כזה און צורם לאון שחביב
 אותה אולת שמחה היא לחסר לב הפך מהשבות באין סוד ב' א ענה לא תקום משתנה
 שמה לאום כמענה פיו במשמעו על ידי מענה רך ודבר בנת הברית ארבים אותו ורבותימו
 דרשוהו על כעלי גירסא אם מואם בניהם מענה אז תתקיים כם יתקיים כם יתקיים כם יתקיים
 שאלים כהלכות הפסח וכהלכות התב בזמנו ארה חיים למעלה למשכיל כמו שרשים שומדים ומעל
 לו כלומר לפני החכם קצוטה ומוכנת אורח חיים עוצר בתי שהוא כונע כעצ זאכא מתכונת
 יחיה מאחר שהוא עובא מתכות כש שוכא את הגול לב נדוק יהנה לעבות יאזכב ויכין מס
 לענה קודם ששיב דבר מאור עינים בתורה ישמח לב שואליו ממנו דבר וידוע מה להסיב
 ולפי פשוטו במשמעו דבר שהוא תאום למראות עינים משמח סלב ומתקנת עונת הלב כגון נן דק
 וזכרות

תוכחת קנה לבו וראת יהוה
 מוסר חכמה ולפני כבוד ענות
 לאדם מערכי לב ומיהוה
 מענה לשון כל דרכי אש וך
 בעני ותכן רוחות יהוה כל אל
 יהיה מעשך ויבן מחשבתך
 כל פעל יהוה למענה ונס דרשן
 ליום דעה חכמת יהוה כל
 נבה לבד לוד לא ינק בחסר
 ואשר יכפר עון וברא יהוה
 סוד מרע ברצות יהוה דרכי
 איש גם אויביו ישלם אתו
 טוב מעט בצדקת מרב תבואות
 בלא משפט לב אדם יחשב
 דרכו ויהוה יבין צעדו קסם
 על שפתו מלך במשפט לא יסל

פיו פלס ומאנו משפט ליהוה
 מעשהו כל אבני כים תועבת
 מלכים עשות רשע פי בצדקה
 יכון כסא ירון מלכים שפתי
 צדק דבר ישרים יאהב חמת
 מלך מלאכי מות ואיש חכם
 יכפרנה באור פני מלך חיים
 ורצונו כעב מלקוש קנה
 חכמה מה טוב מחרוז וקנות
 בינה נבחר מספף מסלת ישרים
 סוד מרע שמר נפשו נצר דרבו
 חצו לפני שבר נאון
 גלפני כשלו ונכת רוחו טוב שפל
 רוח את עינים מחלק שלל את
 נאים משפיל על דבר ומצא
 טוב ובטח ביהוה אשריו על וסמך לל וקמ

והזרות המוסכים ולפני כבוד ענות הענוה גובר והכבוד כל לאדם מערכי לב הוא סודר לו
 ענתו ודבריו כלבו ומה מענה לשון כש דנה טוב הקכה משכילו בדבריו או אם זכה מומן לו
 מענה טוב ותיכ דמותה ומה הלכות מן העוב ומי רשע בל אל המעשך גלגל
 והשלך עליו דרכך ויכחו ומשכונתך דבר אחר גל אל המעשך התפלל לפניו כל דרכך ויכו
 ותבוסו ויתקיימו כל פעל ה למענה הכל עשה בשביל קילוסו כמו עמ לה כתולה דבר אחר
 להעיד עליו כלומר פעלו מעיד עליו על גבורותיו שיהם בהגדת מלש ונס רשע עשה להכינו
 ליום רעה וכל זה לקילוסו וד לוד לא יקה מול לוד כל לו נמול גובה לבו ובראת סוד מרע
 על ידי וראת סר מרע ברצות השם דרכי איש גם אויביו ישלם אתו ונה לו שיהו שלימים עמו
 לב אדם יחשוב דרכו ללכת דרך ישר זה יכב בעדו כמו ששכחו כל לער מסייע לו קסם על
 שפתי מלך על שפתי חכם היושכ נדון פלס ומאזוב משפט ונר לסלס לחדם כפעלו משפט יושענה
 בלען פרעון עונות האדם בעלם ומאזוב ואעשהו כל אבני כים כאשר יש באבני כים משקלות
 גדולות וקטנות הכל לפי פעלו של אדם תועבת מלכים עשות רשע דבר תיעוב הוא לדייכים ואין
 פגון להם לבעית רשע חמת מלך הוא כמלאשמות כאלוהי אית זם ואיש חכם יכפרנה
 ופיופכה באור פני מלך חיים מוי שהקנה מסכיר לו פנים חיים הוא לו לכך נדק אדם לישר דרכו
 לפניו ורננו כעב מלקוש מוי שהוא מרובה לו רננו טוב לו כעב המביא את המער עוב שפל
 רוח טוב להתחבר את עניים ולהיות אתם שפל רוח מקיות מחלק שלל את אדם משכיל על דבר
 מנא שוב הכותן לכ להתבונן על דבריו לפלם את דרכו ומנא טוב וכוטם בה חסריו כשהוא
 מפלם דרכו ולוואה בה מנוח שיש בה סכנה און חסרון כים וכוטם בהקדוש בה ועוה עוב אחריו

להכנס לב יקרא נבון ומתק
שפתים יסוף לקח: מקור חיים
שכל בעליו ומוסר אוילים אולת:
לב חכם ישכיל פיהו ועל שפתיו
יסוף לקח: יד צוף רבש אמרינעם
מתוק לפפש ומרפא לעצם:
כי יש דרך ישר לפני איש ואחריתה
דרכי מות: נפש עמל עמלה לו
בר אכף עליו פיהו: בוי אש בליעל
בר הרעה ועל שפתיו פאש צרבת:
כי איש תחפכות שלח מרוץ ונרנץ
מפרוד אלוף: כי אש חמס יפתח
רעהו והוליכו בדרך לא טוב:
עצה עניו לחשב תחפכות קרץ

הן אשורין שלה: להכנס לב יקרא נבון
שולח כחמתו יקראו אותו כבון
ומתק שפתים וסוף לקח
מקור חיים דבריו כטעמים וסוף לקח
מקור חיים הוא לו
ממוסר אוילים אולת
ימורו אוילים על ידי אולת באים להם
וכן משמעו החולש
דבר יסודין הוא לאוילים: לב חכם ישכיל פיהו
לבו מלמד את פיו לדבר בפיא: יצוף דבש
משוק דבש
בראשקה בעלף אמרי טעם: דברי תורה: יש דרך
שהוא ישר לפני אדם: עמלם לו
לנכרם
הוא עמל: כי אכף עליו פיהו
כשפיהו כופהו ותוכו לו מאכל אז יעלו עומד לו שוכל מה שעתה
כבר ועל שפתיו כאש צרבת
הרעה כאש שורפת על שפתיו עד שמוציאה בפיו וגומר
צרבת כאש
שורפת כמו וכברו בה כל פה:
וכרץ משריד אלוף ועל ידי רגו וכו' ומרעומות משריד מומזו אלופו
של עולם: עולה עיונו: שמן קרנה וכן אישנה עליו עינו: כלה רעה
פיהו כלתה אליו הרעה
גומר וגורם לנא רעה לעולם: כדרך דקה תמנא
עין הקדקדק מחרבין ימיהם: מושל כרמון
גומר כוכש את ימרו: בחיך ויעל את הנודל
יביו לבין ענמו אדם משיל גודל: ומאכל משפטו לכחוס
לכל אחד ואחד חלקו: עת פת חריבה וסלה בה
טוב היה להכח להסריב ביתו וערו וזהו בשלות
מעברו וימיהן של ישראל: מפית מלא זבח ריב
שהו מקריבין זבחי ריב בכיתו: עת משכיל וגומר
על שהשכל ככוכב נר לפסוע שלם פסיעות לכבודו של הקדוש בה עלה להדולה ומסל כוסר אל שוכבוטו
משפיהם וחלק כחלת לנביהם: דאבר כדיוק טהור מורח רע:
ולעתיד לבין חלקם של וכתלה
בתוך בני ישראל שאמר זהו השכט אשר גר הנר וגומר: מחרף לכסף
כלי שחריבין כוסף ועשוין
אותו מאמר מקלם על בני חרם קרוי מחרף: וכור לזהב
כלי שחריבין בו את הזהב כלי שווקקין בו
את הזהב בשו קדורה שחריב קרוי מחרף: מחרף לכסף וכור לזהב
המחרף עשו לנרוך כסף לאלהים
ובן הביר לוקח הזהב חכך הלככות הקדוש כה זוקקן
ובחמקן יודע מחשבותיו: מרע רעש מקשיפ
כל שמת שקר: מקבל לשון רע ועדי שקר:
מוץ מואון: מי שהוא מקשר מואון על לשון הוות
עטרק

זקנים בני בנים ותמארת בנים
אבותם: לא נאמה לנבל שפת
תך אף בל לרוב שפת שקרו:
אמן חן השחר בעינו מעליואל
כל אשר יפנה ישבול: מכסה
פצע מכש אהבה ושנה בדרך
מפרוד אלוף: תחת נערה
במבין מהפוח כסיל מאה:
אך מרוי בקשר רע ומלאך אכזרי
ישלח בו: פנוש רב שכול באיש
ואל כסיל באילתו: כשיכרעה
תורת טובה לא יחמיש דעה
מביתו: פוטרי מוסראשית מרון
ולפני הרת נלע הרוב נטוש:

כזרואים בני כנופה הולכין בדרך טובה:
ומתארת רכמם אבותם: כסאבותיכם
פדוקים הית תפארת הכלים: שפת ימך
דברי נאווה אף כי לכדוב וכל סכן שלח מאה שמת שקר
לכדיב: אכזרין: כשאלם באל לפני הקדש וסוחרו כדכחיס וטכ לו
אנן חן ומרגלות רח נעבי
אל כל ישנה ישכיל: בכל מה שיקטק ממיני מעליחו:
מכסה פצע מכש אהבה: ואם ימטא חס לאיש
זה מכסה עליו יאכזר ומחריב לוחטתו ואיכז מראה לו
ככיס ועומות גורכ לו שיאהב אומו: פנימה
בדבר: שכוטר איבה ומזכירו כן זכך עשית לי מיד
מפרוד אלוף: או מפרוד ממיני חריב שלם לם
שהוא רצה שהיה יולח מקום ולא תטוד:
תחת נערה כמחין: תחתיו טעמו למעלה בתו מה שאין
בן בכל המקרה לכך אני חומר שהוא סם דבר כמו תחת:
וכן פירשו: עת נערה ככרה במבין יוקר
ומחה מכות שיבין מת כסיל: ואך מר יבקש רע:
כלומר מי שכל דבריו מר והלכותו הוא יבקש רע
תמיד: פנוש רוב טכול כחוס: עיב לחדס שוטב שז דוב
שכל ואל שפסעו אחד מן הכסיליב
הקם יעם אלוה לעבוד אליו: כוטר מוס רישת מדון:
השפתה בסיסכה: הוא כמותה מור טנדי
אגבי אמת המים והמים וטחון בו: ובהור יולך ומורם
בן המדין רלל תמיד: ולבני כרביל
קודם שמתעלה הספתך כנוש את רוב: ליה זה חריב
בני כסיל בקיות חכמה: ללמוד דה זלכ
אין: ואין לבנו לקויה: ואינו למר תורה הלח לקיות
שם: בכל עת אוהב רע: לשולח ריו
אוהב רעים לקיות אוהבים: ואם לברם זולד
ולעתיד רעיו זולד לך הרע כאש לעד לך ולהסריב
בנרתך: אדם סר לב מוקש כף: ערבות מומין:
דח תוקש כן ללבו כד ללבו כדריב יכרי
כנר עירב ערוב לפני רעהו: כנר ערב להקנה לשמר מכותיו:
אוהב טעם לכטיב כדריב אורב
מנה ולהקיעט ולרוב: פניו כמחור: מדבר כנחיה:
כמו שמו כחוסין: לב שרה טיב גיה
כשאלם שמח בחלקו פכו מארין: שקר מחיק דש יוקם:
הקדוש בה מקבל סקר דנריב מחיק
הרעיו כלומר כמטר בינו לביים: לטעות ארסות מטעם:
לכסון דיבור מדעה טעונה:

מצדיק רשע ומרשע צדיק
תועבת יהוה גם שניהם:
למה זה מחור בוד כסיל לקנות
זכמה ולכ אין: ככל עת ארב
הרעה ואח לצרה יולד: יאדם
הסר לב רתקע כף ערב ערבה
לפני רעהו: יאדם פשע ארוב
כנה מנבה פתחו מכש שבר:
עקש לכל אימצא טוב ונהפך
בלשונו פול ברעהו: יא יור כסיל
להנה לו ולא ישמה אינבל:
ככל לב שמה יטיב נדרה ירוח נלאה
חבש נרם: יע שתד מחוק רשע
יקח להטור ארחה מע פט:

כזרואים בני כנופה הולכין בדרך טובה:
ומתארת רכמם אבותם: כסאבותיכם
פדוקים הית תפארת הכלים: שפת ימך
דברי נאווה אף כי לכדוב וכל סכן שלח מאה שמת שקר
לכדיב: אכזרין: כשאלם באל לפני הקדש וסוחרו כדכחיס וטכ לו
אנן חן ומרגלות רח נעבי
אל כל ישנה ישכיל: בכל מה שיקטק ממיני מעליחו:
מכסה פצע מכש אהבה: ואם ימטא חס לאיש
זה מכסה עליו יאכזר ומחריב לוחטתו ואיכז מראה לו
ככיס ועומות גורכ לו שיאהב אומו: פנימה
בדבר: שכוטר איבה ומזכירו כן זכך עשית לי מיד
מפרוד אלוף: או מפרוד ממיני חריב שלם לם
שהוא רצה שהיה יולח מקום ולא תטוד:
תחת נערה כמחין: תחתיו טעמו למעלה בתו מה שאין
בן בכל המקרה לכך אני חומר שהוא סם דבר כמו תחת:
וכן פירשו: עת נערה ככרה במבין יוקר
ומחה מכות שיבין מת כסיל: ואך מר יבקש רע:
כלומר מי שכל דבריו מר והלכותו הוא יבקש רע
תמיד: פנוש רוב טכול כחוס: עיב לחדס שוטב שז דוב
שכל ואל שפסעו אחד מן הכסיליב
הקם יעם אלוה לעבוד אליו: כוטר מוס רישת מדון:
השפתה בסיסכה: הוא כמותה מור טנדי
אגבי אמת המים והמים וטחון בו: ובהור יולך ומורם
בן המדין רלל תמיד: ולבני כרביל
קודם שמתעלה הספתך כנוש את רוב: ליה זה חריב
בני כסיל בקיות חכמה: ללמוד דה זלכ
אין: ואין לבנו לקויה: ואינו למר תורה הלח לקיות
שם: בכל עת אוהב רע: לשולח ריו
אוהב רעים לקיות אוהבים: ואם לברם זולד
ולעתיד רעיו זולד לך הרע כאש לעד לך ולהסריב
בנרתך: אדם סר לב מוקש כף: ערבות מומין:
דח תוקש כן ללבו כד ללבו כדריב יכרי
כנר עירב ערוב לפני רעהו: כנר ערב להקנה לשמר מכותיו:
אוהב טעם לכטיב כדריב אורב
מנה ולהקיעט ולרוב: פניו כמחור: מדבר כנחיה:
כמו שמו כחוסין: לב שרה טיב גיה
כשאלם שמח בחלקו פכו מארין: שקר מחיק דש יוקם:
הקדוש בה מקבל סקר דנריב מחיק
הרעיו כלומר כמטר בינו לביים: לטעות ארסות מטעם:
לכסון דיבור מדעה טעונה:

מקור חכמה: שאת פני רשע
לא טוב להמות צדיק במישט
שפתי כסיל וכו' אריב ופיו
למה למות יקרא: פי כסיל
מחתת לו ופתי מוקש נפשו
דבריו נרנן כמתלמים והם
יהיו חודרי בטן: גם מתרפה
במלאכתו אח היא לבעל
משחית: סגל עוז שם יהיה
בו ריוח צדיק ונשגב:
עשיר קרית עני ובחמה נשגבה
במשפתו: לפני שבר ונבה לב
איש ולפני כבוד ענוהו: משיב
דבר

כי את פני מבין חכמה ועיני כסיל
בקצה ארץ: כי בעם לאכזר בן
כסיל וממר לו ולדתו: כי גם ענוש
לצדיק לא טוב להמות נדיבים
על ישר: חושך אמרו יודע
דעת וקר רוח איש תבונה:
גם אויל מחריש חכם וחסב אטם
שפתיו נבון: עני נפש
לתאיה ויבקש נפרד ככל תושיה
יתלע: לא יחפץ כסיל בתבונה כי
אם בהתנלות לבו: כבוא רשע
בא גם בידוע קלון חרפה: מים
עמקים דברי פראיש נחל נבע

א"ת פני מבין חכמה: החכמה לפני מבין הוא. ועיני כסיל בקצה הארץ. לומר אין החכמה מבינה לפני
כי רחוקה היא ממנו אך אוכל לשמוע סדר כוונתו היא שלמי פקדי: משכ כלים שלמי פקדי: משכ שבת כל
פקדים: אבל להכס הוא דבר קל היום שמי פקדים ואחר שמיס ואומר כך עזו איתן שהיו לפני מעולם
כעם לאכזר בן כסיל: כגון ירבעם בעם הוא להקכה ומומר ליוולדמו. לכנסת ישראל שהטיא הוא
גם ענוש לכדוק לא טוב: לא אמר הקדוש כ"ה למחות שמי ישראל מעל הארץ כי לא טוב בעיניו לבעות
כולם להכות כדבי עלי יושר: להכות הטובים שהם שהיו כדביים עלי יושר סוף והאשרתי בושראל
שבעת אלפים כל הנרכים אשר לא כרעו לבעל כדביים עלי יושר דוגמת האמור במקום אחר וכדבי
כדביים יען והוא על כדביים יקום: כחכא כדבי על כדביים: חושך אמרו: מי שהו יודע דעת אינו
מרכה בדברים יקר דברים מופת דברים איש תבונה: למחיה יבקש פשר: מי שהו פשר מהקכה
ש"ל לשזור מותו למחיות לבו ויכרו קרע הוא רודף וסוף ככל עינים יתגלע: בין חכמים תגלה
חרפתו ורבותיו דרסהו כלוע שפטר אברהם על מאות לבו שנאמר ויבחר לו לוע את כל סדר הירדן
כל המקרא הזה על שום ביאוף כדבי וסוף כתגלה קלובי כתי ככסיות וכתי מדרשות לא יבא עינמי
ומואבי: כי אם בהתנלות לבו: כי אם נבלו לבו הוא הפך לגלותיהם שלבו: ועם קלון תבוא
חרפה: מי שבוחר בקלון וביאוף חלע הוא לו: מקור חכמה כחל כובע וכמים עמוקים: דברי פי
איש: כל איש שביקרא לשון גבור גדול נבוכה הוא: שאת פני רשע לא טוב: כאשר פשרו רבותינו
לא טוב להם לרשעים סמו ואים להם פכים כשילם הוה וכפרעון מסס לעולם הבא: טוב להמות כדבי
באשפת טוב להם לכדקים שם רישן להם כף מאזינם לחיינם בעולם הזה וכפרעון מהן כחיהן ודוכן
לע לם הפך ולפי כשוטו כחשמו: שפתי כסיל וכו' אריב: כל דברו באים כלשון נגד: ועני
למה למות יקרא ויבין קולא ליסורין להנחש עליו: דברי כרנן כמתלמים: מהלמות: גם מתרפה
במלאכתו: עורש מן התורה והוא המלמד חכם: לבעל משחית לטון: מנלל עני שם ה"ו וירחן כדוק
וסגב: וק"א איתחוק: וכמוהו כשכבה: עמרו לו כחדרו משכיתו מעמי שהיית כרנף כרנסת אכזים
המוכיחן

דבר בשרם ישמע אולת היא לו
ובל פה: רוח איש יכלכל מחלחו
ורוח נבאה מישאנתו: ללב נבון
יקנה דעת ואזן חכמים התבקש
דעת: מתן אדם ירחיב לו ולפני
גדולים ינחמו: צדיק הראשון
בריבו ובא רעהו וחקרו:
מדעים ישבית הנורל ובין עצומים
יפרוד: אח נפשע מקרית עז
ומדונים ככריח ארמין: מפרי פי
איש תשבע בטנו תבואת שפתיו
ישבע: מות וחיים ביד לשון
ואהכיה יאכל פריהו: כי מצא אישה

מצא טוב ויפק רצון מהוה:
ההנונים ידבר רש ועשיר יענה
ענת: כי רשע להתרועעו יש
אהב דבק מאח: עני נפש
טוב רש הולך בתמו מעקש
שפתיו והוא כסיל: גם בלא
דעת נפש לא טוב ואין בתלים
חוטא: אולת אדם תסלף דרכו
ועל יהוה יענה לבו: הוין יסוף
רעים רבים ודל מרעהו יפרד:
עד שקרים לא יקנה ופיח בזכים
לא יבלט: רבים יהלו בני נדיב
וכל הרעל איש מתן: כל אחי
רש

המוכחין על כלן קרוי אבן משכית: רוח איש: רוח גבר שהוא איש גבור ואינו כותן לדעה כלבו
ומקבל כל כבא עליו כשחמה וכחמה: יכלכל מחלחו אין כחו סר מעליו: מתן אדם ירחיב כשפוטו
ומדרשו כמותי נדקה מדבר שמרחיב לו סלקו לעמיד לבו: גם כסיו לפני גדולים ובחכו ואומרים
עליו שהו חסונ: ובין עמומים יפרוד: אלו בעלי דיין כמו הנשו עמומים ובמסר שנים שכתעמו
בדן: על סם שמרובות עבמות קרוי ענומי: או לשון חוק: או לשון איטם כמו עינים עיני:
אח נפשע מקרית עז: יש אח הבכשע לחשו ומאבד כדדו קרית שו כגון לוע באברהם: עני כשק
ממדויים ככריח ארמין: ומריבה שביניהם מפר דתם לעולם ככריח זה שנועלים בו שיערי ארמון שלא
יכנסו בו: ואוהביה יאכל פריה: אוהב את לשונו ומרגיל לתורה אוכל בעולם הזה:
שכ"א אשה מבא טוב: מבא תורה וכשמעני אשה טובה: ויפק רנון: ויבא זה פשוט: ד"א אדם
שיבא אשה וינבא טוב ויפק רנון איתו האים מונא רנון מהקכה: דבי ויפק קרא: תמכונים ידבר רש
אכן זה בכך: ודרך זה בכך: למדך דרך ארץ שאף על פי שעשיר ועני: עוית: הרש ידבר תמכונים
וכן הענין הרב לתלמוד: איש רעם להתרועע אדם שק כלו דעים עדי יבוא יוס סינטרך להם ויקרביה
ולא יתאר מה בכך יש אוהב דבק מאח: ש קרבהו יותר מקרוב: ואחיו: גם נלל דעת כסל לא טוב:
אין טוב לאדם שהיא בלא תורה: ואין כרנל ס חוטא: חוטא רופס ודש העובות בעקבו ויאמר קל
סוף זה אעבור עליו: רבותיו פירשו גם בלא דעת: בכוסה את אשתו לתשמיש המטה דע' כרסה
פאן כרנל ס חוטא זה הוועל וסובה: ד"א זה המהלך על גבי עשבים כשכת: אולת אדם תסלף דרכו:
בעוכו ב"א לו רע כי באלות סלף דרכו ועבר פניו ובערען מחכו ונבוא לו הרה זעף לבו על
הקכה ומסרה אחר מרת הדן כגון אחי יוסף שאמר מה זאת עשה אליהם לבו: הוין יסוף רשם רבי
אויביהם רבים: יש לפיתרו כמו שלמד תורה: רבים יחלו פני כד וכל הרע: הכל נעזם רעים:
לאיש מתן: יש לפיתרו בכוסתי נדקה: יש לזותרו כמדכני תורה: כל אחי רש קרובי: אף כי מרעהו
סחוק: וכל סכן מרעיו וסוסכניו ואוהביו: מדרך חמדים לא המה: אומר פלוני ופלוני קרובי
ופלוני ופלוני מרעי וכל דכרי ככל: יש לפותרו כעי שהו דע בתורה וכמעשים טובים מדרך
קמריש

עניש
במילוי
מדי וסוד
קמריש

עניש
במילוי
מדי וסוד
קמריש

רש שגאתי יאף כי מרעהו רחקו
מפני מרדף אמרים לא המה
קנה לב אהב נפשו שמר תבונה
למצא טוב: עד שקרים לא
ינקה ופיח זבובים יאבר: לא
באורה לכסיל תענוף אף פי לעבדו
משל בשרים: שכל אדם הארץ
אפו ותפארתו עבר על פשעו
נהם כפפור ועף מלך וכטל על
עשב רצונו: היות לאכוו פן
כסיל ודרף טרד מדיני אשה
בית והון נחלת אכזר ומיהוה
אשה משכלת: עזרת תפיל

תדמה ונפש רמיה תרעב:
שמר מצוה שמר נפשו באור
דרכיו ומת: מלוה יהיה חנון
דל ונמלו ושלם לו: יסר בנג
פריש תקוה ואל תמלו אל תש
נפשך: גרל חמה גשא עמשכי
אם תציל ועוד תוסף: שמע
עצה וקבל מוסר למען תחכם
באחריתך: רבות מחשבות בלב
אשועצת יהוה היא תקום: דב
תאות אדם חסדו וטוב רש מאיש
זבוב: יראת יהוה לחיים ושבע
ילון בלי יפקד רע: כי טמון עצל
ידו

אמרים לא המה מחור להרות הלכה ולא כידו
אומר לאכוו שהן חסדון על אבר מן החי לכך טכאוכו ונקרא רש לפי שהיה מוכר דבת שקר עולהו
ומחור אחר אמרים לא המה: לו חקונו ומרדף אמרים להכאתו: ולענין יוסף לו המה: כי עליו חרות
דכתו הוא היה אומר שהיו אוכלים אבר מן החי והכתיב מעיד עליהם אפילו בשעת הקלקלה היו שוקטין
שטר עוים טכאמר וישטמו שעיר עוים: הוא אומר שהיו מולוין נכבי השפחות לכך לעבד כמכר יוסף
הוא אומר שהיו נוחנין עיניהם כנכות הארץ אחר הקנה חייך שאינו מורה כך את הדוכה לכך ותשא אשת
אדונו וגומר: ככר: לא באזה לכסיל תענוף אף כי לעבד: קל וחומר הוא שאין כאה שעבר ישמול
כפדובים: שכל אדם הארץ אכו: כמו להארץ: אה עשה כן שכל הוא לו: ותפארתו הוא שיעבור על
חודעו: כהם ככפיר ועף מלך: הקנה: דלף טורד: דלף גשמים היורד בבית ומטרות וטורד
ליושבי הבית כך מד כי אשה רעה: עכלה תפיל תרדמה: העבלות מביאה לדיי סיכה: זו הוא
המליצה: אבל המשל על המתעצל בלימוד סוף שסולין דבר חכמה מומנו והוא כרדם: וכפע רמיה
תרעב: סוף שיאה עכו: וכן הרמאי בתלמודו לעשות חודתו חבילות סוף שהוא שכת: בזה דרכו
ומות: שאינו כותן לבו לשקלן: מלוה ס' חוכן דל ומולו ושלם לו: כשימיה וטה למות בדקתו מליצה
עליו לפני מדת הדיון לומר העני היתה כפשו ממרכבת לבאת כדעב: וזה פרכסה והחירה לגופה אף אה
אחזיר לו כפשו: יסר בנג כי יש חס ה ואל המיתו אל תשא כפשך: אל תכהו מכת מות: גדול לחם
כושא עובד וגומר: אה תעבור על חמתך והפיל את שוכאך אה דאית רעה באה לו עוד תוסף ועוים
כז וטובה: תאות אדם חסדו: עקר שהכריות מתאוו לאדם בעבור חסדו: ועוב רש מאיש כוב: ואה
כז איש כוב הוא ומכרית ואינו עושה טוב איש רש ממנו: ושמע ילון: הירא אה השם שלא ינסק ביום
כד רעה: טמון עכל ידו כנלמת: פיורה חמה כשיעבדוה מן האור ופיכה ריקנית מחמה דו בחוכה
ודומה לרב דכריו הימים בשלו כבידות ובנלמת וכדודים: ומשום רבינו יוסק הלון ששעתי: כנלמת
מלשון יגוס וקצת וקצת בשעת קנה והגליד על שם שקור והגליד מבקשן ונלמדים הימים: ואה
שמעתי

איש בבלחת נכס אל פיה לא
ישכנה: וישכנה
והימים לו כון יבין דעת: ימי משד
אב יכרית אה בן מכיש ומחפיר:
כז חרף כנו לשמע מוסר לשנות
מאמר דעת: יי עד בלי על ילין
משפט ופירשעים יבדע און:
נכונו ללצים שפטים ומחלמות
לנו כסילים: וכל דרכו

כ
וכל שנה בו לא יחכם:
כפפור אימת מלך מתעברו חוטא
נפשו: כבוד לאיש שבת מרוב
וכל אויל יתבלע: מחרף עצל
לא יורש ישראל בקציר ואין:
מיסעמקים עצה בלב איש ואיש
תבונה ירלנת: רב אדם יקרא

שמעתי כנלמת: קרע החלוק שקורין סאכדאדור כלפס כלומר טומאה בחוקו: לץ תכה ופתי וערים: כז
על אכות פרעה ומחיות עמלק החטים יתרו ובתגור: משד אב יכרית אה: מברית אה: פן מכיש
ומחפיר: דרכו על ידי שראתה שרה את כן הגר המכרית משחק לעל ויליו עריות גרש זא שכתלח
אמו וירע הדבר כשכי אכרסם: חרל כני לשמוע וגומר: מקרא קבר הוא וזהו פירושו: חרל כני
לשנות מאמרו דעת: כשכיל לשמוע מוסר: חרל לשנות: כמו מלשנות: וכן וחרל לעשות הפסק:
וכן כי חרל לפטור: עד בלי על ילון משפט: יעד לאדם מלבינת משטיו ייסורין ומיתה: ופי רשעם
יבלע און: האון יכלהו: נכונו ללצים: הקדוש ברוך הוא זיוון לו שפטים של ברעית לזה הלץ המשמר
בלשון הרע: כהם ככפיר אימת מלך מתעברו: מכעשו: כבוד לאיש שבת מרוב: לכות ממריבה: כ
וכל אויל שאינו שבת מרוב תבלע קלמו: מחרף ככל לא יחרוט: ממני הנכה יושב הענגל ואינו עושה
מלאכה ואינו עוסק במורה: מוים עומקים עצה בלב איש: הלכה בכל חכם סתומה: ואיש כנוכס
ידלכה: ותלמוד כנון בא ודלם אותה ממעיו: רב אדם יקרא איש חסדו: הרכה יש בני אדם
כבוטחים על אהוביהם המכשיתים אהם חסד וקוראיהם כעת דוחקם: ואיש אמוכים מו יאמל
המכטיס ועושה: איש חסדו: המכטיס לעשות לו חסד: מלך משב על כסא דין: יש לפרשו כנגד
הקכה יש לפרשו כנגד שופטי אמת: און שפית ועין דואה וגומר: כלומר מעשה ידיו הם וכוף חקן
באון שומעת מוסר ועין הדואה את הכולל: אל תאהב שיכה פן תורש: כי תעשה רש: דערע
יאמר הקובה: הקובה תורה על ידי הדמק ויסורי רעבון אומר אוי לו על רעה זאת והכרה הזאת
כפשוהן לו מלל חכמה און יתהלל על הטבר שכתער: ואול לו: והולך לו: ענה לאיש לחם שקר:

איש חסדו ואיש אמונים מי ימצא
מתהלך בחמו צדיק אשרו בניו
אחריו: מלך יושב על כסא
דין מורה בעיניו כל רע:
יאמר זכיתי לבי טהרתי מהטאתי:
אכו ואכו אפה ואיפתו עברת
יהוה גם שניהם: גם במעל ליו
יתנכר יער אה יד ואה אשר
פעלו: און שמערת ועין ראית
יהוה עשה גם שניהם: אל
תאהב שנה פן תורש פקח עינו
שבע לחם: רע רע יאמר הקונת
ואול לו או יתהלל: יש ותב רוב
פנינים וכלי יקר שפתי דעת:
לקח בנרו פי ערב זר ובעד נכרים
חכלהו: ערב לאיש לחם שקר
ואחר ימלא פיהו חצץ:

איש חסדו ואיש אמונים מי ימצא
מתהלך בחמו צדיק אשרו בניו
אחריו: מלך יושב על כסא
דין מורה בעיניו כל רע:
יאמר זכיתי לבי טהרתי מהטאתי:
אכו ואכו אפה ואיפתו עברת
יהוה גם שניהם: גם במעל ליו
יתנכר יער אה יד ואה אשר
פעלו: און שמערת ועין ראית
יהוה עשה גם שניהם: אל
תאהב שנה פן תורש פקח עינו
שבע לחם: רע רע יאמר הקונת
ואול לו או יתהלל: יש ותב רוב
פנינים וכלי יקר שפתי דעת:
לקח בנרו פי ערב זר ובעד נכרים
חכלהו: ערב לאיש לחם שקר
ואחר ימלא פיהו חצץ:

מחשבות בעצה תפוז ובתחלות
 עשה מלחמה יג גולה סוד
 הולך רכול ולפתה שפתו לא
 תתערב ימ מקלל אביו ואמו ידע
 מנוקלת נרו באשן חשד יכ נחלת מבוהלת
 בראשונה ואחריתה לא תברך
 פנ אל תאמר אצל מה רע קרה
 ליהוה וישע לך יב תועבת יהוה
 אבן ואבן וזמון פרמה לא טוב
 יד מוח המצער נבחר ואדם מה יבין
 דרכו יג מוקש אדם לעקדת
 ואחר נדרים לבקר יד מורה
 רשעים מלך חכם וישב עליהם
 אופן יז נריהוה נשמת אדם הפש
 כל חדרו בטון יח חסד ואמת יצרו

מלך וסעד בחסד כסא יט תפא
 בחורים כחם וחרר זקנים שיבה
 חבורות פצע תמריק ברע ומכורת מוח
 חדרו בטון יז
 פלני מים לכ מלך ביד יהוה על כא
 כל אשר יחפץ טנו יב כל דרך
 איש ישר בעיניו ותכן לפנות יהוה יג
 עשה צדקה ומשפט נבחר
 ליהוה מזבח יד רום עינים ורחב
 לב נר רשעים הטאת יז מחשבות
 חרוץ אף למותר וכל אץ אף
 למחסור יח פעל אצרות בלשון
 שקר רבל נדף מבקש שמו
 שדר רשעים יגורם כל מאנו
 לעשות משפט יח הפכךך דרך
 אש

כא כחם וחרר זקנים שיבה
 כב כל דרך איש ישר בעיניו ותכן לפנות יהוה יג
 כג עשה צדקה ומשפט נבחר ליהוה מזבח יד
 כד רום עינים ורחב לב נר רשעים הטאת יז
 כה מחשבות חרוץ אף למותר וכל אץ אף למחסור יח
 כו פעל אצרות בלשון שקר רבל נדף מבקש שמו
 כז שדר רשעים יגורם כל מאנו לעשות משפט יח
 כח הפכךך דרך אש
 כט כחם וחרר זקנים שיבה
 סא כל דרך איש ישר בעיניו ותכן לפנות יהוה יג
 סב עשה צדקה ומשפט נבחר ליהוה מזבח יד
 סג רום עינים ורחב לב נר רשעים הטאת יז
 סד מחשבות חרוץ אף למותר וכל אץ אף למחסור יח
 סה פעל אצרות בלשון שקר רבל נדף מבקש שמו
 סז שדר רשעים יגורם כל מאנו לעשות משפט יח
 סח הפכךך דרך אש
 סט כחם וחרר זקנים שיבה

איש וזר וזך ישר פעלו יט טוב
 לשבת על פנות נג מאשר מדונים
 ובית חבר יא נפש רשע אותה רע
 לא יחן בעיניו רעהו יב בענש לץ
 יחכם פתו ובהשפול לחכם יקח
 דעת יג משביל צדיק לבית רשע
 מסלף רשעים לרע יד אמם אונן
 מועקרת דל גם הוא יקרא ולא
 יענה יז מתן בסתר יכפר אף
 ושרר בחוק חמה ענה יח מי שמחה
 לצדיק עשורת משפט ומחתה
 לפעל און יא אדם תועה מדרר
 השכל בקהל רפאים יניח יב
 איש מחסור אהב שמחה אהב יין
 ושמן לא יעשה יג כפר לצדיק
 רשע ותחרת ישרים פוגר יד
 טוב שבת בארץ מדבר מאשר

מדונים וכעס יא אוצר נחמד ושמן
 בנות חכם וכסיל אדם יבל ענו יב
 רדף צדקה וחסד ימצא חיים יג
 צדקה וכבוד יד עיר נברים עלת
 חכם יורר עז מבטחה יז שמר פיו
 ולשונו שמר מצרות נפשו יח
 יד יהיר לץ שמו עושה בעברת
 זרון יא תאות עצל תמיתנו שר
 מאנו ידיו לעשות יב כל החיים
 התאוה תאוה וצדיק יתן ולא
 יחשד יג זבח רשעים תועבה
 אף כי בומה וביאנו יד ער נזבים
 יאבר ואיש שמע לנצח ידבר יז
 העז איש רשע בפניו וישר הוא
 יבין דרכו יח אין חכמה ואין יבין
 תבונה ואין עצה לנגד יהוה יט
 כוס מוכן ליום מלחמה וליהוה
 החשועה יז

כא טוב שבת בארץ מדבר מאשר
 כב איש וזר וזך ישר פעלו יט טוב
 כג לשבת על פנות נג מאשר מדונים
 כד ובית חבר יא נפש רשע אותה רע
 כה לא יחן בעיניו רעהו יב בענש לץ
 כו יחכם פתו ובהשפול לחכם יקח
 כז דעת יג משביל צדיק לבית רשע
 כח מסלף רשעים לרע יד אמם אונן
 כט מועקרת דל גם הוא יקרא ולא
 סא יענה יז מתן בסתר יכפר אף
 סב ושרר בחוק חמה ענה יח מי שמחה
 סג לצדיק עשורת משפט ומחתה
 סד לפעל און יא אדם תועה מדרר
 סה השכל בקהל רפאים יניח יב
 סז איש מחסור אהב שמחה אהב יין
 סח ושמן לא יעשה יג כפר לצדיק
 סט רשע ותחרת ישרים פוגר יד
 סא טוב שבת בארץ מדבר מאשר
 סב כל דרך איש ישר בעיניו ותכן לפנות יהוה יג
 סג עשה צדקה ומשפט נבחר ליהוה מזבח יד
 סד רום עינים ורחב לב נר רשעים הטאת יז
 סה מחשבות חרוץ אף למותר וכל אץ אף למחסור יח
 סה פעל אצרות בלשון שקר רבל נדף מבקש שמו
 סז שדר רשעים יגורם כל מאנו לעשות משפט יח
 סח הפכךך דרך אש
 סט כחם וחרר זקנים שיבה

החשועה נבחר שם מעשר רב
כפסח ומוהב חן טוב
ירש נפשו עשה כלם יהוה
ערום ראה רעה ויסתר ופתים
עברו ונעשו עקב עגוה יראת
יהוה עשר וכבוד והיים
פחים בדרך עקש שומר נפשו
ירחק מהם חנף לנער על פי
רצו נס בי זקין לא יסור מפנה
עשיר ברשים ימשול ועבד לרח
לאיש מלוח זורע עולה יקצור
און ושבת עברתו יכלה טוב
עון הוא יברך בירתו מלחמו לדל
נרש לץ ויצא מדון וישבת דין

כב

וקלון יאהב טהר לבו שפתו
רעהו מלך עיני יהוה נצרו הער
ויסלף דברי בנר אמר עצל אני
בחוץ בתיך רחבות ארצו
י שוחה עמקה פיזרות ועום יהודה
יפול שם אולת קשורה בלב יתר
נער שבת מיסר ירחיקנה מפני
עשק דל להרבות לו נתן לעשיר
אך למחסור הט אוהב ושמע
דברי חכמים ולבך תשית לדעת
פי נעים פי תשמרם בבטנך ופנו
יחזעל שפתיך להות ביהות
מבטחך חזעתיך תיום אף אתה
הלא כתבתי לך שלשים במעצות
ורעת להודיעך קשט אמרו אמת
להשיב

כב

להשיב אמרים אמת לשלחך
אל תגול דל כידל הוא אל תדבא
עני בשער פי יהוה ויבי ריבם
וקבע את קבעיהם נפש כי
אל תתרע את בעל אף ואת איש
המות לא תבוא פן חאלך
ארחתו ולקחת מוקש לנפשך
כי אל תזי בת צי כף בערכים
משאות כי אם אין לך לשלם לפת
יקח משכבך מתחתך כי אל תסן
נביל עולם אשר עשו אבותיך כי
חית איש מהיר במלאכתו לפני
מלכים יתיצב בל יתיצב לפני
השפים כי תשב ללחוס את
מושל בין תבין את אשר לפניך
ושמת שבין בלעד אם בעל גפש

אתה אל תתאו למטעמיתו והוא
לחם פובים אל תגיע לד עשיר
מפינתך דל התעור עיניך בו
ואינו כי עשה יעשה לו כנפים
בנשר יעוף השמים אל תרחם את
להסרע עין ואל תתאו למטעמיתו
כי יכמו שער בנפשו כן הוא אכול
ושתה יאמר לו ילכו בל עכף
פתך אכלת תקיאה ושרת
דבריך הנעמים באוני כסיל אל
תדבר כריבו לישבל מלך אל
תסנ נכול עולם ובשרי ותומים
אל תבוא כי נאלם חוק הוית
יריב את דביס אתך י הביאה
לבוסר לבך וזניך לאמרו דערת
אל תמנע מנער מיסר כי תכנו
בשבת לאימות אתה בשבת

כבנו

אמרי אמת להשיב אמרים אמת לשלחך הוראה אל תגול כי מראיכו דל בעבור שהוא דל ואין לו כח לעמוד בדרך כי יריב ריבם וקבע ויוזול את הכסף קובעיהם וזוליהם ובלסון ארמי קביעה גזלה במסכת ראש הסל אמת ההוא נבדל לקמיה אמר ליה קבען סלכיא וכן אל תתרע אל תתסבר לשון רעות פן תאלף פן תלמד אל תהי בתקועי כף בעורבים כי משאות הלוואות כמו משאת מאומה אל תבן נכול עולם אל תבא חסור מכרה אבותיך ואמרו דל כן המוכח ללכלה תחת הנפן כשעת נדירה כדי שיכול בחוכו הפרט על זה כאשר אל תבן נכול ונמר תבן כמו יסוגו אסור כי תשכ ללחום לאכול בין מבין תן לכך לדעת מי הוא אם עיני כרה או יפיה ושתת שכין בלעך בלחייך אם ראתי עינו כרה אל תאכל משלו אם בעל כסף אתה אם רעבתן אתה ותאכל לאכול טוב לתמוך שכין בין סיניך ורכוחיכו דרשו בתלמוד הוישב לבני רבו אם זודע בדבו שיחזיר לו תשובה על כל דבר שיאמרו וירקדק וישאל שמועתו ואם לא ישחקו אל תתאי למטעמותיו אלא פרז ממנו ולך לפני רב הון ולא תביטהו בשאלו אחר שלא ידע להשיב אל תיגע לסעשור לעשות גירמתו חבילות חבילות כי הוה שמשכחה התעור עיניך בו כרע שתכטיל עיניך לשמנו ואין אורה גירפת מני כף הפעור כמו וכפלת ותיעף כי כמו שער בכסף שער זה פקוד חניו פתח וחינו קמין ונעמנו למטה לכך הוא פעל זלם שם דבר שם דבר היה קמין ונעמנו למעלה ככל שער שמשקרא ופתרונו כאלו ספק האוכל הזה מרה בכפשו של רע העין כן הוא שער מן לשון התארים השוערים המרים פתך שאכלתו בביתו סוף שתקיאכר מפני הכושה ושחתה שרכיך הפעומים סכות שמשקוקת ודברת לו דברים רכים הכל אכדת ובשלי יתומים בלקט שכתה ושיא

על לוח השנה
כב
התעור עיניך בו
P
לענין
קולי חכמי
פסוק
לענין
לענין
לענין
לענין
לענין
לענין
לענין

החשועה
כפסח
ירש
ערום
עברו
יהוה
פחים
ירחק
רצו
עשיר
לאיש
און
עון
החשועה
כפסח
ירש
ערום
עברו
יהוה
פחים
ירחק
רצו
עשיר
לאיש
און
עון

החשועה
כפסח
ירש
ערום
עברו
יהוה
פחים
ירחק
רצו
עשיר
לאיש
און
עון
החשועה
כפסח
ירש
ערום
עברו
יהוה
פחים
ירחק
רצו
עשיר
לאיש
און
עון

תכנו ונפש משאל תציל: ^כ בני אדם חכם לבך ישמח לפונם: ^{כא} אני ותעל ונה כליותי בדבר שפתך מישרים: ^{כב} אל יקנא לבך בחטאים כי אם ביראת יהוה כל היום: ^{כג} ותקוה לא תפרת: ^{כד} בני וחכם ואשר בדרך לבך אל תחי בסבב יין פוללו בשר למו: ^{כה} פיסובא וזולל יורש וקרעים תלביש נמה: ^{כז} שמע לאביך ורה ילריך ואל תבוז ביר זקנה אמך: ^{כח} אמת קנה ואל תמכר חכמה ומוסר ובינה: ^{כט} נול יגול אבי צדיק יולד חנם וישמח בו: ^ל ישמח אביך ואמך ותגל וילדתך: ^{לא} כי תנה בני לבך לי ועיניך דרבי חרצנה: ^{לב} ביר שוחה

עמוקה זונה וכאר צרה נכריה: ^כ אף היא פהתה תארב ובזדים באדם תוסיף: ^{כא} למו למו אבוי למו מדינים למו שח למו פצעים חנם למו חכלילות עינים: ^{כב} למאחרים על היין לבאים לחקור ממסך: ^{כג} אל תרא יין כפייתאדם בירתו בכים עינו יתהלך במשרים: ^{כד} לא אחריתו פנחש ישך וכצפענו יפרש: ^{כה} לנ עיניך יראו זרות ולבך ידבר תהפכות: ^{כז} והיית כשכב בלבים וכשכב בראש הגל: ^{כח} לנ הכוני בל הלירי הלמוני בל ידעתי מרתו אקיץ אוסיף אבקשנו עוד: ^{כט} אל תקנא באנשי רעה ואל תתאו להיות אחם: ^ל ביר שד יונח לבס ועמל שפתיהם תדרבנה: ^{לא} בחכמה יבנה בית

כס
כא
כב
כג
כד
כה
כז
כח
כט
ל
לא
לב

ובתונה יתפונן: ^כ ובערת חדרים ימלא כל הזו יקר ונעים: ^{כא} גבר חכם בעו וואיש דעת מאמץ כח: ^{כב} כי בתהבלות תעשה לך מלחמה ותשועה ברב יעץ: ^{כג} יראמות לאויל חכמות בשער לא יפרח פיהו: ^{כד} ימחשב להרע לו בעל מזמון יקר אויבו: ^{כה} זפת אולת חטאת ותועבת לאדם לץ: ^{כז} התרפית ביום צרה צר כרחה: ^{כח} הציל לקחים למר ומטים להרג אם תחשוך: ^{כט} כי תאמר הן לא ידענו זה הלא תכון לבות הוה יבין וצר נפשך הוה ידע והשיב לאדם כפעלו: ^ל יאכל בני דבש כי נזוב ונפת כתוקעל הדבך: ^{לא} כי ידעה חכמה לנפשך אם

מצאת ויש אחרית ותקוה לא תפרת: ^כ ש אל תארב רשע לנורה צדיק אל תשודר רבצו: ^{כא} כי שבע יפול צדיק וקם ורשעים יבשלו ברעה: ^{כב} יבנפל אויבך אל תשמח ובבשלו אל יגל לבך: ^{כג} פן יראח יהודה ורע בעיניו והשיב מעליו אפו: ^{כד} אל תתחר במרעים אל תקנא ברשעים: ^{כה} כי לא תחיה אחרית לרע נר רשעים ידעך: ^{כז} ירע את יהוה בני ומלך עם שונים אל תתערב: ^{כח} כי פתאם יקום אידם ופיה שניהם מיודע: ^{כט} כי נס אלה לחכמים חכר פנים במשפט בל טוב: ^ל כי אמר לרשע צדיק אתה יקברו עמיהם ועמיהו לאמיהם: ^{לא} ולמוכייהם ינעם ועליוהם תבוא ברכת

כא
כב
כג
כד
כה
כז
כח
כט
ל
לא
לב

ולמ/כפסול ביום חכם ידע מהם ליה נעמם וקם כשם שלם
עסיף סילל כמף וכל רשעו שמה פתוחו בעמך כחכמה
וישחרם מתעורר שער יפוא נזירי עולו קם עוקר אשר כפסול
עניו כפסול עניו יבא נכד ספר כפ עניו

כס
כא
כב
כג
כד
כה
כז
כח
כט
ל
לא
לב

כרבתי ישיק כי שפתים ישיק משיב
דברים נלחים כי הכן בחוץ מלאכתך
ועתה בשרה לך אחר ובנית ביתך
אל תחיה עד חנם ברעך והפרתית
בשפתך כי אל תאמר באשר עשה
לי כן אעשה לו אשיב לאיש כפעלו
ל על שדה איש עצל עברתי ועל
כרם אדם חסר לב יליונה עלה כליו
קמשינים כסו פניו הרלים ונדר
אבניו נהרסה לך ואחזה אנכי אשית
לבי ראיתי לקחתי מוסר לך מעט
שנורת מעט חנומית מעט חבק
הים לששב לך ובא מתהלך רישוק
ומחסיך באיש מן

משלי שלמה אשר העתיקו אנשי
חזקיה מלך יהודה
כבוד אלהים הסתתר דבר
וכבוד מלכים חקר דבר
לרום וארץ לעמק ולב מלכים
אין חקר הנו סינים מפסג ויצא
לצרף בלוי הנו רשע לפני מלך
ויפון בצדק כסאו אל תתחרר
לפני מלך ובמקום גדלים אל
תעמד כי טוב אמר לך עלה
הנה מהשפילך לפני נדיב אשר
ראו עיניך אל תצא לריב מהר
פזמה תעשה באחרייתך ברחלים
אתך רעך ריבך ריב את רעך וסוד

שפתים ישיק ראוים כל שפתים לכשוף הכן בחוץ זה מקרא ועתה בשדה זו משנה אחר ונכית
ביתך זה נמא לך משמעו בתחלה קח לך שדות וכרמי ואחכ ועתה לשון עתודים שים לך בהמות
ל שדה ואחכך וככית ביתך תקח אשה והסתית בשפתך תתפתה לרעך בדבוק איש עצל שאינו
ל שחור על נרמת למודו קמשוכים חושים כמו ככסו חרולים גדולים מקמטוכים והרי הם הדים
ל קוינים ונדר אכניו בהרפה כך מי שאינו חוזר על תלמודו מחלה משכח ראשי פקדים וכוף מחלק
ל דברי חכמים מזה לזה שאומר על טהור טמא ועל טמא טהור והוא מקריב את העולם מתהלך רישק
ל הדברים שאתה רש מהם יבואו לך במרובה גם אלה משלי שלמה אשר העתיקו חזרו לדורשם
ל כשכתובה חזקיה למלך והוא הושיב תלמידים בכל עיר בדאמרינו בפרק חלק בדקו מדן ועד באר שבע
ל ולא מנאו עם הארץ העמיקו החזיקו כבוד אלהים הסתיר דבר כנון מעשה מרכבה ומעשה
ל בראשית ו כבוד מלכים חקור דבר כשאמה דורש כבוד חכמים וכסויים שפשו לפורה ובגורו
ל שגורו בהם יש לך לחקור ולדרוש ולשאול טעם לדבר אבל כשתדרוש במעשה מרכבה ובמעשה בראשית
ל ובחוקים הכתובים בתורה כנון חוקים ודברים שהשטן מקטרג עליהם ומשיב עליהם כאכילת חומר
ל ובלאי בהם ופענו אין לך לחקור רק להבטיר ולומר גורת מלך היא חן חקר לרום שמים ועומק
ל הארץ וללב מלכים אין חקר טכמה דוכים באים לכייהם וכמה תלמוות ונריכים לתת לב לכולם ואם
ל כל הלשכות מדברים וכל הדיים כותבין אינן יכולין לכתוב הללה של רשות הוסיגים מכסף
ל מוקד כמו כאשר הנהיגן המסילה בשם שאין הכלי של כסף יונא למלאכת גורף עד שיוניאו ממנו
ל סוגים של חושות שבו כך אין כביר כפתרון מעובש עד שיוניאו מתוכם הרפעס ופעס בהם דין
ל אל תתהדר לפני מלך להראות כבודך ולהתגאות לפני מי שגדול ממך כי טוב שיאמר לך עלה הכסף
ל משתכח בלא רשות ויחמרו לך נא אשר דא שיכך שדבר זה חמת אין מה תעשה סן תבא לידי לב
ל תדע מה לעשות באחריותה ריבך ריב את רעך ואם על כרחך אתה נדרך לריב ולהוכח עם רעך
ל מן סוד אשר אל תגל לא תוכיח לו דוסי אבותיו שעתו שאין הכל יודעין אותו ואתה מנלח
ל סן יסמך

אחר אל תגל כי פן יחסדך שמע
וד כחך לא תשוב כי תפוחי זהב
במשכיות כסף דבר דבר על אפניו
כי נום זהב זהב רבת מזכיה חכם
על און שמעת כי בצנת שלני ביום
קציר צוח נאמן רשלחיו ונפש אדנו
ישוב זנשיאים רוח ונשם אין איש
מתהלל במתן שקר כי בארץ אפים
יפתח קצין לשון דכה תשבר גרים
י רבש מצאת אכל ריב פן תשבוענו

הקאתו יחקר רגלך מבית רעך פן
ישבעך ושנאך מפין וחרב וחן
שנון איש ענדה ברעהו עד שקר
יש רעה ורגל מעוררת מבטח בונר
ביום צרה מעדה בנרפזם קרת
המץ על נתר ושר בשרים על לב
רעיה אם רעב שנאך האכילחולם
ואם צמא השקהו מים כי נחלים
אתה חתה על ראשו והנה שלום
לך כי רוח צפון תחולל משם
ופנים

פן יחסדך שומע פרפת מנכים מתרומיכן הסודא דמנחמי פן יחסדך השומע ויקראוך מוביא דפה
ל משכיות זהב כעין כפתרון מנווירין על משכיות כסף משכיות כלים המן פין ככסף כמו ושכיתו
ל דבר דבור על אופכיו על כדו ודוגמתו כשאפי אימוך אפכה מכוססת ומיוצבת בקרבי
ל ואין זה מנודת אופן תבלל שאלי כן היה כקוד פתח תפת כמו האופכים ולא יכול כן הקודת
ל חטף קמץ כיס וזב וזלי כתם עדי קבוצת זהב חלי כחו ויעד כומה ומלימה כמו חלואים כתם
ל לשון תבסיט זהב וכן כתם פו ככלת שלב כקור ומו שלב שאדם מתאהל לו בימו קציר ולא שלב
ל תמש שהשלל לא טוב הוא בשפת קציר כשיאים רוח ונמר כאשר יוקה מוחלת שול כשהמים
ל ומקשרים בעבים והרוח מנשבת ואלם מנפה שיבא נשם ולא בא הם מנעזרים וכלות עכיס כך איש
ל מתפאר לומר כך וכך בדקה אתן ליד נכאי הוא משקר וכלות עכי עניים להתכמו ואינו באה
ל בארץ אפים יפיתה קצין בצירד שהקבה מאריך ימו ואינו כפרע ומכי לב החוטאים לפתוחו בתשובה
ל פתכלה ולשון רכה בתפלה ומחכוכים תשכיר עגם קושי הצורה דבש מתלת ונומר הוקר יו
ל דגליך כשם שים מנכא דבש והוא מתקן לחך חתה נרדף שלא תאכל ממנו פן תשבענו והקאת
ל כי הוקר רגלך מבית רעך חף על פי שהוא מקרך מנע מלבט שם יום פן ישבעך וישבא אמתך
ל ולענין מדרשו אל תהי רגיל לחטוא שונג ויהיאו חמוד חטאת ואשמו לביתך שנקרא רע לומר אל
ל דכתיב זה דולג זה רשו מפין ומדב שם כלו מלחמה שן רועה רטובה מועדת כמו ולא יו
ל מעדו קרובו מנכט בונר מכות בו ביום נרתו כשן רבונה ומופדת מעלים כנד ביום קרה
ל צד עדים בגד מוסר כלי שהוא ראוי להסירו מעליו לזי שהיא בלוי כד תרומיכן ויפס ויפדי
ל וזה פתמונו כנד בלוי הרי הוא כוס קרה כחוף על כתר כתר מין אדמה רכה כנון אדמה שלבו
ל שנקרא קיריא והיו חוקקין את איה ועושין כלים חס ופול בו חויף וממסו וכשסת וקף גר שם ריש
ל על לב רע דומה לשכיבה ומה הוא כן בשרים זה המלמד מורה לתלמד רעב אשר אין בלבו לקיימם
ל אם רעב שונאך כחשמי ורבות כושיאיהו על יתר הרע השפב הוא זה מר לך להשביע
ל בעבירות יסוך את ענך לבית המדרש והאבילה מלחמה של תרה פן אדמה מים מומיה של תורה
ל כי נחלים הם לו שאמה סוטה ושואב מן המדורה לחת על ראשו חות כל שאינה נחלים מתוך החסם
ל קרו חומה באמר לחתית את מוקוד והשלם לך ישלימו ערך שלא יתנבר עליו רוח חסם
ל תחולל נשם תוליד ותבדא את הנשם ופנים כועמים תחולל לשון כמר לשון הרע גור שיהו הכו
ל פקכה כועמים וכן דמיון פתרון המקרא רוח נשון פשויה לחולל נשם ולשון כתר פשויה לפנים
ל * לט ג 38 3 כועמים

ופנים נזעמים לשון סתרי יד טוב
 שכת על פנת גג מאשת מדינים
 ובית חבר יי מים קרים על נפש
 עיפה ושמועה טובה מארץ מרחקי
 כו מעין נרפש ומקור משחרת צדיק
 מט לפני רשעי יי אכל דבש הרבות
 לא טוב וחקר כבודם כבוד יי עיר
 פרוצה אין חומה איש אשר אין
 מעצר לרוחו יי

כו

בשלני בקיץ וכמטר
 בקציר כן לא נאווה לכסיל כבוד
 בצפור לנוד ברור לעוף כן

קללת הנם לא תבא יי שוט לסוס
 מתג לחמור ושבת לנו כסילים
 אל תען כסיל באולתו פן תשוה
 לונם אחתו יי ענה כסיל באולתו
 פן יהיה חכם בעיניו יי מקצה
 רגלים חכם שתרה שלח דברים
 ביד כסיל יי דליו שקים מפסח
 ומשל בפוכסילים יי בצרור אבן
 במרנמה כן נותן לכסיל כבוד
 חוח עלה ביד שכור ומשל בפי
 כסילים יי רב מחולל כל ושכר
 כסיל ושכר עברים יי ככרב שב

על קאו כסיל שונה באולתו יי
 ריאת איש דכס בעינו תקרה
 לכסיל מפנו יי אמר עצל שחל
 בדרך ארו בין הרחבות יי הדלת
 תסוב על צרה ועצל על כשתו
 יי עמן עצל יד בצלחת נראה
 להשבה אל פיו יי הכס עצל
 בעינו משבעה משיבי טעם יי
 מחזיק באזני כלב עבר מתעבר
 על ריב לא לו יי כמתלהלה הירה
 זקים חצים ומות יי כן איש רפה
 את רעהו וי אמר תלא משחק אני

באפס עצים תכבה אש ובאין
 נרנן ושתק מדון יי פיהם לנהלים
 ועצים לאש ואיש מדינים להרהר
 רבו יי דברי נרנן כמתל המם
 והם ירדו חרדי בטון יי כסף סגים
 מצפה על דרש שפתים דלקים
 ולברע יי בשפתו ינכר שונא
 ובקרבו ישית מרמה יי כן יתנן
 קילו אל תאמן בו כי שבעתועבות
 בלבו יי תנפה שגאה במשאון
 תנלה רעתו בקהל יי פרה שחת
 בהיפל וילל אבן אליו תשוב יי
 לשון

פד כועמים יי טוב שכת על פנת גג יי על סילוק השכיבה באמר יי אשת מדנים כנסת ישראל שהרשיעו אה
 כס מעשיהם והקימו להקצת יי ובית סכר יי בית שסכרו בו הכלמים לשיכיה יי על כפס עיפה יי עשנים
 להשיב כפס עיפה יי ושמועה טובה יי אף היא שיה להם יי וכן יעקב ותחורו יעקב אביהם יי
 פו מעין ברשם יי עכור כגלים יי בדוק מט לפני רשע יי כשהדקיק מט לפני הרשע ורח להוכיח על פניו
 כו דרכו יי שכאוי הדבר במעון ברשע ומקור בשחת יי אכול דבש יי לאכול דבש יותר מדאי יי רחו הדבר
 לדורש כמעשה מרכבה ונמעשה בראשית יי לנלות לרנים יי ועמי הארץ מלגלים על הדברים ושליש
 מה למעלה מה למטה יי וחקר כבודם כבוד יי וסיכן הקקר ראוי להיות גדברי החכמים יי אשר כבודם
 כבוד בניו ורתיהם יי יש לשאל מה טעם גזרו כן יי ולמה מיינו בכל גזרה וגזירה יי כשלם בקין
 כשעה שמוטחין האכזבים בחמה ליישן ולעשות קניעות יי כדאמ' הלחם והקין לאכול הכערים
 ככפור לנוד שהוא כד וכדורו שהוא חורר לקמו כן קללת חכם לו תבוא למי שהוציאה בפיו יי דרור הוא
 עוף הקקרא רובלע בלעו וכקרא דרור שרה בבית בכשדה יי שוטע לסוס הוא עשוי ואף שכת ככון לנו
 כסילים ייסורין מוכנים לרשע יי אל תען כסיל יי בדברי רוב ונמה פן תשוה לו יי ענה כסיל יי הכל
 להסיף לעבוד גלום זהודע לו אולתו יי פן יהיה חכם בעיניו יי וטעם שפי פסוקים אלו מפורש
 כמכוס יי אל תען בדבר שתאזה לו אם תעבה יי ענה כסיל בדבר שאם לא תענהו יהיה חכם בעיניו יי
 ו מקנה רגלים חכם שמה יי מי ששולח דברים ביד כסיל הוא מקנה רגלו שלוחים הרבה לחזור ולשנות
 לתקן מה שצוות הראשון אשר שלחו בתחלה ושותה חכם שחבירו וצפן עליו על שלחות הכסיל יי
 דליו פוקים מפסח יי גבה כחו דליו עיניו יי השוקים של כל אדם בראין לפסח גבוה ממנו יי ודבר זה
 משל כפי כסיל האומר אותו על לימוד התכמה איך אנו באים ללמוד התבאה בלשאל ונבונה היא ממנו יי
 המשל אומר דליו פוקים מפסח יי במרנמה פרוכלול בלעז יי שאכן שגורדין בולל לפסוקים היא שם
 שצוות להורק כן הכותן לכסיל כבוד אויבו של קיימא יי ורזל דרשו על המלמד תורה לתלמוד שאינו
 הגון שהוא בורק אכן למרקולים יי חוח עלה ביד שכור יי כחוח שהוא כדבק בוד שכור כן המשל
 האומר למטה כדבק בפי הכסיל להיות להם לחוח ולקמן מכאיב יי ומהו המשל יי רב מחולל כל הקצת
 ברא את הכל ודן את הכל ככסיל בחכם יי אין אנו גריכון לשום חכמה יי ושוכר כסיל לא כבשר ודם של
 ושוכר אלף עשלים בקיאים יי ולא ישכור אלף העוסקים במלאכה אבל הקצת מחולל כל ושוכר הכסילים
 ושוכר

והשוכר עובדי דרכים הנעלמים מכל מלאכה יי ומדרש אגדה ושיכר כסיל מלשון ויפכרו מעיינות תרום
 ולשון עשוי שכר יי הקצה שוכר מול כסיל המשמש בימות החמה מתשרו וילך ומחו הוא שוכר וסוגר כל
 עובדי הים מלך כו עד הפסח יי ובדברי רבי משה ראיתי רב מלל כל עשיריז לפעולות הרבם
 ואם שוכר כסיל כילאכתו הנה הוא כשוכר כל עובדי דרך שרואין בקילקל המלאכה להודות איך יתקן
 ואיך יש לו לבעול יי ולבר דק הוא ואינו ענין כאן יי ככלת ביורה חמה בותן ידו משי הקור
 משי טעם חכמים יי מחזיק באזני כלב יי העיבור להתעבר על ריב לא להרי כאווחו באזני כלב יי
 הנודם שישכרו על חכם יי כמלהלה המתוועלירות ייקים של אש יי כמו וכזיקות בערסם מלשון
 ויקוקים דיבור דא ויקן פרוכלולאש מלשון אכני קלע יי וכן בגמרא ויקתא פסוק לן ויורש
 חכים ומות יי כן איש רמה מפתה ומסית את חכרו מדרכי חיים לדרכי מות יי כשדה מרביש ושי
 מתעה יי אומר מבחא חכי יי באפס ענים יי כלומר שפי דכרים אלושיון כסם שפאפט עניס תכבה אש
 כך בראין כרגן של לשון הרע המככך בעלי ריב ושתוק מדין יי פסח לנחלים ועגים לזש יי פסח של אש
 עשוי לבעיר נחלי ע ממות יי ועגים עשיון להסוק אש יי ואיש מדון למרחר ריב יי כמתלהמים לשון
 מתלהמים ורל פרשו כמתלהמים כמת להם דכרי המרגלים היו להם למיתה יי חדרי בטון יי הוא
 מיתת הדרוקן יי מכותה על חרם יי כסונו כסף הזדוכקי על חרם שגורעין אותו כו והוא מנהיק כלי
 באלו הוא כסף ואין בו תועלת יי כן שפתים דולקים ולכ רע הרודפים ארז הכרות להסיתם בחלקות
 ומדברים אחד כמה ואחד כלל יי ולכ רע בראין באוהבין הם אויבים יי דולקים יי כמו דלקת אחרי
 וכבר שיבא יי בדבריו מהכבד השואל אלא יכירו שה אשכא יי יכבר ד' שקכוניטט יי תכסה שכהה כד
 העוטה מעצמו כמחשד ומכס במשאון שהוא שואת פסך את הדבר הנכחו הקצת סוף שהקצת מלכה
 רעזו בקלה ש כרו בו שהוא רשע יי כורה פסח יי כנון בלעם יי שהשיא ענה לכלק להטות ישראל
 והסיל מהם כד חלף וכי למדין לתבוע שכרו וכירב ביד ישראל ונילל כלומר סופו של המשעיר הכסיל
 שיכשל בו יי וגולל חכן יי מנללו ממקום למקום שיכשלו בו כפי אדם יי ואגדה פיתרו באכ מלך שרה
 שבעים פסיו על אכן אשת יי וסוף מת כאכן סאל ור ושתלך אשה אחת פלח רכב יתדן נלגלתו ונומר
 * * * * * 38 * * *

לשון שקר ישנה רכיו ופה חלק
יעשה מרה: אל תתהלל ביום מחור
כי לא תדע מה ילד יום: זר ולא פד נכרי ואל שפתיך
כבר אבן ונטל רחול וכעס אהיל
כבר משניהם: אכזריות חמה
ושטרף אף ומוי עמד לפני קנאתו
טובה תובחת מגלה מאחוריה
מסתרת: נאמנים פצעו אהוב
זנערתות נשיקות שונא: נפש
שבועה יתבוס נפרת ונפש רעבה

כז

כל מר מתוק: נצפור נודדת
מקנה פן איש נודד ממקומו:
שמן וקטרת ישמה לב ומתק
רעהו מעצת נפש: רעד ורעד
אביך אל תעזוב ובית אחיך אל
תבוא ביום אידך טוב שכן קרוב
מאח רחוק: חכם בני ושמה
לפי ואשובה חרפי דברי: יערות
דאה רעה נסתר פתאים עברו
נעשו: קח בנרו פי ערב זר
ובעד נכריה חלחלו: מברך
רעהו בקול גדול בנקר השמים
קללה

קללה החשב לו: יד דלף טוכר
ביום סגור ואשת מדונים נשתנה:
צפניה צפן רוח ושמן ימינו
יקרא: ברזל בברזל יד ואיש
ידר פני רעהו: נצר תאמרה
אבל פריה ושמר אלנו וכבר:
במים הפנים לפנים כן לב האדם
לאדם: שאול ואברה לא תשבוענה
ועני האדם לא תשבועה:
מצרף לכסף וכור להב ואיש לפי
מחללו: אם תכתוש את האויל
במכתש בתוך הריפות בעלי לא

תסור מעליו אולתו: כי ידע תדע פני
צאנך שות לבך לעדרים: כי לא
לעול סחכן ואם נזר לרודדו:
כי בלה חציר ונראה דשא ונאספו
עשבות הרים: כי פבשים לרבושך
ומחיר שדה עתידים: כי ידס חלב
עוים ללחמך ללחם ביתך וזוים
לבערוחך: נסו ואין דרך רשע כז
וצדיקים בכפיר יבטח: בפצע ארץ
רבים שרירה ובאדם מבין ידע כן
יאריך: גבר רש ועשק דלים מנד
סרף

פס יטכא רכיו: מוי שמקבל לשון הרע שונא את הכדאי מחמיו שכן על לשון הרע דרך שאל לדוד והרע
כוכ: ופה חלק: פה של חלקלקות יעשה מדחה: עשה רחוי שדחה את מקבלו מעל הקבה:
אל תמהלל: אל תתפאר עכשו בדבר שעתיד להיות ליוכ מהר: לא תדע מה יארע יום שמא היום
ג וילד פים רעה זכעל מחשבו מהר: זכעל מאש: וכעס אויל: שהאויל מכעוס להקבה גודל להכיש
וכעס לעולם: אשטרף אף: ומי יעמוד לטעי קנאות של קנאו וכוסק: זנערתות לשון גודל כמו העתרתם
עלי: תבוסם כופת: תדומום ברזל: כמו יבוס קמינו: כל מר מתוק: כל דבר מר מתוק לה: יוס
לפתרו בתלמוד תורה המראה את עצמו כשבע: שאינו מתאוה לדברי תורה למאות כעס: תבוש
כופת: אף הטעמים המיושבים על הלב אינם חשבים עליו: והמתאות לה אפילו דברים הכאים לו
במרירות וכיניעה הם מתקנים לו: כודלת חקכה: שהולכת ומטלעלת: כן האיש הכודל מקומו
תל הכודל מן הלמוד מלחזור על גרסתו: שן וקטרת: ריש שמן אפרסמון וריח קטרת משמחין לכי
ומתק רעהו ונענת בפס: מי שחברו מתקן וממתק לו בדבריו הוא טוב ממה שפסו ונענתו: דל
ומתק רעהו המכסי עשיו שכן מהוקיל לכה טוב לו ממה שהוא ממלא תאוה לבו: רעד רעד אביך:
סקכה סקפה רע לשראל רע אביך שחידב את אבותך: אל תעזוב יואם עבות יא עילך פורענות:
ובית אחיך: אל תבטח בכני עשו וישמעאל שיקרכוך: מניבו כשנלו ישראל לככל הי אומרים למולוכהם
בקולר בכקס חכם הילכו נדך אחינו כני עשו וישמעאל והיו בני ישמעאל יונאים לקדחתם ומקדמון
אונם במוי מלומים וכודות נעושים: מאח רחוק: טוב שישכן ביביכס הקרוב לקוראיו משתבואו אל
אח שכתרתם לאמר יקרבו ימוי אכל אבי ונומר: חכם בני התחכם בני ישמח לבי: ואתה לבי שמח בך:
פרום ראה רעה: רואה פורענות הבאה על הארץ וכסתר הימנה שמשך ידו מן העבירה ופתאים לא
כסתרו אלף עברו כדרך רעה: ונעטשו: ונפסדו: לי ערב זר: אדם שנעשה ערב גורם שאומר
הדין למלוה קח בנרו: מכרך רעהו: יוס משכח את סכרו יוס ויבס הנכרה הכפכה לקללה שאומרים
עליו שהוא יתרון ממונו ועשיר והכל באין ושאלין ממכו והמלכות מהגדה לו לבנות מזון כך כדרש
פאסק ערביין ושוד יוס במדרש רבי תקחומא כנגד בלעם שהיס מנכך את ישראל בקול רם שאויסא ושלם
על ועב

פנומך: לשון כשאיות קול: זכוסו ופן להעניאם: דלף טוכר: נהט הכוטף מן כנו לתוך הבית:
פנורדין את בני הבית: ביום סגור: יוס נשס סהכל כהגרים כנתיים: ואשת מדויים כנתיים:
פניהם שוין: נפטיה נפן רוח: מי ססכור לשומרה ממזנותיה נפית רוח הוא כשס שאי אפשר לנפון
הרוח כן היא לא תנכסה: ושמן ימינו יקרא: קורא הוא הנחשת לבא עליו עד שירשעה כמורע
המשמר בשמן כבהן ידו היחכית: יחד פני רעהו: ומדד: הח' ממדדין זה לזה כרלכה: יאכל יי
פריה: וכן שומר אדויו יוכרד ויאכל פרו מעללו: כמים הללו הפכים שאתה מראה להוכן הן מראות
אלך: כן לכ האדם לאדם סכירו לשי מה שאדם יודע שחברו אוהבו כן הוא מראה לו כמים:
שאול ואבדון לא תשבוענה מלקבל את הרשעים לתוכם כשס טעיו האדם רשע לא תשבוענה מלשוט
אחר ובר הרע ולמלת האותו: מנרף: כלי עשוי לברוף כסף והכור עשוי לבחון זהב: ואיש כנרף
ומתשכב לפי מהללו: על ידי שבריות מהללות אותו בועשיו הטובים ככהן לרבים אם טוב אם רע:
הריפות סמים הכדוכים כמתק: מתקש: אסיח מורטייר כלעל: בעלי הוא מורטרו כלעל: על כן
פס שמעלין אותו ומבין כו ממיד בקרא עלי: פכי בארך: אל וקלו בעיניך להתבונן במ תמיד מה הם
ברוכים: כי לא לעולם חסון: שאם אתה עשיר בכסף ובוהב שמא לא יתקן ס לפולס: לכך אל תבוא כד
דברים קטנים שלך: גלה חזיר: כשגלה החבור בימי כסן ויראה הדשא ובאספו עשבים לנמוח אז
יטוב לך שיחיו גנותיהם על כבשים ללבושך: ומחיר שדה ישו לך העהודים כי תאכל הכשר וממכור
שעורות: ודו: פרנסתך: ללחמך ולחם ביתך: תכתק כחלב העוים הדי מלונתו: והמשל כן הוא:
פכי בארך הרב המתמכה על הכיבושאם כחוקו: וכהלס לאט: כי לא לעולם עשיר: ובואת יאכל
פירות והקדן קיימת: גלה חזיר: כשיתשטו שזועיתו ותגדל התורה על ידו אז יהיו הכבשים אל
לבושו יהיו התלמידים לו לשם ולכסו הוד והדר: כסו ואין לודך רשע: כמו הרשעים כשיבא אידם
ויטלו בדבר קל מאין רודף: ונדוק אפיז לבו בהקכה: ככפיר אשר יבטח בנכרותו: בפצע ארץ
פכים שוים: שזה פורענות לארץ כפוי שריה רבים ואין כשמעין לאדם: ובאדם מבין וכשכיל אדם
מבין ומארך פורענות מלבוש: נכד רש: דיין עם הארץ: עוסיק דלים כדון על שאינו מתון כדון:
פרי הוא כמער הכוסף את השדה ואין עושה פירות: כוחף שוטף: ונמשכה כמסתס: שדה וכן כמסך
אבירך

סוף ואין לחם : י עובי תורת חללה
 רשע ושימרי תורה יתגרו כס : אנשי
 רע לא יבנו משפט ומנקה הוה
 יבנו כל : י טיב רשע הולך בתמו
 מעקש דרכים והוא עשיר : י נוצר
 תורה ב מבן ורעה וזללים יכלים
 אביו : י מרבה נפש ותרבת
 לחונן דל סוקניו : י מסיר אגרו
 כשמע תורה נס תפלתו ת ענה :
 משנה שרים כדרך רע בשהותו
 הואי פול ותמימים יחלו טיב : י
 חכם כעניו איש עשיר דל מבן
 הקרנו : י בעל צדקים רפה
 תפירת ובקום רשעים יפשא אדם :
 מכסה פשעיו לא יגלה ומידה

ועזב ירחם : י אשכנז אדם מפחד
 תמיד ומקשה לבו יפול ברעה :
 י ארי נחם ידב שוקק משל רשע
 על עס דרו : י נגיד חסר תבינות
 ורכ מעשקדת שגא בצע אריך
 ימים : י אדם עשק ברם נפש ער
 ביר ינס אל יתמו ביו : י הולך
 תמים יושע ונעקש דרכים יפול
 באחת : י עבר אדמתו ישבע לחם
 ומדדריקים ישבע ריש : י איש
 אמינות רב ברכות ואין להעשיר
 לא נקה : י הכר פנים לא טוב
 ועל פת לחם יפשע נברו כל נכה
 להוץ איש רע עין ולא ידע ביד חסד
 יבאנו כי מוכיח אדם אחרי מן ימצא

כט

מפחליק לשון : י גזול אביו ואמו
 ואמר אין פשע חבר הוא לאיש
 משחית : י רחב נפש יגרה מדון
 ובטח על יהודה ידשו : י נוטח
 בלבנו הוא כסיל וחולך בחכמה
 הוא יבטח : י גותו לרש אין מחסור
 ומעלים עיניו רב מארות : י בקום
 רשעים יפתר אדם ובאנדר יבנו
 צדקים : י
 ערף פתע ישבר ואין כרפא :
 ברבות צדקים ישמח העם
 ובמשל רשע יאנח עם : י איש אהב
 חכמה ישמח אביו ורעה זונות
 יאבד דוון : י מלך כמשפט יעמיד

ארץ ואיש תרומות והרכבה : י נבר
 מפחליק על דעהו דרשת פורש על
 פעמיו : י בפשע איש רע מוקש
 וצדיק ירוץ ושמח : י ידע צדיק
 דין דלים רשע לא יבינן דעת :
 אנשי לצון יפידו קריה והכמים
 ישיבו אף : י איש דכנס נשפט
 ארת איש יחיל ורבו ושהק ואין
 נחת : י אנשי דמים ישנאו חם
 וישרים יבקשו נפשו : י כל דוחו
 יוציא כסיל דרכם באחור ישברנה :
 מושל מקשיב על דבר שקר כל
 במשחתיו רשעים : י רשע איש
 תככים נפנשו מאורי עיני שונדים
 יהוה : י מלך שופט באמת דלים
 כסאו

לענין אצט
 לענין אצט
 קק יול טברד
 קק יול טברד
 קק יול טברד
 קק יול טברד

לענין אצט
 לענין אצט
 קק יול טברד
 קק יול טברד
 קק יול טברד
 קק יול טברד

אכיריך כשטפו ויעדו וכסלו : אשכנז רע לא יכיר משפט אדם משמיהם לב לפורענות העמידה
 שיתוכנו בה ישובו מדרכס ויכללו ומקסי היכינו כל טובה ורעה משפט ושוטף כל בעל כן פירש
 י בתחומא על דוד המלך : טובים אף עניי שבתורה והולך בתחומי כמעשים טובים : ודעה
 זוללים מחקר לו כבלים והוא לשון ועם : מרש הונו כנשך וכררית לחונן דלים הרשות שיעין
 עליו שהיא מתעבר וכיטלן מאונו וכיכין בו נשרים ומתקין בו הדרכים והוא מכינת דלים כך דרש
 תחומא : כשחיתו מלשון אשח : איש צעיר ודל מבין כנגד רב ותלמיד הוא מדבר שהתלמיד חוקר
 ועל ידו הרב מתחכם יחסיף אדם יתחכם ככל מיני עלילות : וזודה ועיוב אודה פשע ופכונס
 משוב כס ערד : מכחד תייד דואג מעינס ובכך מתרחק מעבדים : ארזי כוהם הוא להם : ודוב
 סיוק כהימה לארי וסיוק דרוב טההם לשון בעקה : חסר תבוכות מתוך טהה חסר תבוכה
 הוא רב מעשקות כי אינו כותן לב על חיו ומרבה לצדוק סהדיה שוכח כנע יאריך ימים : חלם עשק
 כדס כפס הוא המחט א את חכירו ויחלה כפס על ידו עבר כור יבוס לעורה שיתכפר בו ואל
 יתמוכו בו משימם להספיק בידו לשוב שלא יהא נגן ערך ותלמידו כניכס כן כדרס כמכת ויחא :
 יוכל באחת ברעה אחת וזין תקוה למעלתו : ישבע ריש עביות : איש אמונת הכותן מעצרותיו
 באחובה שאין ער כדבר אלף הקבה רואה ומרבה לו כרעה ואץ להפסיד דוחק הפשע להפע זר
 כצל עכיים : ישבע נכר : המטה ישפט : ככה ללבוך ממהר להכות הון ונחל תרומותיו ומעצרותיו :
 כי חסר יבאנו חסרון יבא לו שהמחלה משנת סת כמעשה ידיו : מוכיח אדם ונומר : על עבירות
 שבידו ומפטר מהם : אחרי מן לאחר זין מן ימא כעניו יתר מחלוקי לשון מוכי ככר חסית
 רבא כל מקום סכ אחרי א כי אלא מוכלג אחר מחוך ונתחמת על אלה הדברים מוכיח חסר אחרי זה
 משה שהוכיח את ישראל חסר הקבה סקראו באן אדם : א אדם : ונאמר בו כי מנחת מן כעניו
 מחלוקי לשון זה כעלם האומר לישראל דברים מקוקני מה עובו אהלך ופקח : משה אכרו השמח
 ככה

לכס טן יפתח : וכלע מכריו ומחכיף עשו תאומכם וזיכו מקפיד : לא איש אל ויכזב באומות אכל בכס
 אומר ולא ישסה ושלמה בזה על סכויס כאמורים כנעי אוהב וכערתות כשוקות שוכא : גזול אביו
 הקבה אמו ככסת ישראל המחטול את הדכים שגזול הקבה מפריד ממנו ככיו ונזול מהם עובנה
 משחית ירבעס דחכ ככס להשיג כל תאומות יגרה מדון מגרה עליו מדת הדון :
 כותן לרש כדקס אין מחסור להכבות לו כדקס זכן הרב שאינו מוכע תורה מטי התלמוד :
 חקסה עורף מלממע פתע ישבר מהר ישבר : רועה מחסר לו זכות במשמעו ורבותיו אמרו
 האומר שמועה זו באה אשכנה יוז אינה באה לא אשכנה וסיוע במקרא שאין זכות במקרא : מלך אלף זה
 בלבד : יעמוד ארץ יאס שופט אמת הוא יעמוד ארץ איש תרומות איש גאוס שאינו חס להוות
 מתון בדיון ורכו אמרו אס הדיון דוח למלך שאינו נרין לקנות אוהבו וליקח שחד הוא יעמוד ארץ
 ואס דוח לבסן השואל תרומות על הנרבות הוא הרסנה : מפחליק מדבר חלקות : בפשע איש רע יבא
 מוקש : וצדיק סלח הלך בדרכיו ורוץ ושמח : דין דלים יסורו דלים ומה הם כריבים וכותן לבס
 לב : יפיתו : להיכו בלהבת אש הכפופה ברוח : איש חכם ככסטי : מתוכח עם האול : ואין כחם
 בין מראה לרעפים ועופות בין שמדאהו פכיס שחוקות : אין כסת לא בו ולא בו איומוזא קודת רוח
 מוכיבו באמניה שהראס לו הקבה פכיס שחוקות וימטר בידו אדום וכמוכו מהכותם ויבא את אלהים
 ולהם השמחה : לאמו הראה הקבה פכיס ועפוט זמקרו ביד זלכי ארס ויזכח לאלהי דמשק כי אמר
 אלהי ארס מעוררים להם : יבקשו כפשו לשון חכה : וכדאה סכן הוא ממה שאמר דוד לבינתר אישר
 יבקש את כפשו יבקש את כפשו : מו שיממול לו חסד וימול לך ואין כפומים מודילו : באחור ישכחה
 פשוניא ככסיל כל רוחו בא חכסם וישפלה כמענה לטוכו ודיוח לו מטכנים שאון ישום כזוא גליו אקת
 מעצבס : איש מיומות : בעל תורה : ורבותיו פי תלמיד פאמר לרב כשכני סין חסד ומלמדו :
 נער

לענין אצט
 לענין אצט
 קק יול טברד
 קק יול טברד
 קק יול טברד
 קק יול טברד

בשם ה' לעדיפיזי שבת ותוכחת
 תודכמה יער משלה מביש אמו
 " ברבות רשעים יברכה פשע
 וצדיקים כמפלתם יראו " יסר
 בנד ויחיד ויתן מענים לנפשך
 י באין תזון פרע עם ושמר
 תורה אשרו " בדברים לא יזכר
 עבר כריכו ואין מענה הוית
 איש אין ברברו תקה לכסיל מבנו
 מפנק כנער עברו ואחריתו יהיה
 מנון כי איש אף יגרה מדון ועל
 המהרב פשע יינאות אדם תשפילו
 ויפלו רוח רמך כבוד יי הולך

וכבר משולח שם חו אבי ללכת בדרכי לבוסופו מבני אמו ישמעאל על שהיה רשע נרם לשה שלמה
 לאברהם נרם את האמה ונמר כתיב חזן יברע עם כסורמין ישמעאל סכוכואה וסתלקת מים
 על ידו שהם מלעכוס ככבואים יפרנו כם פרנות ויונאין למרבות רעה לויבין און יענה כיון
 שרואהו שמיכחו ש תקן והוא חזק ומקלקל לכך נרדף לפרו כמכות ועושהו ולא דבר על עבד מאת אלה
 על כל הממרים דברי השופטים אף בדבר וימחר וככהל להשיב תקוה לכסיל ממנו יס לכסיל
 הקוה יתר ממנו מככח חזוער עבדו ינר הרע מנון שליט וכן לפכו שמה כיון שמו וכן כל
 כין שתיקרא שסניק קת תחת אביו לשלוט ככסיו איס חף גרה מדון כמאשו מדון מדת
 הדון יתיך כבוד יקרב אל הכבוד ותמוך בו תמוד אלה ישמע שמיכועין אותו אם ראת
 כסילוכי סנכ לוי כך וכך ותמוך שהוא חולק עמו איכו מגיד חרדת אדם יתן חוקס מסורס הוא
 מוקס עבירה יתן חרדה לידם דל כמאשו מתוך אדם נר עין ומרד אם יפנה דקה ינטרף אל
 הכרות חרדה ויתן לו חוקס והראשון כוח לוי פלי מושל לדין לכינו וימי כל משפט איס
 איס יוכה או יס יחייב ובמלכי האימות דבר הכתוב יסר לרך אדם שהוא יסר בדרכיו

אנור כן יקא דברי שלמה שאמר את הכיפה והקיהה כך מירשהו חכמים המשא ככואה זו אמר על
 כן כאם הנכר לאיתאל אמר הנכר זה שלמה המשא רוח על עזמו ככיל איתאל על שחקר על
 חכמתו הברכות זכ ויסיים וכסיה שהזכר מלברכות וכן אמר איתאל ואוכל ארבה נשים ולא יסור
 אף לכבו ארבה ז בלא אכור ארבה סוסים ולא אשיב את העם מנימה לאיתאל ואוכל
 לעשית תל אכסיל לא תאל על איתאל כמו ואמר פרעה לבני ישראל על בני ישראל כי בער אכמי
 על סם מתי על חכמתו דבר שחקרה דג שמה יבא לדי עברה ולא למדתי סכמה ולא דעפ
 קדושים דעתי שרעתי או חוסתי על דברי משה מי ענה שמים כמשה מי אסף רוח פיה הככסן
 מי ברר חיים קפאו תי ותי כככו כמו כל בתפילתי על מה מי הקים את המשכן שהחמיו כתיבסם
 כל אפסי ארץ כך נדרש כספ קתל מה שמו ומה שם כמו איס תאזר ככר היה דומתו איור מה שם
 שמו איו משתק יבא ממנו וכדעמי נאיל כי ערש איס ערש עי הוא ואף לת ורדת לעבד על

ומה שם כנו כי חרעו כל אמרת
 אלוה ברובה מן הוא להסים בו
 אל תוסף על דבריו פן יוכיחך
 ונכונת שתים שאלתי מאתך אל
 תמנע כמיני במרס אמות י שאו
 ודבר כוב דרחק מפני ראש ועשר
 אל תתן לי המרפני לחם הקיו
 פן אשבע וכחשת ואמרתני מי יהיה
 ופן יאורש ונכתי ותפשתי שם
 אלהיו אל תלשן עבר אל אדניו
 פן יקללך ואשמת י דור אביו
 יקלל ואת אמו לא יברך ידור טהור
 בעניו ומצאתו לא רחץ י דור מה
 דמו עניו ועפעפו יבשאו י דורי
 הרבות שניו ומאכלות מתלעותיו
 לאכל עניים מארץ ואביונים מאדסו
 לעלוקהו שתי בגורת הדי רב

דכריו אמרת אלוה מדוע וחווקת ולא כתב דבר שלא לבודך והיה לי לומר פן יוכיח כך וככונת
 יוכיח על פניך שעל ידי תוספתך איה באל ידי עבירה וכש איס תנרע שתיס שאלתי מאתך עכשו
 מדבר לכני הקבה רש דלות הערופי לשון חזון וכן ערף כתיב ליראיו פן אשכח מתך עושר
 וכחשתי כהקבה מרוכ גאוה ומיהו סכססה ואמרתני מי סכלומר און אלהים ותפשתי שם אלהים
 להגדיל להשבע בו לסקר אל תלשן עבד אל תמסור דין על אדם לכעוק עליו להקניה ואפילו סוף
 רשע אשר אביו יקלל אל הגרועות האמורות כאן בנו ורואה לדבר מהושה כן כארי כדאיתא
 בפסחים דשרק פאשה סהלשין את ושראל ואמר החליפס באומה אחרת אמר לו הקס קר לך אשת
 זכובים דוד מה דמו עניו זה גמול הרוא דוד חרבות שניו חרבות מתלעותיו סמו
 כפתימות ומאכלות סכויים לעלוקהו מכהם סתר כמאשו למדנו שבו ערכי והכפתיים אומרים
 שהוא לשון שאל ומורד וכן במדרש תלים למדנו כן שמושר שתי בכות גן ערך וגיחם זו אומרת סכו לוי
 צדיקים וזו אומרת סכו לוי רשעים וארבע לא אמרו הון הרבה יש לנו עוצר רחם תשויס
 לקמה איס לק אגוים הככבסו וכסין כככו אמו לשון יקחה עמוס קבוצת עמיו והיוד יסוד כמו
 ופעתו יעלתן יקרוה לשון מקר כקרת הנור פורד ר בלעז יבא העורכ שווא אכורי על כניו
 ויקרוה ולא יאכלה ולא יהכס כה יבא כשר שהוא רחמי על כמו ואכלכה ויכה כה העורכ אכורי
 הוא כמו סוף לככו עורכ אשר יקרא והכשר רחמי כהמו יפארו על אבריו ככליו מחבי כככו
 משלחו מעיני ואינו יודע להיבן הלכו שמוהרין להסתר מן העין ומסתה כוכה פיה למטה
 בדכתיב כאשר ימסה הכלתת מקה והקך על פטים אכלה לשון כקיה דבר ככמו

חכמים מחכמים: כי הנמרים עם
 לא עזובינו בקיץ לחמם: כי שפנים
 עם לא עצום וישמו בפלע ביתם:
 כי מלך אין לא רפה ויצא וצדק כלו:
 שממית בידים תתפשט והיא בחילי
 מלך: כי שלשה המה מיטיבו צדק

וארבעה מיטיבו לכת: כי ליש נפוז
 בכחמה ולא ישוב מפניו כליל ורויך
 מתנים או תישומלך אלקים עמו:
 כי אם נבלת בהתנשא ואם זמות יך
 לפחו: כי פומיץ חלב ויציא חמאה
 ומיץ אף ויציא דם ומיץ אפים ויציא
 ריבו:

כס. כס. שמיות ארנזים כעצם בודיה תתפשט בידים הוא אוחות ומחדק ככותלים מיטיבו צדק הולכים
 ומלכוסים בכזרם: זכור מתנים או מים לא ידעתי מהו ולפי המש' ע' הוא מיה תשובה מתנים: מלך
 אלקים לא ידעתי מה הוא לפי פשוטו ומדרכי חנדה פותחן חמם פראיות אלו של ארבע ארבע דברים
 כנגד ד מלכות לפי שנתאמנה ממשלתן על ישראל בעין שעברו על תמונה חומשי חורה הזכרים חמסה
 פעמים שאלו ועובר דחם שאלו מלכות בכל שכ ככבוד כנר הקיבו כשאלו כששן ועבר דחם זו היא
 מדי שמיים עברו דחמם מישאל שכ להשמד להרוג ולחבל ארץ לא שבעה מים זו ויון שלא שבעה
 מלגזזר גזירות ושמות על ישראל ואם לא אמרה הון כנגד עשו שבעה נחמה כוערת על ישראל
 שאמר להשמד טף ונשים כיום אהל וכן דרך הכשר וז כלל הכשר הגדול ארץ האבר כחם זו מדי
 דרך אלה בלבי טף וז יון שהיא קלה כגזרותיהם: דרך גבר בע'מה' זוהי שאמרה לעולם אהיה נבדלת:
 כן דרך אשה מלפסת זו הרעה נרמה להם לכנסת ישראל שאמרה וכדי הוא הפורענות לבא לה
 ואמרה לא פעלתי און כדאמר הכני כשפט אומך על אומך לא שפאתי דרוה ארץ ארץ ישראל
 כחט עבד זה ככבוד נר שהיה ע' למרודך בלאדן וכותב אנדויותי כדגרסין בחולין וככל
 כי ישבע לחם זה אשורוש שבעה משתה מאה ושמוכי יום שכולה כי תבעל כנגד ויון ושפחה כי
 תירע נבדלת זה עשו שהיה לו לעבוד ליעקב וכהפך הדבר המלאים עם לח עו' זו ככל שפ' הן ארץ
 אשר שלא ספרים לחוקיהם וכתב כח שלם למלכא חוקיה שלם לקרתא דירושלם שלם לאלה דבא וככבוד
 כנר כותב אנדויותיה היה ולא היה עם אותה היו וכשכבא ופסרו לו מה שעשו אמר להם לא רבא קריתו ליה
 וכתיבתו ליה כבוד רך אמר הפליח והמירר בשביל אותה מרובה זכה למלכות דרי שהכין בקיץ לחמו
 כדרך הנמלה: שפנים עם לא עבים זה מדויפרם וישמו בפלע ביתם שכבו בית המקדש
 שממית בודיה תתפשט זה היה עשור שכ וידים ודי עשו בהכלי מלך שככבס להיכל מלך והמרים לו
 נבזר ובהמה זה כל של עלה אריה מכוכבו זדור מתנים זה מדויפרם שורו מתניהם והרגו
 לבלשגר ונטלו מלכות כלל אי תיש זה יון שכקרא תיש שכל והנפיר העשיר הוא מלך ויון ומלך
 אלקים עמו זה אומה שאמרה אני ואכפי עיד אין ככ לעומתו אלקים אין עומד עמו:
 אם נבלת בהתנשא אם כתנבלת ע' חנך שחרךך ונדפת את עמך סוכך להכאס הדבר ואם
 אמות בלכך להתקוטט מים יד על פה ושתיק כדיון חלב כי באשר חנך חמאה על ידי מין
 חלב ודם על ידי מין הקוטט יותר מדי כן ינארוב על ידי מין אכוס של כעם מין סמיט
 שרוא מדור בלעל כמו ויון טל וגומר ורבות כו פירשו אם נבלת עמך על דברו חורה לדורש ולשאר
 שיקויטיך לדרך ואפילו כראית לו כשזטה בלא לכ סוכך שתהא נמוכה ואם אמות אש עתה זחם על
 עך וחסמת אתו ולא שאלת לו הכל סוכך כשישאלך דבר הלכה תתן לו דעה ותאלם שלא תדע לעצת
 כלום כו באשר מין חלב ויציא חמאה כן מין אשים שרנך כועם כך שלם הכינות מהה ואזה מתנבל
 עליה

ריבו דברו למואל מלך משא
 אשר יסרתו אמו: מה ברוי ומה
 בר בטני ומה בר נדרי: אל
 רתן לנשים חילך ודרתך למחות
 מלכין: כי אה לה עסק לעשית יד יך
 אל למלכים ילמואל אל למלכים
 שתוין ולרוזנים או שכר: כי פך
 שתה וישבח מחקק וישנה דין
 כל בני עני: תנו שכר לאובר
 ויון למרו נפש: ישתה וישבח
 רישו ועמלו לא זכר עור:
 פתח פיך לאלם אל דין כל בני
 חרוף: פתח פיך שפט צדק
 ודין עני ואביון: אשת חיל מי
 ימצא ורחק מפנינים מכרה:

בטח בה לב בעלה ושלל לא
 יחסר: כי גמלתו טוב ולא רע
 כל ימי חייה: דרשה צמר
 ופשטים ותעש בחפץ פניה:
 היתרה באניות סוחר ממרחק
 תבוא לחכה: ומקם בעוד לילה
 ותתן טרף לביתה ודק לנערתיה:
 זממה שרה ותסתרו כפרי כפרה
 נטעה כרם: חנה בעז כתינה
 ותאמץ זרועתיה: טעמה פני
 טוב סחרה לא יזכבה בלילה נרה:
 ידירה שלחה בכישור וכפדה
 תמכו פרך: כפה פרשה לעני
 ודיה שלחה לאביון: בא לא תורא
 לביתה משלל כי כל ביה לבש

עליה סוף ויצא מיד אחר זמן הלכות רבות והוראות: דברו למואל מלך דברו שלמה המלך שאמר
 למו הקבה כלומר בשביל השעה כנגד הקבה למואל לאל כמו למימו דברים לשמו של הקבה שאמר
 הקלף המשא אשר יסרתו אמו כשהתחתן עם בת פדעה כיום אבות בית המקדש והכנסה לו כמה
 מינו ומר וקשר כל הילכה ויטן למחרת עב ארבע שעות כדאיתא בפרקימא והיו מפתקות בית המקדש
 תחת מראשותיו ועל אומה טעה שכבו על תמיד של שחר שקרב בארבע שעות וככסה אמו זהו כיחנות
 כל המשא הזה משא אשר יסרתו אמו משא של משל שוסרתו אמו מה ברוי מה זאת עשית והגדת
 שאתה בני ולא בן אביך הכל יודעין שאביך גדוק גמור היה ואם אהה דשע וימררו אמו גרמה לו כי
 בטני כל כשי אביך כיון שמתעברות איון שבות לשתמיים ואכי דחקתי וגבסתי כדי שיהא לי בן מלובן
 ומורו שהשתמיים יפה כל ששה מדשים אחרונים: מה בר נדרי כל כשי אבני היו כודרות שיהא להן
 בן הגון למלכות ואכי דדרתי שיהא לי בן מלובן בתורה לכשים חילך כחך אל תתעם:
 אל למלכים למואל: אין זה דבר הגון למלכים מהם להקבה למואל כמו למימו אל למלכים שתי
 ויון אין כאה להם להשתכר אי שכר כיונאין שכר מחקק הסתוב כמורה וכ' מה שהיא כרם:
 למו כד' למו שכוכו לאכוד לרשעים למרו כפס המנטערין על ענים ועל אלה כל בני חלון:
 אלו הן הימיוסם שהלכה גורמת והלכה לה: ושלל לא יחסר טוב טרף:
 מוון יחוק גם הוא מוון הקטוב להם: כבישור שקורין ויורטויל כלעו המכסיר את הפלך לטוות:
 פלך פוטיל כלעו: לא תירא לביתה לכני ביתה משלג מכה לכוס סמיט בגדי נבעוין כה
 מרבדים מעשות כאה למטה כו מרגלי דברתי: כידע בשערים בעלה כיכר הוא בן חביון כה
 מוכני מלבושוו שהם באים לככעני גרי ליום אחרון כיום חיתה גבסרת כשם טוב ותסתק כו
 כל ומיה על ווס מיתתה שיהא ככבד בשם טוב: גר' היא כביה ביתה לב על נדרכי ככ ביתה
 אין יקנהו באמת וככיעות רבות נכות: בן שאשרין אותה בעלה וככיס: שקר חן אשת חן כס
 ויופי

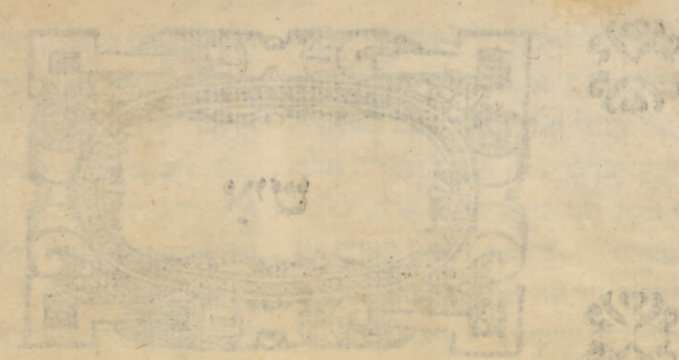
דומותין ק
 יקיים
 קק תלשע חילתה
 קימו נשע כחיקה
 תכר עבית
 ל נשיל 1818
 שיתר על
 קשילתי
 טל כסר
 סמיטתו ל
 על לטוט
 זכר

שנים: כן כרובד סעשתה לה שש
וארנמן לבושה: כן נודע בשערים
בעלה בשבתו עם וקני ארץ:
יד סדון עשתה ותמכור ותגור נתנה
לכנעני: כן עז והדר לבושה
ותשחק לים אדרון: כי פה
פתחה בחכמה ותורת חסד על
לשונה: כי צופיה הליכות ביה
ולתם עצלות לאתאכל: כי קטו

בניה ואשריה בעלה והללה:
כרובית בנות עשוהו ואת עליות
על כננה: ל שקרחו והבל
היפי אשר יראת יהוה היתה
תהלל: לא תגור לה מצרי ויהיה
ויהללה בשערים בעשיה:
ככוס פסוקי דספר משלי תשפ מאות ומאת
עשר וסי' תתק טו ותכיו לפני סכר
גאון וסדריו שמחה:

ויומי און מתהללין אותה אלא הכל הכל וסקר אכל אשה יראת ה' היא לבד מתהלל. מעשיה: כשרק
מעשיה מעיד עליה להללה כשער העיר כל יונא וכא' זו המלצה שמירשתי אבל לפי המשל על המירס
ולמודיה הפרשה מעבדת' אשת חיל היא הטורה: מי יוצ' אשרו הז' כה' למכור אומה מפניכס מרגלות
ועלל לא יחסר: אוכל פירות בעה' וכפס' דרטה ציר ופסחים: לפי שהמשילה לאשה דבר לפי
המליכה כנרכו מלאכת הכסים: והמשל כך הוא: דורשת הטורה מקרא משה מדרש ומחזרת אחריהס
ס' סהם נרכי התלמידים: היתה כאכיות סוחר: מביאה היא ללומדיה ברכס ומוון: ותקס בעוד
לילה: משכימים באשמורת: ותתן טרף לבייתה: טובה הרב לתלמידים: ומק' הקצוב להם:
ז' אומה שלה: זממה בזום וברסן את איש שלה: ותקחהו מן העולם להאכילו: מפרי מעשיה כטעם
כרס: ישראל לקיימו להי העהב: טעמה דכורה: לא יבנה בלינה כרה: בלי כתוב חסד ק' כלל
שומר סכנשו המטרים היא האירה לישראל והגיפה עליהם: בכיסור כשארין מעשים: תמכו פלך
מטבן ומשענה: פמו מחויק כפלך: כפה פרשה: למו שמושים ענמו עליה בעני בו היא תזקיימת
לא תירא לבייתה ומשגב: שדנין בו הרשעו מאש לשגב: לבוש ככוס: ברית דם מילה: לא מלובס'
ככפל: כמון תתן: פתח חפתה: העבך תעביק: כל אלו מכלין חומן משגב גיהכס כך הוא כדרש
כחכומא: סדון עשתה: לבוש תפארת כותבת לחכמים: וחגור כתכה לכנעני: למו שהוא חגור
פ' כסחורתה כותבת חזר לחכמים: ליום אחרין: אין להם להתעבכ מום הדין כי יבגלו ממכו וכל ימו
שיהם יסחקו ליום הדין: מו שא' כו כרדך לראג כופל בדבר לשון כחוס כמו ויחשק לרעש כידון
כ' צופיה הליכות ביה: החודה מלמדתם דרך הטוב לפרוש מן העבירה: קמו ככוס התלמידים
ל' בעלם הקצוה: סקר התן: פכמלכי העכוס והבל גדולתן ויופין: תכו לה: לעמיד לכוס מערו וידים
תפארת וגדולה עוז פאר וממשלה:

סליק ספר משלי בשם ה'

איוב

Faint, mostly illegible text in the left column, likely bleed-through from the reverse side of the page.

והוא מושל בנהדים... שנה במספר ירחים אל יבא... הלילה ההוא יהי נלמוד אל תבא... רגנה בור יקבה ארר ריוס... העידים ערר לויתן... נשפי יקול לאור וגוין ואל יראה... בעשפי שחר... כן לא סגר הלתי... בשני ויסתר עמל מעיני... מרחם אמות מבטן יצאתי ואנוע... מדוע קדמוני ברבים ומה שרים... כי אני... כי ביעתה שכבתי ואשקוט... ישנתי אזי ינוח לוי עם מלכים ויעצי

והוא מושל בנהדים... שנה במספר ירחים אל יבא... הלילה ההוא יהי נלמוד אל תבא... רגנה בור יקבה ארר ריוס... העידים ערר לויתן... נשפי יקול לאור וגוין ואל יראה... בעשפי שחר... כן לא סגר הלתי... בשני ויסתר עמל מעיני... מרחם אמות מבטן יצאתי ואנוע... מדוע קדמוני ברבים ומה שרים... כי אני... כי ביעתה שכבתי ואשקוט... ישנתי אזי ינוח לוי עם מלכים ויעצי

ארץ הננים חרבות למי או עם... שרים זהב להם הממלאים בזהם... כסף... או כנפל טמון לא אהיה... פעללים לא דראו אוד... שם... רשעים חללו רנו ויש נוחו יעני... לח: י יחד אצרים שאנו לא... שמעו קול נגש... קטן ונדול... שם הוא ועבר הפשו מאדנו... למרה יתן לעמל אור וחיים למרי... נפש: המחכים למרת ואינונן... ויחפרו מפטמונים השמהים אל... גיל וישו בו ימצאו קברו... אשר

והוא מושל בנהדים... שנה במספר ירחים אל יבא... הלילה ההוא יהי נלמוד אל תבא... רגנה בור יקבה ארר ריוס... העידים ערר לויתן... נשפי יקול לאור וגוין ואל יראה... בעשפי שחר... כן לא סגר הלתי... בשני ויסתר עמל מעיני... מרחם אמות מבטן יצאתי ואנוע... מדוע קדמוני ברבים ומה שרים... כי אני... כי ביעתה שכבתי ואשקוט... ישנתי אזי ינוח לוי עם מלכים ויעצי

אשר דרפז נסחרה ויסך אלוה... בעדו כן לפני להמו אנחתי תבא... ויתכו כמים שאנתי כל פי פחד... פחדתי ויאתני ואשר נרתי נבא לוי... כלא שלתי ולא שקטתי ולא נחתי... ויבא רנו... יעו אליפו חתימי ואמר: הנסה... דבר אליך תל ארה ועצר במליו מי... יוכל: הנה יפרת רבים וידים... רפות חזק: בושר יקסיו מליך... וברבים כרעות תאמץ: כי עתתי

והוא מושל בנהדים... שנה במספר ירחים אל יבא... הלילה ההוא יהי נלמוד אל תבא... רגנה בור יקבה ארר ריוס... העידים ערר לויתן... נשפי יקול לאור וגוין ואל יראה... בעשפי שחר... כן לא סגר הלתי... בשני ויסתר עמל מעיני... מרחם אמות מבטן יצאתי ואנוע... מדוע קדמוני ברבים ומה שרים... כי אני... כי ביעתה שכבתי ואשקוט... ישנתי אזי ינוח לוי עם מלכים ויעצי

תבא אליך ותלא תנע עדיך ותבהל... הלא יראתך כסלתך תקוה ותם... דרכך: י זכר נא מי הוא נקי אבד... ויאפה ישרים נכחדו: כאשר ראיתי... חרשי און וזרע עמל יקארוה... מנשמח אלוה יאבדו ומרוח אפו... יכלו: שאנת אריה וקול שחל... ושני כפירים נתעו: ליש אבד... מבלו יטרפו ובני לביא יתפרדו... י ואל ידבר יגב ותקה אזני שמץ... כנהו: בשעפים מחיונוה לילח... כופל

ויסך אליה בעדו... עשה מחינה לפניו לסגורו במבצר... כמו הכני כן את דרכך: תבא... ויחסי... לשון כתר ארנה... כגרים ויודים כמים... ויש לפרץ כתיבה... לשון רבייה: פחד פחדתי... כל ימיו עזרתי כפחד על זה... כמו שאחרנו ויה כי הקיעו וגומר... ואשר גורמתי הן עתה הועתק... ונגזר שיבא לי... לך שלותי... מדאנה זו: והנה יבא רנו: מענה אל יפז: הכסה אליוס בן עשו... היה ועל די שכתגל בקוקו של יכחך וכה שמשר עליו שכיפה... מארץ עומא... מארנו של עשו... הכנס... לשון עימ' הבעכו כניסת דבר אליו חלואה... בכסיון אחד שכיך כוראך ובא אלך אהם כלאת... ומעתה... עטור במימי ויכל מלשאיך... הכה רבים שהרבו דברים הוכמתם ויסרתם... וידים רפות... ויגורות... מפורענות רבא עליהם אנה היית רגיל לחוסק ולומר אל תירא שכן היא דת הדון... ויקימו... דגילות הם מליך להקים את הכושל... הלא עתה סופך מוכיח על תחלתך שיראתך שהיית ירא שמים... ככלתך היא מחמת כסילות היא ולא מדעת שלומה... וכן תקוהך ותם דרכך הכל כס לות:... קבחדו... ובעלמו וכלבדו כמו ומכחד מן הארץ: כאשר ראיתי... כן ככחדו חורשי און... ומיכיה את האון... במתכמתם כחורש זה שמכון לפני הדיעה... ואחריו כן זורעים כמעשה את העמל... וראיתי שהם... ויקרהו... כלומר רעהם שבאה אליהם... וראיתי כי משמת אלוה יאכדו משבתם סערתו וכעשו... ומרוח אפו יכלו... כלם תמיד... ועל דור המבול דבר: שאנת אריה וקול שחל... האריה גדול... והשחל... עיכוי... והכפיר קטון... כולם כתעו... כלומר המלכים והשרים והעבדים... וכל שמות הללו שמות... אריה הם... ליש חובד מבלי טרף... השרים אכדו כלים זה האובד מבלי מזון... כך אבד כוחם מעשות... יגום... ארבע ירכו לשון אדם האובד דבר ממנו אלא הוא עבמו הולך לטובד כמו מעיני כשה אובד... ושמו הייתי כן אובד... ובני לביא יתפרדו... מדבר בדוד הפלנה... אשר כעונום על פני כל הארץ... ואל דבר יגוכ... חוזר על תוכמתו... שהוכימו עד הכה... מה תועק... זכר נא מי הוא נקי אבד... כמשה רבינו... ועל א דומך אלי דבר כבוא יגוכ... מן הסגנון כדבר גוכ... לפי שאין רוח... הקץ... בגלה על כבואו עמלקים בפרדה... משל לחך שהיתה לו אשה... יש נש כשא אל אשתי בח' כנלמו... ויגל פגשוכא בסתר ובגניבה כך הקצה לכביאי עילקים... ויבא אלהים אל אבימלך בחלום הלילה... וכן ייבא אלהים אל לבן וגומר... לכלעם כופל ובלו עינים... לאליוס: כחיונות הלילה... אכל כביאי... ישראל... כחוב פה אל פה אבד כו במראה ולא בחידות... בר תכוס... מכאתי... מונס... ומקח... ארכי שכן מכה... שחך מקפת רוח הבכה... בשעפים... במתכמת... פחד קלאמי... מן הקוח שכל אלני

והוא מושל בנהדים... שנה במספר ירחים אל יבא... הלילה ההוא יהי נלמוד אל תבא... רגנה בור יקבה ארר ריוס... העידים ערר לויתן... נשפי יקול לאור וגוין ואל יראה... בעשפי שחר... כן לא סגר הלתי... בשני ויסתר עמל מעיני... מרחם אמות מבטן יצאתי ואנוע... מדוע קדמוני ברבים ומה שרים... כי אני... כי ביעתה שכבתי ואשקוט... ישנתי אזי ינוח לוי עם מלכים ויעצי

והוא מושל בנהדים... שנה במספר ירחים אל יבא... הלילה ההוא יהי נלמוד אל תבא... רגנה בור יקבה ארר ריוס... העידים ערר לויתן... נשפי יקול לאור וגוין ואל יראה... בעשפי שחר... כן לא סגר הלתי... בשני ויסתר עמל מעיני... מרחם אמות מבטן יצאתי ואנוע... מדוע קדמוני ברבים ומה שרים... כי אני... כי ביעתה שכבתי ואשקוט... ישנתי אזי ינוח לוי עם מלכים ויעצי

והוא מושל בנהדים... שנה במספר ירחים אל יבא... הלילה ההוא יהי נלמוד אל תבא... רגנה בור יקבה ארר ריוס... העידים ערר לויתן... נשפי יקול לאור וגוין ואל יראה... בעשפי שחר... כן לא סגר הלתי... בשני ויסתר עמל מעיני... מרחם אמות מבטן יצאתי ואנוע... מדוע קדמוני ברבים ומה שרים... כי אני... כי ביעתה שכבתי ואשקוט... ישנתי אזי ינוח לוי עם מלכים ויעצי

בנפל תרדמה על אנשים י פחד
 קראני ורעה רוב עצמתי הפחד:
 ורוח על פני יחף תסמר שערת
 בשריו: י ועמד ולא אפור
 מראחו תמונה לנגד עיני דעמרה
 וקול אשמע: י האנוש מאלוה
 יצדק אם מעשהו וטחר גבר: י הן
 בעבדיו לא יאמן ובמלאכיו ישם
 תהלה: י אם שכני בתי חמר אשר
 בעפר יסודם ידבאום לפני עש:
 מבקר לערב יכרו מבלו משים
 לנצח יאבדו: י הלא נסע יתנם כם

וכותו ולא בהכמה: י
 קרא נא ה' עונך ואל מי מקדשים
 תפנה: י כי לאויל יהרג בעש
 ופתה תמית קנאה: י אני ראיתי
 אויל משרוש ואקוב נדוה בחאם:
 י רחקו בניו מישע ודבחו בשער
 ואין מצול: י אשר קצרו ירעב
 יאכל ואל מצנים יטחחו ושאף ושאף
 צמים חילם: י כי לא יצא מעפר
 אין ומאדמה לא יצמח עמל: י כי
 אדם לעמל יולד ובני רשף ינבדוהו
 עוף: י אולם אני אדרש אל אל
 ואל

י וכוה הוא מלאך שכל עשה מלאכיו רוחות תסמר הרוח שערת בשריו תסמר הוא לשון אדם
 י שעמדו שערוניו: י עמוד עומד היות בפני ולא הייתי מכיר מראו דומה וקול קול דבר חשאי
 סיימי שומע דומה וקול אשמע וקול שמעתי מדומה אבל דומה לא שמעתי דומה אלו
 המלאכים שאומרים שכן כדמתרגמונין ואחר הרעם קול דומה דקה קול דמשכחין בחשאי משת
 דומה שומע ימאן שהראשונים כשחמשו כקול והאחרונים כבתקול באלה המכה בפטיש וקול
 י ההברה כשמע למרחוק וכך הוא אומר האנוש מאלוה יצדק בתמיה ואם מעושהו יטחר גבר ואם
 י וחר מעושהו יטחר גבר ומההה חבירך ינעק: הן בעבדיו הנדקקים לא יאמן שלא יחשאו לו
 ים ומסלקס מן העולם לכני ומכס תהלה לשון הוללות: אף כל שכן שוכני בני חומר אשר בעפר
 יסודם קברות ידבאום לפני עש מן השמים יתטסין את כוחם עד שהן שפלי וכדבאי ולפני הרמים
 י האוכלתן במוות: מבקר לערב וכו' כיום אחד הם כתומים וכדבאים מכלי משים על לב לשוכ
 י לקינם לנח יאבדו ונס זה הוא מקרא חסר: הלא כפע יתכנס כם כמו יתרה עשה גאוחם
 י וחכמתם תתבלע בנוסן והנה כיסעת וכיסחת כמו כל יסע יתדיעו: קרא כל עב דבר הכבואה
 י מכאן ואילך חוזר לתופחתו נעק הרבה מי ועך ואל מי מקדשים הנדורים זאת עלך תפסה
 י להלחם אתו: כי לאויל כמותך והפג כעמו שאלו הייתה שותק שמתכו מדת הרחמים עלך
 י קפאה היא פעם וחימה כמו הם קפאו: י רחקו בניו זו היא קללה שקללתו וידכאו דגש
 י הוא ידכאו ואם הוא בקיד רפי משמש ודכאו אחרים: אשר תכירו של רשע דעם אבל כי
 ימות רשע יבואו הרעבים שקיץ בחייו וישתלמו בזולתו ומכסו ואל מנינים יקחו כמו וקחו
 י אלקי כלומר לכוך העני הכושע מנינים וכלו זיון של רשע זה יקחו השוכט הממוכה לכה ושף
 י ובלע אוש איש מן הנמים שגול בחייו חילם וממיוס שגול זה: כי לא יצא מעפר מכה הבאה על
 י פאדם לא לחכם היא ולא מן העפר תחמו לו: און הוא לשון שבר: כי אדם לעמל וד' כי אי אפשר
 שלא יחטא ויקבל עמל כחטאו לקבל פורענותו ואינו כבני רשף שהם מלאכים ורוחות שהם יביתו
 עוף ואינם מן התחתונים לשלוט כם שטן ויכר הרע רשף כמו רשפי קשת כשהחץ מעופפת כקרא
 י רשפי לשון עוף: לם אולם אנו אדרוש אס היו באים עליו יסודין הללו הייתי דורס אל הקבץ
 בתפילה

ואל אלוהים אשים דברתי: י עשה
 גדות ואמן חקר נפלאותי עד אין
 מספר: י הנתן מטר על פני ארץ
 ושרה מים על פני הצות: י לשום
 שפלים למרום וקדרים שבו ישע:
 י מפר מהשבות ערומים ולאד
 תעטת יתהם תשוהו: י לנר
 חכמים בערמם ועצת נפתלים
 נמהרת וימט יפגשו השן כלילה
 ומששו בעהרוב: י וישע מחרב
 כפרהם ומיד חוק אביון: י ותחי
 ללך תקוה ועולתה קבצה פיה:
 י הנה אשרי אנוש ויכהנו אלוה
 ומוכר שדו אל חבאם: י כי הוא
 יכאוב ויהנש ימחן וידו תרפיוהו:
 י בשש צרות יצירך ובשבועי לא

בחיפלה ובתמיכה ואילו הייתי עם דברתי בכפא כה הן מטר על פני ארץ ושילח מטר על פני
 מונות ע' שליח לשאר ארצות: לשום שפלים למרום הוא כותן את המטר והוא מפר מהשבו ערומי
 שמרמין להפקיע שערם ולקכות שדות העניים במעט תבואה ולא תעשיה ודיכס מהסו אומה יב
 שנה שדמו לשמות: כמהרה כלהענה העשויה במהירות היא הכלית: וזמם ישגשו השך שאף יב
 קנאם מתקיימת וכעשיה ואור חכמת כהפך להפך: וישע את הכסלים מחרב ומאזה חרב מפרים סו
 שהיו סבורים לכולעם ומתאזים להשמידם ומיד חוק תושיע אביון: ועולתה העלילה והרשעה כמו
 יתחשו ע לוח עלילות קפנה סגרה כמו לא תקבץ ויכסם שהיא מכאובים של אלו כד אבי
 אדרוש אליו על יסודין אלו באובי: הנה אשרי אנוש וגומר ביבורין והיה לך לקבלם ולא למחבם: י
 ששם נרות כשיכאו לעולם יבדל עי יסודין שתיספרת נסם ונס ששבעית כחטוב לא יעך יב
 נעבשו הוא מוכה אותם בשוע לשון של שטן תחבא אלו הן השבע נרות רעב ומרר לשון שוד כל
 וחות הארץ ופס ליבוסים אכני הפדה מין אדם הן ומיתיער היא סקרא גרושא כלעו וזו היא יב
 חית השדה מושם ובלשון משכה תורת בהנים כקראים אדני השדה השלמה לך יהיה לה שלום עמך
 י וירעית כשמים אהלך וזו בכל מקום תהיה בטוח כי שלום אהלך ופקדה כד ולא תחטא כמו כד
 אל השערה ולא תחטא וזו היא השבעית שמכחו להעלה תבא בכלת חלי קפר שתגיל מן הדבר כו
 ושלם אין סמך במקרא להבין מלכותו ולפי ענין המליכה יספר וילמד מעניניו שהיא לשון נמר
 כשיל התבואה בזו שנישלה כל כורכה ורבותיו זל פירשו כלל בני ישראל ששים שכה כעת
 גדיש כאשר כסתלק הנדיוס הן הקרקע נעמו בעבה איוב הויתו שכרי ישאו יחד עם השקל כ
 שכנדם ואלפילו הם סול יוים כבד ממנו לעומתו גמין כדסם שאין בו כס לקיוב דבר מפי
 כעקוב

יגע כד רעו י בועב פדך כמור
 וכלתמה מדי הרבו נש בשוט
 לשון תחבא ולא תירא בשוה פי
 יבא יב לשד ולכפן תשרק ומהות
 הארץ אל תירא: י כי עסי אנני
 השדה בורחך והירת השדה
 השלמה לך: י כי וידעת כי שלום
 אהלך ופקדת נדך ולא תרטא:
 כי וידעת כי רב זרעך וצאצאיך
 כעשב הארץ: י תבא בכלח אל
 קבר בעלות נדיש ביתו: י הנה
 זאת הקרנה כן היא שמענה
 ואתה דעך: י עלום סתם וצמח
 י וען איוב יאמר: י לו שקולך
 ישקל כעשו ויהי במאונם ישאר
 יתרו: י ביעתה כדול ימים יכבד

על
 בחפלה ובתמיכה ואילו הייתי עם דברתי בכפא כה הן מטר על פני ארץ ושילח מטר על פני
 מונות ע' שליח לשאר ארצות: לשום שפלים למרום הוא כותן את המטר והוא מפר מהשבו ערומי
 שמרמין להפקיע שערם ולקכות שדות העניים במעט תבואה ולא תעשיה ודיכס מהסו אומה יב
 שנה שדמו לשמות: כמהרה כלהענה העשויה במהירות היא הכלית: וזמם ישגשו השך שאף יב
 קנאם מתקיימת וכעשיה ואור חכמת כהפך להפך: וישע את הכסלים מחרב ומאזה חרב מפרים סו
 שהיו סבורים לכולעם ומתאזים להשמידם ומיד חוק תושיע אביון: ועולתה העלילה והרשעה כמו
 יתחשו ע לוח עלילות קפנה סגרה כמו לא תקבץ ויכסם שהיא מכאובים של אלו כד אבי
 אדרוש אליו על יסודין אלו באובי: הנה אשרי אנוש וגומר ביבורין והיה לך לקבלם ולא למחבם: י
 ששם נרות כשיכאו לעולם יבדל עי יסודין שתיספרת נסם ונס ששבעית כחטוב לא יעך יב
 נעבשו הוא מוכה אותם בשוע לשון של שטן תחבא אלו הן השבע נרות רעב ומרר לשון שוד כל
 וחות הארץ ופס ליבוסים אכני הפדה מין אדם הן ומיתיער היא סקרא גרושא כלעו וזו היא יב
 חית השדה מושם ובלשון משכה תורת בהנים כקראים אדני השדה השלמה לך יהיה לה שלום עמך
 י וירעית כשמים אהלך וזו בכל מקום תהיה בטוח כי שלום אהלך ופקדה כד ולא תחטא כמו כד
 אל השערה ולא תחטא וזו היא השבעית שמכחו להעלה תבא בכלת חלי קפר שתגיל מן הדבר כו
 ושלם אין סמך במקרא להבין מלכותו ולפי ענין המליכה יספר וילמד מעניניו שהיא לשון נמר
 כשיל התבואה בזו שנישלה כל כורכה ורבותיו זל פירשו כלל בני ישראל ששים שכה כעת
 גדיש כאשר כסתלק הנדיוס הן הקרקע נעמו בעבה איוב הויתו שכרי ישאו יחד עם השקל כ
 שכנדם ואלפילו הם סול יוים כבד ממנו לעומתו גמין כדסם שאין בו כס לקיוב דבר מפי
 כעקוב

על כן דברי לעו כי הצי
 שריו עמרו אשר חמתם שתר רוחו
 בעותי אלה ערכני הינהק
 פרא עלי דשא אם ינעה שור על
 בלולו האכל תפל מפלימלח
 אם יש טעם בריר חלמות
 מאנה לננוע נפשו חמה כדון
 לחמו מיתח תבוא שאלתו
 ותקוה יתן אלוה ואל אלוה
 וירפאני יתר ידו ויבצעני ותחי

במקומו וכן ושתו ולעו שכן דרך שיכור לנמוס בדבריו חמתם ארס שלהם דרך פרסיים לתת
 ארס של כחש בחיניהם היכה פרא וגו' כלומר וכו' לחכם אבי בעוק והלא בקמה שועה אינה כוהקת
 בזמן שיש לה דא' וכן שור לא ינעה אלא אם בן אין לו בלול תבואה כפרא כהן לשון כהן
 ובשור לשון נעיה' היאכל תפל דבר שהוא כלי מלח ונריך להמליחו ולא מלח קדו תפל לשון
 משכה אם יש טעם בריר הבא מחמת החלמות שאוכל דבר חזק שארבה דיר ורוק בנזן שים
 כלומר וכו' סבורים אתם שהיו מתקבלות תשובות שאין בהם ממש דיר כמו ויוד דיר על זקנו
 חלמות כמו וחלמו כיכיהם לשון חזק ויש שותרים לשון חלום ואין כראה בעיני מפני דגשפת
 הלמד מאכה לבג עכשיו כלומר הרבה יש לי לעזוק כי דברים שהיתה נפשו מחלפת וקנה לכנוע
 בהן לשון נעיה' המה כדו לחמו המה לי עיה' כבוכים למשמש בהם כמפות שלחמי כתון
 בהם כדו לשון ויכרו את מדויהם כל מטי רבי משים רופא ע"א כמפות שמוכנות בהן את
 התבטול ומאכל זכ ויהם דו לשון דוב וזה לחמו כל מאכל קרוי לחם כמו עבד לחם רב
 וכמו נשחיתת עין כלחמו ויורגם יוכתן סמא דמותא בזיכליה לא המה כזבטי מאכלו כלומר גס
 לבו להסתכל בהם בדמיה כאשר חכי מהתכל במאכלו ולשון משכה הוא ומסנו כי דור במסכת
 שבת וואל ורנה וירכאני לשן מיתה יתר ידו ודלדור כמכתי כמה הנה יד ה' הויה
 ויבצעני וכלבי כמו בנע אמרתו ויריו תכנענה ויתהי זאת כחמתי ויתהי עוד זאת לי לכחמה
 ואסלדה כחילה ולא יחזל ואבקש ממנו יתהי שלא יחזיל מלכנעני ואכי אכי מונח לו דמיון במקרא
 זלתי כלשון משכה הוא לשון ירא והיחב שהיד כולדת כרן מליכוות כרותחן כלומר אתחולל כדלגה
 ובחילה בקשה זו כי לא חדדתי ולא חסרתו אחריו מלקיים מה שהחוק לסגול כי איתל כז
 אמתין עד יום רפואה או עד יום מיתה איתל כמו ויחל עוד דכח ומה חסוב קיני וחזק כי איתל
 כי חוכל להחריק קיני מלסכול כפשו הוא יצר האות ארס בבחה מקומות כמו אם יש את כפסכס
 האם אין עורתי בי הגם זאת תבא עלי שאין עורתי בי איתת ריעים שהיו לי לעזרמי ארכם בעורתי
 והשניה כדסת ענה של ועני כדסת מוכני שקמת עלי לחוק ויט וכדמית לחם מרעהו חסד למי
 שאוכע חסד מחבורי והלמד משפחת כמו לרב לבג לבס' חס' חס' הוא לשון פועל כל ש' גר
 גם חילו לשון עשה חסד חסד' מכלה אותו כמו חסד השמש וכס' חס' בני מליכתי כנדר
 כי כמו הכתל הכונן בנידות כמו שפלט בעינין אפיק חלום מונח חלום ויבכרו מיתה
 י' כנח ורעות' ומה חס' בג' דגונג של כחל הקו' דרים מני קרח' אם כל עליהם קרחת כחמטם וכעשום
 קרשים

בחמו נדעכו ממקומם ו
 ארחות דרכם עלו בפתחו ויאבדו
 הפשו ארחות תמא הליכות
 שבא קויו למו בש' ב' בשחבאו
 עדה ויהפרו כי כ' עתה הייתם לא
 תראו חתת ותיראו כי ח' אמרתו
 הבו לי ומכחכם שדרו בעדיו
 כג' ומלטיני מיד צר וכיד ערעים
 תפרוני כי הורוני ואני אחריש ומה
 שניתו הבינו לי כי מה נמרצו
 אמרי ישר ומה יזכיה הוכח מפם
 כי הלהוכח מלים החשבו ולרוח
 אמרי נואש כי אף על יתום תפירו

קרשים קרוים ועליו מכתם השלג שכיפל על הקרח היו בני ד' אמת שכתבו מן העין ואין הנמא מונח
 מים לשמות וזכעת יארכו ויורכו כחוס השמש בנימו דררית בלעף כמו וחומן ניתמן בלשון
 נמא' ב' אמתלפת כו' כמו נעקה זעקה יורדו לשון ונרצו בה כל פנים וכמו חס
 נרבת כדעבו כקצו מוקומם ולפתו יאחזו אורח ת דרכם כמו וילפת שמזין וכמו ויחדד
 לאיש וילפת שחקתו האשה תימא ארץ ישמעאל שהיא מוכה והמים בנדרים שם קו לשון
 קו כטוי בשו כי בטח באו עדיה כושו שותיה כי בטח כל איש ש לשמות מהם כי עתה הייתם
 לו הייתם כמשלים לאותו חסל תראו חתת זכדה ותראו לומר האמת ומחכיבים את בעלי ריב
 ומכחכם שחדו בעדו וממוכס' מה נמרצו כמו קללה כמרצת לשון דבור דבור על אורכיו כו
 זכן כמלנו לחכי כולן לשון מליצה הם ולמד מחלפת כריש' אם אמרי ישר הייתם אומרים היו
 מקובלים אבל עתה מה יוכח הוכח מכם כל תוכחה שנאוב כירור הדברים הם ומעמידים על
 האמת הלהוכח מילין תחשבו הלבכר דברוכם תחשבו ולרוח הם משולי אמרי כואש לכס'
 אמרי כואש שאין בהם ממש כמו ותאמרו כואש אכי חוששת לדברי הכבאים תפלו כדרכם
 אתם מפילים האף עלי בקו משפט ותכרו שמה על ריעכם להפלו הואילו התרצו לכבוד אלי
 ולשמוע דבריו ויתראו אם על כביכם אכזב שוכו נא' לנחון ומכחכם שלא תבא עוד עולה ושוב
 עוד דקוי ומנא בה' אם הכי לא יבין הות ולא יבין כשאני מדבר הוה הלל נבא וגומר זה הדבר
 אשר אמרתי לכם והואיל ולככות בני כי ארך אמרוס מלעזיק על הוותי הלל ידעתם כי יש נבא וחזן
 לאנזם כמה יסיה וכמו ש' כ' ש' כ' ל' ש' וידע שיכלו ימי ש' דותו כן זה יודע שיכלו שנים
 הקצי בית לו ואני אומר נבא הכיתן לי כעב' יחאף כל כענד שהוא יע כל היום וישאף ויתאזה
 אתי יהיה כל הערב וכשכיר אר יקה פעלו לערב לש שהיה לי כל היום לעמל ומאה לביאת
 השמש כן הכחלת לי משמים בירח שא ויבורין אותו נבא הכיתן לאנזם עלי ארץ ולילות עמל
 מוכו לי אם שכחתי כלילה ציפית ואמתי וניר ומד ערב מתי יאר ויבוא עם קימה ועת
 יורוד הכסף לשון ותדד סכתי זכחם הוא עקר כוכל כמו מאמר משמר ואשבע כדודים
 על מכותי כיום עדי כסף וגו' עכר' גוסת עכר' ופיא העלמת חלודה סדרך גוסת עכר לחלק
 ולכעלות

ותכרו על ריעכם ועתה הואיל
 פנו בי ועל כביכם אם אכזב
 שובו נא אל תהי עולרה ושבי עוד ושובו
 צדקו בה ל' ה' ש' ברשונו עולה
 אם ח' כ' ל' יבין הוותי
 הלא צבאל אנוש עלו
 ארץ וכימי שכיר ימו
 ישאף צל ובשכיר יקה פעלו
 כן הנחלת לי ירחי שוא ולילות
 עמל מני לוי אם שכחתי ואמרתו
 מתי אקום ומד ערב ושבעתי
 נדרים עדי נשף ל' ש' ב' ש' רמה
 וניש עכר עורי רנע וימאס ימו

היו בני ד' אמת שכתבו מן העין ואין הנמא מונח
 מים לשמות וזכעת יארכו ויורכו כחוס השמש בנימו דררית בלעף כמו וחומן ניתמן בלשון
 נמא' ב' אמתלפת כו' כמו נעקה זעקה יורדו לשון ונרצו בה כל פנים וכמו חס
 נרבת כדעבו כקצו מוקומם ולפתו יאחזו אורח ת דרכם כמו וילפת שמזין וכמו ויחדד
 לאיש וילפת שחקתו האשה תימא ארץ ישמעאל שהיא מוכה והמים בנדרים שם קו לשון
 קו כטוי בשו כי בטח באו עדיה כושו שותיה כי בטח כל איש ש לשמות מהם כי עתה הייתם
 לו הייתם כמשלים לאותו חסל תראו חתת זכדה ותראו לומר האמת ומחכיבים את בעלי ריב
 ומכחכם שחדו בעדו וממוכס' מה נמרצו כמו קללה כמרצת לשון דבור דבור על אורכיו כו
 זכן כמלנו לחכי כולן לשון מליצה הם ולמד מחלפת כריש' אם אמרי ישר הייתם אומרים היו
 מקובלים אבל עתה מה יוכח הוכח מכם כל תוכחה שנאוב כירור הדברים הם ומעמידים על
 האמת הלהוכח מילין תחשבו הלבכר דברוכם תחשבו ולרוח הם משולי אמרי כואש לכס'
 אמרי כואש שאין בהם ממש כמו ותאמרו כואש אכי חוששת לדברי הכבאים תפלו כדרכם
 אתם מפילים האף עלי בקו משפט ותכרו שמה על ריעכם להפלו הואילו התרצו לכבוד אלי
 ולשמוע דבריו ויתראו אם על כביכם אכזב שוכו נא' לנחון ומכחכם שלא תבא עוד עולה ושוב
 עוד דקוי ומנא בה' אם הכי לא יבין הות ולא יבין כשאני מדבר הוה הלל נבא וגומר זה הדבר
 אשר אמרתי לכם והואיל ולככות בני כי ארך אמרוס מלעזיק על הוותי הלל ידעתם כי יש נבא וחזן
 לאנזם כמה יסיה וכמו ש' כ' ש' כ' ל' ש' וידע שיכלו ימי ש' דותו כן זה יודע שיכלו שנים
 הקצי בית לו ואני אומר נבא הכיתן לי כעב' יחאף כל כענד שהוא יע כל היום וישאף ויתאזה
 אתי יהיה כל הערב וכשכיר אר יקה פעלו לערב לש שהיה לי כל היום לעמל ומאה לביאת
 השמש כן הכחלת לי משמים בירח שא ויבורין אותו נבא הכיתן לאנזם עלי ארץ ולילות עמל
 מוכו לי אם שכחתי כלילה ציפית ואמתי וניר ומד ערב מתי יאר ויבוא עם קימה ועת
 יורוד הכסף לשון ותדד סכתי זכחם הוא עקר כוכל כמו מאמר משמר ואשבע כדודים
 על מכותי כיום עדי כסף וגו' עכר' גוסת עכר' ופיא העלמת חלודה סדרך גוסת עכר לחלק
 ולכעלות

קלו מני ארגו כילו באפס תקוה :
 זכר כירוח חי לא תשוב עיני
 לראות טוב : לא תשורני עין
 דאי עיני כו ואיני : בלה עין
 וירך בן יורד שאול לא יעלה :
 לא ישוב עוד לביתו ולא יכירו
 עוד מקומו : נס אני לא אחשך
 פי אדברה בצר רוחי אשיח במר
 נפשי : הים אני אם תנין בר
 השים עלי משמר : כי אמרתי
 תנחמני ערשיו ושא בשחי משכבי :
 והתתני בחלומות ומחוינות
 תבעתני : ותבחר מתק נפשי
 מות מעצמותי : מאסתו לא
 לעולם אחיה חרל מפני כו הכל
 ומי : מה אנש פי תנדלנו וכי
 תשית אליו לבך : ותפקדנו
 לבקרים לרנעים תבחננו : כמה

לא השערה במני לא תרדני ער
 בלעירקו : חטאתי מה אפעל לך
 נצהאדם מה שמתני למפגע
 לך ואחיה עלי למשא : ומה לא
 תשא פשעי ותעביר את עוני בר
 ערה לעפר אשכב ושחררתני
 ואיני : ויען בלדד השחי ואמר :
 ח אן תמלל אלה ורוח כבוד אמר
 פיך : האל יערת משפט ואם
 שדי יעות צדק : אם בניך חטאו
 לו ושלחם ביד פשעם : אם
 אתה תשחר אל האל ואל שדי
 תתדנן : אם צד וישר אתה בר
 עתה יעיד עליך ושלם נות צדקך :
 והיה ראשיתך מצער ואחריתך
 ישנה מאד : כי שאל נא לדרך
 רישון וכינן להקר אבותם : כי

ולעלות חלודה : רגע קמט כמו רוגע הים : פא עורי רגע : לטוקוח גל אחר גל
 סקמטס הללו : יהו קלו ימי עוכתי מיהרו ללכת : מי ארג : מוכי ארונה הכעשית מהרה : וכן
 אמר חוקיה קדתי פאורג סיי באפס תקוה : איני מקוה עוד לעונה : לא תשוב עיני : לאמר
 ויתה : וכלן כפר אויב בתחיות המתים : גם אני לא אחשך פי : הואיל ואיך חלל ממני גם אני לא
 אונע דיבור מלגעוק על מדתיך : הים אני שמות עלי חול למשמרי ואם תנין : דג גדול שחכשתו בכבני
 ים : כי תשם עלי ממחר : השטן הזה שמומריני שלא אשא : ישא בשחי משכבי : משכב הלילה ופכול
 כרתי טעם ואוכל למנוע שיחי : מות מעצמותי : מות אני כומר יותר מאיברים הללו שבי
 ואתי כחי : כי טוף סוף לא לעולם אחי : חלל ממנו מלהרע לי כי הכל מועט ומי : כי תנדלנו
 ים לשיית אליו לכך לפקוד מעשיו בכל בקר : ולבחון לכל רגע : כמה : עת חרף אסר לא תשעה מחימי
 כ כמו ואל יטע בדברי שקר : וכן טעה מעל וחדל : בלע דוק : כדו בליעת דוק : למפגע לך
 כמפגע האדם בעת חמתו : ומזכיר עליו כל מעשה איבתו : ומה לא תשא פשעי : ומה הדבר הזה
 כ שאיך כווא לפשעי : ושחררתני : תבקשני ולא תמנאני : מענה בלדד : ורוח כבד : רוב דברים
 ד כבד : לשון רוב : האל יעות משפט : האלף קוד פחת : ומלכותו לשון תימה : דשלא כוד
 פ פשעם : על ידו פשעם הוא כעשה שליח להכובים : אם יעתה אתה תשחר ונאמר : יעור עניך את
 ז זכותך : ושלם כות נדקך : ויפשה את פות נדקך שלם ותמים : והיה ראשיתך מצער : ראשיתך
 פ טענה מכער לפי אחריתך טענה מאד : לרוע דקטק : על דוד דקטק : כמו בו שאל כל לוימי
 קשוקים :

בבוא יחיו בששפט : לי לאיש
 בנינו מוכח ושת דו על שנינו :
 לי יסר בעל שבת וואסתו אל
 רבעתני : לי אדברה ולא איראנוכי
 לא כן אנכי עמדי :
 נקמה נפשו בחיי מעובה עלי שוחי
 אדברה במר נפשי : אמר אל
 אלודי אל תרשיעני הודיעני על
 מה תרבינו : המזב לך ביהלעשק
 כי רמאס ינע כפוך ועל עצתי
 השעים הופעת : העני בשר לך
 אם כראות אנש תראה : הכימי
 אנש ומיך אם שנותך כימי נבר :
 בריתבקש לעוני ולהטאתי תדרש :
 על דעתך כי לא ארשע ואין מדך

לכיות בחון ומאול : כלומר אז תמאז לי עין רב : במשפט כדברי תוכחתי : משפט משפט ג לסבות
 תחילתו הוכחת דברים : אמנעתי : פכך דין : ומוסו משטר ייסורין וניבול טוב : וכעמים שהמקרא
 כותבו על סם חילתו : וכעמים על סם אמנעתי : וכעמים על סם אחריתו : מוכיח : דר יסביר
 מראה לכל אחד חידתו וחכמתו : ישת ידו : משטר אימתו וכינושו על סיכו : שלא יחזק החזק את הרפה
 על כן שאכב ירא אני מוחזק כי שלא אחייב בדיון : נקטה כפשי : כפשי מתקוטטת על שאכי חו
 והוא לשון ונקוטטת בפכוכס : איצובה עליו שיחי : נרתי לזעוק ולקבול ולא אוכל לסבחו ולהכלי :
 הטוב : במיחה : כי תעזוק ותגזול מן הדדיק את דקדק : ועל ענת רשעים וזחיקטיוס הופעה זיווך
 להרמות להם פנים וזחיקט : הכימי אכוש ומיך : להתנרות בו לרדוף : על דעתך : יודע אתה :
 שגורתי : עשאוכי ענב : רפוס כמו אין מעניבי את הקטן במסכת שכת : זענה חיולייתך יחד מביב
 ותכלעני הם התולעים שחיככו לכסוף : כחלב תיכוכי : כטיפת תולדתי : ועקודתך : פקודתי
 משמרתך שחיתיה לי שומרים : שמרה רוחי כבטן אחי ואחר כך ואלה נפסת נלבכך : לכלעני באילו אין
 זוכרם : ידעתי כי זאת עיך : הכל במפורש ולא סכת : אם חטאתי ושחרתני : כמת עיכוד כי יד
 מלהעלי ולעבור על מדתיך : ומעשה אין אהה מבקיני : אלא על הכל אהה כודע : סבע קלון : אני
 וראה עניי : אין זה וראה לשון נואה אלא סם דבר : ראה עניי בדכך בלעני : סכל טעה אני רואה
 כמו שאתה אומר : ושבע ימים : כמו ושבע ימים כן מאמר וראה כמו וראה עניי : ויבאה כשכל
 תנדלני : וינדל בעיניך להיות לך למשא ולפח כפש : את אשר בשלל הנדלני : אשר תפרוס לי מנדל
 כאילו אני נכוד כשכל : ותשוב מיום אל יום : תתפלא בי : לדקדק ולהפליא במשפט : לשון כי
 יפליא : עדיך : להפיר על חלפת החלואים ומכאובים : ונבא עמי : זמס ס קנזוכים לויבורוי
 אלא משמשי ומוודים מתתלפסי : שכוים משוכים מאלה : ומשמשי מן אחר :

מציל : דרך עצבני ועשוני
 יחד סביב וחבלעני : זכר נא בר
 בחמד עשותי ואל עפר תשובני :
 הלא כחלב תתכני וכנבגה
 תקפאיני : עור ובשר חלבישני
 ובעצמות ונידס השככני : דיוס
 וחסד עשית עמדי ופקדתך שמרת
 רוחי ויאלה צפית בלבבך ידעתי
 כי זאת עמך : אם הטאתי
 ושחרתני וכעוני לא תנחני : אם
 רשעתי אלה לי וזרקתו לא אשא
 ראשי טבע קרון וראה עניי :
 וינאה כשחל חצירני השב חתפלא
 כי : תדרש עדיך נגדי ותרכב
 ובעיך עמדי חלופות ויבא דמי :
 ולמה

לכיות בחון ומאול : כלומר אז תמאז לי עין רב : במשפט כדברי תוכחתי : משפט משפט ג לסבות
 תחילתו הוכחת דברים : אמנעתי : פכך דין : ומוסו משטר ייסורין וניבול טוב : וכעמים שהמקרא
 כותבו על סם חילתו : וכעמים על סם אמנעתי : וכעמים על סם אחריתו : מוכיח : דר יסביר
 מראה לכל אחד חידתו וחכמתו : ישת ידו : משטר אימתו וכינושו על סיכו : שלא יחזק החזק את הרפה
 על כן שאכב ירא אני מוחזק כי שלא אחייב בדיון : נקטה כפשי : כפשי מתקוטטת על שאכי חו
 והוא לשון ונקוטטת בפכוכס : איצובה עליו שיחי : נרתי לזעוק ולקבול ולא אוכל לסבחו ולהכלי :
 הטוב : במיחה : כי תעזוק ותגזול מן הדדיק את דקדק : ועל ענת רשעים וזחיקטיוס הופעה זיווך
 להרמות להם פנים וזחיקט : הכימי אכוש ומיך : להתנרות בו לרדוף : על דעתך : יודע אתה :
 שגורתי : עשאוכי ענב : רפוס כמו אין מעניבי את הקטן במסכת שכת : זענה חיולייתך יחד מביב
 ותכלעני הם התולעים שחיככו לכסוף : כחלב תיכוכי : כטיפת תולדתי : ועקודתך : פקודתי
 משמרתך שחיתיה לי שומרים : שמרה רוחי כבטן אחי ואחר כך ואלה נפסת נלבכך : לכלעני באילו אין
 זוכרם : ידעתי כי זאת עיך : הכל במפורש ולא סכת : אם חטאתי ושחרתני : כמת עיכוד כי יד
 מלהעלי ולעבור על מדתיך : ומעשה אין אהה מבקיני : אלא על הכל אהה כודע : סבע קלון : אני
 וראה עניי : אין זה וראה לשון נואה אלא סם דבר : ראה עניי בדכך בלעני : סכל טעה אני רואה
 כמו שאתה אומר : ושבע ימים : כמו ושבע ימים כן מאמר וראה כמו וראה עניי : ויבאה כשכל
 תנדלני : וינדל בעיניך להיות לך למשא ולפח כפש : את אשר בשלל הנדלני : אשר תפרוס לי מנדל
 כאילו אני נכוד כשכל : ותשוב מיום אל יום : תתפלא בי : לדקדק ולהפליא במשפט : לשון כי
 יפליא : עדיך : להפיר על חלפת החלואים ומכאובים : ונבא עמי : זמס ס קנזוכים לויבורוי
 אלא משמשי ומוודים מתתלפסי : שכוים משוכים מאלה : ומשמשי מן אחר :

יניחה מרחם הצאתני יגע ועין
 לא תראני כאשר לא הייתי
 אהיה כבטן לבנר אוכל הלא
 מעט מי יחל ישית ממני ואכלינה
 מעט כטרס אלק ולא אשוב
 אל ארץ חשך וצלמות יני ארץ
 עפתי כמו אפל צלמות ולא
 סדרים ותפע כמו אפל יגע
 ויען צפר הנעמתי ואמר
 הרב דברים לא יענה ואם איש
 שפתים יצדק בדיק ממים יחרישו
 ותרעו ואין מכלים ותאמר וך
 לקחי ובר הייתי בעיניך ואולם
 מי יתן אלה דבר ויפתח שפתיו
 עמד ויבדלך מעלמות חכמה
 ככפלים לתושיה ורע כפי אשה לב

אנוע ועין לא תראה הלא אנוע מרחם אולם
 כח קרב אלק קרב לעמך ורחק מחמו כטרס אך בעיניו חו ולא הגיע עת מותו הכח לו וחרוני
 ככ בעינה שם דבר חסות כמו שחר ועפה כלמות היא ולא סדרים בה ואור שלה כמו אופל הוא
 כ וטעם כמו אופל מקו מוטע ענה כמו אופל הוא מעשה צופר לא יענה מאשרי מטט רוב דבריו
 כ כדין שמה בודה מלבך מתים יחרישו כמי אדם ותאמר להקבה אך לקחי ובר הייתי בעיניך
 כ מעלות חכמה ותדע כי כפלים לתושיה יש לתורה שלא קיימת כו ישיה כמו כי תשה ברעך
 כ הרכה יש לו עוד חס עלך כדברי עובד המקרא אלוה תמנא שמה סבור שקיימת הכל דבר
 כ שהוא בנוכה שמוס מה שפאלכה אה ועמוק היא החכמה משאול מדה מדד שלה וכאן הוכר
 כ מודוד כלשון זכר חס יחליף ויסגור בוטוריו את מי שרעה וקהיל כל פאליות שלו לוחט על
 כ שהסגור ומי בהן ויטכנו כדברים למנוח על כפעלו ואם מעט שהדודן שלו ושקט ימים רבים
 כ כן דרכו כי הוא ידע מתו שאו ורחק און ולא יתכוון שהם עושים ימים וטוים ודומה כמו שלא
 כ יתבוננו כי מאריך אפו ואיש ככוכ וחלול כלל לב אשר לא הטון דרכו יקנה לו לב לשבו לכרואו
 כ ולסבב כמעשו או אדם אשר היה כעיר פרא לימוד מדבר קל כלל דעת אדם וולד ילמוד עצמו
 כ להיות אדם מדש כסדר כמי אדם וכיוון דרכו אם אה היית בטוח שתשא פניך ממוס שתגרוס
 כ לבצחק לשאת פניך מכל מוס מתוך כך והיית מוכן חזק כמתקין ארץ וכל עתל היית שוכח
 כ וכמים עכרו וחלשו כן והיה לך כל זכרון עתל ומכדדים יקום חלה ויחד מאור כהרים יקום לך
 כ חלה מול ומוץ כמו וחלדי כאין כגדך יקום חלה כמו יקום אור חלודה שלך כלומר שיהיה
 כ מקום אפלה יחיר ונתג מאוד כהרים ו שפתת אבל הראשון לא הראה תעופה שלך אפילו
 כ ככך

אלוה מעונך ההקר אלוה תמצא
 אם עד תכלית שדי תמצא זכתי
 טמים מה תפעל עסקה משאול
 מה תרעו ארפה מארץ מדה
 ורחבה טנינים אם יחלף ויסגור
 ויקחיל ומי ישיבנו כיהוא ידע
 מתי שיא ירא אין ולא יתבונן
 ואיש נכוב ילבב ועיר פרא אדם
 יולד אם אתה הכניזת לבך
 ופרשת אליו כפיך אם אין פירך
 הרחקו ואל תשכן באהלך עולה
 כי אזי תשא פניך ממוס והיית
 מצוק ולא תירא כי אתה עמל
 תשכח כמים עברותונור ומצחבים
 יקום חלה מעפה בבקר תהיה
 ובטחת כמיש תקיה וחפרת לבטח
 תשכב

ההקר אלוה מעונך ההקר אלוה תמצא
 אם עד תכלית שדי תמצא זכתי
 טמים מה תפעל עסקה משאול
 מה תרעו ארפה מארץ מדה
 ורחבה טנינים אם יחלף ויסגור
 ויקחיל ומי ישיבנו כיהוא ידע
 מתי שיא ירא אין ולא יתבונן
 ואיש נכוב ילבב ועיר פרא אדם
 יולד אם אתה הכניזת לבך
 ופרשת אליו כפיך אם אין פירך
 הרחקו ואל תשכן באהלך עולה
 כי אזי תשא פניך ממוס והיית
 מצוק ולא תירא כי אתה עמל
 תשכח כמים עברותונור ומצחבים
 יקום חלה מעפה בבקר תהיה
 ובטחת כמיש תקיה וחפרת לבטח
 תשכב

תשכבו ירבעת ואין מחרד וחלו
 פניך רבים וענירשעים תכלינה
 ומנוס אבר מנהם ותקיתם מפה
 נפש יגע לים סוף למלא מעם
 ויען איוב ויאמר אמנם פי
 אתם עם ועמכם תמות חכמה
 גם לי לבב כמובך לא נפל אנכי
 מכס ואת מי אין כמו אלה שחק
 לרערו ואחיה קרא לאלוה ויענהו
 שחוק צדיק תמים לפיר בוז
 לעשותות שאנן נכון למועדי רגל
 ושלוא אהלים לשודדים ובטחות
 למרגיו אל לאשר הביא אלוה
 בידו ואולם שאל נא בחמות
 ותלך ועוף השמים ויגד לך או

על תעופה לשון עפעפי שחר שחם הוא לשון אופל היה לו לומר תעופה כקוד בשבא
 כמו חכמה תקימה תרומה תכומה ועיני רשעים שוכחך תכלינה כפנויות ברעך לראות
 ולא ישיגו מאוה וכל כליון עינים שכלשון קודם זהו המענה לראות ואינו מושג וכמו ועיניך דואות
 וכלות אליהם ונמר ומכוס הוא מכסח ותקיתם מה שהם מקוים לראות כך למפח נפש יהי להם
 בענח איוב השות חכמה כשתמותו תמות עיכם כל חכמה כי כל חכמה בכס אבל גם
 לי לבב כמכוס ואחיו אין כמו אלה שהקבה שליט לעשות רכוכו ולהאריך שלום רשעים איכס
 ל כמשחקים בי ואני הוא ההוא שחוק לרעהו קורא להקבה ויענהו מנער הקבטת וזה יענהו לתת
 לו שחוק לצדיק ותמים שלם שחוק לצדיק תמים היא הענייה אשר יענהו ידעתי אכי כאשר אמרתם
 כי לפיר אש בוז של גיהנם עומד למי ששאך בעשתותי לומר שליט יהיה לי ככון מוזון הוא העשתי
 שאכן להיות כמועדי רגל שרגלם מועדת וידעתי אכי כי ימים ישליו אהלים לכני קדר השוכים
 באהלים המדברה והם שודדים שאפרא אדם ודו ככל ובטוחות שלמותיו למרגיו אל לכל
 אשר הביא לו הטר השלוס בידו אם טוב אם רע הלא און מילין תקנן ולמה לא ידעו זאת
 השימועים פעלו כאשר חידך יטעם לאכול בישוים חכמה כו לדעת כי עמו חכמה כו
 וישלחם ויהפכו ארץ בשליחותו כאשר עשה לדור אכוס שהניף שליטו של עולם לו שגג האדם
 לערב כלכלת חכמתם משתולל אשתוללו אבירי לב ותיז אשר במשתולל ואשתוללו כן דרך לשון
 עברית כתיבה סיוד מין או סמך והוא בא לדבר כלשון כעשה ופעל או מתפעל כותן הן אחר אית
 ראשונה של יסוד כמו ויפתחו בעיר וישתמר חוקות עמדי משתולל בעמי ויסתכל הסגב
 וכולל ישועה לשון הוללות וסכלות מוסר מלכי פתח להסיר מוסר סכלם מעל פתרו ומעביר מלכותי
 ויאסור אזור במתקיים בתחילתם כשהוא חזק כהם חוגר מלבוים ומורוס כח למלוכה כהים ישרים

שיה לארץ ותרג ויספרו לך דגל
 חים מי לא ידע בכל אלה כי
 יד יהיה עשתה זאת אשר בידו
 נפש כל חי ורוח כל בשר איש
 הלא און מלין תבנה וחד אבל
 יטעם לו בישוים חכמה וארך
 ימים תבונה עמו חכמה ונבורה
 לו עצות תבונה חן יהרוס ולא
 יבנה יסגר על איש ולא פתח
 חן ועצר בנים ויבשו וישלחם
 ויהפכו ארץ עמו עזו ותושיה
 לו שגג ומשנה מוליד יעצים
 שולל ושפטים יהולל מוסר
 מלכים פתח ויאסר אזור במתניהם
 מוליד כהנים שולל ואיתנים יסלף

שט
 חים מי לא ידע בכל אלה כי
 יד יהיה עשתה זאת אשר בידו
 נפש כל חי ורוח כל בשר איש
 הלא און מלין תבנה וחד אבל
 יטעם לו בישוים חכמה וארך
 ימים תבונה עמו חכמה ונבורה
 לו עצות תבונה חן יהרוס ולא
 יבנה יסגר על איש ולא פתח
 חן ועצר בנים ויבשו וישלחם
 ויהפכו ארץ עמו עזו ותושיה
 לו שגג ומשנה מוליד יעצים
 שולל ושפטים יהולל מוסר
 מלכים פתח ויאסר אזור במתניהם
 מוליד כהנים שולל ואיתנים יסלף

מסיר שפה לנאמנים ושעם זקנים
 יקח: כי שופך בוד על גדיבים ומזיח
 אפיקים רפה: כי מנלה עמקות מני-
 חשך ויצא לאור צלמות: כי משניא
 לגוים ויאבדם שטח לגוים וינחם:
 כי מסיר לב ראשי עם הארץ ותעם
 בתחו לא דרך: כי מששו חשך ולא
 אור ותעם בשכור: כי יעלם עיניו
 הן כל ראתה עיני שמעה אזני ותבן
 לה: כי בדעתכם דעתים אני לא
 גפל אנכי מכם: כי אולם אני אל-
 שרף ארבר והיכת אל אל אחפץ:
 ואולם אתם טפלו שקר רפאו

כמו כהן מדין כהן און לאמנים חף לכאזנים בו פעמים שפתיו בכללים לדבר מהם
 כגון אכרם והאמן בה יסוף כשכל כמה אדע: ומויח אפיקים ריפה וחנוד החוקים
 מרפה ומפתח חנודם להטות כחם: כמו ולמיה תמוד יתבריה אפיקים חוקים כמו אפיקו
 כחוקה אפיקו חוקים: משניא לגוים ויאבדם יש אומרים כאשר עשה ליגרים בהשגב את
 ישראל לכפי בעל גפון שגו ואמרו מדעו שהסכי עמו לטבעם בים כאשר זכרו כל הן הילול היתה
 תשליכוהו וקשה יראתו של בעל גפון שלא נעשו בו שפטים ככל אלהו מנרים וגרם החוקים להשנותם
 כדי לטבעה: וזה לשון איוב עיקר דלכ היה לו כבוד ימין משניא כמו שגרה: אל זה עיקר
 מגדיל: לשון שניא כח משניא את הגוים ומגדילם ולבם מתנאה בהגלתם והוא אובדן שלהן מה
 שגדליהן: שוטק מרבה אותם להשטיח בדרך ולבסותם בתוכו לא דרך בתוכו שאינו דרך:
 או לם אפי איבי מבקש אלה לדבר אליו ולהתכבד עמו אשפון טפלי שקר: מחבירי דברי שקר
 דואי אלה כולכם: כל אלה סבמקרא לשון אל ורבותינו פירשוהו גיד הנזר שאין לו רפואה ושמו
 אלל: ריבות הוכחות: הלא מדברו עולה אחרי אשר תת אל באתם לרוב: לא טוב שתדברו
 עולה: ולו תדברו דומה: בעבורו תדברו דומה כמו הן אפי כבוד לאל: זכמו אל הארץ אשר דבר
 להם: לטובכם: זכמו ואלהם לכם: האתם תדברו לבעל הוקשה בעכי לדמותו כאן: והוא דיומת
 ביד משה לו על קרח: הכפיו תשאון: וכו' להסתלק לו בשאח פנים באתם: אם לאל בשכילו:
 ש מתכחין על דמיה: הטוב לכם בו יחקור אתכם ותמנאו שקרים: אם שהתל באכזות תלו בו: לומר
 לכבודך עש כו' צנמנו שקרים: הוכח יוביא אבם: הלא יודע לכם דכתבם: וכו' בהטר שפעוהו
 לכבוך דין פנים תשאון לו: לומר עס כשאינו פניך: הלא שאתו: גכחו ואימתו תבעת אתכם ויש
 יב אומרים שאתו: מר פת אשו: כמו וישלם דוד ואביו: וכמו משאת העיר: זכרוניכם משלויסר:
 זכרוניכם במשל לאמר: אתם סבדיכם להתישל לאברהם שאמר אכפי עפר ואכרי: לגבי קומר: שזה
 יג לעפר ופי גניכם: אכל גניכם: גונם שלם: כמו ותבכו לך נב ביחוקאל: ויפבר
 עלי מה: מה שיכבר עלו בעון נעקתי יעבור עלו זאל מחשו על מה אפי בריך לשאת ולתמו

אלל כלכם: מי יתן חרש
 תחרישון ותהי לכם לחכמה:
 שמעו נא את בחת ורכות שפתי
 הקשיבו: הלא תדברו עולה
 ולו תדברו רמיה: הפניות שאון
 אם לאל תריבון: הטוב פיהקר
 אתכם אם כהתל בגנוש תחתלו
 בו: הוכח יוכיח אתכם אם
 בפתר פנים תשאון: הלא שאתו
 תבעת אתכם ופחדו יפל עליכם:
 זכרוניכם משלי אפר לגבי המר
 גניכם: החרישו מכני ואברה
 אני ויעבר עלי מה: על כהי אשא
 בשרו

אלל כלכם: מי יתן חרש תחרישון ותהי לכם לחכמה: שמעו נא את בחת ורכות שפתי הקשיבו: הלא תדברו עולה ולו תדברו רמיה: הפניות שאון אם לאל תריבון: הטוב פיהקר אתכם אם כהתל בגנוש תחתלו בו: הוכח יוכיח אתכם אם בפתר פנים תשאון: הלא שאתו תבעת אתכם ופחדו יפל עליכם: זכרוניכם משלי אפר לגבי המר גניכם: החרישו מכני ואברה אני ויעבר עלי מה: על כהי אשא בשרו

בשריבשני ונפשי אשים בכפי:
 הן יקטלני לא איהל אך דרכי אל-
 פניו אובח: כי גם היא לי ישועה
 בילא לפניו חנה יבוא: שמעו
 שמעו מלתי ואחותי באזניכם:
 הנה נא ערכתי משפט דעתי פיה
 אני אצדק: כי מהו אירוב עמדי
 פיה עתה אחריש ואנוע: כי אך-
 שמים אל תעש עמדי או מפניך
 לא אפחד: כי כפך מעלי הרחק
 ואימתך אל תבעתני: כי וקרא
 ואנכי אענה או אדבר והשיבני:
 כי פמה לי עונותי וחטאות פשעי
 וחטאתי חזיעני: כי לפה פניך
 תסתיר ותחשבני לאויב לך:

בשריבשני ונפשי אשים בכפי: הן יקטלני לא איהל אך דרכי אל- פניו אובח: כי גם היא לי ישועה בילא לפניו חנה יבוא: שמעו שמעו מלתי ואחותי באזניכם: הנה נא ערכתי משפט דעתי פיה אני אצדק: כי מהו אירוב עמדי פיה עתה אחריש ואנוע: כי אך- שמים אל תעש עמדי או מפניך לא אפחד: כי כפך מעלי הרחק ואימתך אל תבעתני: כי וקרא ואנכי אענה או אדבר והשיבני: כי פמה לי עונותי וחטאות פשעי וחטאתי חזיעני: כי לפה פניך תסתיר ותחשבני לאויב לך:

העלה נדרף תערוץ ואת קש בש
 תרדף: כי תכתב עלי מרורות
 ותרישני עונות נעוריו: כי ותשם
 כפד רגלי ותשמר כל ארחותי
 על שרשי רגלי תחזקת: כי והוא
 פרקב יבלת בכבוד אכל עשי: אם יד
 ילוד אשה קצר ימים ושבוע רגזו:
 כי בציון יצאוימל ויברח בצל ולא
 יעמוד: כי אף על זה פקחת עיניך
 ואתי תביא במשפט עמד: כי מי יתן
 טהור משמא לא אהד: כי
 כי אם חרוצים ימיו מספר-
 חדשיו אתך חקו עשית ולא יעבר:
 כי שעה מעליו ויחדל עד ירצה
 כשכרומו: כי יש לעץ תקוה

העלה נדרף תערוץ ואת קש בש תרדף: כי תכתב עלי מרורות ותרישני עונות נעוריו: כי ותשם כפד רגלי ותשמר כל ארחותי על שרשי רגלי תחזקת: כי והוא פרקב יבלת בכבוד אכל עשי: אם יד ילוד אשה קצר ימים ושבוע רגזו: כי בציון יצאוימל ויברח בצל ולא יעמוד: כי אף על זה פקחת עיניך ואתי תביא במשפט עמד: כי מי יתן טהור משמא לא אהד: כי כי אם חרוצים ימיו מספר- חדשיו אתך חקו עשית ולא יעבר: כי שעה מעליו ויחדל עד ירצה כשכרומו: כי יש לעץ תקוה

לפניו אובח: כי גם היא לי ישועה בילא לפניו חנה יבוא: שמעו שמעו מלתי ואחותי באזניכם: הנה נא ערכתי משפט דעתי פיה אני אצדק: כי מהו אירוב עמדי פיה עתה אחריש ואנוע: כי אך- שמים אל תעש עמדי או מפניך לא אפחד: כי כפך מעלי הרחק ואימתך אל תבעתני: כי וקרא ואנכי אענה או אדבר והשיבני: כי פמה לי עונותי וחטאות פשעי וחטאתי חזיעני: כי לפה פניך תסתיר ותחשבני לאויב לך:

בשריבשני ונפשי אשים בכפי: הן יקטלני לא איהל אך דרכי אל- פניו אובח: כי גם היא לי ישועה בילא לפניו חנה יבוא: שמעו שמעו מלתי ואחותי באזניכם: הנה נא ערכתי משפט דעתי פיה אני אצדק: כי מהו אירוב עמדי פיה עתה אחריש ואנוע: כי אך- שמים אל תעש עמדי או מפניך לא אפחד: כי כפך מעלי הרחק ואימתך אל תבעתני: כי וקרא ואנכי אענה או אדבר והשיבני: כי פמה לי עונותי וחטאות פשעי וחטאתי חזיעני: כי לפה פניך תסתיר ותחשבני לאויב לך:

אם יפרת ועוד יהלף ויזקתו לא תחרל: אם יקון בארץ שרשו ובעפר ימות זועו: מריח מים יפרח ועשה קציר כמו זמנע: ונבר ימות ויהלש שינוע אדם ואיו: אלו מים מצרים ונהר יחרב ויבש: ואיש שכב ולא יקום ער בלתי שמים לא יקצו ולא יערו משנתם: מי יתן בשאול תצנני תסתירני עד שוב אפק תשיר לי דק ותזכרני: אם ימות נבר ה' יחיה כל ימי צבאי אוהל עד צבא חלופתו: תקרא ואנכי אענה למעשה דידך תכסוף: כי עתה צעדי רתספור לא רתשמור על-דפיאתי: ה'תם בצרור פשעי

אם יפרת ועוד יהלף ויזקתו לא תחרל: אם יקון בארץ שרשו ובעפר ימות זועו: מריח מים יפרח ועשה קציר כמו זמנע: ונבר ימות ויהלש שינוע אדם ואיו: אלו מים מצרים ונהר יחרב ויבש: ואיש שכב ולא יקום ער בלתי שמים לא יקצו ולא יערו משנתם: מי יתן בשאול תצנני תסתירני עד שוב אפק תשיר לי דק ותזכרני: אם ימות נבר ה' יחיה כל ימי צבאי אוהל עד צבא חלופתו: תקרא ואנכי אענה למעשה דידך תכסוף: כי עתה צעדי רתספור לא רתשמור על-דפיאתי: ה'תם בצרור פשעי

ותשפל על עוני: י ואולם ה'ר מקישי נופל יבול וצור יעתק ממקומו: יש לטו קמיה אבנים שחקו מים תשטף ספיחיה עפר ארץ ותקת אנוש האכרת: כ תתקפהו לנצח ויהלך משנה פניו ותשלחהו: יכברו בניו ולא ידע ויצערו ולא יבין למו: ככ אד בשורו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל: י יעז אליפו חתימני טו ויאמר: ה'תכם וענה דעת-רוח וימלא קדים בטנו: ה' הוכח בדבר לא יספון ומלים לא יועיל בס: אף אתה תפר יראה ותנרע שיהא לפני אל: ב' יואלף עונך פיך ותבחר לשון ערומים: י רשועך פיך ולא אני ושפתך יענו- שחלוק: ויוקמו: אשר מנעו לא תחל מהיות ענק: קציר הוא וזקת כמו תשלח קציריה עד וס כנה שס דבר ה'א: וטעם הכרתו למעלה נבין ונכקד כולו קמין מפני שהיא סוף מסוק: אך מנודת כעע הוא: אולי מים מבי ים: ומקום שהכהר בא וינחא מקירו הבא שאלו מן הים: והכהר הבא ממש יחרב ויבש לעולם בן איש שכב ולא יקום: כל נבאי אוהל למינס: תקרא ואנכי אענה תחוכם לא תשמר: איך ממתין על טמאתי מלהפרע: כמו ואכיו שמר את הדבר: ה'מתין שתקיים ובלשון משכה: לא יאמר אדם לחבורו שמר לי כנד אלה פלוגי: ותשפול על עוני: ככתבדת על עוני: ומשומר כדורו כנד ככסף ומרגליות שלא תאכד: ותשפול על עוני: ככתבדת על עוני: ואולם הר כופל: הר הכופל גבהו ויבול ויעשה עמר: ותהא לו תקוה ליהכות ממנו: וכד אשר כעתק ים ממנו: גם הוא יבול: לשון תבואה: או אבכים אשר שחקו מים נעברם עליהם תמיד: תשטוף השטופה ספיחיה של אבן ליהבך לעשר ולכמות בו דבר כאשר ימחו פטיח הקציר שעבר קן יהי הקץ עמר זה ספיחיה לאבן: ותקוה אכוס איה קן: אשר משימית אדה סלה: תתקפהו: תחוק ממנו כ' ותאכסהו בתקפקד ויהלך מן העולם: יכברו יתיו ככידים בכסף וכוהכ: והוא לא ידע: וינערו כ' וימעטו מכל טוב והוא לא יבין: אך כשרו עליו יכאב: קשה רימה למת כחטת כעמר הקוי: כ' בעבה ארץ: ההכס וענה דעתרות: תמוה הוא: וכי מי שהוא חכם וענה ויריס קול כדעת של רוח והכל: סוכח כדבר לא יוכן: להתווכח כדבר שלא תהא לו מהן הנאה: כמו ותהי לו סכנת: י וקמו וסכן בס: יהכס בס: אף אתה: כל סכן אתה שחכס מאד אתה תפר יראה: במרכבת דברך: י ותנרע שחיה: כמו כי ונרע כעטי מים: וכמו ותנרע אלך כחיה: כי יאלף עונך ויערך הרע את יסין לדבר כדברים סלה: והיס לך לבחר לשון ערומים: ודש'עך פיך ולא קבי: ווא סוף שאלתי:

אם יפרת ועוד יהלף ויזקתו לא תחרל: אם יקון בארץ שרשו ובעפר ימות זועו: מריח מים יפרח ועשה קציר כמו זמנע: ונבר ימות ויהלש שינוע אדם ואיו: אלו מים מצרים ונהר יחרב ויבש: ואיש שכב ולא יקום ער בלתי שמים לא יקצו ולא יערו משנתם: מי יתן בשאול תצנני תסתירני עד שוב אפק תשיר לי דק ותזכרני: אם ימות נבר ה' יחיה כל ימי צבאי אוהל עד צבא חלופתו: תקרא ואנכי אענה למעשה דידך תכסוף: כי עתה צעדי רתספור לא רתשמור על-דפיאתי: ה'תם בצרור פשעי

בך: ה'רא' שון אדם תולד ולפני כבעורת החוללת: חספור אלוה תשמע ותנרע אלך חכמה: מה ידעת ולא נדע תבין ולא עמנו הוא: גם שבנס ישיש בנר כפיר מאביך ימים: המעט ממך תחומות אל ודבר לא טעמך: מה יקח לבך ומה ידומן עיניך: פי תשיב אל אל דחוק והוצאת מפיך מלון: מה אנוש כיר יזכה וכי יצדק ילוד אשה: פיתן בקר שיו לא יאמן ושמים לא יזכו בעיניו: אף כי נתעב ונאלח איש שתה כפיים עולה: אחוק

הראשון אדם תולד: הכתר אדם תולד: הכ' הואת משמשת לשון תימה לפיכך כקודם כחף ו פתח: ומלעתה הראשון לאדם הכומר מאדמה כולדת שודעת לקיים כל סחמה מנות הבורא: ותנרע: ותנרע מלמעלה למטה לדרת עדיך: ככיר: מרובע ימים מאביך: הענע ממך כחומות: א' אשר כפיו לך הכור עד עתה ימים רכוס: ודברו הטוב אשר לאט עמך: כללעו וזכתי לשוני לאט הכעס: ולשון פעל הוא ולא שם דבר: ולכן הוא ככקד חנו קמין וחניו פתח: יקחך: ולמדך: כמו יערוך כעמר לקחי: ידומון: כמו ידומון: כמה סלמה סמלה: יפמים: ככל השמים: וכו' ינרעו: כל לשון זך הוא נזיר: אף כל ספק: וכאלה: כתאב: ומעורב: וכן כולו ס' יחדיו כאלו: וי' אשר הכמים יג' דו: וי' תולדו פטעס ולא כחדו עוונס מאבות: וזו אשר ראיתי והכני אספה: והוכן י' ראיתי יסודה הודה ולא כוש במעש תמור: ראובן הודה ולא כוש במעשה כלה: ומס היה סכרס: להם לנדרס כנלה הארץ: כשכר זה זכה יהודה למלכות כנחה: ונעלו סניהם מן סמלה סלקס ולא י' גורשו ומן כלה כעונס ומאחר שהודו: ולא עבר זה כעונס: כשכר משה לכרבה סכא יתו כאלו ואל ימות: וזאת ליהודה: דא ולא עבר זה כעונס: ינרעו: כל ימוו הוא מתחולל ומתחולל על הכספתו שמים רועתו: אכל הרשע ש'י' של מחסא'ו וזוה פשעו: כל ימוו הוא מתחולל ומתחולל על הכספתו שמים רועתו: אשר פעל: כל מספר שנים אשר כעכסו לערוך הוא מתחולל ומתחולל לשון אכיות: ולא שמעתי: קול כפדים כזכור: לאמר הגיע עת תשלומי: בשלום: וכשהוא שרו בשלו סלם: או הסודר יבואו: וספיו הוא אל מרב: עתיד הוא אלי חרכ ועויל לבדו ללחם איה יתאבדו כולד: הוא: כלומר מוכסס כ' הוא לכוד: ידע לו באמת כי כזון ומחוק לכוא בירדו: כלומר אלה ועמו יום סתך כמו מן הנהי כידוה: מתקפחו: תקוק החוכתו ומנו ותאכסהו: כמלך עתיד לכידוה: ל' מנאמי דמינו: ויש לשתרבו ס' צאמיות המאכלסות ר'ס כלה: כמו אשכנז: ורופת: שבתורה ופדבריה ימים אשכנז ודיפתוכן כתיס: ודודים: אף כאן לכידור: כמו לכידוד כאותו המלך שהו עתיד לכידור: אש: של ניהנס והוא סכררס: ש'תנכא ככיס עליו כי ערוך מאחולו עתה גם הוא למלך הוכן: לשכרן חילוי זקד יקוד: ודואה ל' פודו יאס יתמלטו: אס לשד'ים אס להכות: ור'ת אליו: ה'ס רן אל כדואה כעונס וקופס: נוהה כ' להכעיסו

שמע לי וזה היות ואספרה: יא אשר חכמים ינידו ולא כחדו מאבותם: יש להם לנדרס נתנה הארץ ולא עבר זה בתוכם: כל י' פירשע הוא מתחולל ומספר שנים נצפני לערוך: קול פחדים באותו בשלום שורד יבואו: נכ לא יאמן שוב מני השך וצפו הוא אל חרב: נדר חוה ללחם איה ודע פי נכון בידו יום השך: כ' יבעתה צד ומצוקה תתקפהו כמלך: ערוך לכידור: כי כ' נטה אל אל דיואל: שדי יתנבר: כי ירוך אלוו בצואר כעבו

הראשון אדם תולד: הכתר אדם תולד: הכ' הואת משמשת לשון תימה לפיכך כקודם כחף ו פתח: ומלעתה הראשון לאדם הכומר מאדמה כולדת שודעת לקיים כל סחמה מנות הבורא: ותנרע: ותנרע מלמעלה למטה לדרת עדיך: ככיר: מרובע ימים מאביך: הענע ממך כחומות: א' אשר כפיו לך הכור עד עתה ימים רכוס: ודברו הטוב אשר לאט עמך: כללעו וזכתי לשוני לאט הכעס: ולשון פעל הוא ולא שם דבר: ולכן הוא ככקד חנו קמין וחניו פתח: יקחך: ולמדך: כמו יערוך כעמר לקחי: ידומון: כמו ידומון: כמה סלמה סמלה: יפמים: ככל השמים: וכו' ינרעו: כל לשון זך הוא נזיר: אף כל ספק: וכאלה: כתאב: ומעורב: וכן כולו ס' יחדיו כאלו: וי' אשר הכמים יג' דו: וי' תולדו פטעס ולא כחדו עוונס מאבות: וזו אשר ראיתי והכני אספה: והוכן י' ראיתי יסודה הודה ולא כוש במעש תמור: ראובן הודה ולא כוש במעשה כלה: ומס היה סכרס: להם לנדרס כנלה הארץ: כשכר זה זכה יהודה למלכות כנחה: ונעלו סניהם מן סמלה סלקס ולא י' גורשו ומן כלה כעונס ומאחר שהודו: ולא עבר זה כעונס: כשכר משה לכרבה סכא יתו כאלו ואל ימות: וזאת ליהודה: דא ולא עבר זה כעונס: ינרעו: כל ימוו הוא מתחולל ומתחולל על הכספתו שמים רועתו: אכל הרשע ש'י' של מחסא'ו וזוה פשעו: כל ימוו הוא מתחולל ומתחולל על הכספתו שמים רועתו: אשר פעל: כל מספר שנים אשר כעכסו לערוך הוא מתחולל ומתחולל לשון אכיות: ולא שמעתי: קול כפדים כזכור: לאמר הגיע עת תשלומי: בשלום: וכשהוא שרו בשלו סלם: או הסודר יבואו: וספיו הוא אל מרב: עתיד הוא אלי חרכ ועויל לבדו ללחם איה יתאבדו כולד: הוא: כלומר מוכסס כ' הוא לכוד: ידע לו באמת כי כזון ומחוק לכוא בירדו: כלומר אלה ועמו יום סתך כמו מן הנהי כידוה: מתקפחו: תקוק החוכתו ומנו ותאכסהו: כמלך עתיד לכידוה: ל' מנאמי דמינו: ויש לשתרבו ס' צאמיות המאכלסות ר'ס כלה: כמו אשכנז: ורופת: שבתורה ופדבריה ימים אשכנז ודיפתוכן כתיס: ודודים: אף כאן לכידור: כמו לכידוד כאותו המלך שהו עתיד לכידור: אש: של ניהנס והוא סכררס: ש'תנכא ככיס עליו כי ערוך מאחולו עתה גם הוא למלך הוכן: לשכרן חילוי זקד יקוד: ודואה ל' פודו יאס יתמלטו: אס לשד'ים אס להכות: ור'ת אליו: ה'ס רן אל כדואה כעונס וקופס: נוהה כ' להכעיסו

אם יפרת ועוד יהלף ויזקתו לא תחרל: אם יקון בארץ שרשו ובעפר ימות זועו: מריח מים יפרח ועשה קציר כמו זמנע: ונבר ימות ויהלש שינוע אדם ואיו: אלו מים מצרים ונהר יחרב ויבש: ואיש שכב ולא יקום ער בלתי שמים לא יקצו ולא יערו משנתם: מי יתן בשאול תצנני תסתירני עד שוב אפק תשיר לי דק ותזכרני: אם ימות נבר ה' יחיה כל ימי צבאי אוהל עד צבא חלופתו: תקרא ואנכי אענה למעשה דידך תכסוף: כי עתה צעדי רתספור לא רתשמור על-דפיאתי: ה'תם בצרור פשעי

ידים יפה אמין ואלם כלם
 תשובו ובאו ואלא אמצה ככם
 חכם ימי עברו וזוהי נתקו
 מורשי לבבי לילה ליום ישמו
 אור קרוב מפני השדך אם אקוה
 שאול ביתי בחשך רפתי יצועי
 לשחת קראתי וכי אתה אמי
 ואחתו לרמה ואיה אפו תקותי
 ותקותי מי שורנהו ברי שאול
 חרדנה אס יחד על עפר נחת
 ויאמר עד אנה ותשמוק קנצו
 למלך תבני ואחר נדברו מדוע

יח

נחשבנו כבהמה נטמינו בעיניכם
 מרף נפשו באפו הלמענד תעוב
 ארץ ויעקב צור ממקומו גם
 אור רשעים ידעך ולא יפה שכיב
 אשן אור חשך באהלו ונרו עליו
 ידעך יצרו צערי אוננו ותשליכהו
 עצתו כי שלחבר שתברנליו
 ועל שבכה יתהלך יאחו בעקם
 פתיחוק עליו צמים טמון בארץ
 חבלו ומלכרתו עלי נתיב סביב
 בעתהו בלהות והפצחו לרגליו
 יתידעב אנו ואיר נכון לצלעו
 יאכל ברי עורו יאכל בדיו בכור
 מות

בת חכמים זאולם כלם אבי אומר לכם תשובו ונבואו כל ולא אמצה ככם כמה שאתם מלענין
 על קבלתי הנה ימי טובתי שהורגלתי בהם עברו וזוהי שזמתי להחריך בטובה בתקו מורשי לבבי
 משחכות שלכי מורשתי שהיה לבי אומר לי לירש טובה לשי דרכי לילה ליום ישמו המולתי אלם
 הופכים לי לילה ליום כי מנרת העוליס לא אסוף כלילה אור קרוב וקצר לי מנתי גרת חשך הלילה
 אור קרוב כאשר יבא השמש יכרה לי שעתה מקרוב האור היום וקצר וחלף לי כמו העיר הזאת קרובה
 כתייטסה מקרוב מהשד וכמו כי רכבת רשעים מקרוב מדשים מקרוב באו אם אקוה שאול
 כמו אם חרובים ימנו בלומר מחסר שאני מקוה שאול ביתי ובחשך שיטחמו יצועי בקבר
 לשחת קראתי אבי אתה להתלונן בו ימים רמים כאילני הוא אבי מאחר שתקיתי זאת היא
 איה אפוא תקותי זאת למה כמשכת זמי שורכה להרבה עדיי ברי שאול מרדכה אונן איכרם
 שסוף לדי שאול שמה יחד על עפר כחת מלוקן לשון ומבן עליהם הדוח
 ומצבה ברדר קסני יוכף תביכו ושתוקן להכין ולפמוע את אשר כדבר כעזרבו בעיניכם
 ובחשבבו בעיניכם טומימים ואף יסוד בתיכם וזולתי טמ כמו טומינים פלישתאני יום מרשים לשון
 טומיכה וטעות הוא בידם שאם כגריסה העיבה שתי מוכין אחד תיסוד ואחד בשמום של רבים
 טורף כפשו חוזר על איוב אך אבי אומר הטורף ומחבל נפשו באפו ונכעשו הלענון בקתך
 ותעוב הדרך ממשפט מדתה ויעתק בור הונר מדעתו ומדעתו גם אבי לשי בעקתך זאת תכה
 ולדורות אור רשעים יקצן ממקומו סביב אמשעמילא יצרו יכוון קרנים בעדי כמו ותשליכהו
 ומעליה ענתו איען אשר לא יתקיים כי טובו אשר שולח ברשת שלחו רגליו לכבוד על הרשת
 ולתפס ועל שבכה יתהלך היא רשת כל שבכה עשוייה כמו רשת והיא קיפא שבראשי הכסוס
 ויאחזבו בעקב פה טמון בארץ תחת רגליו סבלו סבל תודמו אשר ולכד בה ומלפודתו
 וא טמון על כתיבו בשם טומינים תבללכודת עופות בלהות עדים והפניונו לרגליו
 ונפשוהו יחכטוהו על הארץ אובו וכוו לכלעו אשתו ויאכל כדו צורו ויאכל כל שאר דתו
 יד כיו ונכזויו בבור מות עד המות באנו אבי בכור אהבנו ובתקן מהללו מאשתו מכתו
 פה

מות יתק מאהלו מבטחו
 ותצעדוהו למלך בלהות תשפון
 באהלו מבלי לו יורה על טוהו
 נפרית מתחת שרשו ובשו
 וממעלימל קצירו וכרו אבר
 כמי ארץ ולא שם לו על פני חוץ
 יחרפהו מאור אל חשך ומחבל
 נדחיו לא נין לו ולא נכר בעמו
 ואין שרד במטריו על יומו נשמו
 אחרונים וקדמנים אהוו שער
 לא אף אלה משפנות עולוה מקום
 לא ידע אל ויען איוב ויאמר עד אנה תתנון
 נפשי והרבהונו במלים והו עשר
 פעמים חכר לימי לא תבשו תהכרו
 לי ואף אמנם שניתו אתי תלין
 משותתו אם אמנם עליתגדלו
 ותכירו על חרפתי דעו אפוי
 אלוה עותני ומצורו עלי הקוף
 הו אצעק חמס ולא אענה אשוע
 ואין כשפטו ארח נדר ולא

יח

שהיא בטוחה בו מבטחו סלו שהיא בטוחה והיא תעמידהו ויטלחהו לקבר למך השדים
 תשפון היא בהללו אלמנה מנליו שהרימת זקיף יורה על כוהו נפית
 יהד פוהי מן השמים ככל בן הקן בטוון אחרונים תמהו בשומעם מיד אשר נאלו שער
 לא יתכן להיות נעזבת שער באין טעם שער בסין אלף בקין יואינו נהפך לקמן בא בחתא נופך
 פסוקי לש אלה משפנות עול זה אחרתם בענה איוב תונין לשון תונה שער בעמים
 פשר מרשיות יש עד באין תהכרו לו מתכברו לי אתי חלקי אבי הוא הלוקח מכוס על משונתי
 וחף אמנם אתם עול לכרמי ותוכיחו עלי חרפתי מדאם ומוכיחים מרמתי על כנו
 אופק על חמס ולא אענה יבע לשון עקיפה ויבולו לשון מבילם חך זרו לשון
 אכור לככי בטמי לאוהן שדלמי בנותי כאילו הם בניו עוליס ממבוי כנוח אבי בעיני
 בערים וכל טכן בעיני ערים דכקה עממי שאני כחוס מעובי נערו בעור פנימי כל כשתו

אעבור ועל תיבתי השד ישים
 בבורי מעליו הפשיט ויסר עטרתי
 ראשי יתצני סביב וארץ ופסע
 פעץ תקותי ויחר על אפוי
 ויחשבני לו בצריו יתרו יכא
 נדודיו ויסלו עלי דרסם ויהנו סביב
 לאהלי אחי מעלי תרחיק וידעם
 אד זרו ממני חרלו קרובם
 ומדעי שכתונתם ברי כרתם
 ואמהותי לוב תחשבני נכרי הייתי
 בעיניהם לעבדתי קראתי ולא
 יענה כמו פי אתהונו לו והו
 זהה לאשתי ותנתל לבני בטני
 גם עוליס מאסו תי אקומה
 וידברו בני תעבנו כל מתי סורי
 וזה אהבתי נחפזי בעורי
 ובבשרי דבקרה עצמו וארמלטה
 בעור שניו חנני חנני אתם רעי כי
 יד אלוה ננעה בני למתת דרפני
 כמו אל ומבשרי לא תשבעו מי
 יחן אפוי ויפתונו מלי מיתון בספר
 וירקו

שהיא בטוחה בו מבטחו סלו שהיא בטוחה והיא תעמידהו ויטלחהו לקבר למך השדים
 תשפון היא בהללו אלמנה מנליו שהרימת זקיף יורה על כוהו נפית
 יהד פוהי מן השמים ככל בן הקן בטוון אחרונים תמהו בשומעם מיד אשר נאלו שער
 לא יתכן להיות נעזבת שער באין טעם שער בסין אלף בקין יואינו נהפך לקמן בא בחתא נופך
 פסוקי לש אלה משפנות עול זה אחרתם בענה איוב תונין לשון תונה שער בעמים
 פשר מרשיות יש עד באין תהכרו לו מתכברו לי אתי חלקי אבי הוא הלוקח מכוס על משונתי
 וחף אמנם אתם עול לכרמי ותוכיחו עלי חרפתי מדאם ומוכיחים מרמתי על כנו
 אופק על חמס ולא אענה יבע לשון עקיפה ויבולו לשון מבילם חך זרו לשון
 אכור לככי בטמי לאוהן שדלמי בנותי כאילו הם בניו עוליס ממבוי כנוח אבי בעיני
 בערים וכל טכן בעיני ערים דכקה עממי שאני כחוס מעובי נערו בעור פנימי כל כשתו

יחקו: כי בעט ברזל ועפרת לער
 בצור החבון: כי ואני ידעתי גאלי
 חי ואחרון על עפר יקום: כי ואחר
 עור נקפו זאת ומבשרי אחר
 אלוה: כי אשר אני אחזה ליועני
 לא ולא זר כלו כלותי בחקו: כי
 בית אמרו מה נהנה לו ושרש דבר
 נמצא בניו: כי נור לכם מפני חרב
 כי חמה עזרת חרב למען תרעו
 פרוק שדין: כי עבד ידעתי לא שאל
 כי וען צופר הנעמתי ויאמר: כי לכן
 שפתי ישיבני ובעבור חושי בני
 מוסר בלמתי אשמע ורוח מפינותי
 יענני: כי הזאת ידעת מני עד מני

שים אדם על ארץ: כי יורגני
 רשעים מקרוב ושמחת חנף עדי
 רגע: כי אם יעלה לשמים שיאו
 וראשו לעב יגיע: כי כללו לנצח
 יאבד ראוי ואמרו איו: כי בחלום יעוף
 ולא ימצאהו וידר בחזיון לילה:
 יען שזפתו ולא רחוסף ולא עוד
 תשריבו מקומו: כי בניו ירצודו לים
 וברו תשבנה אנו: כי עצמותו מלאו
 עלומו ועמו על עפר תשכב: כי אם
 תמתיק בפיו רעה יחזירנה תחרת
 לשוני: כי יחמל עליה ולא יעוכת
 וימנענה בתוך חבו: כי ילחמו במעיו
 נהפך מרודת פתנים בקרבו: כי חיל
 בלע

היה לקו בשחין ובתלעים חץ מחכיבי סיניו: בעט ברזל יחבון כנור ואחר כך מעבירין את העפרת
 פלוסה לתת לאותיות מראש שחרורית להכירם וכן דרך חוקק אבן: ולא יתבך לפרש עט של עפרת
 שהרי כך הוא אצל האבן: ואני ידעתי גאלי מי: ואז זה חזר למעלה אתם תרדפונו: ואני ידעתי
 גאלי מי: לפרש והוא יתקיים ויעמוד: יקום אחרון על עפר: לאחר שיכלו כל זכוכי עפר הוא
 אחרון יעמוד: ירום יתקיים: ואחר עירו נקטו זאת: והם אינם כותבים לך לגאלי: אלא אחר
 מכת עורי נקטו ונקטו: הקטיטה וסרדיפה הזאת שאמרתי שהיא לי ככוקף: ואתך בעורי כמו
 וכקף סככי היער: ומבשרי אבני רואה משפטם: אלוה: לשון משפט וסורים: כי תאמר מה נרדף
 לו: כמו כי תאמר כלבך שהוא משמש לשון דילמא: כלומר ושתהיו כותבים לבכם לחמול ולומר למה
 נרדענו: ושדש דבר הכמא בו מה הוא: לעולם לא תעלה בלעכס הטובה הזאת: שרש דבר: על
 למה הוא עומד: כי חומה: שאתם מגדילים עון המכיא לידי חרב: למען מדעו ותבינו שוד
 הפורענות הבא על הרשעים ויש אש לחמורת: שדין כתיב כמו שיש דין בעולם כמו שקמתי דבורה כן
 ראיתי בתחומי: בעצבה צופר: סעיף ישיבני: מחשבותי ישיבני מענה לפי: ובעבור שאבני חס
 ושותק ושומתי בני שתיקותי ישיבני: סעיף לעבות אחי שומע ממך יוסורי כלומתי שאתה מכלמיני: ועל
 כן דבר רוח וענני מכימי להשיבך: חושי: שתיקותי כמו עת לחשות: הזאת: תימה: הודיע
 אתה מודה המהלכת על עני כל הדורות מני עד: כי רכנת רשעים: כל ימי היותה מקרוב באה ולא
 לאורך ימים עומדת: ושמת חקך עלי רגע: מועט תפלה: שיאז נובה: כוללו: גלל של ריבי:
 ולא יתאווה וידעו: שזכרו: ראיתו: הדלים ירצנו בכיו: על אכסו סולם כאמר מענה זו: שהיו
 גולפים ואכזריים לעניים: וידו השיביו: חוס כעיו: אבן: כח אכסו: עצמותיו מלאו: כח
 עלומיו: ומעו על עפר ושכב אותו כח: עלומיו: בערותו: ועשו יעבד: כי ימות פתחם עם כחו:
 יש אש תמתיק כן וסמתי של רשע אם תמתיק בפיו רעה ואינו רואה לה עתה שמה שחמול: וכחידה תמת
 לשוני: עד בא עינים שתכלום: לחמו במעיו: ביום אידו: הפך למרודת פתנים: סיל: מתון:
 אשמה

בלע ויקאנו מבטנו יורשנו אל:
 ראש פתנים ינק תהרדו לשון
 אפעה: כי אל ירא בבלנות נהרי נחלו
 אבש וחמאה: כי משיב יע ולא יבלע
 כחיל תמורתו ולא יעלם:
 רצץ עוב דלים בית נול ולא יבנהו:
 כי לא ידע שלו בבטנו בחמודו
 לא ימלט: כי אין שריד לאכלו על
 ימור וי לא יחיל טובו:
 ספקו יצר לו בליד עמל תבואנו:
 כי יחיל למלא בטנו ישלח בו חרון
 אפז ומטר עלימו בלחמו:

כללות כהרו נחלי: בן ערוך שמתקין בדבש וחמאה: משיב: הנוגל סגול: כי י
 בחול תמורתו: באשר תהיה תמורתו לחיל: ככסיס גדולים אז יבאסו חמרון: ולא יעלום בו: וכן
 יעלום: וכן יעלון שלשון מתחלפות: כי רנן עוב דלים: לאמר שרנן עוב דלים ונטרד מן העולם
 והלך לו: זכס חוזרים וזכבים ממנו גולום: כי רנן: כשרינן כמו כי יהיה להם דבר בא אלי כשיהיה
 להם: כי לא ידע את בטנו מעולם פליו: בטכו אמור לו חמוד: גול וסבא למלאכי: ועל כן בחמודו
 בבשר יופי חמדו: לא ימלט כניכא פוסת והולך: דומה לו וממם כעס חמודו: אין שריד לאוכלו:
 לא שיר ממאכלו לחלק לעניים: על כן לא ימיל טובו: לא יבלת: כמו סילו דכיו: ובאכסו סולם
 מדבר שהיה עיניהם גרה באורחים: כי כן העד יחוקאל על הדגס באין שבעת לחם וזומר: וידיעני
 ואכיון לא החוקו: ודבותכו סירכו אין שריד לאכלו: לא השרה תלמודי חכמים על שלחכו: כמו
 ובשרים אשר ה' קורא: במלאות סקו: בהתמלאות באות לכו דיי אגד לו: תבוא פליו צרה:
 ספקו: לשון דיי כדמתרגמינן כדספקו גמליא: ומנא להם: היסכקון: כל יד עמל הבואכו:
 תחוק עליו ותבוא יד עניים: יהי למלא בטכו: ישלח גם חרון אפו: שליחות חרון אפו יהי למלא
 בטכו: ואין זה לשון קללה: אלא לשון כבואה ועתיד: וימטר עלימו הקצה: בלחמו: בועף
 מלחמתי: פחים: אש ובשרית כענין ס' וה' המטיר על כדום וגומר תהלפתו: חיים שתרוק הקסת
 יחלטו את גופו לעבור מעבר אל עבר: לא כמו תהלפתו קסת כחוש: שלף השולק עליו את הכסף:
 וינא: הכסף מנוה: מתוך תערה: וכדק: פלכ' דורש: כמו זלמען היות לה ברק שורכר:
 ממורדתו של בסק והלך: ומשם יהיו אלים ועמד על הרשע: לפסוליו: לנודק מנפוני בכוי: ככסו: כו
 לו: אש של ניכס: ייע שריד באהלו: כל הפרשה כולה באכסו סולם: ירע שריד באהלו: אפילו
 לוט הנאלט מהם באת רעה לאהלו: זו אשתו שהיתה כניב מלך: כן נמאטי במדרש ר' תחמוא:
 מתקוממה: לשון אורב חוקס כגדו: יג' לשון גלוח: כגרות: יהיו אכזריותי ונמוכות למשיסה כו
 ולכז: כמו המים המוגרים ארצה: אמרו מאל: האמר עליו מלככי המקום: אמרו לשון זכר:
 מוגרת אמרי האויב: אמרתי: לשון קככה: מוגרת אמרות טהורות: בעצבה איוב: וקהו
 זאת תקחמותיכם: את אשר סריוש ותקעמו עלי זאת תהי לי תכסום מאכסם: שאולכי: ככלונו:
 ג' נאכני

גד יברח מנשק ברזל תחלפהו קשת
 גחושח: כי שלף ויצא מנוה וברק
 מפרלתו יחלף עליו אמים: כי כל
 חשך טמון לצפוניו תאכלהו אש
 לא נפת רע שריד באהלו: כי ינלו
 שמים עזנו וארץ מתקוממה לו:
 כי יל יבול ביתו נגרות ביום אפו:
 כי זה חלק אדם רשע כאלהים
 ונהלת אמרו מאל:
 כי יען איוב ויאמר: כי שמעו שמעו כא
 בלתי ותהי זאת תנחומי תיכם:
 שאוני ואנכי אדבר ואהרר דברי
 תלעני

הנוגל סגול: כי י
 ככסיס גדולים אז יבאסו חמרון: ולא יעלום בו: וכן
 כשרינן כמו כי יהיה להם דבר בא אלי כשיהיה
 כניכא פוסת והולך: דומה לו וממם כעס חמודו:
 ככסו אמור לו חמוד: גול וסבא למלאכי: ועל כן בחמודו
 ככסו סולם: ירע שריד באהלו: כל הפרשה כולה באכסו סולם: ירע שריד באהלו: אפילו
 ככסו סולם: ירע שריד באהלו: כל הפרשה כולה באכסו סולם: ירע שריד באהלו: אפילו
 ככסו סולם: ירע שריד באהלו: כל הפרשה כולה באכסו סולם: ירע שריד באהלו: אפילו
 ככסו סולם: ירע שריד באהלו: כל הפרשה כולה באכסו סולם: ירע שריד באהלו: אפילו

תלעני האנכילאדם שחי ואם
 מדוע לא תקצר רוחי פניאלי
 והשני וישוידעל פה ואם
 זכרת ונכחתי ואחז בשריו פלצות
 מדוע רשעים יחיו עתקי גם
 צדקו חלו ורעם נכון לפניהם
 עמם צאצאיהם לעניהם בתיהם
 שלום מפחד ולא שבט אלוהיה
 עליהם שורן עבר ולא יעל
 תפלט פרתו ולא תשכל ושלח
 כצאן עויליהם ולרעהם ירדונו
 וישאו בתף וכנור וישמחו לקול

עובד ויבלו בטוב ימותם זכרון
 שאל יתנו ויאמר לאל סוה
 מפני דעת דרכך לא הפננו
 מה שר בייבערנו מדע ועול ב
 נפגענו הן לא בידם טובם
 עצת רשעים רחקה מני כמה
 נירשעים ירד ויבא עלינו ארם
 חבלים חלק כאפו והיו בתוכן
 לפני רוח ובסוף נכחו סופה
 ייאלוה יצפן לבניו אינו ישלם אלון
 וירע יראו עינו כידו ומחמת
 שריו ישתח ויהי בי מה חפצו בביתו
 אחריו

אחריו ומספר חדשו חצו
 כן הלאל ולמד דעת והוא רמים
 ישפוט זה ימות בעצם תמו כלו
 של אנו שליו יד ענינו מלאו הלב
 ומח עצמותיו ישקה וזה ימות
 בנפש מרה ולא אכל בטובה
 יחד על עפר ישכנו ורמה תכסה
 עליהם הן ידעתי מה שכחותיכם
 ומומות עלי תהמסו כי תאמרו
 איה בית ידני ואיה אהל ישכנות
 רשעים הלא שאלתם עובדי

דרך ואותותם לא תנפרו ופילוס
 איד יחשך דע ליום עברות יובר
 למי יגיד על פניו דרכו והוא עשה מי
 ישלם לו והוא לקברות יובר
 ועל גדיש ישקוד מתקן לרוב
 נהל ואחריו פל אדם ימשוך ולפניו
 אין מספר לך ואך תנחמוני הבל
 והשיבותיכם נשאר בעל ושבט
 ויען אליפו התמנו יאמר הלאל
 יספן דבר פניסכו עלי כו משכיל
 יהפפן לשדי כי הצדקואם בצעפיו

הוא שאמרתי לכם פנו אלי והשמו
 דעת מה היא המדה הזאת וכוש רמים ישפוט
 ונפרע מהם כמו וכלא יכבה דרך כרמים
 דעת פלוזר ארי נריך ללמדו דעת לשפוט אמת
 רמים כנבהו וכנוללו ויאביו חש לרקדק זה שמענו ולא הראשון
 צבוראה שלימתו לא חסר שלאכין כמו שאכין עעוכיו מלאו חלב
 ובבית הבד בוכרים בומים יחד ושומן מהפעל ומתאסף לתוכו כד שיהא מוכן כששכרו בצית הבד
 ואותו כלי שביבין אותו בדי להיאסף שומו לתוכו בקרא מעטין אף כחן חלבו ולחלוטו ושומנו בקרא
 פענוים וזה ימית בנפש מרה הנימים והקדושים אלו ירע מיד מהם ויהי על עפר ישכרו
 ולאחר מוחן און ביכר לברוות מי הרע מי העוב כי כזה כן זה יחד על עפר ישכרו
 מחשבותיכם והמזמות אשר עליו תמוסו מריעו לחשוב אמם כי בשביל הרעה אשר באתני אתם
 אומרם ראו איה ביתו של זה שהיה כדב ויהי אהל ומשכנות שר רשעים כלומר כמוהו כמו הם
 ברשעו אבד ביתו הלא שאלתם וכו כל זה אהם מושלום עליו משלום ואמות אשר הודיעו אתכם
 לא תנכרום משום על לכן כמו ויתנכר אליהם כי אמרו לכם אשר ליום איד וימשך רע הרשע מונע
 וימשך מרעה ושמו ליום הקבוע לאידו כמו אשר חשכתי לכם בר הנכבשנים והשפתיים להודיעם
 על ונס קרב ונחממה ינו ניד על פניו דרכו ולא יראו מחוכו כמה הוא כשנב זה הקהה שפשה
 ומו ישלם לו ונמול הכעו מי ושלם לו והוא לקברות יובר ופשו יוכל לקרר ועל גדיש ישקוד
 כשהוא קבר בשדות אבל הגדישום דגבי כלשטם בלעז ולעכוין און מספר למשכבים לאו דרך
 כל אלה מוומות תחטבו עליו ואך תנחמוני הבל מאשר ששכבותיכם כשאר מעל כשכחו ואכרו
 מכם תשובות החכמה ותש ביתי ולא כשאר נדבכם אלף תשובותיכם כשאר מעל שם דבר הוא לכך בקדק כולו
 יצח ובעמו מלעול פס בועבה ארופו הלאל יוסכן נבר להנורק ולהפאה הינו יושב נבר
 ויהכה כאשר ולמד דעת על הכויות ומחמה יסכן הראשון לשון הכיים כמו ותהי לו בוכת והשני
 לשון למוד כמו הקסכן הסכמתי וגם הראשון ימכן להיות כפתר לשון למוד הטובות היוכר
 ולברכו ליל גבר כאשר ולמד השכל הפסן לשדו כמו כי מה חסמו בכיות אחריו ההכאה
 וטמם לו אם תבדוק מעטך בהעונתך לעניו ישיב עמך לתובס בדברך ואם כנע מוחן לו

דיקונו עיני
 רופע סלבס
 מוטטט על קוטט
 טעטט טעטט
 קוטטט טעטט
 טעטט טעטט
 טעטט טעטט

כב

ויהי
 ויהי

מטות
 טעטטט
 טעטטט
 טעטטט
 טעטטט
 טעטטט
 טעטטט

האכלו לאלס פחיה
 לא תקנור רוחי לצעוק מכרה לי פנו אלי לשמוע
 מדעו להשיב אם זכרתי דבר שאט רובה לומר מדוע רשעים יחיו וככהלתו שאט ראה
 רשעי דור המבול עתקי גם נכרו חיל שלום מפתח שלא היו מוקין שלטן כהן שרלו עבר
 את הקבכה ולא יגעלי לא יורה בה זרע פסולת שהיא חזר ופלט מניסה כלל הירון כל לטק
 האפלה פלטה היא וכן בלשון מפכה מגעילך ברחסון זכך כי שם כנעל מן גבורים פלטה
 משימתו והיה כאלו לא כמשח בשמן שהיו דגילך למשוח מביט עוד כדו שהיא חלק ועתה ליק את הרומח
 והמכות המכה בו והוא כמו שמים משח מן תפלט פרתו בעת את וולדה ולא תשכל כלל
 יעת יסלחו כפון עויליהם ונמר בעת לידתו היה הולך ומרקד מיד ואם פונע ביווק כלתם אז
 והייתה אומרת לו אמו הבא לי מספרים ואחתוך סרך בהגדת בראשית לך והלויק לי את הכר
 יע בראשית ככה ישאיו היו כשאין קול בשיר בתוך וכיכור עונם איבת אלף לשון שחוק על שם
 ה העונות אשביאמטו כלעז כש וברצע שאל יחתו בשמיע יוס אותו היה מת לשי טענה בכמה
 פו כלל יוסרוין יחתו ירדו וכתרגום כחיתו מה כעיל מה הכאה יש לנו כי כנעבנו
 יו אן אנו גריכון לו אפילו לטיות נשים כי אל ועלה מן הארץ הן לא בידם טובם כתיבה וכו
 און כל טובם בידם ועגת רשעים רחקה ממני איוב היה מסביר כעמנו שראה איתם ולא כמכה
 א עמהם ככה כר רשעים ירעך למעלה הוא חוזר למה רשעים יחיו כמה מרדך זמן זה
 וזר ומקלם כר רשעים ירעך ונמר חבלים גורל הראוי להם אלוה יצפן לכוני אוכזים
 כתיבה וכי אדם הוא סכן זה רשעים כל ימיו ויהא כולם ימות בשלום ואינו רשעו ונתן הקבל
 לכוני לקנות להם ישלם אלו ירע שבח הוא להקפה שלם לרשע עצמו נחולו ויבן שהרשעים
 ה לגעות יראו עיניו כידו שכרו ואינו יכול למצוא לו דמון כתורה כי אם לשי עכן העמוק כראת
 כס וכן הרב לא מצא לו דמיון כו מה חפצו בטימו אחריו ומספר חדשו חצו כי מה הוא
 קוטט קל'ר כלעז ומסן ככיותו לאשר מוחו לראב כחיו כסודכות העתידים לבל עליהם
 אחיו שמשפר עלו ככננו וכלו לפנו הקעה שהקטום הקוקס והיו ישנו מים ונפרים שנה זאה

תמס דרכיך המיראתך ויחידך
 יבוא עמך כמשפטו הלא רעתך
 רבה ואין קץ לעונותיך כי תחבל
 אהיך הנס ובנה ערומים תפשט
 ולא מים עף תשקה ומרעב תמנע
 לחם ואיש זרוע לו הארץ ונשוא
 פנים ישב בה אל מנות שלחת
 דיקם וזרעות יתמים דבא על
 פן סבוכותיך פחים ויחלך פחד
 פתאום או השך לא תראה
 ושפעת מים תכסף הלא אלה
 גבה שמים וראה ראש פוכבים כר
 רמו ואמרת מה ידע אל הבער
 ערפל ושפוט עבים סתר לו
 ולא יראה והיו שמים יתהלך

הארה עולם תשמור אשר דרכי
 כתי און
 אשר קמטו ולא עת נהר וצק
 יסודם האמרים לאל סור ממנו
 ומה יפעל שדי רמו והוא מלא
 בתיהם טוב ועצת רשעים ותקוה
 מני יראו צדיקים וישמחו ונקי
 ולענ למו אם לא נכהד קימנו
 ויתרם אכלה אש הסכן נה
 עמו ושלם בהם תבואתך טובת
 כל בכך אם תשוב עד שדי
 תבנה תרחיק עולה מאהלך
 ושית על עפר בצר ובצור נהלים
 אופיר והיה שדי בצרף וכסף
 תעפות

כג

הועפות לך כי ברא על שדי
 תתענ ותשא אל אלוה פניך
 תעתיר אליו וישמעך ונרדך
 תשלם והנור אמר ויקם לך
 ועל דרכיך ננה אור כי ביה שפלו
 ותאמר נה ושה עינים וישע
 ימלט אינקי ונמלט כבר כפק
 כי יען איוב ואמר גם היום
 מרו שיחי ידי בברה על אנהתי
 מיות דעתו ואמצאחו אבוא עד
 תכונתו אערכה לפניו משפט
 ופי אמלא תוכחות אדעה מלים

יענני ואבנה מה יאמר לי
 תכרב כתי ריב עמדי לא אף הוא
 ישם בני שם ושר נוכח עמו
 ואפלט לנצח משפטי הן קדם
 אהלך ואנני ואהור ולא אבין לו
 שמה בעשתו ולא אחזקת ימן
 ולא אראה כי ידע דרך עמדי
 בהנני כותב אצא באשרו אחות
 דנלי דרבו שמרתי ולא אט מצות
 שפתיו ולא אמש מהקי צפנתיו
 אמריופיו והוא באהד ומי ישיבנו
 ונפשו אותה ויעש כי ישרים הקי
 ובתנה

Handwritten marginal notes in Hebrew script, including phrases like 'וישם בני שם' and 'ואפלט לנצח משפטי'.

אם תמס דרכיך המיראתך ויחידך
 כי רעתך רכה ואיש זרוע לו הארץ
 ראוי להמקיים ושכ בה יאריך בה כמו ותשכו בקדש
 עיניך וכטמוך בכך לאמר הלא אלוה נוכח שמים
 כי רמו כמו וראה עניי שטכוף מעכה הממושי
 וכשניל כך אמרת מה ידע ה כמעשה הסך
 הכה עבים סתר לפסיו ולא יוכל לראות וחונ שמים יתהלך
 עונל מחונת שמים כמו וכמחונה יתארהו קימטש
 תשמור שמרת כלבך לזכור מה כתיית בהם
 או גפרית ואש של סדום הונק ניסודם ואם לא ככהד יקומם
 קימכו כמו קימחו של אותו הדוד כמו ביתאל ימכאכו
 אכלה אש כרותחין כדמו רכי תכחמוא דרש שהיו בעלי קומה
 רותחין מלמעלה והיו יתרים ק מה יתרה שלהם
 ולא תסדר בהם בדכרים האלה תבוארך טובה
 תשוב אליו תשא על הארץ חונק ונוכרים
 יהיה לך אוסף כתיית אופיר היא תגולת מלכים
 וסיה שדי כנדיך אם שדו זה קדש תמהני על פתריכו
 ואת היית בע כרוי ועל ידי נורד כדוככו מן המקראות חסרים
 ושית על עפר כגר כלומר הון עתק תהא ככבר ולפי העניין כן פתרונו סהרי סופו מכיחו וכסף
 מועפות

מועפות לך למין חוסן כמו ומועפות דאם לו ותשא אל אלוה פניך
 ברכיך הימנו וכדריך תשלם מוכסח אתה שרכו קרבנות תשלמו כדריך
 ויקום לך כי השטלו ותאמר גוה אלס רואך משלל תל ור בהבטחה להנכחו ונהה
 שיוכס בצרה הבאה בעיניו וישע אלוה בידך ובתפלתך ימלט או נקי
 אין סכוד יבן זלרוכוס או סכר אין סכר חסן כלה להס שכירות
 במחלוקת אחת זקף על פי שהן שתי עיבות מערשין כן
 שיע: לשון אחר שמעתי שהיו אמרים מפי רבי יעקב שהוא לשון ארס
 זהווד יתירה בתורה כמו הושבי באמרים: אבל לא שמעתי מפי הרב
 בלהתכחחון הללו מרו שיחי במקומו עימד כי אין תכחוס בדכרים
 מקיסס יותר מאבחתו שאיני קינול וזועק לפי מכותי ואמבארו
 משפט: הוספת דברים: לא ישים בי אך לא ישים בי אך הרוב
 ולא תסומת עלילות: גם במקום ריבוי הושר כושר מעלית
 לפכיו נוכח מוכח וסס אפלטס לכנס כי לא ימנא בי עין
 נתן ידעתי וימור קדם מורח שפא קדמה מורחה אחר רוערכי
 במנא המערב אחר ריו של עולם שפאל בשון כעש תו כשבראו
 שפאלנו סס אמו תגרנס של אדסה ותדע שהטעם תתק האלף
 טעמו מלרע תחת החית יעטוק ימין כיסה פכי הדרוס כסכו
 צודי מהו לפיכך איכו בא לריב עמדי בהכחי אשר כוהם אכא
 באענלו כמו אס תוכח אמודי כוון אשרוי ולא אט כי רצול
 פוך וימר מחקי מוכחי הייתי זריו לפני אמרי פי כמו לחס
 בעולם וידע דעתן ומחשבתן של ברי דת ומה יש להם
 יעש: כי יסלים חוקי ידעתי כי לא ישיב ידו עד אשר ישלים
 פו כהרה רבות עשא על כן שאינו גומל לדם כפי דרכיו
 מועפות

וכהנה רבות עמו: יו על כן מפניו
אפהל את בנין ואפחד ממנו: יו ואל
הרך לבי ושדו הבחילני: יו בילא
נצמתי מפני חשך ומפני כסה אפל:
יב מדוע משדו לא
נצפנו עתים וידעו לא חזו ימיו: יב
נבולת ישנו עדר גזלו וירעו: יב המור
יתן צמם ינהגו יחבלו שור אלמנה: יב
יטו אבינים מדרך יחד הבאו עניו
ארץ: יב הן פראים במדבר יצאו

כר

בפעלם משחרי לטרף ערבדי לו
לחם לנערים: יב כשרה בליל
יקצרו וזכרם רשעו לקטו:
יג ערום ילינו מבלי לבוש ואין כסות
בקרה: יג מזרם הרים ורטבו ומבלי
מחסה חקרו צור: יג יגולו משדו
יתום ועל עני יחבלו: יג ערום
יהלכו בלי לבוש ורעבים נשאו
עמר: יג בן שורתם יצהירו יקבים
דרכו ויצמאו: יג מעור מתים וינאקו

ומונו: כי לא נצמתי מפני חשך. באות אפי כהבל. כי לא נצמתי לחלוקות ונצמתי קבר מפני חשך
הוא הכא עלי. וכי לא כחה מפני את האופל הזה עד מותי. ומפני כחה אופל. על כי לא שרדאש
הסקוק חזר. מדוע משדו לא נצפנו עתים. קבלה הוא זה. למה לא נצפנו עתים ומי האדם מן
הקנה שלא ידעיוס מות האדם. שוא לא ימהר טורענות ויקדמנו יום מות ויודענו לא חזו. מיום
האדם. כמו חדש ימים. ומתרגמי ערוך בעידן. ומדוע ודענו ווא חזו של הקנה אינן יכולין לראות
סוף דרכו ומודעותו. ימיו. זו היא דרך שכה בימיו. כמו לא ישרף לבני מימיו. וזה הן מודות
התמוהות: נבולת ישנו. אותן שדרכן להשיג נבולות שהן קוין שדות כנגד שדות אחרים ובלילה
הם מרבים נבולותם שסיו עושים גדריהם בלילה. בתוך מחוס סביביהם. וזהו משיג. דמתרגומין
ג משכה. שהיו משכים הנבול. ועדר גזלו וירעו לעצמן. וחמור יתומים וכהנו. ועשוין כל רעות
ד האמורות בענין. סוף דבר ואלוה לא ישים תפלה. להודיעם עונם ולהמנאם גמולם: יח חובלו
עבו ארץ. מפני שיראים מהם. ואומר הן הפראים שהן לימודי מדבר לארוב את עובדים. ינאו
בפעלם. ינאו למלאכתן. ומה היא הפעולה. משחרי לטרף יבקשים לטרף. ערבה לו לחם
לבערים. למשרתיו וכעדיו של רשע הערבה והמדבר. הווה לו לחם לברכה. שמש הוא חוטף
ואוכל וגזול מה שהם אוכלים. לבערים הם הפולכים אתו לגזול. כמו יק אשר אכלו הבערים בשדה
של אחרים. בלילו. יכולו. יקרהו לגזול. וכרם רשע ילקטו. וכרמים של אחרים. הרשעים
האילו נוטלים פריים. ילקטו אשפירימנט. כוטלים לקט שכהם. לקט לשון נחם פרי כמו בתחילת
ז עלות הלקט. טימות תרנס ויכתן. זכן יסד רבי אלעזר. לקט מארבה: ערום יליכו. הם מליכים
את העניים. מבלי לבוש. שנטלו כסוין. מזרם. הוורד מן הרים: ירטבו. ויתלחחו אותן
הערומים. לפי שמבלי אין מחסה. כיסוי להקשות בו. חקרו צור. כחבלים ככיקוי הסלעים. ונס
שם הורס יורד ומקלח עליהם ורועבת. רעוב. תרגום של לח. וכל מי שאיכו מעונב קרוי לח.
ח מייסעא: יתום. ויכתת היתום. מקום מובא מאכלו ומזונותיו. כמו וסוד מלכס עינקי: יחבלו
י לשון אם חבול מחבול. וכמו חבול לא חבול: הלכו. הם הלכוהו בלי לבוש. ורעבים כשאו עומר.
ומרעבים כעלו העומרים של לקט. ועוד יפתר. ורעבים. אותם שהיו כושאים עומר לפי שילון
יג גזולים אותם מהם. והיו משארים רעבים. בין שריותם יצהירו. ויעשו שון בעלי ותים. ויקנים
דרכו בעלי כרעם. וינמאו לאחר זמן. לפי שכל הרשעים גזולים מהם: בין שריותם. כמדומה לי
יכ שששון הותים שרות שרות כבית סנד והיכהר זכ ביביהם: מעיר מקים ינאקו. מפיה טוביה של
עיר

ונפש חללים תשועי ואלוה לא
ישים תפלה: יב המה יהיו במרדו
אור לא חפירו דרכו ולא ישבו
בנתיבותיו: יב לאורי יקום רוצח
יקטל עני ואביון ובלילה יהו כננב:
יב ועין נאף שמרה נשף לאמר לא
תשרני עון וסתר פנים ישים:
יב הטר בחשך בתים יומם חתמו למן

מנחה
למטה
למטה
למטה

לא ידעו אורי:
למן צלמות כי יפוד בלחות צלמות
יב קל הוא על פני מים תקלל
חלקתם בארץ לא יפנה דרך
כרמים: יב ציה נס חם יגולו מימי
של שאל חטאו: יב שפחהו רחם
מתקורפה ענה לא יזכר ותשבר
צעץ עולה: יב רעה עקרה לא תלד
ואלמנה

עיר ונאקו מחמת אותן האוכנסן: לא ישים תפלה. להפקיד עליהם. וליקח נקמה. מהם הרשעים
האלה. הם דור המבול. שמרדו באור. כשניל המטר שהים עולה מן הארץ ולא היו נריכים לכלות
לאור יקום. אם היו עומדים ביום הרי הם עובדים דרכים. וכלילה יסיכנכב לחמור כמים.
זכבחה שכהם היה שמור ומחין עד כסף לאמר וגומר. ובסתר ישים פניו לעבור עבירה. שעל כל
אלה היו שסודין דור המבול על הגזל. שכל וממלא הארץ חמם. ועל העריות שכל כי השחית כל
בשר: יומם חתמו למן. אותם שהיו חלשים בהם מעשות ליםטויות היו חותרים בנתיבם בלילה. וכיום
היו מקוברים בכמיהם. לא ידעו אור. לא היו מכירין את האור. ולא הוא עת מהלכס. יב יהא להם
הבקר בלמות. שכיום היו כסגרים ובלילה היו הולכים למשמרותם ולא היו יראים מן המזיקים כלל.
בי יכיר בלחות בלמות. מכיר היה כל אחד שדים המנהילים ולא היה ירא מהם. וכבוקימו פירוס יומם
יחמור למן ביום היו עושים טומאים סיכן תרפו של בית. והיכן גזו של עשור שהיו מעקדין אפרסחון
אכל בפלי כמים עשירום ויודעים הם שכיחםו כבית גזו ובלילה מרשים והולכים שם וחותרים שם:
קל הוא על פני המים. כשהיו הדיוקים כח ומתושלח מוכיחים אותם ואומרים להם שעתיד המבול לבא
עליהם היו אומרים קלים אנו לשוט על המים יש לנו גומא ולדברים קלים לעשות מהם אביית
ולשוט. תקולל חלקתם בארץ. לא יפנה דרך כרמים. היו מקללים את חלקם בארץ לאמר
לא יפנו דרך הטוב כדרכי הדיוקים הרמים ושוכטים ברומן של עולם. כרמים הם גדוקים ופרנסו
הדור. כמו וכתתי לה את כרמיה משם תרגם יוכתן יתפרנסהו. היו מקללים את חלקם בארץ לאמר
לא יפנו דרך הטוב. כשבעים שלא יפנו את דרכם. לשון אחר תקולל חלקתם. מתקלקלת היתה
חלקתם שהיו משחיתים ורעם לבטלה. כמו כי השחית כל בשר. תקולל לשון קלקול. לשון אחר
תקולל חלקתם. הדורות שאחריהם מקללים בהם מי שפרע מדור המבול. כש. לא תקולל חלקתם.
לא יפנה דרך כרמים. לא היו מקבלים מוכחה מן הטובים: ציה נס חום יגולו. מפני רעתם גרמו
להם טכה אחת להשגבות עולם מששה מדרי ורע וקביר וקוד וחם וקין וחורף. מימי שלג. כמו
ומימי שלג גם אותם גזלו מן העולם. לפי ששאל חטאו. יש תיבות חסירות ויין כמו ואכי ככנס ואלוף
עוד הרבה במחברת מנחם בן סרוף: יב חסר רחם אמו. דרש רבי תנחום שהיו דור המבול נוטלים
את בניהם ונותנים לתחתיהם למתום ארובות התהום. ואפילו אמו לא היתה מרפמת עליו. מתקן
דמה. למות ולאכול דמה בשרם. עוד לא יזכר. כשהם אחת כעקרו. וכל הרבה שפיתן להם שמתילה
היה אויב קובל שהרעה מיו ולא ראו כפורענות זו: רעה עקרה לא תלד. כך היה מהנחם כושא
שתי כשים אחת לשמשו ואחת לבנים. זו שצומדת לשמשו משקה כום שיקרין כדי שלא תלד עולמית
ומאכילה תבוקים ומרחיבה ומקטטה כדי שתהא בלה וזו השמדת לבנים מלבישה כנדי אלמנה
אמצעים. וזהו שאמר בעקרה שלא תלד היא רועה ומטיב ואת האלמנה הצומדת לבנים לא יטיב:
מטף

סכניט ימי
למטה
למטה
למטה

ואלמנח לא יטיב כי ומשך אבירים
בלחו יקום ולא יאמין בהיין
פיתן לו לבטח וישען ועניחו על
דרכיהם כי רמו מעט ואיננו
זהמכו ככל יקפצון וכראש שבלת
ימלו כי ואם לא אפוי מי וכיבני
וישם לא אל מלתו עבד יקר ויחסיב
כה ויען בלדד השחי ויאמר כי השמש
ופחד עמו עשה שלום במרומו
יש מספר לגודויו ועל מי לא
יקום אורו כי ומה יצדק אנוש עם
אלוה ומה ילוד אשה כי הן ער
ירח ולא יאהיל וכוכבים לא יזכו
בעיניו כי אף כי אנוש רפה וכך

אדם תולעה

ויען אויב ויאמר כי מה עזרת ללא
לח הושעת ורוע לא עו כי מה
יעצת ללא חכמה ותושיה לרב
הודעת כי את מי הנדת מלון ונשמת
מיצאה ממך כי הרפאים יהוללו
מחחת מים ושכניהם כי ערום שאול
ננדו ואין כסות לא אברון כי ונטה צפון
על תהו תלה ארץ על ברימה
צר מים בעביו ולה נבקע ענן
תחתם כי מהו פני כסה פרשו עליו
עננו כי רק הנעל פני מים עד
תכלית אור עם השך כי עמודי שמים
ירופפו ויתמהו כנערותו כי בלחו
רוע

ומשך סקפה אותן אבירים ככחו לכדועבות ולמחיה מחד ארכס שהאריך להם יקום יום אחד
ולא יאמין בחיין כמו כמים ביום הזה כנקעו כל וגומר ימן לו לבטח עד יום היום וכשעבו
פר רמו מעט כסתלקו מן העולם כמעט רגע והואכו כדכאו וכתמסכו בכל יקפצון כשאר כל
קפ הכפטים וכמלים כעקת קציר וכניר ומסיק שנקפנסו יחד כן תמו ברבע ואם לא איכה כאשר אמרתי
יבא אחד מכם וכוכבי וישים לאל מלתי שאכי מהרהר אחריו לדעת מדותיו שאריך אף לכפטים
ואת אוהביו כמי הוא מיסר ואיכו מוחין כמו שקבל למעלה כי לא כנמתי מנתי חשך ואילו
פ שבולי ישיגו וכל אלה עשו לא הוכו בייסורין כמענה בלדד המשל ועמד עמו כלפי שאמר אערכה
לפניו משפט אמר לו המשל ועמד עמו המשל זה מיכאל ועמד זה ברכיאל כלום אתה
יכול להשיב את אחד מהם עושה שלום במרומו כשהמולות עילים כל אחד כבוד אבי עולה ראשון
לפי שאיכו רואה מה שלפניו לפיכך איכו מתקבל כש לשון אחר עשה שלום במרומו אם ויום
ד בלולין ואין מים שכנין את האש לש ומה יצדק ילוד אשה שאמרת במכני כוהב אבא ולא עדת
עליו שאל לא יאהיל כמו ולא יהל אור וחלף זו באה כמו ולא דוב את כשך חלף יתירתי לשון אשר
לא יאהיל לא יהיה לך כל כשאינו מאיר אין לו כל והראשון בראה ושניהם שמעתי
פ מענה אויב וכפיתו יבאה מן מי סס כך הרוח הזה שיבא משך מי לא ידע זאת
הרפאים ניהכס המרפה את הבריות וחוללו שבעה הללים כלו מתחת מים ושכניהם כעמקי
ו עמקים ונס הוא פרום נגדו לדעת ולראות את כל מה שבטובו ועל בלתי אין כלום ביוסד
כי הם עומדים על חוקן ורועותיו של הקפה דוכס פי בלימה עשור וכמו רכן ומתג עדיו לכלום
פ כך ראיתי מתחתם תחת המים ולא כבקע עכן מעולם שיפלו מימיו ביחד האתון במחנות
פני כפא הכבוד כלו כגון ית אשך סתרו וערשו על הכפא עכנו ודמות על ראשי המיה קייב
חוק חן בלעל קוולטש לשון וכמחנה יתארה ויבנס במול להיות לו חוק נכול עולם לא
פ יעבור הים איתו חונ עד שיכלה אור וחסך ירוטפו כשבראם והקרישם היו דופטיו וגער כסה

לנעהים ובתבניתו מחז רחב
כרוחו שמים שפרה חללה ידו נחש
ברחו כי הן אלה יקצות דרכו ומה
שמך דבר נשמע בו ורעם נבולתו
מי תבונן עבד יקר ויחסיב
כו ויסף אויב שאת משלו ויאמר ויהי
אל חסר משפטי ושרי המר נפשי
כי ברע עור נשמת בי ורוח אלוה
באפיו כי אם תדברנה שפתי עולה
ולשוני אם יהנה רמיה חלילה
לי אם אצדיק אתכם עד אנוע לא
אסיר תמתי מפני כי בצדקתי החוקתי
ולא ארפה לא יחרף לבבי מימי
יהי כרשע איבי ומתקוממו כעור
כי מה תקות חנף כי יבצע פי ישר

אלוה נפשו כי הצעקתו ישמע אל
כי תבוא עליו צרה כי אם על שר
יתענה יקרא אלוה בכל עת כי
אורה אתכם בוד אל אשר עם שר
לא אבחר כי הן אתם כלכם חיותם
ולפה זה הכל מתבלג כי והחלק
אדם רשעו עם אל ונהלר ערצים
משדו יקחו כי אם ירבו בניו למו
חרב וצאצאיו לא ישבעו להם
כי שרודיו במות יקברו ואלמנתו לא
תבבנה כי אם יצבר כעפר כסף
וכחמר יכון מלבוש כי יכון וצדיק
ילבש כסף נקי יחלק כי בנה כעש
ביתו וכספה עשה נצר כי עשור
ישכב ולא יאסף עיניו פקח ואיננו

ועמדו ביוסד ובחוק וימתו עוהה ועולה במקום אחד רגע סוס כמו עורו רגע כקמנו כי
קמטים קמטים כעשו עד שנקו למקום אחד המוכן להם מחז רחב מנחים קרויין רחבים
כרוחו שמים שפרה חללה ידו נחש את פרעה הנקרא כחש כרית
לשון חיל ונרה וכן במקום אלה הלל זאת היא המהבבת רחב מחוללת תכין לשון אחר יסדה
ידו את ליתן כמו גבעות חוללתי קנות דרכו קלות ומועטות לפי שאר גדולות סבו ומה
שמך נשמע בו כמו לשמנה לספר ויוסף עמדו ריעו מעבות כאשר הוכיחם אליהו כי עמדו ולא
עמו עוד כי אל שבעה היא אמת הסיר את משפטי ומכאן דרש רבי יהושע שאהבה עבד
אויב את המקום אין אדם כודר כחיי האלך אלא אם כן אוהב את המלך כי אם אצדיק אתכם אם
אומר שהוא עמכם לחיובי לא אסיר תומתי לא אודה לדכויכם לומר שאיך תם בצדקתי
החוקתי לומר שאני צדיק לא יחרף לבבי אותי מימי מכל דרך תדם שנהגתי בימי על כרחו
יהי כרשע אויבי כי מה תקות חנף כי למה יהיה רשע וגולך מה סופו של רשע הגול וממון כי
ישל כי ישלך המקום את נפשו מעליו לשון של כעלך וכשל הברול אם על שדו יתעבב כפל
פתחיה הוא ככל המתהוות הכפולות שכן דרך הראשונה בהל והשניות בהם כמו הירונן
בסלעים הסוים אם יחרש כבקרים היש בלשוני עולה ואם חכי לא יבין הוות אף כלן הנעמתי
ושמע אל אם על שדו יתעבב שמא יוכל הוא להתעבב ולסמוך על יצועות הקפה ולקרא אלו
בעת נרתו בתמיה אלה אתכם מן המדה שביד אל ודרך אשר עם שדו לא אבחר כמו כי
ידע דרך עמדו כלכם חיותם שזה חלק אדם רשע ולמה זה הכל תהבולו להיות רשעים כי
וחמיים אם ירכו ככור למו חרב ירכו דמות ביוסדו תחלושים עד כי ישמחו אלמנתו במיתתו כי
ולא תבכינה בכה כעש כתולע הנונה חור שאינו ומקיים וכסוכה שפסג נוגר המאכה והכרם כי
שאינה של קיומא על נוגר הכרם שאינו שמה בכל עת זו שמעתי עשיר ושכב ימות בעשך יש

תשינה כמים בלחות לילה ננבתו
טופח: כי ישאחו קדים וילך
וישערהו ממקומו: כי ישרף עליו
ולא יחמול מידו ברוח יברח:
ישקף עלימו כפימו וישקף עליו
מקומו: כי ישרף

כח

כי יש לבסוף מוצא ומקום להוב
זקו: ברור מעפר יקח ואבן יצוק
גרושה יקץ שם להשך ולכל תכלית
הוא חקר אבן אפל וצלמות: פרץ
חלל ימעם נר הששנחים מני דגל
דלו מאנוש נעו: ארץ מפנה צל

לחם ותחתיה נחפר כמו אש
מקום ספיר אבניה ועפרורת חב
לו: נתיב לא ידעו עיט ולא שופתו
עין איה: לא חדרו כחו בני שחץ
לא יערה עליו שחל: בחל מש
שלחידו הפך משרש הרים:
בצורות יארים בקע וכל יקר
ראתה עינו: מבכי נהרות חבש
ותעלמה יצא אור: ותחכמה
מאין תמצא ואי זה מקום בינה
לא ידע אנוש ערפלה תמצא
בארץ החיים: תחום אמר לא

ועשויים שלא יסוף לקבורה: ויפלך עליו המטליך עליו רעה ולא יחמול: מידו של דשע ומחכו
וממקומו ברוח יברח: כן עצתו שהיה מביטו בתחילה: יברח: מעור ידו בשעת כשלונו: כמו
שעשה חרובא להטין: יספק עלימו כפימו: היודעים לפנים ופניה רואים בשדו: כי יש לבסוף
מוצא: גם זה עשעם לדברו הראשון שאמר בדקתו החזקתי: כי למה אהיה דשע אם בשטיל בסוף וחסכה
לכל יש מוצא וסוף: אבל החכמה מאין תבא: זה סוף הפרשה היא יקרה מכל על כן כל מימי בנתו לבו
עליו ללמוד: ומקום: יש להזהב שאשם יוקו ויתכו איתו: ואכן יקו כשופה: מן הכר יקן האומן את
הכחשה: הרי תחילה וסוף יש לכל דבר: שכל העולם יכלה וכל אמר בו: קץ שם המקום מעי
יהיה החשך: שהשמים ממלחו והארץ תבלה: ולכל תכלית דבר הוא חוקר לו: אכן: אשר משש
וצא לו חשך וצלמות אכן מקום מוצא פורענות: כאשר הכונף את דגליו באבן שיש לו בער: כש
קו תהוה ואבני כוהו: דמן עורא התגדרת אכן וגומר: פלך: על מדום ועמורה: בחלי אש וגטרית:
מעט גר: ומקום שהוא כובע ויגור: הכשכום מיכי דגל: אילו אכשי מדום ששיכחו תורת דגלו
אורקים מארנס: שהיו משכיבים האורה במטה ואש היה ארץ ויתר מקטשין דגלו: ואש היה קצר
מאריון אותו: כך מעורש באגדה: דלו: על פריעת כחל זה ומאכזם נעו: ארץ: אשר מובש יבא
לחם: כהפך מוקמה כמו אש: מקום ספיר: היו אבנים: לא ידעו עיט: לא עבר עליהן חיל של
ליטוטין: לא שפמו עין איה: לפי שהוא רואה ויתר משאר עופות: ולכך קרא ראה שהיה עומדת
בבבל ורואה כנולות בארץ ישראל: כך מעורש באגדה: כלומר לא חפרה מדגלים: לא עדה עליו
כדמגדא מנין אשר עבר בין סבירים: דערא: שחל: ושקף: משבעה שעות האריה הם: והקבש
מה עשה בחלומם שלח ידו והפך שמי הדרים מלמעלה למטה: כנורות יאורים בקע: חוזר לתחילת
שכיבו שאמר כי לכל דבר יש מוצא: בצורות בקע למובא היחורים: וכן כל יקר ראית עיבו: מהיכן
וצא למרות: מצכי כהרות חכש: בברואת העולם: בכו כמו וככו יש: חכש: כמו ויחש אש
חמורו: לט: ומעלמה ויבא אור: חלון יש ברקיע ושמו תעלמה משם תולדות השמש לתקופתו
בפרקי דבי אליעזר: כלומר לכל דבר יש מוצא וסוף: דק לבחמה לא מוצא לה אלא מעי ולא סוף
עולמית: והכחשה: תורה: ולא תמצא בארץ החיים: כמו שמוחה אלא כמו שמוחה עימו עליה
הייתה וברענו: תהום אמר לא בייסא: אש תשאלנה לורדי תהום העומקים במוצא מדגליו
במוצא

ביהיא ויס אמראין עמדי: וי לא
יתן סגור תחתיה ול: ושקל כסף
מחירה: לא תסלה בכחם אופיר
בשהם יקר וספיר: לא יערכנה
זהב וזכוכית ותמורתה כל יפו:
ראמות ונכיש לא יזכר ומשך
חכמה מפנינים: לא יערכנה
פטרת כוש בכחם טהור לא תסלה:
והחכמה מאין תבוא ואי זה מקום

בינה: כי ונעלמה מעיני כל דה
ומעף השמים נסתרה: כי אבדון
ומות אמרו באונינו שמענו שמעה:
אלהים הבין דרכה והוא ידע את
מקומה: כי היא לקצות הארץ
יבשתתת כל השמים יראה: כי
לעשות לרוח משקל ומים תבן
במדה: כי בעשתו למטר חק ודוד
לחיו קולות: כי אז ראה ויספרה
הכינה

שכמוצא זהב וכסף: ממקום נסמות הארץ: ואמרו לך לא כי היא: אינו בקי בהדאה: ויס
אמר: וירדי הים למחורה: יאמרו לך לא עמדי חכמה: למה לפי שאינם יכולים לקטותה כשאר
פרקטיא לתת מעושרם כדמיה: ובהגדה הוא אומר שבעת מתן תורה בא השטן לפני הקב"ה ואמר
לו היכן תורה: אבל בן עמרם: בא לו אבל משה: אמר לו היכן תורה אבל יש בא לו אבל יש: אמר
לו היכן עורה: לא בר היא לך אבל בן עמרם: בא לו אבל בן עמרם אמר לו היכן מורה: אבל
תהום: בא לו אבל תהום: אמר ליה היכן תורה: אמר ליה אין עמדי: לך אבל בן עמרם: בא לו
אבל בן עמרם אמר ליה היכן תורה: אבל הקב"ה וזהו שאמר תהום לא בר היא ויס אמר אין עמדי:
לא יתן סגור: זהב סגור: זהו זהב טוב: שבעת שפעתה כל חמויות של זהב כסדרות: כי
לא תסלה: לא תשתבח: לשון סגור לרוב כערכות: המשבחה: לומר חסובה היא בכחם אופיר
וכשהם יקר לא שבה הוא לה: וכן המסולאים בכו: וממורתה לא בכלו פו: זהב טהור: מכהיר
במדגלית: דאמות וגיבש: שמים אבנים טובים שבים הם: ולא יזכר אגלה: פעלת כוש אכן טובה
היא כמו אודם פטרה: כחם: היא קבוצת עדיי לתכשיטי נשים עדיים: וכקראת הקבוצה
בתם כלשון עברי: וכלשון ערבי אלחלי: והוא כוס זהב וחלי בתם: וכן ותעד כומה וחלייתה:
ויש פותרים בתם כתר: ולא כהין: כי לא מינו פעולה כלשון זה: כאשר מינו כלשון כתר
מכחיר כותרת: ומעוף השמים: מלאכים המעופפים: אבדון ומות אמרו המאבדן וממיתין עמנו
עליה אמרו באונינו שמענו שמעה: שהיגע בה ממקויות בו: ויא כאשר באגדה אשר פירשמי למעלה:
שבה שטן לפני המקום אמר לו היכן תורה: אמר ליה וכו והיינו דכתיב אבדון ומות אמרו באונינו
שמענו שמעה: כשכתבה לישראל: אבל חלקים הבין דרכה: והוא ידע את מקומה: שדוע הוא כן
היכן תורה: וגם יסבחה ויאמרו לך כי חלקים הבין דרכה: כשכתב בה וברא את העולם באומותיה
בסדרו: ומשקל יגר כל היצורים כאשר כתוב בסוד ספר יצירה: כי הוא לקצות הארץ יביע כד
בה: היאך יבנם ויכראם: ותחת כל השמים נרכי בריותן ראה בה: לעשות בה משקל לרוח לכל כד
ארץ לפי כחה: וכן המים לפי המדה לפי מה שהיתה הארץ נרכיה להשקותה: יש ארץ נכובה וצריכה
הרבה גשמים: ויש ארץ שאינה נרכיה כל כך: חק: גורם קבוצה: לפי כל ארצות ומיעין וכל
להשקות כל ארץ וארץ: ובעשותו דרך לכל החיים שלא יבאו שני קולות דרך כק אחר: מן ימי
את העולם: אז ראה: ראה אותה: כשכתב בה ובעתה ועשה הכל: ויספרה ספר אופיותיה כעולות
ופטותיה: ראשונה ואחריה ויאמר רכובת: היא אמת: חותמו של הקב"ה: וכן בשאר הדברים: כד
כל דבר ודבר באותיות הללו: וקבל מעורש כבוד ספר יצירה: סכינה: ומכה ליצירה:
אל ג ג ג

לשם צלמה שומע
קוטר קולת ומסקים
לשם צלמה שומע

הכינה ונס חקרה: כי ואמר לאדם
הן יראת אדני היא חכמה וסור
מרע בינה: 7
כט * ויסף איוב שאת משלו ויאמר:
מיותנני כוונה קדם בימי אלה
שמרני: בהלונרו עלי ראשי
לאורו אלה חשך: כאשר הייתי
בימי חרפי בסוד אלה עלי אהלי:
בעוד שדי עמדי סביבותי נערו:
ברחוק הליכי בחמה וצור יצוק עמדי
פלגי שמן: בצאתי שער עלי קרת
ברחוב אכין מושבי: ראוני נערים
ונחבאו וישושים קמו עמרו:
שרים עצרו במלים וכף ישימו
לפיהם: קול נגידים נחבאו ושונים

כט

לחכם דבקה: כן אויב שמערת
ותאשרני ועין ראתה ותעורני: כי ביה
אמלטני משועויהום ולא עור לו:
ברכת אובד עלי תבא ולב אלמנת
ארכן: צדק לבשתי וולבשתי
במעיל וצניף משפטי: עינים
הייתי לעור ורגלים לפפה אני:
אב אנכי לאבוינים ורב לא ידעתי
אחקרהו: ואשבחה מתלעות
עול ומשניו אשליך טרף: ואמר
עם קני אנוע וכחול ארבה ימים:
שרש פתוח אלו במסול ילון
בקצירי: כבודי חדש עמדי וקשת
בידי תחלוק: כן לו שמעו ויהלו
וידמו למן עצתו: כי אחרי דברי לא
ישנו

ישנו ועלימו תסף מלתו: כי ויהלו
במטר לו ופיהם פערו למקוש:
אשהק אלהם לא יאמינו ואור פני
לא יפילון: כי אבחר דרכם ואשב
ראש ואשבון כמלך בנגוד כאשר
אבלים נחם: ועל גרמי כחונ
ועתה שחקו עלי צעירים מפני
לימים אשר מאסתי אבותם לשית
עם ללבי צאני: גם פת יריהם
לפה לי עלימו אבד פלה: בחסד
ובכפן נלמוד הערקים ציה אמש
שואה ומשאה: הקטפים מלוח
עליו שיחושרתמים לחמם:

מן בירשו ויעו עלימו כנבב:
בערוז נחלים לשכן הדי עפר וכפים:
בין שוחים ינהקו תחרת חרול
יספחו: בני נבל גם בני בלו שם
נכבאו מן הארץ: ועתה ננייתם
היית ואהי להם למלח: תעבוני
רחקו מני ומפני לא חשכו רק: כי
ותר פתח ויעגני ורסן מפני שלחו:
י על ימין פרחת קומו ורגלו שלחו
ויסלו עלי ארהות אידם: ינתחו
נתיבתי להותי עורול לא עור למן:
י פפרץ רחב יארתו תחרת שאה
דהתגלגלו: יו יהפך עלי בלהות
חרף

Handwritten marginal notes in Hebrew script.

Handwritten marginal notes in Hebrew script.

כפ מבורה חכמה היה כדוי: תסף מלתי לשון כבואה: וכן לא תעוף על בית ושחק: כלומר ככבואה
היו דברי: למלקוט לזמן ארוך היו מדברים: כי רוכב שעויהם שקוקה שהיו תאזינים לסמוע דברי
לא יאמינו שאבי משחק עמהם מפני חשיבותי: ואור פניו ילון: היו יראים להקרב אליו ולזהגים
לכס בני: אבחר דרכם: כל דרכיהם ועצתם אבי הייתי בומר להם שהיו שואלים לי איזה דרך כלך ומה
בעשה: ואשב ראש: אם היו מבוס אבי הייתי מסב בראש סמוכים: גם כה ויהיה למה היה לי:
באותן הימים: רשעים היו ולא תועלת בהם כי פורענות באה על ידם: ועלמיו אבד כלת: זקנה:
בחסר וככסן: היו גלמוד ועורקים ביה: שברו יסין אותן בימיו מקרב כפי אדם ללב: בחשך: אמש
שואה ומשאה: ברואי כל בלעז: הקוטפים מלוח עלי שם: כהותם במדברות: היו קוטפים להם
מלוחים על אילנות היערים ואובלים: מלוחים עשב הוא: ובלשון ארמי קקולין: ובלשון משכה
מלחמים מלוש בלעז: באותה ששיכור העלו מלוחים על שלחנות של הזב: שים: אמן: כמו אסד
הישמים: מן גו: מן קרב עיר היו נדרשין: כפרון כחלים: יש ארץ מלוחה מתבקעת שסם היו
שוככים בחורי העפר: וחורי בקייהם הסלעים: כפיים: תרנום של סלעים: מרוב אפסותו: חרול:
אורטיאם בלעז: היו כאפסים: כמו ונספחו על בית יעקב: כלאוי: בימי מן הארץ שהיו ממפלים:
לשון ככה רוח: כי יתרו פתח: כלומר כחיסתו שניו לבשות: ורסן מפני שלחו: רכבו שהיו
מדוסיים בו לטהור מפני כי אינם יראים מעתה מאבי: על ימוכי עומדים פרחים קטנים כשאר
הדיוטות: שאבי חסוב בעיניהם להכנס מפני: דגלו שלחו: אם המקום כל להם דוחפים אותו ו
סלגה: ויסלרו עלי אורחות אידם: כל דרך כבלה שיש להם לפשוע עושים מלילתן לפני: ואכלו ולא
יוראו: כתמו: כתיבומי הטובה ואין חוששין לם: כתמו: כמו כתבו: וסמך מתקלפת כדדי:
להומו ויעילו: להקטיבי מוסיפין: כפרץ רחב: שנדרה שהכל באים ועוברים שם: כן יאמרו יחד ו
עלי להכלומי: ותחת שואה התגלגלו: כלומר מתגלגלים ובאין בחרם עד שמויעו אכלו להקטיבי
קדי שלם אשמוט מהם: שהפך עלי בלהות שדים: תרדוף: כרוח רעה את כבובתי: רוח כדובה

כי מבורה חכמה היה כדוי: תסף מלתי לשון כבואה: וכן לא תעוף על בית ושחק: כלומר ככבואה
היו דברי: למלקוט לזמן ארוך היו מדברים: כי רוכב שעויהם שקוקה שהיו תאזינים לסמוע דברי
לא יאמינו שאבי משחק עמהם מפני חשיבותי: ואור פניו ילון: היו יראים להקרב אליו ולזהגים
לכס בני: אבחר דרכם: כל דרכיהם ועצתם אבי הייתי בומר להם שהיו שואלים לי איזה דרך כלך ומה
בעשה: ואשב ראש: אם היו מבוס אבי הייתי מסב בראש סמוכים: גם כה ויהיה למה היה לי:
באותן הימים: רשעים היו ולא תועלת בהם כי פורענות באה על ידם: ועלמיו אבד כלת: זקנה:
בחסר וככסן: היו גלמוד ועורקים ביה: שברו יסין אותן בימיו מקרב כפי אדם ללב: בחשך: אמש
שואה ומשאה: ברואי כל בלעז: הקוטפים מלוח עלי שם: כהותם במדברות: היו קוטפים להם
מלוחים על אילנות היערים ואובלים: מלוחים עשב הוא: ובלשון ארמי קקולין: ובלשון משכה
מלחמים מלוש בלעז: באותה ששיכור העלו מלוחים על שלחנות של הזב: שים: אמן: כמו אסד
הישמים: מן גו: מן קרב עיר היו נדרשין: כפרון כחלים: יש ארץ מלוחה מתבקעת שסם היו
שוככים בחורי העפר: וחורי בקייהם הסלעים: כפיים: תרנום של סלעים: מרוב אפסותו: חרול:
אורטיאם בלעז: היו כאפסים: כמו ונספחו על בית יעקב: כלאוי: בימי מן הארץ שהיו ממפלים:
לשון ככה רוח: כי יתרו פתח: כלומר כחיסתו שניו לבשות: ורסן מפני שלחו: רכבו שהיו
מדוסיים בו לטהור מפני כי אינם יראים מעתה מאבי: על ימוכי עומדים פרחים קטנים כשאר
הדיוטות: שאבי חסוב בעיניהם להכנס מפני: דגלו שלחו: אם המקום כל להם דוחפים אותו ו
סלגה: ויסלרו עלי אורחות אידם: כל דרך כבלה שיש להם לפשוע עושים מלילתן לפני: ואכלו ולא
יוראו: כתמו: כתיבומי הטובה ואין חוששין לם: כתמו: כמו כתבו: וסמך מתקלפת כדדי:
להומו ויעילו: להקטיבי מוסיפין: כפרץ רחב: שנדרה שהכל באים ועוברים שם: כן יאמרו יחד ו
עלי להכלומי: ותחת שואה התגלגלו: כלומר מתגלגלים ובאין בחרם עד שמויעו אכלו להקטיבי
קדי שלם אשמוט מהם: שהפך עלי בלהות שדים: תרדוף: כרוח רעה את כבובתי: רוח כדובה

הררף ברוח נדבתי וכעב עברה
 ישעתי ועתה עלי תשתף נפשי
 יאחזוני ימי עני לילה עצמי נקר
 מעלי וערקי לא ישכבון ידבכח
 יתחפש לבוש כפי בתמי יאורני
 הרני לחמר ואחמשל בעפר ואפר
 אשוע אליך ולא תעני עמתי
 ותרבוני כי תחפך לאבור לי בעצם
 ידך תשטמני ותשאני אל רוח
 תרכיבני ותמננני תשוה כיו דעתי
 מות תשיבני ובית מועד לכל חי
 אך לא בעי ושלח יד אם בפרו על כחולה ובריה הלק אלוה

לחן שוע: כס אם לא בכיתי לקשה
 יום ענמה נפשי לאביון פי
 טוב קייתי ויבא רע ואיחלתי לאור
 ויבא אפל: כי מעי רתחו ולא דמו
 קדמני ימי עני: כי קרר דרכי
 בלא הפסקתני בקהל אשוע
 אחייתני לתנים רע לבנות יענה:
 לעורי שחר מעלי ועצמי חרה
 מזהרבו ויהי לאבל כנני וענבי
 לקול נכיסו על כחולה ובריה הלק אלוה

ברית ברתי לעיני ומה איתבונן לא

ע שהיה שורה עלי מתחילה ועתה אל הנטה הזאת תשתך כפשו בלדס שמתקעס רוחו כי
 יאחזוני וכסוף אותי להשתך כפשו ימי עוני שאני בהם כי קר כמו העיני האכזבים ההם
 תקצר פולרי כעצו העולפים מקיין כשרי מעל ענמי ועורקי גידו חין להם מנוחה גיד
 כלשון ערבי עורק כן פי דוכס לשון אחר עורקי רודפי המכריחין אותי יתחפס לבושי
 משתכה לבושי גלד אחר גלד כשאדם פושט את בגדיו ולבוש בגדים אחרים משוכים מראשונים קורא
 אחרם כבדי חופס כמו התחפש ובא כמלחמה ומתרגם אשתוכי כפי כתיבי יאורני שאור ומעבוכ
 בוארו כן יאורני אותו לבוש כל בנימי הורכי לחומר הורכי ולמדתי השקיין הזה ליטב בחומר
 כמו שאמרנו למעלה והוא איש בעתך האפר הורכי לחומר פי השלכני לשון ירה נים שארד
 בו ככנין הוגדל שכח בו והחומר היה להם לחומר ואתמל כדמותי ובהדרג רבי תבחומוא
 אחר רבי ברכיה הרם את המקרא אטי בשלטי לאכרהם בדקתי שקרא ענמו עפר ואפר והוא דכנו
 כרעני דור הטלנה שכתוב בהם והחומר היה להם לחומר עמתי לראות לשעוק ולהבין כמו
 זכפתחו עמדו כל העם ולא עני עוד ותתכונן בי מחשב עלי לשכות את כנעני תשאני אל רום
 שרים ותרכיבני תשושי חלשות ומשנות כח היה ממונתי וממונתי תשויה לשון בקבה
 ועל תשויה עומד ואין ט"ו ו כתיב על משאמי כי יודע סייעי אשר למות תשיבי מקום שהיה
 מועד לכל חי בקבר אך לא בעי וכהשתה היה רגיל השוטט לשלוך יד כמו לבי השדה אש
 כפירי אה שיה שולח פיר שהיא סבר על ברויתו להם שוע היה משפיען תכחומין במקצת
 וכן פירשו רוביניו אין הקנה מכה אומה ומושיבה גדו אלף מביא פיר לו ומשפיעת בחברת שלקם
 כבר ומתמחוק בה הביא פיר לשאר ושיעשע בחברים שאף העיטבי מביא אמון הביא פיר למכרים
 ושעשע באשור הכה אשור כלככון ועוד יתגר להם שוע תעילה ומחובה מועלת בהם
 אם לא בכיתי לקשה ועי יודע ומכיר אם לא הייתי דחמני וזכרה על עיני קשה יום וענמה כפשו
 כי לאכזובים כי על אלה באתי ואת: כי גוב קיייתי ונומר כלומר כי הנמול הזה ראוי לי
 כע ולא דמו אן יוכלו לרדם ולהקרים כלל חמס לא שופתי השוע והכני קודרי תבין וכבות
 לעננה עמוקים בככי כל מיהם: סרה לשון דבר הכהרה ומייבש מפני חום האש כמו במר משום
 א ומזוב ביאר ברית ברתי לעיני פלא להשתכל באשת איש ומה איתבונן על בעולה מה לי להחכק
 בה

מבעל ונהלת שדי ממוזמים:
 הלא איד לעול ונכר לפעלי און:
 הלא הוא יראתי דרכי וכל צעדי
 יספור: אם הלכתי עם שוא
 ותחש על מרמה רגלי: ישקלני
 כמאזני צדק וידע אלוה תמתי:
 אם תטה אשרי מני הדרד ואחר עיני
 הלך לבי ובכפי דבק מאום: אזרעה
 ואחר יאכל וצאצאי ישרשו: אם
 נפתה לבי על אשה ועל פתח רעי
 ארבתני: תטחן לאחר אשתי ועלית
 וברעון אהרין: כי יהיא זמה והיא
 עון פלילים: כי אש היא ער
 אברון תאכל ובכל התבואתו
 תשרשו: אם אמאם משפט עבדי
 ואמתי ברבם עמדו: ומה אעשה

כי יקום אל וכי יפקד מה אשיבנו:
 הלא בבטן עשני עשתי ויכוננו
 ברחם אחר: אם אמנע מהפן
 הליס ועיני אל מנה אכלה: ואכל
 פתי לבריו לא אכל יתום מפנה:
 כי ממעורי נרלי כאב ומבטן ימי
 אנחנה: אם אראה אבר מבלי
 לבוש ואין כפות לאביון: אם לא
 זרכוני חלצו ומנו כבשי יתחמם:
 אם הניפותי על יתום ידי יראת
 בשער עזרתי: כתפי משכמה
 תפול ואזרעי מקנה תשבר: כי בר
 פחד אלי איד יאל ומשאתי לא
 יאכל: אם שמתי והבסרתי
 ולפתם אמרתי מבטרו: כי אם
 אשטח בר רב חילי וכי בנדר מציאת
 ידיו

פה כך היתה סוד דותי פלא לבתי עין אפילו כפניה שיה לחצר ימים תכסא וכמנח כרוך אחרים
 כך מפורס באבות דר כמן ומה חלק וגומר שגמלכי כך הלא חוד לעול לו ראוי ולא לי
 וכבר דוגמת אל תרא ביום אחר ביום נכרו: וכל געדי יספרי ודאה אם הלכתי עם שוא ותחס
 ותמהר כמו אחיטבה כי גזיס: מלוא הוא מוס דבר שחץ ולאף זו כמובה ולא קרי במפורס
 הנדולה וקיא מוגרפת לא תאסיפו אף זו עשיית הייתי ראוי לכא על קללת זם אורעם ואחר
 יאכל ונאנאי ישרשו יעקרו השרשין ועל פתח רעי ארבתני לאשתי יושיב לי גמולי
 תטחן לאחר אשתי רכותיגו פירשיהו לשון משמש כמו וסי עוקן בבית האסור: כי היא זמה
 וירא הייתי אם עשיתי שהיא עון פלילי עון משפט יסורין ראויין לכא על ידו: ובכל תבואתה תשרש
 האש הזאת לכן כמכתי מעשות כשהוא מדבר בלשון עיקור אומר תשרש ובכלשון שרש אומר תשרש
 וכן ישרשו לשון עיקור ישרשו לשון שרש: ומה אעשה ונומר זאת כתיבי אל לבי וכי יפקד אש
 מרכימה אשיבנו ויכוכו ברחם אבי בבטן אמי והוא ברטן אמו הכוכו יורכ אחד:
 אכלם פלא מלאתי תאותה שהיא בליין עינים: כי מעעורי גלגלי הכשרון הזה: כאן המגדלני
 ומלמדני כן למדכי יוסר לבי מעעורי ומכטן אמי אכחה למדה זו: טכחה הוא רחם ובתך
 מוקסה הוא ענס העליון העגול כקכה ועל שהיא עגול כקכה קורא חושי כן כי טפה אלי
 פחד היה בעיני אידו שהוא מביא על הרשעים לכן חלתי מעשות ומשאת ומכבודו
 כסלי: כמו אשר יקוט בעליו תקוטי ומחשתי ועל טבליות על הכבלים הם והכליות ופכיות
 כקרא היחטבה ככל: ולכחם קכבות זהב ואזרות אמרתי מבטחי להקסוק בככ על העינים:
 שם אשקח פירכ טולי לא הייתי כוהה שחם בככי העיניי בעשתי פלא להקדים בו אש אלה

ידי: כי אם אראה אור כי יחל וירח
יקר חולך: ויפת בפתר לבי
ותשקודי לפני: כי גם הוא עון פלילו
כרכה שתי לאל כמעל: כי אם אשמח
בפד משנאי והתעוררתי כי מצאו
דע: ולא נתתי לחטא הפיל שאלי
באלה נפשו: כי אם לא אמרומתי
אהלי מיתן מבשרו לא נשבע:
לכ בחון לא ילון וילתי לא ירח
אפתח: כי אם כפתי כאדם פשעי
לטמון בהבי עוני: כי אם אעריך
המון רבתי וכוונ משפחות יחתני
ואדם לא אצא פתחי: כי מיתן לוי
שמע ליהות וישיעני וספר כתב
איש ריבוי: כי אם לא על שכמי

אשאנו אעדרנו עטרות לוי: כי מספר
צעדו אנדנו כמו נגד אקרבתו:
כי אם עלי אדמתי תזעק ויחד תלמית
יבבון: כי אם כחה אכלתי בלוי כסף
ונפש בעליו הפחתני: תחת חטה
יצא חוח ותחת שערך באשה
תמו דברי אויב: כי אם לא משפט לנפשו
וישבתו שלשת האנשים האלה
מעונות את אויב כי הוא צדיק
בעינו: כי וחר אף אלהוה כד
ברכאל הבונו ממשפחת רם באויב
חרה אפו על צדקו נפשו מאלהים:
ובשל שתרעו חרה אפו על
אשר לא מצאו מענה וירשיעו
את אויב: ואלהוה חפה את אויב

אור כי יחל: חמה בתקופת גבירתה והילה: וירח יקר סולך: מניס וסולך: כמו אור וקרות:
כוסר כריס: ויפת בפתר לבי: לשמש ולירח לאחר אלוהות הם: כשאר אמונות הכדחים ועומדים
לכל נכח השמים: ולא כחתי לחטוא חכי להקביע שוכני ולתנועו מומן: שאין לו עליו כדי להשכינו
ולשאל כולה כפשוטו של שוכני: לא נשבע מתוך שגאה שהיו שוכנים איתי על שהייתי מטריחם בהכנסת
אורחים: לא ירח: לא היו דלתות ביתי פתוחים ומוקפין כי שער מוכחן: או משוכן בקרני וזית
להשבות את האורחים מלכוד: אלא פתוחין לאם דרך לכל כל הבא: בחובי: במחבול:
כי אערון: מתחילה הייתי מכביע המון רכה של רשעים: ועמה אף בין כשדים זה העם לא היה
וחיתם: מיראטי: הן תנו שדי ועכבי: וכאף שיעיד עלי המקום כדן עלי שכתב כי יש וישר וירא
אלהים: גם משה שכתב ספרו וספרו ועוד עלי: כן היה אויב אומר הכה למוות איתי זאת כושרי
שדי ועכבי: לבקש זאת: וספר כתב אש ריבוי: וכאוב גם הוא להתחובב עמו: אשאנו לכתוב את
לוי: ספרו: אעבדנו: אקשרנו לבד עטרות לוי: מספר צעדי אנדנו: לאותו האיש: אם עלי אדמתי
תזעק: על לקע שכחה ופאה ותעשרות שלא הוצאתי מעשרות כראוי: וחסד תלמידי יבכיון:
שמרתינו בשור ובחמור יחדיו בלי כסף לשכור שכרים ולעשקם: דאן זה מצער שכי דכזיב וכרס
הכסף בידך: וכפע כעליה: אדם העובד בה: באשה: כמו באושים: ופה לוורעה שצורים:
ומה טעם תחת חטא: עד כאן הוא חור ומתכבא כמה כבודות ואת אומר תמו דברי אויב: אלא
כך אחר אור: אם לא עשית כן יתמו דברי אויב ואל יהי פתחון פה לומר לפיך בערתי הקדש: כך
דאיתי בפיקתא כפרעה שער מעשר משרם כן מן הפסוקים האלו: מענה אלהוה ממשפחת רם:
אברהם שאל האדם הגדול בענקים זה אברהם: מאלקים יותר מן המקום: וירשיעו את אויב: וס
אחד מן המקראות שתקנו בופרים את לשון הכתוב: וירשיעו כלפי המקום כשתיקומם היה לר
לכמו: אלא שבינה הכתוב: וכן ואל אראם ברעתי: ברעתך הים לו לכתוב: אלא שבינה הכתוב:

ברברים כי זקנים הפה ממנו לימים:
וירא אל הוה: כי אין מענה כפי
שלשת האנשים ויחר אפו:
ויען ואלהוה כד ברכאל הבונו
ויאמר צעיר אני לימים ואתם
ישישים על כן זחלתי ואירא מחות
דעו אתכם: אמרת ימים דברו ולב
שנים ורועו חכמה: אכן רוח היא
באנוש ונשמת שרוי תבינם: לא
רבים יחכמו: זקנים יבינו משפט:

לכן אמרתי שמעה לי אהודה דעו
אף אני: הן החלתי לדברכם און
עד תבינו תיכם עד תחקרון מלון:
ועדיכם אתבינו והנה אין לאויב
מוכיח עונה אמרו מכם: פן
תאמרו מצאנו חכמה אל דפנו לא
איש: ולא ערך אי מלון ובאמריכם
לא אשיבנו: החר לא ענו עוד
דעתיקו מהם מלים: והחלתי בר

וכן הדבה מקומות כספרי ובמסורת הגדולה: מכה המומן: כי זקנים הים ממנו לימים:
באחרים: לכן חל לו עד ששקו הם: ובענה אלהוה זחלתי: ידאטי: אכן רוח היא בלכוס:
והחכמה: ולא על ימים וזקנה אלא רוח המקום היא: ועדיכם אתבונן: התבוננתי בכס:
יראיתי כי אין מוכיח לאויב: פן יאמרו מלכוד הכמה כשתיקומיני: שלא להקביעו עוד: כי אל
ודפנו ולא אים לא היה לכס למעט כבוד המקום נכד: ולא ערך אלו מילין: קבלה היא: און שלא יר
יערך אלו מילין: ובאמריכם לא אשיבנו: לא באותן אמרים שהשיבות לו הייתי משיבו:
העמיקו: יסרו מהן מילין: הכה בטני מלא רוח: דברים להשיבו כמאווה: כיין לא יפתח: כיין
חדש שאיבו כפתח: והוא נופח או באיבות חדשים ומתקעם: אובות: כודות: עשוין קומת
אלים גבוהים: לא אכבה: לא אכבה דברי להחלוש לכבודו: כמו שאמרתי למעלה: וירשיעו את
אויב: זהו כינוי שמנסה את הדיבור כשכלו כבוד: אף מו זאת לא אבשה: כי כפה מלא
אוביכמו: כמעט ושאי: יבלקבימן העולם: ויש פותרים ושאיכו כמו ותשא הארץ מכמו: רוח אל
ששעתי: ואני חוק יותר מן: הן אנו כפוך לאל: כמו ששאל טיך להתנחל למו שלא יכנסך: הן
אני במקומו של הקדש וכשביטלו לכד דבריו: ואכפמי: כפויי: כמו אכף עליו פיקו:

לא ידברו כי עמדו לא ענו עוד:
מענה אף אני חלקי אהודי אף
אני: כי מלתי מלים הציקתני רוח
בטני: הנה בטני כיון לא יפתח
באבות הרשים יבקע: באברה
וירוח לי אפתח שפתי ואענה: לא אל
נא אשא פני איש ואל אדם לא
אכנה: כי לא דעתו אכנה כמעט
ישאני עשני: עשני עשני עשני עשני

ואולם שמענא אויב מלי וכל
דברו האוניה: הנהנא פתחתי פו
דברה לשוני בחבוי: אשר לפני
אמרי ודעת שפתי ברור מלרו:
רוח אל עשתי ונשמת שריתחיינו
אם תוכל השוכני ערכה לפני
התעבה: יהאנ כפוך לאל מחמד
קרצתי גם אני: הנה אומתי לא
תבעתך ואכפי עלך לא יכבדו:
אך אמרת באוני וקול מלון אשמע:

וכן הדבה מקומות כספרי ובמסורת הגדולה: מכה המומן: כי זקנים הים ממנו לימים:
באחרים: לכן חל לו עד ששקו הם: ובענה אלהוה זחלתי: ידאטי: אכן רוח היא בלכוס:
והחכמה: ולא על ימים וזקנה אלא רוח המקום היא: ועדיכם אתבונן: התבוננתי בכס:
יראיתי כי אין מוכיח לאויב: פן יאמרו מלכוד הכמה כשתיקומיני: שלא להקביעו עוד: כי אל
ודפנו ולא אים לא היה לכס למעט כבוד המקום נכד: ולא ערך אלו מילין: קבלה היא: און שלא יר
יערך אלו מילין: ובאמריכם לא אשיבנו: לא באותן אמרים שהשיבות לו הייתי משיבו:
העמיקו: יסרו מהן מילין: הכה בטני מלא רוח: דברים להשיבו כמאווה: כיין לא יפתח: כיין
חדש שאיבו כפתח: והוא נופח או באיבות חדשים ומתקעם: אובות: כודות: עשוין קומת
אלים גבוהים: לא אכבה: לא אכבה דברי להחלוש לכבודו: כמו שאמרתי למעלה: וירשיעו את
אויב: זהו כינוי שמנסה את הדיבור כשכלו כבוד: אף מו זאת לא אבשה: כי כפה מלא
אוביכמו: כמעט ושאי: יבלקבימן העולם: ויש פותרים ושאיכו כמו ותשא הארץ מכמו: רוח אל
ששעתי: ואני חוק יותר מן: הן אנו כפוך לאל: כמו ששאל טיך להתנחל למו שלא יכנסך: הן
אני במקומו של הקדש וכשביטלו לכד דבריו: ואכפמי: כפויי: כמו אכף עליו פיקו:

י וְהִתְמוּ חֵיתוֹ לְדָם וּנְפִשׁוֹ מֵאֵכֶל
 תַּאֲוָה: כֹּל יִכַּל בְּשָׂרוֹ מֵרֵאֵי וְשִׁפֵּי
 עֲצַמְתּוֹ לֵארוֹ: יֵי וְתִקְרַב לִשְׁחַת
 נַפְשׁוֹ וְחֵיתוֹ לִמְמָתוֹ: יֵי אִם יֵשׁ
 עָלָיו מֵרֵאֵךְ מִלִּיץ אַחֵד מִנֵּי-אַרְף
 לְהַגִּיד לְאָדָם יִשְׂרָאֵל: יֵי וְהִנְנוּ וְיֹאמֶר
 פְּדֵהוּ מִדַּת שְׁחַת מִצַּאתִי לְכֹר:
 יֵי כִי רָמַשׁ בְּשָׂרוֹ מִנְעָר יֵשׁוּב לִמְנו
 עָלוּמָיו: יֵי יִעָתֵר אֶל-אֱלֹהֵי וְיִרְצֶה
 וְיִרְאֵה פָּנָיו בְּתַרְעֵה וְיֵשֵׁב לְאִנְשֵׁי
 צְדָקָתוֹ: יֵי כִי יִשְׂרָאֵל עַל-אֲנָשִׁים וְיֹאמֶר
 הִטְאִיתִי וְיִשְׂרָאֵל הַעֲוִיתִי וְלֹא-שָׁחַ לִי:
 יֵי פְדֵה נַפְשׁוֹ מִעֵבֶר בְּשְׁחַת וְחֵיתוֹ
 בְּאֹר תְּרֵאֵה: יֵי הִךְ-כָּל-אֱלֹהֵי-פְעַל-
 אֵל פְּעָמִים שְׁלֹשׁ עַם-גֹּבֵר: יֵי לְהַשִּׁיב

ה' ה' טהור ומשופשף כמו כורל יחוק ראשו וכמו בכל חסן את הכלים: תכונות: פלולות: לשון
 תואכה לשוב מן המקום: כי ירבה אלוה מאכוש: אין המקום נרוך כל כך לדקדק אחר האדם: כי הרבה
 יש להקצה נדקות יותר מאכוש: אז יגלה און אבשים: כמו שפשה לאבימלך בחלום הלילה: ובמחש
 יחתם: חוחמן ומיסרן ביסורין על עונם: להסיר אדם: בחלום מעשה יש היה כדעתו לעשות
 יגוה מנכר יכסה: שבוירו למען הכניעו ולהפסילו לשוב כדי שיחשך כעשי מחיתה גמורה: וחיייתו
 משבור בשלח: בשלחו וחרבו של מלאך המות: כלומר לטונתך הביא עליך יסורין: גוה: כמו
 יגוה: שלח: כלי זין: וכן בעורף ידו באחת מחזקת בשלח: והוכח: לשון תוכחה: שישוב
 גמבו: ורוב שנאותו שהו איתן מוכיחין במכאוב: וזהו חסן חיייתו לחס: ממאסתו כפשו וחיתו של
 חולה כל מאכל: וכעשו מהמתו כל מאכל מאוה: יכל בשרו מרואי: יחשך בשרו ממראה: כמו כל
 בדמעות עיני מכלות עינים: ושעו ענמותיו: מתכתקין מחקומו: ושוכו כמו דשך מדוכתיה: לא
 בדרואן: אין להם מראה ועור: אחד מני אלק: במדורי עשצי: והוא ילין וישרו: יחוככו:
 המקום: פדעהו: כמו פדאהו: אלק מחלפת בעין: והענין מוכיח: מחלפת כופר: והוא
 פדיון: רטפם כשרו מנוער: רטפם: אשקישא כלעם: מנוער: כמנוער בשרו מן הנוער שהו
 מנוער ומנושך מן יפודי חליו: ואין לתיבה זו דמיון במקרא: ולפי הענין הכונן בפרש במשמע
 הענין: והטורו כלשון רשם: ואומר העית כיתוספת בו: כמו כעטק טועה הוא מאד: כי אין
 עזית מתוספת כתיכ כי אם כלשון מתפעל: או כתפעל: וכתעב שיכורם נדי: ולא כשאר תיבות כמו
 דק כעטק וכמו דרוב כעטק: כיר כאמן: וכתעידו: בידה הנטיידכו אותו: ישוב: בטח
 וכרכו לימו כחרות: כתרעה: כתיפלה יסור על אכשים: ועשה סודות של אכשים ככתיב מחל
 כה וימדה ליונה: ולא סוק לי: לא כרוה לי שבר בדכרו: פעמים ישלם: מוסרו על עונותיו בחל
 שלח להשחיתו: ואם יתגר יכעם עליו ודאג מן גיהנם ומן המיתה: שכל ועל ארבעה לא אשיכו:
 מענת

נַפְשׁוֹ מִנֵּי-שְׁחַת לְאֹר בְּאֹר הַחַיִּים:
 לֹא הִקְשֵׁב אוֹיֵב שָׁמַע לִי חֶרֶשׁ וְאִנְי
 אֲדַבֵּר: לֹא אִם-יִשְׁמְלִין הַשׁוֹכְנֵי דְבַר
 בִּי-חֲפֵצַת צְדָקָה: לֹא אִם-אֵין אֶתְּחַ
 שָׁמַע לִי חֶרֶשׁ וְאֵאלֶפֶךְ חֲכָמָה:
 וְעַן אֱלֹהֵי וְיֹאמֶר:
 שָׁמְעוּ חֲכָמִים מִלִּי וְדַעִים הַאֲזִינוּ
 לִי: יֵי כִי-אֵין מִלִּין תִּבְחִין וְחֵיד יִשְׁעִים
 לְאֵכֶל: יֵי מִשְׁפַּח נִבְחַחֵה לְהִנְי נִדְעָה
 בְּיַנְי מִה-טוֹב: יֵי בִרְאֵמֵר אוֹיֵב
 צְדָקָתִי וְאֵל חֶסֶד מִשְׁפָּטִי:
 מִשְׁפָּטִי אֵכֹזב אֲנֹשׁ חֲצִי-כֹל-רִשְׁעֵי:
 יֵי מִי-גֹבֵר כִּי-אוֹיֵב יִשְׁתַּח לְעַנְבָּמִים:
 וְאֵרַח לְחֶבְרָה עָם פְּעַל־אֵין
 וְלִלְכַת עַם-אֲנִשְׁרֵי-רִשְׁעֵי: יֵי בִרְאֵמֵר
 לֹא יִסְפֵּן גֹּבֵר בְּרִצְרוֹ עַם-אֱלֹהִים:
 לִכֹּן אֲנִשְׁי לִכֹּב שָׁמְעוּ לִי חִלְלֵה
 לֹאֵל מִרְשַׁע וְשִׁדֵי-מַעוֹל: יֵי בִפְעַל

לד

מענה אליהוא: הלא כי און מילם חבן: כאשר הסך ישעם האכל: שפטיי הוכחת דברים:
 אכוכ: שפטיי שלח דכח אמת: אכוש: חולה חכמי חיי: כנעי כמו יאכש: לא יטכן גכר: לא
 יחכה אדם אם תמים דרכיו: מן פקד עלין ארצה: מן יושל בו לאמר למה כן עשית ולא ביימתך כן:
 כי מן מוכו במחשלתו ולמה ימנא תכואות לבריותיו: איכו נרוך להשיב דבר לחסלו בו לאמר כשכל
 זאת הרעיונות לוי: אם ישים לבו על אדם להשחיתו למה יבא כעלילה עליו: דרוק וכשמקו: רוח יד
 וכנמה שלו שהיא כעוסת בו ואון מוזה בידו: ויגופ כל כשר יחד: ואם יכנס: ואם איבה אמה הכין יו
 ושמה זאת: כיכה ו איכה עס דבר אלף לשון חיי: כמו כיכה הניגו: לשוכך שמים אילו טעין
 לעשלה כליית: וכל שאר ניבה טעמן למטה בלון: הלק שיכא משפטו של שופט דק: יכחש המקום י
 ואלף איכו משפט: כי לא כדון עשה אשכר זאת מן שכוו נדון מאד ירשיע: ככר: לשון מאד:
 האמר למלך כשכל: וכי הנוק ורואו לומר למלך בליעל: ולאמר רשע חל נדיבים: אשר לא כשא פני י
 מרים: כלומר למלך עולם אשר אין משוא פנים לפניו: שזע: שר: כמו לא ככר שוב לפניו:
 דגעי ימיתו: כשיורה: וחסות לילה: כשעשה למכרים: ינישעו עם שלו כרנע ויכדו: ויסיפו
 אכור כח שלהם: לא כיד: לא ישכו כיד אין להם חס: כי לא על איש ישים עוד: כלומר אמת לא
 אף ישים בני: דק טעין לכדוי: ואכי משיכך לא ישים הקכה על כריותיו עלילות סופת של כשעם:
 מענת

אֲדָם יִשְׁלַם לִי וְכִאֲרַח אִישׁ יִמְצֵאנוּ:
 יֵי אֵף-אֲמַנֵם אֵל לֹא יִרְשַׁע וְשִׁדֵי
 לֹא יַעֲוֶת מִשְׁפָּט: יֵי מִי-פָקֵד עָלָיו
 אֲרַצְהוּ מִי שֶׁם תִּבְל כְּלָהוּ: יֵי אִם-
 יִשִּׁים אֱלֹהֵי לְבוֹ רֹחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֱלֹהֵי
 יִאֲסֶף: יֵי יַנּוּעַ כָּל-בְּשָׂר יִתֵּר וְאָדָם
 עַל-עַפְר יִשׁוּב: יֵי וְאִם-פִּינָה שָׁמַעַת
 זֹאת הַאֲזִינָה לְקוֹל מִלִּי: יֵי הַאֵף
 שִׁנְיָה מִשְׁפָּט יִחְבֹּשׁ וְאִם-צְדָקָה
 כְּבִיר תִּרְשִׁיעַ: יֵי הַאֲמֹר לְמַלְךְ
 בְּלִיעַל רִשְׁעֵי אֵל-נְדִיבִים: יֵי אֲשֶׁר
 לֹא-נִשְׁלַח פְּנֵי שָׂרִים וְלֹא נִכְבַּר-שׁוֹעַ
 לְפָנֵי-דָל בִּי-מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּלָם:
 יֵי רַנְעֵי וּמְתוּחַצוֹת לִילָה יַעֲשׂוּ עַם
 וְעִבְרוּ וְיִסְרוּ אֲבִיר לֹא-אֵבֵד:
 יֵי בִי-עֵינָיו עַל-דְּרָכֵי אִישׁ וְכָל-צַעֲדָיו
 יִרְאֵה: יֵי אֵין הַשָּׂדֵה וְאֵין צְלִמּוֹת
 לְהַסְתֵּר שֶׁם פְּעַל־אֵין: יֵי כִי-לֹא
 עַל

מענה אליהוא: הלא כי און מילם חבן: כאשר הסך ישעם האכל: שפטיי הוכחת דברים:
 אכוכ: שפטיי שלח דכח אמת: אכוש: חולה חכמי חיי: כנעי כמו יאכש: לא יטכן גכר: לא
 יחכה אדם אם תמים דרכיו: מן פקד עלין ארצה: מן יושל בו לאמר למה כן עשית ולא ביימתך כן:
 כי מן מוכו במחשלתו ולמה ימנא תכואות לבריותיו: איכו נרוך להשיב דבר לחסלו בו לאמר כשכל
 זאת הרעיונות לוי: אם ישים לבו על אדם להשחיתו למה יבא כעלילה עליו: דרוק וכשמקו: רוח יד
 וכנמה שלו שהיא כעוסת בו ואון מוזה בידו: ויגופ כל כשר יחד: ואם יכנס: ואם איבה אמה הכין יו
 ושמה זאת: כיכה ו איכה עס דבר אלף לשון חיי: כמו כיכה הניגו: לשוכך שמים אילו טעין
 לעשלה כליית: וכל שאר ניבה טעמן למטה בלון: הלק שיכא משפטו של שופט דק: יכחש המקום י
 ואלף איכו משפט: כי לא כדון עשה אשכר זאת מן שכוו נדון מאד ירשיע: ככר: לשון מאד:
 האמר למלך כשכל: וכי הנוק ורואו לומר למלך בליעל: ולאמר רשע חל נדיבים: אשר לא כשא פני י
 מרים: כלומר למלך עולם אשר אין משוא פנים לפניו: שזע: שר: כמו לא ככר שוב לפניו:
 דגעי ימיתו: כשיורה: וחסות לילה: כשעשה למכרים: ינישעו עם שלו כרנע ויכדו: ויסיפו
 אכור כח שלהם: לא כיד: לא ישכו כיד אין להם חס: כי לא על איש ישים עוד: כלומר אמת לא
 אף ישים בני: דק טעין לכדוי: ואכי משיכך לא ישים הקכה על כריותיו עלילות סופת של כשעם:
 מענת

על איש ישים עוד להלך אל אל
במשפט: יד ילע כבירם לא הקר
ועמד אחרים תחתם: כס לכן יביר
מעבדיהם והפך לילה וירבאו: כו
תחת רשעים ספקם במקום ראים:
כז אשר על כן סרו מאחריו וכל
דרכיו לא השבילו: כח להביא עליו
צעקת דל וצעקת עניים ישמע:
כט והוא ישקט וימי ירשע ויסתר
פנים וימי ישורנו ועל גו ועל אדם
יחד: לו ממלך אדם הגף ממוקשי
עם: לא אל אל האמר נשאתי
לא אחבל: לא בלעדי אחזה אתה
הרגי אם עול פעלתי לא אסיף:

ל המעמך שלמנה פירמאת פני
אתה תבחר ולא אני ומה ידעת
דבר: לא אנשי לבב יאמרו לו ונבר
חכם שמע לו: לא איוב לא בדת
ידבר ודבריו לא בהשבול: לא אבי
יבחן איוב עד נצח על תשבת
באנשי און: לא בייסיף על חטאתו
פשע בנינו יספוק וירב יאמריו
לא אל: לא ירע וירע
ויען אליהו ויאמר: הוואת חשבת לה
למשפט אמרת צדקי מאל: כו
תאמר מה יסכן לך מה אעיל
מחטאתי: לא אני אשיבך מלין וארת
רעיד עמד: לא הבט שמים וראה ושור
שחקים

פד עוד לשון תוספת להלך אל אל משפט כשהוא בא על כרויתו להתווכח עמהם: ירע ירע וירע
פז כמו רוע התרועעה ויעמוד אחרים במקום: לכן יביר מעבדיהם לפי שהוא מכיר מעבדיהם
פז הטוב והרע ואין נורף לו להתווכח והפך לילה עת חשך ונרע להם וירבאו: תחת רשעים
כז במקום ספקם להאשימום במקום רואים לעין כל: אשר על כן סרו מאחריו כמו עב
כס ירעת חנותיכו במדבר כמו מפני אשר סרו מאחריו והביאו לפניו ועליו נעקת דלים: והוא יסקיט
מחסיט את הדלים מאותן העושקים מו ירשע עוד ובעוד שהסתיר פנים מו יסורנו: ועל גו
ל ועל אדם יחד כיחידים כמדובים שזה לפניו להשקיע ולהסתיר פנים וישקיע ממלך אדם חקף
ממוקשי עם על דלים שחלק ממוקש עם עון ולא לזה כזה לא היה לומר לך בליעל ורשע:
לא כי אל אל האמר להאמר אליו ככון וראוי מאת כל סובלי יסורים להאמר בשאפי ומקבל וסובל אני
לב משפטך ולא אחבול בענמי ועוד נריך הכידון לומר בלעדי אחזה לך מה שאפי יודע לראות
לג ולהכין בדברך אתה הורני ואם און פעלתי לא אסיף: המעמך ישלמנה כו מאסת וגומר כך
אמר אליהו לאיוב המעמך היה לו להקצה להימלך בפירעון תשלומין מוך כי מאסת לאמר מאסתי
לא לעולם אחיה יחד ויבניתי סבוכ אתה שיגבה מוך לפי דעתך ורננך ואתה תבחר
לפ התשלומין ולא אבי במקום הקצה דבר אליהו בתמיהה: אכתי לבב יאמרו לו כי איוב לא בדעת
לו ידבר: אבי יבחן אבי אתה הקצה אב לכל הלאו יבחן איוב עד נכח למען תהיה משוכה
לו לאכזי און וחק לכני אדם דבר הכתוב כן אבי דבר גדול וגומר: יספוק לשון רוב דברים
והראת קול בביכי יספוק הוא אומר מה לנו ולדבריו חק אמנם שפתי אפי תפן ואיכי יודע
ב שאבו כעשבים ומספיק לכו עובות על שאבי שומעים כך מפורש בויקרא רבה: מועבה אליהו הזאת
ג שבת למשפט שהוא משפט הכרויות כנגד ונרע אשר אמרת נדקי משל הכורא: כי תאמר מה
ד יסכן לך דרכי יושר ומה מועיל כנדקתי יותר מחטאתי ואת רעיד עמד שסתקו על דברך:
ה סכט שמים ואמרי שהוא גבוה ואתה כמוך ואין לו תועלת כרשעך ונדקך למה תתפאר אליו כנדקך
לאש

שחקים נבחו ממך: אם הטאת מה
תפעל בו ורבו פשעיך מה תעשה
לו: אם צדקת מה תתן לו או מה
פידך יקח: לאיש פמוך רשעך
ולבן אדם צדקתך: מרוב עשוקים
יעיקו וישועו מרוע רבים: ולא
אמר איה אלוה עשי נתן ומירות
בלילה: מלפנו מבהמות ארץ
ומעוף השמים יחכמונו: יג שם
תעקו ולא יענה מפני באון רעים:
יד אך שוא לא ישמע אל ושדי לא
ישורנה: יז אף בהתאמר לא
תשורנו דין לפניו ותחולל לו:
יח ועתה כראין פקר אפול לא ידע

בפשטאד: ואיוב הכל יפצה
פיהו בכל ידעת מלין יכפור:
ויספ אליהו ויאמר:
בחר לי יעיר וארוך כי עוד לאלה
מלים: אשא דעו למרחוק
ולפעלי אתן צדקי: כי אמנם לא
שקר מלי תמים דעות עמדך: יח
אל כביר ולא ימאס כפיר כה לב:
לא יחיה רשע ומשפט עניים יתן:
לא ינרע מצדיק עינו וארת מלכים
לכסא וישיבם לנצח וינבחו: יא אם
אסורים בוקים ילכו בהבל רענו:
ויגד להם פעלים ופשעים כיוהגורו:
ויגל אונם למוסר ויאכר כיושובן
באון

לא ש אשר כמוך ויכול ויועיל רשעך ונדקתך: ראה רשעים רבים אשר מרו ב עשקם שהם עשוקים ויעיקו
את הכרויות לפניהם וישועו העניים מרוע רבים העשוקים אותם: ולא אמר הרשע איה אלוה עשוי
לירא מפניו הכותן וזירות כמו כדמך לא תזמור שיכרית את הרשעים בלילה כגון אמרפל
ומכיריו ומנרים וכסחרב והמלכנו ומלמדנו סכמה יותר מבהמות כלומר מסכנו ודלנו
מבהמות ויעוף: וראה אשר סכ נועקם העניים מכני און העשוקים אותם והוא אינו יענה כי
שוא לא ישמע מיד ולא יסורנו להקס מיד אלא מאריך אפו: חק כי האמר ותועק על אשר לא
תסורנו להתווכח עמו כלומר אותם הקובלים ונועקים אינו מיהר לענותם ואתה תועק שלא תסורנו
דין לפניהם דברך בכל מקום שהיא ותחולל וקוה לתכחומין: ועתה דע לך כי אין הוא בקדש
עמו ואת עליך איכה כלום לפי רוב עוונותיך ולא ידע בכש מאד ברוב חטאיך התכנה הבורא
כאלו לא ידעם בכש לשון רוב כמו ופשתם וכמו כי תכזבו וגומר כי טעה הכנען וכביר
לשון מאד: ויובך אליהו לאיתי בטעמי רבי משה פדרשן שלימך אמר גמעים כנגד ג רשי
איוב וזה דבתי לטיבך בקרא תופפת: כתר לו וער ואחך כולו לשון ארמו הוא כחל לי מעט
ואחידך כתר לשון כוהל כאשר תידעם וינתן ולתורתו איים יתלו וכתרון לאלוה לכאים
במקומו תמים דעות עמד הכה החמיל עתה לדבר עיך אדם שדעתו שלימה: הן אל כביר
בכחמה וכרחמים ולא ימאס עני כביר כה לב הוא להתקס לטיבך לא יהיה רשע לא ירע
מנדיק עינו עד אשר עם מלכום וישיבם והם תראו נדקים שהיו אכזרים בזיקים של ייבורין
וחלאים או ילכדו בחבלי עוני בשלון גורל ומתרים בקרא חבלי ובשלון דאנה בקרא חבלי וולד
בחבלי עיני קוראם בלעז אינו אלא שטאו לפניו ובא ליפרע מהם לטובותם לנקותם ולהזהירם
לשוב אליו: ויגד להם כעלם בייסורין הללו מודיע שטאו לפניו וכל כביר אליהו הכחומין
שלימים היו ולא קיביתוין כלומר א תדאג על ייסורין אס נדקת כי לעונה הן לך ויאמר כי בייסורין
יעונן

מאין אם ישמעו ועבדו יכלו
מיחם כטוב ושיהם בנעימים
ואם לא ישמעו בשלח יעבדו ויניעו
בכל דעת והנפיל לבי שימו אף
לא ישועו בני אסרם תמת בנער
נפשם וחייתם בקר שים יתקין
עני בעניו ויגל בלחץ אונם ואף
חסידי מפי צר רחב לא מוצק
תחתיה ונחת שלחנך מלאדשן
ודין דשע בלא ת דין ומשפט
יתתכו ברחמי פן יסחף בשבץ

ורב כפר אל טרד יי היערך שועך
לא בצד וכל מאמצי לח אל
תשאף הלילה לעלות עמים
תחתם השמר אל תפן אל און
פי עליה בהרת מעני ית אל
ישגיב בלחו מי כמחו מורה כני
פקד עליו דרכו ומר אמר פעלות
עולה יזכר בית שניא פעלו אשר
שררו אנשים כל אדם חו
בו אנוש יביט מרחוק כי הן אל
שג ולא נדע מקפר שניו ולא

ויזכר מאין אם ישמעו ויעבדוהו וכתב לבי
מחרי ומנדי וכל ישמעו לטביו בתמיכה כשהוא אורחן בניסורין לסיכך לא ידעם תמות כבוער
וזמיוכ עבליהם כפשים ואת העבו השם עמנו לש בדבר תחוכם יתלך מניסכס כשכיל עמינו
שהביא עליו ויגל כלחן אונם בלחץ שהביא עליו מנלה את אונו לאמר טוב אלי וזף ואף
מיד גדולה עשה לך בניסורין הללו הפיתך והדיוך מניכסם שפיה כר ותחמיה רחב לא מוצק
כדי שהיא עשנה כבוד לטובי הרשעים הדון והמשפט הם היסורין הם יתמכו לך לעתיד מניכסם ויש
מלאת ואם כתמלאת יסורי הרשעים הדון והמשפט הם היסורין הם יתמכו לך לעתיד מניכסם ויש
לך לקבלם מאהבה כי חימה גדולה תהיה פן ופיתך יטרך דברים כשפך זה אשר תשפך מרוב
אמרך לאל ואחר שתעלה החימה רב ממון אל יטרך מוכה היעריך שועך לא כגר וכן באמת
לערוך ענין שלא תבואך שום גרה ושום מאמצי כח לאונכך אם כן כמה יגכה את טובו אל תשאף
הלילה כלומר ואין לך לבחר בייסורין אחרים אל תשאף ותתאוה הלילה שכל לא ישרל למנרים
ולמסחרך לטלך עמו מן השולם כשהם תחתם במקומם בשלום כי הם אבדי בעיה ובעהב לעלות
כמו כהני מן אל תעלבו בעלות גדיש בעתו השמר אל תפן אל און לדין ולומר היה לו משפט
בסורי עבות כי על היסורין הללו יש לבחר וחר מעביות אדם שכהנו בו כבוד ולמוד בעושר כל
מיו ויעמיד על המתק ואין לו דמים ובוש ושב לכיתו כפמי כפס ואת איוב עני היה עם הייסורין
לא מניבו שאיכד אלא בהמתיו אבל לא כהף וזהב ואפילו איכד בהמתיו עם כהף וזהב טוב לו להיו
עמי וחולה מהיות תמים וזילך בהוויס ואין כודו כלום וכן כהגדת הנזירא הן אל ישגיב כחמו מתוך שכמו
הזה כי כוחן היו יסוריו איוב מייסורי עבות וכן כהגדת הנזירא הן אל ישגיב כחמו מתוך שכמו
גדול ואין להכניל מפניו לפיכך אין כחזה מורה כשמורה למוטא לטוב אלו מתרה קודם מכה
לפי שהוא יודע שאין יכול להשמר מחמתו כמו שהיה מתרה בערעה על כל מכה ומכה הכני מביא מחפ
ערוב הכני מביא מחר ארבה וכן כולם ואלך כשר ודם כשרונה להקסם מאויבו בא עליו עתא
שאל יתרה כו יחזור ויטל ממנו מי פקד עליו דרכו ינוה עליו מעולם את הדק הזה עלך
כו זכר דרכו ובהזכרה תשאף מאילך שבה עובל מדותיו אשר שרדו אנשים אשר ראה אנשים
כו כמו אשורכו ולא קרוב חו בו פועלו מרחוק מינירת עולם עד עכשו מעבר סניו ולא
חקר לשיכך נדך לחנוש להכיש מדוסק ולשאל מה שירע בהשופט וילמד מהם

חקר כי יגרע נשפוי מים יקו כטר
לאדו יי אשר ידלו שחקים ירעפו
עלי אדם רבו כי אף אם יזיכו מפרו שי
ענת שאות סכתו יתן גרש עליו
אורו ושרש חים כסה יי כייבם ידן
עמים יתן אכל למכניו לנ על כפים
כסה אור ויצעליה במפניו יי יניד
עליו דעו מקנה אף על עורה יי
אף לואת יחרד לבי ויתר
ממקימו שמעו שמוע ברנו קלו
הנה מפני יא תחת כל השמים
שררו ואזרו על כנפות הארץ ו

אחריו וישאן קול רעם בקול גאון
ולא יעקבם ברישמע קולו ירעם
אל בקולו נפלאות עשה גדלות
ולא פרעו כיר שלן אמר רוא
ארץ ונשם טמר ונשם פטרות
עא יניד כל אדם יתאוס לדעת
כל אנשי מעשהו ותבא חיה
כמו ארכ ובמעונותיה תשכון
מן החרד תבוא סופה וממזרים
קרה כונשמת אל יתן קרה
ורחב מים בטוצק אף ברי
יטריה עב יפין ענן אורו יי והוא

כי ירע כי ירעה כמו כי יגרע כנשי מים ויש פותרים וירעם מן השמים להורידם ארץ ויוזקו
שדקיעים את המטר לאדו לעכנו יא אם יזין אדם מה יש כמפרמי עב בתמיך משואות לשון
פרטל כוכבו הן פרש עליו אורו את העב ושדשי הים כיסה בו כי כס כפנים ידן עמים ימרתם
בעצרות גשמים כרעב וכל מכה שחאו דור האכול ולרובות השמים כעמחו אנשי סדום
כפרות ומלת שרופה כל ארצה כוסרף מן השמים כלתו עש כוסרף ויתן אובל למכניו משם באים כל
מזוכות הכני ממטר לכלם לחם מן השמים משל לכתתום עשומד לפני הכנף ככנף טובא חוקה גמלים
זורק בו ככנס אהבה מניא עת חמה וכוותן לו למכניו למו שפלי מרובים וככיריים למכניו
כפלים וכרך למזוכות על כפיים על העכיים וכן כסא לכיכו אל כפיים על שם עב קטנה לכ
בכף אים ורבותיו אמרו על עון כפם כפה אור המטר כעצר וינו עליו לכאף מפני
כתימלה יגיד עליו רענו ידרוש להם לכדוק להם כמעשיהם ולטוב אליה ומקכה וחו קמין לו
שקסין בהגשמים אף על עולת אף למעלה למעלה עולם על כן כמו יסורו אל על אף
הקס על ורבותיו פירשוהו קמין אף וחימה על המניס דעתו אבל הכיקוד שכך מקכה שהו
איכוד בוק לאף שאילו היה דבוק היה כקוד קמין ולא היה בו פיסוק הטעם שהו כטעם כרביע
ויתר וקפוף צמו כמתר בהם על הארץ וזו היא טלבו עושה שמעו שמוע ברנו קולו
הרעמים שהו מדעים ברקיע כהנה סינא מניו תפיל כל השמים ישרו דאיתו כמו אשורכו
הם איתן אורות שברקיע מאירים אחריו של איתו אור ישלח הרעם מרעים בקול גאון
והם ברקיע ורעמים המביאים את המטר ולא יעקבם המקום כי ישעש לפניו קולו של מפני
יעקבם וכרעם ולשון משנה שכיבו בשלש מקומות הלכה עוקבת מקרה כי בלגז יאמר
פי הקולות הללו הוא ארץ וגשם מטר וגשם מטרות עו כלומר מרעב רוחות יבא כיד כל
אדם יתמים כשאלם חוטא לטוב האדם עצמו חותם כתב ידו כיום מותו על פטרות עכבר
הכתובות לכתוב לכתוב כל אנשי מעשהו להודיעו על מה הוא כידן ותכל חיק כמו ארב כלומר
פעול שלמות הדבה ילמקום לידע פורענותיו שלום חיות דעות ופיה זקרה אמורים אור
יש ופחד מורים ומסמית ורוחו זמכ מים כמוצק כיניקה לכורענות אף כרי שם עלאך
הממוכה על העכיים והוא ישן עכן מטרות המקום עכן אורו עכן מטרות וסוף הממוכה יב

מאין אם ישמעו ועבדו יכלו
מיחם כטוב ושיהם בנעימים
ואם לא ישמעו בשלח יעבדו ויניעו
בכל דעת והנפיל לבי שימו אף
לא ישועו בני אסרם תמת בנער
נפשם וחייתם בקר שים יתקין
עני בעניו ויגל בלחץ אונם ואף
חסידי מפי צר רחב לא מוצק
תחתיה ונחת שלחנך מלאדשן
ודין דשע בלא ת דין ומשפט
יתתכו ברחמי פן יסחף בשבץ

ויזכר מאין אם ישמעו ויעבדוהו וכתב לבי
מחרי ומנדי וכל ישמעו לטביו בתמיכה כשהוא אורחן בניסורין לסיכך לא ידעם תמות כבוער
וזמיוכ עבליהם כפשים ואת העבו השם עמנו לש בדבר תחוכם יתלך מניסכס כשכיל עמינו
שהביא עליו ויגל כלחן אונם בלחץ שהביא עליו מנלה את אונו לאמר טוב אלי וזף ואף
מיד גדולה עשה לך בניסורין הללו הפיתך והדיוך מניכסם שפיה כר ותחמיה רחב לא מוצק
כדי שהיא עשנה כבוד לטובי הרשעים הדון והמשפט הם היסורין הם יתמכו לך לעתיד מניכסם ויש
מלאת ואם כתמלאת יסורי הרשעים הדון והמשפט הם היסורין הם יתמכו לך לעתיד מניכסם ויש
לך לקבלם מאהבה כי חימה גדולה תהיה פן ופיתך יטרך דברים כשפך זה אשר תשפך מרוב
אמרך לאל ואחר שתעלה החימה רב ממון אל יטרך מוכה היעריך שועך לא כגר וכן באמת
לערוך ענין שלא תבואך שום גרה ושום מאמצי כח לאונכך אם כן כמה יגכה את טובו אל תשאף
הלילה כלומר ואין לך לבחר בייסורין אחרים אל תשאף ותתאוה הלילה שכל לא ישרל למנרים
ולמסחרך לטלך עמו מן השולם כשהם תחתם במקומם בשלום כי הם אבדי בעיה ובעהב לעלות
כמו כהני מן אל תעלבו בעלות גדיש בעתו השמר אל תפן אל און לדין ולומר היה לו משפט
בסורי עבות כי על היסורין הללו יש לבחר וחר מעביות אדם שכהנו בו כבוד ולמוד בעושר כל
מיו ויעמיד על המתק ואין לו דמים ובוש ושב לכיתו כפמי כפס ואת איוב עני היה עם הייסורין
לא מניבו שאיכד אלא בהמתיו אבל לא כהף וזהב ואפילו איכד בהמתיו עם כהף וזהב טוב לו להיו
עמי וחולה מהיות תמים וזילך בהוויס ואין כודו כלום וכן כהגדת הנזירא הן אל ישגיב כחמו מתוך שכמו
הזה כי כוחן היו יסוריו איוב מייסורי עבות וכן כהגדת הנזירא הן אל ישגיב כחמו מתוך שכמו
גדול ואין להכניל מפניו לפיכך אין כחזה מורה כשמורה למוטא לטוב אלו מתרה קודם מכה
לפי שהוא יודע שאין יכול להשמר מחמתו כמו שהיה מתרה בערעה על כל מכה ומכה הכני מביא מחפ
ערוב הכני מביא מחר ארבה וכן כולם ואלך כשר ודם כשרונה להקסם מאויבו בא עליו עתא
שאל יתרה כו יחזור ויטל ממנו מי פקד עליו דרכו ינוה עליו מעולם את הדק הזה עלך
כו זכר דרכו ובהזכרה תשאף מאילך שבה עובל מדותיו אשר שרדו אנשים אשר ראה אנשים
כו כמו אשורכו ולא קרוב חו בו פועלו מרחוק מינירת עולם עד עכשו מעבר סניו ולא
חקר לשיכך נדך לחנוש להכיש מדוסק ולשאל מה שירע בהשופט וילמד מהם

מטות ופסוקים

מספרתי מתהפך ברחובותיהו
לפעולם כל אשר יצוים על פני
חבל ארצהו י אס לשבט אס
לארצו אס להסר ימצאהו י
האזינה זאת איוב עמד והתבונן
בפלאות אל ימי התדע בשום אלוה
עליהם והפייע אור עינו י התדע
על מפל שי עב מפל אורת תמים
דעים י אשר בנדיך חמים בהשקט

מסיבות מחסך בתחבולותיו של מקום לפעלם של נשמים לפעול המוטל עליהם לפעול
עזובתם רע מתהפך במסעות הרבה כאותם ששכחו הרו סהיו ישראל בדיוקים נמורים בראש
השכה ופסקו להם נשמים לבוף פרחו לפחות מהם אי אפשר שכבר בגרה גזרה אלף הקבה מורידם שלא
בזמנם ועל ארץ שאינה גריכה להם ונתיים לטובה כינד וכו לכל אשר נזום לאותן נשמים לפעול
לארץ לא נזום מסיבות מחסך בתחבולותיו י בן ככתב ונומר י מקיץ עכנים ורמות סביבות
ההרים סהיו שותים מכל רוחותיהם בתגלם והיה עקב י אס לשבט לפועלנות כפי אדם מורידם
בהיו ונבעות שאין מקום וזיעים אס לארצו להורודם באשר כנור בתחילת דין לא לשבט ולא
לכטים מן הסורה אלא בביוכיות אס להסד סכנשם הדרך עכשוו וותר גדיוקים מההיו בראש
השכה וזותן נשמים סגנלו בביוכיות מהסך בתחבולות מסיבותיהם ליהד כחסד בזמנם ועל הארץ
הנריכה להם שלא תורוד הטיפמהם לאיבוד לאחת מן המידות הללו בשום אלוה חק ברית עליהם
יו היאך תנזום במאמר מפלשי עב גילו עב לשון מבוז מפולס כלומר לארץ אל רחוק של
עכנים התדע עליהם משלמות פתום דעים במה בנדיך חמים בהשקטו ארץ מרום דרומית שאינה
הורגת את העולם בקרה שרוח מזרחית מממתה שכל רוח קדים חרושית שמסתקת כל רוחות
י אס מפניה חוקים הרקיעים כראי מוצק כראי סהכסים ורמות בו הודיעמי מה כאמר לו
הלקכה בריבוב עמו לא כוכל לערוך אליו מפני חסך אשר ספרו וסביבותיו והיכוטר לו כי אדכר
וכי כמדת הבריות הוא סנדיך סהפרו אליו דבריו וסכאים משו י אס אמר אום אומר מסו כי יבולש
ויגלה אליו מיד סמוך ויבולש למלך ויגלה ורכבותו פלי היסופר כל שכתו לו כי אדכר
כי אדכר בו וכן כמותו אס אמר אום לספרם כולם כי יבולש ממקומו ועינה לא קאו אור לא
ראו כבוף דבריו של אליהו י סור לקנתר אותן שלשת ריעי איוב ועל לא סנאו מעבה ויאמר וענה
שלשת ריעיך אלה שהיו להם להשייך כל דברים אלו סאמרתי לך לא ראו אור כעשו המה ככפלים
אשר לא ראו סכמה בהיר הוא כשקיים דומה לפהיזום כהורים הכראים בשקיים להורוד גסם
ורוח בל ומתקרנת ומעבירתן י ואין מטב יורדו י כף היא דונמא שלחה התחילו להשייך וסוף עמדו
ולא עכו י מנפון וסב יאמה י סרו הוא כחומר על הארצות י סה מדרם סכמים בהשקטו מלא
בהרות עכנים עכנים לסודו גסם רוח עברה ומטההם י סהין גסם וולד י זה מדרם סכמים ואיח
סב ומיניש על סדי המקראות י ומנפון וסב יאמה י סכסכ רוחא עביות ומעביר הגסם וסחה ורחת
סב כמו המדיוקים מעליהם הזהב על אלוה מלפניה סדל לא מנאכוהו סניא כה לעורר משפטו על
הבריות בגודל כמו כי אס כחמום וכפרת הבריות סם בדבר מועט לפי היכולת קומן מכתם
סחנית השקל תגרים וכני וכה בקר וסוף ולא ערד לבקס ראס ויסקוד מסע י ויסקוד לא
יעב

מטות ופסוקים
מטות ופסוקים
מטות ופסוקים

כל לכן יראוהו אנשים לא יראת כל
חכמו לבו י עשה דיסםם לו רמה
ועתה יהוה את איוב מן הסערה
ויאמר י מי זה ימחשך עצרה
כמלון בל רעת י אורנא כנבר
הלציד ואשאלך והודיעני י איפה
היית ביסדי ארץ הנד אס ידעת
בינה י מי שם מכהו בידע או
מי נטח עליה קו י על מה ארניה
הטבעו או מיריה אכן פנתה י
ברך יחד כוכבי בקר ויריעו כל
בני אלהים י ויסך בדרתים ים
בניהו מרחם יצא י בשומי ענו

לבשו וערפל חתלתו ו אשבר
עליו חקי ואשים בריחוד לתים
יאמר ערפה תבא ולא תוסף ופא
ישות כנאון בלוי י מי מימד צוית
בקר ידעתה שחר מקומו
ילאחו בכנפות הארץ ויעורר שעים
ממנה י תתהפך כחמר חותם
ויתצבו כמו לבוש י וימנע מרשעים
אורם ורוע רמה תשבר י הבאת
עד נבכיים ובחקר תהום התהלכת
הנלו לך שער מות ושער
צלמות תראת י התכננת עדר רחבי
ארץ הנד אס ידעת כלתו י איזח

פנה הבריות יתר מדלי וכן לא ענס להנדק ותר ארמי כמה שאי אפשר כי אס איש כמתת ידו
לכן יראוהו אנשים מלהתווכח אליו כי לא יראה כל חכמו לב המתחכמים אליו כי אין נד
המתם בעיניו כלום וכדומהו פירשטוהו על איוב שאמר לו אליהו לפי שהיתה מטול אימה יתרת
על דרך חכם לשייך לא זכית להתקיים לך כמים חכמו לב מענה אליהו א מכה סערה מכה
וערוס סך וסנייך דברים כנדין מן הסערה סחרפתי אשר בסערה יסוטטו י אמנה אשיב לך
באשר תשמע לבוף העניין יו סלג לטף תעלה גומות לכל סער דא בסערה הכסור בסערם
פעלוהו כדמפרס כספרו י מחשך ענה עינה חשיכה וסכלת דא מנה מחשך ענה בלי דעת
אמר הקבה מי זה מחשך ענה מקלקל במילים וברוב דברים סכתתו אום תס וישר בתחילת הספר
בדילחול שמע עליו והוא בל והחשך וקילקל מה שיעניו ברוב דבריו ואיוב ענה ומי זה מעלים
עינה אילו הייתי יודע ענתך לא הייתי מרבה דברים י וסקנה השיכו והלא אכבהם לא הית יודע
ועמד בעשר י כך מנאמו אורה כל כנבר חלניך רמו לו וכתעורר מן חלייו וסרו י מתדוה י
מידותיה ירה אכן סיבתה כאמנע היום ומסם כמתת כל העולם י איפה היית בלך וסר י
מתחלה כוכבי אור כד לתים יס מול גבול לו בנימו בהמשכתי ונא מן התהום י כמו בוחי
מבטן י מוסכני בשויו עין סביבות יס אוקיינוס שהוה סקף העולם ועכנים סוכים לו כלבים
סעולמו תכריכו כמו הסתל לא חתלת ואסכור עשיתי לו סגרים סוכי לעככו כמותם והס לו
סוך אר לא יעברם כמו וירדסם לפני הסער על הסברים והס מעלות סוכי לעיר
סמייך י מיום סנולדת י ללחוח ככפי הארץ ועוד המומך ניות לסחוח ככפי הארץ כארס י
סאוחו ככפי הטל ומספרם כן אמר עתיד לסחוח ככפתו ולכער את הרשעים וכן הוא חומר
סעינה את ידו וסכל עור כארס האוחו כידו דבר ומטה ידו והוא כוסל י תתהפך כנורין י
כחומר סותם מעט כנודת האדם כמותן וכתחיות המתים יס ויעורר כלכותיהם וימנע או
סדעים מוארם וכן הוא אומר חרוב רמה תשכה כככיים יס סגרים יס כמו כוכבים סם בלך י
סערימות זכ גיהנם ידעת כל זאת כי אז מולך כככרתיים י

מטות ופסוקים
מטות ופסוקים
מטות ופסוקים

תהיך ישן אור וחדש יא... ומי תהום יתלכרו: חתקשך מערנות ביותה או... תפתח לי התוצאות מרות בעתו ועש על בניית תיחם: הודעת חקות שמים את שמים משטרו בארץ: לי התרים לעב קולך ושמעתי מים תכשרו: חתשלת ברכים וילכו ויאמרו לכה ננו: לי מרשת בטוחות חכמה או מרתן לשכח בניה: לי מייספר שחקים בחכמה ונכלו שמים מישפוב: לי בקצת עפר למצק ורננים ודקין: התיגור ללבוא טרף ותית כפודים תבו: לי בנ ושטן בפעונות ישבו בסנה למו ארב: לי מיכין לערב ציורו פו ילרו אל אל:

ל...
ל...
ל...

ישעו יתעו לכלי אכל: הודעת עת לרת עוליהם חלל אילות שמרו: ותספר ירחים המלאנה זובעת עת לרתנח: חכרענה ודויתן תפלחנה חבליהם השלחנה: יהלמו בניהם ירבו בכר יצא ולא שבו למו: מי שלח צרף חפשי ומסרות ערוד מו פחה: אשר שמתו ערכה בתו ומשכנותיו מלהרו: ישחק להמון קרויה תשואית נגש לא ושמעו: יתורה היום כדערו ויחר כל ירוק ידרוש: היאבה רים עבדך אם יריו על אונסך: התקשר רים בתלם עבתו אם ישרר עמקים ותענו לכלי אוכל: וקרה מוון להם יתוון הכנרתי מנומתן וכנסקן לפוך פיהם ועלי סלב: אשכבכו ושוכה אח וולדה: ועולה לראש סלב נכה כשכורעת לילד כדי שיפיל ולאך ימוות וקרה מוון לו כשר ומקבלו בככפיו ויחולל איובות חמורו לטון סיל יולדה: האילה רחמה גר ותיק הוולד יכול לנאת ובשת לרעה אכי מוון לה דרקן זוכיה ברחמה וכתת ואס מקדו ומאחר רגש מיה מתה: וכן אותם רגעס אי כמחיק וכן אויב לאיוב כחלקף לי: מפלחכה: מתבקע דמס שלהם מוויא הוולדות ומכלי לידה שלהם: משלחכה מעליהם כלדתן לרגע שאכי מוון להם: וימלמו ויחוקו: ולא שבו למו: משרכו קנת יגדלו בכרה כרעיים ונדשאים ואינם צריכים לגדול אביהם ואחם: סאך אדם מלמד פרא ללומדו עבדות בהיותו סאוט וכול: עבוד: אמור הכר: שו פתח מוהרותו שרף עליו: עיל אדם: ייתיר הכיס מרעהו: הו עבמו אר לו מסוס מרעה: רים: כמו ראס: עבדך: לעבדך: בה לם עבדותי: בעבדות חכמתי שקוסרין למלמו כמחישו: אשדך ומקן הסדה: התכמת כו: לאסוף תכוף כסטיל סכמו רב ועוב לסכול הסכה ומעוב אליו ויעקף: לאסוף אל הבית: ככף הכנסת בעלמה: וכן סס עוף גדול רכנים: ולסמן משנה קרט צר יוכטי: אברה: כל עוף קרוי אברה: על סס שפוח כלומר או עוף שמו סמדה ועף שמו סמא בונה ראה מה וכהנה: תשוב לבאך בניתי: והולכת ומתממת למרחוק: על עפר מסוס: ותשכת כו דגל מוהיותי: ליביתקם מתקענה: הקשוח: הקשת כבה מלה: כאלו אינם שלה: ליהק ינועה: או כה ויאח שתרבלס: בעת אשר במרוס תמריא: כל לסון הפרמה כאלס סוכה י לבו לנאת מוהרותו ומוודלו ומפרלו לשוטט לו בארנותיו ולכמת לו מדות אחרות: וכן בן סורר ומורה: וכלסון נכחא אמרתי כלעס דרכ ובלוי אמרתו ונפקא: רעמה לטון רעס וכעתה: כי כונו ריעמו פנים כארבה מלכ ומקסן בארבה זורעים סבויו: וקרתו סהול זוכה ממחודו פקול: אימה הוא: ויערו: בצמק: כמנומקרו לכו בעמק את סאך שדרך הסרטיס אורכים בשוקו ובקלויס:

ל...
ל...
ל...

*מקראות פסוקים
ויקרא יתעו לכלי אכל...
והודעת עת לרת עוליהם חלל...
ויפתח לי התוצאות מרות בעתו ועש...
ועל עפר תחמם...
ותורה היתה תורה תרשה...
ותפחה בניה ללא דה לריק יגיעה...
ותלך לה בנינה...
ותתן לסוס זבורה תלביש צוארו...
ותרעישו בארנה הוד...
ותפרו בעמק וישוט...
ותבא יצא לקראת נשקו...
ותענו לכלי אוכל...
ותעלה לראש סלב נכה...
ותמקבלו בככפיו ויחולל...
ותכול לנאת ובשת לרעה...
ותוויא הוולדות ומכלי לידה...
ותחוקו...
ותשאל אדם מלמד פרא...
ותשכך כמו ראס...
ותשדך ומקן הסדה...
ותאליו ויעקף...
ותבונה ראה מה וכהנה...
ותשככת כו דגל מוהיותי...
ותלבו לנאת מוהרותו...
ותמונה מוהרותו...
ותכונו ריעמו פנים כארבה...
ותאימה הוא ויערו בצמק*

כד אהר משכתי הנכעתי: לכת נר למשנת חכמים בנכעו: אלס קרב: ומלחמת גו ומונ: ויתק אור כה תימור של תמה: משעפ לכאן ולכאן כקרכו איל: קדום סגס המורה: מי סלב לטעף תעלה: כעדיכא קורין לשצרה שיטפא: כל שיער ושערה סכראש סלכתי לו תעלה: נותא לונכ אמכה: סאילו בו יונקים עגומא אחד מחשיכות מאור עיניו של אדם: זהס לא כחלתמו לי: וזהו מן הסצרס: דל לטעף סופס נסס סוטף: פילגתי לכל עושה נותא כצבים: סאילו יורדות מנוא אחס מטשטעות את הארץ וכעשויות עיטי ודרך לחוז קולות: מו פלג: כל קול וקול: יש לי סביל: ואל סהולכים כסביל אחד: ס סכריות סוכלות את הקול: סואה: ארץ שהיא חשיכה כרעב: אנלו טל: גלי טל: וסאלף יעירה: כמו ואחיותי כאוכבים אלאף יערה כראש תיפה לסיוות סס דכה: אנת מרכ: כמו סוכות מרכ: בעקת מרכ: לא אגלי: כמו אגמי טל: כמון ארכות סלבים ססטל סמון כה: לאר מתחף כמון כס נסצר ערף: כשה כמו לכה: כמור גרשף: כאנן מוס ויתכסלו: על קרס סמולד עושה סעל לה פניהם: ופני תהים וילכדו בו ויתאחזו באחד: מעדלות כמיה: קסור כמה: סלף תחא כל קומתו ויקרבו את העולם כנוס: או תוסכות כמיל תשת: להויא תחא להעני כוכה סל כמה: אל מורופ: כל סאר חולות: עיש: כוכב גדול סכבויס: וסרס סוכבס קטועים כו: ונעלו כ סוכביס מוכה למתח ארכות העכול וכקענו כמול מלה ועתיר הקכה להחיים לה: תמחם: משרוי: לר שערס המורות סהוויס להויא על סארך קור ומוס קין וסורף: סהדים לעב קולך: לכנת עלס לסחקר כחשת מוס להוט ששעת מוס מתכסך: והיא קדירת העבים: כמו אור סךך לא מראה: לו או ששעת מוס על פוך וכך מן סעמיס: וישארך: כמקוס סכטלמו סס הכו עשיטו סליחוסך: ל סאין כריכך לחוזר למקומן ולהשיב סליותו סהשכיכ סכל מקוס: כעפותו: אלו סכליות: לככו: ס זה תרנול: לסון חכמים: ואל זה סלב: סהוא סוכה ומחשכ את סכולרות: יסלפו: סועדים: סעמיס לסרוכ: כן דרך אורכים לסוס ולכוף עמקו כדי סלף וכידו כהם:

*מקראות פסוקים
כד אהר משכתי הנכעתי...
לכת נר למשנת חכמים בנכעו...
אלס קרב: ומלחמת גו ומונ...
ותיק אור כה תימור של תמה...
משעפ לכאן ולכאן כקרכו איל...
קדום סגס המורה...
מי סלב לטעף תעלה...
כעדיכא קורין לשצרה שיטפא...
כל שיער ושערה סכראש סלכתי לו תעלה...
נותא לונכ אמכה...
סאילו בו יונקים עגומא אחד...
מחשיכות מאור עיניו של אדם...
זהס לא כחלתמו לי...
וזהו מן הסצרס...
דל לטעף סופס נסס סוטף...
פילגתי לכל עושה נותא כצבים...
סאילו יורדות מנוא אחס מטשטעות את הארץ...
וכעשויות עיטי ודרך לחוז קולות...
מו פלג: כל קול וקול...
יש לי סביל: ואל סהולכים כסביל אחד...
ס סכריות סוכלות את הקול...
סואה: ארץ שהיא חשיכה כרעב...
אנלו טל: גלי טל: וסאלף יעירה...
כמו ואחיותי כאוכבים אלאף יערה כראש תיפה לסיוות סס דכה...
אנת מרכ: כמו סוכות מרכ...
בעקת מרכ: לא אגלי: כמו אגמי טל...
כמון ארכות סלבים ססטל סמון כה...
לאר מתחף כמון כס נסצר ערף...
כשה כמו לכה: כמור גרשף...
כאנן מוס ויתכסלו...
על קרס סמולד עושה סעל לה פניהם...
ופני תהים וילכדו בו ויתאחזו באחד...
מעדלות כמיה: קסור כמה...
סלף תחא כל קומתו ויקרבו את העולם כנוס...
או תוסכות כמיל תשת...
להויא תחא להעני כוכה סל כמה...
אל מורופ: כל סאר חולות...
עיש: כוכב גדול סכבויס...
וסרס סוכבס קטועים כו...
ונעלו כ סוכביס מוכה למתח ארכות העכול...
וכקענו כמול מלה ועתיר הקכה להחיים לה...
תמחם: משרוי: לר שערס המורות סהוויס להויא על סארך קור ומוס קין וסורף...
סהדים לעב קולך...
לכנת עלס לסחקר כחשת מוס להוט ששעת מוס מתכסך...
והיא קדירת העבים...
כמו אור סךך לא מראה...
לו או ששעת מוס על פוך וכך מן סעמיס...
וישארך: כמקוס סכטלמו סס הכו עשיטו סליחוסך...
ל סאין כריכך לחוזר למקומן ולהשיב סליותו סהשכיכ סכל מקוס...
כעפותו: אלו סכליות...
לככו: ס זה תרנול...
לסון חכמים...
ואל זה סלב...
סהוא סוכה ומחשכ את סכולרות...
יסלפו: סועדים: סעמיס לסרוכ...
כן דרך אורכים לסוס ולכוף עמקו כדי סלף וכידו כהם:*

לפר לא יחז ולא ישוב מפני
 הרבו כי עליו תרנה אשפה לתב
 חנית וכיון כי ברעש רננו נפלא
 ארץ ולא אמין כי קול שופר: כי בדי
 שופר יאמר ראה ומרחוק ריה
 מלחמה רעם שרים ותרועה:
 המכניחך יאמר נחץ יפרוש כנפיו
 לתימן: אם על פוך נבית נשר וכי
 ירים קפו: כי סלע ישכן ויתלונן על
 שן סלע ומצודה: כי משם חפר אכל
 למרחוק עיניו יבטו: ואפרחו
 יעלעו דם ובשר חללים שם הוא:
 אוב ויאמר: הרב עם שריו שופר
 מוכיח אלוה יעננה: ועין אוב את

יהוה ואמר: יחן קלתי מה אשיבך
 ידי שמתלמו פיו: אחת דברתי
 ולא אענה ושתים ולא אוסיף:
 ועין יהוה את אוב מן סערה
 ויאמר: אור נא כנבר חלצך
 אשאלך והודיעני: האף תפר
 משפטך שיעני למען תצדק:
 ואם זרוע כאלו לד ובקול כמות
 תרעם: ענה נא באון ונבה והוד
 והדר תלבש: הפץ עברות אפך
 וראה כל נאה וחשפולו: יראה
 כל נאה הכניעהו והודך רשעים
 תחתם: כי טמנס בעפר יחה פניהם
 חבוש בטמון: ונס אני אודך כיר
 תושיע לך ימנך: הנה נא בהמות

כד ונשים נכח: והסוס שמש ויונא: לקראת בקך: ולא יחית ולא יירא: מלכה חנוס
 ומקשקשת זו ברו וכשמע קולם: להכ נחית: כל ברזל קחו להכ: כמו וינא גם הננב אחר הלהב:
 פר יחא ארץ עשה נומות הרלו: עש ונמה כמו הנמויכו: כל ולא מרוב שמש שהוא מתאוה ללחמתי
 כס כי קול שופר של מלחמה כדו שופר לשון די השיבו לו: בהרבה שופר: ויאחר האם הוא לשון שואמרים
 כי העובדים כשהן שמחין כמו שאמר אלה מחמת נער: ואבר כן: וגדל הכן כקן ומלך הוא דומם
 לפי לדמות כן ומעמיד קושי הדוח דרומית כפרשות כנפיו של מחריב את העולם: ועל צו: אינו אלא
 כפי מדת נלעו דם ומוס כולשו הרבה: באומר בעלל: וכן כלשון החמים בהשקאת סוטה: מערערין
 אות ומשקין אות על כחה: וכן ברי נבקת שבר יעורעו לשון קריאת גרון: דומה לכן: ולפי הדרך
 דכר הכניח: באשר חללים שם הוא: לאכול: ורבותו דיוו כל עטין: זה באהרן כפי שקתא: דאשרי
 פר מות: אם על פניו יבניה כשלי: השכיבה: שבאמר כנשר יעיר קיבו: היה מסלק ממלא שלו: שלא
 מוקו לאהרן כנולו אל הקלביים הכפורים: שלע יסכון ויתלונן: כטוח היה אהרן: במחמת הקטרף
 כשכנתה על אכן שמים: משם חפר אכל: מתפלל על נכחי כל תשנה: ואחר כל הכבוד הזה: ראש
 במות שבי אחרון: כדכ ואניהוא שמתו להתקדם שזיכהה שפלה אומתי על השאר: יספר ידבר
 ויוהר תשקודם: וככל: עשוין כבודות השמשות כמסוס כו סס: כמו ככל יין: כנקת עפר: ביום
 סיפקת עפר: למנכ: ולסוד שולם: באמתעות: ורננים: ודובקו: סביכותיו: כלדיו: עד כי
 כמתלא ארכו ורחבו: בענה אוב: והרוב עם שדי יפוח העם שדי אדם יסתר: ומוכיח לום יענכה:
 הכל להתנוכח יענה דברו: בענה: אחת דברתי: כלומר מעט אמרתי לא: הן סוף: עוד: ויש
 פותרים אחת דברתי: אשר אמרתי וישם הוא מכלה לא אענה: עוד: וישם: שאמרתי: אל תעש
 עמי: ולא אוסיף: בענה מן הסערה: הן: הגם תפר משפט: טובים: בדברך: בהכר משפטו
 ולהראות שהוא מעוקל: עדה: לשון עדי ותכשיר: והלדך: לשון דכו במדוכה: בהמות מוכן
 לעמוד

האשר עשיתי עמך הציח כבדך
 ואכלו: הנה נא לחו במתנים ואונו
 כשרירי בטנו: והפץ זנבו כמד
 ארו צדי פחדו ישרנו: עצמו
 אפיק נחושה גרמו כמטיל ברול:
 הוא ראשית דרכי אל העשו יש
 חרבו: כי בול הרים ישאלו
 וכל חית השדה ישחקו שם:
 תחת צאלים ישכב בסתר קנה
 ובצה: כי יסכהו צאלים צלרו ויסבהו
 ערבי נהל: כי הן עשק נור לא

יהפוז יבטח כריניח וירון אל פיהו:
 כי בעיניו יקחנו במקשים ינקב אף:
 כי תמשך לויתן פחמה ובהבל תשקוע
 לשונו: כי התשים אונם באפו ובחוח
 תקב לחיו: כי הירבה אלוך תחננים
 אם דבר אלוך רבות: כי היכרת
 ברית עמך תקהנו לעבד עולם:
 כי תחשק בו כצפור ותקשרנו
 לערותך: יכרו עליו חברים
 יחצוהו בין כנענים: והתמלא בשפות
 עזרו ובלצל דנים ראשו: כי שים
 לעמיד: כי כחו במתכו: כי יתנו מעשים ונסתרים זלם כתקו לבמיו: כבשרו: וכמו שרדך: יחפון: כמו
 יחפון מחספה: וכן כלשון חמנים דחפוז כי אופתא: קסה בעת הפחדו: כינו יסורנו: גדלים:
 כמו יסורנו: אור שרגי מטה בלשון משכה: והוא לשון גדיל: חסיני: חוזק: ברמיו: עצמו: כמטיל:
 כמטיל של ברזל: וראשית דרכי אל: מכראשית כנרא ראש לכהמות: העשוי: בקנה יסמטו:
 כי בול הרים ישאלו: וכמסר תהלים וכמו בהמות ברירי אלוך אלה הרים: כסאו לניבול: וככל יום
 ופועה את כלם: כאלים: כל אילנות: וסוכות: באלים כלל: אבות: כל של סתר קנה ונכה מבוך
 ומסוכך באילנות: הן ועשק כהר זלם יחפו: ספרת שמויות פרים ודבים והוא כהר גדול עשוקו ונולד מן
 הכריות בשתותו: ולא יחפו: מתקפה על שתימו כמו וחסו זככו: יבטח כיניח ורדן: כמות הוא
 למשך כל הדרך לפיכך אלוה היה שותה שם כמו נחמי מבטן: בעצבו וקחמו: כמקום יקחמו בהטו
 בו וכרעד מאומתו: מוקשים: ככלי אומנות של נידים שולין בהם דנים: המתוך לויתן וגומרי
 כמסר תמכמו בהכה ומשם אגוז באמו: הידבר אלוך תחננים: כלומר לא מוכל אלו בכלי תנודה:
 תשקיע לשבו: לטובתו ממקומו: אגמון: הוא כפוף כמו ביפה ויאגמון: ועשוי של ברזל לגוד
 בו דנים: וכתשים: אס תשים: אגמון: באמו: להטילו מן הים: וכמחים: וכלי של נידים:
 תקוב: כמו תקוב: היד גם לך תחננים: אם ירבה לך תחננים ויבקש על נפשו שתחננו אס
 ידבר כפל הים: דכות: היד גם של תחננים: אם יכרת ברית: לעבדך שמקחנו להיות לך עבד
 עולם: התשק: אס תשק ומטיל בו כאילו הוא יעור קטן: ואם תקשרו לנארי בערך
 הקטנים שטיילו בו כבערום קטנים שכוהן לתינוקות לטויל ולפיכך: יכרו עליו חברים: אס יכרו
 ויחממו עליו חברים ומכשים לגוד אומה להנציחו מן הים על מכשפות שיכנהו ויחלקו בו בין תנדים
 בעטין שמוס: היד גם פתך דנים גדולים כחכמת וביא: התגרין וקובים מהם: יכרו לשון בורה
 פותח: חברים לשון וחבר: חכר: כנענים תנרים: וככלל דנים ראשו: ככל לשון אס תעשה
 מראשו כלל: וכוכת דנים: ולמכבה העשויה ממכו קורא אותה בגלל דנים לפי שפעויה ממכו: כלל
 אמוכרין כלל לשון כל הוא והוא מתיכו כפולות כמו ודקדק אדמרם: כתהלל קעקע: שים עליו בפקן:
 שתנבר לערך לכפיו שמיים עליו כפיך להכותו: זכור מלחמה לא: תוסף ואל תוסף זכור בבורתך להלחם
 בו במלחמה ואל תוסף חייך כשתפת מפני בוק פסוק: כמו אל עומר: ותוקר: וכן הרכה כמות:
 אל תוסף

והפוז יבטח כריניח וירון אל פיהו:
 כי בעיניו יקחנו במקשים ינקב אף:
 כי תמשך לויתן פחמה ובהבל תשקוע
 לשונו: כי התשים אונם באפו ובחוח
 תקב לחיו: כי הירבה אלוך תחננים
 אם דבר אלוך רבות: כי היכרת
 ברית עמך תקהנו לעבד עולם:
 כי תחשק בו כצפור ותקשרנו
 לערותך: יכרו עליו חברים
 יחצוהו בין כנענים: והתמלא בשפות
 עזרו ובלצל דנים ראשו: כי שים
 לעמיד: כי כחו במתכו: כי יתנו מעשים ונסתרים זלם כתקו לבמיו: כבשרו: וכמו שרדך: יחפון: כמו
 יחפון מחספה: וכן כלשון חמנים דחפוז כי אופתא: קסה בעת הפחדו: כינו יסורנו: גדלים:
 כמו יסורנו: אור שרגי מטה בלשון משכה: והוא לשון גדיל: חסיני: חוזק: ברמיו: עצמו: כמטיל:
 כמטיל של ברזל: וראשית דרכי אל: מכראשית כנרא ראש לכהמות: העשוי: בקנה יסמטו:
 כי בול הרים ישאלו: וכמסר תהלים וכמו בהמות ברירי אלוך אלה הרים: כסאו לניבול: וככל יום
 ופועה את כלם: כאלים: כל אילנות: וסוכות: באלים כלל: אבות: כל של סתר קנה ונכה מבוך
 ומסוכך באילנות: הן ועשק כהר זלם יחפו: ספרת שמויות פרים ודבים והוא כהר גדול עשוקו ונולד מן
 הכריות בשתותו: ולא יחפו: מתקפה על שתימו כמו וחסו זככו: יבטח כיניח ורדן: כמות הוא
 למשך כל הדרך לפיכך אלוה היה שותה שם כמו נחמי מבטן: בעצבו וקחמו: כמקום יקחמו בהטו
 בו וכרעד מאומתו: מוקשים: ככלי אומנות של נידים שולין בהם דנים: המתוך לויתן וגומרי
 כמסר תמכמו בהכה ומשם אגוז באמו: הידבר אלוך תחננים: כלומר לא מוכל אלו בכלי תנודה:
 תשקיע לשבו: לטובתו ממקומו: אגמון: הוא כפוף כמו ביפה ויאגמון: ועשוי של ברזל לגוד
 בו דנים: וכתשים: אס תשים: אגמון: באמו: להטילו מן הים: וכמחים: וכלי של נידים:
 תקוב: כמו תקוב: היד גם לך תחננים: אם ירבה לך תחננים ויבקש על נפשו שתחננו אס
 ידבר כפל הים: דכות: היד גם של תחננים: אם יכרת ברית: לעבדך שמקחנו להיות לך עבד
 עולם: התשק: אס תשק ומטיל בו כאילו הוא יעור קטן: ואם תקשרו לנארי בערך
 הקטנים שטיילו בו כבערום קטנים שכוהן לתינוקות לטויל ולפיכך: יכרו עליו חברים: אס יכרו
 ויחממו עליו חברים ומכשים לגוד אומה להנציחו מן הים על מכשפות שיכנהו ויחלקו בו בין תנדים
 בעטין שמוס: היד גם פתך דנים גדולים כחכמת וביא: התגרין וקובים מהם: יכרו לשון בורה
 פותח: חברים לשון וחבר: חכר: כנענים תנרים: וככלל דנים ראשו: ככל לשון אס תעשה
 מראשו כלל: וכוכת דנים: ולמכבה העשויה ממכו קורא אותה בגלל דנים לפי שפעויה ממכו: כלל
 אמוכרין כלל לשון כל הוא והוא מתיכו כפולות כמו ודקדק אדמרם: כתהלל קעקע: שים עליו בפקן:
 שתנבר לערך לכפיו שמיים עליו כפיך להכותו: זכור מלחמה לא: תוסף ואל תוסף זכור בבורתך להלחם
 בו במלחמה ואל תוסף חייך כשתפת מפני בוק פסוק: כמו אל עומר: ותוקר: וכן הרכה כמות:
 אל תוסף

והפוז יבטח כריניח וירון אל פיהו:
 כי בעיניו יקחנו במקשים ינקב אף:
 כי תמשך לויתן פחמה ובהבל תשקוע
 לשונו: כי התשים אונם באפו ובחוח
 תקב לחיו: כי הירבה אלוך תחננים
 אם דבר אלוך רבות: כי היכרת
 ברית עמך תקהנו לעבד עולם:
 כי תחשק בו כצפור ותקשרנו
 לערותך: יכרו עליו חברים
 יחצוהו בין כנענים: והתמלא בשפות
 עזרו ובלצל דנים ראשו: כי שים
 לעמיד: כי כחו במתכו: כי יתנו מעשים ונסתרים זלם כתקו לבמיו: כבשרו: וכמו שרדך: יחפון: כמו
 יחפון מחספה: וכן כלשון חמנים דחפוז כי אופתא: קסה בעת הפחדו: כינו יסורנו: גדלים:
 כמו יסורנו: אור שרגי מטה בלשון משכה: והוא לשון גדיל: חסיני: חוזק: ברמיו: עצמו: כמטיל:
 כמטיל של ברזל: וראשית דרכי אל: מכראשית כנרא ראש לכהמות: העשוי: בקנה יסמטו:
 כי בול הרים ישאלו: וכמסר תהלים וכמו בהמות ברירי אלוך אלה הרים: כסאו לניבול: וככל יום
 ופועה את כלם: כאלים: כל אילנות: וסוכות: באלים כלל: אבות: כל של סתר קנה ונכה מבוך
 ומסוכך באילנות: הן ועשק כהר זלם יחפו: ספרת שמויות פרים ודבים והוא כהר גדול עשוקו ונולד מן
 הכריות בשתותו: ולא יחפו: מתקפה על שתימו כמו וחסו זככו: יבטח כיניח ורדן: כמות הוא
 למשך כל הדרך לפיכך אלוה היה שותה שם כמו נחמי מבטן: בעצבו וקחמו: כמקום יקחמו בהטו
 בו וכרעד מאומתו: מוקשים: ככלי אומנות של נידים שולין בהם דנים: המתוך לויתן וגומרי
 כמסר תמכמו בהכה ומשם אגוז באמו: הידבר אלוך תחננים: כלומר לא מוכל אלו בכלי תנודה:
 תשקיע לשבו: לטובתו ממקומו: אגמון: הוא כפוף כמו ביפה ויאגמון: ועשוי של ברזל לגוד
 בו דנים: וכתשים: אס תשים: אגמון: באמו: להטילו מן הים: וכמחים: וכלי של נידים:
 תקוב: כמו תקוב: היד גם לך תחננים: אם ירבה לך תחננים ויבקש על נפשו שתחננו אס
 ידבר כפל הים: דכות: היד גם של תחננים: אם יכרת ברית: לעבדך שמקחנו להיות לך עבד
 עולם: התשק: אס תשק ומטיל בו כאילו הוא יעור קטן: ואם תקשרו לנארי בערך
 הקטנים שטיילו בו כבערום קטנים שכוהן לתינוקות לטויל ולפיכך: יכרו עליו חברים: אס יכרו
 ויחממו עליו חברים ומכשים לגוד אומה להנציחו מן הים על מכשפות שיכנהו ויחלקו בו בין תנדים
 בעטין שמוס: היד גם פתך דנים גדולים כחכמת וביא: התגרין וקובים מהם: יכרו לשון בורה
 פותח: חברים לשון וחבר: חכר: כנענים תנרים: וככלל דנים ראשו: ככל לשון אס תעשה
 מראשו כלל: וכוכת דנים: ולמכבה העשויה ממכו קורא אותה בגלל דנים לפי שפעויה ממכו: כלל
 אמוכרין כלל לשון כל הוא והוא מתיכו כפולות כמו ודקדק אדמרם: כתהלל קעקע: שים עליו בפקן:
 שתנבר לערך לכפיו שמיים עליו כפיך להכותו: זכור מלחמה לא: תוסף ואל תוסף זכור בבורתך להלחם
 בו במלחמה ואל תוסף חייך כשתפת מפני בוק פסוק: כמו אל עומר: ותוקר: וכן הרכה כמות:
 אל תוסף

עליו כפך ובר מלרמה אלתוסף
היה תחלתו נבוכד הנם
מראיו יתר וזוהי תפלתו
לא אכור פי עורנו ומי הוא לפני
ותיעבו מי הקרימנו ואשלם חמת
כל השמים ליהוא לא אחשוש
בדיו ודבר נבורות וחוץ ערפו מי
נלה פני לנוש בכפל רסנו מי יבוא
רלתי פניו מי פתח סביבות שניו
אימה נאוה אפיקו מננים סגור

דוחם צרו אחר באהר ינשו ורוח
לא יבא בעיה ויש איש באהיה
דבקו יתלדו ולא יתפרדו
עשיתיו ההל אור ועינו כעפעפי
שחר כפיו לפידים הלכו כדודי
אש וחמלטו כנחיריו צא עשן
כדודי נפוח ואמנו נפשו נהלים
תלהט וזהב מפיוצא בצוארו
וליו עזולתני תדון דאכה כפלי
בשרו דבקו יצוק עליו בלי ימוט
לכו

אל תסוף מן יסוף כמו ולא יכף עוד לדעתה
הן אם תחלתו נכורה שלח יח כח להלם ולוון ממקומו הנם אל מראיו וטל
אם גם אל מראית פניו יוטל זושלך אדם לעמוה לטכח להסתכל בב מימי אמתו ואלא חכור פי
ועורכו אין אכור גבור וערוף אשכר ועורכו משכמו ועורכו מקומו להקומו מי הוא אשר יתיכב
ועינו לפני אשר אינו עושה את כל אלה ומה הוא אשר הקדים סביבה קלמית לעדמי
ולשמו מכותי ואשלם לו סכרו תחת כל השמים לו הוא כל אשר בשמים לו הוא ובידו לפרוע לו שכרו
ויעולתו ומעבדו לא אחריס בדיו לא אחריס על כפיו של דניק שהלך לכפייתים ולכפיו ישלמו
שכר טוב אחיכם וינאלו טובה בזכותי ודבר נבורות וחוץ ערפו ודבר נבורות אשר כתבנו לעשות
עטוב והושר ותחית סדורו של דניק אשלם לו שכרו גם לכפיו אחריו בדיו עפעפיו וזה כפיו כמו
ותעש כדיו ותשלם פאורות מילתו ופכו כפיו חודר על הראשיות לדבר על ליותו מי אכל גולות
קשקשות שהן כפכל רסנו ככפל עפעפיו קשקש פחוסות מי הוא אשר יכנס עם כפלו הן השפתי שהן
כפולות אחת למעלה ואחת למטה שאין כריה רשאה ליכנס עם מפני אימתו דלתו עינו הן השפתיים
כשהוא סוגר פו מי יוכל לפותחן סביבות שכיבו אימה אשר מפני עשדו ואומתו אף בדיה יכולה
להתקרב לשיבו גאוה אפיקו מננים גאוה גדולה יש לו בחוץ מניחו הן קשקשים שעליו המניחין
עליו כמגן סגור הוא חותם סריבו שהוא כל ופגור ועגור סכל קשקשת וקשקשת דבוקה בו
ואדוקה לחכמה שאין כדיו יכולה להכותו בין הדבקים והו סאמר אחד באחד יגשו שכולן מובשות
ותכופות זו לזו יתלדו ולא יתפרדו עדין כופל לשוכו שכלכדות וכאחדות כל אחת ואחת כבתת
שלא תהייה מתפרדות זו מזו עשיותיו תהל אירי בכל עשיוה ועשיוה שהוא מתעטש והל ונזרח
אור מיניו חלכהת פיוצאת וממו תהל כמו בהלו כרו ועינו כעפעפיו שחר עינו וזרות
ומאורות סדמדומי חמה כמו לעת בקר שהשם מפאדמת מפיו לפידים והלוכו לפדיו ונאות
חפיו כידודי אש כמו לפידים וחמלטו כי שתדוכו לפי עניו שישת אשקומו ד
מחיריו יאף עשן בסיר ככוח על האש שמתלה עשן ואזמון שתדוכו לפי עניו לפי סליו חרם הוא
כמו דוד ככוח כענין שחמה סיר נפוח אירי דואה כפשו גמלים תלטה גמלים בנפרות ולהטות
והלכות דולקות ונפאת מפיו בגאורו ילון עזו ונכורה ולכפיו תדון דאכה שאין דאכון ועצנון
לכפיו שאינו מתירא משום בריה תלון לשון דיבה ושמה מפלי סכרו דבקו נדבקות ותכרות
ו כו שהדגים הן כעשן חתיכות חתיכות בשפרו ומדוכות זו בזו יבדג גדול כשהוא מכוסל כדאות
חתיכות

לבו יצוק כמו יצוק ויצוק כפלה
חתימת
משכרים יתחטאו משניתו הרב
בליתקום חנית מפעו ושריה יתחשב
לתבן ברזל ליען רקבוו נחושח
לא יבריהנו בן קשת לקש נהפכו

לו אבני קלע בקש נחשבו
הותח ושחק לרעש בדיון
כד תחתיו תדור וחרש ירפר חרוץ עליו
מיטו ירתיח כסוד מצולה ים וישים
כפרק חודה אחריו יאור נתוב
יתחב תחום לשיבה ים אין על

חתיכות כשהן שוככות זו על זו וזו אל זו וכן הולך סדור המלם תחלת דבר בקשקותיו של ליותן
ואחריו כן בחתיכת בשרו וחוזק לבו משלי לשון כפולות חתיכות וזה לומר כמו שלחו פלוני שכלשו
במרא לשון בוקוע ביקועו חתיבותיו דבקו ביה קמונה בקמץ קטון כמו ולסוכס למכס דבקה
וכן הרבה בחתיכה וסוף כסוק יצוק עליו כל מכל ומשל יצוק זה על זה אשר לא ימוט ולא יתברד
זה מעל זה יצוק לשון מונק והוא לשון עשאו כמו יורד מן ירד יצוק מן יצק ידוע מן ידע
לבו יצוק כמו אינו לבו בקרבו חזק ומיועד כלכן הקבועה ונמונה ביחוד הכנין בחוץ ויצוק כפלה
תחמית כופל מילתו ומיועד לבו וקבוע כפלה של ביחיים שכתוב בתחמיתו של פלח רכב שכלח רכב
שלמעלה הוא סוכך ומתגלגל ותימן ושל מטה אינו זו ממקומו כי קבוע הוא במקומו אשר לא ימוט והוא
בקרא פלח שכ ויתגלך אזה אחת פלח רכב על ראש אימלך ויש שלמות קרוי פלח תחמית משפתו
גדורו אליו מפתחו מתיארים נבדורים וחקים בין דגים בין שאר ברות משכרים יתחטאו נלני
קיום שקרויו משכרים הן שחרין לעניו שהוא שוברתן בפריהתן כאשר הוא ככור וכן בגלי היס יתחטאו
לשון שחרין כמו והייתי אכי וכהי שלמה חטאים משנה הרב בלי תקום גבור המשיגו להלפס
בקרב לא יתקיים חרבו כי הוא ושבכרה חמת מסע ושריה וכן כל כלי מלחמה הללו שביד המשיג לב
יתקיימו ולא יעמדו לכפיו של ליותן חשב יש לומר שהוא אחד ומכלי מלחמה כמו חרב ומגית ושריה
אל מסע דוגמת אהן שלמה ומסע וגומר וזה פתרונו חבית יחבש שהוא גדול ואינו כוח לטול כל כך
אמנו שהגדול וחזק מאד כענין שאב בגליית הפלמתי וזן חכמתו כמכור אורני להבנת חכמתו שם מאות
וגומר ושריה שריון יחסב להבן ברזל כליון של ברזל חשובים לפכו לתבן וכלו יזין של
בחומת היו לפכו כרקבות עץ לא יכריסנו בן קשת לא יבריהנו מפני בעל קשת ומכס ואכני
כלבועראות הרי הן לפכו בקש תורתו הוא כלי יזין ופתרונו לפי עניו יושקק לרעש כידון כל
לרעש מהומת בעלי מלחמת כוטייל כידון הוא משק ומטייל שאינו מתירא משכיהם תחתיו סדורו
חרס במקום חכמתו יש וסדורו שמש כי ספירים שלו אשר תחתיו כבטכו מאורות ומזריקות כשמש
מדודיו כמזרח חרס שהיא שוכה נחה ומלונכה ועל סם כך קורא לזרורי מדודו חרס
שמש כמו הזמר לחרס לא יחרס וגומר כטרם תנח החרסה ירעד חרוץ עלי טיע מלה
כפולה ירעד חרוץ מוסב על סדודי חרם עלי טיע מוסב על תחתיו במקום שהוא סם על
הסול זה טיע ריפודו מזרח כוהב חרוץ כענין שא רפידתו זה חרוץ מין זהב כענין שא
מחרוזת תבואתה עוב פרייה מחרוז ומסו ירעד לשון מנע ומשכב כמו רפידתו זה ירתיח כסיר
מונלה כסיר קטן כמות שחלמה מהרה רתיחות תכופות ורנפות בן הוא מתיח את המנלה שהוא
גדולה ועמוק יסיסים כמרקסה כירקמת רחמי בשמים שהיא מפורע ומבוכר כמו כן יסיס ויערב
את היס כשהוא זו ממקומו אחריו יאיר נתיב כשהוא פורח ושע כיס אחריו מאיר כתיב
התהום שלטי שעה שהוא פורח ואין סם מים חזרת מרובת פריחתו יחסב תבוט לשיבה
מהום חשוכ לפכו בחלשות ומות לשיבה לחלשות של זקנה ושיבה אין על עבר מושלר מהם חטק
קשן ופתרונו משלמו שאין בדיה מושלת עליו והוא חן של דבר מושל ושלטון ועל כן מם מוקדש
במקף

כד סדורו
ל כפלו
הגדול
השמימי
השמימי
השמימי
השמימי
השמימי
השמימי

כד סדורו
ל כפלו
הגדול
השמימי
השמימי
השמימי
השמימי
השמימי
השמימי

עפר משלו העשו לבל יחת
 יא את כל נבחה יראה הוא מלך על
 כל בני שחן: ^{על גמל מדי}
 ויזן איוב את יהיה ויאמר וידעת
 כי כל תוכל ולא יבצר מפני זומת:
 מי זה מעלים עצה בלי דעת לכן
 הדתי ולא אבין נפל אות מפני ולא
 ארע: ^{שמע נא ואנכי אדבר}
 אשאלך והודיעני: ^{לשמע און}
 שמעתיך ועתה עני ראתי: ^{על כן}
 אמאם נחמתי על עפר ואפר:
 ויהי אחר דבר יהיה את הדברים

מב

ידעתי

פ

הדתי

שמעתיך

אמאם

ויהי

אחר

האלה אל איוב ויאמר יהיה אל
 אליפו התימני חרה אפי בך ובשני
 רעיך כי לא דברתם אלי נכונה
 כעבדי איוב: ^{ועתה קחו לכם}
 שבעה פרים ושבעה אילים ולתי
 אל עבדי איוב והעליתם עולה
 בערכם ואיוב עבדי יתפלל עליוכם
 כי אם פניו אשאל לבלתי עשות
 עמכם נבלה כילא דברתם אלו
 נכונה כעבדי איוב: ^{וילכו אליו}
 התימני ובלהד השוחי צפר הנעמתי
 ועשו כאשר דבר אל הם יהיה

בחסד קמן: העשו כמו הפשוט ולא ידעתי לו ריע ומתרוכז העשו כלי פחד ומחיתה שאינו מתירא
 מן הכריות כמו שפאר כסום וסחף לפשת ולא יוחת: את כל נבחה יראה: כל הנבחים שבגולם הוא
 רואה תחתי: וכן הוא מכהם העולם אשר איתו העומד למעלה רואה את התחתון יותר ממה שראוי
 התחתון ואין לתחתון נבחה ונכח נגד העליון וליתן זה רואה את כל הנבחים לומר שאין להם נבחה
 כנודו: הוא מלך על כל בני שחן: מלה כפולה: על כל נאזה יראה וזוהו מלך על כל בני שחן בני נשות
 שבראית בעולמו שאין להם כנודו ממשה ושררה: והיאך כשאך לכן לשאת ראש לנבחה תכח כנדי כי
 הכניעושה את כל הנפלאות האלה: מוצנה איוב ידעתי כי כל תוכל: כי הכל תוכל לעשות כאשר
 ישר בעיניך: ולא יבצר מוחך מווימה כופל מילתו שאן מווימה ומחשבה ככררת וכחשרת מחד אשר כל
 תחשבותיך תוכל לגמור ולמלאות כי בודך כח נבחה ובידך לעשות כל העוב בעיניך: ומקרא זה
 דוגמת ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות: מן אשר העלים וכמה ענתו ונפלאותיו של הקדש
 כנלי דעת ידעתי כי הכל בידך לעשות ועכ הנדתי קנת מנבחותיו כאשר היו עם לכבי כאשר ידעתי
 ולא אבין: אבל לא הבנתי כל כך כאשר הודעתני כי כמה נפלאות וכחשרות ונעלמות מחי אשר איבני
 יודע: ולאשם און שמעתיך: כמה וכמה פעמים שמעתי שמעך: ועתה עיני ראתה את שכינתך עב
 אשר וכתו לחוות שכינתך: מואם אבי בחיים וזההי מתנחם אילי הייתי טוכן כקבר לשוב לעפר ואפר
 ל קחתי משם: וכשתי רעיך כללד השוחי וכפר הכשמותי: כי לא דברתם: שהיו לא דברתם אלו
 טענה נכונה כעבדו אוב שהיה הוא לא פגע כי אש על אשר אמר תם ורשע הוא מכלה ועל ידי
 הסען המקטרג את העולם שפארד אש שועי ומיית פתאום וגו': ואם הוסיף לדבר מעני קומי יסורין
 אשר ככדו וחוקו עליו דבר: אבל אתם פשעו על אשר הרשעתם אותו לומר הלא יראתך כסלמך:
 והחזקתם אותו בחוקת רשע: ולכסף הייתם וזאתים ומכיתים לפניו והיה לכם לנחמו כאשר עשם
 אליכם ולא די לאיוב ככרתו ויסוריו כי גם הוספתם על חשבתכם פגע להקטעו: והעליתם עולם
 בעדכם למתן תהרבו ותפתומו לפניו וכלכל אשר עבדי איוב ימלל עליכם אשר אסלת לחשבותיכם
 ולשעשכם לוי אובך עוד: כי אם פניו אשאל: שהרי פניו אשאל לקבל תפלתו הרי אם כמו אשר
 וכן עד אם כלו לשתי: אם כופר ושת עליו וכן הרבה: כי לא שהיה לא: וישא ה את שני
 איוב: וישא כמו שפאתי לעין גם לדבר הזה שקיבל תפלתו והסכיר לו שנים:

ישא יהיה את פני איוב: ^{על גמל}
 ויהיה שב את שבות איוב
 בהתפללו בעד רעהו ויקף יהיה
 את כל אשר לאיוב למשנה:
 ויבאו אליו כל אחיו וכל אחיותיו
 וכל דעיו לפנים ויאכלו עמו
 לחם בביתו וינרו לו וינחמו אותו
 על כל הרעה אשר הביא יהיה
 עליו ויתנו לו אש קשיטה אחת
 ואיש נזם וחב אחד: ^{ויהיה ברך}
 את אחרית איוב מראשיתו והיה
 לו ארבעה עשר אלף צאן וששית

שכ את שבות איוב בהתפללו: שכ כוונת לומר בענין זה והרי הוא כאלו כתב והשיב את שבות איוב:
 בהתפללו בעד רעהו: בזכות שהתפלל על כל ריע וריע שלו: למשנה: על אחד שנים ולא דקדק
 המקרא בזאתו: לפנים: כל אשר היו אהביו ומכיריו בטרם הגיעו אליו הייבורים: ויכדו לו:
 לטון קופלתי ונשא: קשיטה: מעה: ואיש: וכל אחד ואחד: מראשיתו: יותר: מראשית בעשרו:
 שבעה הם פעמים שבע: שתי שביעיות: באו שבעים שהם שתי שבעות: ויקרא עם האמת ימומה:
 על עם יופיתן כקראו שמותיקן: ימומה: כחה ומלונכה ביום: קשיטה: ריחה בודף ערב ומנוחם
 בקניעה של נשם: קרן העוף: על עם הקרן שכותבין בו כחול וזכרית שפארד ותקדעו בסוף עיניך:
 ולא כנאף בשם יפות: כככות איוב: וגומר: ולא כנאף מעשה של נשים יפות כמעשה יופי של ככות
 איוב: ומקרא זה דוגמת ויהי אכשם אשר היו עמא' וכן הרבה: וימן להם אביהם בחלה כמד
 אסיהם: ממדך שכיבתך ויועין כמן לכן: כחלה עם האחים: ושבע ימים: מן שבע יאמר שבע
 בדכיות:

גשלה ספר איוב תהלה לאל

פכום פסוקים של איוב אלף ופכעים ומימן ס"ג ופכין
 אשר קמוט כל עת וסדרי
 פכום:

בשנת

אשר אין בדם כל מאוס וטובי
 מראה ומשפילים בכל הכנה
 ודעי דעת ומביני בדעי זאשך
 כהגדם לעמד בהיכל הכלל
 וללמדם ספר ולטון כשרים וימן
 לרם דכלך דבר ויום ביוכו מפת-
 בל הכלך ומיין כשריו ולגדלם
 שנים שלוש ונכצתם יעברו לפני
 דכלך ויהי בהם כבני יהודה דניאל
 דנניה משאר עוריה וישם
 להם

מסך ריפוט
 ק
 עיני ריפוט
 סיני ריפוט
 עכש
 סקר ריפוט
 ריג ריפוט
 לריפוט

שלוש למלכות יהויקים בלך-
 יהודה כה וכוונאמר מלך בכל
 וישלם ויצר עליה ויתן אדני
 בידו את יהויקים מלך יהודה
 ונקצת פלו בית האלהים וביאם
 ארץ שער בית אלהיו ואת
 דבליים רבוא בית אוצר אר חיו
 ויארזו דכלך לאשפנו רב סויסו
 לדניאל מבני ישראל וכוזרע
 המלוכה מן דפררמים וירם

מלכות
 סבט
 מלכות
 מלכות
 מלכות

בשנת

שלש למלכות יהויקים * וכי אפשר לומר כן והלא הוא מלך בשנת ארבע ליהויקים
 שכתבסכה הרביעית ליהויקים בן יאשיהו מלך יהודה הוא הסכה הראשונה לכבוד
 כנר ומה תל בשנת שלש בשנת שלש לחרדו * שכתב זה ליהויקים עבד שלש סכים וישב וימרד בו
 שלש שנים ובשנת שלש עלה עליו * והיא שנת שמכה לכבד כנר דאחר זר סכה ראשונה ככס ככות
 שניה עלה וכיס יהויקים ושלש שנים עבדו ושלש שנים מרד בו * והיא היתה שנת אחת עשרה למלכות
 יהויקים * ס סכים קודם שכבשו ונ עבדו ונ שחרד בו * וזו מת יהויקים תחת דוד והילך כניכר
 כנר תחתיו יהויבן כנו * ומקפת כלי בית האלקים לקח * ומקפת כסאמר כיוון שכתב סכה אמר
 * אל העמודים ואל הים ואל היבנות ואל יתר הכלים אשר לקח * נלש כנר כד נכר * ויביאם ארץ
 שכנר יער אלוקי * לקחם לפי שגור הביאם את השבוע כלה * אף את האבנים ואת הכלים
 קבוא בית האונה הפרחמים דוכבים * ושר כח בהר * פיר דל * שהיו אונסין ענתון מן השחוק
 מן השיקה ומן השיכה מפני אימת מלכותו ושמעו דים לנקהים * ולילדים ספר * מוסב על אשר כח
 בהם * וימן * לם הוחמה * בת כנ * הוא סם מאכל המלך בלסון כשרים * יש פותרים פת כנ
 לם * ואין כלה בן שחרו בשב ויהי המלכני חושט את פת כנס זכותן להם זכותים * ואין זרעונים

Faint, mostly illegible text in the top half of the page, likely bleed-through from the reverse side.

אשר אין בדם כל מאוס וטובי
 מראה ומשפילים בכל הכנה
 ודעי דעת ומביני בדעי זאשך
 כהגדם לעמד בהיכל הכלל
 וללמדם ספר ולטון כשרים וימן
 לרם דכלך דבר ויום ביוכו מפת-
 בל הכלך ומיין כשריו ולגדלם
 שנים שלוש ונכצתם יעברו לפני
 דכלך ויהי בהם כבני יהודה דניאל
 דנניה משאר עוריה וישם
 להם

שלוש למלכות יהויקים בלך-
 יהודה כה וכוונאמר מלך בכל
 וישלם ויצר עליה ויתן אדני
 בידו את יהויקים מלך יהודה
 ונקצת פלו בית האלהים וביאם
 ארץ שער בית אלהיו ואת
 דבליים רבוא בית אוצר אר חיו
 ויארזו דכלך לאשפנו רב סויסו
 לדניאל מבני ישראל וכוזרע
 המלוכה מן דפררמים וירם

להם שר הפרסים שמורת וישם
 לדניאל בלמשאצר ולהנניה
 שרדך ולמישאל מישר ולעזריה
 עבדנו: וישם דניאל על לבו
 אשר לא יתגזל בפרתב המלך
 ובין משתיו ויבקש משר הפרסים
 אשר לא יתנאל: ויתן האלהים
 את דניאל להסד ולרחמים לפני
 שר הפרסים: ויאמר שר
 הפרסים להניאל ירצה אני את
 אדני המלך אשר בנה את
 מאכלכם ואת משתיכם אשר
 לפה יראה את פניכם ועפים מן
 תלדים אשר בני לכם והיבהם
 את דניאל למלך: ויאמר
 דניאל אל המלצר אשר בנה שר
 הפרסים על דניאל הנניה מישאל
 ועזריה: נסנא את עבדיך ימים
 עשרה ויהנו לנו מן חורעים
 ונאכלה ומים ונשתה: וידאו לפניך
 פראנו ובראה הילדים האכלים

מליש לחם אלא מליש תבשיל. בלש שר על שם של כבל שקרויה כל שהוא כשמי בל טעמיה. כשם
 אלקוין כל שר. בלש שר שם לשון קמח. בלשון ארמי. ויתנאל. לשון ללכך. שר הפרסים.
 שהיה שר על משרתי המלך. אשר מנה. אשר הזמין וספק. וכנילכם. דוגמתכם. ולשון משכה הוא
 כן גילו. וקייבתם את ראש המלך. תגדמו לו להתחייב להחיות ראשי. המלכר. הסודר את המכות
 ואת הקצרות. שקורין מלשטרי האלה. כם לשון כביון. הן הדועכות. מין קטניות תחת פת
 כן. וכאשר תראה. לשי מה שתראה עשה. כשא את פת כנס. כוולו לעמנו. אשר אמר המלך
 לכך אם. שובאו לפני. הקרעושים. אלו ששאלים בטייזים בעצמות ממים. כדלת אמר
 שפוק עצמות שחוק טימו. פאשעים. אלו שדחוקים במול. כך שטרם בתחומא. ויהי דניאל.
 בדולה בבכל עד שנת אחת לכורש המלך לדברי האומר סתק זה דניאל. ולמה בקרא שמו הך שמתכוון
 מן דולמו. בריכין אלו לומר שהכורש הראשון שלמי אשורום. ולדברי אשורום סכל דברי מלכות
 בחתקין על פיו באמר כורש זה הוא דרוש השני אחר אשורום. ובישי דרוש המדי שהסליכו לגוב
 אריות לא ירד מגדולתו שכאמר דניאל דא סכלת בחלכות דרוש ובמלכות כורש גרשא למעבד שבישן
 כורש

ובשנת שתים למלכות נבכדנצר
 חלם נבכדנצר חלמות ותתפעם
 רוחו ושנתו נהיתה עליו: ויאמר
 המלך לקרא לחרטמים ולאשפים
 ולמכשפים ולכשרים להגיד למלך
 חלמתיו ויבאו ועמדו לפני המלך:
 ויאמר להם המלך חלום
 חלמתי ותפעם רוחי להערת את
 החלום: וידברו הכשרים למלך
 ארמית מלכא לעלמין חיי אמר
 חלמא לעבדיך ופשרא נחוא:
 ענה מלכא ואמר לכשריא מלחת
 מני אודא הן לא תהודעוני חלמא
 ופשרה חדמין תתעבדון ובהיכוון
 נולו יתשמון: והן חלמא ופשרה
 תהחון מתנן ונבזבז ויקר שניא
 רתקבלון מן קרמי להן חלמא

כורש השני היה בדולה. ובשנת שנים למלכות כבוכד נצר. או אפשר לומר כן אלא בשנת שנים
 למרכן הכית כך שנויה כסדר עולם. וקראו למלכות כבוכד נצר על שהראה דוכו לכנס לתוך דכיר
 מלכו של עולם. כהית עליו. לשון שברון כמו הוה על הוה. ותתפעם רוחו. כפרעה כאמר
 ותפעם רוחו שלא כעלם ממנו אלא פתרון החלום וכאן שבעלם ממנו גם החלום כעלה הלשון ותתפעם
 לשון פסועה ומליפה. לעלמין חיי. לעולם חיה. אמר חלמא לעבדיך. אמור החלום לעבדיך.
 חלמא מני אודא. הדבר ממני הלך. הן לא תהודענו חלמא ופשרה. אם לא תדוענו החלום
 ופשרו. הדמיון תתעבדון. לאכרים תתחמו. והרבה יש בגמרא הדומי הדומה במסכת גיטין:
 פולי. אשפה. יתשמון לשון וישת יהוה שמוות לאשפות. והן. ואם. וכוכבה. דורוכות להן. אך
 שוכו. תגדולו. תביכות. שנית. כחמה. כגיד. מן יביב ידע אכא. באמת ודע אמי.
 מיב דבר אחת וכנב. די עלנא אכתון וככין. אשר זו השעה אתם מסורים למות. כל קבל די
 חיותין כל כנדר שאתם רואי שהלך ממני הדבר ואתם כוכלי ליהגיד לכם. די הן חלמא לא תהודענו
 שאם החלום ופשרו לא תודענו אחת היא דתכם למות. ומלא כדכא ופיתא חזמתון.
 או אם דבר כוזב ופשתת מבינו עמכם לומר לפני. עד דיעדכא יתנא. עד אשר ישתכח העת
 עלומר קודם כמות כללי ערב. שיתקמ מועד הכוקר. עד די עידכא יתנא. לשון גערה ונוס
 הוא. כך יעשה. והעוכס פירש למעלה. ודוגמתו לכך כל הורג קין. להן. אך החלום אמרו לי סם
 חלמתי ודע כם שהפתרון תגידו: די מלת מלכא. אשר דבר המלך יכול להגיד. כל קבל. כל
 שכנר. כלומר תאזנתו וזאת היא לעינת שלא היה מלך מעולם ששאל דבר כזה. ומלא כדכא.

ופשרה רחוני: ענו תנינור
 ואמרין מלכא חלמא יאמר
 לעבדו ופשרה נהחיה:
 מלכא ואמר מן יביב ידע אנא די
 עדינא אנתון ובנין כל קבל די
 חיותין די אודא מני מלתא:
 הן חלמא לא תהודענו חלמא
 חזמתון ומלה כדבד ופיתת
 חזמתון למאמר קדמי עד די
 עדינא ישתנא להן חלמא אמרו לי
 ואנדע די פשרה תהחוני:
 ענו כשריא קדם מלכא
 ואמרין לא אתי אנש על יבשתא
 די מלת מלכא ויכל להחודר כל
 קבל די כל מלך רב ושליט מלת
 כדנה לא שאל לכל חרטם ואשף
 וכשריו: ומלתא די מלכא שאל ל' כמינ

ענו כשריא קדם מלכא. ואמרין לא אתי אנש על יבשתא די מלת מלכא ויכל להחודר כל קבל די כל מלך רב ושליט מלת כדנה לא שאל לכל חרטם ואשף וכשריו: ומלתא די מלכא שאל ל' כמינ

מגוון של הערות ופירושים בשוליים, כולל שמות רבנים ופסוקים.

מגוון של הערות ופירושים בשוליים, כולל שמות רבנים ופסוקים.

מגוון של הערות ופירושים בשוליים, כולל שמות רבנים ופסוקים.

יקח ואתן לא איתי די יחנה
קדם מלכא לחן אלהינו מדרדון
עם בשרא לא אותוהו כל קבל
דנה מרפא בנסוקצף שניא ואמר
להוכרה לכ חכימי בבל ודתא
נפקת וחכימיא מרתקטלון וכעו
דניאל וחכמהו להתקטלתו ויהוה
בארון דמיא אל חרדים
עטא זמס לאריוך רב טבחיא דיה
מלכא די נפק לקטלה לחכימי בבל
ענה ואמר לאריוך שליטא דיה
מלכא עלמח דתא מהחצפרה מן
קדם מלכא ארון מלתא דהודע
אריוך לדניאל ודניאל עליבעה
מן מלכא די זמן יתן לה ופשרא
לחתייה למלכא
ארון דניאל לכתייה אול לחניניה

מישאל ועיריה חבדוהי מלתא
הודעו ורחמן למבעא מן קדם
אלה שמיא על דיה הנה די לא
יחברון דניאל וחכמהו עם שאר
חכימי בבל ארון לדניאל בחויה
די ליליא רוא גלי ארון דניאל ברך
לאלה שמיא ענה דניאל ואמר
להויה שמה די אלהא מבחך מן
עמא ועד עלמא די חכמתא
ונבירתא די ליה היא כל הוא מהשנא
עדיא זמניא מהעודה מלכין
ומהקים מלכין ויהי חכמתא
לחכימין ומנדעא לידעו ביהוה
די הוא גלה עמיקתא ומסמתא ידע
מה בחשיכא ונהירא ענה שרא
כי לך אלה אבהתי מהדא ומשנה
אנה די חכמתא ונבירתא יחברת

דברה וחסד דרוחק כמול יקול ככה ומשה ככל ואתן לא איתי די יחנה
אשר יגידה לך חלקיך אך הילאכום אשר מדור עם כשר ודם איכבי מדריהן מנדריהן
יב כל קבל דכא לעומת הפסונה הזאת מלכא בנס וקצף שניא היה העלך בזעף וקצף גדול
בנס בזעף והנס זועפים נתן והא אימן בסוקין אזיר להוכיח ויזיר להאכיד ויו סל ואמר
בכעמיו בו מכנס ודכס מוכנס דחק עמנו לתת של בנס בוכוד הת כה ולא פתר בנס והכף לשון
שמות דברים אלה לשון פעל רגז וקצף הרבה ואזיר להאכיד ויו שבואמר דחקו לעתור כן ודוכס חזר
אי אפשר להיות כ בנס יסוד בתיכה חס שם דבר הוא וכן ופתרו בזעף וקצף גדול אשר להאכיד וקס
לון טפילה ויתירה כיו זירי שלגרכס אובוס ואכי אומה אין העיר דחוקה בסתית טפילה ויתירה כיו כן
פתרוכו מלכא בנס וקצף שניא העלך היה בזעף וקצף גדול ואמר הכעמיו ופתרו וקצף גדול
ומתקשו דיאל וחכמהו להכנס ומדרש דכי תפסומא ואתן לא איתי ויהיך לא איתי סהן קלובס
ארום ותמום איכו באן שוגיד לקי אמר להם כל כך היה כח בכותו ויחזקתם ליענה להחריבו
יו מזב כעס ובוה הרגם כאלין מרגנס של אה התי כעשה וטעם לאריוך השיב ענה וטעם
פו לאריוך שם האיש רב מבחא שם הסודנים החמומים הרגם ועל זה דמא מהקטלת מה זה
שדית העלך חכמהו להדון ארון מלתא הודע ארון לדניאל וקצף העלך על שאין עותה חלומות
פו יי על ובעא בכנס וקצף ונתן לו ונתן לו רוא גלי חכמתא ככלה הוא גלי עמיקתא
בכ גילה עמוקות מהשכא ומקלף מהעדה עמיד מלכין על שתיקן הקלוס שאלפות טפול

לי וכען רודעתני די בעינא מנך
די מלת מלכא חודעתנא כל קבל
דנה דניאל על על אריוך די מני
מלכא להוכרה לחכימי בבל אזיר
וכן אמר לה לחכימי בבל אל
מהוכר העלני קדם מלכא ופשרא
למלכא אחויה ארון אריוך
עזתתלה הנעל לדניאל קדם
מלכא וכן אמר לה די השפחת
גבר מן בני גלותא די יהודי די
פשרא למלכא יהודע ענה מלכא
ואמר לדניאל די שמה בלטשאצר
האיתך פהל להודעתני חלמא די
חיות ופשרה ענה דניאל קדם
מלכא ואמר רוא די מלכא שאל
לא חכימין אשפון חרטמין גורין
יכלין לחחוויה למלכא כי ברם איתי
אלה בשמיא גלה ריון יהודע

למלכא נבוכדנצר מה די לחוא
באחרית יומיא חלמד וחזון ראשך
על משכבך דנה הוא אנתה
מלכא רעיונך על משכבך סלוקי
מה די לחוא אחרי דנה ונלא רויא
חודעך מה די לחוא ואנה לא
בחכמה דראית כי מן כל חייא
רוא דנה גלי ליה לחן על דברת די
פשרא למלכא יהודעון ורעיוני
לבבך תנעו
אנתה מלכא חזה חיות ואלו צלם
חד שניא צלמא דכך רב חיות יתיר
קאם לקבלך ורוא דחיל לך הוא
צלמא ראשה די דהבטב חדות
ודרעוה די כסף מעוה וירכתה די
נחש די שקוה די פרול רגלוה מנהין
די פרול ומנהין די חסף לך חזה חיות
ער די התגורת אכן די לא בידין

כבר מוסקת ומלכות אחרון עומדת הוא גלי עמיקתא ומסמתא על סגלה לו עומק זה הודעתנה כס
הודעתני כל קבל דכא כל עומת זה סגלה לו הסוד דיאל על על אריוך בכנס אכל אריוך כס
די מני שהסקוד אל מהוכר אל מאכד השלמי הכנסמי ארון סו בהמכסלס כס
כנהלם לו במהירות הכעל הכנס את דיאל די השתכחט אכר אשר מנאטי אית גלומא
די יחוד גלות יהודה האיתך כהל הישך יכול די חיות אשר ראיתי גורין שם מין בעל כס
שדים כרם איתי והודע למלכא יגומר הוא גילה לי רזוה ועל ידו מודיע למלך עיקר חלמו כס
בעמדות חלמד וחזון ראשך על משכבך אשר על משכבך והרעיונך ההודך על משכבך כס
טלוקו מה שהיית מהדבר כיום מה יהיה אחיך על משכבך עלו תלא רוא הודעך וקסמה מנהל
דיום הודיעך את אשר יהיה ואלא לה בחכמה ואכי לא מרוב חכמה שיש כי משלה הכריות ומהם
כנהלם ליהסוד הוה לון על דברת די פשרא למלכא יהודעון יודיעון מן השמים ורעיוני לכבך
תנעו והרכווי לכבך סאמה מהדבר תמיד לדעת מייקום אחרין תנעו מדע חזו חיות יל
רואה חיות וחלו לשון וכהל גלמא דכך רב כלם אשר היה כן גדול וזוהו יתיר קאם לקבלך
היה עמך לבנדך ורואה דמיל ומתרו כולל דלהכ טכ על וסכ טיוב מדוי חזה לב
סלו ודרעוהי ורעיוני מעוה וירכתה כטכו וירכתיו כקוה די פרולא שיקורסל כרול
מכה די פרול ומכה די חסף מהם על כרול ומהם על חרם די הכוזרת אכן אשר כחכמה לב
וכנהלם אכן חסות די לא בודים אשר לא בודים כי אס מליכי וזאת כלמלתא והכמה אס
מג 48 3 48 3

ופחורתא אדרנורית נבריתא
דרנורית תפתיה וכל שלטוני
מדינתא לחנפת צלמא די הקים
נבוכדנצר מלכא וקאמין לקבל
צלמא די הקים נבוכדנצר
וכרווא קרא בחיל לכוון אמרין
עממיא אמיא ולשניא בעדנא
די תשמעון קלי קרנא משרוקיתא
קיתורס סבכא פסנתרין סומפניה
וכל זני זמרא תפלון ורתסנדון
לצלם דרחבא די הקים נבוכדנצר
מלכא ומן די לא יפל ויסנד כה
שעתא יתרמא לנוא אתון נורא
וקידתא כל קבל ית בה
זמנא ברי שמעון כל עממיא קל
קרנא משרוקיתא קיתורס סבכא
פסנתרין וכל זני זמרא תפלון
עממיא אמיא ולשניא סנדון לצלם
דהבא די הקים נבוכדנצר מלכא

כל קבל דנה מה זמנא קרבו נברין
בשדאין ואכלו קרציהון די יהודיא
ענו ואמרין לנבוכדנצר מלכא
מלכא לעלמין חיי אנתה מלכא
שמת טעם די כל אנש די שמע קל
קרנא משרוקיתא קיתורס סבכא
פסנתרין וסופניא וכל זני זמרא יפל
ויסנד לצלם דרחבא ומן די לא
יפל ויסנד יתרמא לנוא אתון נורא
וקידתא ייתי נברין יהודאין די
מנית יתהון על עבדת מדינת ככל
שרדך מישד ועבר ננו נבריא אלך
לא שמו עליך מלכא טעם לאלהין
לא פלחין ולצלם דהבא די הקמת
לא סנדון בארון נבוכדנצר
ברנו דהבא אנש לחיהיה לשרדך
מישד ועבר ננו בארון נבריא
אלך היתין קדם מלכא ענת
נבוכדנצר ואמר לרוון הצדא

שרדך
אדרנוריא נבריתא ונומר כולם שם אומות הם לחכמת נלמא תחלת עבודתיו וכרווא
קרא בחיל הכרוו יונא כח גדול לכוון אמרין עממיא לם כל העמים והלשונות אומרים
מכרוו ונכות המלך במשלת המלך בעידכא דתשמעון קל קרנא משרוקיתא קיל הקרן שורקת
כמו אשרקא לסס ואקננס קיתורס סבכא ונומר כלם כלי זמר הם וזי זמרא מיזי זמר תל למויני
לזכויה איתון כורא גומא שטיין לשרוף בה אכנים לקיד והוא כבשן שבכל האקרא כל קבל
דכא כל עומת זו סכורו כמות המלך על כך בה זמנא כו בזמן ששמעו קול הזמר שהו לסימן
שיבאו המשתחיים להשתחיות כעלון כל עממיא ונומר כל קבל דכא כל עומת זו שראו טובא
היהודים טעה להלשין עליהם קריכו ונברין כשראין ואכלו קרנאין הלשינו עליהם לא תלך
דכיל מתדמיכון לא תיכול קודתין ואומר אבי שכן היתה דת של הולכי דכיל לאכול גומא במקום
שמלשינין שם והוא סימן קיום דברים שמאומה טעה יש עליהם לכר דכריהם ולאית לשון הרע
שא זרו ואתה טעודה מקראת אכילת קודתין לשון קורח כשכיו שהו לסימן לשון הרע עכו ואמרין
בושו כל עכוס שמקרא לשון קול רם הוא שמת טעם גזרת דבר איתי יס יהודאין משכש
יהודים לא שמו ענין מלכא טעם לא חשו לתת ענה לעמון לחוס על גזרותך אמר להיתיה
ש זנו להכיש אלך אלה עינו הובאו הנדל טעם גזרותי כדו וטעמא נדבר רק הוא בעיניכם
טעם

שרדך מישד ועבר ננו לאלהי לא
איתיכוון פלחין ולצלם דהבא די
הקמת לא סנדון כען הן
איתיכוון עתידין די בעדנא די
תשמעון קל קרנא משרוקיתא
קיתורס סבכא פסנתרין וסומפניה
וכל זני זמרא תפלון ורתסנדון
לצלמא די עבדת והן לא תסנדון
בה שעתא תתרמון לנוא אתון
נורא וקידתא ומן הוא אלה די
ישוכנכוון מדי יענו שרדך מישד
ועבר ננו ואמרין למלכא נבוכדנצר
לא תשחין אנחנא על דנה פרתנס
להתבותך הן איתי אלהא די
אנחנא פלחין יכיל לשובותנא מן
ארעון נורא וקידתא ומן ידך מלכא
ישויב ומן לא ידע להוא לק

מלכא די לאלהי לא איתנא פרתין
ולצלם דהבא די הקמת לאנסנד
בארין נבוכדנצר הרמל
חמא וצלם אנפות אשרתנו על
שרדך מישד ועבר ננו ענה ואמר
למוא לאיתנא די שבעה על די
חזה למויני ולנברין נברין חיל
די בחילה אמר לכפרה לשרדך
מישד ועבר ננו למרמא לארעון
נורא וקידתא בארון נבריא אילך
כפתו במרבליון פמטיהון ו
וכרבלתהון ולבושיהון ורמיו לנוא
אתון נורא וקידתא כל קבל
דנה מן די מלרת מלכא מחצפה
ואתונא איה יתרה נבריא אלך די
הסיקו לשרדך מישד ועבר ננו
קפיר הבון שביבא די נורא

אתם שרדך מישד ועבר ננו אשר לאלהי אינכם עובדים הא של הדגא משמשת בלסון מתיחה די
הקמתא שהקמתי כען הן איתיכוון עתידין עתה הככם עמידים על כרחם לקבל זו עליכם
והן לא תסנדון ואם לא תשתחו טהיו מושלכים לנו ליעך ומאן בוא אלה ומי הוא שוס אלה
שיביל אתכם מודי למלכא נבוכד נכר למה הווכר שמו אלה כך אמרלו אם לקבל עלינו גזרתך
לתת מסין וארכנויות ונזנלית אתה מלך עלינו אם לכפור בהקדש נביכדנצר שפל אכשים בעינינו
ובווי עם את וכלכא טוין לא תשחין אכחא לא חושטין אבו על זאת ליעול ענה מס להשיך כי
שמענה מוכן וסגור כפינו יכיל לשבותנא זכול להנילכו מכל גרה מן אתון כורא ומן ידך מלכא
ישויב מן הכבשן ומן ידך מניל והן לא ואם לא יספין להכיל גומא ודיע להוין לק
המתלי חמא כעמלא חמא ועלם אכפויה אשמי וטרנוף פכיו כשתבה גומא לאתונא להית לבשן
האש ולחממו קד שבעה על די חוה למויני על אית שבע פעמים שפסורו עד כדי הסקו וכאלו
יבעריכו ושערוין כמוהו למויני להסקו ולגזרין גברי מיל די כחיליה זלכשים נבריא כ
אשר כחילו אמר לכשתא כוה לאכיר שראם מתסוקים לעכותו קשות ואמר נבריים הם אלו ונזו
לנבריים אשר כחילו לאסור אותם גזכריא אלך אגשים אלו כפינו ככרבליהון כתקשרו בנדי
מעטפותן שטפיהון וכרבלתהון מימי מלבוש מלכות שהיו להם ואעפ שהיו יונאין לידן לפני אותה
רשע דיכי מיחה לא פכו כדדיהם להספיל את גדולתם מכאן למדו חכמים שאפילו בשעת הסכסא לא
יטעו אדם מן הסדרה שהחוק בה ככרבלתהון יש לו דומא נבריא הימים דודו מכורבל ורמיו
לבו אשון כורא והפולכו ליעך כבשן כוערם כל קבל דכא כל עמית זאת אשר מכות המלך היתה

וַתִּבְרָא אֱלֹהֵי תַלְתָּהוֹן שָׂרָרְךָ
 מִשָּׁרְךָ וְעַבְדֵי נַנְוָנְפְלוּ לְנֹאֵר אֲרִיִּין
 נִירָא יְקִדְתָּא מִכְּפִתּוֹן עֵינֵי
 אֲרִיִּין נְכוּכְרֵנְצֵר מִלְכָּא תוּחַ וְקַס
 בַּחֲתֻבְהֵיהּ עֵינֵי וְאִמְרֵיהּ לְרֵדְבְרוּהִי
 הִלָּא נְבִרֵין תַּלְתָּהוֹן רְמִינָא לְנֹאֵר
 נִירָא מִכְּפִתּוֹן עֵינֵי וְאִמְרֵיהּ לְמִלְכָּא
 יַעֲיָבֵא מִלְכָּא עֵינֵי וְאִמְרֵיהּ תֵּא אֲנַח
 חוּת נְבִרֵין אַרְבַּעַה שְׂרִין מַחֲלֵבִין
 בְּנֵי נִירָא וְחִבְרֵיהּ לֹא אֲרִיִּין בַּחוּן וְרוּחַ
 דִּי רַבּוּעֵיהּ דְּמַחֲ לְבַר אֱלֹהִין
 בְּאֲרִין קִרְבֵּי נְכוּכְרֵנְצֵר
 לְתַרְעָאֲתוֹן נִירָא יְקִדְתָּא עֵינֵי וְאִמְרֵיהּ
 שָׂרָרְךָ מִשָּׁרְךָ וְעַבְדֵי נַנְוָנְפְלוּ
 אֲרִיִּין עֵלְיָא פּוֹקֵי וְאֲרִיִּין בְּאֲרִין

נפקין שררך משך ועבד ננו מן
 נוא נרא: ומתכנשין
 אחשרפניא סניא ופחורא
 והדברי מלכא חוין לנברוא אלף
 די לא שלט נרא בנשמיהון ושער
 ראשתון ליה הרתחך וסר בליהון
 לא שנו ורית נור לא ערת בחון
 ענה נכוברצר ואמר ברין
 אלההון די שררך משך ועבד ננו
 די שלח מלאכה ושוב לעבדוהי
 די הרתחצו עלוהי ומלת מלכא
 שנו ויהבו נשמחון די לא יפלחון
 ולא יסגון לכל אלה ליהון
 לאלההון ומני שים טעם די
 כל עם אמה ולשן דריאמר שלח
 על

ענה ואמרה ליה יתירה והכבש הוסק אלה וכו' וכו' אלף ואלו האשמים הנבזים אשר קשרו
 את חכמה מישאל ועוריה והשליכום לכבשן קטל המון שניבא די כורא שרף איתם כח שניב האש
 מכשתון קשרים תיה תמה וקס כהתכלא ועאל כהתכלא עבדו ומתין עובים ואומרים
 למלך ויבא מלכא אית דבר המלך שרין מהלכין בנו כורא חותין מאסוריהון והולכים בתוך
 האש וחבל לא איתי כהון וחבלה לא יש בהם ורעה די רביעא ותוירו של רביעי דמה לבר
 אלהין דומה לזלף שראיתו כהון עש סמחוב כשפרשו אופלוסיו שכאמר ויך בוחסה אשר וככובר
 ככר ה' ש' ומלט בתוך עזרה שחלטו מהם קר ליתרע אתן כורא כנס לשער החצר שהכבשן
 בתוכה לבר עימה ומתלה ה' דואה אופס מרחוק פוקוואתו נאו וכו' ולא אמר להם עלה
 וכו' וכו' ומלכו ספק קרקיעת הכבשן והשוה לרחן שלא יטרפו לעצות כאלדן כקון אף על פי
 סבוחון כנס העזי להם לא מלאם להם לזלף כולכות לצאת שלא כרשות ומתכנשין אחשדרפניא
 ד' אומות נחמו למעלה כאשמה הראשונה שלא נמכו כאן אדרבוי דתכריא בדכריא תפתיה הס גבורה
 החול ארז הרנס שניב האש כהשליכה את סביה וחבריו לאור חוין לנברוא אלף רואין אש
 האשמים האלה חכביא וחבריו די לא שלט כורא כנשתון אשר לא שלט האש בנוסם
 בשיוקון גופה כל שון ארואיש רבים כזה הספר ושער ראשיהון לא התחרך ושער ראשיהון לא
 כחרך לא שני לא כשתנו מור איהם לא ערת בחון לא סרה לתוכם ענה ככובר כנה גוס
 ככובר כנר די התרחבו עלוהי ארז כטח עליו ומלת מלכא סניא ומלת המלך סכו שלח לקיימו
 ויהבו נשמחון ומסרו גיסם לאלההון וולתי לאלהיהם שים טעם כלומר וישם חק די יימר
 סלו אשר יימר משנה כלומר שום דבר סלגאוי הדמין אנדים כלומר וכתקוהו לאכרים כולו
 יפה ה' אשמה ופטי די יכול להכלה כדכא אשר וכל להניל כואת

על אלההון די שררך משך ועבד
 נוא רחמן ורענן ובריתו נור
 ישותה כל יקבל די לא אירתי אלה
 אחרון די וכל להצלח ברתה
 בארון מלכא העלח לשררך משך
 ועבד ננו במדינת ככל
 נכוברצר מלכא לכל עממיא
 אמיא ולשניא די ארון ככל ארעא
 של מכון יסנא איתא ותמתיא די
 עבד עמי אלהא עליה שפר קדמי
 להחיותי איתו חמה דברבון
 ותמחותי במרה תקיפון מלכותה
 מלכות עלם ושלטניה עם דר ודר
 אנה נכוברצר שלה חיות בבתי
 ורענן בהיכליהם חלם חיות ודחלוני
 וההרין על משכבי חוין דאשו
 יבחר בני ומני שים טעם להנעלה
 קדמי לכל חבימי בכל די פשר
 חלמא יהודעניו בארון עלון
 חרטמיה אשפיה כשריא נגוריה
 וחלמא אמר אנה קדמיהון ופשריה
 לא מהודעין ליה ועד אחרון על

קדמי דניאל די שמת בלמשאצה
 בשם אלהי ודי רוח אלהון קדושין
 ברה וחלמא קדמוהי אמרת
 בלמשאצר רב חרטמיה די אנה
 ידעת די רוח אלהין קדושין בד וכל
 די לא אנס לך חוין חלמי די חיות
 ופשריה אמר וחוין ראשי על
 משכבי חויה חיות ואלו אלון בע
 ארעא ורומה שניא רכה אילנת
 ותקיף ורומה ימטה לשמיה
 וחיותיה לסוף כל ארעא עפיה
 שפר ואנברה שניא ומזון לכל
 ברה תחתוהי תלילי חיות ברא
 ובענפיהו ידרון צפרי שמיא זמנה
 יתוין כל בשרא חויה חיות בחוין
 ראשי על משכבי ואלו עיר קדוש
 מן שמיא נחת קרא בתול ובן
 אמר גדו אילנה וקצנו ענפיה
 אתרו עפיה ובררו אנבה רחנר
 חיותא מן רתחתוהי וצפריא מן
 ענפיהו ברם עקר שרשוהי
 בארעא שבקו ובאסור די פרזל

יבחר בני ומני שים טעם להנעלה
 קדמי לכל חבימי בכל די פשר
 חלמא יהודעניו בארון עלון
 חרטמיה אשפיה כשריא נגוריה
 וחלמא אמר אנה קדמיהון ופשריה
 לא מהודעין ליה ועד אחרון על

ונחש בדתאא די ברא ובטל שמיא
יצטבע ועם חיותא חלקה בעשב
ארעא: " לכה מן אנשא ישנון
ולבך חיוא יתירוב לה ושבעה
עדין ילפון עלוהי: " בגורת
עירין פרומא ובמאר קדישין
שאלתא עד דברת די ינדעון חיוא
די שליט עליא במלכות אנשא
ולמן די יצבא יתנה ושפל אנשים
יקום עליו: " דנה חלמה חיות
אנה מלכא נבוכדנצר ואנחה
בלטשאצר פשרא אמר כל קבל
די כל חכמי מלכותי לא יכלין
פשרא לרהודעתני ואנתה כול
די רוח אלתי קדישין בך: " ^א
אדון דניאל די שמה בלטשאצר
אשתומם בשעה דרא ורעיניו
יכהלנה ענה מלכא ואמר בלטשאצר
חלמא ופשרה אל יבהלך ענה
בלטשאצר ואמר מראי חלמא
לשנאיך ופשרה לעריך: "

ותקף ורומה ימטא לשמיא וחיותה
לכל ארעא: " ועפיה שפיר ואנחה
שמיא ומזון לכליא בה תחותיה
תדור חיות ברא ובענפיהו ישנון
צפרי שמיא: " אנתה הוא מלכא
די רבית ותקפת ורביתך רבת ומטת
לשמיא ושלטנד לסוף ארעא: " ^ב
ודי הוא מלכא עיר וקדיש נחית
מן שמיא ואמר נדו אילנא וחבלוהי
ברם עקר שרשוי בארעא שבק
ובאסוד די פרול ונחש בדתאא די
ברא ובטל שמיא יצטבע ועם חיות
ברא חלקה עד די שבעה עדין
יחלפון עלוהי: " דנה פשרא מלכא
ונורת עליא הוא די מטת על מראי
מלכא: " ולך טרדון מן אנשא ועם
חיות ברא לחיה מדודך ועשבת
כתודין לך יצטמון ומטל שמיא לך
מצבעין ושבעה עדין יחלפון
עליך עדי די תנדע די שליט עליא
במלכות אנשא ולמן די יצבא
יתנה: " ודי אמרו למשבק עקר

ובאסוד די פרול ונחש בדתאא די
ככליה בככלים בדתאא כפסח הסדה כלומר באחו של יוחאס יצטבע יהא טרי תמיד לשון
טכילה חלקה חלקן: " ושבעה עדין: " סבת שני יחלפון עלוהי יעברון עליו בגורה ו
שילת זא: " גורה ופי שמלכין ככה קודם שיגורו הגורה קולא אותה שאלתא עד דברת כמו
למען די יכדעין חייא שיראו כל החיים ולחוף די יבא למו שרעה פסדיה פתרון
אנת כהל ואתה יכול: " אלך לניאל אשתומם שתק ורעיניו ונחשנותיו ובהלכותה ספיה
ידא לתמוד לו חלוס: " מראי אדוני אמרו רבותינו מאדי תלמא לשכאוף קדש הוא תלה עיניו
לחכה ואמר חלוס זה יתקיים על שאך זה וחת לכבוד כנר אמר והלא ישראל שוכאפו אפטר סיקלל
לערך לשוכאוף כמו ויהי ערך די מטת על מראי מלכא אשר הגיע על אדוני המלך: " ולך טרדון מן
אשא ואותך יטרדו מכני אדם לך מצבעין אותך יטבילו ושבעה עדין יחלפון עליך יש לומר
חלול בית המקדש שהקריב שבכפה בשבעה שנים: " ודי אמרו וגומר אשר אמרו לפניה שרשוי של אילן

שרשוי די אילנא מלכותך לך
קימא מן די תנדע די של טין שמיא:
לחן מלכא מלכו ישפר עליך
וחטר בצדקה פרק עירך במחן
ענין הן תחיה ארכה לשל תך
כלא מטא על נבוכדנצר מלכא:
לצת ירחין תרי
עשר על היכל מלכותא די בבל
מחלך תהי ענה מלכא ואמר
הלא דא היא בבל רבתא דודאנה
בניתה לבית מלכו בתקף חסני
וליקר דרתי: " עוד מלכא בפיה
כלא קל מן שמיא נפל לך אמרון
גבוכדנצר מלכא מלכותא ערת
כנד: " ומן אנשא לך טרדון
ועם חיות ברא מדודך עשבת
כתודין לך יצטמון ושבעה עדין

יחלפון עליך עדי די תנדע די שליט
עליא במלכות אנשא ולמן די יצבא
יצבא יתנה: " בה שעתא מלתא
ספרת על נבוכדנצר ומן אנשא
טרדו ועשבת כתודין ואל ומטל
שמיא בשמה יצטבע עד די שעה
כנשרין רבה וטפרוהי בצפרון:
ולקצת יומיא אנה נבוכדנצר עיניו
לשמיא נטלה ומנדעו על יתיב
ולעליא ברכת ולחי עלמא שבחת
והדרת די שלטנה שלטין עלם
ומלכותה עם דרודין: " וכל
דארי ארעא בלה חשיבין וכמצבין
עבד בחיל שמיא דארי ארעא
ולא אית די ימחא בידה ואמח
לה מה עכרת: " בה זמנא מנדעו
ירוב עלי וליקר מלכותי רודין

זהו הפתרון מלכותך לך קיימא המלכות צומדת לך סיפק שמשיב לך מלכותך מן די תנדע די
שליטון שמיא מאחר שתרע שהעליונים מוטלים בעולם להן מלכא באמת אתה מלך: " ^א
לעצתי ומלכא ענת כמו איערך אייל ככך יאמר עלך עכתי מוטב בעיניך לשמוע מילי
והטוף בנדקת פרוק יאמרתך כנדקת פרוק ועל כוארך ועויתך בחסן ענין ועונותך פרוק
בחקי עניים הן תהיו ארכא לשלמתך אולי תהא סהות לשלמתך שלח תמחר הרעה לבא ומה
דאח דכ אל להשא ענה טובה לחיותו רעע דאה ישראל עייס סכלי גולה מחוירין על הפתחים והשמיא
ענה לחנס אמר לו עניים אלו שהגלות רעבים הם פרכסם וכן עשה פתח וצונותיו והיה מפרנסם כל
שנים עשר חדש: " כולל מטא כל הפתרון הגיע על נבוכדנצר: " מהלך הוה הולך הוה: " ^ב
דא חוה סעע עכיים כאיים על הפתח ונועזים אמר מה קול ההמון הוה באוכי אחורו לו עבדתי אלו
בעניים שקבעת להם ענת פרכסם: " אמר הלא דא היא בבל רבתא וגומר ואילמלא ביזיתי ונבוכד
לפרכסת עניים מהיכן הייתי בגיה כל הפלטיין הללו מעתה אינו מפרנסם: " עוד ויפתח בטוס
מלכא כך דרש רבי תנחומא וליקר דרדי ולכבוד תפארתי עדת חקך ברה מוכך: " ^ג
וגרדין לשון גירוסין גפתי הגורה כלתה אלו וטפרוהי מצפרון ונכרנו ככבוד ולקצת
ויחייא לקן הימים שקבעו לו לביקו השכים בוטלת כשאתי ומנחשי עליו יתיב ודעתו על
מורה ולכלתה ככרת ואת העלין ברכתי: " כלל חשיבין רבותיו אמרו הוה הידיא דיומא לא
שפיה אבק הכרחה בשמם ודמנכה עבד בחיל סמיא ודרנוכו עושה בנכח השמים: " ולא אית די
יתמח בידים ולא יש שימחה בידו: " ביק ומכא בחוקותיו וליקר מלכותה דרדי ולכבוד
מלכותי

חמרא ושכרו לאלהי רחבא וכספא
 נחשא פדלא אעא ואבנא : בה
 שערותה פקו אצבען די יד-ה-נש
 וכתבן לקבל נכרשתא על-ידי-ה-נש
 כתר היכלא די מלכא ומלכא חות
 פס ודא די כתבה : ארין מלכא
 וזר-שנור-הו ורע-הו יבר-לונה
 וקטרי הרצה משרתין וארפתה
 דא לדאנקשון : קרא מלכא בחיל
 להעלה לאשפיה כשד-ה-נש וזר-ה-נש
 ענה מלכא ואמרי לחכימי כבל די
 כל-ה-נש די קורה כתבה דנה
 ופשרה יחונני ארונגא ילבש ו
 ורמונכא די דהבא על-צוארה
 ותלת במלכותא ישלט :
 ארין עללין כל חפני
 מלכא ולא כהלין כרנא למקרא
 ופשרא להודעה למלכא : ארין

מלכותי ותרתי : וזויה ותואר : ולי הדכרי וברכבי ובעון : ואזתי ויעני ופריו היו מבקשים ומפנים
 שאזכר : התקנת : הוכנתי ורכו יתירא הוספת לי : וגדולה יתירה מן הראשונה נתוספה לי : אמרו
 רבותינו שרכב על ארץ וקשר תכין כראשו : ואר' תתים דין : ודרכיו מספס : ודי מהלכין בגוה ואשר
 מהלכין בגוה וכול הספס : כלסאכר מלכא כנו הים ומלך לאחר אויל מרוך שחך תחת כבודכנר
 וגם היה כנו של כבודכנר : עבר לחם רב : עשה בעודה גדולה מכיו ככפר ווסטון שכלס
 ביום עם דרוש המדי וכורס וכינח המלחמה ולערב עשה משתה כמו שכנא עליו ישעיה ערוך השלח
 צפה הנפית אכיל ופחה קומו השדים וגומר : שכתוך המשתה חזרו אויבין וכלתמו על העיר ולכדוה :
 ולקבל אלכא חורא : כנגד אלף איש היה שותה יין : אמר כעפס חורא : אמר בעבת היין שכתכר
 להיתיה להניא : די הכפק : שהניא : שגלתי : לשון מלכה כלסון ארמי כמו והסגל ווסכר
 אכלו : היתיו : הוסגו : די הכפיקו : שהניאו : כפקו אכנעא : ינאו אכנעו וד ארס מן השמים :
 לקבל ככרשתא : למוז המכורה אשר לפני השלחן ודוגמתו ככרשתא וזוה עשתה ככרשתא של זכר : על
 גודא : על שיר עוה כותל הסנת כמו ככנרי גיר מוספות והוס דומה למיד : זוהי סכוי : תארו כשפסו
 עליו : ורע-הו : מהשבותיו : וקטרי חרפה השתרו : אזור חלניו כפתה סהו ומתכו מתרוקין ממות
 היראה וחגורו כפתה : וקטריה חרטה ושתרו : כתרין : וארכובתי : ברכיו : דא לדא קסן : מקישות
 ודופקות : בחיל : כח : להפלה : להכניס : כתנא דכא : מכתה זכר : ארונגא ילבש : כוספת
 הפרתמים : והמכתב : רכוד עקב : ותגתי במלכותא ישלט : בשליש המלכות ישלט : עללין : ככספין :
 שניא

מלכא בלשאצר שניא מרתנחל
 חזוהי שנין עלוהי וברכנוהי
 משתבשין : מלכא לקבל מלי
 מלכא וברכנוהי לבית משתיא
 עללת ענת מלכתא ואמרת מלכא
 לעלמין חיי אל-יבר-לוך רעיונד
 וזיך אל ישנתו : אריתנבר
 במלכות די רוח אל-הו קדושין
 בה ובזמי אנוך נהירו ושכלרתו
 וחכמה בחכמת-אלהין השתכחת
 בה ומלכא נבוכדנצר אנוך רב
 הרטמין : שפין כשד-ה-נש גורן
 הקימה אנוך מלכא : כל קבל די
 רוחי יתרא ומנדע ושכלתנו מפשר
 חלמין ואחיות ארין ומשרא קטרין
 השתכחת בה בדניאל די מלכא
 שם שמייה בלשאצר כען דניאל
 ותקרו פשרה יחונני :
 בארין דניאל העל קדם מלכא
 ענה מלכא ואמר לדניאל אנתה-
 הוא דניאל די מן בני גלורתא די
 יהוד די היתי מלכא אבי מן יהוד :
 ושמעת עליך די רוח אל-הוין
 כך ונהירו ושכלרתו וחכמה
 יתירה השתכחת כך : וכען

שניא מתנחל : הכרה מתפחד : משתבשין : כספון : מלכתא לקבל מלי מלכא : המלכה :
 כלפי ששמה את דכרי המלך ושריו לכית המשתה כאה : אריתנבר : יש ארס במלכותך אשר :
 רוח קדושים בו : בחכמת אלהין : מלכא : הקימה : מכה שר על בולס : כל קבל זיומרי :
 כלפי אשר רוח יתירה ודעת השכל יש בו : קטרין : סתום כל סתר כמאנו : בדניאל : תיכול :
 אם מוכל : וכנזיתך : דורומוך : לאסרן הכ : לאחר תן : די הוס כנא : שיהי סתן הוה מסא :
 שמייה : וכדי רוס לכניס וכאשר רס לכנו : לקולא : להרשיע : פקתה סודי : כעדי שמייה :

העלו קדמי חפניא : השפיה
 די כתבה דנה יקרון ופשרה
 להודעתני ולא כהלין פשר
 מלתא להחיותי : ואנה שמעת עליך
 די תיכל פשרין למפשר וקטרין
 למשרא כען הן תוכל כתבא ל
 למקרא ופשרה להודעותני ארונגא
 תלבש והמונכא די דהבא על-
 צוארך ותלת במלכותא השלט :
 בארין ענה דניאל
 ואמר קדם מלכא מתנתך לד לחון
 ונבוכיתך לאחרון הב ברום כתבא
 אקרא למלכא ופשרא אהודענה :
 אנתה מלכא אלהי עליא
 מלכתא וברורתא וקרא ויהירא
 הב לנבוכדנצר אנוך : ומן
 רבותא די ירכי לה כל עממא
 אמיא ולשניא דהו זאעין ורחלין
 מן קדמיה די יהודה צבא הוה
 קטיל ודי יהוה צבא הוה מאה ודי
 הוה צבא הוה מרים ודי הוה
 צבא הוה משפול : וכדי רוס
 לבכה ורוחה תקפתה להודעה
 תיחת מן כרסא מלכותה ויקרה
 הערו מנה : ומן בני אנשא

מרדי
 כספון : מלכתא לקבל מלי מלכא : המלכה :
 כלפי ששמה את דכרי המלך ושריו לכית המשתה כאה : אריתנבר : יש ארס במלכותך אשר :
 רוח קדושים בו : בחכמת אלהין : מלכא : הקימה : מכה שר על בולס : כל קבל זיומרי :
 כלפי אשר רוח יתירה ודעת השכל יש בו : קטרין : סתום כל סתר כמאנו : בדניאל : תיכול :
 אם מוכל : וכנזיתך : דורומוך : לאסרן הכ : לאחר תן : די הוס כנא : שיהי סתן הוה מסא :
 שמייה : וכדי רוס לכניס וכאשר רס לכנו : לקולא : להרשיע : פקתה סודי : כעדי שמייה :

Handwritten marginal notes in the right margin of the left page, including the name 'אברהם' and other illegible characters.

שחיד ולבנה עם חיותא שוי ועם
ערדיא מדוכה עשכא כרתין
יזעמינה ומטר שמיא נשמה
יצטבן עד דרירע דיה שלט אלהא
עליה במלכות אנשא גלמודי
יצבא תקים עליה ואת זבחה
בלשאר לא השפלת לבבך כל
קבל דיה כל דנה ידעת ועל
מנא שמיא רחוממת ולמנא
די ביתה דיתונקדמד ואנתרה
ורברביד שגלתך ולחנתך חמרא
שתין בחון ולא להי כספא דהבא
נחשא פרזלא אעא ואכנא די לא
חיון ורא שמעך ולא ידעון שבת
ולא להא די נשמתך ביה וכל
ארחתך לחלאחרת בארון מן
קדמותי שיהפסא דיהא ומחבא
דנה רשים ודיונה כחבא די רשים
מנא מנא תקל ופרסין ויה דנה
פשר מלרא מנא מנה אלהא
בלכותך והשליכה יי חל תקורתא

בב הסירו מוחו טריל ברה כל קבל די כל דנה ידעת כל עית אשר כל זה ידעת שאורע
די ליתך והיה לך להיות ורא חלמי הקבה סליח ספא ידא שלט כף ידי וכתב דנא רשים
וזה המכתב אשר חקק יחא מוחי מנא אלהא כלומר מנא וזה שרדני מנא אלהא מלכותך והשלמת
חשב קץ ספספק מלכות של חידך ודעו ומנא סכבר השמים קקיל תקולמא בחיובים וכוננת חסר
מכל נד סרם פריסת מלכותך וגימר כלומר ופרסין משמע פני פרסין האחד פריסת מלכותך
כשתברה מלכותך והשבי שכתבה לחדי ופרס ודריש מדיא קבל מלכ פח כנר סנין שנין
ותתין למה מנה סכיתו לומר די בים סככס כוכב ננר לביכל ביה ויוקיס כולד סטני דריש
מנלות וככה ועד כאן כל טעה וואור מר גלו ביה ויויכין בשבע לככוס היוקיס שהיא סמכה לכוכב
כנר בשתי דו לככוס ננר לן שרי מה חלק וכן דאוי חידך כיו שאמר זל במסת מנילה כ
שעברו לככוס הרי סכ ועלה מנהיך ולמשלה ויהי די להא חסדרמטי סיתבו האחדרמטיס
הכללו ענה לשלשה הפרסום ומלכא לא לקוי בויק והחלק לא יהא כפסד כסום דבר מלכות המוטל
עליה סעשעו דניאל דנא ומתנח מתנבד ומלכא פסית החלק היה מוטל
בלכנו

כעין עלה להשכחה לדניאל מצד
מלכותא וכל עלה ושחירתה לא
קלין להשכחה כל קבל דמחמן
חוג וכל שלו ושחירתה לא
השתכחה עלוהי ארון נבריא אלף
אמרין די לא נחשכח לדניאל דנה
בל עלה להן השכחנא עלוהי ברת
אלהת ארון סרכיא ואחשדרפניא
אלן הרגישו על מלכא וכן אמרין
לה דריש מלכא לעלמין חיו
איתעטו כל סרכי מלכותא סגנויא
ואחשדרפניא דהרביא ופחוריא
לקימח קים מלכא ולתקפה אסר
דיכל די יבעא בעו מן כל אלה
ואנש עד יומין תלתין לרון מנך
מלכא יתרמא לנב אריותא בעו
מלכא תקים אסרא ותרשם כחבא
די לא להשנידה ברת מדי ופרס
די לא תעדא כל קבל דנה

בלכו לחקיון על כלס הוו בעין עלא היו חקקים עלילה למנא לדניאל כדבר המלכות שיוכלו
להספין עליו די לא הפסח אמרו בוייהס לא כמנא לדניאל זה שום עלילה לכן השכחא עלוכו
אכל מנא עליו עלילה על ידי תורת אלוהים אם כוכל לבקש מאת פני המלך שום נזירה שיגזור להפעילו
על מורמו והוא לא יקיים את מצוות המלך והרי העלילה הרגישו משמשו על המלך איתעטו
בוענו לק מא קיס מלכא להחיון בדת המלך ככס לפי שאחדש באת לתוך ומדינה אחרת
אפה ונדך חוון די יעא בעו אשר וכקס שום בקסס לכן מיק מלכא זולתי מתך המלך
לגוב אריותא לכור שאריות המלך שם תקים אסרא מעמוד חק זה די לא להסכיא שלט
לשנות כדת מדי ופרס די לא תעדא סלך תעבור כדו ידע כאשר ידע וכון פעיחון לים
בעלתא בעליות בנר יורסלם לכל כס ואף על פי שפרב עשה כמו שאמר שלמה והתפללו
אליך דרך ארנם כרך על כרכוס כורע על כרכוס וחמין חלמא ערבית שחרית ומנח
כל קבל דיהוה עבד ומואר בכל אשר הוה עשה לפני זאת ארבישו משמשו וספשו על אשר י
מלכא על בעול אמור העלך אשר באו להלשין ויצבא מילמא אסת הדכר לא סס עלך מלכא י
שעס לא במן לב וענה לחמו על גזירותך בשא בעותה מתפלל משלמו כדי מילמא שמע
כאשר 44 ב 49 א 77 *

Handwritten marginal notes in the left margin of the left page, including the name 'אברהם' and other illegible characters.

Handwritten marginal notes at the bottom of the left page, including the number '44' and other characters.

קדמוהו ושנתה דנת עלותו
 בארין מלכא בשפר פרא יקום
 בננהא זבתה חלה לנכא דה
 אריות אורו זוכמקרה לגבא
 לרנאל בקל עציב זעק ענת
 מלכא ואמר לדניאל דניאל עבר
 אלהא חיה אלהך די אנתה פלח
 לה בתורא היכל לשויבותך מן
 אריותא בארין דניאל עם מלכא
 מלל מלכא לעלמן חיותי ביה אלהי
 שלח מלאכה וסגר פס אריותא
 ולא חברוני כל זקבל דקדמוהו
 זכר השתכחת ליואף קבמך מסכא
 חבולה לא עברת בארין מלכא
 שנוא טאב עלותו ולדניאל אמר
 להנסקה מן גבא והסק דניאל מן
 גבא וכל חבל לא יחד שרעבת בה
 דהימן באלהא בארין אמר מלכא

כאשר מצע הדבר : שניא בשם עלוהו : הרבה פרע בעיניו שהיה אוהב את דניאל וקשה עליו חיותו :
 ועל דניאל מס כל לשוכותיה : ועל דניאל מס דהוי לדחות הדבר לסנילו ואמר להם איכי מאמין לכם
 כל איכי וידע דנמותו אך עיכו וורה פתרוכו ועד מעלי שמשא ועד בא השמש היה מסתדר
 להנילו אבל כשהגיע זמן תפלתו ברע להקנה על ברכיו והתפלל תפלתו ושוב לא היה לו שתחון פה
 להנילו די מלכא וקס : אשר סמך גזרו ויעמוד לא לאדם לשמותו : והגיעו סבן סדא : והובאת
 אכן אחת ובכל ארץ בכל ארץ אכן ביום לבנים ביום מלא הכה ללכיה למדכו מלך אכן בכל
 ולפי שעה הביאום מלכיה מלך ישראל : אם התנה במעשה בלשמי על היס שיקרע לבני ישראל
 ועל האם שיבטן למכיה וסבינו : ועל האריות מהניק להיאל : לא התנה על דוקת אכן זיוין שלח
 זיוק בלדס : והמלך אמר מאס מאריות או אפשר לסלקו סכר גזרה גזרה אודהר בו מהזקת ארס
 והסג אס וביא יבא : וסמת על פיה גזרה הוואה על פי הגומא : בעוקתיה : בעבעתו : שלא יזוה
 מחקומו ויפליכו עליו אנכיה להרגו : דילא תשא נכו בדניאל : שלא יקשה רכוכו כלומר שלא יעצ
 לו הוק כרכוכו : וכתי עוט : לך תעמיט : ודחון יפלקו במעשה כך פתרו דונס לא הכסכו לפתח
 ב שלחן לאכול : ושכחה כדע עלוהו : ובלדה סכמו : כשפר בלח : בעלות סתור והרבה זס בתרגום יונתן
 יקום בגבא : עמד לאור הבקר ולא בשלש שעות כשאר מלכיה : ובההלא : לגבא די אריות
 אול : וכבהלה לשפית האריות אול : חבולה לא עברת : שום דבר ביטור וסקר לא עשימי :
 בה שניא טאב עלוהו : הרבה הוטב בעיניו : ולדניאל : ואל דניאל בזה לשלש מן הכור : דיקעין
 באלקסי :

וחיותו נבריה אלך די אכלו
 קרציה די דניאל ולבב אריותא
 דמו אמן בנתחן ונשחון ולא רמנו
 לארעיות נפא עד די שלטו בחון
 אריותא וכל ברמיהו הוקין
 בארין דריוש מלכא פתב לכל
 עממא אמיה ול שניא די דארין
 בכל ארעא של מכון ישנא : מן
 קדמי שיש טעם די בכלי שלטן
 מלכותי לריון זאעין ודחליו מן
 קדם אלהא די דניאל די דיוא
 אלהא חיה אוקיס לעלמן ומלכותה
 די לא תחבל ושלטנה עד סופא :
 כי משויב ומצל ועבר אתן ותמחון
 בשמיא ובארעא די שויב לדניאל
 מן דאריותא : כי דניאל דנה הצלה
 במלכות דריוש ובמלכות פורש

כאלהיה : אשר האמין באלהיו : די אכלו קדוהו : אשר הלשיכו עליו : ולא מעו לארעית גזבא : לא
 הנישו לתחתיה הכור עד שמשלו בהם האריות : וכל עשתומיהם דיוקו : בארין דריוש מלכא : די
 דארין בכל ארעא : שריון בכל הארץ : שלמכון ישנא : וכמלכות כורש : שאלך אשר דריוש שלח
 מלך דריוש המדיאלת סכה אחת : ובהרג במלחמה : כאשר כעוב כספר יוסף בן גוריון : והמלכו
 את כורש חתכו עליהם כתוך החיל : בארין חלמא כתב : או וראשי הדברים אור : ולרו : והכתי :
 ארבע רוחי שמיא תניחין ונורא : ארבע רוחות כושכות באות מארבע רוחות העולם וכלחמות עם הים
 סגדול וסופרות אומרו : וארבע חיות סבך דא מן דא : משוכות זו מזו : קדמיתא כאריה ונפין :
 למרלה : היא כארי ולה ככש כשר זו היא מלכות בכל : ססיה מושלת באותה שעה וכך רואם
 אותה יריעה סכא עלה אריה מסככו : ושמר הכה כאשר ידאס וגו : עד די מריוט גפה : מרשו ככשי
 זו היא דמו : ובעילת מן ארעא : לשון כחלק מן הארץ רמו שתבטל המלכות מן הארץ : ולכך
 אכס : לשון חלשית פתח דישו גויס אכוס המה סכה : אחרי : אקרת : עכיא שעלמה סביה מן הים :
 דמיה לדוכ : זה רמו לחלכות פים שתמלך אחר בכל סאיכלים וסומים כדוכ ואסורכלים כבשר כדוכ :
 דמיה לדוכ כתיב כמו דיהא : מרגו של זאב שאף זאב בקראת מלכות פרס סכא : על כן כסס אריה
 מיער זאב ערבות ישראל : ולשטר חד הקומת : ולגד אחר אמה רמו לשיסוק מלכו בכל מתחין פרס
 סכה הם יולך חדי : וזלת על שין כפוחא שלש נלעות : דכומיכו פירוש : מדכות היו סמיד מורדות בה
 וזלת חיות עיה : פיעים בלעיתן ופעמים פולטתן זה : כפוחה בין סיס פעמי מן לשכס פעמי ליתין :
 יארי אומר מלת על שין שלשם מלכיה שעמדו לפרס כורש ואשורוס ודריוש סככה הכית : כשר שניא :
 * 77 כ 46 2 כשר

פרסאה : שם לוי
 בשנת חרה לכל שאצר מלך בכל
 דניאל חלם הזה וחיו ראשה על
 משכבה בארין חלמא כתב ראש
 מלון אמר : ענה דניאל ואמר הוה
 הוית בחווי עם דלילא וארו ארבע
 רוחי שמיא מניחן ליפא רבא :
 יוארבע חיון ברברן סלקו מן יפא
 שנין דא מן דא : קדמיתא כאריה
 ונפין די נשר לה חודה הוית עד די
 מריוט נפה ונמילת מן ארעא ועל
 רנליו כאנש הקימת ולבב אנש יהוב
 לה : יוארו חיות אחרי תנינה דמיה
 לדכ ולשטר חד הקימת ורתלת
 עלעין כפמה בין שנה וכן : אמרון
 לה קומי אכלי בשר שניא :
 באתר דנה הוה חויר וארו אחרי

פרסאה : שם לוי
 בשנת חרה לכל שאצר מלך בכל
 דניאל חלם הזה וחיו ראשה על
 משכבה בארין חלמא כתב ראש
 מלון אמר : ענה דניאל ואמר הוה
 הוית בחווי עם דלילא וארו ארבע
 רוחי שמיא מניחן ליפא רבא :
 יוארבע חיון ברברן סלקו מן יפא
 שנין דא מן דא : קדמיתא כאריה
 ונפין די נשר לה חודה הוית עד די
 מריוט נפה ונמילת מן ארעא ועל
 רנליו כאנש הקימת ולבב אנש יהוב
 לה : יוארו חיות אחרי תנינה דמיה
 לדכ ולשטר חד הקימת ורתלת
 עלעין כפמה בין שנה וכן : אמרון
 לה קומי אכלי בשר שניא :
 באתר דנה הוה חויר וארו אחרי

לחשניה ומנין ורת ויתחבון ביה
עד ערו וערנין ופלג ערו : י ודינא
יתוב ושלטנה יהערוון להשמרה
ולהובדה עד ספאו : י ומלכותא
ושלטנא ורבותא די מלכות תחות
כל שמיא יהיבת לעם קדושי
עליוני מלכותה מלכות עלם וכל
שלטניא לה יפלחון וישתמעון :

כי עד כה ספא די מלחא אנה דניאל
שניא רעיוני ובהלני ויוו ישתנון
עליו ומלחא בלבי נטרתי : י
בשנת שלוש למלכות בל שאצה

ח

הפלך חזון נראה אלו אני דניאל
אחרי הנראה אלי בתהלה :
ואראה בחזון יהי בראתי ואני
בשושן הבירה אשר בעולם המדינה
ואראה בחזון ואני חירתי על אוכל
אולי : י ואשא עיני ואראה והנהי
איל אחד עמד לפני האובל ולו
קרנים וקרנים גבהות והארות

גבהת קין השנית והגבהות עלה
באחרונה : י ראיתי את האיל מנח
ובהוצפונה ונגבה וכל חיות לא
עמדו לפניו ואין מציל מידו ועשה
כרצונו והגדל : י ואני הייתי מבין
והנה צפיר העזים בא מן המערב
על פני כל הארץ ואין ננוע בארץ
והצפיר קרן חזות בין עיני :

ויבא עד האיל בעל
הקרנים אשר ראיתי עמד לפני
האובל וידן אליו בחמת כחו : י
ודאיתו כענין אצל האיל
ותמרמר אליו ויד ארת האיל
וישבר את שתי קרניו ולא יהיה
לח באיל לעמד לפניו ושליכוהו
ארצה וירטסחו ולא חיה מציל
לאיל מידו : י וצפור העזים הגדול
עד מאד וכעצמו נשברה הקרן
הגדולה ותעלנה חיות ארבע
תחתיה לארבע רוחות השמים :

שהעמים הם ארבע מאות ושמונים שמונים צאחם מוצרים עד שבכה הבית
וקדש ראשון הכי תתך : ועוד חני העת הזה עמה הכי חלף עליה : את אלה חסוב מעת הוסר התמיד
עד סוב וזכח החמוד אל מקומו והוא הוכר שם שנים לפני החרבון ויש קצת ראייה בספר זה : ועוד יש
בו מובאין ראייה לחסכון זה הפת אסתיר בניו לק וללה : ודי בלתי יסוד : והדין כתישכ לפני המקום : ושלטני
יהעדון : ושלטני וממלכתו של אותו מלכות יסוד מן השמים : וישתמעון : ויסו כשקעים להונתו
פא לעשותו : עד כה כאן שניא רעיוני ובהלני ויהי מלכותי הרבה היו מחסבותי מכהילות אחי : ויוו ישתקון : מראש
ו יסיוו ומחרו כשחכו : בלבי כטר בלבי כשכתי : בשכח שלש : אחר המראה הראשון אחר שכראה חלי
ב בתולה החלום האמור למעלה שכראה לו בשכח אחד לכלסר : על אוכל אולי : על הכהי שמעו
א אולי : ולקרבים רמו למלכות פרס ומדי : והאחת גבוה מן השנית רמו למלכות פרס מגדול ממלכות
מדי ומלכות מדי לא היתה חלק טבה אמת טבה ככה אמת לדריש בן אשורום מודע מדי : ושיכו
בסדר עולם לא מניכו טבה למדי ככתיב אילא ו כלנר והגבוהה עולה באחרונה רמו הוא שפקדי מלכו
ס מדי למלכות פרס : הייתי מבין : הייתי מסתכל בו : כשיר : שער : ואין כונע בארץ : דיווחה היס
ו למדלג כאורי : קרן חזות : קרן גדול למראה ששון : וישתמרמר אליו : וילחם אליו הוא לשון כעש

מדי : וישתמרמר אליו : וילחם אליו הוא לשון כעש
מדי : וישתמרמר אליו : וילחם אליו הוא לשון כעש
מדי : וישתמרמר אליו : וילחם אליו הוא לשון כעש
מדי : וישתמרמר אליו : וילחם אליו הוא לשון כעש

ומן האחת מהם יצא קרן אחת
מצעירה והתגדל יותר אל הגב
ואל הכורה ואל הצביון ותגדל
עד צבא השמים ותפל ארצה מן
הצבא ומן השובכים ותרטם :
ועד שר הצבא הגדול וממנו הרם
תתמיד והשלך מכון מקדשו :
וצבא תנתן על התמר בפשע

ותשלך אמת ארצה ועשתה
והצליחה : י ואשמעה אחר קרוש
מדבר ואמר אחר קרוש לפלמוני
המדבר עד פתי החזון והתמר
והפשע שמים תת וקדש וצבא
מרמס : י ואמר אלי עד ערב
בקר אלפים ושלוש מאות וינצק
קדשו : י ויהי בראתי אני דניאל
את

פר חזות ארבע : מרא ארבע קרנים : ומן האחת מהם : ומאחת מאלו המלכות : יצא קרן אחת
מלכות טעום יבאת ממנו : מעציר מלכות מוכפרת וכבוית : כמו שקראו למעלה קרן אחת מעציר
והוא על פנין טכא כווי אמה חד : ותגדל יתר : ותגדל מאד : אל הגבכ : היא מכריס שהיא כדדומס
של ארץ ישראל : וחל הצביון : ארץ ישראל שנקראת : ארץ נבי נבואות גוים : עד כנא השמים : הם ישראל
שנמשלו לכוכבים : ועד שר הצבא : הוא צבא המקדש שהיא ביתו של הקדש : שר הצבא כלפי הקדש
קרן : וממנו הודם התמיד : ועל ידי גדוליו ומילותיו ששלח לירושלים בטל התמיד ששלח שם כרון
קיסר שר צבאו כמו שאמרו רזל כמסכת גיטין וכגוריון : ונכא תכסן על התמיד בפשע : וזמן מועד
מתן להיות התמיד מחולק כשביל פשע שמים היא עא : וכן היא קרויה בספר הזה בכמה מקומות טכא
עד מת החזון והפשע שמים : ואומר ועת הוסר התמר ולפת שקון שומס : ונכא : זמן

כמו הכל כנא בלגוס עלו ארץ : ותשלך אמת ארצה : תורת אמת הפשלה : אחר קדשו : אחד מן
המלכים : ויאמר אותו המלאך לכלמוני הכי תיבה זו כשמים : לכלמוני אלמוני ותדנוס ונתקן כן
פניו וכל בספר שמואל כפי וסמור : לשון כי ופלא מתוך דבר : אלמוני אלמוני מכלל שם : טל פירס לר
מהו ומה שמו : לפלמוני המדבר : למלאך שיהי מדבר וגור גורות ונכא המועד תכתן על התמיד
בפשע : עד מתי החזון הזה אשר על התמיד להיות מחולק והפשע השומס יהי כתון תכתיו פשע שמים
עא שהיא כאלן דומס : שומס לשון אלס ומשותק כמו אשתו כשעה חדא : ואשכ שם שבעת ויום
שמים כתיבס כמו אלס תת וקדש : ונכא מרמס : לתת את מכון המקדש ואף צבא השמים אשר
הפיל לארץ ונרוס להגליו כמו שכתוב למעלה : ותפל ארצה מן הצבא ומן הכוכבים וקדש ונכא : ויתר
זהרבה כאלה כמקרא כדס ורכס וסוס : ואף בלשון כפי אלס יש מדברים כן : עד ערב בקר אלפים
שקלס מאות : דאיתי פתר כסר רבו סעדיה לדבר וכבר עבר : ופתר עד ערב בקר עד שיבוא אותו
שערב טכא בו והיה לעת ערב יהיה אור : ובעותי אכוכי דבר אלהיך יקום לעולם לא יופר : ואכי אמר
כי הערב והבקר האמור כאן גימטרי הוא יש סתך לדבר משי טעמי : האמת שהיא חסכון זה חסכון
שם חסכון אחד שבסוף הספר : והסני שאמר כדניאל למטה בעטון : ומראה הערב והבקר
אשר באמר אמת הוא : ואם לא רמו החסכון תלו למה הוד וכפל אותו לומר אמת הוא : והחזרה כעטוס
לשמים ולחטוס הדבר ואף הוא לו כנלה בלשון שמים ותמוס ואכו מוחיל להכעמת מלכו קרן אחר קרן
בבעטון קרן הדורס כודע כי טעם במדבריו : והב אחריו יתור וידרוס : דרך אחרת יש לשמור ערב
עד קר בני שומס מא : ושכב וארבע ועוד אלפים ושלוש מאות הכי אלפים ושמה חזות ועד : וכדק
קדש : וישכר פון ישראל לבעול זלזות מדרסן ומרפסן : מאו גלו בלות ראשונה למדיס עד יבאלו
וישענו תשיפת עולאים במל : משיחיו וחסכון זה כלה בסוף חלף ור : יום הוסר התמיד והוא טכא בסוף
שפתר ומעת הוסר התמיד כדי לפת שקון שומס : ומיס חלף וכי יהיו זלזל : יוחר שיכא המלך משיח

מדי : וישתמרמר אליו : וילחם אליו הוא לשון כעש
מדי : וישתמרמר אליו : וילחם אליו הוא לשון כעש
מדי : וישתמרמר אליו : וילחם אליו הוא לשון כעש
מדי : וישתמרמר אליו : וילחם אליו הוא לשון כעש

כס קר טל

מקדש

מדי

מדי

מדי

מדי

מדי

מדי

מדי

מדי

מדי

מדי

מדי

מדי

מדי

מדי

מדי : וישתמרמר אליו : וילחם אליו הוא לשון כעש

מדי : וישתמרמר אליו : וילחם אליו הוא לשון כעש

את החזון ואפקשרה בנה והנה
 עמד לפני במראה נברו ואשמע
 קול אדם בין אולי ויקרא ויאמר
 נברואל חנו להלו את המראה
 ויבא אצל עמדי ובבאו נבעתי
 ואפלה על פני ויאמר אלי הכן
 בין אדם פי לעת קץ החזון וברברו
 עמי נרדמת על פני ארצה וינע בי
 ועמידני על עמדי ויאמר הנני
 מודיעך את אשר יהיה באחרית
 הימים כי למען קץ י האיל אשר
 ראית בעל הקרנים מלכו בדי ופרס
 והצפיר השעור מלך ויהי קרן
 הגדולה אשר בין עיניו הוא המלך
 הראשון והנשברת ותעטרתה
 ארבעת חתיה ארבע מלכות מנוי
 ועמדתה ולא בכהו ובאחרית
 מלכותם פחתם הפשעים עמד
 מלך עז פנים ומבין חידות ועצם
 כח ולא בכהו ונפלאות
 ישחית

והסוד שקין השועם והמאיר חסדו וזכר לפני המורכב ביה שבו והעמיד כלם נהיכל ויום לו במחוז היס
 שערך אפוסטמוס את המורה ובעל את הממוד והעמיד כלם נהיכל כמו שפנינו במסכת תעניות
 ושם שבו שכבתי און בודי ראוי מפורשת אך יש ראוי ששבוה שלם לא בעל הממוד לפני המורכב שכן
 ביכא דניאל על טיטוס ושני השכוב יפכית זכח ומכחה כלומר מקנת השכוב שלפני המורכב ובעל
 תוקררכות כך מפורש למטה בעיניו כחור על הראשונות כינא מכוון חשבון ערב ובקר אלפים ושלוש
 מאות מיום דת ישראל למגדים להיות כלה למוך אלף ור' לויס שהוכר הממוד ר' היו במגדים ארבע
 מאות ושמונים מיום נאחם עד ויבן הכית ארבע מאות ועשר היס הכית וע' סנה גלות ככל ור'
 מאות וב' כית שני פון עליהם אלף ור' של קץ הימין היו אלפים וח' מאות ופ' נא אהן שששים שהספר
 שתמוד לפני המורכב שלם אכה השכוב אלף ור' אלה למעת המוד המוד היו לך חשבון ערב ובקר
 ואלפי ו' מאות עוד כוסף בחשבון אשרי הממכה ויגיע לקץ הימים מה שנה יתרום על אלף ור' יש
 לומר על חשבון הראשון יגא המלך הששי וישור ויתכסה מה אוחס מ' זה שנים ורבי אלעזר הקליר
 יסד בוסוד שירו שבושים והיו מ' ו' ויש לומר ה' שנים שלם באו לחשבון שכוב לא מנה ואני
 מנאמי בן במדרש רוח שפתי מלך המשיח להחכות מ' זה שנים לאחר שיגלה ומביא ראיה מן המקרא
 שללו להלו לשון שכיבות כמו שקראו חמודות כל מקום שאלו בעל גורם הוא מכאן למדו באגדה
 ינחק בדמה לאביו בכלם וכדמות שנקרא האיש הלו ויהי יוסף ויהי תואר וזהו הכוונ המכו בה דברים
 בו שאכל זכח לבנו בפרשת ויהי כי זקן ינחק ואכקסה ביכה הייתי מתאהב שיבכו לי מן השמים בין
 יו אולי בתוך הכהן ויקרא האדם ויאמר למלאך אחר נברואל סגן להלו את המראה
 ה יש פתח לזה החזון כי לעת קץ הימים רבים ימו החזון הזה כדלמתי לשון אובים ושמוני על
 ב מפמדו כל מעמד רגלי כי למען קץ כי הוא לזמן קץ ימים רבים מלכו פרס ימדי שתי קרנים
 ב שתי אומות מולכות כמו שפרשתי למעלה המלך הראשון הוא אלכסנדרוס מוקדן שהרג את דריוס
 בן אסתר כמו שזכרנו בספר יוספון והששברת שראית ששברת ומעמדה ארבע תחיה כעו
 שפסוק בספור החלו למעלה ארבע מלכויות אשר יעמדה מאותו גוי שחלק אלכסנדרוס מוקדן
 מלכותו בחיותו לרבע ירדיו ויוסף אראם כספרו ארבעה ראשי כור ולא בנו השלך היו ולא בכחו
 כו ולא וכו' החקונים ככה המלך הראשון כי חלשים ממנו והיו וכל אחרית מלכותו ון קתם השושעם
 קי כש יגיע זמן שימתו רשעי ישראל שכבית שבי ועמד מלך עז פנים הוא טיטוס ועצם כחו ולא
 בגבורה כי אם בחלקקות כמו שפורש בסוף הספר ונעלקות ישחית ונשפלה וישחית אומות
 והכלים

ישחית והצליח ועשה השחית
 עצומים ועם קרשים יי ועל שכלו
 והצליח מרמה בידו ובלבבו
 גדול ובשלוח ישחית רבים ועל
 שר שרים ועמד ובאפס יד ישברו
 ומראה תערב והבקר אשר נאמר
 אמרת הוא ואתה סתם החזון כי
 לימים רבים יי ואני דניאל נהייתי
 ונחלתי ימים ואקים ואעשה את
 מלאכה המלך ואשתומם על
 המראה ואין מבין ו
 בשנת ארת לדרוש בן אשורוש

והכלים ועשה חסדו והשחית עצומים אומות רבות ועל קדושים ישראל ומלמכי התורה
 ועל סכלו והנליח במרמה בידו ועי' שהוא מוכיל בכל אשר וככה וינליח ויחזיק במרמה שבירו ובלבבו
 יתגאה ובשלוח ישחית רבים במרמה ונחלק לקות ישחית רבים היושבים אמו בכרית ושלום ועל
 סרים ועמד כלפי מעלה יעניו דברים וכו' בחלוס הכתוב למעלה ובאפס יד ישברו ובאין כח
 ישבר על ידי ימוש חלש שכריות שכבסו בחוטמו כמו שפנינו במכתב ג'טין ומראה הערב והבקר
 אשר נאמר לך בחלוס העליון אמת הוא ואתה בתום החזון אל מפרשהו וממחרו בלבך כי לימים
 רבים יבא כהייתי לשון הוכח כדומה כעטרתו על הפורענות הזה וכדכיתי את מלאכת המלך
 שהייתי ממוכה על פקודת עבודת מוסלת מלכות כלומר שמהו כבוד כאשר אביו כמו שאמר בתחלת
 הכפר והשליטה על כל מדינות ככל ואשתומם על המראה ואתה על החזון ואין מבין שאני
 משתומם כי הייתי לפני השרים מחסוק בשנת ארת לדרוש בן אשורוש לא זהו אשורוש שבימו
 פמן כי הוא מלך פרס היה וזה דרוש המוד אשר הומלך על מלכות כשד סכשכרד בלשאר כמו שכתוב
 למעלה ודרוש מדאף לקח מלכותא בימוי בספרים נכתבתי במשכוכות מבשר הפנים ונמר
 כיימי מחשב חשבון הפנים שהייתי כבוד על מה שנבא ירמיה כי לפי מלאכת לנבל ע' שנה אפקוד אהבם
 דמימי שהפקיד האת הוא בכין הבית ושבעים שנה כלים בשנת ארת לדרוש המדי משפטה מלכות
 ככל ועל דניאל שכתב כבוד נבר והקוים להיות לו עמד והיא היתה שנה שנים למלכות כבוד נבר
 דאמר מר שנה ראשונה בשם כינוי שנה שניה עליה וככה יהיוקים נא וחשוב ומאומה שנה ועד כאן
 מתמסס ואף במשבת סדר עולם כמנה החשבון הזה ושכחו מס' בשנת מות בלשאר היו שבעים שנת
 מיום שחלק כבוד כאשר שבעים חסר אחד מיום שכתב יהוקים ועוד שנה ארת לנבל עמד דרוש
 והשלימה ובאומי כי עדיין אין הראיה ממהרת לכא הבינומי ובתי לך כשפירת החשבון וידעתו שלם
 היה לו למנות לפני כבוש יהוקים אלא למלאות חרבות ירושלם כשחלמו שבעי שנה לנלות בדקיהו שבו
 חרבה ירושלם ועוד יש שמחה עשר לכא שהגלות הזאת היתה ג' שנה לכבוש יהוקים כמו שפנינו בסדר
 עולם כדלנו בח' גלו ב' שנה בשש עשרה וערשורל במסכת מגילה גלו גלות יכבוש בשבעת
 לכבוש יהוקים שהיא שמה לכבוד נבר גלו בשבייה בשמה עשרה לכבוש יהוקים שהוא חשע עשרה
 לכבוד נבר ואשורוש על חטאת עמי סאל הגדול וכדור ולא אמר גבור אחר גוים משתעבדים
 ככתי

מורע מדי אשר המלך על מלכות
 בשנים אחת למלכו אני
 דניאל בינתי בספרים מספר
 השנים אשר היה דבר יהודה אל
 ירמיה הנביא למלאות להרבות ימי
 ירושלם שבעים שנה ואתנה
 את פני אל אדני האלהים לבקש
 הפלח ותחננים בצום ושק וזכר
 ואתפלל לחייה אלהיו ואתודה
 ואבדור אנא אדני האל הגדול
 והגורא שמך הנדיר והחסד
 לאתביוול לשמרי מצותיו חטאתו

והכלים ועשה חסדו והשחית עצומים אומות רבות ועל קדושים ישראל ומלמכי התורה
 ועל סכלו והנליח במרמה בידו ועי' שהוא מוכיל בכל אשר וככה וינליח ויחזיק במרמה שבירו ובלבבו
 יתגאה ובשלוח ישחית רבים במרמה ונחלק לקות ישחית רבים היושבים אמו בכרית ושלום ועל
 סרים ועמד כלפי מעלה יעניו דברים וכו' בחלוס הכתוב למעלה ובאפס יד ישברו ובאין כח
 ישבר על ידי ימוש חלש שכריות שכבסו בחוטמו כמו שפנינו במכתב ג'טין ומראה הערב והבקר
 אשר נאמר לך בחלוס העליון אמת הוא ואתה בתום החזון אל מפרשהו וממחרו בלבך כי לימים
 רבים יבא כהייתי לשון הוכח כדומה כעטרתו על הפורענות הזה וכדכיתי את מלאכת המלך
 שהייתי ממוכה על פקודת עבודת מוסלת מלכות כלומר שמהו כבוד כאשר אביו כמו שאמר בתחלת
 הכפר והשליטה על כל מדינות ככל ואשתומם על המראה ואתה על החזון ואין מבין שאני
 משתומם כי הייתי לפני השרים מחסוק בשנת ארת לדרוש בן אשורוש לא זהו אשורוש שבימו
 פמן כי הוא מלך פרס היה וזה דרוש המוד אשר הומלך על מלכות כשד סכשכרד בלשאר כמו שכתוב
 למעלה ודרוש מדאף לקח מלכותא בימוי בספרים נכתבתי במשכוכות מבשר הפנים ונמר
 כיימי מחשב חשבון הפנים שהייתי כבוד על מה שנבא ירמיה כי לפי מלאכת לנבל ע' שנה אפקוד אהבם
 דמימי שהפקיד האת הוא בכין הבית ושבעים שנה כלים בשנת ארת לדרוש המדי משפטה מלכות
 ככל ועל דניאל שכתב כבוד נבר והקוים להיות לו עמד והיא היתה שנה שנים למלכות כבוד נבר
 דאמר מר שנה ראשונה בשם כינוי שנה שניה עליה וככה יהיוקים נא וחשוב ומאומה שנה ועד כאן
 מתמסס ואף במשבת סדר עולם כמנה החשבון הזה ושכחו מס' בשנת מות בלשאר היו שבעים שנת
 מיום שחלק כבוד כאשר שבעים חסר אחד מיום שכתב יהוקים ועוד שנה ארת לנבל עמד דרוש
 והשלימה ובאומי כי עדיין אין הראיה ממהרת לכא הבינומי ובתי לך כשפירת החשבון וידעתו שלם
 היה לו למנות לפני כבוש יהוקים אלא למלאות חרבות ירושלם כשחלמו שבעי שנה לנלות בדקיהו שבו
 חרבה ירושלם ועוד יש שמחה עשר לכא שהגלות הזאת היתה ג' שנה לכבוש יהוקים כמו שפנינו בסדר
 עולם כדלנו בח' גלו ב' שנה בשש עשרה וערשורל במסכת מגילה גלו גלות יכבוש בשבעת
 לכבוש יהוקים שהיא שמה לכבוד נבר גלו בשבייה בשמה עשרה לכבוש יהוקים שהוא חשע עשרה
 לכבוד נבר ואשורוש על חטאת עמי סאל הגדול וכדור ולא אמר גבור אחר גוים משתעבדים
 ככתי

ועיני והרשעו ויגדו וכו' מ
 מצותיך ומשפטך יולא שמענו
 אל עבדך הנביא אשר דברנו
 בשםך אל מלכנו שרנו ואבתנו
 ואל כל עם הארץ וילך אלנו הצדקה
 ולטבשת הפנים כי הם הזה לה
 יורהו וישביר שם וכל ישראל
 הקרבים והרחקים בכל הארצות
 אשר הרחמם שם במעלם אשר
 מעלרכך ואלנו בטשת הפנים
 ומלכנו שרנו ולאבתנו אשר
 חטאנו לך לאדני אלהינו
 הרחמים והסלחות כי מרדנו בו
 ולא שמענו בקול הוה אלהינו
 ללכת בתורתו אשר נתן לפנינו
 ביד עבדיו הנביאים כל ישראל
 עברו את תורתך וסור לבבלתי
 שמוע בקולך ותתך עלינו האלהים
 השבעה אשר כתובה בתורת
 משה עבד האלהים כי חטאנו לך
 ויקם את דבריו אשר דבר
 אלהים

ככמו ואלה נבדותיו וסור והלכנו הלך וסור ומצותך שולכנו כלעז
 משפטך ודעות שהבאת עלינו הדון והקדק עמך ולנו כושת הפנים כדי אנו להתבייש על
 המאורע לנו כי אכחנו נמנו לעינינו כיום הוה כאשר אכחנו רואים היום לה אלהינו הרחמים
 שלא כלינו כעשותינו כי מרדנו בו ותתך עלינו ותניב עינינו כמו לא תקד ארצה ותרגום חוקקנו
 לא משא לארצה האלה והאנוסים אלוהי הכרת אשר השבעתנו כחורב ויהי אם לא משענו ונאמר
 כל הקללות הכתובות שם כאשר נעשה בירושלים חרב הרב ושרפת העיר וכשם ענו וסור בקולך
 כאשר כתוב בחוקת חסד הוא שהעול כמו שחם בעבור על השכונה תכא עלינו כל הרעה הוהת
 וישקד וימחר כי נדוק כי הדין עמו והנתינו אחרו נדוק קנה ונדקה הית עלינו שחור והקדוש
 שתי פנים לכן ונשכחתם כדי שכל תקיים כמו כי אכד תאכדון ונשכחת בנות שחם מאות וחמשה
 ופנים והם גלו לבית שיבה מאות וחמשים לכיחם לארץ ועתה האלהינו מתודים א חכמו
 שו משאנו ורשענו למרעה לנדוק לכל שכונותינו לכל שכנינו כלם מרשעים אמתו

למען

פקק אלהי אונך ושמע פקודה עיניך
 ורעה שמחתנו ודעור אשר נקרא
 שמה עליה כי לא על צדקותינו
 אנהנו מפלים תחננונו לפניך כי
 על רחמיה הרבים יי אדני שמעה
 אדני סלח אדני הקשובה ועשה
 אלהי אחר למענך אלהי בישמך
 נקרא על עירך ועל עמך
 ועוד אני מדבר מהפלל ומתודה
 הטאתי השאת עמי ישראל ופיל
 תחנתי לפני יהוה אלהי על דר
 קדש אלהי ועוד אני מדבר בתפלה
 וחאיש נבריא אל אשר ראתי בחוץ
 בתחלה מעף ביעף נעאלו בערת
 מנחת ערב וכן ויבן וידבר עמי ויאמר
 דניאל עתה יצאת לחשכולך בינה
 כי בתחלת תחנניך וצא דבר ואני
 באתי להניד כי חמדות אמת וכן

למען ה למען שם הקדש בקרא עלינו כל מקדש הכוכבי ידיך וראה שומותינו ושומות העיר אשר יו
 בקרא שחך על כי לא על משעבת נדקומונו אכחנו מפילים חכמוים להסיב לנו כי על דמיוך באנו
 ה שמעה אל תחכוכו קטסה למטאמינו הקשנה אוך נכעקתינו ועשה את
 בקשתנו ואל תאחר על הר קדש אלהי כעד הר בית האלהים שבה בתלם בימי כל יר ברו כ
 שכתוב למעלה מועף ביעף היה מועף אלו בכריחה זכטסה ויבן דבבא ביה מלת כל
 תחכוכיך נא דבר אמת מאת הקדש אלו להגיד לך כי חמודות אמת דברו מוד יסלך להקדש
 וכן נדברו ומן לכ להכין נכרה שכועים שכעים נחך על ירוסלים מיום מירון ראשון בימי
 נדקיהו עד סוף נכסיה לכלל הפשע ולהתם חטאת שיקבלו ישראל אתמר כורענות רגלות
 פוטום ושעבודו בדי סיכלו פשעיה ויתמו חטאתם ויתכפר עיבותם כדי להכיא עליהם נדק
 פולמום ולמוך עליהם קדש קדשים הארון והמונחות וכלי הקדש שובאו להם על ילך המסות
 ומכין שכועים שכעים ארבע מאות אמתשים סכה גלות נבל ע ונית סבי חם ומדע ומסכל
 מן מונא דבר ממוך מונא דבר זה שינא בחמנת מחכוכיך להגיד לך מדע להסכל לרשיב ולנכות
 מרוסלם עד משיח נגיד וזון מתן מיום ההרצן עד בא כרם מלך ברם שאמר הקנה עליו נדוא
 שזר ויבנה עירו וקראו חמסו ונגידו סכ כה אחר ה למשיחו לכוהן ונומר הוא יבנה עירו ונלמי
 שלם נומר שכועים שכעים שכע שמעות שלמות יסיו בגולה קודם שיבא כורס ועוד ריו יוקר

למען

ברור והנן במראה: שבעים שבעים
 נהרד על עמך ועל עירך
 לכלל הפשע ולהתם חטאת
 ולכפר עון ורחמי צדק עליהם
 ולהתם חון ונביא ולמשכן ש
 קדשים: ותרעות שכל מן נבא
 דבר להשיב ולבנות ירושלים עד
 משיח נגיד שבעים שבעים ושבעים
 ששים ושנים תשיב ונבנה רחוב
 וחרוץ ובצוק העתים: כי ואחרי
 השבעים ששים ושנים יבנת משכן
 ואין לו העיר והקדש יחורט עם
 נגיד רבא וקצו בשטרף ועד קץ
 מלחמה נחרצת שממות: ויהנבר
 ברית לרבים שביע אחר וחגי
 השבוע שביבת זבח ומנחה ועל
 כנף שקוצים משמם ועד בלה
 ונחרצה תתך על שמם:

בשנת
 למען ה למען שם הקדש בקרא עלינו כל מקדש הכוכבי ידיך וראה שומותינו ושומות העיר אשר יו
 בקרא שחך על כי לא על משעבת נדקומונו אכחנו מפילים חכמוים להסיב לנו כי על דמיוך באנו
 ה שמעה אל תחכוכו קטסה למטאמינו הקשנה אוך נכעקתינו ועשה את
 בקשתנו ואל תאחר על הר קדש אלהי כעד הר בית האלהים שבה בתלם בימי כל יר ברו כ
 שכתוב למעלה מועף ביעף היה מועף אלו בכריחה זכטסה ויבן דבבא ביה מלת כל
 תחכוכיך נא דבר אמת מאת הקדש אלו להגיד לך כי חמודות אמת דברו מוד יסלך להקדש
 וכן נדברו ומן לכ להכין נכרה שכועים שכעים נחך על ירוסלים מיום מירון ראשון בימי
 נדקיהו עד סוף נכסיה לכלל הפשע ולהתם חטאת שיקבלו ישראל אתמר כורענות רגלות
 פוטום ושעבודו בדי סיכלו פשעיה ויתמו חטאתם ויתכפר עיבותם כדי להכיא עליהם נדק
 פולמום ולמוך עליהם קדש קדשים הארון והמונחות וכלי הקדש שובאו להם על ילך המסות
 ומכין שכועים שכעים ארבע מאות אמתשים סכה גלות נבל ע ונית סבי חם ומדע ומסכל
 מן מונא דבר ממוך מונא דבר זה שינא בחמנת מחכוכיך להגיד לך מדע להסכל לרשיב ולנכות
 מרוסלם עד משיח נגיד וזון מתן מיום ההרצן עד בא כרם מלך ברם שאמר הקנה עליו נדוא
 שזר ויבנה עירו וקראו חמסו ונגידו סכ כה אחר ה למשיחו לכוהן ונומר הוא יבנה עירו ונלמי
 שלם נומר שכועים שכעים שכע שמעות שלמות יסיו בגולה קודם שיבא כורס ועוד ריו יוקר

למען

בשנת שלוש לבשר טלך
פרס דבר נגלה לדניאל אשר נקרא
שמו בלמאשער ואות הדבר וצבא
גדול ובין ארת הדבר ובינה לו
במראתו בימים ההם אני דניאל
הייתי מתאבל שלשה שבועים מים

לחם חמדות לא אכלתי ובשר ויין
לא בא אל פי וסוד לא סכתי ע
מלאת שלשת שבועים ימים
וביום עשרים וארבעה להדש
הראשון ואני הייתי על יד הנהר
הגדול הוא הדקל ואשא את
עיני

פלא שמים אלא מתוך שלא שלמה הסביע לא כינו : כעכא אחת לדרוש המדי שמה דניאל עומד כה
כשחמר לו החזון הזה כלו שבועים לכבוד יהוקים טא מהן שמונה עשרה שנה שקדמה כבוד יהוקים
למרות ירושלם כשארזו חמשים ושמונה שנה הוא שסנו רבויכו ככ שנה לא עבר איש ביהודה הם ככ שנה
אשר מיום החורבן עד שחזרו בימי כורש הרי שבע שמיטות ישלם שנים : ושבושים כישנים תשוב וככתם
קעור כ טוב מים וכמרוטות : ומרוץ הם חייבים שבושן סביב החומה לחזק העיר שקודן קלכם
כלעז : וכבוק העמים : ומתן העמים היו כבוק וכנהר : כי כשכבוד מלכי פרס ויון וספרים יסו
אשר חים עליהם כשעבוד קשה ואף על פי שהם ששים ושנים שבושים ועוד ארבע שנים שכותרו חן
השבושים השמימי שהיתה מחלמו ככלעת נ שטים בתוך חומתם ושמים של חסך הנילה לא כינו כאן אותן
ד שמים לפי שלא מכה כאן אלא שבושים והרי אותה מונח מתחילה התעלה למכות שבושים שבעים וסוף
כשפרש עתוים ומשעיהם לא מכה אלא ששים ותשע אלא שבוש אחד כחלק מקמתו לכחן ומקמתו
לכאן והוא לא שוכר אלא השבושים השלמים : וכבוק העמים : וכבוקה יהיו אותן שעתים : ואחר
אותן שבושים יכרת משום : והרג אנדוסם חלק יהודה שהיה מושל בימי החורבן : ואין לו : כמו
ואינו : משו : אינו אלא לשון שר וגדול : והעיר והקדם והעיר והקדם : ושחית עם בניד הכל
שליהם הוא טיטום ואוכלוסיו : וקנו כשטף : וכוש לקללה ואכדון שישטף כח מלכותו על השמים :
ועד קן מלחמותו נון מהא העיר כחרטה שוממות : חרץ של שוממות : והגביר ברית לרבים שבוש
אחד : לרבים לשרים כמו וכל רכי המלך כשפר ירמיה : והגביר : טיטום ברית לשרי וסרל :

עניוארא וזנה איש אחד לבוש
בדים ומתנו הנרים בכתם אופו
וזוהו פתר שיש ופניו כמראה ברק
ועינו כלפיד אש וזרעתי ומרגלתי
כעין נחשת קלל וקול דבריו כקול
המון : וראיתי אני דניאל לבשו
את המראה והאנשים אשר היו
עפילו לא ראו את המראה אבל
חרדה גדולה נפלה עליהם ויכרהו
בהחבא : ואני נשארתי לבדי
ואראה את המראה הגדולה הזאת
ולא נשאר בי כח והודו נהפך עלי
למשחית ולא עצרתי בחי : ואשמע
את קול דבריו ובשמעו את קול
דבריו ואני הייתי נרדם על פני ופני
ארצה : והנה יהי נגעה בניתניעני
על ברביו וכפות ידו : ואמר אלי
דניאל איש חמדות הבן בדברים

אשר אנו לבד אלק ועמד זיל
עמד כי עתה שלחתי אליך וברבתי
עמי את הדבר הזה עמדת מרעיד :
ויאמר אלי אל תרא דניאל כי
מן היום הראשון אשר נתת את
לבך להבין ולהרהר ענות לפני
אלהיך נשמעו דבריך ואני בארתי
בדבריך : ושר מלכות פרס עמד
לנגדי עשרים ואחד יום והנה מיכאל
אחד השרים הראשונים בא לעזרתי
ואני נותרתי שם אצל מלכי פרס :
ויבאתי ל הבינד את אשר יקרה
לעמך באחרית הימים כי עוד חזון
לימים : וברבתי עמי פדברים האלה
נתתי פני ארצה ונאלכתי : והנה
בדמות בני אדם נגע על שפתי
ואפתח פי ואדברה ואמרה אל
העמד לנגדי אדני כמראה ורפכו
צירי

בזון : ככתם אופו : כחנורה של קבוצת מרגליות : כל כחם לשון קבוצת זהב ואכן יקרה :
אנוהו כערשם : שירשו דלל בשמיטת סולק נופו גדול שכי אלפים פרסה כמדת ים שמו גרשים זהו
ימה של אפרתא : קלל כהן ומזקק ומגבית : כקול המון : כקול קבוצת המון דב שקולם בשמש
למרוק : והשכטים אשר היו עמי : אמרו דלל הם חגי זכרה ומלאכי : אבל מדה גדולה כלה
עליהם : אמרו דלל אף על פי שהאדם אינו רואה דבר שהיא כבעת ממנו מזלו שדקיע רואה ולכך
בבעת : כהפך עלי למשחית : להשחית אדרך במקראות לדבר כן כמו כוסים מזוינים משכס היו
בהשכמת הנקרי : ולא ענרתי כח : כלומר לא כסמתי כל כחי בך מוקרני : גדלם : הרוב פחד :
ומתיעבו : כאלם המביע את האשן להקיות : איש חמודות : איש סהור : על עמדך : על מעמד רבליך :
שלחתי אליך : כשלתמי אליך מלת : במקום : מרעיד : אוקיות : ואני בארתי בדבריך בארתי
בשליחות זו כשטיל דברך : אנדו : דרשו כחשכת ומל זכתי באתי לתוך הסניוד על יד שחייתי מנופם
מתוב : שוקל לנגדי : כלתם עמדי ברקיע כששוקל ארך חלוקה לפרס לטובד אכסם כרי עשרים זא
יום שהוא עומד לנגדי : השרים הראשונים : כלומר השבושים הראשונים בכנסים : ואני נותרתי שם
לשתק את שרי מכה שבשמים : כי עוד חזון : להגיד לך שלח הנדלך : וכח עמד למיכה רבני כמכוס
למועד : כהפכו צירי עלי : אלו ראשי עבדות כל אשר ואכר התקיים בתורי עושבת ופונב בתוכם
פלדת על צירם כמוד קמתיך : צירי : כהפכו להשטט מוקומם מרובם רפת :

צירי עליו ולא עצרתו בך : ויהי
 מכל עבר אדני יהיה לדבר עם אחי
 זה ואני מעתה לא אעמד בי לך
 ונשמה לא נשארת בי ויסקו ויגעו בי
 כמראה אדם ויחוקני : ויאמר אל
 תירא איש חמדות שלום לך חוק
 וחוק וכדברו עמי החזקתי ואמרה
 ידבר אדני כי חזקתני : ויאמר חידעת
 לפה באתי אליך ועתה אשוב
 להלחם עם שר פרס ואני יוצא והנה
 שריון בא : אבל אני לך את
 הרשום בכתב אמרת ואין יחזק
 מתחוק עמי על אלה כי אם מיכאל
 שרכם :

עכ"ל אדוני זה על עצמו הוא אומר עכ"ל ועל המלאך הוא אומר אדוני כלו ואין יוכל עבדך זה לדבר
 עיך : ועתה אשוב להלחם עם שר פרס ויעצתי כי אוכל לך ככס עת מלכות ויון דעתי שאני אהב והוא
 יכנס לאחר כל שנה לבנין הבית ושוועמד אלכסדרה ומוקדון : כי ארבע שהיו ישראל משועבדים לתלכו
 פרס כחזון הימים עבדה כוח עבדו בהם ולא הכבירו עליה כי כחכס הקנה לה לרמיהם להם אבל מלכו
 ויון הטילו עליהם עול קשה : אלה הרשום בכתב אמר : שטר הנורה וזאת היא ואין אהר ככל השמים
 העליונים מתחוק לעורכי על כל אלה אם וגומר : ואלי כעכתי אחת לדריש המדוי בכסול מלכות
 בכל : והתחילה מחשלת מדוי ופרס וסיו חכמים שרו מדי ופרס מאת חוקים להכשיר עול מחשלת
 אומתם עליהם איך נכריאל עזרתי לחזוק ולעזר למיכאל שרכם : הנה עוד שלשה מלכים וכלם אכל כספה
 ולא אמרו כסדר עליהם זה כורש ואחשורוש ודריוס סכנה הביתומה תל דכישו חמיש למדוי אבל כספה
 יוסף כן גוריון כתיב שחיה לו כן לכורש סתף פחתיו לכשי מלך אחשורוש וסמו כמדתה : וכחוקמה
 של דריש : בעשור וישר חת כל מלכותי להלחם עם מלכותו ויון : ועמד מלך נכורש כיון הוא
 אלכסדרוש : ועשה כרוביו : כל דריש מלך פרס ויהרשו ויכל מלכותו ושתעבדו פרסוים כחכמה
 ועמדו תשבר מלכותו : וכשיחזק הרבה ויעמוד על חזקתו תשבר מלכותו : שמת : ותחן להכנס
 דרשות השמים : כתוב בספר כן גוריון סתף מלכו : וכי נבקרע ראשם מחשמתו : הם דרשו כח
 שרפה דכ"ל ואלי מוחי אחרי כמלך : וכל גפיו ארבע דר עוף על גבה וק' פשוט לסווח האם גזו
 במדק וזה שמערה זה כנפון זה : כדריש וכן בחזון הראשון ותעליהם חזוה ד' מחשבה בקרוב של כספי
 השמים : ולא לאחריהם : ולא תבא החמלה לכבוד אלה לכשי משתתב : אחריהם אינו כותב אלה על
 לשון כסופים : הוא אומר ונש' ארבע : נבובוס ואחרותם כסודות : דונה וסודת : ויבן וסביבן
 וכתיבון כדובית גידוק : ולא כמשל אחר משל : ולא תהא מלכות של אלו חזקתו של אלכסדרוש :
 כי תתם מלכותו : לחלק לשלשים הללו ולחריש מלכו אלה : ויחוק עלך הכספה : שהיא חזקתו ויחוק

וזכר מלך הנגב חבל אל מלך
 הצפון לעשות משרים ולא תעצר
 בוח הורועולא ועמד וורעו ותנתן
 היא ומביאה והילדה ומחוקה
 בעתים : ועמד מנצר שרשה כפי
 ויבא אל החיל ויבא במעון מלך
 הצפון ועשה כחם החזק : וגם
 אלהים עם נספיהם עם וכל
 המדות כסף וזה בשבוי ויבא
 מצרים והוא שנים ועמד ממלך
 הצפון : ונא במלכות מלך הנגב
 ושב אל ארצות : ויבניתינהו
 ואספיהו ויחילי הרים ויבא בוא
 ושטח ועבר וישב ויחרה ער מעזה :

ויתמר מלך הנגב ויצא ויגלהם
 ויחזק מלך הצפון ויחוק מלך הנגב
 ויבא אל ארצות : ויבניתינהו
 ואספיהו ויחילי הרים ויבא בוא
 ושטח ועבר וישב ויחרה ער מעזה :

עמו עם מלך הצפון והעמיד המון
 לבנותן החמון בידו : ונשא החמון
 ירם לבבו והפול רבאות ורא עוז :
 ושב מלך הצפון והעמיד המון
 רב מן הראשון ולקח העתים שנים
 ויבא בוא בחיל גדול וברכוש רב :
 ובעתים ההם רבים ועמדו על
 מלך הנגב וכני פחצו עמד וישאו
 להעמיד חזון ונכשלו : ויבא
 מלך הצפון וישפך סלילה ולכד עיר
 מבצורת וידעוה חננב לך ועמדו
 ועם מבחרו ואק בחל עמד : ויעש
 הבא אליו כרצונו ואין עומד לפניו
 ויעמד בארץ הצבי וכלה בידו : וישם
 פניו לבוא בתקף כל מלכותו
 ישראל

כנגד מלך הצפון ויחוק מלך הנגב
 ויבא אל ארצות : ויבניתינהו
 ואספיהו ויחילי הרים ויבא בוא
 ושטח ועבר וישב ויחרה ער מעזה :

ישראלים עפוי ועשה וכתה הנשים יתן
 לו לחש חזקה ולא תעמד ולא ילו
 חתיה וישוב פניו לאיס ולכד רבים
 השביות קצין הרפתה לו בלתי
 הרפתו ישיב לו: וישוב פניו למעוה
 ארצו ונכשל ונפל ולא ימצא: ועמד
 על כנו מעביר נוש הרם מלכות
 נבימים אחדים ושבר ולא באפים
 ולא במלחמה: ועמד על בנו נכה
 ולא נתנו עליו הוד מלכות ובא
 בשלוח והחזיק מלכות בחל קלקות:
 וורעות השטף ושטפו מל פניו
 וישברו וגם נגה ברית: כי ומך

לא תעמוד עתה זאת: ולא לו תהיה פת הקנים שעה מתתיהו בקי מן ומרק עולו מעל ישראל
 והסבית קצין חרפתו לו: והסבית הקנה את גרבו ואת חרפתו שהיה מחרק את הקנה ואת ישראל
 כמו שכתוב בספר יוספון והשיב עליו שהכהו כשחין רב בעודו בדרך שהלך לגור על ירוסלים והסריס
 בשנו וכתרו אכרו ואתו לעבדיו להשיבו לאלטוליה ולא להמסין לבוא שם עד שמת בחוליים רעים:
 למעוה ארצו לשיב אל עוף מבשרות: ועמד על סכו ועביר חוגם ויתחזק על נסיון בהר המודעות
 מתתיהו בן יוחנן המעבור כוגס יון שעל ישראל וזוקר: והוא הדר מלכות ישראל כי שר וזכור היות
 הוא וכל ורשו אחריו כתי השמוכים: ובי ימים אחדים ישבר: בימים מועטים תשבר מלכותם: ולא
 באפים: של אומה אחרת: ולא במלחמה: כי אהם ופסה אשר יקלחו ארס וכולום והוקקום על דבר
 המלכה: ועמד על כנו ככוס: ויתחזק אז על מעמד מלכות גוג שכל בוז אתה מאד ויעמדו
 גוג ויזעלו מלכות מנוכים: וזרעות השטף: ונבזר מלכות יון שהיו מלפניהם: וסוקים יעמדו
 מלפני גוג וישברו: וגם נגוד ברית וגם מלך ישראל סוכרות עתם ברית גס: הוא סוכו שיטק
 מלפניו כי יעברו על הכרית ויעששו עליהם כמו שאמר רל עשרין ושית סין קמו בהימוכותיהו כדבר
 ישראל והדר אשתעברו בהן: וכן התחברות אליו ועשה מדעה: וכן השותמות ששתתף גוג עם ישראל
 ועשה מדעה שלא יגלה מחשבה דעה: ועלה: ומקומו: ועם: ככל מקומו שכתובת ארץ יהודה
 ג' צמון וכמואל: במעט גוג: לא יעטרך לחול כהד כי ישור איתו מלך יהודה וכן העובד בספר
 יוסף: בזה ושלל ורכוס להם יבור: יתלק לכל המקבלים: עולם עליהם עד שיכבשו את הכל
 בחכמה ובקלקלות: ובור כמו ישור: וכן סוף עמים: ועל מבשרי האומות יחשוב מחשבותיו
 לה שיב ד' שני ויחזיקו עד עת שהיה הכל ככוס תהיהם: ולא ישבר: מלך הכנס: כי יחשבו עליו
 מ זמנית יתכללו עליו להטילו על שופד ששחידו את סריו לגוד כו כמו שהיה ואתו ואוכלו פת
 ויטעו בהם: פת בנו: האכלו בוטל פה משלמם: ופניהם המלבים: בגיד הבדי שאשר למעלה
 סוף הוקקום שיתחבר לפורתו כדי שיעזור גם הוא על ארמיתלום אסוף החולך בירוסלם לבכום
 למרע: על בני עתך להרע ליהודה: ועל שלחן אחר: על מלכות ארמיתלום ותלפשו בזוכים: ולא
 תכלם:

דבריו ולא תצלה פו עוד קץ
 למועד: ^{על לם רעש כס}
 וישב ארצו ברכוש גדול ולבבו על-
 ברית קדש ועשה ושב לארצו:
 למועד ישוב ובא בנכס ולא תהיה
 כדא שתוכאחרונה: ובאו בני צינים
 בתים ונכאה ושב וזעם על ברית-
 קדש ועשה ושב ויבן על עזבי ברית
 קדש: ^{כי וזרעים כפנו עמדו ודלו}
 המקדש ד' מעוה וד' סורו ד' חסיד
 ונתנו השקוז משבם וכרשי עובדות
 יחנקו בחלקות ועם יזעו אלהיו
 יחוקו ועשו: ^{כי ומשפירי עם יבינו}
 לרבים ונכשלו בהרב ובלחבר
 בשבוי ובבה ימים רבים:

תנלה: שיתחברו ישראל להשתתף באותן הימים: כי עול קץ למועד: החרנן למלאות שבוים ששים
 זמנים האמורים בספר זה: וזאתו כמועד בימי אנריס כן אנריס מודע הורדום: וישב: המלך
 לארצו פעל מלך הכנס ברכוס גדול: ולבבו על ברית קדש: להכר בריתו מעל ישראל:
 ועשה: כלומר והנלית: ושב לארצו: למועד: לאחר זמן: ולא תהא הביאה הזאת מכללת בראשונה כס
 האמורה למעלה ועמד מלכר שרשים וזמור שהנלית מלך הנפון על מלך הכנס ובאחרונה פעם סביה ו
 שיתחברו ושב לארצו ברכוס גדול: וזאתו בו להלחם בו: ביים: סיועות:
 ובכאה: ובשבר קבט: ושב וזעם על ברית קדש: יתן לכ ויתבוכן שעזבו ישראל ברית קדש יתבר
 שכחת הכס ומחלוקת ככית שתי כמו שכתיב בספר יוספון ויעשבו דס קקי ועל את יבטוח וידע שנילם
 ויפר את בריתו מעמו ויתגרה כס: וזרעים ממנו יעמודו: ישלח סריו וגדודיו לירוסלם: וחללו לו
 וזעין בית המקדש: ומרשיעי ברית יחנקו: פרטי ישראל שיתחברו עמו וירשיעו בריתם עם לב
 הנביאים: ויחנקו בחלקות: ועם יודעי אלהיו: וכשירו ישראל שחוקו ביראת
 אלהיהם כל זמור יאחזו גם ולא יעזבו: ועשו: את תורתם: ומשפירי עם: מכמים שבהם: בניו של לב
 בית רבו ויחביהו ויזעבו: ויבנו להבים: ודרשו לעם הארץ את התורה ויאמרו ודיהם להחיות בה:
 וכשלו: בנליתם בחרב ובלבדה ונמור: יעזרו עוד מעט: על ידי סודים ומאון שיעברו את אוניהם לד
 וישיעו אותם בהם: יכשלו לגרוף בהם: יכשלו בחשכו הקנים שימנו לב נכרן וללכנס לדעת אותם גם
 ויעשו בהם: ועשה ברסו המלך מלכות גוג והנלית עד כלה זעם: עד שוב אף הקנה ישראל לו
 כי חרבה רעשמה: כשחלה גזירתו: כי: כמו כאשר: ועל אלהי אבותיו לא יבן: לא יתן לב לו
 להקנה שהיה אלהי אברהם ויחם וישראל אבותיו: חמדת כשים: כנסת ישראל הפיה בכשים:
 ולא ליה מעוים: לאלהי הסרצים אשר יכרתו עמו ברית: על כנו יכבד: כי יחנקו את האומות גם
 להיחם כבוים גם: ועשה: בטובים: למנברי מעוים עם אלהיו ככר: כלומר לכבוד אלהי ככר: גם

ל ובהשלם יעורו עוד ^{כי עק נפסו}
 עליהם רבים בחלק קות: ^{כי ומך}
 המשבולים בשלח לצדוף בדם
 ולברר ולבין עד עת קץ פו עוד
 למועד: ^{כי ועשה ברצונו ד' כהן}
 ויתרובם ויתגדל על כל אל ועל
 אל אלים ידבר נפלאות והצלח
 עד פלה ועם פני הרעה נעשתה:
 ועל אלהי אבותיו לא יבן ועל-
 דמדת נשים ועל כל אלה לא יבן
 כי על כל יתגדל: ^{כי ולא היה כעוים}
 על בנו יכבר ולא לה שר לא
 ידעו: ובותיו יכבר בורב ובנסף
 ובאבן יקרה ובהנדות: ^{כי ועשה}
 למבצרי מעוזים עם אלהי נכר אשר

כי עול קץ למועד: החרנן למלאות שבוים ששים
 זמנים האמורים בספר זה: וזאתו כמועד בימי אנריס כן אנריס מודע הורדום: וישב: המלך
 לארצו פעל מלך הכנס ברכוס גדול: ולבבו על ברית קדש: להכר בריתו מעל ישראל:
 ועשה: כלומר והנלית: ושב לארצו: למועד: לאחר זמן: ולא תהא הביאה הזאת מכללת בראשונה כס
 האמורה למעלה ועמד מלכר שרשים וזמור שהנלית מלך הנפון על מלך הכנס ובאחרונה פעם סביה ו
 שיתחברו ושב לארצו ברכוס גדול: וזאתו בו להלחם בו: ביים: סיועות:
 ובכאה: ובשבר קבט: ושב וזעם על ברית קדש: יתן לכ ויתבוכן שעזבו ישראל ברית קדש יתבר
 שכחת הכס ומחלוקת ככית שתי כמו שכתיב בספר יוספון ויעשבו דס קקי ועל את יבטוח וידע שנילם
 ויפר את בריתו מעמו ויתגרה כס: וזרעים ממנו יעמודו: ישלח סריו וגדודיו לירוסלם: וחללו לו
 וזעין בית המקדש: ומרשיעי ברית יחנקו: פרטי ישראל שיתחברו עמו וירשיעו בריתם עם לב
 הנביאים: ויחנקו בחלקות: ועם יודעי אלהיו: וכשירו ישראל שחוקו ביראת
 אלהיהם כל זמור יאחזו גם ולא יעזבו: ועשו: את תורתם: ומשפירי עם: מכמים שבהם: בניו של לב
 בית רבו ויחביהו ויזעבו: ויבנו להבים: ודרשו לעם הארץ את התורה ויאמרו ודיהם להחיות בה:
 וכשלו: בנליתם בחרב ובלבדה ונמור: יעזרו עוד מעט: על ידי סודים ומאון שיעברו את אוניהם לד
 וישיעו אותם בהם: יכשלו בחשכו הקנים שימנו לב נכרן וללכנס לדעת אותם גם
 ויעשו בהם: ועשה ברסו המלך מלכות גוג והנלית עד כלה זעם: עד שוב אף הקנה ישראל לו
 כי חרבה רעשמה: כשחלה גזירתו: כי: כמו כאשר: ועל אלהי אבותיו לא יבן: לא יתן לב לו
 להקנה שהיה אלהי אברהם ויחם וישראל אבותיו: חמדת כשים: כנסת ישראל הפיה בכשים:
 ולא ליה מעוים: לאלהי הסרצים אשר יכרתו עמו ברית: על כנו יכבד: כי יחנקו את האומות גם
 להיחם כבוים גם: ועשה: בטובים: למנברי מעוים עם אלהיו ככר: כלומר לכבוד אלהי ככר: גם

הפיר ירבה כבוד המשלים נרפים
ואדמה יחלק במחיר ובעת קץ
יתנח עמו מרד הנגב וישתער עליו
מלך הצפון ברכב ובפרשים ובאניות
רבות ובא בארצות ושטף ועבר
ובא בארץ הצפו ורבות
ישלו ואלה ימלטו מידו אדום
ומואב וראשית בני עמון
וישלה ידו בארצות וארץ מצרים
לא תהיה לפליטה
בממנוי הזהב והכסף וכלל המדות
מצרים ולבנים וכשים במצעריו
ושמעות יבחרו ממזרח ומצפון
ויצא בחמה נדולה להשמד
ולהחרים רבים וישע אהלי אפרנו
בין ימים להר צבר קדש ובא עד
קצו ואין עוזר לו
ובעת ההיא עמד מיכאל חסד
הגדול העמד על בני עמק והיתה
ערת צרה אשר לא נחיתה מהות
גוי עד הערת החיא ובערת ההיא

הפיר ירבה כבוד המשלים נרפים
ואדמה יחלק במחיר ובעת קץ
יתנח עמו מרד הנגב וישתער עליו
מלך הצפון ברכב ובפרשים ובאניות
רבות ובא בארצות ושטף ועבר
ובא בארץ הצפו ורבות
ישלו ואלה ימלטו מידו אדום
ומואב וראשית בני עמון
וישלה ידו בארצות וארץ מצרים
לא תהיה לפליטה
בממנוי הזהב והכסף וכלל המדות
מצרים ולבנים וכשים במצעריו
ושמעות יבחרו ממזרח ומצפון
ויצא בחמה נדולה להשמד
ולהחרים רבים וישע אהלי אפרנו
בין ימים להר צבר קדש ובא עד
קצו ואין עוזר לו

יב

ימלט עמך כל הנמצא ברחוב
בספר ורבים מיטני אדמת עפר
יקצו אלה לחי עולם ואלה
לחרפות לדר און עולם והמשפילים
יהירו פתח הרקיע ומצדיקי הרבים
בנוכחים לעולם ועד
ואתה דניאל סתם הדברים והתם
הספר עד ערת קץ ישטטו רבים
ותרבה הדעת וראית אני דניאל
והנח שנים אחרים עמדים אחד
הנה לשפת היאר ואחד הנה לשפת
היאר ויאמר לאיש לבוש הבדים
אשר ממעל למימי היאר עד מתי
קץ הפלאות ואשמע את האושי
לבוש הבדים אשר ממעל למימי
היאר וירם מימו ושמה לו אל
השמים וישבע בחי העולם כי
למועד מועדים וחצי ובכלות נפץ
יד עם קדש חכונתה כל אלה
ואני שמעתי ולא אבין ואמרה ארני
מה אחרית אלה ויאמר לדניאל

ימלט עמך כל הנמצא ברחוב
בספר ורבים מיטני אדמת עפר
יקצו אלה לחי עולם ואלה
לחרפות לדר און עולם והמשפילים
יהירו פתח הרקיע ומצדיקי הרבים
בנוכחים לעולם ועד
ואתה דניאל סתם הדברים והתם
הספר עד ערת קץ ישטטו רבים
ותרבה הדעת וראית אני דניאל
והנח שנים אחרים עמדים אחד
הנה לשפת היאר ואחד הנה לשפת
היאר ויאמר לאיש לבוש הבדים
אשר ממעל למימי היאר עד מתי
קץ הפלאות ואשמע את האושי
לבוש הבדים אשר ממעל למימי
היאר וירם מימו ושמה לו אל
השמים וישבע בחי העולם כי
למועד מועדים וחצי ובכלות נפץ
יד עם קדש חכונתה כל אלה
ואני שמעתי ולא אבין ואמרה ארני
מה אחרית אלה ויאמר לדניאל

אשר הכיר ופכה כבוד את השמים אשר יראה בלבו להכיר פניהם ולהחזיק ורבה להם כבוד ואלמה
יחלק להם במחיר בדמים קלים ובעת קץ כשתקרב גולתנו וישתער עליו מלך הצפון
על מלך הנגב ונפת ההיא ועמד ויבאל ושתק באלם שריאה הקבה דן בעצמו ואומר היאך אהב
אומה גדולה כזו בשל ישראל והיתה ענת גרה בשמליו של מעלה וקט צדיק בתלמודי חכמים
בזוויתו ובזוויתו באו שאחרו דבותיו בהגדה בפרק אחרון של כתובות ימלט עמך תאכל מלכות
גון וימלטו ישראל כל הממלא כבוד בספר הכרזה מקדש קצר כל הממלא כבוד בספר זה על ידי
המלמות הכמונים בו עד דקטילת תושא ויקבלון מלכותא קדישי עליוכין הכל יקייים
ורבים משיכי אדמת עפר וקיינו וסווא האמים והמשכילים שעסקו בתורה וכתובות וההירן כווסר
הרקיע וכללות נפץ יד עם קדש כשתכלה בח ישראל כי אזלת יד ואסם עבור ועוב
ולא אבין לא ידעתי מהו מועד מועדים וחצי מה אחרית אלה סוף הספוקות הללו
עד עת קץ עד אשר תקרב גולתנו ויתלבנו השמנים והישרים וכהם רבים
לכניסם

כי סתמים וחממים הדברים עד עת
קץ יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים
והרשיעו רשעים ולא יבנו כל
רשעים והמשכילים יבינו ומעת
הופך התמיד ולתת שקוץ שמים

ימים אלה מאתים ותשעים
יאשרי המחנה ויגיע לימים אלה
שלש מאות שלשים וחמשה
יאתה לך לקץ ותנוח ורעמד
לגלגל לקץ הימין תם

פנוט פסיקי ספר דניאל שלש מאות וחמשים ושבעה
ותמן סוף ומניו ביה כליליא קטיל כלל אכר
דניאל

לכניסם והרשיעו רשעים את השכוכות לחשכם שלא כמשתט וכשיכלו יאמרו אין עוד גאולה
ולא יבינו אותם כל רשעים והמשכילים יבינו אותם בכל עת קץ ומעת הוסר התמיד
כדי לתת שקוץ משומם מסתיו ימים אלה ומאיתים ותשעים שנה הן מיום הוסר התמיד עד שישוב בימי
מלך משיכחו ומשכחו זה מכונן עם משכין ערב ובקר אלפים ושלש מאות מיום גלותם ממזרים עד גאולה
אחרונה גלות מזרים מאתים ועשר מיום באתם עד כניין ראשון ארבע מאות ושמונים ימי הכניין
ארבע מאות ועשר גלות בכל שבועים שנה ויו בית שכי ארבע מאות ועשרים היו אלה וחסם
מאות וששעים והתמיד הוסר לפני המדבר שש שנים הרי מיום גלותם למזרים עד הוסר התמיד אלה
וחסם מאות ושמונים וארבע הוכף עליהם אלה מאתים וששעים הרי אלפים ושמונה מאות וששעים וד
במנין ערב בקר בגימטריא ול פיס ושלש מאות אשדרי המחכה וגומר ארבעים וחמש שנים
כוספים על משכון העליון שעתידי מלך משיכחו להמכמות אחר שכלה וישוב וכתגלה וכך מנינו במדרש
דזת וכך יסר אלעזר הקליר ויתבאר מהם שבועים ששה לך לקץ תשטר לכת עולמן לגדולך
לקבל מלקך עם הדקיקים לקץ הימין כמו באחרית הימים ואין לפרש הימין לשון יד הימנית
פארו סוף מכוני במסורת הגדולה כשיטת מיכות המיוחדין בלון וקופה בסוף תיבה המשמשות כמקום
ולית דכותהון כגון ועליה יכרעון אחרין יקום ולא יאמין בחיין קם לך סעין יסרדון איין
לממות מלכין לקץ הימין

סליק פירוש רש"י על ספר דניאל בה'

Faint, mostly illegible text at the top of the right page, possibly bleed-through from the reverse side.

משה ואלה שמות בני ישראל אשר באו מצרים

Main body of faint text on the right page, likely bleed-through from the reverse side.

הם לא יראו את פניו

ובשנת

אחרת לכורש מלך פרס לכלות את רוח כורש מלך פרס ועבר קול דבריהם כפי ידמייה העיר יהודה בכל כלכותה וגם בכתבת לאמר ו

ובשנת

אחת לכורש מלך פרס כדר כפר זה כדר ויסק אחר כפר דניאל כמפורס כה כבבא כמרא והמלה מוכנת מזה לזה שנאמר בדניאל בשנת אחת למלכו אני דניאל ביומתי במפרים מהכר השנים אשר היה דבר ה' אלי יומיהו הכניא למלאות למרבות ירושלם שנעים טבה וכן הולכת ומספרת כל הפרשה בחרבן הבית וזמן גלות בבל ואם מדויון אשר הקודה על שטאות ישראל ומחלת כדר כפר זה כך הוא שלאחר שנהרצו בלפני מלך דרוש המדי שנאמר ודריוש מדאק קביל למכותא וגומר ולאחר מיתת דרוש מלך זה כורש מלך פרס ובשנת אחת למלכו הושלתו שנעים טבה לפקידת גלות בבל מיום שנלה יהויקים סכא' לפי מלאות לבבל שנעים טבה אפקוד אתכם וגומר שמזרו ישראל מגלות בבל לארץ ישראל ובאותה שנה נשבת אחת לכורש יכדו ישראל יסוד בית המקדש וברי יהודה ובכיון הלטיכו עליהם לכורש מלך פרס וזוה לבטל המלאכה שלא לבנות עוד בכיון בית המקדש והיו ישראל בטלים שלא בנו הבית כל מלכות כורש ואחשורוש מלך אחריו עד שבת שנים למלכו דרוש בן אחשורוש מלך פרס שהוא דרוש בן אסתר ובשנת שנים למלכותו הקמילו לבנות בית המקדש עד אשר הושלם הבנין ומסכה אחת לכורש עד שבת שנים לדריוש בן אחשורוש מלך פרס שנכבה הבית בימיו היו שמחה עשרה שנה לקיים מה שנאמר למלאות למרבות ירושלם ע' שנה וגומר ועכשו בשנת שנים לדריוש הושלמו עמכה למלאות למרבות ירושלם נדקיה ומגלות יהויקים עד גלות נדקיה שחרב הבית היו שמחה עשרה שנה ועכשו בשנת אחת לכורש מלך פרס הושלמו ע' שנה מגלות יהויקים שגלו ישראל לבבל ובכך נתקיים המקרא שנא' כי לפי מלאות לבבל שנעים טבה אפקוד אתכם וגומר וזו היא הפקידה שחזרו ישראל על אדמתם וצנו בכיון הבית אף על פי שלא בגמר עכשו מנא שהיו לב שנה מגלות נדקיה שחרב הבית עד שנה אחת לכורש מלך פרס ושמה עשרה לאחר שנה אחת לכורש שהיא שנת שנים לדריוש מלך פרס הושלמו שנעים טבה למרבות ירושלם מגלות נדקיהו שחרב הבית עד שנים לדריוש שמתמילו ישראל לבנות הבנין וגמריהו וכן נוכיח בסדר עולם ובמסכת מגילה ובספר זה כאשר בררתי: לבלות דבר המבי רימיה' לזמן אשר הושלם דברו של הקנה אשר דבר ירמיהו הכניא סכא' כי לפי מלאות לבבל וגומר: העיר את רוח דנין קול ברוח הכרוז ככל מלכותו: וגם במכתב: ואף יבחנו טלה בכל מלכותו ע' דבר זה: לאמר: וכה אמ להם בהכרו הכרוז אשר הכרוז ובאגרת מכתבו אשר טלה בכל מלכותו כה אמר כורש מלך פרס וגו':

בה אמר כרש מלך פרס כל ממלכות הארץ נתן לי יהוה אלהי השמים והוא פקד עלי לבנות לו בית בירושלם אשר ביהודה: מי בכם מכל עמו יהי אלהיו עמו ועל לירושלם אשר ביהודה ויבן את בית יהוה אלהי ישראל הוא האלהים אשר בירושלם: וכל הנשאד מכל המקומות אשר היא גרשם ינשאוהו אנשי מקמו בכסף ובהב וברכוש ובכהמה עם הגדבה לבית האלהים אשר בירושלם: ויקומו ראשי האבות ליהודה ובנימן והכהנים והלויים לכל העיר האלהים את רוחו לעלות לבנות את בית יהוה אשר בירושלם: וכל סביבותיהם הזקו בדיניהם בכלי כסף בזהב ברכוש ובכהמה ובמנדנות לבד על כל התנדב: והמלך נורש הוציא את כל בני בית יהוה אשר הוציא נבוכדנצר מירושלם ויתנם לבית אלהיו: ויוציאם כורש מלך פרס על יד מתרת הנבזר ויספרם לששצצר הנשיא ליהודה: ואלה מספרם אנדטלי זהב שלשים אנדטלי כסף ארף מהלפים תשעה ועשרים: כפורי זהב שלשים כפורי כסף משנים ארבע מאות ועשרה בלים

כתן לוי: שאני עורך ושלתי על כל הממלכות: והוא פקד עלי: וזה עלי על ידי ושעיה הכניא לכנות לו בית המקדש בירושלם כמו שכאמר בספר ושעיה החומר לכורש רועי וכל חפני שלים ולאמר לירושלם תבנה ותוכל תומד כה אמר ה' למשיתו לכורש אשר החוקתי בימינו וגומר ובכר באמר כניאה זו על ידי ושעיה: בירושלם אשר ביהודה: אשר ביהודה יסודים: מי בכם כן הים מכרו וכוונב לכל הממלכות מי בכם מכל עמו של הק' בה יהי הק' בעזרו ויעלה לבנות ביתו אשר בירושלם: וכל הכשאר: וכל יסודי הכשאר במקומו של לעלות מחמת שאין לו מנוח: וכשאוהו: מוכו אם לאכשי וקומו שיפביקוהו ויכשאוהו בכסף ובהב וברכוש ובהמות למען יוכל לעלות לירושלם עם הכדכס אשר יתכדכו אנשי מקומו לבנין הבית שאף האומות יש בהם אשר היו מתכדכים כדבה לבנין הבית: לבית האלהים אשר בירושלם: מן כה אמר כורש עד כאן הכרות הכרוז ושלוחות אגדת המכתב: ליהודה ובנימן: אותן ראשי האבות אשר לשבטים הללו של יהודה ובנימן: לכל העיר: עם כל אותם שהעיר הדמו לעלות ולבנות הבית עלו לירושלם לבנות הבית: וכל האומות שהיו שכניהם של ישראל שיעזרו והחיקו ודי יהודים בהם ובכסף ומתנות הללו למען יוכלו לעלות לירושלם: לבד על כל התנדב: כל זאת היו עושים שכני יהודים לבד מה שהם מתבדכים מעמם לבנין הבית: זיתם בבית אלהיו: אשר בתכם כבוכד נגר בבית על שלו: על יד מתרת הנבזר כך שמו של נבזר אשר לכורש ובוהו פורש להוביאם: ויספרם: הנבזר הזה מנה אותם ומסרם לששצצר למען ושם יזוילכם לירושלם ואמרו רבותיכו הוא שככגר הוא דביאל ולמה בקרא שמו שככגר שגמר בשש נרות: הכשאו ליהודה: הוא הכשאו אשר לשבטי יהודה: משפרם: של כלי ביתה: אנדטלי מויכו כלים הם: מחלפים: עם שככים והוא לשון בית החלפות שעל כן שהיו בותבין גה השפויין היתה בקראת לשפת בית החלפות: כפורי: מורקיס: וכקראו כטורי בשלון קמוח כמור דכפר לדיה כגלומא שככריה על שם שהקבל דם כמורק קיס מקחם כבונר וקדם שכמו על ידו בשפת המורק: ומשכים:

כלים אחרים אלה: כל כלים לוחב ולכסף חמשת אלפים וארבע מאות חבל העלה ששצצר עם העלות הנולה מבבל לירושלם: ואלה בני המדינה העלים משבי יו והנולה אשר הנלה נבוכדנצר מלך בבל לבבל ששם לירושלם ויהודה איש לעירו: אשר באו עם זרבבל ישוע נחמיה שריה רעליה מרכי בלשן מספר בני רחום בענה מספר אנשי עם ישראל: בני פרעש אלפים מאה שבעים ושנים: בני שפתה שלש מאות שבעים ושנים: בני ארח שבע מאות חמשה ושבעים: בני פחת מואב לבני ישוע יואב אלפים שמונה מאות ושנים עשר: ובני עילם ארף מאתים חמשים וארבעה: ובני חתוא תשע מאות וארבעים וחמשה: ובני זבוי שבע מאות וששים: ובני שש מאות ארבעים ושנים: ובני שש מאות עשרים וששים: ובני עזר ארף מאתים עשרים ושנים: ובני אדניקם שש מאות ששים וששה:

שכים כלים אחרים של מן אחר: כל כלים אחד חבל החשובין הוא מונה: העלו: לשון יפעל: זילם כני המדינה: חלה כני ישראל: אשר אמרדינת ארץ ישראל העולים עמה מן השבי אשר בנולה לירושלם: וישבו: ובעה חזרו לירושלם: והודה: וכני יהודה חזרו כל אחד ואחד לעירו: אשר באו: בני המדינה הללו בתמלה באשר גלו מארץ ישראל לבבל עם זרבבל וגומר: מספר: פראשון כל קאזנה בגדול ושם אדם הוא ומספר השני פל פתוחה ודכוק הוא על אנשי עם ישראל הללו וכני אדם גדולים ומשוכים היו והאחרים היו משוכים אחרתם ועל כן מכאם אחרים לבד: כני פרעש וגומר יש בהם כפרה שמוכיד עם אביהם על סם שמי המשפחה ויש מהם שמוכידין על עם מקומם לומר בני מקום כלובי:

בני בניו אלפים חמשים וששה: בני עדן ארבע מאות חמשים וארבעה: בני אמר לחוקיה תשעים ושמונה: בני בני צו שלש מאות עשרים ושלושה: בני יורת מאה ושנים עשר: בני חסם מאתים עשרים ושלושה: בני נבזר תשעים וחמשה: בני בית לחם מאה עשרים ושלושה: אנשי נטפת חמשים וששה: אנשי ענתות מאה עשרים ושמונה: בני עומות ארבעים ושנים: בני קרות ערים כפורי ובארות שבע מאות וארבעים ושלושה: בני הרמה ונבע שש מאות עשרים ואחד: אנשי מכמס מאה עשרים ושנים: אנשי ביתאל והעי מאתים עשרים ושלושה: בני נבו חמשים ושנים: בני מנבש מאה חמשים וששה: בני עילם אחר אלף מאתים חמשים וארבעה: בני חרם שלש מאות ועשרים: בני רד הרד ואונו שבע מאות עשרים וחמשה: בני רחושלם מאות ארבעים וחמשה: בני סנא

עמה כולל חשבון המנוין ושאינו מנוין כולן במנין אחד חבל החשובין הוא מונה: זילם כני המדינה: חלה כני ישראל: אשר אמרדינת ארץ ישראל העולים עמה מן השבי אשר בנולה לירושלם: וישבו: ובעה חזרו לירושלם: והודה: וכני יהודה חזרו כל אחד ואחד לעירו: אשר באו: בני המדינה הללו בתמלה באשר גלו מארץ ישראל לבבל עם זרבבל וגומר: מספר: פראשון כל קאזנה בגדול ושם אדם הוא ומספר השני פל פתוחה ודכוק הוא על אנשי עם ישראל הללו וכני אדם גדולים ומשוכים היו והאחרים היו משוכים אחרתם ועל כן מכאם אחרים לבד: כני פרעש וגומר יש בהם כפרה שמוכיד עם אביהם על סם שמי המשפחה ויש מהם שמוכידין על עם מקומם לומר בני מקום כלובי:

שלשת אלפים ושלש מאות ושלשים
 וזה הכהנים בני דעה לבית ישוע
 תשע מאות שבעים ושלשה
 בני אמר אלה המשים ושנים
 בני פשוור אלה מאתים ארבעים
 ושבעה בני הרים אלה ושבועת
 עטרו הרים בני ישוע וקדמאל
 לבני הודיה שבעים ארבעה
 המשררים בני אסף מאה עשרים
 ושמונה בני השערים בני שלום
 בני אשר בני שלמן בני עקיב בני
 חטיטא בני שבי הכל מאה שלשים
 ומשעיה הנתינים בני ציחא בני
 חשווא בני טבעות בני קרם בני
 סיעה בני פרוז בני לבנה בני
 הנבה בני עקיב בני הנב בני שמלי
 בני חנן בני נרל בני נחר בני
 ראיה בני רצון בני נקודא בני
 נזם בני עזא בני פסח בני כסי
 בני אסנה בני מעונים בני נפיהים
 בני בן בן בן בן בן בן בן בן בן בן
 בני בן בן בן בן בן בן בן בן בן

עורא

על ימות המשיח לא יעלה דבר זה ואיני יכול לפתור עד עמוד כהן לאורים ותומים בבית שני לפי
 שהיכו בערך ראשון של יומא שהיה בית שני חסר מאורים ותומים כל הקהל כאחד כשהיו כולם
 צימד עם הכהנים והכתיבים והלויים היה בהם חשבון זה וכי ישראל המכוים למעלה הם של שבע יחודה
 ובכיון וזאת אשר כסרו מחשבון זה שלא תיגזם למעלה הם היו משאר השבטים וכן מפורש בסדר
 עולם כל הקהל כאחד ארבע רבוא ונומר ובפרטן איך אלא שלשים אלף ג' אלף היכן הם א' א' שבע
 משאר השבטים מלבד עד דיהם וזאת היתה סלה היו בכלל הקהל ולסם משררים ומשררות מאתים
 לפי שהיו עולים בעצמה מכלל לארץ ישראל היו נריכים למשררים ומשררות כדי שהיו מטיילות בהם
 בדוב שוחטם התנדבו היו מתנדבין לכיין הבית ככסם כפי כסם וממונם דרכמורים שכ
 מטבע של הכס ובתמות כהנים לשרת בהם ויגע כמו והגיע: הקדש השביעי הוא חסם
 תשרי וכי ישראל אשר היו בערים מה עשו ויאספו כלם כאחד לירושלם: ויזכירו המזבח על מכוונתו
 כדי להקריב עליו קרבנות שהיו יוראים מעמי הארצות שלא יקמתום ושלא ילביבו למלך וכי
 במוזבח לעלות עליו עולות ליימן ישמעו ויזכרו העמים בדבר אשר עשוהו עם המלך וכל כן יוכעז
 מלקמתם לכיין הבית לבקר ולערב: תמיד של שחר ותמיד של בין הערבים: ועולות יום כיום
 במספר קרבנות החג במספרם כמספט: ואחריו: ולאחר הככות היו מקריבין קרבנות בכל יום
 לבקר ולערב: ולחמשים: ולחמשים קרבנות כל ראשי חדשים: ולכל מזעדיה
 ולשאר מועדות קרבניהם: ולכל אוקסם כמתנדבים גדוביקים היו מקבלים הבהנים

כל הקהל כאחד ארבע רבוא
 אלפים שלש מאות ששים מלכר
 עבדיהם ואשתיהם אלה שבעת
 אלפים שלש מאות שלשים ושבעה
 ולסם משררים ומשררות מאתים
 סוסים שבע מאות שלשים
 וששה פרדיהם מאתים ארבעים
 וחמשה: ומלסם ארבע מאות
 שלשים וחמשה חמרים שש
 אלפים שבע מאות עשרים
 ומראשי האכות בכואם לבית יהודה
 אשר בירושלם התנדבו לבית
 האלהים להעמידו על יסכוני
 בכחם נתנו לאוצר המל אכה זחב
 דרכמונים ששרבאות וא' וכן
 מינים חמשת אלפים וכתנת בהנים
 מאה: וישבו הכהנים וחלום
 וכן העם והמשררים והשוערים

על ימות המשיח לא יעלה דבר זה ואיני יכול לפתור עד עמוד כהן לאורים ותומים בבית שני לפי
 שהיכו בערך ראשון של יומא שהיה בית שני חסר מאורים ותומים כל הקהל כאחד כשהיו כולם
 צימד עם הכהנים והכתיבים והלויים היה בהם חשבון זה וכי ישראל המכוים למעלה הם של שבע יחודה
 ובכיון וזאת אשר כסרו מחשבון זה שלא תיגזם למעלה הם היו משאר השבטים וכן מפורש בסדר
 עולם כל הקהל כאחד ארבע רבוא ונומר ובפרטן איך אלא שלשים אלף ג' אלף היכן הם א' א' שבע
 משאר השבטים מלבד עד דיהם וזאת היתה סלה היו בכלל הקהל ולסם משררים ומשררות מאתים
 לפי שהיו עולים בעצמה מכלל לארץ ישראל היו נריכים למשררים ומשררות כדי שהיו מטיילות בהם
 בדוב שוחטם התנדבו היו מתנדבין לכיין הבית ככסם כפי כסם וממונם דרכמורים שכ
 מטבע של הכס ובתמות כהנים לשרת בהם ויגע כמו והגיע: הקדש השביעי הוא חסם
 תשרי וכי ישראל אשר היו בערים מה עשו ויאספו כלם כאחד לירושלם: ויזכירו המזבח על מכוונתו
 כדי להקריב עליו קרבנות שהיו יוראים מעמי הארצות שלא יקמתום ושלא ילביבו למלך וכי
 במוזבח לעלות עליו עולות ליימן ישמעו ויזכרו העמים בדבר אשר עשוהו עם המלך וכל כן יוכעז
 מלקמתם לכיין הבית לבקר ולערב: תמיד של שחר ותמיד של בין הערבים: ועולות יום כיום
 במספר קרבנות החג במספרם כמספט: ואחריו: ולאחר הככות היו מקריבין קרבנות בכל יום
 לבקר ולערב: ולחמשים: ולחמשים קרבנות כל ראשי חדשים: ולכל מזעדיה
 ולשאר מועדות קרבניהם: ולכל אוקסם כמתנדבים גדוביקים היו מקבלים הבהנים

החלו להעלות עלות ליהודה והיכל יהוה לא יסד וייתנו כסף להצבים ולחרשים ומאכל ומשתה ושמן לצדנים ולצדדים להביא עצי ארזים מן הלבנון אל ים יפוא ברשון ברש מלך פרס עליהם ובשנה השנית לבוא אל בית האלהים לירושלם בחדש השני החלו זרובבל בן שאלתיאל ושוע בן יוצדק ושאר אחיהם הכהנים והלויים וכל הבאים מהשבי ירושלם ויעמידו את הלויים מבין עשרים שנה ומעלה לנצח על מלאכת בית יהוה ויעמד שוע בנו ואחיו קדמאל ובנו בני יהודה כאשר לנצח על

אותם להקריבם ומיוס אחד בתשרי התחילו להקריב קרבנות ועדין לא נכנס יסוד הבית לצדושים ולגוים בני גור ובידון שהיו אותם לבנות הבית אל ים יפוא דרך הים היו מביאים אותם כרשון כאשר היה רשית המלך עליהם לבנות הבית כרשון לשון רשות מנזרת רשה שהיו מן אכה יאמר אחיו ומן זבה יאמר בכיו ומן חוה חויו ומן רעה רעיו ומן חנה חביו ומן רשה יאמר רשון כמו מן ענה ענות ומן טבה טבות ומן ראה ראות ומן זכה זכות כמאלו רשות ורשון כאין ויואין מנזרת אחת לפי שער הקדוק ולשון אחד הם ומכאן חכרו לשון ארשת שפתכו ולא לקדק בגזירתו ואף על פי כן שכי פטים הללו קרובים זה לזה כמשמעותם בחלש השכי הוא חדש אייר מהשבי כל אותן שבאו מהשבי לירושלם ויעמידו העמידו הלויים המשוררים לכח ולומר שירא לפסוקי הכובים בשעת בכיין יסוד הבית לבנה שכי בכיין הללו הם כינוסי שיר כמו למכח מומר לדוד ויעמוד ושוע עמוד ואחור ביהוד שכי עושי מלאכת יסוד הבית ויסדו משקל חזק מן יסוד כמו ויסכו עירומיהם כן ויסכו מן יסד ויסדו מן יסד ומשמעותן יסוד ויסכו במשקל חזק בשתי יולין אחת בעולה ואחת של יסוד ופתרון היו מייבכים מייבכים והכובים מייבכים את יסוד היכל ה' בשעת שהיו מכניסין בשריהם והעמידו הכהנים מלכובים כדו כבוד ומצודות בדיהם לתקיע בהם והלויים כפי אסף היו משוררים במלכובים כמו בלכלי שמש כלי שיר הם עז דוד שהיו מכניסין ומשוררים שיריהם של דוד מלך ישראל ויעלו לשון עביות ומר כמו ומכאן להם מרים וזכודות וזכודות כי טוב להודות לה וכל העם שאר עם ישראל על הוסי כל השמות הללו הושי על כל בנין יסוד אשר הוסי כבית ה' בייסודו כיסוד שלוחן שם דבר של יסוד ומן יסד יאמר בייסודו כמו מן חדש בחדשו מן קדש בקדשו זה הבית כשהיו רואין בכיין בית זה היו כוכין מתוך שהיו זוכים אהו בכיין גדול של בית ראשון ורבים אשר לא ראו בכיין בית ראשון היו שאמס ומרישן כן שמחה בקול גדול מרוב שמחתן שיבאו מגלותן ואין העם מכירים אותן השומעין

צפירים קול תרועת השמה לקול בני העם כי העם מריעו תרועה גדולה והקול נשמע עד מרחוק וישמעו צרי יהודה ובנימן כפי בני הנולד בונים היכל ליהוה אלהי ישראל וישאו אל זרובבל ואל ראשי האבות ויאמרו להם נבנה עמכם כי ככם נדרוש לאלהיכם ולא אנחנו זבחים מימי אסר הרון מלך אשור המעלה אתנו פה ויאמר להם זרובבל ושוע וראשי האבות ולנו לבנות בית לאלהינו כי אנחנו יהוד נבנה ליהוה אלהי ישראל

לא היו מכירים קול תרועת השמה מפניו ל בני העם שהיו העם כשחיסו היו מריעים תרועה גדולה וקול הכב כשמע ויתר ויתר עד למרחוק גדו יהודה ובנימן הם האומות אשר הוסיב סכאריב באלון ישראל כמו שכאמר ויבא מלך אשור מככל ומכותה ומעזה ומחמת ומספרים ויושב ארזם נערי שומרון תחת בני ישראל ויאמרו ככה עמכם היו אמורים כך למען תתכטל מלכסת הבית על ידיהם שלא לבנות עוד מימי אסרחדון מלך אשור כמו של סכאריב שלאחר סכאריב הוסיבם שם הרגוהו אדרמלך ושראנר בניו וימלך סכאריב כמו תמיו שכאמר ויהי הוא משתחה בית כסרדך אלכיו ואדרמלך ושראנר בניו הכוהו כסרדך ונומר וימלך אסרחדון כמו חמתיו כי אכחכו אל אכחכו לבדיכו ככה כי זה משאש במקום אלף עם ארץ הם נדי יהודה ובנימן מרפים לבטלם ממלכתם לבנות כמו מלכות וכן עד כי חל לספור וזכורים כתיב בכמך ופתרונו כאלו כמות כשין שהיו שוכרים וועניס כדי לבטל המלכה כל ימי מלכות כורס ומלכות אשורוהו אשר מלך אחרי כורס עד שנת שנים לדריוש שמלך אחר אשורוהו היתה המלכה בטלם ובמלכות אשורוהו שמלך אחר כורס הוא אשורוהו שלקח אשתו כתבו טענה שלא לבנות בית המקדש על יושבי יהודה וירושלם להלטיכס ולקמתר שלא יבנו הבית ובימי ארמשתס הוא כורס מלך פרס מניין אותיות של כורס עולות למנין אותיות דריוש וכן שכיבו במסכת ראש הספה הוא כורס הוא דריוש הוא ארמשתס על שם שמלך כורס היה ארמשתס על שם המלכות ובסדר עולם מנאטי דריוש הוא ארמשתס על שם המלכות כולס כקדחת ארמשתס וכו' כתב בטלם כתב מכתבו לדברים של שלום מתרדת טבאל על ארמשתס על שם ארם הוא מנדי יהודה ובנימן ושאר ככותיו סכרותיו בשימיו על ארמשתס על אל ארמשתס וכתב הכשתון וכתב האגרה כתוב ארמיות בזויות ארמיות ומתורגס ארמיות הוכתב היה מפורס בלשון ארמיות רחום בעל טעם רחום היה מוכיר ובעל דברים לסדר המכתב ושמי ספרא ושמי היה כופר הוא שמי בנו של המן וכן דרך המקרא להזכיר כופר ומזכיר טביהס בייסוד לפי שהס וקוקים זה לוס האסד מקדד ועוזרו והאופר כותב שאל

תולדות

תולדות

לארתחששתא מלכא בנמא ארין
 דרום בעל טעם ושמי שפרא ושאר
 כנותחון דניא ואפרסתכוא טרפליא
 אפרסיא ארכוני בבליא שושנבניא
 דהוא עלמא ושאר אמיא די חנלי
 אסנפר רבא ויקרא והותב חמו
 בקריה די שמרון ושאר עבר נהרה
 וכענת ידנה כרשנן אנתא די שלחו
 עלוהי על ארתחששתא מלכא
 עבדיך אנש עבר נהרה וכענת
 ידוע להוא למלכא די יהודיא די
 סליקי מן לוחד עלנא אתו לירושלם
 קריתא מרדתא ובאוששתא בנן
 ושוריא שכלרו ואשיא היטו בען
 ידוע להוא למלכא די חן קריתא דד
 תתבנא ושוריא ושתכלרון מנדה
 בלו והלך לא ינתנו ואפתם מלכים
 חתנוקי בען כל קבל די מלח חיכלא
 מלחנא וערות מלכא לא ארין לנא
 למחוא על דנה שלחנא והודענא
 למלכא

אליוסף ואסיה בני טיטוס סופרים והושפט בן
 חילוד המוכיר ובמקום אחר כאשר יובא אליוס בן
 חלקיהו ונומר ושכח הסופר ויחם בן אבף המוכיר
 כתבו אגרא הללו טהיה רחום ושמיי סכנו
 האגרת כאשר בוא אליהם ומתדנת ועבאל וכולם
 היו מיושבים בערי שומרון על ירושלם על אודות
 זכרון בית המקדש אשר בירושלם כתיבא כאשר
 כאשר כתיבא והוא דוגמת לשון גמרא כדבען
 לומר קמו ארין אז רחום טם אדם בעל טעם
 מוכיר ובעל דברים ושאר כנותחון ושאר
 פועותיהם דיכיא ואפרסתכוא ונומר הללו
 כולן שמות של אומות שהושבו סמריב בערי
 שמרון הם פרכיים אשר הושבו סמריב בערי
 שומרון ארכויא הם בני ארץ שאל ארץ
 ואבש וכלנה בבליא הם בני בבל שושנבניא
 בני טשן הבירה עלמתי בני עלם מכל
 האומות הללו הושבו סמריב בארץ ישראל
 וכולן היו משובין מסי ומכבימי בשליחות
 המכת הזה ושאר אומיא ושאר האומות
 אשר הגלה סמריב כולם הכבימו אככפר
 סמריב דכא ויקרא שהיה מלך גדול ומכובד
 שכא היה אמר המלך הגדול מלך אשר והושבו
 אומת בקריה די שמרון בערי אשר מבינות
 שמרון ושאר עבר נהרא ושאר האומות אשר
 בעבר הנהר לפי שהנהר כהר פרט מפסיק
 בין ארץ ישראל לבבל כנמצא איתן אומות
 שלבד ארץ ישראל הם בעבר הנהר לפי שהנהר
 כהר פרט בבבל ובענת טם ויקים ואכשי כענת
 כולם היו מבכימים בשליחות המכת הזה
 דכה פרסגן אגרתא זהו פתרון האגרת
 פרשגן כמו פתשגן הכתב די שלחו עליהו
 אשר שלחו אליו על ארתחששתא ארתחששתא
 עבדך אכש עבר נהרא וכען עבדך הם אכש
 עבר הנהר ואכשי כענת כל האומות המכביי
 כאן ככללות כלל זה שכולן היו לבד ארץ
 ישראל שהוא עבר הנהר לפות השוכני
 בבבל וזהו תחלת ההכתב עבדך אכש
 עבר נהרא ונומר עד לא אומי לך ידוע
 להו למלכא דבר ידוע יהיה למלך דיהודיא
 אשר יהודים בעלו מאתן אליו כאלו לירושלם
 קריתא מרדתא וביששתא כתיב עיר מורדת
 ומוטאת הם בנבים וכוותי סכלילי והאומות
 יסודו ואכשי הכתלים זה פה זה כען ידוע
 עתה יהיה למלך די חן קריתא דד התבנא
 אשר אם העיר הזאת תבנה דך זאת ושוריא
 ושתכלרון והאומות יהיו מבידות בלו
 והלך מבי מביים הם וככף גלגלת לא
 יכתנון לא יתנו עוד מם ואפתם מלכין
 תבניקי וים המלכים תיוק של יתנו עוד
 מלכים: די מלח היכלא מלכא עתה כל
 כנגד דבר זה אשר חרבן היכלא חנו רועים
 לסמריב די מלח לשון סמרון וזהו פתרון
 המכתב ואלקא קמו רועים לסמריב להסריב
 ועדות מלכא וכיוון המלך לא ארין

למלכא די יבקר בספר דרניא די
 אכתת דת השפח בספר דכרניא
 ותנדע די קריתא דד קריתא מרדא
 ומחנקות מלכין ומדין ואשתחור
 עבדין בנתי מן ימת עלמא על דנת
 קריתא דד החרבת ימהודעין אנחנה
 למלכא די חן קריתא דד תתבנא
 ושוריא ושתכלרון לקבל דנה חלק
 בעבר נהרא לא איתן לך פחנמא
 שלח מלכא על רחום בעל טעם ושמי
 שפרא ושאר כנותחון די יתבין
 בשמרון ושאר עבר נהרה שלם
 וכעת: נשתונא די שלחו

ארין אינו הנון לבו לראות ארין הנון כמו ארין או לא ארין כמכתב מוטע: על דכא על זאת שלחנו
 והודענו לאלך די יבקר אשר יבקר וידרוש הדורש בספר הזכרונות של אבותיך המלכים הראשונים
 ויהשכח ומנוחא בפר הזכרונות וידע כי העיר הזאת עיר מורדת ומקום המלכים והמדיניות
 ואשתחור עבדין בנתי מן ימת עלמא על דנת קריתא דד החרבת ימהודעין אנחנה
 למלכא די חן קריתא דד תתבנא ושוריא ושתכלרון לקבל דנה חלק בעבר נהרא לא איתן לך
 פחנמא שלח מלכא על רחום בעל טעם ושמי שפרא ושאר כנותחון די יתבין בשמרון ושאר עבר
 נהרה שלם וכעת: נשתונא די שלחו ארין מן די פרשגן נשתונא די ארתחששתא מלכא קרי קדם
 רחום ארין אינו הנון לבו לראות ארין הנון כמו ארין או לא ארין כמכתב מוטע: על דכא על זאת שלחנו
 והודענו לאלך די יבקר אשר יבקר וידרוש הדורש בספר הזכרונות של אבותיך המלכים הראשונים
 ויהשכח ומנוחא בפר הזכרונות וידע כי העיר הזאת עיר מורדת ומקום המלכים והמדיניות
 ואשתחור עבדין בנתי מן ימת עלמא על דנת קריתא דד החרבת ימהודעין אנחנה למלכא די חן
 קריתא דד תתבנא ושוריא ושתכלרון לקבל דנה חלק בעבר נהרא לא איתן לך פחנמא שלח
 מלכא על רחום בעל טעם ושמי שפרא ושאר כנותחון די יתבין בשמרון ושאר עבר נהרה שלם
 וכעת: נשתונא די שלחו ארין מן די פרשגן נשתונא די ארתחששתא מלכא קרי קדם רחום

רחם ושמעו פרא וכוונתו אור
בכחול הושלם על יהודא ובטל
הכו באדר עזרל בארן בטלת
עבדת בית אלהא די ברושלם
והות בטלא עד שנת תרתין למלכות
דרוש מלך פרס והתנפו חגי
נביאה וזכריה בר עזרא נביאיא על
יהודא די ביהוד וברושלם בשם
אלה ישראל עליהון בארון קמו
ורבבל בר שאלתאל ישוע בר
אצק ושריו למכנא בית אלהא די
ברושלם ועפחו נביאיא די אלהא
מסערין לחון בה זמנא אתח
עליהון תתני פחת עבר טררה

ושרה בני וכוונתו וכן אמרו
להם מן שם לכה טעם ביתא דנה
לבנא ואשרנא דנה לשכללה
ארין בבנא אמרנא להם מן ארון
שמהת פרא די דנה בנינא בנין
ועין אלהם הות על שכי יהוהא
ולא בטלו המו עד מעמא לדרוש
יהודא דית בון נשתנא על דנה
ל פחשן אנרתה שלח תתני פחת
עבר נהרדו ושתר בוזני וכוונתה
אפרסכיא די בעבר נהרה על דרוש
מלכא פחנמא שלחו עלוהי וכרנה
כתוב בנה לדרוש מלכא שלמא
ללא ידוע להוא למלכא די אולנא

הוא יום כאלו... או יומה בטל... בית אלסיס אשר ברושלם עד שנת שנים לדרוש
מלך פרס שאמר כיום חלק אשורוס שלקס אסתר ואחר אשורוס חלק דרוש כיו של אשורוס שהו כן
אסתר וזמנת אחת לכורס חלק פרס עד שנת שנים לדרוש וזמנת שהטל שושבטוס סנה למרכות
ירושלם שהיו מחרנן הכורס שנה נדקיהו עד שנת אחת לכורס חמשים ושמס שנה כמסרס בסדר
עולם וזמנת מסכת אחת לכורס עד שנת שנים לדרוש במנאו שנים שנה שלימים וזמנת שנים לדרוש
התחילו לבנות הכנין עד שנת שנים לדרוש והתקנו חגי פכיהא זמנת שנת שנים לדרוש כתבנו חגי
וכרית הכנין אל הוהודוס אשר פאחן יהודה וברושלם בשם אלסיס וזמנת שנים לדרוש הכנין הכית
ש כלל שנות המלך דרוש על יהודא אל יהודא על חגי אלסיס וזמנת שנים לדרוש הכנין הכית
התחילו לבנות ביתו של הקנה אשר ברושלם ופתיחם הכנין של הקנה שזרין וזמנת שנים לדרוש
כה וזמנת ביתו של הקנה אשר ברושלם ופתיחם הכנין של הקנה שזרין וזמנת שנים לדרוש הכנין הכית
שנת הכנין שנת עבר נהרה שלטון של עבר נהרה וכוונתו וכוונתו וכן אמרו לחון
שכן היו אמרו להם חון שם מן ביה לכה דנה הכית לבנות והאשר דנה לשכללה והכתובים
האלה ליוסר גמור ואושר ישיעו כנין חומות לכנין חמור וזמנת שנים לדרוש הכנין הכית
אמרנא לחון אמרו להם לשראל חון פרי וכוונתו וכוונתו וכוונתו וכוונתו וכוונתו וכוונתו וכוונתו
די דנה אשר זה הכנין חס בנינו וזמנת שנים לדרוש הכנין הכית
היודוס להפלות חלאת הכנין ולא בטלו חמור וזמנת שנים לדרוש הכנין הכית
לדרוש יבן וזמנת שנים לדרוש הכנין הכית וזמנת שנים לדרוש הכנין הכית
לדרוש המלך וזמנת שנים לדרוש הכנין הכית וזמנת שנים לדרוש הכנין הכית
שלאן פתרון שטמון חגרת וכוונתו וכוונתו וכוונתו וכוונתו וכוונתו וכוונתו וכוונתו וכוונתו
על דרוש חלכא אל דרוש המלך עלוסי חלון וכדנה כתב בנינו וכן היה כחוכ כמפה של
שנתה שלוש כלל כל השנים ימים לך ידוע להוא למלכא דבר ידוע וזמנת שנים לדרוש הכנין הכית

ליהוד מדינת לבית אלהא חבא
והוא כתבנא אבן גלל ואע מתשם
בכתליא ועבדת ארד אספרנא
מתעברא ומעלה ביהם ארון
שאלנא ל שביא אלך פנמא אמרנא
להם מן שם לכם טעם ביתא דנה
למבניה ואשרנא דנה לשכללה ואף
שמהתחם שאלנא להם להודעותך
די נכתב שם בבירא די בראשם
וכנמא פתנמא התיבונא למימר
אנתנא המו עברוהי די אלה שמיא
וארעא ובנין ביתא די יהודא בנה
מקדמת דנה שנין שניאן מלך לישרא
רב בניה ושכללה ירתון מן די ההנו
אכתנא לאלה שמיא יתה המו בר

נכתבנא מלך בבל כסדיא וביתא
דנה סתרה ועמה הנלו לבל ייזרם
בשנת חדה לנורש מלכא די בבל
פורש מלכא שם טעם בית אלהא
דנה לבנא ואף מאניא די בית אלהא
די דנה ונספא די עבדי כרנצו הנפק
מן היכלא די ברושלם והיכל המו
להיכלא די בכל הנפק המו כורש
מלכא מן היכלא די בבל והיכו
לששבער שמה די פחת שמה
ואמר להיאלה מאניא שא אול
אחרת המו בהיכלא די ברושלם
ובית אלהא יתבנא על אתרה ארון
ששבער ארד אתא יתב אשיא די בית
אלהא די ברושלם ומן ארון ועד

הוא יום כאלו... או יומה בטל... בית אלסיס אשר ברושלם עד שנת שנים לדרוש
מלך פרס שאמר כיום חלק אשורוס שלקס אסתר ואחר אשורוס חלק דרוש כיו של אשורוס שהו כן
אסתר וזמנת אחת לכורס חלק פרס עד שנת שנים לדרוש וזמנת שהטל שושבטוס סנה למרכות
ירושלם שהיו מחרנן הכורס שנה נדקיהו עד שנת אחת לכורס חמשים ושמס שנה כמסרס בסדר
עולם וזמנת מסכת אחת לכורס עד שנת שנים לדרוש במנאו שנים שנה שלימים וזמנת שנים לדרוש
התחילו לבנות הכנין עד שנת שנים לדרוש והתקנו חגי פכיהא זמנת שנת שנים לדרוש כתבנו חגי
וכרית הכנין אל הוהודוס אשר פאחן יהודה וברושלם בשם אלסיס וזמנת שנים לדרוש הכנין הכית
ש כלל שנות המלך דרוש על יהודא אל יהודא על חגי אלסיס וזמנת שנים לדרוש הכנין הכית
התחילו לבנות ביתו של הקנה אשר ברושלם ופתיחם הכנין של הקנה שזרין וזמנת שנים לדרוש
כה וזמנת ביתו של הקנה אשר ברושלם ופתיחם הכנין של הקנה שזרין וזמנת שנים לדרוש הכנין הכית
שנת הכנין שנת עבר נהרה שלטון של עבר נהרה וכוונתו וכוונתו וכן אמרו לחון
שכן היו אמרו להם חון שם מן ביה לכה דנה הכית לבנות והאשר דנה לשכללה והכתובים
האלה ליוסר גמור ואושר ישיעו כנין חומות לכנין חמור וזמנת שנים לדרוש הכנין הכית
אמרנא לחון אמרו להם לשראל חון פרי וכוונתו וכוונתו וכוונתו וכוונתו וכוונתו וכוונתו וכוונתו
די דנה אשר זה הכנין חס בנינו וזמנת שנים לדרוש הכנין הכית
היודוס להפלות חלאת הכנין ולא בטלו חמור וזמנת שנים לדרוש הכנין הכית
לדרוש יבן וזמנת שנים לדרוש הכנין הכית וזמנת שנים לדרוש הכנין הכית
לדרוש המלך וזמנת שנים לדרוש הכנין הכית וזמנת שנים לדרוש הכנין הכית
שלאן פתרון שטמון חגרת וכוונתו וכוונתו וכוונתו וכוונתו וכוונתו וכוונתו וכוונתו וכוונתו
על דרוש חלכא אל דרוש המלך עלוסי חלון וכדנה כתב בנינו וכן היה כחוכ כמפה של
שנתה שלוש כלל כל השנים ימים לך ידוע להוא למלכא דבר ידוע וזמנת שנים לדרוש הכנין הכית

מלך בבל
כסדיא

מלך פרס
כורש

פען מתבנא ולא שלים ויכעו חז על
מלכא טב יתבקר בבית גמזיה די
מלכא תמרה די בכבל חז איתי די
מן פורש מלכא שים טעם למכנא
בית אלהא דר בירושלם ורעות
מלכא על דנה ישח עלנא
בארין דרוש מלכא שם טעמו בקרו
בבית ספריא די גמזיה מהחין תמה
בבבל יחשחכח באחסתא בבירתא
די במדי מדינתא מגלה חרח וכו
פתיב כגוה דכרונה בשנת חרדה
לכורש מלכא פורש מלכא שם טעם
בית אלהא בירושלם ביתא יתבנא
ארתו די דבחין דבחין ואשור
מסובלין דומה אמין שתין פתיה

אמין שתין ז נהבין די אבן גלל
תלחא ונרפך די אע חדרה ונפקתא
מן בית מלכא תתיחב יואף מאני בית
אתא די דחבה וכספא די נבוכדנצה
הנפק מן היכלא די בירושלם וחיבל
לבבל ותיבון וחד להיכלא דר
בירושלם לאתרה ותרת בבית
אלהא יכעו תתני פחת עבר נחרה
שתר בוזני וכנתחין אפרסכיא די
בעבר נחרה רחיקין חו מן תמה
שכין לעבדות בית אלהא דר פחת
יהודיא ולשבי יהודיא בית אלהא
דר יבנו על אתרה ומני שים טעם
למא די תעבדון עם שבי יהודיא
אלך למכנא בית אלהא דר ומנכסי

ככו וכל נמר הכנין וכען ועמה אס על המלך טוב יהיה הדבר ידוע ומבוקר בבית גמזיה של
מלך אשר שם בכבל: הן איתי: אס יס האעשה הוה אשר משי כורש יבא דבר לככות בית זס אשר
בירושלם: ורעות מלכא: זרנין המלך על כן ושלם אליו: עליוכ: אליוכ עד כאן ומכת האגרת
אשר שלחו תתני ומת כוזי: באלין: אז כאשר הגיע המכתב ליד דרוש: שם טעם: גוה המלך
הדבר: וכרו: וכדקו בבית הספרים שהאזכרות מוכסין שם בכבל: והשתבח באחשתא: וכמנא
מכת של מגולה אחת שם באחשתא פתחו כן אחסי הספרין שהיו בלי העשו לאגרות ולבליכוס
ולספרים והעמודיהו מגורת חמת מים ואלף אשר בעכה אינה עיקר כימר המלך אשר בשאר לשון
ארמות: בכיריתא: באותה בירה אשר במדי המדינה: וכן כתיב: וכן היה כתיב בתוכה וברון
שלה: בית אלהא בירושלם: בבית אלהא בירושלם מה יהא עליו הכית יכנה: אתר: שהו מקום
מוכסין שם זכח: ואשור: כמו ואשור יחשו: רוחים אמין שתין: דום הכית ששים אמה וששים
אמה רחבו: כדכין: לשון כתלים וקירות הכתלים היו של אבן גלל גלל מרורח כלם: וכדכך:
זכותל של עין חדש מכתבים כענין בכית הכית אשר בהם שלמה: וכפקת: והיננה לנודך הכוה ולשאר
דברים אשר לבית ענתן לפס מכות המלך: אף מאני: ואף כלו הפקדש של בית האלהים של זכח וכסף
אשר כבודגמר הוציאו חז היבל כבירושלם והולוכם לכבל: והתכוון: והתכוון: והיכל: אשה הולך:
ויתך: ולך כל המשעה הזה להיכל אשר בירושלם למקומו: ומתת: והיה מוכס בביתו של הקכה:
כען תתני וזמור: זו היא המשובה אשר השים דרוש אל תתני ומת כוזי די בעבר כהר לנד ארץ
ישראל שהיא עבר הנהר לאותן סבב: רחיקין חו מן תמה: רחוקים תהיו ומש מכנין בית המקדש
של ארצו די שוטי המלכה: דך: זה: פחת יהודיא: שלטוני הירודים יפשו דבר זה: ולשבי
יהודיא: ולוקחי הירודים אלי מנוס: כת אלהא דך: בית אלהים זה: ומני שים טעם: ומנכסי
יהיה בוזני זה: למא די תעבדון: לאותו כנין המלכה אשר תעשו עם זקמן הירודים האלה לככות
בית

מלכא די מרת עבר נחרה אספרנא
נפקתא תהוא מתיחבא לנבריה
אלך דילא לבטלא: ומה השחן
ובני תורין ודברין ואפרין לעלון
לאלה שמיא חנשין מלחי חמר
ומשח כמאמר פתניא די בירושלם
לתוא מתיחב להם יום ביום דילא
שלון: די לחון מהקרבוני ניחחין
לאלה שמיא ומצלון לחין מלכא
ובנהו: ומני שים טעם די כל אנש
די יחשנא פתנמא דנה יתנסח אע
מן ביתה וקוף יתמחא עליו וביתה
נולו יתעבר על דנת: ואלהא די
שכן שמה תפה ימנר כל מלך ועם
די ישרא דה להשניא להבלה בית

ביתו של הקכה: ומכסי מלכא: מכסי העלך יהיו ועושים הכנין חס: די מדת עבר כהר: מן
האם של עבר כהר אשר למלך מדת אס כמו מכה בלו והלך: אספרכא: מהרס יכנה הכנין אספרכא
אישלכוטמכט כלעז: כפקתא תהוא מתיחבא: הונאה תסיה כיתבת לכפשים האלה אשר לא יתבטלו
ממלכתו: ויהי חשקן: ומה סיהו חוששין: ובני תורין: ובני בקר ואילום וככסום לעלות לאלפי
השמים: וחסין: לפלמות: ומלח: לקרבנות: ויין: לכסכים: ושחין: למכות כאשר יאמר
שככוס אשר בירושלם יהי כמן להס דבר נש בוזנו: די לא שלו: כלל דיחיו סלך ד'סטורביר
כלעז: די לקוין: למען אשר יהיו מקרבים כחוסים לאלהי השמים והיו מתפללים על חיי המלך
ובניו: ומני שים טעם: ומנכסי בוזני ושיות דבר אשר כל אדם אשר יפסה דבר זה: יתנסח:
יחרכ עביו ומכיוו סחרכ ביתו יתנסח כמו וכמתם מעל הקדוה: וזקוף יתמחא עליו: וכן לתלות
יהא גבוה עליו שימלה על העץ: וביתו כולו יתעבד: וביתו יעשה אשפה על כך כולו ענין טכוף
ועמראות: ואלפיא די סכין שמים: ואלהים אשר שכן שמו טפ ימנר ויפנר כל אומי מלך וכל אומי
עם אשר ישלח ידו להמרוט ולהסכות ביתו זה של האשר בירושלם: שמת טעם: שמתו בוזני דבר זה
אשר יעשה הכנין מהרה על כאן השוכותו של דרוש: ככלא: כאשר קאמר: אספרכא עבדו: מהרה י
פשו: וסכי יהודיא: וזקני הירודים היו בוכין ומלחין במלכתן ככבואת סני וזכריה וכוו וסדו את
הכנין מן בוזני של אלהי ישראל ומרשות כורש מלך פרס הראשון אשר הוחל יסוד הכנין בימיו ומרשות
דרוש מלך פרס: ואתמחשתא הוא דרוש וכקרא ארתמחשתא על שם שמדינה והמלכות כי כל
מלכיו פרס היו בקראים כך כאשר כל מלכיו מנרים בקראים פרעה: זכניא ביתה דכה: וסוף תפלוס
דית זה הוה עד יום שלום לשדס אדר שתיא שנת שס לדרוש המלך וכמנא כנין הכית היה ארכב
שבים: וקריבו לחוכת: קריבו לחוכת בית זה קרבנות הללו והוראת אשה סימה: ו

אלהא דנה תורין מאה דכרין מאתין
דכרין ארבע מאה וצפירי עזין
לחשיא על כל ישראל תרו עשר
למנין שבטי ישראל וחקימו כחניא
בפלנתהון ולויא במחלקתהון על
עבדת אלהא די בירושלם ככתב
ספר משה ויעשו בני הגולה
את הפסח בארבעה עשר להדש
הראשון כי פיהטתו הכהנים והלויים
כאחד כלם טהורים וישחטו הפסח
לכל בני הגולה ול אחיהם הכהנים
ולתם ויאכלו בני ישראל העמים
מהגולה הכול הנבדל מטמאת גוי
הארץ אלהם לדרש ליתיה אלהי
ישראל ויעשו חמ מצות שבעת
ימים בשמחה כי שפחם יהיה וחסב
לב מלך אשור עליהם לחזק יתיהם
במלאכת בית האלהים אלהי
ישראל ואחר הדברים
האלה במלכות ארתחשסתא
מלך פרס עזרא בן שריה בן עזריה

בן חלקיה בן שלום בן גדוק בן
אחיטוב בן אמריה בן עזריה בן
מרויה בן זרחיה בן עזי בן בקי
בן אבישוע בן פנחס בן אלעזר בן
אהרן הכהן הראשי הוא עזרא עלה
מבבל והוא סופר מהיר בתורת
משה אשר נתן יהוה אלהי ישראל
ויתן לו המלך ביד יהוה אלהיו עליו
כל בקשתו ויעלו מבני ישראל
ומן הכהנים והלויים והמשררים
והשערים והגיתנים אל ירושלם
בשנת שבע לארתחשסתא המלך
ויבא ירושלם בחדש החמישי היא
שנת השביעית למלך כי באחד
להדש הראשון הוא יסר המעלה
מבבל ובאחד להדש החמישי בא
אל ירושלם כבוד אלהיו הטובה עליו
כי עזרא הכין לבבו לדרש את
תורת יהוה לעשות וללמד בישראל
חק ומשפט וזה פרשנו הנשתון
אשר נרין המלך ארתחשסתא
לעזרא

וי חקיו הכניא כפלנתהון שהיו הכהנים חלוקים בעבודתם ולויים במשמורתם אית הפסח
כ עכשו וצאו ישראל את הפסח ביד כניסן זה הכניא אחר אדר זה שהולס הכניסין בו ולתם
כ ולכל הנבדל הם הרים שנבדלו ממומאת העמים ליד בק כניסרל וזה סב לב מלך אשור עליהם
וכקנה הסב לב מלך אשור על ישראל היושבים במחמליתו בארץ אשור להסיוק ולסייע במלאכת הכניסין
זה אדר הכניסין האלה של בנין הבית ארתחשסתא הוא דרוש ויתן לו המלך דרוש כי האלהים
עליו כאשר בזה הקנה עליו ומקרא ממורם הוא ויתן לו המלך כל בקשתו ביד האלהים עליו ואמר לו
עזרא הוא מלאכי כסכת שבע היא טבה אחר תשלום הבית לארתחשסתא הוא דרוש
כ בחדש החמישי הוא חדש אב כי באחד למדש ביהן אותו היום היתה תמלת עליהם מבבל ובאחד
למדש אב באו לירושלם וסוד המעלה אשור תמלת העליה כי אלהו כאשר הכל חויד הקנה
הסיקה ידו טובה עליו להכליתו בדרכו כי עזרא ועל כן הלך והגליה בדרכו שהרי עזרא הכין
לבבו וצומו ביום טעם לדרכו וזה פרשנו הסתון וזה פתגן סתב וחקיו על ישראל ואם
סקיו

לעזרא הפרין תפפר ספר דבר
מצות יהוה וחקיו על ישראל
ארתחשסתא מלך מלכיא לעזרא
כהנא ספר דתא די אלה שמיא נמר
ובענת מני שים טעם די כל
מתנדב במלכותיגן עמה ישראל
וכהנתי ולויא למחך לירושלם
עמד יחד כל קבל די מקדם
מלכא ושבעת יעמדי שליח לבקרה
על יהוד ולירושלם כדת אלה די
ביד ייוליהיבלהכסף ודהב די מלכא
ויעטוהיהתנדבו לאלה ישראל די
בירושלם משפניה וכל כסף ודהב
די תהשכח בכל מדינת בבלי עם
התנדבות עמא וכחניא מתנדבין
לבית אלהים די בירושלם כל
קבל דנהאספרנא תקנא בכספא

דנה חורין דכרין אמרן ומנהדרין
ונסביהון ותקרב הפו על מדכחה די
בית אלהים די בירושלם ופה די
עליך ועל אחיך יטב בשאר כספא
ודהכרה למעפר כרעות אלהים
תעבדון ומאניא די מתייבין לק
לפרתו בית אלהי השלם קדם אלה
ירושלם יושאר חשחות בית אלה די
די יפל לק למנתן תנתן מן בית
בני מלכא ומני אנא ארתחשסתא
מלכא שים טעם לכל נזכריא די
בעבר נהרה די כל די ישאלנכו
עזרא כהנא ספר דתא די אלה שמיא
אספרנא ותעבדו עד כסף כפרין
מאה ועד חנטון כורין מאה ועד
חמר בתין מאה ועד בתין משה מאה
ומלח די לא כתב כל די מן טעם

חקיו אשר נוס על ישראל לשמרם ספר דתא ספר המורה גמיר וכענת ספיקא היא כויד יב
מני שים טעם ומני יוכא הרעות כי כל אשר נדבה רוחו אותו מן ישראל וכן הכהנים והלויים ללכת יב
לירושלם ילכו עמך כל קבל בשביל כך מאת המלך ושבעת יועציו רואי פני המלך אתה שלום יב
ושבעת יועציו ושבע יועציו הם רואי פני המלך לבקרה על יהוד כדי לדרוש ולבדוק אל
היהודים אשר בירושלם אם הם עשוקים בתורתו של הקנה אשר בידך ולהיכלא ולסולק כסף יב
וזה של המלך ויעשו אשר התנדבו לאלהי ישראל לתקן ביתו אשר משכבו וכיתו בירושלם
וכל כסף וזה וכל בדבת כסף וזה אשר תמנא במדינת בבלי עם שאר כדבת העם והכהנים אשר יב
מתנדבי לביתו של הקנה אשר בירושלם תולך הכל לירושלם כל קביל דתא ונסביל כך של עבודת יב
המקדש מהרה תקנה בכסף זה בקר ואלויים וכבשים וזבחים ומחמות וכסכים ותקריבים על המזבח של
הקנה וזה די עבך ואשר ייטיב לך ולחיותך כמות הכסף וזהב לעשות כרוננו של הקנה תעשו יב
ומלאכי וכלים הכתבים לך לעבודתו של הקנה שלם לפני הקנה בירושלם ושאר חשיות ושא יב
נריכות שתצטרך לכיתו של הקנה לקנות אשר יהיו לך ליתן הדמים תמן מאוצר המלך ומכי אלא כב
וממני ואכי דרוש המלך ויבא כווי ורשות לכל הזבירים אשר בעבר הכהר לבד ארץ ישראל השקבלים
טסים שלי מן החומות אשר כל דבר שיסאל לכם עזרא הנהן מופר העורה של הקנה מהרה יעשה של
יעבדו את שלמנו עדי מאה סכרים של כסף לקנות קרננות ומאה כורין סתין למחמות ועד מאה מדות
יין לנכסיה ומאה של שמן לבלול מחמות ומלח לקדוכות כעניין שאלמר וכל קרנן ומחמתך במלח תמלח
די לך כתב ומלח סתין כענין בו עדה ונמו ככל המורך כל דיומן טעם כל אשר יהיה מרשותו של קב
קב

אלה שמיא ותעבד אדרודא לבית
אלה שמיא הי למה לחוא קצין על
מלכות מלפא ובנותי וכלם מהודעין
די כל כהניא ולויא זמריא תרעיא
נתיניא ופלחי בית אלתא דנה מנה
בלו וחלף לא שליט למרמא עליהם
ואנת עזרא כחכמת
אלהך די בידך מני שפטין ודינין
די להון דאנון לכל עמא די בעבר
נהיה לכל ידעי דתי אלהך ודי לא
ידע תהודעון וי וכל די לא לחוא
עבר דתא די אלהך ודתא די מלפא
אספרנא דינה לחוא מתעבד מנה
הן למות הן לשרשו הן לענש נכסין
ולאסורין ברוך יהיה
אלתי אבותינו אשר נתן כזאת בלב

המלך לפאר את בירת יהודה אשר
בירושלם ועלי הטה חסד לפני
המלך ויועציו ולכל שרי המלך
הנגידים ואני התחוקתי כד יהיה
אלהי עלי ואקבצה מישראל ראשים
לעלות עמי ואלה ראשי אבותיהם והתיהשם
העלים עמי במלכות ארתחששתא
המלך מבבל מבני פינחס גרשם
מבני איתמר דניאל מבני דוד חטישו
מבני שכניה מבני פרעש
זכריה ועמו התייש לזכרים מאה
וחמשים מבני פחת מואיחז
אליהוועני בן זרחיה ועמו מאתים
זוכרים מבני שכניה בן יהואל
ועמו שלש מאות הזכרים ומבני

ח

עזרא

הקכה וכוונתו יעשה כדויות כחומם המלך לביתו של הקכה: אדרודא: חותה כלמן ערכי: די למא
אשר למה יהיה קכף על מלכות המלך וכיו ועל כן יתנו הנזכרים כל נרכי הבית: ולכום
מהודעין: ולכס אכו מודיעים אשר כל הכהנים והלויים המסודרים והסופרים והכתובין שהם חובטו
עבים ושואכי מים למזבח ועובדים בבית זה של הקכה לא ישלטו אדם עליהם להטלך עליהם מם וכסף
גולגולת לא יהיו בני חורין מעבודת הטלך: ואלת עזרא כחכמת אלהך די בידך ואחה עזרא כפי
מכמת אלהך אשר בידך וימר מן הסופרים והדוויים שהם דכין כל העם שבעבר הכהר לכד ארץ ישראל
עם יודעי התורה: ודי לא ידע: והאשפת אשר לא ידע לשפוט תודיעו לו האשפת לעשותו:
וא וכל די לא להוי עכיד: וכל אשר לא יהיה עושה דמו של הקכה ודת המלך מהרם שלא יעכב הדין
המשפט: דיכא: חדין יעשה מאכו מן המעכב משפט אם לזימה יהיה: הן לשרושי: אם לעקר
מן העולם אותו ואת זרעו ואת משפחתו לשרושי לשראטיכר בלעז: הן לביטש ככמין: אם לעכשו
עממון: ולאסורין: או לייסרו כייסורים: עד כאן עכבת האגרת אשר נתן דרוש המלך לעזרא
שכופר למען ישאלו לירושלם להראותו אל הכהנים והלויים ונזכרי המלך לזעזן יחזיקו לקיים התעו
כז ולעבוד ה' ככית המקדש ולשמור התורה כמשפט: ברוך ה' כד כתב עזרא בהכרו כאשר נתן הודיה
כח להקכה ויועציו הם שכעה רואי פני המלך הן שכעה יעשוהי שלמעלה: כיד האלהי עלי כאשר
היתה עזרתו של הקכה עלי וקבנתי משראל השארים בכבל ראשי אבות ודוליס לעלות עמי מבבל:
ואלקה ראשי אבותיהם: של עולים: והעיתוסם: ואת יסוקום אשר היו עיתוסים ובהם: ארתחששתא:
עזרא

עזרא עבד בן ינתן ועמו חמשים
הזכרים: ומבני עילם ישעיה בן
עתליה ועמו שבעים הזכרים:
ומבני ששטיה זבדיה בן מיכאל
ועמו שמיים הזכרים: מבני
יאב עובד ה' בן יהואל ועמו מאתים
ושמנה עשר הזכרים: ומבני
שלומית בן יוספייה ועמו מאה
וששים הזכרים: ומבני בני זכריה
בן בבו ועמו עשרים ושמונה הזכרים:
ומבני עזר יהונן בן דהקטן ועמו
מאות ועשרה הזכרים: ומבני
אדניקס אהרים ואלה שמותם
אלפלט יעוא ושמעיה ועמחשש
הזכרים: ומבני בני עותי וזכור
ועפיהם שבעים הזכרים: ואקבצם
אל הנחר הבא אל אחוא נחנה שם
ימים שלשה ואבינה בעם ובכהנים
ומבני לוי לא מצאתי שם:
ואשלחה לאליעזר לארואל

עזרא

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

לשמעיה ולאלנתן ולירוב ולאנתן
ולנתן ולזכריה ולמשלם ראשים
וליוירוב ולאנתן כבנים: ואוצאה
אתם על אדו הראש בכספיה
המקום ואש מר בפיהם דברים
לדבר אל אדו אחיו הנתונים
בכספיה המקום להבא לנו משרתים
לבית אלהינו: ויבאו לנו
כד אלהינו הטובה עלינו איש
שכל מבני מחלי בולוי בן ישראל
ושרביה ובניו ואחיו שמנה עשר:
ואת חשביה ואתו ישעיה מבני
מררי אחיו ובניהם עשרים:
ומן הנתנים שנתן דוד והשרים
לעבדת הלויים נתנים מאתם
ועשרים כלם נקבו בשמות: ואקרא
שם צום על הנחר אחוא להתענות
לפני אלהינו לבקש מכנו דרך ישרה
לנו ולטפנו ולכל דכושנו: כי בני בשתי
לשאול מן המלך חיל ופרשים

ואתם

הכתיב

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

ח

לעזר

בוא דרוש: ומבני שכניה ומבני פרעש: משפחה אחת היא וזכריה הוא ראש המשפחה: ועמו:
ועם יחס שלו היו מתחמים הזכרים של משפחתו: עבד בן יונתן: כך שמו: אחרונים: שהיו
אחרונים ללכת אחרי עזרא: אל הכהר הכא: אל הכהר הכובע: אל אחוא: אל אחיו הכהר:
ואחיהם: והיינו חוכים הם: ואחיהם בעם: כמתו לכי להבין כעם אשר נקבנו עמי: ואשלחה
לאליעזר ונזמר: ואחיהם אחתם ונזמר: שלחתי וכוונתי לדבר אל אדו שהוא גדול ומשוב אשר בכספיה:
ואחיהם גדולים ונזכרים חכמים היו: ואשמה בניהם: שמתי בניהם דברים לדבר כשליחתי אל אדו
ואחיהם כתיבים ותיושנים בכספיה להביא לנו משרתים לעבוד בבית המקדש: בכספיה: שם
מקום מכהנל: אל אדו: על אדו: אחיו: שם אדם: הנמוכים: כמו הכתיבים: ועל כן ככתב
בוני: כד אלהים: כאשר היתה הכלתו של הקכה עלינו: איש סכל: חכם: מכני מחלי ונזמר:
כילם הללו לויים: ומן הכתיבים: זמן העבדים כתיבים שנתן דוד המלך ושרי ישראל עלו עמהם:
להתעבות: לישב עתעבתי: דרך ישרה: מילוכו המקום לזלוס: כי כושתי: שהרי כתיבתי מן
המלך 3 46

לעזרנו מאזיב בדרך כיון אמרנו
למלך לאמר יי אלהינו על כל
מבקשיו לטובה ועו ואפו על כל
עוביו ויי ונצומה ונבקשה מאלהינו
על זאת ויעתר לנו וי ואברילח
משרי הכתנים שנים עשר לשרביה
השכיה ועמיהם מאחיהם עשרה
וואשקולה להם את הכסף ואת
הזהב ואת הכלים תרומת בירת
אלהינו ההרימו המלך ויעצו ושריו
וכל ישראל הנמצאים ויאשקלה
על ידם כסף כפרים שש מאות
וחמשים וכלי כסף מאה לכפרים
זהב מאה כפר ויזכפורו זהב עשרים
לאדרכנים אלף ובלי נחשת מצהב
טובה שנים המודות פוחב ויאמרה
אליהם אתם קדש ליהודה והכלם
קדש והכסף והזהב נרבה ליהודה
אלהי אבותיכם וישקרו ושמרו עד
תשקלו לפני שרי הכתנים והלויים
ושרי האבות לישראל בירושלם

הלשכות בית יהודה וקבלו הכתנים
והלויים משקל הכסף והזהב והכלים
להביא לירושלם לבית אלהינו
וינסעה מנהר אחוא בשנים עשר
להדש הראשון ללכת לירושלם
אלהינו היתה עלינו ויצילנו מבח
אזיב ואורב על הדרך ויבא
ירושלם וישב שם ימים שלשה
וביום הרביעי נשקל הכסף והזהב
והכלים בבית אלהינו על יד מרמות
בן אוריה הכהן ועמו אלעזר
בן פינחס ועמיהם וזכר בן ישווע
וניעדיה בן בניו הלויים ויבא
במשקל לכל ויבתב כל המשקל
בעת ההוא ויבאים מחשבו בנר
הגולה הקריבו עלותיה לאלהי ישראל
פרים שנים עשר על כל ישראל
אילים תשעים וששה בכשים
שבעים ושבעה צפירי חטאת שנים
עשר הכל עולה ליהודה ויתנו
את דת המלך לאחשררפני המלך

המלך שלח רביעי לשאלו לו רכב ופרשים כדי לתיכבו כי אמרנו כי דרוש המלך
בן סהקס ומטיב למבקשיו ושיקף אמו וחמתו על עוביו ויעתר לנו ויקבל תעליתכו טכאכו לירושלם
ובן לשלום ויאברילח ויבאשר היינו שם על כפר אחוא הבדלתי משרי הכתנים ושקלתי להם הכסף והזהב
ויס ליתן באובדות בית ה' וההרימו אשר הרימו הכתנאים ויבא כלו כסף מאה לכפרים בכר
בן ככל כלי ויפסלו ויזרקו בלא דכרובים אלף מין משכב אלף דרכובים היו בשערים בעזרי זהב
הללו ומוסב של חמשת חובה מין שטובע של בחסת וזכה לשון בקבה קורא לכחשת שנים
ויש שכי כלים ומוודות כוסב הכלים קורא חמודות בלשון בקבה אליהם ולישון שרי הכתנים
לש השכיות בית ה' כדי ליתן כלשכות היות בשכים בעל להם הראשון ושמים צמר לכישן ויזר
לר אלהינו היתה עלינו בהצלחתנו על הדרך אשר הלכנו עליה ויבא משקל לכל משפר הכלים
לש ומשקלם באשר קבלוהו כן היה כשקל בולו באשר פרעוהו היתה חשבו בני הגולה הללו אשר באו
לש עם עזרא הקריבו שנותי הכל עולה והוראת שעה היתה ויתנו את דת המלך כללו עולי גולה
והשרו מנות דרוש המלך לגדולי המלך רואי פניו ושפוטו במו ושפוטו בכר הכהן ויזקן של גר

שם

ספר

ב

ועפחות עבר הנחר ונשאו את העם
ואת בית האלהים ויבנו
וככלות אל הנשאו אלי השרים
לאמר לא יבדלו העם ישראל
והכהנים והלויים מעמי הארצות
פתעבתיהם לכנעני החרתי הפרזי
היבסי העמני הפאמי המצרי והאמרו
כי נשאו מבנותיהם להם
ולבניהם והתערבו זרע הקדש בעמי
הארצות ויה השרים והסננים היתה
בפעל הזה ראשונה ויבשמעו את
הדבר הזה קרעתי את בגדי ומעילי
ואמרטה משער ראשו וקני ואשכח
משומם ואלל ואספו כל חרד
בדבר ואלהי ישראל על מעלה הגולה
ואני ישב משומם עד למנחת הערב
ובמנחת הערב קמתי מתענית
ובקרעתי בגדי ומעילי ואכרעתי על
בדני ואפרטה כפי אל יהודה אלהינו
ואמרה אלהי בשתי ונכלמתי
להרים אלהי פני אליך כי עונתנו
רבו למעלה ראש ואשמתנו גדלה
עד לשמים מימי אבותינו

ט

אנחנו באשמה גדלה עד היום הוה
ובעונותינו נתנו אנחנו מלכינו כחוננו
ביד מלכי הארצות בהרכ בשפי
ובכוח וככשת פנים כחוננו הוה
ועתה כמעט רע היתה תחנה מאתי
יהוה אלהינו להשאיר לנו פליטה
ולתת לנו יתר במקום קדשו להאיר
ענינו אלהינו ולתתנו מהיה מעט
בעבדתנו כי עבדים אנחנו
ובעבדתנו לא עבנו אלהינו ויש
עלנו חסד לפני מלכנו פרס לתת
לנו מחור להרסם את בית אלהינו
ולהעמיד את חרבתי ולתת לנו
נדר ביהודה וירושלם ועתה מה
נאמר אלהינו אחר זאת כי עובנו
מצותיך אשר צוית ביד עבדיך
הנביאים לאמר הארץ אשר אתם
באים לרשתה ארץ נדה היא בנת
עמי הארצות בתועבתיים אשר
מל אוה מפה אל פה בטמאתם
ועתה בנותיכם אל תתנו לבניהם
ובנותיהם אל תשא לבניכם ולא
תדרשו שלמם וטובתם עד עולם

אין ישראל קן בענף הכהן לישבי ככל ונשאו שמו ומשפוח אלה דכרים הללו אשר
שפרו דת הכהן והשרים של ישראל וכן אמרו לי היתה באעל הזה ראשונה שם הממלכה
למעיל אעל להתחבר בצדו הארצות משומם עבדו וטומם כמו שבעת ימים משמים כתובם
מתעבתי שלח חכמתי ויחזו וסו כתבו כמו כינכו דגש הכן מתק חסרון בין אחרת כמו כי
פילך בשעבודי שבעתי וכתבו את כבותיכו כארובתכנו ספיוס הזה כמו שכלה היום הזה שכתב
בנו ששדת השכנים וידיין כשארזו ככל הרבה מן הנולדים ופינה כמעט רב לבי שפה מתקה
כיו חכיכה ולתת לנו יתר לקנות אותנו בארץ ישראל וימד כמו ומקפחתי יד במקום כלמן
חסיה מנע חיים מיעשמי כי עבדים אפסנו לדרוש מלך פרס לא עבדו לא עובדו אומנו ויש
לשון מפעיל כמו משה טעם עליכו סדור גדר ספיוס ודרין גדר לטמור ענותו כדס סזאסטי

לחוציא כל נשים והנולד להם בעצת
אדני והחורדים במצות אלהינו
ובתורה עשה קום בי עליך הדבר
ואנחנו עמך חוק ועשה יקום עזרא
וישבע את שתי הכתובים הללו
וכל ישראל לעשות בדרך הזו
וישבעו ויקום עזרא מלפני בית
האלהים וילך אל לשבת יהוחנן בן
אלשיב וילך שם לחם לא אכל
ומים לא שתה כי מתאבל על מעל
הנולה ועבדיה וקול בהמות
ירושלם לכל בני הנולה לחקבץ
ירושלם וכל אשר לא יבוא
לשלת הימים בעצת השרים
והזקנים חרם כל רכושו והוא יבדל
מקהל הנולה ויקבצו כל אנשי
יהודה ובנימן וירושלם לשלשת
הימים הוא חדש תשיעי בעשרים
חדש וישבו בל העם ברחוב בית
האלהים מרעדים על הדבר
ומהשמים ויקם עזרא הכהן

למען החזקו ויכלתם את טוב הארץ
והורשתם לבניכם עד עולם ואחרי
כל הנבא עלינו במעשנו הרעים
וכאשמתנו הנדלה כי אתה אלהינו
חסכת למשר מעוננו ונתת לנו
פליטה בואת הנשוב להפיר מצותך
ולתחלתו בעמי התעבות האלה
הלווא האנף בני עד כלה לא יין
שארית ופליטה יהיה אלהי ישראל
צדיק אתה כי נשארנו פליטה בתימים
הזה הננו לפניך באשמתנו כי אין
לעמוד לפניך על זאת וכהתפלל עזרא וכהתיתו בכה
ומתנפל לפני בית האלהים נקפצו
אלו מי ישראל קהל רב מאד אנשים
ונשים וילדים כי רבו העם הרבה
בכה ויען שכניו בן יהואל מבני
עולם ויאמר לעזרא אנחנו מעלנו
כאלהינו ונשוב נשים נכריות מעשו
הארץ ועתה יש מקוה לישראל עלי
זאת ועתה נכרת ברית לאלהינו

לעבד

עולם

וכן ויעולה והורשתם את הארץ לבניכם עד עולם ואחרי כל הנעשה הרע
אשר הניע עלינו במעשינו הרעים קטנת למטה מעבדנו מנעת ועבדותנו עד למטה ספחת
יעבדנו על כפרת גלותנו ויש לנו למותר בעמנו זה מכעת ענין חללות מעמו כל עבדינו ונכרית
מוצו למתור מן העובות ולא פרעת ממנו ככל המלכות והתקיים למנוח על פיך ונכרית
כמו יתנו המתקיימת כי איך כח מעמם טובים כמו לעבד ולהתקיים למנוח על פיך
כלם כמו ככה וזכרו נהזכרו יום מקום יום מקום לישראל על כך מהם יכולים
לשאת נשמתם הכבדות והכבוד מהם ולחונף כל הכמים סובלים מן הנשים הכבדות כעצת
בעמנו וכברנו של הקבה והחורדים במצות אלהינו יראי שמים ויראים וכחמה יעזר השופט
המעשה הזה אשר יביא אמתו וכניו הכבדים ואכסנו עזר להיות מכימים עזר קול כרום
לשלת הימים לקוף לשלת הימים קדש קטעו יתן הוא מלכותו ומעשיו על הדבר
קתיראים מעבדאים על הדבר ומתיראים היו אמשול עברה זאת ומהשמים ומן השמים וירדו
עליהם

ויאמר אלהים אתם מעלהם וישבו
נשים נכריות להוסיף על אשמת
ישראל ועתה תנו תורה ליה
אלהי אבותיכם ועשו רצוני והבדלו
מעמי הארץ ומן הנשים הנכריות
ויצענו כל הסוף ויאמר קול גדול
מן הכבדך עלינו לעשות ויבא
העסרב והערת נשמים ואין נח
לעמוד בחיז והמלאכה לא לימים
אחרים לא לטנים כי חרבנו לפשע
בכבוד הנה יעמוד נא שיענו לכל
הקורל וכל אשר בערנו החשים
נשים נכריות נא לעמים מופלים
ועמהם וקניטד ועיר וששד ער
להשיב חינוך את אלהינו ממנו עד
לדבר הזהו יא יונתו כי עשהאל
יחזיק בזה תקיה עמדו על זאת
ומשלם ושבת חלו עזרם ויעשו
בו בני הנולה יבדלו עזרא הכהן
אנשים ראשי האבות לבית אבתם
זכלם בשמות וישבו ביים אחד
בחדש העשירי לדיוש הדבר
ויכלו בכל אנשים ההשבו
נשים נכריות עד יום אחד לחדש

הראשון והפנא מבני רכחמים
אשר השבו נשים נכריות מבני
ישוע בני צדק ואהיו מעשה ואל יעזר
ורכי ונתתה ויתנו ידם
להוציא נשים ואשמים איל צאן
על אשמתם ומבני אפר הנני
וכברוה מבני חרם מעשה ואלית
ושמעו ויהי אל תורת יום מבני פשחור
אליעזר מעשה שמעאל בתנאל
יוצב זאל עשה ומן הלום יוכר
ושמעי קליה חוא קלוטא פתחת
יהודה ואל עזר ומן המשרים
אל שיב ומן השערים שלם וסלם
ואור יקוני ישראל מבני פרעשרמה
ויהי וימלפיה ומימן ואלעזר ומלכות
ובנית ומבני עילם מתניה זכרית
ויחאל ועבדי ורמות ואליה
ומבני חזוא אליעזר אלשיב
מתניה ורמות וזכר ועזרא ומבני
בני יהוחנן הנניחוז עתלי ומבני
בני משלם פלוך ועדיה יושפ משאל
ירמות ומבני פחת מואב עדנא
וכלל בניה מעשיח מתניה בצלאל
ובני ומנשה ובני חרם אל יעזר
עליהם שם חיר גדולים ועלבים עולם וידוע וקטנת נשמים שהנשים ונכדים עלינו
והחלככה והקקט עברה זו חון חרם יבול לתקן כל כך בחקיקה לכל הקהל עב כל הקהל
שהשיב אשר קוטיב עד להשיב עד אשר ישיבו חריכו של הקכה מעלינו עתלי על זאת
לקמנו על דבר זה עזרם החוק ידוע לדיוש כחו לדיוש ויכלו ככל והקמנו את
תקונו חושש מן הכספים אשר חוטיכו נשים נכריות כי הוביאו לחדש הראשון עד יום אחד כביסן
ודם עמט כמו כה יד וכל ככל זאת על אשמתם הודתה טעה כיתה ואכזב חרם כל חלו
שמים עד ומן הלום ונמא ויש מהם נשים וישיו כבים יש מקנתו סהן לקח נשים בכרות סובלו
לקח מהם כבים וסכל קוטיאן נשים וכבים

שית מלכיה שמעיה שמעון
 בנימין מלך שמרוה: בני חשם
 מתני מתת זכר אלפלט ירמי
 מנשה שמעי: ים בני בני מעד עמרם
 זואל: בנת ברית ברית
 זניה מרמות אל שוב: ממנה מתני
 ועשו: ובני ובני שמעי: ושלמית
 זנת ועדיה: מבנדי שישו שרי
 עזראל ושל מיהו שמרוה: שלום
 אמרה יוסף: מבני נכו עואל
 מתת זכר ובני יהו זואל בנת
 כל אלה נשאו נשים נכדיות
 מהם נשים ושימו בנים
א דברי נחמיה
 ויהי בהושע
 כסלו שנת
 עשרים ואני הייתי בשושן הבירה:

דברי

במחנה ונאמר: מכאן ואילך כתב נחמיה חסד זה: שנת עשרים
 שנת עשרים לדרוש המלך שהו: ארתחשסתא וכמכת ראש השנה מלאנו שנה
 שנת עשרים שנת עשרים לנזירה סוה מן הכתוב שכלל למטה ויהי בחדש כיון שנת עשרים
 ונאמר וחדש תשרי היו מוכין לחשבון סכמים ועל כן כאשר כחן ויהי בחדש כסלו שנת עשרים ונאמר
 הוא כסלו הכא לאחר תשרי ולמטה נאמר ויהי בחדש כיון שנת עשרים ונאמר הוא כיון שכלל שנת
 ואיני יכול לפתור ולומר מתיכיו היו מוכין לחשבון סכמיהם וזוהו מעשה הכתוב למטה סלו ויהי בחדש
 פסח ונאמר הוה קודם מעשה זה שכלל ויהי בחדש כסלו שנת עשרים ונאמר ואין מוקדם ומאוחר בהם
 דבר זה איני יכול לפתור ולומר והפרשיות מוכיחות שאף אותו מעשה של פרשה שכייה לז היתה כי אם
 כשניל מעשה זה של פרשה זאת ראשונה: אחד מאפי: אחד מחבירי: ואשאלם על היהודים ונאמר
 שאלתי להם על ענין פליטת היהודים אשר באחריו בירושלם חן השני של ככל: הפליטה על שם
 שכללו מבלתי ככל: ועל ירושלם: ועל ענין העיר שאלתי אליהם: וזאמרו לי: השיבו לי על ראשון
 ראשון ועל אחרון אחרון מידלה על ענין היהודים ואמר כך על ענין החומות והעצרים: הכשירים
 הם ונאמר: אותם היהודים אשר באחריו שם במדינת ירושלם הם כתיובים ברעה גדולה ובחרפה לשי
 שהאומות כוזבים ושוכלים אותם: וחומת ירושלם מסוכנת: וחומת העיר הכריה היא פרונה והעצרים
 פרזים כשם כקדמתן שיאכל לח ככו חומת העיר וזעריה כי אם כנין בית המוקד לבדו: ככתי
 ו: כמו כובק: ומים: כתיובים: אפי: לטון כקשה ומתק: קשת: כמו קושכת כי כאשר יאמר
 פקדה

על הנאמר בני ישראל אשר הטאנו
 לך ואני ובית אבי הטאנו: חבל
 חבלנו לקולא שמרנו את המצות
 ואת החקים ואת המשפטים
 אשר צוה את משה עבדך: זכר
 נא את הדבר אשר צוה את משה
 עבדך לאמר אתם תמלוואני אפיץ
 אתכם בעמים: וישבתם אלי ושמרתם
 מצותי ועשיתם אתם אם יהיה
 נדחכם בקצה השמים בשם אקבצם
 וידבואתם אל המקום אשר בחרתי
 לשכן את שמי שם: והם עבדך
 ועמך אשר פורית בכתך דגנול
 ובדך החוקה: אנא ארני תחי נא
 אונך קשבת אל תפלת עבדך ואל
 תפלת עבדך החפצים ליראה את
 שמי: והצליחה נא לעבדך היום

העניינות

וחנתו לרחמים לפני האיש הורה
 ואני חיתו בשקה למלך: ופליטתו לזכרון
 ויהי בחדש ניסן שנת עשרים
 לאתחשסתא המלך: ונאמר לי לפני
 ואשאאת היו ואתנה למלך ולא
 הייתי רע לפניו: ויאמר לי המלך
 מדוע פניך רעים ואתה אינך הולח
 אין זה פיאם רע לך ואירא הרבה
 מאד: ואמר למלך המלך לעולם
 יחיה מדוע לא ירעו בני ישראל העיר
 בית קברות אבתי הרבה ושערה
 אכלובאש: ויאמר לי המלך על
 מה זה אתה מבקש ואתפלל אל
 אלהי השמים: ואמר למלך אם על
 הפלך טוב ואם יטב עבדך לפניך
 אשר תשלחני אל יהודה אל עיר
 קברות אבתי ואכננה: ויאמר לי
 המלך

מארכ ארבע כן יאמר מן קשה קושט וקושכת: חבל: כס דבר: לטון השקפה וחית ככקדת בסטק
 פתח ואיני יכול לפתורו בלשון פעול שאם כן היה לו לינקד חית בקצץ גדול: חכלכו: לטון השקפה
 כזו חבולא לא עבדת וכן כפרו מתם: אם יהיה נדחכם: כענין שכלל את אס ויהי בחדש ניסן ונאמר
 אפיץ אתכם בא אונך קשבת: ובתפלת תפלתו אמר לטון זה של תחנה וכן לאחר תפלתו: לעבדך היום
 ונאמר: כך היה מתפלל על עצמו: לפני האיש הוה: לפני המלך: משקה: כמו משקה לטון עמרים
 וזה שפרשתי למעלה בדברי רבותי כי הפרשתי הוא בחמיה: לראתחשסתא: הוא דרוש ועל שם
 סמלכות כקרא כך: יין לכינוי: הכינוי יין לפני המלך בחסד: ואשאת חת היו: ואכתי בשאלתי את בנות
 יהוה וכתתי כן למלך וכן היא העבדה שהתבתי יין בחצר המלך אינו בושאו נכסו למלך אבל חר המשקש
 מקבל כוס היו מיד המבוא והוא בושאו ונמטכו למלך: אלא הייתי רע לפניו: ואני לא הייתי רע
 להיות רע לפני ברונע פני כי אם שמה נטוב לב ועמתי סייתי ונעף ברונע פנים: ואשאת חת: חולס: א
 והי אפי אשה חולה: אפי זה: יין המשקה חוס כי אם רוב לכ שיש בלכך עלי למתינו בסם המות
 בשתיית כוס זה: ואירא הרבה מאד: וכתיראתי מאד על כך שלא יעליל עלי למתינו בסם המות
 מדוע לא ירע פני: מדוע לא יהיו פני רעים: אשר העיר: ירושלם שהיא בית קברות אבתי
 סוכה: על מה אתה מבקש: או זה דבר תבקש ממני ואעשה לך: ואתפלל: ואמרתי לפני המלך
 בתפילתי כי יירדנו מלפני אלהי השמים שמתלא שאלתי ובקשתי: אשר תשלחני: שפתי לי רשות
 לפנות לירושלם ולבבוקה: ויאמר לי המלך: בשעה שדבר אלו המלך הייתה אשתי המלכה יושבת אצל
 נעטל

חמלך והשגל ושכרתי אצלו ערד
מת יהיה כהלכה ונתתי תשוב ויטב
לפני חמלך וישלחני ואתנה לרומן
ואומר למלך אם עלה המלך
טוב אנחות ותע לי על פחות עפר
הנהר אשר עבירוני עד אשר אבוא
אל יהודה ואנרת אל אסף שמר
הפרדס אשר לפלך אשר יתן לי
עצים לקחת את שער רביהה
אשר לבית ולחומת העיר ולבית
אשר אבוא אלתי ויתן לי המלך
עיר אשר תשוב עלי ואבוא
אל פחות עפר הנהר ואתנה לרם
את אנרות המלך וישלח עמי המלך

שהחיל ופרשם וישמע
סנבלט הדורני וטוביה העבר
העבני ורעיהם רעה נלה אשר
באדם חקשטו כחלםנו ישראל
יש זבוא אלהיהם ויש
ימים שלשה יואקים וילדה את
ואנשים יקטע עמי ולא הנהר
לאדם כהאלה נמו אל לב לעשות
ליושלים ובהנה אק עמי כי אם
והבהמה אשר אנדכב בה
ואצאה בשער הנאי לילה זאל פני
עודתני אל שער האשפור ואחי
שבר ברובת ירושם אשר המי
פרועים ושעריה אכלו באש

השגל. אשתו המלכה כעבין סכאלר סגלמיה ולחמיה סכן כיהן המקרא לכתוב המלכה חלל הקלם
כסיו ופלגשו כמו מלכות ופלגשים: עד מתי יהיה מהלכך: מתי תבנה סיהא מהלכך ומסעך: ומתי
תשוב: ומתי דעתך לחזור: וישלחני: כחן לירדת ללכת: ואתנה לו זמן: כתי לו זמן לחזור:
ואנרות יתנו לי: סופדיך על דמותך ודעתך חומות כמותך לפחות של עבד הכהר של כד ארץ
וישראל: אשר יעבירוני: ומתי רובי לשלם: עד אשר אבא: לידו לשלם אשר במלכת יהודה:
ואנרת אל אסף: ומשלח כתב אנרת אל אסף: שומר הפרדס: ממונה היה על היערים אשר לחמך:
לקרות: משקל חוק לעשות הקורות וקורות לעשרי כירת הר הבית שהרי בית המקדש בנו בכיבונו אצל
שערי חומת הר הבית חומת האר אשר סביב בית המקדש לא בנו עדיין: ולחומת העיר: ולעצות
קורות לחומת העיר: ולכית אשר הבא אלתי: ולעצות בית אשר אשכ כוללכר: ויתן לי המלך: את
כל אשר שלחתי מחוץ: כיד: כפידו של הכל שהיתה טובה עלי ל: בלתי: ואתנה להם את אנרות
המלך: למען יתירוני לשלם: שרי חיל ופרשים: שלח המלך עמי לכבודי למען חלך למלוה:
וישמות סנבלט ונתתי: כאשר שמעו שבחתי לוקש טובה על ישראל ולכנות חומות ירושלים ורעו בעיניהם
כי היו בני יהודה וכתיב: ויהי שם ימים שלשה: הייתי בירושלים ימים שלשה ימים קמתי
כלילה אבי ואכנסים מעטים עמי ולא הנדתי לשום דם את אשר נתן הקרה כללי: ובהנה ארץ עמי:
כי כל האכסים מעטים אשר עמי הלכו עדנל הם הכל חבי לבדי היומי רובם על בהמה שלח היו רובים
לרכוב על סוס הם למען יהיו ונחלים מן העיר כביכנה בלל ידעית אדם והם הלכו לכבוד ולהטיל חיות
העיר כלילה ולהכנות כרכומיה למען יהיו בני העיר למחר להועים ומכבימים כענה אחת עם כחיהם
לכנות חומות העיר: וכן מוכים: מועטה סהוך הפרסה: ואנאי בשער הגוף: יפתי באותו שער
עלילה עם האכסים אשר עמי ולנד אותי מקום של עין החסין ולאותו שער השפופות טכחומת העיר
והייתי סוף כחומה וקחומה הייתה כוחם להטילה ולמרוץ בה לפי שהיתה שרועה בלש: אשר הם פרוכים

ואעבד אל שער העין ואל ברכת
המלך ואין מקום להחמה לעבר
החתי: ואחי עלה בנחל לילה
ואחי שבר בחומה ואשוב ואבוא
בשער הנאי ואשוב: והסננים לא
ידעו אנה הלכתי ומה אני עשה
וליהודים ולכחנים ולחרים ולסננים
וליתר עשה המלאכה עד כן לא
הנרתי: ואמר אלהם אתם ראים
חרעה אשר אנחנו בה אשר ירושלים
חרבה ושעריה נצתו באש לבו
ונבנה את חומת ירושלים ולא נהיה
עוד חרפתנו ואמר להם אתה יד
אלהי אשר היא טובה עלי ויאמר
דברי המלך אשר אמר לי ויאמרו
נקום ובנינו ויחזקו ידיהם לשובה:

וישמע סנבלט החרני וטביה העבד
העמוני וגשם הערבי וילענו לנו
ויבנו עלינו ויאמרו מה הדבר חת
אשר אתם עשים והעל המלך
אתם מרדים: ואשיב אתם דבר
ואמר להם אלהי השמים הוא
ועל חלנו ואנחנו עבדיו נקום ובנינו
ולכם אין חלק וצדקה וזכרון
בירושלים: ויקם אלישיב הכהן
הגדול ואחיו הכהנים ויבנו את
שער הצאן המה קדשודו ועמידו
דלתתיו ועד מגדל המאה קדשוחו
עד מגדל חננאל: ועל ידו בנו
אנשי ירחו ועל ידו בנו זכור בן
אמרי: ואת שער הדגים בנו בני
חסנאה המה קרוהו ועד דולתתיו

מנעוליו
שהם אותם מקומות היו מרובים והם פרכו בהם יומר: ואעבוד אל שער העין: רכיתי לעבוד אל אומן
מקומות שבקומת העיר ובאומן פרנות ואין מקום באומן פרנו לעבוד בנייהם רוכב על הכהמות שמי
פרנות קטנות: והי עולה מנד אשד בלילה וסייתי סיכר בחומה עם האכסים אשר
עמי: ואשוב ואבא: וכאשר חזרתי באתי דרך שער הנאי: והכתיבים אשר בעיר לא היו יודעין:
להיכן הלכתי ואת המעשה אשר עשיתי: עד כן: עד עתה: ואומר אליהם: למחר אמרתי לכם: ו
גלא כהיה עוד חרפה: שלא יהיו ריכוזי בוזים וסוללים אותנו: כי ד האלפי: אשר נתן לי חן והכללה:
לפני המלך: לטובה: הכל כמכוכו לטובה לכנות חומת העיר ומגדליה: וילענו: כאשר שמעו:
עברים שמועת כבין חומת העיר היו מעבירי עלינו: העל המלך: אס על המלך אתם מורדים לכנות
חומת העיר כדי למרוד בו: ולכם אין חלק: מה לכם בכיין חומת העיר הויתם כי אין לכם חלק בה:
שער הנאי: כך שמו של שער: המה קדשודו: לאותו שער כקדושת העיר: דלתימו: של שער:
ועד מגדל המאה: כך שמו של מגדל: ועל ידו: אכל ידו כמחין לו של כל כינה וזוכה שכנו אותו:
בניין של שער הנאי: כמו אכשי ירחו: שכך היה מכהגם הללו היו בוכים כאן בחומת העיר עד
משלום כביכס החוטל עליהם והאחרים היו בוכים סמוך לכיין הראשון כך היה אכהגם כיה אשר זכ
עד שכביט כל החומה: ועל: כמו ועליו מטה ונכסה כמחוך וכן פתרונו סמוך לכיין ידו והמקרא לא
דקדק כלשוכו פעמים שהוא אומר על ידו ופעמים שהוא אומר עליו ואחריו החיין: ואת שער הדגים:
כך שם השער: המה קרוהו: כתנו הקורות ומקרות על השער: קרוהו משקל: חוק כמו חן קרס
דעומת המקרה כמים עליוניו: וקוף של קרוהו אינה טובה ליכד כחירק כעבין זה מוכי ריש של
אחרים כמו כרך חרף עשקו וכרכים והיתה לגוים חרקים בארנות: פכעליו: מקדויו שסורלילן
כלענו:

על לישות

מנעוליו ובריהיו: ועל ידם החזיק
 מרמורת בן אוריה בן הקוז ועל
 ידם החזיק משלם בן ברכיה בן
 משיובאל ועל ידם החזיק צדוק בן
 בענאי: ועל ידם החזיק התקועים
 ואדיריהם לא הביאו צורם בעבת
 אדניהם: ואר שער הישנה
 החזיקו יודע בן פסח ומשלם בן
 בסודיה המה קרודו ועמידו
 דלתתו ומנעוליו ובריהיו: ועל ידם
 החזיק מלטיה הנכעני וידון הפרנתי
 אנשי נכעון והמצפה לכסא פתח
 עבר הנהר: על ידו החזיק עזיאל
 בן חרהיה צורפים ועל ידו החזיק
 הנניה בן הרקחים ושבו ירושלם
 עד החומה הרחבה: ועל ידם
 החזיק רפיה בן חור שר חצי פלך
 ירושלם: ועל ידם החזיק ירית
 בן חרומף ונגד ביתו ועל ידו החזיק

ספר

נחמיה ג

חטוש בן השבתי: מדה שניה
 החזיק מלכיה בן חרם וחשוב בן
 פחת מואב ואת מנדל התנורים:
 ועל ידו החזיק שלום בן הילוחש
 שר חצי פלך ירושלם הוא ובנותיו:
 את שער הנאי החזיק נתון ושבו
 גזח המה בנוהו ועמידו דלתתו
 מנעוליו ובריהיו ואלף אמה בחומת
 עד שער השפות: ואר שער
 השפות החזיק מלכיה בן רכב
 שר פלך בית הפרם הוא ובנו
 ועמיד דלתתו מנעוליו ובריהיו:
 ואת שער העז החזיק שלון בן כל
 חזיה שר פלך המצפה הוא ובנו
 ויטללנו ועמידו דלתתו מנעוליו
 ובריהיו ואת חומת ברכת השלה
 לבן המלך ועד המעלות היורדות
 מעיר הודו: אחריו החזיק נחמיה
 בן עזוביק שר חצי פלך בית צור
 עד

ג כלפי: החזיק: כמות הכנין: התקועים: כך היו בקראים על סם מקומם שהיה תקוע: ואדיריהם
 ג עשירים של תקוע: לא הביאו צורם: לא סייעו בעבודתו של הקכה לכבוד חומת העיר: ואת שער
 ג היטבה: כך שמה: לכסא פתח עבר הכהר: עבר הכהר כסא אחד ככו כדי לושב בו אותו פתח של
 ג עבר הכהר: צורפים: אותה משטחה היתה לקראת על סם אומותם: ויבנו את ירושלם: מלאות
 ג שער עד החומה הרחבה כדי להחזיקה: שר חצי פלך ירושלם: שר היה על חצי העם שבירושלם
 ג סלך לשון דוכסות ומלכות: וכנך ביתו: ככל חלקו לכבוד שהיה ביתו מיוון לאותו מקום של חומת
 ג העיר: מדה שנית: כאותה מדה אשר כנס חכירו שלמעלה גם הוא כנס כמותו: שבת מדה בכנין
 ג החומה אינו כוסל לומר לשון מדה בכנין השערים לפי שאין להן כי אם בכנין חלק של חומה שלא מנינו
 ג בכל הפרשה בכנין השערים לשון מדה: ואת מנדל התנורים: גם הוא כנס אותו מנדל ששמו כך
 ג כל המנדלים הללו שבפרשה היו כמייים בחומת העיר סביב: הוא ובנותיו: שלום ובנותיו החזיקו
 ג לכבוד הכנין עד שער האשפות ושער האשפות: לא היה ככלל: שר פלך המצפה: שר ודוכס
 ג המצפה: הוא ובנו: הוא היה בונה אותו שער: ויטללנו: והוא היה מסכך אותו לשון מטללתא:
 ג ואת חומת ברכת השלם: שהיא כוטה לבד גן המלך: ועד המעלות: הם היו מכירים מקומות הללו:
 ג בית צור: שם מקום: לעלנו: מאותה הדרה חט פלך נכה בכיין זה לעלנו כך דמוסה כאשר יאמר מן

עד נגד קברי הוד ועד החרכה
 העשויה ועד גומה גומה: אחריו
 החזיק הלויים רחום בן בני על
 ידו החזיק השכניה שר חצי פלך
 קעילה ללפנו: אחריו החזיק
 אחיהם בן בן הנר שר חצי פלך
 קעילה: ויחזק על ידו עזר בן
 ישוע שר המצפה מדה שנית מנגד
 עלת הששק המקצע: אחריו החרה
 החזיק ברוך בן זבי מדה שנית
 בן המקצע עד פתח בית אלישיב
 הבן הגדול: אחריו החזיק
 מרמות בן אוריה בן הקוז מדה
 שנית מפתח בית אלישיב ועד
 חכלית בית אלישיב: ואחריו
 החזיקו הכהנים אנשי הכפר: אחריו
 החזיק בנימן וחשוב נגד ביתם
 אחריו החזיק עזריה בן מעשיה בן
 ענניה אצל ביתו: אחריו החזיק
 בניו בן הנר מדה שנית מבית
 עזריה עד המקצע ועד הפנה: ^ג

יפילל בן אוי מנגד המקצע והמנדל
 היוצא מבית המלך העליון אשר
 לחצר המטרה אחריו פריה בן
 פרעש: והתנינים היו יושבים
 בעפל עד נגד שער הפים למוחת
 והמנדל היוצא: אחריו החזיקו
 התקעים מדה שנית מנגד המנדל
 הגדול היוצא ועד חומת העפל:
 מעל שער הסוסים החזיקו הכהנים
 איש לנגד ביתו: אחריו החזיק צדוק
 בן אמר נגד בירתו ואחריו החזיק
 שמעיה בן שכניה שמר שער
 הפורה: אחריו החזיק הנניה בן
 שלמיה וחנן בן צלף הששי מדה
 שני אחריו החזיק משלם בן ברכיה
 נגד נשבתו: אחריו החזיק מלכיה בן
 הצרפי עד בית התנינים והרבלים
 נגד שער המפקד ועד עליה הפנה:
 לבין עלית הפנה לשער היצאן
 החזיקו הצרפים והרבלים: לב ויהי
 כאשר שמע סנבלט כי אנתו בונים
 את

אלך מלכו מן עבד עבדו בן יאמר מן פלך מלכו שאוס אחרונה של סם דבר מאומיות בנך כפת דגושות:
 ג אחיהם: הלויים: מנדל עלות הכסף: מנדל אותו מקום שהיו עולים בכבודים אל הכסף לפי פשוטו
 ג של מקדא בראם שהיה שם מקום אחד במקדך לחומה וכליזין של כסף הכבודים היו בותנין שם בכנין
 ג שכל עדי מבצר והכסף: המקצוע: לקדן וזית של חומה: החדה: פתחובו לטי ענינו וככל לשון
 ג הוא על החזיק: מפתח בית אלישיב ועד חכלית וגומר: מנדל אותו בית ככה בכיבו כגד ביתם
 ג שהיה שם במקדך לחומה והכתיבים היו עשבים בעופל הכתיבים היו עשבים באותו מקדך והיו כתיבים אותו
 ג מקדך שלכם שהיה במקדך לחומה עד נגד שער המים של כד המורה: והמנדל היוצא: מנדל אחד היה
 ג בחומה שהוא יוצא ויבולט מנכפיים: איש לנגד ביתו: כל אחד היה בונה כנגד ביתו: וחלון בן
 ג פלך הששי: כבים הרבה היו לו לנלף וחכון הוא הששי: מדה הששי: כמו שנית: כשכתו: כמו
 ג לשכתו לשכה אחת הייתה לו שם במקדך לחומה: בן הכורפי: איש הנרדן ויקרא על סם אומותיו:
 ג וצין עליוית הפנה לשער הנאן: תמלת הכנין שהסילו לכבוד שער הכנין שכל ויבנו את שער הכנין וג

את החומה ויחר לו ויבעם הרבה
 וילעג על היהודים: ^י ויאמרו
 לפני אחיו וחיל שמרון ויאמר מה
 היהודים האמללים עשים היעזבו
 להם תיבנותיכילו ביום יחיו את
 האבנים מערמות העפר והמה
 שרופות לייטוביה העמנו אצלו ויאמר
 גם אשר הם בונים אם יעלה שועל
 ופרץ חומת אבניהם יושמע אל הינו
 פי תינו בוזה והשב הרפתם אל
 ראשם ותנם לבזה בארץ שביה: ^י
 ואל תכס על עונם והטאתם מלפניך
 אל תמדה פי הבקיעו לנגד הבונים:
^י ונבנה את החומה והתקשר כל

כך היו בזכין החומה מסביב כזה אחר זה: לפני אחיו וחיל שמרון: לפני חכריו וחיל שמרון ששם
 צרי יהודה: האמללים: ענין חלשות ורעיון: מה היהודים: מדוע היהודים כך הם עושים:
 ויעזבו להם: וכי הם מכורים אשר יעזבו ויבחו להם האומות לככות: היוכחו: אם יזכו להם
 את זכותם תמוד כמו שהם מכורים: היכלו ביום: אם יכלו וישלמו מלאכתם אשר התחילו ביום אחד
 לומר שלא יכיסום האומות לגמור את בנייתם: היחיו: אם יחיו ויתקנו ויחזירו האבנים לקדמתן להיות
 קשות וחזקות מן העפר: והמה שרופות: והאבנים היו שרופות ובעשות עפר כך היו מלעגים
 ומתלוצצים על בניין החומה שהיו בזכים מן האבנים שרופות שבעלו לארץ מן האש כאשר נשרפה ירושלים
 מערמות: ענין חמרום ותלים: ועזוביה הענווכי אכלו: טוביה היה אכלו של סכבלט: ויאמר:
 וכך היה אומר ומלעג: גם אשר הם בזכים: אף הבנין הזה אשר הם בזכים: אם יעלה שועל: על
 הבניין לפרוץ חומת העיר מה יפא עליו לומר שאין לבנין תקנה וכל מי שירצה יבוא ויפרוץ בו:
 שומע אלהיו: כאשר שמעתי בלבטם עליכו התעללתי מפילה זאת: בארץ שבים: שיגלו מעל אדמתם
 לא כאשר גליבו: ואל תכס: כמו ואל תכס דוגמת וסוד אחר אל תגל: כמו אל תגלה: כי הכעיסו:
 לא אשר הכעיסו כגד הבוכי להלעגום: ותקשר: כאשר נתקשרה החומה וככת עד חניה אז היה לכ
 העם להוט ומשך לעשות בנין החומה: כי עלתה ארוכה: שכנתה החומה ארוכה ענין חוכם
 ומרופה: כי הכלו הערובי להסמט: אשר התחילו אנשי העיר שהיו פרוכי עד עתה שאין חומה היו
 עתה סתומים בבנין החומה: ולעשות לו תועה: לעשות לו בבנין החומה קלוקל והשתתה מעם
 ד כמו ודבר על ה' תעם: עליהם: על הבונים: מפניהם: ויאמר יהודה: כך היו
 אומרים ומתאכזבים אנשי יהודה: בשל כח הסכל: הסובלים ועומקים האבנים והפגים לבנין החומה
 כשלו בכחם שאין בהם כח לככות מסבי האויבים: והעפר הרבה: ועדיין יש טיט וסומר הרבה ליתן
 בבנין החומה לומר שעדיין המלאכה גדולה עליכו לככות ואכחו לא כוכל לככות בחומה מפני סחד
 שאיביו ויאמרו ברכו: כך הם במהם מקטר והולך: לא ידעו ולא ידעו כך היו אומרים ברכו עליכו לא

והשפתנו את המלאכה: ויהי
 כאשר באו היהודים הישבים אצלם
 ויאמרו לנו עשר פעמים מכל
 המקומות אשר תשיבו עלינו:
 ואעמיד מתחתיות למקום מאחרי
 לחומה בצעהיים ואעמיד את העם
 למשפחות עם הרבותיהם רמתיהם
 וקשתיהם: ואראואקים ואמר
 אל החרים ואל הסננים ואל יתר
 העם אל תיראו מפניהם ארת אדני
 הנדול והנורא זכרו והלחמו על
 אחיכם בניכם ובנותיכם נשיכם
 ובתיכם: ויהי כאשר שמעו
 אויבינו ברנדע לנו ויפר האלהים
 את עצתם וישבו בלנו אל החומה

והשבתנו
 כך היו בזכין החומה מסביב כזה אחר זה: לפני אחיו וחיל שמרון: לפני חכריו וחיל שמרון ששם
 צרי יהודה: האמללים: ענין חלשות ורעיון: מה היהודים: מדוע היהודים כך הם עושים:
 ויעזבו להם: וכי הם מכורים אשר יעזבו ויבחו להם האומות לככות: היוכחו: אם יזכו להם
 את זכותם תמוד כמו שהם מכורים: היכלו ביום: אם יכלו וישלמו מלאכתם אשר התחילו ביום אחד
 לומר שלא יכיסום האומות לגמור את בנייתם: היחיו: אם יחיו ויתקנו ויחזירו האבנים לקדמתן להיות
 קשות וחזקות מן העפר: והמה שרופות: והאבנים היו שרופות ובעשות עפר כך היו מלעגים
 ומתלוצצים על בניין החומה שהיו בזכים מן האבנים שרופות שבעלו לארץ מן האש כאשר נשרפה ירושלים
 מערמות: ענין חמרום ותלים: ועזוביה הענווכי אכלו: טוביה היה אכלו של סכבלט: ויאמר:
 וכך היה אומר ומלעג: גם אשר הם בזכים: אף הבנין הזה אשר הם בזכים: אם יעלה שועל: על
 הבניין לפרוץ חומת העיר מה יפא עליו לומר שאין לבנין תקנה וכל מי שירצה יבוא ויפרוץ בו:
 שומע אלהיו: כאשר שמעתי בלבטם עליכו התעללתי מפילה זאת: בארץ שבים: שיגלו מעל אדמתם
 לא כאשר גליבו: ואל תכס: כמו ואל תכס דוגמת וסוד אחר אל תגל: כמו אל תגלה: כי הכעיסו:
 לא אשר הכעיסו כגד הבוכי להלעגום: ותקשר: כאשר נתקשרה החומה וככת עד חניה אז היה לכ
 העם להוט ומשך לעשות בנין החומה: כי עלתה ארוכה: שכנתה החומה ארוכה ענין חוכם
 ומרופה: כי הכלו הערובי להסמט: אשר התחילו אנשי העיר שהיו פרוכי עד עתה שאין חומה היו
 עתה סתומים בבנין החומה: ולעשות לו תועה: לעשות לו בבנין החומה קלוקל והשתתה מעם
 ד כמו ודבר על ה' תעם: עליהם: על הבונים: מפניהם: ויאמר יהודה: כך היו
 אומרים ומתאכזבים אנשי יהודה: בשל כח הסכל: הסובלים ועומקים האבנים והפגים לבנין החומה
 כשלו בכחם שאין בהם כח לככות מסבי האויבים: והעפר הרבה: ועדיין יש טיט וסומר הרבה ליתן
 בבנין החומה לומר שעדיין המלאכה גדולה עליכו לככות ואכחו לא כוכל לככות בחומה מפני סחד
 שאיביו ויאמרו ברכו: כך הם במהם מקטר והולך: לא ידעו ולא ידעו כך היו אומרים ברכו עליכו לא

ילחם לנו יי ואנחנו עשים כמלאכה
הצנים מחזיקים ברמחים מעלות
השחר עה צאת הכוכבים י גם בעת
החיא אמרתי לעם איש ונערו י לינו
בתוך ירושלים והיו לנו הל לרח
משמר והיום מלאכה י ואין אני
ואחי ונערי ואנשי המשמר אשר
אחרי אין אנחנו פושטים בנרנו איש
שלחו הפים י ותחי צעקת העם
ונשוחם גדולה אל אחיהם החורים י
ויש אשר אומרים
בנינו ובנתנו אנחנו רבים ונקחה
דגן ונאכלה ונחיה י ויש אשר
אמרים שרתינו וכרמינו וברנינו

אנחנו ערבים ונקחה דגן ברעב
ויש אשר אמרו לנו כסף למדת
המלך שרתנו וכרמינו י וערתה
ככשר אחינו כשרנו כבניהם בנינו
והנה אנחנו כבשים את בנינו
ואת בנותינו לעבדים ויש מבנותינו
נכבשות ואין לאל דנו ושרתינו
וכרמינו לאחרים י ויחר לי מאד
כאשר שמעתי את זעקתם ואת
הדברים האלה י וימלך לבי עלי
ואריבה את החריבים ואת הפננים
ואמרה להם משא איש באחי אתם
נשאים ואתן עליהם קהלה גדולה
ואמרה להם אנחנו קנינו את

11 וילחם לנו יי ואנחנו עשים כמלאכה
12 וירושלים וכלילה היה להם למשמר והיום עושים מלאכה כמלאכה שלח היו יסכים כלום י אין לנו
פושטים כנרנו י ומיוד היינו זריזים במשמר י איש שלחו הפים י מוכס על אין שלועלה כמיועלה
עתק מניכס אין איש ממנו לושע כנרנו למסב או לרחוק איתם ביום וכפל לשון הוא על אין האכחה
13 פושטים שלחו הפשטות כמו ולשע את כליו דמקורם ושלח י ותחי צעקת העם ונשוחם גדולה
14 דלת העם העניים היו נועקים מאל י אל אחיהם היהודים י כשביל אחיהם היהודים עשירים י
15 ויש אשר אומרים י בותן טעם לדכרו למת היו נועקים יש מהם בלדת העם שהיו אומרים אכחנו
רבים עם ככירי ובכותינו וכחה דגן ועתה יש לנו למכור ככירי ובכותינו ליקח מהם דגן למען כחיים
16 כך היו נועקים על היהודים עשירים שלא היו רוצים לסבסב י ויש אשר אומרים שרוננו ונמר י
ויש מהם בעניים שהיו מתאוככים ואומרים שדות וכרמים ובתים כחן לאחרים בערבון ומשכון ליקח דגן
17 למוכותינו י ברעב י אחרי שאין מותרים לנו העשירים מכבשים לפרכסותינו י ויש אשר אומרים
לוינו כסף י דיש מהם אשר אומרים כבר לוינו כסף מאחרים על שדותינו וכרמינו לפדוש מה המלך
ומעבשיו אין לנו כלום לנוך פרכסותינו י למדת המלך כמו מודה בנו והלך י
18 ועתה כבשה אחינו בשרנו י ועששו אנו חסדיו ומי יסאים כאחינו שהם עשירים י ככניהם ככירי
בכניהם שהם חסדיו ומי יסאים כמו כן מיוחסים ככירי י והנה אחנו כוכבים י ועתה יש לנו להיות
בוכשים ונותנים בכירי ובכותנו לאחרים על עסק מונותנו י ויש מכותנו ככסות י זכרנו יש קנת
מתנותינו שהן ככסות לאחרים לעבדות י ואין לאל ידנו י ואין כח בידנו לפדותם י ושדותינו
וכרמינו לאחרים י אף שדות וכרמים מסרנו ביד אחריהם לפרכסותינו ומה כאלכ מצתה כי אין לנו במה
19 להסתרכם י וימלך י ויועז לבו בענמי י ואריבה י כתוכחתי על החורים והסגנים שהם העשירים י
20 ומא איש באחי אתם כושאים י מדוע אתם כך עושים היה לכם למכרם העניים הללו ואתם מלויים להם
מוון לככש ככיהם וככותיהם ושדותיהם וכרמייהם וכתייהם י ואתן עליהם קהלה גדולה י הקהלתי
21 ונאמתי עליהם קהלה גדולה לנשך עליהם בדי לביישם י ונאמרה להם י וכן אמרתי להם תבאון

אחינו החורים הנמכרים לנוים כחי
בנונם אתם תמכרו את אחיכם
ומכרו לנו ויחרו שולא מצאו דברה
ויאמר לא טוב הדבר אשר
אתם עשים הלא ביהאת אלחינו
תלכו מחרפת הנוים אויבנו י ונס
אני אחי ונערי נשים בהם כסף ודגן
נעזבה נא את הפשא הזה י
11 השיבו נא להם כהיום שרתיהם
כרמייהם ויתיהם ובתייהם ומאת
הכסף והדגן התירו שותיהם אשר
אתם נשים בהם י ויאמרו נשיב
ומהם לא נבקש כן נעשה כאשר
אתה אומר ואקרא את הפננים
ואשביעם לעשות כדבר הזה י
12 גם הצני נערתו ואמרה בכח ינער

האלהים את כל האיש אשר לא
יקים את הדבר הזה מביתו ומיניעו
וככה יהיה נעור ורק ויאמרו כל
הקהל אמן ויהללו את יהודה ויעש
העם כדבר הזה י גם מיום אשר
צוה אותי להיות פרס בארץ יהודה
משנת עשרים ועד שנת שלשים
ושתיים לאת השסטא המלך שנים
שתיים עשרה אני ואחי להם הפחת
לא אכלתי י והפחות הראשונים
אשר לפני כבודי על העם ויקחו
מדם בלרם ויין אחר כסף שקלים
ארבעים גם נעריהם שלטו על העם
ואני לא עשיתי כן מפני יראת
אלהים י גם כמלאכת החומה
הזאת החזקתי ושדה לא קנינו וכל
נערי

קנינו כבר את אחינו היהודים אשר כשכיה מיד הנוים שהיו נמכרים להם כדי כנו בנותו די ממוון
שנלוינו י וגם אתם י ואף אתם תמכרו לנוים את אחיכם הככשים תחת ידיכם לעבדים י וכמכרו
לנו והמעשה יבא לרדו כך שיתנו מוכרים לנו מוד הנוים י לא יוצא הלכה י דע הלכה בפני הקהה י
13 יאמרו י ויש אשר אומרים י ויש אשר אומרים י ויש אשר אומרים י ויש אשר אומרים י ויש אשר אומרים י
אחי ונערי ונאמתי עליהם קהלה גדולה לנשך עליהם בדי לביישם י ונאמרה להם י וכן אמרתי להם תבאון
ומעבשיו אין לנו כלום לנוך פרכסותינו י למדת המלך כמו מודה בנו והלך י
ועתה כבשה אחינו בשרנו י ועששו אנו חסדיו ומי יסאים כאחינו שהם עשירים י ככניהם ככירי
בכניהם שהם חסדיו ומי יסאים כמו כן מיוחסים ככירי י והנה אחנו כוכבים י ועתה יש לנו להיות
בוכשים ונותנים בכירי ובכותנו לאחרים על עסק מונותנו י ויש מכותנו ככסות י זכרנו יש קנת
מתנותינו שהן ככסות לאחרים לעבדות י ואין לאל ידנו י ואין כח בידנו לפדותם י ושדותינו
וכרמינו לאחרים י אף שדות וכרמים מסרנו ביד אחריהם לפרכסותינו ומה כאלכ מצתה כי אין לנו במה
להסתרכם י וימלך י ויועז לבו בענמי י ואריבה י כתוכחתי על החורים והסגנים שהם העשירים י
ומא איש באחי אתם כושאים י מדוע אתם כך עושים היה לכם למכרם העניים הללו ואתם מלויים להם
מוון לככש ככיהם וככותיהם ושדותיהם וכרמייהם וכתייהם י ואתן עליהם קהלה גדולה י הקהלתי
21 ונאמתי עליהם קהלה גדולה לנשך עליהם בדי לביישם י ונאמרה להם י וכן אמרתי להם תבאון

נערי קבוצים שם על המלאכה: והיה יהודים והסננים מאת והמשים איש והבאים אלינו מן הגוים אשר סביבתנו על שלחנו: ויאמר יהוה נעשה ליום אחד שור אחד צאן שש ברורות וצפרים נעשו לי ובין עשרת ימים בכל יום לחרבה ועם זה לחם הפחה לא בקשתי ביד בברה העבודה על העם הזה וזכרת לי אלהי לטובה כל אשר עשיתני על העם הזה: עד לזה סוף הפרק

ויהי כאשר נשמע לסנבלט וטוביה ולנשם הערבי וליתר איבנו כי בנית ארתי החומה ולא נותר בה פרץ גם עד העת ההיא דלתות לא העמדתי בשערים: וישלח סנבלט ונשם אלי לאמר לכה ונוערה יחדו בכפרים בבקעת אונו

החמה חשבים לעשות לי רעה: ואשלחה עליהם מלאכים לאמר מלאכה גדלה אני עשה ולא אוכל לרדת למדה תשבת המלאכה כאשר ארפה וירדת אליכם: וישלחו אלי בדבר הזה ארבע פעמים ואשיב אותם בדבר הזה: וישלח אלי סנבלט בדבר הזה פעם חמישית את נערו ואנרת פתוח בידו: פתוב בה בנמים נשמע ונשמנו אמר אמה ויהודים חשבים למרוד על כן אתה בונה החומה ואתה חוזר להם למלך בדברים האלה: ונסדגבי את העמדת לקרא עליך בירושלם לאמר מלך ביהודה ועתה ישמע למלך בדברים האלה ועתה לכה ונוערה יחדו: ואשלחה אלי לאמר לא נחיה

על המלאכה: לנכות תדיר: מאה ומאיים אופ: היו אוכלים על שלחני לכתוב הכתובים אלו ואלו הגוים שאף הם היו אוכלים על שלחני: ואסף היה בעשה: ובכל יום ואם היו אוכלים על שלחני שור אחד ושש גאן ונפלים הרבה: ברמות: שתרכו לשי גבענו שם גאן שזמות כעמין סכאמם שמש גאן עשויות: בעשו לוי: לטון טקין כמו זבן הקק אפר עשה: וכין וסחיתים: ובכל יום זיוס היו שותים וין הרבה כדי שיעור מסוק של עשרת ימים: ועם זה: וכסבל כל משה זה שהייתי מוכף הוכחות כל כך: למס: של מק הראוין למסא לא בקשתי ולא שלחתי מן העם שהרי בנדה ומוקם עבודת ככין הקומה עליהם: ולא בותה בה: קומת העיר: דלתות לא סעודתם: שלם בעשה דלתות כשערו העיר: בעפרים: שם וקום הא: אשר כבקשת טובו: כך שם הבקעה: והמה חוששים: עלי הבכתי מהם שהיו חוששים עלי לרגלי שם: אלכה גדולה אני עשה: מלמיכי העמדה: למס תשבות: למה תהיה המלאכה בעלת: כאשר ארפה: וירדת אליכם: וירדת אליכם: על דגניכם: ואנרת פתוח בידו: כמו אנרת פתוח בידו: בסנבלט באותה אנרת: כגוים כשמע: סגודע לכל הגוים שאלתם וכל היסודים חושבים למרוד: וישמו אומרי: גמאו הוא גסט הערב ופתחונו באדם שאומר לסבירן כך הוא מדבר ופלגני אומר: כדברים האלה מוסב על כמות זה ומקרא מוסרם הוא והרי הוא בלי גחמל בתוכה כדברים האלה בגוים שמשוגגים: וגם ככופים וגומר: עד ונוערה יחדו היה קתוב נאנרת: ככופים: בעלי לטון: כמו בודא כוב עמית: לאמר: שאומרים יש מלך ביהודה: ועתה ושמע למלך: אחרי שקקרת מלך ישמע למלך כדברים

כדברים האלה אשר אתה אומר: כי כלם מיראים אותנו לאמר ירפו ידכם מן המלאכה ולא תעשה ועתה חזק את ידו: ואני באתי בית שמעיה בן גדלח בן מהשבאל והוא עצור ואמר נועד אל בית האלהים אל תוך החיכל ונסנר חללות החיכל כי באים להרגך לילה באים להרגך: ואמרה האיש כמוני וברח ומו כמוני אשר זכור אל החיכל והו לא אבואו יאמר ונהגה לא אלהים שלחו בני בנבואת דבר עלי וטוביה וסנבלט שפרו: למען שבת הוא

למען אירא ואעשה כן והטאתי והחתי להם לשם רע למען יחרפוני וזכרה אלהי לטוביה ולסנבלט כמעשו אלה וגם לנוערה הנביאה וליתר הנביאים אשר היו מיראים אותי: וישלם החומה בעשרים והמטח לאלול לחמשים ושנים יום: והיו כאשר שמעו כל אויבנו ויראו כל הגוים אשר סביבתנו ופלו מאד בעיניהם וידעו כי מארת אלהי נעשתה המלאכה הזאת: וגם בימים ההם מרבם חרי יהודה אנרותיהם הולכות על טוביה ואשר לטוביה באות ייחסו: בירבים ביהודה בעלי שבועה

כדברים האלה: כי מלך: אלו כי במקום אלם: כולם קובעו רכסאלם כלעז כמו אשר כדף מלכו: כי כל הגוים: מיראים אותנו: מיראים אמה וכך הם אומרים ירפו ידכם וגומר: ועתה סוק את ידו: לסייעני בככין הסומה והוא עבד: סנבלט ככופו: ויאמר כועד: אותו שמעיה סוק בניו זקר וקבל סחד מן סנבלט וסכריו לספקיד את כחמיה כדי לכתל את סמלאכה: כי כאום להרנג: שהרי יבאו להרנג סנבלט וסכריו: והלילה יבאו: ועל כן הזהיר ליכנס בהיכל ולסגור הדלתות עליו שעדיין לא כעשו דלתות שערו העיר כמה סכאמר בתחילת הפרשה גם עד העת היא דלתות לא העמדתי בשערים: האם כמוני יברח בתמיה: אם אום כמוני יברח ליכנס בהיכל: לך אכא: לך אכנס שם עמתי פחד האימת ולא אפבור על הענוה של הקכה שלם יבא ויכנס זר בהיכלו: ואכרם: הכמתו בדברו שלם שלחו הקכה כדבר זה שאשבור עבירה מפני פחד הוימה: כי הנבואה דבר עלי: שהיה הוא דבר דברים הללו על רשם כנאיה: שכרו: כל אחד ואחד מהם שכרו וכתבו לו שטר להפחיתו ולכתל בכין הסומה: למען סכור היא: אחר לי הדברים הללו: למען אירא: כדי שאשירא מהם לחיות עושה כן ליכנס בהיכל ולקוות סוטא: והיה להם למס רע: למען שיהיה להם למס רע לחפצם כעברה זו: וגם לנוערה הנביאה: היא ושאר ככופו סקק קבלו סכר מסנבלט וסכריו כדי להפחיתו בככופות סקרוס: בעפרים וסחית: ימים למדף: אלו ככנס כ לדריש: ממלך שכנסת כ לדריש ע'א כחמיה סכבל וכאותה סנה ככה סכרופס ירוסלם: למשאים וסנים יום: אוק: כל יום ימים שהתם לו לנבנות כמך ככין הסומה: ויהי כאשר שמעו כל אויבנו: דבר זה סכנלם ככין הסומה: ויראו כל הגוים: וכאשר ראו כל סאומות סכנמר ככין סומת העיר: ויסלו מאד בעיניהם: ככלו הם עמנם בעיניהם שהו מואסים כעגמם כי ככל פחד סיהודים עליהם: סולו: יהודה: סרי יהודה: על טובה ה' טוביה: ישראל רשע היה: ושאר לטוביה: ואנרות אשר לטוביה: כי יש רכום כיהודה: ששם שרום רכום ביקודם אשר היו לו לטוביה בעלו כרות וסכנע: כי חתן הוא אמת

שנועה לו ביהתן הוא לשבניה בן
 ארת ויהתן בני לקהארת בת
 פשלם בן ברכיה י גם טובתו היו
 אמרים לפני ודכתי חיו מוצאים לו
 אנרות שלח טוביה לראנו
 החימה ואעמוד הרלה גורת ויפקרו
 השוערים והמשררים והלויים
 ויצוה את חנני אחיו את חנניה שר
 הכירה על ירושלים כי הוא באיש
 אמת וירא את האלהים מרבים
 ואמר להם לא יפתחו שערי ירושלים
 עד תם השמש ועד תם עמדים יניפו
 הרלהות ואחוזו והעמוד משמחות
 ושבי ירושלים איש במשמרו ואיש
 בנה ביתו והעיר רחבת ידים
 וגדלה והעם מעט בתוכה ואין בתים
 בנינים ויתן אלה אל לבני
 ואקבצה את החורים ואת הסננים
 טוביה לסכמיה ויהתן בני של טובות
 של טוביה היו ומשרים לפני אונן בעלי מנופת ונקי וזו טובותיו
 לו להנהג לטוביה אנרות של טוביה אנרות היו טובה מלך להפחידני שלם לככות בנין
 החומה ויפקרו ביתה כעשו כלבים עקודים על סקידותן לסוואן פוערי ומשררים מן הלויים כבית
 המקדש על דגולם למשור מערי ירושלים מרבים מיתם רבים על חוס הסאס עד קני
 היום שהיו העם גדול ועד תם עומדים ובעוד שהשערים פתוחים והיו עומדים שלם וזו טוב
 ויכפרו הדלמית והרובה לנאת ויבא מן סעור והרוכ לכהם ויבא ויכנס כל כך היו גשמים מפי האויבים
 ואחוזו הדלמית לכונרם מישרות ויבא ירושלים מיושני וירושלים השמידו שמחות גשם
 כלעלם ברחקת ידים רחבת מקום וגדולה בהתיחש למקומוקן העולים בראשונה מאותן
 היהודים העולים עם גורא בראשונה ואיבא כתוב בני כל אלה סד כרים היו כתובים באותה אנרת
 אלה בני סמדיכה וזוהם עד והנורלות סלכו על קרבן העבים תהיה דם למדינת יהודה אש
 לעירו כל אדם לעירו הבאים עם זרובבל אשר באו עשבי הנוכה עם זרובבל יסוע הוא
 יהושע בן יחזקאל סהקן הנדול חסכויות הללו פעמים הם חסכוים עם חסכויות של מעלה ופעמים
 של סליקים עכוים זה כנגד זה ולא דקדק סתקרא בחסכויות כל כך אכל הכלל סוף לבאן ולבאן סוף

בני של מאות ארבעים ושמונה
 בני בכי של מאות עשרים ושמונה
 בני עונד אלפים סבב שמאות עשרים
 ושנים בני אדנקס של מאות
 ששים ושבעה בני בני אלפים
 ששים ושבעה בני בני עדין של
 מאות חמשים וחמשה בני בני אמר
 להוקיה תשעים ושמונה בני בני
 חשם של מאות עשרים ושמונה
 בני בני של מאות עשרים
 וארבעה בני בני חרף מאה שנים
 עשרו בני בני נבעון תשעים וחמשה
 אנשי בית לחם ונטפה מאה שמונים
 ושמונה אנשי ענתות מאה
 עשרים ושמונתו אנשי בית עזומית
 ארבעים ושנים אנשי קרית
 יערים כפירה ובארות שבע מאות
 ארבעים ושלשה אנשי הרמה
 ונבע של מאות עשרים ואחד
 אנשי מכמס מאה ועשרים ושנים
 אנשי בית אל והעו מאה עשרים
 ושלשה אנשי נבך אחר חמשים
 ושנים בני עולם אחד אלף מאתים
 חמשים וארבעה בני בני חרם של
 מאות ועשרים בני בני ירחו של מאות
 ארבעים וחמשה בני בני חריר
 ואנו שבע מאות ועשרים ואחד
 בני סנאה של ששת אלפים תשע
 מאות ושלשים הכהנים בני ירעה
 לבית ישוע תשע מאות שבעים

ושלשתו בני אמר אלף חמשים
 ושנים בני פשחור אלף מאתים
 ארבעים ושבעה בני בני חרים אלף
 שבעה עשר בני הלויים בני ישוע
 לקדמיאל לבני להודיה שבעים
 וארבעה המשררים בני אסף מאה
 ארבעים ושמונה השערים בני
 שלם בני אמר בני שלמן בני עקוב
 בני חטיטא בני טבי מאה שלשים
 ושמונה הנתינים בני צחא בני
 השפא בני טבעות בני בני קירס בני
 סעא בני פרוץ בני לבנה בני
 חנבא בני שלמי בני חנך בני גדל
 בני נחר בני דאיה בני רצין
 בני נקורא בני נוס בני עזרא
 בני פסח בני בני בני מעונים בני
 נפושסים בני בקבוק בני הקופא כפיטמים
 בני חרחור בני בצלית בני מחירא
 בני חחשאוי בני ברקיס בני סרא
 בני תמח בני נציה בני חטיפא
 בני עברי שלמה בני סוטי בני
 ספרת בני פרידא בני יעלא בני
 דרקון בני גדל בני שפטיה בני
 חטול בני פכרת הצבויים בני אמון
 כל הנתינים ובני עברי שלכה
 של שמאות תשעים ושנים ואלה
 העולים מתל מלה תל חרשא
 ברוב אדון נאמר ולא יכלו להגיד
 בית אבתם וזרעם אם מישראל הם
 בני דליה בני טוביה בני נקורא
 מז ד 47 שש

שש מאות ארבעים ושנים: ומן
הכהנים בני חביה בני הקוץ בני
ברזלי אשר לקח מבגור ברזלי
הנלעזי אשר ויקרא על שמם: ^י
אלה בקשו כתבם המתיהשים ולא
נמצאו וינאלו מן חנהנה: ^י ויאמר
התרשאת להם אשר לא יאכלו
מקדש הקדשים עד עמד דהנהן
לאורים ותמים: ^י כל הקהל כאחד
ארבע רבוא אלפים שלש מאות
וששים: מלבד עבדיהם ואמחתיהם
אלה שבעת אלפים שלש מאות
שלשים ושבעה ויהם משרדים
ומשררות מאתים וארבעים וחמשה:
סוסיהם שבע מאות שלשים וששה
פרדיהם מאתים ארבעים וחמשה:
במלים ארבע מאות שלשים וחמשה
חמרים ששת אלפים שבע מאות
ועשרים: ^י ומקצת ראשי האבות
נתנו למלאכה התרשאת נתנו
לאוצר הוב דרכמנים אלה מורקות
חמשים כתנורת כהנים שלשים
וחמש מאות: ^י ומראשי האבות נתנו
לאוצר המלאכה ויהב דרכמנים
שתי רבוא וקסף מנים אלפים
ומאתים: ^י ואשר נתנו שארית העם

כל הקהל כאחד וגומר ועל זה הכלל סמך כותב הספר ולא דקדק בחשבון הפרטיות כל כך וקבל
מפורש למעשה: כיום אחד למדע השביעי: הוא יום של ראש השנה: מן האור: על תחלת היום:
אל ספר התורה: היו כל העם מתיים וזכיהם: אחר עשו לדבה: אותה אנל עין עשו למס כך לקדוש
סם ענין ספר התורה: כי מעל כל העם היו: ועל כן ראוהו בלם: וכפתחו עמדו כל העם: וכאשר
פתחו לקדוש עסקו כל העם: עמדו לשון שתיקה עסקו כעו עמדו ולא ענו עוד:

ויברך עזרא את יהוה האלהים
הגדול ויענו כל העם: ^{אמן} ^{אמן}
במעל ודיהם ויקדו וישתחוו ליהוה
אפס ארצת: ^י וישועבנו ושרפיה
ימין עקוב שבתיה הודיה מעשה
קליטא עזריה יוזבד הנזפלאזה
והלויס מכניס את העם לתורה
והעם על עמדם: ^י ויקראו בספר
כתירת האלהים: מפרש ושום שכל
ויבינו במקרא: ^י ויאמר נחמיה
הוא התרשאת ועזרא הכהן והספר
מלויס חכמים את העם לכל
העם היום קדוש הוא ליהוה אלהיכם
אל תתאבלו ואל תבכו כי בוכים
כל העם בשמעם את דברי התורה:
ויאמר להם לפי אכלו משמנים
צטת ממקום ושלחו מנות לאין
נכון לו כי קדוש היום לאדנינו ואל
תעצבו כי חרות יהוה היא מעוכם:
^י והלויס מחשים לכל העם לאמר
חסו היום קדשו אל תעצבו:
^י וילכו כל העם לאכל ולשתות
ולשחח מנות ולעשות שמחה גדולה
כי הבינו בדברים אשר הודיעו

כמעל ידיהם: בכשיאות ודיהם שנשאו כפיהם למעלה להודות לנחמיה כענין שכל ויפרוס כפיו השמים:
מכירים את העם: שהיו מתרומין לעם דברי תורה: על עמדם: שהיו עומדין על דגליהם: וזם סכל:
ושמח חמיה ושום לשון פעול: היום קדוש: כי יום ראש השנה הוא: כי בוכים כל העם: מסכו שלם
קיימו השורה קראו: לאין ככון לו: לענין שאין מוזמן לו מאכלו: מחשים: היו מזהירין לכל העם:
למחות שלם וככו עוד: הכו: לשון שתיקה: כמו ויהם כלב: וכוונת הכו: של ראש השנה: זאשר:
שמעו: והיו אשר ישמעו: קול לחוג את חג הכוכות: וכן כוס המקרא לדבר כענין חזק כמו אמור
לכפר ויעבור לפטיו: ועלי קדם: מפור' כמם סוכה זהו הדם סוכה סוכיו ראוי ללובב כי אם נקטו סוכה:
ועלי תמרים: ללובב: ועלי עץ עבותי: והו' הדם הראוי ללובב כמפורש נחמיה סוכה: יום כיום: בכל יום:

להם: ^י וביום השני נאספו ראשי
האבות לכל העם הכהנים והלויס
אל עזרא הספר ולי שכייל אל
דברי התורה: ^י וימצאו כתיב בתורה
אשר צוה יהוה ביד משה אשר
ישבו בני ישראל בספות בחג בהדש
השביעי: ^י ואשר ישמעו ויעבירו
קול בכל עריהם ובירושלם לאמר
צאו הבר והביאו עלי: וית ועלי עץ
שמן ועלי הדס ועלי תמרים ועלי
עץ עבת לעשת ספת ככתוב: ^י
ויצאו העם ויביאו ויעשו להם ספות
איש על גנו ובחצרותיהם ובחצרות
בית האלהים וברחוב שער הפים
וברחוב שער אפרים: ^י ויעשו כל
הקהל השבים מן השבוי ספות
וישבו בספות כי לא עשו מימי ישוע
בדניו כי בני ישראל עד היום הוא
ותה שמחה גדולה מאד: ^י ויקרא
בספר תורת האלהים הם ויום מן
היום הראשון עד היום האחרון
ועשוהו שבעת ימים וביום השמיני
עצרת במשפט:

וביום עשרים וארבעה לחדש החדש
כמעל ידיהם: בכשיאות ודיהם שנשאו כפיהם למעלה להודות לנחמיה כענין שכל ויפרוס כפיו השמים:
מכירים את העם: שהיו מתרומין לעם דברי תורה: על עמדם: שהיו עומדין על דגליהם: וזם סכל:
ושמח חמיה ושום לשון פעול: היום קדוש: כי יום ראש השנה הוא: כי בוכים כל העם: מסכו שלם
קיימו השורה קראו: לאין ככון לו: לענין שאין מוזמן לו מאכלו: מחשים: היו מזהירין לכל העם:
למחות שלם וככו עוד: הכו: לשון שתיקה: כמו ויהם כלב: וכוונת הכו: של ראש השנה: זאשר:
שמעו: והיו אשר ישמעו: קול לחוג את חג הכוכות: וכן כוס המקרא לדבר כענין חזק כמו אמור
לכפר ויעבור לפטיו: ועלי קדם: מפור' כמם סוכה זהו הדם סוכה סוכיו ראוי ללובב כי אם נקטו סוכה:
ועלי תמרים: ללובב: ועלי עץ עבותי: והו' הדם הראוי ללובב כמפורש נחמיה סוכה: יום כיום: בכל יום:

נאספו בני ישראל בצום ובשקים
 ואדמה עליהם: ויבדלו ורעו ישראל
 ככל בני נכר ויעמדו ויחזו על
 חטאתיהם ועונות אבותיהם: ויקומו
 על עמדם ויקראו בספר תורת יהוה
 אלהיהם רביעית היום ורביעית
 מתודים ומשתחוים ליהוה אלהיהם:
 ויקם על מעלה הלויים ישוע ובני
 קדמיאל שבניה בני שרביה בני
 כנני ויוקעו בקול גדול אל יהודה
 אלהיהם: ויאמרו הלויים ישוע
 וקדמיאל בני השבניה שרביה
 הודיה שבניה פתחיה קימו ברכו
 את יהוה אלהיהם מן העולם עד
 העולם ויברכו שם כבוד ומרומם
 על כל ברכה ותהלה: אתה הוא
 יהוה לברך את עשית את השמים
 שמי השמים וכל צבאם הארץ וכל
 אשר עליה הימים וכל אשר בהם
 ואתה מחיה את כלם וצבא השמים
 לך משתחוים: אתה הוא יהוה
 האלהים אשר בחרת באברהם
 והוצאתו מאור כשדים ושמת שמו

אברהם: וזמנאת את לבבו נאמן
 לפניך וכרות עמך הברית לתת
 את הארץ הפנעני חתני האמרי
 והפרזי והיבוס והגרנזשי לתת
 לזרעו ותקם את דבריך כי צדיק
 אתה יתרא את עני אבותי במצרים
 ואת זעקתם שמעת עלים סוף:
 ותתן את זמפתים בפרעה ובכל
 עבדיו ובכל עם ארצו כי ידעת כי
 הודו עליהם ותעש לך שם כהיום
 הזה: ויהים בקעת לפניהם ויעברו
 בתוך הים ביבשה ואת רדפיהם
 השלכת במצולת כמו אבן במים
 עזים: ובעמוד ענן הנחיתם וזמם
 ובעמוד אש לילה להאיר להם את
 הדרך אשר ילכו בה: ועלתה
 סיני ירדת ורבר עמדם משמים
 ותתן להם משפטים ישרים ותורות
 אמת חקים ומצות טובים: ואת
 שבת קדשך הודעת להם ומצות
 וחקים ותורת ציית להם ביד משה
 עבדך: ולחם משמים נתת
 להם לרעבם ומים מפלע הוצאת

ב ויום: ולחם עליהם: ועלו עמד על ראשם: מכל בני כנען: וחכמיהם הסכריות כמו סכאמר
 ד למעלה: על מעלה הלויים: מעלות היו שם מהלויים עומדים שם עליהם כספה שיאמרו שירה:
 ח מן העולם ועד העולם: ומתלת העולם ועד מכליתו וסל כרוך: ויברכו שם כבודך: עכשיו
 דברו כלום כלמי שכיה כתפילה ויברכו שם כבודך כי הוא גדול ומרומם על כל ברכה ומחלה כי
 כל הכרכות והתהלות שלו הם: לא ומרומם על כל ברכה ומחלה שאין כדיה יכולה לברכו ולפלל
 ו כש גדלו ורוממותו שהוא מרומם וכש ויתרמותו שאין הפה יכולה לברך: ומתק: טפחו למעלה
 כשך למי שמשמעו כלשון עבר: וכרות עמו: לשון פעול: כי הודו: כי הראשו עליהם כמו כי
 י ברכו אשר זדו עליהם: שם: לכן כלשון: ויחם: ככל יום ויום: ודבר: כמו ולדבר כמו סכאמר
 יו מן סמנים השמיים את קולו ליהוד: לרעבם: מן רעב יאמר לרעבם כמו מן רעב למעלה: אשר
 פואת

להם לצמאם ותאמר להם לבוא
 לרשת את הארץ אשר נשאת את
 ידך לתת להם: והם ואבותינו
 הודו ויקשו את ערפם ולא שמעו
 אל מצותך: וימאנו לשמע ולא
 זכרו נפלאותך אשר עשית עמם
 ויקשו את ערפם ויתנו ראש לשוב
 לעבדתם במרים ואתה אלה
 סליחות חנון ורחום ארך אפים
 ורב חסד ולא עזבתם: אף כי
 עשו להם עול מסכה ויאמרו זה
 אלהיך אשר העלך מצרים ועשו
 נאצות גדולות: ואתה ברחמיך
 הרבים לא עזבתם במדבר את
 עמוד הענן לאסר מעליהם ביוזם
 להנחתם בדרךך ואת עמוד האש
 בלילה להאיר להם ואת הדרך
 אשר ילכו בה: ורוחך הטובה
 נתת להשכילם ופנך לא כנעת
 בפחם נמים נתת להם לצמאם:
 וארבעים שנה כלללתם כפרבר
 לא חסרו שלמתיים לא בלו
 והגליהם לא בצקו: ותתן להם
 סמלכות ועממים ותחלקם לפאה
 ויירשו את ארץ סיחון ואת ארץ
 סלך השכני ואת ארץ עוג מלך
 חבשן: ובנייהם הרבית בכל בני

השמים ותביאם אל הארץ אשר
 אמרת לאבותיהם לבוא לרשת:
 ויבאו הבנים ויירשו את הארץ
 ותכנע לפניהם את ירכי הארץ
 הכנענים ותתנם בידם ואת מלכיהם
 ואת עממי הארץ לעשות בהם
 כרצונם: וילבדו ערים בצורת וארמת
 שמנה וירש בתים מלאים כלי
 טוב ברות חצבים כרמים ויתים
 ועץ מאכל לרב ויאכלו וישבעו
 וישמינו ויתעדנו בטובך הגדול:
 וימרו וימרדו בך ושלכו את תורתך
 אחר זים ואת נביאיך הרנו אשר
 העיתובם להשיבם אליך ועשו
 נאצות גדולות: ותתנם ביד צריהם
 ויצרו להם נבעת צרהם יעקו אליך
 ואתה משמים תשמע וכרחמיך
 הרבים תתן להם מושיעים וישעום
 מיד צריהם: וכנחה להם ישובו
 לעשות רע לפניך ותעזבם ביד
 איביהם וירדו בהם וישבו ויועקבו
 ואתה משמים תשמע ותצלם
 כרחמיך רבות עתים: ותעד בהם
 להשיבם אל תורתך והמרה הודו
 ולא שמעו למצוה ובכמ שפטיך
 הטאו בהם אשר יעשה אדם יהוה
 בהם ויתנו כחף סוררת וערפם

שאלת את ידך: בפסוקה כמו אשר כשאלתי את ידי לכת אומם: במלכו: כשכל מרי שלום:
 בקדך: כמו בדרך: לפאה: כמו לסוית לכד זווית אמת מוחלקים כלי לפסערה עם גזוי וי
 סלנות: ועכשיו: והכנעת: ולמה מן הסמים יסמנו: סוית סומנו: וי
 הקשו

הקשו ולא שמעו ויתמשך עליהם
שנים רבות ותעד כס ברוחך ביהוה
נביאך ולא האזינו ותתנם ביד עמי
הארצות וזכרתם הרבים לא
עשיתם כל הולא עזבתם כי אלה
הנני ורחמים אתה ויעתה אלהינו
הא הגדול הנבדד והגדא שומר
הברית והחסד אל ימעט לפניך
את כל הית אלה אשר מצאתנו
לעלכנו לשרנו ולכהנינו ולנביאינו
ולאכילינו ולכל עמך מימי מלכי
אשר עד היום הזה ואתה צדק
על כל תבא עלינו כי אמת עשית
ואנחנו הרשענו ואת מלכינו שרינו
פחנינו ואכרנינו לא עשו תורתך
ולא הקשיבו אל מצותיך ולעדותיך
אשר העידת בחם ליהם במלכותם
ובטובך הרב אשר נתת להם
ובארץ הרחבה והשמנה אשר
נתת לפניהם לא עבדוך ולא שבו
ממעל ליהם הרעים והנה אנחנו
היום עבדים והארץ אשר נתת
לאבותינו לאכל את פריה ואת

טובה הנה אנחנו עבדים עליה
וזתבואתה מרבה למלכים אשר
נתתה עלינו בחטאתינו על נפשותינו
משלים וככהמתנו בראונם וזכרת
גדלה אנחנו וככל זאת אנחנו
ברתים אמנה וכתבים ועל החתום
שרינו לוינו כהנינו ושרינו
ועל החתומים נחמיה התרשטא
בן חכיה וצדקיה שרה עזריה
ירמיה פשחור אמריה מלכיה
חטוש שבניה מלוד חרם מרמות
עבדיה דניאל גנתון ברוד
משלם אביה מימן מעזח כלפי
שמעיה אלה הכהנים והלויים
וישעבדו אונדה בני מבני חנור
קרמיאל ואחיהם שבניה הודיה
קליטא פלאיה חנון מיכא רחוב
חשביה זכור שרביה שבניה
הודיה בני בנינו ראשי העם
פרעש פחר מואב עילם ותוא בני
בני עונד בבני ארניה בני ערין
אשר חוקים עזרו הודיה חשם
בני חרין ענתות נביי בני מעיש
משלם

ויתמשך עליהם חשכת עליהם רחמים סלה להשחיתם על כל הבא על כל מעשה יסורין
הרעים אשר באו עלינו הכה אכזרי עובדים עליהם שאלוהינו מעלים מה לכל האומות והבולות
של חרן ושראל מצדכי מלכים למלכי האומות אשר כרת עלינו מהם ומוליס בני
וככל זאת וככל הפעם הזאת אבא עלינו אכזרי כורתים אהבה להאמין ולכנותנו
וכתובים ואכזרו כותבים כספר לקבל מלכותנו עלינו למען תהיה לנו לעדות ועל החתום סרוב
גדולים לחטוים שבנו חתומים על ספר קבלת המכות להיות לנו לעדות ועל החתום סרוב
וכולך חתומים כספר לעדות קבול סכות כחיתו הפרסמל סס אהר הוה וזהו ספר שרטי דהתפתח
סוף נחמיה ולמה נקרא שמו הפרשטא שהקירו לו חתמים לשמות יין של גוים לפי שהם מסקה לחלק
וכ

משלם חזיר כמשיבאל צדק
ידוע כמלטיה חנון עניה חושע
הנבדד חשוב הלוחש פלחא
שובק רחום חשבנה מעשיה
יואחיה חנון ענון מלוד חרם בענת
כשאר העם הפחנים הלויים
השוערים המשררים הנתינים וכל
הנבדל מעמי הארצות אל תורת
האלהים נשים בנותם ובנותיהם
כל יודע מכין מחזיקים על
אחיהם אדיריהם ובאם באלה
ובשבעה ללכר בתורת האלהים
אשר נתת ביד משה עבד האלהים
ולשמור ולעשות את כל מצות
היה ארנונו בשפטנו וחמנו ואשר
לא נתן בנתינו לעמי הארץ ואת
בנותיהם לא נקה לבנינו ועמי
הארץ המביאים את הפקחות וכל
שבר ביום השבת למכור לא נתקח
מחם בשבת וביום קדש ונטש את
השנה השביעית ומשא בלתינו
והעמדנו עלינו מצור לתרת עלינו
שלישית השקל בשנה לעבודת ברת

אלהינו ללחם הפערכת ומנתת
התמיד ולעולת התמיד השבתות
החדשים לפוערים ולקדשים
ולחטאות לכפר עלינו וכל
מלאכת בית אלהינו והנהגרות
הפלנו על קרבן העצים הכהנים
הלויים והעם להביא לבית אלהינו
לבית אבותינו לעתים מופנים שנה
בשנה לבער על מזבח יהוה אלהינו
ככתוב בתורה ולהביא את בכורי
אדמתנו ובכורי כל פרי כל עץ שנה
בשנה לבית יהוה ואת בכורות
בנינו ובחמתנו ככתוב בתורה ואת
בכורי בקרינו וצאנינו להביא לבית
אלהינו לכהנים המשרתים בבית
אלהינו ואת ראשית ערוסותינו
ותרומותינו ופרי כל עץ התירוש
ויצהר נביא לפתנים אל לשכות
בית אלהינו ומעשר אדמתנו ללויים
והם הלויים המעשרים בכל ערי
עבודתנו והיה הבחין בין אהלך
עם הלויים בעשר הלויים והלויים
עלו את מעשר המעשר לבית

וכל הכלל הם הנדוים שכלדו ומורת העמים להיות דכויים ומחזרים אל מורנו של הקב"ה
ולסוד נתינת על אחיהם ועם אחיהם אדויהם גדולים טבהם ספקות וקשות
אכזרי תחלואו כספר אשר הם טובים קדשם של וס טוב ונשום את הפכה הסביעית
בענין ספודת ופסועיתת פסועתה וטפתה וס משל כל ידו הספוטת מלוד שבחיתת וכל הלכות
בית אלהינו לעשות מן כסף ספלונו כמה יבוא כל אחד קרבן סענים מקרובת של עני
שמעכה למנוח לבית אבותינו וספודת בית קדשת אבותינו ונבדד לכל פרי עץ ככחו של
כל פרי האילן הסאנדרי חתום ככח לכלהם אל לסכות כי הם היו רגילים בהוצרים בכל
פרי עבודתנו ספוטלים מעשרותיהם ככל ערוא ישראל וספוטת לסוק בעבודתו את מעשר
מעשר ספוטו הלנים מעשרים מעשר מן המעשר ומביאים אותו לכהנים של ידו עובדים את בית
ספקד

אלהינו אל הלשכות לבית האוצר :
כי אל הלשכות יבאו בני ישראל
ובני הלוי את תרומת הדגן התירוש
והיצהר ושם בלי המקדש והכהנים
המשרתים והשוערים והמשררים
ולא נעוב את בית אלהינו :

וישבו שרי העם בירושלם
ושאר העם הפולד גללות להביא
אחד מן העשרה לשבת בירושלם
עור הקדש ותשע הידות בערים :
ויברכו העם לכל האנשים
המתנדבים לשבת בירושלם ואלה
ראשי המדינה אשר ישבו בירושלם
ובערי יהודה ישבו איש באחוזתו
בעריהם ישראל הכהנים והלויים
והנהיגים ובני עבדי שלמה :
ובירושלם ישבו מבני יהודה ומבני
בנומן מבני יהודה עתה בן עזריה
בן זכריה בן אמריה בן שפטיה בן
מהלל אל מבני פרוץ : ומעשה בן
ברוך בן כל חוה בן חויה בן עדיה
בן ייריב בן זכריה בן השלמי : כל
בני פרוץ הישבים בירושלם ארבע

יא

מאות ששים ושמונה אנשי חיל :
ואלה בני בנימן סלא בן משלם בן
וער בן פדריה בן קוליה בן מעשות
בן איתאל בן ישעיה : ואחריו בני
סליתשע מאות עשרים ושמונה :
ויאל בן זכריה פקיד עליהם ויהודה
בן הסנואה על העיר משנה : מן
הכהנים ידעיה בן יודיבי כהן : שרית
בן חלקיה בן משלם בן צדוק בן
מדות בן אחיטיב נגד בית האלהים :
ויאחיהם עשי הפלאכה לבית
שמונה מאות עשרים ושנים ועדיה
בן יהוס בן פלריוה בן אמצו בן
זכריה בן פשחור בן מלכיה : ואחיו
האשים לאבות מאתם ארבעים
ושנים ועמשים בן עזראל בן אחיו
בן משלמות בן אמרי ואחיהם נמרי
חיל מאה עשרים ושמונה ופקיד
עליהם זבדיאל בן גדולים : ויומן
הלויים שמעיה בן חשוב בן עזריקם
בן חשביה בן בוני : ושפתי וזובד
על הפלאכה והיצהר לבית
יהואהים מראשי הלויים : ומתניה

בן זבדי בן זבדי בן אסף ראש
התחלה יהודה לתפלה ובקבוקיה
משנה מאחיו ועבדא בן שמוע בן
דומין כלל בן ירמיהו : כל הלויים בעיר
הקדש מאתים שנים וארבעה :
וישוערים עקוב טרמון ואחיהם
השמרום בשוערים מאה שבעים
ושנים : וישראל ישראל הכהנים הלויים
בכל ערי יהודה איש בנחלתו :
והנתינים ישבים בעפל וזיחא
וישפא על הנתינים : ופקד הלויים
בירושלם עזי בן בני בן חשביה בן
מתניה בן מכא מבני אסף המשררים
לנגד מלאכת בית האלהים : כי
מצות המלך עליהם ואמנה על
המשררים דברתים בזמן : ופתחיה
בן משזכאל מבני זרח בן יהודה
ליד המלך לכל דבר לעם : ואל
החצרים בשדתם מבני יהודה ישבו
בקריית הארבע ובנתניה ובדובן
ובנתיה וביקצאל וחצריה : ובישוע

שע
ובמלרה ובבית פלטי : ובחצר שועל
ובכאר שבע ובנתיה : ובצקלן
ובמכנה ובבנתיה : ובקצר רבון
ובצרעה ובירמות : וזח ערלם
וחצריהם לכיש ושדתיה עוקה
ובנתיה ויחננו מכאר שבע עד גיא
הגם : ובני בנימן מבני עממש ועיא
ובית אל ובנתיה : ענתות גב ענניהו
בחצור רמה נתים : הריד צבעים
גבלטי : לד ואוננו החרשים : יומן
הלויים מחלקות יהודה לבנימן :
ואלה הכהנים והלויים אשר
עלום זרבבל בן שאלתיאל וישוע
שריה ירמיה עזרא : אמריה מלך
חטוש : שכניה רחם מהמת : עדוא
בנתיה אביה : מימין מעדיה בלגה
שמעיה וייריב ידעיה : סלו עמיק
חלקיה ידעיה אלה ראשי הכהנים
ואחיהם בימי ישוע :
והלויים ישוע בני קדמיאל שרביה
יהודה מתניה על הידות הוא ואחיו :

וישוע בני קדמיאל שרביה יהודה מתניה על הידות הוא ואחיו :
ראש התחלה יהודה לתפלה ובקבוקיה
משנה מאחיו ועבדא בן שמוע בן דומין כלל בן ירמיהו : כל הלויים בעיר
הקדש מאתים שנים וארבעה : וישוערים עקוב טרמון ואחיהם
השמרום בשוערים מאה שבעים ושנים : וישראל ישראל הכהנים הלויים
בכל ערי יהודה איש בנחלתו : והנתינים ישבים בעפל וזיחא וישפא על הנתינים :
ויפקד הלויים בירושלם עזי בן בני בן חשביה בן מתניה בן מכא מבני אסף המשררים
לנגד מלאכת בית האלהים : כי מצות המלך עליהם ואמנה על המשררים
דברתים בזמן : ופתחיה בן משזכאל מבני זרח בן יהודה ליד המלך לכל דבר לעם :
ואל החצרים בשדתם מבני יהודה ישבו בקריית הארבע ובנתניה ובדובן
ובנתיה וביקצאל וחצריה : ובישוע

וישוע בני קדמיאל שרביה יהודה מתניה על הידות הוא ואחיו :
ראש התחלה יהודה לתפלה ובקבוקיה משנה מאחיו ועבדא בן שמוע בן דומין כלל בן ירמיהו : כל הלויים בעיר הקדש מאתים שנים וארבעה : וישוערים עקוב טרמון ואחיהם השמרום בשוערים מאה שבעים ושנים : וישראל ישראל הכהנים הלויים בכל ערי יהודה איש בנחלתו : והנתינים ישבים בעפל וזיחא וישפא על הנתינים : ויפקד הלויים בירושלם עזי בן בני בן חשביה בן מתניה בן מכא מבני אסף המשררים לנגד מלאכת בית האלהים : כי מצות המלך עליהם ואמנה על המשררים דברתים בזמן : ופתחיה בן משזכאל מבני זרח בן יהודה ליד המלך לכל דבר לעם : ואל החצרים בשדתם מבני יהודה ישבו בקריית הארבע ובנתניה ובדובן ובנתיה וביקצאל וחצריה : ובישוע

ובקבוקה וענף אחיהם לנגדם
 למשמדות וישע הוליד את יויקים
 ויוקים הוליד את אלשיב ואלשיב
 הוליד את יודע ויודע הוליד את
 יונתן ויונתן הוליד את ידוע י ובימי
 יויקים היו כהנים ראשי האבות
 לשרת מרה לירמיה הנביא
 ולעזרא משלם לאמריה ויחזקו
 למלוכי יונתן לשכניה יוסף לחרם
 עדנא למרות הלוקי לעדיא זכריה
 לנגהון משלם לאביה זכריה
 לשנימון למועדוה פלטי לבלנה
 שמוע לשמעיה ויחזקו וליריב
 מתני לידעת עזי לסלי קלי
 לעמוק עבר לחלקיה חשבויה
 לידעה נתנאל הלויים בימי אלשיב
 ויודע ויחזקו ויודע פתובים ראשי
 אבות הכהנים על מלכות דרוש
 הפרסי בני לוי ראשי האבות
 פתובים על ספר דברי הימים ועד

ועני

למלכי

וימי יחזקו בן אלשיב
 הלויים חשביה שרביה וישוע בן
 קדמאל ואחיהם לנגדם להלל
 להודות במצות הויה איש האלהים
 משמר לעפת משמר
 ובקבוקה עבדיה משלם טלמון עקוב
 שמרים שוערים משמר באספי
 השערים כי אלה בימי יויקים בן
 ישע בן יוצרק ובימי נחמיה הפחה
 ועזרא הלכהן הסופר ויבנהנת
 חומת ירושלם בקשו את הלויים
 מכל מקומתם להביאם לירושלם
 לעשת חנכה ושמחה ובתודות
 ובשיר מצלתיים נבלים ובכנרות
 כי ויאספו בני המשרדים ומן הכבד
 סביבות ירושלם ומן הצרי נטפתו
 כי ומבית הנגלל ומשרדות נבע ועומות
 כי חצרים בני להם המשרדים
 סביבות ירושלם ויטהרו הכהנים
 והלויים ויטהרו את העם וארד
 השערים

השערים ואת החומה ובעלה את
 שרי יהודה מעל לחומה ואעמידה
 שתי תולדות גדולות ותהלכת לימין
 מעל לחומה לשער האשפת
 לכילך אחריהם הושעיה יחזי שרי
 יהודה ועזריה עזרא ומשלם
 יהודה ובנימין ושמעיה וירמיה
 ומבני הכהנים בחצרות זכריה בן
 יונתן בן שמעיה בן מתניה בן
 מיכיה בן זכור בן אסף ואחיו
 שמעיה ועזריאל מלל גללי מעי
 נתנאל ויהודה חנני בכלי שיר הנה
 איש האלהים ועזרא הסופר לפניהם
 ועל שער העזר ונגדם עלו על
 מעלות עיר הויה במעלה לחומה
 מעל לבית הויה ועד שער המים
 מזרח והתורה השנית ההולכת
 למואל ואני אחריה ויחזי העם מעל
 להחומה מעל למגדל התנורים ועד
 החמה הרחבה ומעל לשער
 אפרים ועל שער הישנה ועל שער

הדנים ומגדל הנגאל ומגדל המאות
 ועד שער הצאן ועמדו בשער המטרת
 ותעמדנה שתי התולדות
 בבית האלהים ואני ויחזי הסננים
 עמי והכהנים אליקים מעשיה
 מנימין מיכה אלועני זכריה חנניה
 בחצרות ומעשיה ושמעיה
 ואלעזר ועזי ויחזקו ומלכיה ועזולם
 ועזר ושמיעו המשרדים ויורהו
 הפקיה ויזבחו ביום ההוא זבחים
 גדולים וישמחו בני האלהים שמחה
 שמחה גדולה חנם הנשים והילדים
 שמחו ותשמע שמחת ירושלם עד
 מרחוק ויפקדו ביום ההוא אנשים
 על הנשבות לאוצרות לתרומות
 לראשית ולמעשרות לכנס בהם
 לשדיהערים מנאות התורה לכהנים
 וכלויים כי שמחת יהודה על
 הכהנים ועל הלויים העמדים
 וישמרו משמרת אלהיהם ומשמרת
 הטהרה והמשרדים והשערים

על

מעל לחומה שקדם את העיר והלכו השרים ובימי דין והכהנים והלויים עם שתי תולדות סביב לעיר
 הכל כמשורם כמסכת סבועות כדי לקדם את העיר שתי תולדות שתי לחומה כל לחם ולחם קרוי
 תודה ותהלכות לימין כאשר יבאו מן העיר כדי לסיבכה הלכו לכד יומיה יהודה ובנימין שמו
 שלים היו ואחיו הכהנים של זכריה הכהן ועל שער השן לכני שער העין ולכו סביבות העיר
 זכריה עלו ויחזקו עלו משער העין למעלות של עיר דוד ויונתן מעלות היו לחומה והסודרה
 הסכית ההולכת למואל תודה אחרת שהיתה סביבת למעלות היום הולכת כנגד חכמה כשם ולא
 אחר זו ואכי אהיה וזכריה היתה כולך אחרים של תודה ועזריה שם היו עומדים שלא לילך
 יותר שתי התולדות שנסאו אותם לבית המקדש כחצרות היו עוקשן מתוך שמחתן
 ויפקדו לשון פקידות הכספות כמו הלשכות של בית המקדש לכבוד בהם וכאונן הלשכות
 היו כותבים כל כתובתם של הכהנים ולויים ומשם היו מולקין כותבים ומנאות כמו זכות לכהנים וללויים
 כהנים היו פועלים קראו להם וקלו וקראו להם העומדים ומשמשים עם לפני הקהה בתולדות והולדות
 * קס א 48 ב טבות

לשערים וחרבנה אחרות וישע הוליד את יויקים ונזמר כל אלו שמקרא זה היו כהנים גדולים
 ובימי יויקים שהיה להן גדול היו כהנים הללו הם היו ראשי ראשי בית אב למשמדות לשדים
 מריה למשמרת של שדים היה מריה ראש בית אב ולמשמרת של ידעיה היה כהני ראש בית אב וכן כלם
 זאת אשר לא פרש כל השערים וחרבנה אחרות לא דקדק המורה בכך למנותם כלם הלויים בימי
 אלשיב הלויים הללו הם ראשי בית אבות במשמרות הלוי כיון אלשיב הכהן הגדול והכהנים המכוון
 למעלה כמקור הם היו ראשי בית אבות במשמרות בימי אלשיב על מלכות בימי מלכות דרוש
 היה דבר זה ועד ימי יחזקו כל אותן שהיו ראשי אבות הלויים עד ימי יחזקו כהן גדול וכוון שם בדברי
 הימים ומשאר לענת תנאל שמו חלוקים במשמרותם לזמר שירה שובלים ומשקל שוערים הם
 במשאר שלם לשמור סערי הכות באספיו כמו בספיה השערים אלה בימי יויקים אלה היו
 שיערים בימי יויקים ובמסכת חומת ירושלם בתשלום חומת העיר לקדם את העיר ובתולדות
 ובהולדות וכן הככר אשר סביבות ירושלם כאלו המשרדים ויעתרו מחלה עקרו את עמון
 ויפקדו עהרן את אפרים ואת השערים ואת החומה שלא תהיה עומה עם כעיר מעל

כמצות דוד שלמה בנו: כי בימי
 דוד ואסף מקדם ראשי המשרדים
 ושריהלה וחזרות לאלהים: וכל
 ישראל בימי זרובבל וכימי נחמיה
 נתנים מניזת המשרדים והשערים
 דבריו: כי זמנו ומקדשים ללוים
 והלוים מקדשים לבני אהרן:
 כי ביום החוא נקרא בספר משה באוני
 העם ונמצא בתיב בו אשר לא יבוא
 עמוני ומואבי בקהל האלהים עד
 עולם: כי לא קדמו את בני ישראל
 בלחם ובמים וישפר עלי את זבלעם
 לקל לו ויחפך אלהינו את הקללה
 לנרבה: ויהי כשמעם את התורה
 ויברחו כל ערב מישראל: ולפני
 מזה אלישיב הכהן נתן בלשפת
 בית אלהינו קרוב לטוביה: ועש
 לו לשפת גדולה ושם היו לפנים
 נתנים את המנחה הלכות והפלים
 ומעשר הדגן התירוש והיצהר מצות
 הלוים והמשרדים והשערים
 ותרומת הכהנים: וככל זה לא
 הייתי בירושלם כי בשנת שלשים

ושתיים לארתחששת מלך בבל
 בארתי אל המלך ולקח ימים
 נשאלתי מן המלך: ואבוא
 לירושלם ואבניה ברעה אשר עשה
 אל שבי לטובי העשות לו בשפה
 בחצרו בית האלהים: וירע לי מאד
 ואשליכה את כל כלי בית טוביה
 החוץ מן חלשכתו: ואמרה ויטהרו
 חלשכות ואשוכה שם כלי בית
 האלהים את המנחה והלבינה:
 וארעה פרי מניזת הלוים לא נתנה
 ויברחי איש לשרהו הלוים
 והמשרדים עשי חמלאכה: וארכיכה
 את הסננים ואמרח מדוע נעוב בית
 האלהים ואקבצם ואעמדם על
 עמדם: וכל יהודה חביבו
 הבן והתייר שוהיצהר לאוצרות:
 ואוצרה על אוצרות שלמיה חפון
 וצדוק הסיפר ופריה מן הלוים ועל
 יחם הן בן זכור בן מתנדה פי
 נאמנים נחשבו ועליהם לחלק
 לאתיהם: וזכרה לי אלה על זאת
 ואל תמח חסרו אשר עשיתי בבית

מניזת: כינו מכות: ומקדשים ללוים: והיו במומים היציע ללוים וחס היו בנטלם מעשר מן
 המעשר ומתנים לכהנים: כל ערב: כל מקדושת האמונות כמו ונס ערב דכ עגלם אתם: ולפני מזה
 וחקודם לכן: קרוב לעזובים: אמות אלמיכי הכהן היה קרוב לש ביה חכרו של סכבלע וכן שם הכהן
 כליו של טוביה: ויעש אלשיב: ולכנס: שם היו בכותבים קודם שבאתי לירושלם: מכות הלוים
 מתנות הראויות ללוים: וזכר כל זה ויזכר כל המעשה הזה באשר אל המלך ומדתי לכתוב: בשאלתי
 שכתן לירשות לעלות לירושלם ולחזור: ואומרה: בויית לטהר ונעשו הלכות תומר: מניזת
 מכות: לא ככה: שלא תכחו ישראל שם התמות ועל כן רחמו והלכו להם אכה ואכה לשאל מתנות
 ולא היו עומקים כל כך בעבודתם: ואקבצם: קבצתי את הכהנים והלוים להעמוד על משמרותם
 בעבודתם וכל ישראל היו מביאים להם שם מתנות בי: כאמנם שיו לחלק העמקות ביה: ביה: ו

אלה וכתב שמרו: כי בימים ההמה
 ראיתי כיהודה דרכים נתות בשבת
 ומביאים הערמות ועמסים על
 דחמרים ואף יין ענבים ותאנים
 וכל משא ומביאים ירושלם ביום
 השבת ואעיר ביום מכרם צד: ו
 והצרים ישבו בה מביאים דאן וכל
 מכר ומכרים בשבת לבני יהודה
 ובירושלם: ואניבחת את הרי יהודה
 ואמרה להם כה דבר הרע הזה
 אשר אתם עשים ומחלים את יום
 השבת: הלא כה עשו אבתכם
 ויבא אלהינו עלינו את כל הרעה
 הזאת ועל העיר הזאת וארם
 מוס פיה הרוזן על ישראל להלל
 את השבת: ויהי כאשר צללו שער
 ירושלם לפני השבת ואמרה ויסבר
 הרלות ואמרה אשר לא יפתחום
 עד אחר השבת ומנערי העכדתי
 על השערים לא יבוא משא ביום
 השבת: ויליו הרכלים ומכרי כל
 ממכר מחוץ לירושלם פעם שתיים:

ואעודה כהם ואמרה אליהם מדוע
 אתם לנים נגד החומה אם תשנו יד
 אשלח בכם מן העת הוא לא באו
 בשבת: כי אמרה ללוים אשר היו
 כשתרים ובאים שמרים השערים
 לקדש את יום השבת גם זאת
 זכרה לי אלהי וחזרה עלי כרב
 הסדק: גם בימים ההם ראיתי את
 היהודים השבו נשם אשדודיות
 עמוניות מאניות: וזכרתי הצו
 מדבר אשדודית ואינם מכרים
 לדבר יהודית וכלשון עמועם: כי
 ואריב עפם ואקללם ואכה מהם
 אנשים ואמרטם ואשבעם באלהים
 אם תתנו בנותיכם לבנותם ואם
 תשאובנותיכם לבנותיכם: כי
 הלא על אלה הטא שלמה מלך
 ישראל ובניו הרבים לא היה מלך
 כמדו ואהוב לאלהיו ריה ויתנהו
 אלהים מלך על כל ישראל גם
 אותו החטיאו הנשים הנכרות: כי
 ולכם הנשמע לעשת את כל הרעה חמר

הגדולה
 אערמות: אלויות של תבואה: ואעיר: העוקותי בהם שלא לעשות: ביום מכרם ניד: ביום שהיו
 מוכרים מוזן וניד ניד כמו ויתן להם נדה לדרך: והנורים: סוקרים של בור מביאים דגים למכור: ו
 ויהי כאשר נללו: כאשר נטו הנללים של ערב שבת כשערים נויית לסגור ללות העיר שלא יפתחו
 עד לאחר השבת שלא יבואו הדוכלים בעיר למכור סחורתם כדי שלא יחללו ישראל את השבת על
 ודיהם: וילכו: וכוו לכים הדוכלים והסוקרים ביום השבת מחוץ לירושלם פעם אחת ושתי פעמים
 כדי שיבאו כבי ישראל לפתוח השערים ולקנות מהם בשבת: ואמרה אליהם: הפרתי באותם הדוכלים: כי
 אם תשנו: אם תוסיפו לעשות פעם שנייה: מן העת: מן אותו יום והלאה לא באו ביום השבת:
 עושינו נשים: אשר נטלו להם נשים ככריות: הכי מדבר: הרבה מביאים היו מדברים למלך אשדודי כן
 באומות: ואכה: כתיי להם מלקיות להלקותם כדי להוכיחם: ולהכירם: גם אותם חטאו: כל
 שכן שתקויו חוטאים: על ידי כשיכס ככריות: והוסיף: כסמון ולכם הכשע: ונמר כתייה לומר שלמה
 א
 עק כ 48 2 עק

הגדולה הזאת למעל כאלה
להשיב נשים נכריות וכן ומבני יודע
בן אל שוב חנה הגדול התן
לסנבלט חתניו ואברהם מעלי יס
זכרה להם אלה על נאלי הפהנה

על נשים רבות אל קר
פנים פסוקי צעור שם תלות ושמיים ושמיים ושמיים
ומניו זכין עלית
ספס

פס מלך ישראל כמנא חונא על כשו ככריות ואתם כשאתם כשום נכריות להיות חונאן ומכנו וודע
פס חתן לסנבלט אחד מבני יודע חתן לסנבלט נורר היקולים וסברתיהו מעלי למען לא יהיה כגיל
פס כירוסלם כשכל חתנו לראות את העיר ואת מוצאים ואת מוצאים זכרה להם הטובה אשר עשו
פס צעמים לעתים קו בורמים ענים למערכה ולככורים שהיו מציאים נכורים כמלך אחד לכל דבר
ודכר קבעתו ומנו

נשלם פירוש ספר עזרא

הוא שם המלך וזהו שם המלך
הוא שם המלך וזהו שם המלך
הוא שם המלך וזהו שם המלך
הוא שם המלך וזהו שם המלך

הוא שם המלך וזהו שם המלך
הוא שם המלך וזהו שם המלך
הוא שם המלך וזהו שם המלך
הוא שם המלך וזהו שם המלך

אדם

שם אדם י קינו מהלל אל ירד
ותיבל ומשך ותירם ו בני זמר
אשכנז ורופת ותזרמה ו בני יון
אל שיה ותרששה כתיים ורודנים
בני

אדם

שם אדם י קינו מהלל אל ירד
ותיבל ומשך ותירם ו בני זמר
אשכנז ורופת ותזרמה ו בני יון
אל שיה ותרששה כתיים ורודנים
בני
עזרא כתב ספר היחס הזה על ידו חגי וזכריה ומלכאי בתוך יום שנה שמו
אחת והכל משו יחס דוד המלך והלוים לשיערים ולשומרים ולמשוררים היאך העמידו דוד על משמדם
ונסבבו למשורותם לפי כך יחס מהאדם ועד אברהם ולפי שהוכרז ליחס את אברהם הזכיר גם שאר
סאומות ככיו וכיו משום ככיו ככיו ליחס שאר אומות ככיו ככפן להודיע היאך ירש אברהם את ארצם
ומאחר שהוכרז לזכור וליחס תולדות ככפן הזכיר על גבם שאר אומות ומזכירם מעט מעט ומשליכם
על שהגיע לשיקר כדמפרש בכל משל למלך שהיה עיבר ממוקום למקום וכפלה לו מרגלית ועמד המלך
וכבר בכברות העפר עד שזנא מרגליתו כך אימר הכה מה לי ליחס שם ארפכשד וכי ותרם אלא למנא
לאברהם ומנא את לככו כאמן ומשכו ככודו של יחס יחס ככיו עשו וישמעאל וכי קעורה ומשליכן מעט
מעט ומיחין וכי שיעיר החורי מזכיר על ככיו עשו ירשום וגם ליחס עמקע שבעזית פילגש לככו
אברהם להודיע שכתו של אברהם שהיה ככית באימים ואלופים ורפתה להיות פלגשילגש אברהם
דכתיב ואחות לוטן תיכע ובתי וממקע היתה פלגש אלה לשי שאמרה אש איכי כדי להכניא לו לאשה אהים
ליפולגש ועוד לבן יוחם ככיו שיעיר ששם היו אלופים ומלכים וחר שיעיר של שיעיר היה ובא זבת יחס
בחה הקיפה ליבזו דכתיב וכי עשו ירשום ושבו תחתם ולהודיע קיום דברי הכה שאמר ליחס
להרכבות צרעו ולהשליטו בכל יבשבי ככודו של יחס כתב כיו כן אלה המשליכים אשר מלכו בארץ אדום
וגימור אדם שם אנוש פירשכו כמו בני אדם שם ובני שם אנוש ולפי שאינו עיקר היחס מקנה ומפ
שלא הזכיר קין והבל לפי שלא העמדו מולדותיהם כאלו תולדותיהם ואברהם ומאברהם עד דוד
בא שם וחס ויהי לו לחשוב ככיו שם מיד למנא מרגלית אברהם וכי עד דוד ומשליך הטפל ומקנה היחס
שלו ומעט העיקר וכן דרך כל היחס הזה דברי הימים וכן כפאוך ככיו אברהם יחס וישמעאל אלה
מולדותם ככוד ישמעאל ככיות וכי וכן וולד אברהם את יחס ככיו עזרא ישראל ככיו עזרא אליפז
שמוכיר תחילה ליחס הטפל ואחר כך העיקר אשכנז ורופת ובחומם כתיב ורופת שמתחילה היו
דעין ולא היו ומעברו עם ישראל ולכבוף כפאלאו דופי ורעוש: וככיו יון אלישיה ומה שלא הזכיר

בני חם כוש ומצרים פוט וכנען :
ובני כוש סבא וחיליה וסכתא
ורעמא וסכתא ובני רעמא שבא
וררן : וכיש ילד את נמרוד הוא
החל להיות נמרוד בארץ : ומצרים
ילד את לודיים ואת ענמים ואת
להבים ואת נפתחים : ואת פתרסים
ואת כסלחים אשר יצאו משם
פלשתים ואת כפתרים : וכנען
ילד את צידון בבלו ואת חת : ואת
היבסי ואת האמרי ואת הנרנשי :
ואת החוי ואת הערקי ואת הסיני :
ואת הארודי ואת הצמרי ואת
החמתי : בני שם עילם ואשור
וארפכשד ולוד וארם ועוז וחול
ונתר ומשך : וארפכשד ילד את
שלח ושלח ילד את עבר :

ולעבר ילד שני בנים שם האחד
פלג כי בימיו נפלגה הארץ ושם
אחיו יקטן : ויקטן ילד את אלמווד
ואת שלף ואת הצרמות ואת זרחו :
ואת הדורס ואת אזול ואת דקלה :
ואת עיבל ואת אבימאל ואת
שבא : ואת אפיר ואת חוילה
ואת יובב כל אלה בני יקטן : שם
ארפכשד שלח : עבר פלג רעו :
שרונ נחור תרח : אברם הוא אברהם :
בני אברהם יצחק וישמעאל : אלה
תולדתם בכור ישמעאל נכור
וקדר ואדבאל ומכשם : משמע
ורומה משא חרד ותימא : יטור
נפיש וקדמה אלה הם בני ישמעאל :
ובני קטורה פילגש אברהם
ילדה את זמרן ויקטן זמרן ומרון

מנונ ומדי לפי שלא הזכיר אלף קייחם אכל כמי מנונ ובני מדי לא הזכיר לפי שלא הזכיר ראשי אומות
אלא כל אומותם כקראו על שם כתיב ודודים : ודודים : ולהלן הוא אומר ודודים כמישראל חוטאים
קם כאום ודודים בהם וכשיר ישראל תקופה הם אומרי כמי דודים אתם בתחילה היו כראף כאוהבים
כשעת הכאתן ולכבוף דודים בהם : הוא החל להיות נמרוד בארץ : הוא החל לעשות מלחמות
ובכורות בארץ : ומכרים ילד את לודים : ככל אחר רבי אבא בר כהנא כל מוכריה של מנרים אויב
אלא בים אחר רבי יהושע בן קרחה בדה לוחים לודיים לודין לומר לך לודיים לודים
ענמים ענמי ים להנים להני ים כפתורים כפתורי ים לסיכך כתיב ונכ פולות עמים למספר בני ישראל כלומר גבולות עמים
אף הם וכנען עממה סריצ וסיכוי דכתיב ונכ פולות עמים למספר בני ישראל כלומר גבולות עמים
כעמוד כננד שכני ישראל שגם הם יכ כננד שכני ישראל הניב גבולות עמים דומת אשר הנכס
לכדכה : כי בימיו כפלה הארץ : כחלקו וכמתננו ויחיה של כרות שמתחילה היו בני אדם חיים
ט מאות שנה ויותר וכחכו בניו ארבעה ואילך לד מאות שנה ויותר וכן עליו ואילך כחכו למאנים ארבע
מאות : כל אלה בני יקטן : שהיה יקטן יצחק בנו של אברהם וישמעאל בנו של אברהם
כד לודים כי לא על פי כתיב קתן להם שמות : שם ארבעה שנים למעלה מכה בניו של שם ועתה השתיל
בו שוב פעם אחרת מפני כבודו של אברהם ששל למך כפלה לו מדלגות כל בלעגל : אברהם הוא אברהם
ואי עכשיו יחם משם עד אברהם ופי הוא זה אברהם הוא שקרא אברהם : קטורה פילגש אברהם : כל
בכתי ויכול להש בהם הוא מספר מאוס כמודו של יצחק שכולם היו בני פילגש אכל הוא היה יצחק וזמרן
הכתי :

ושבך שוח ובני יקטן שבה ודרן :
ובני מדין עיפה ועפר וחנוד ואבירע
ואלדעה כל אלה בני קטורה :
ויולד אברהם את יצחק בני יצחק
עשו וישראל : בני עשו אליפז רעוא
ועשו ויעלס וקרח : בני אליפז
תימן ואימר צפו ונעתם קנז ותמע
ועמלק : בני רעוא נחח וזח שפת
ומזה : ובני שעיר לוטן ושוכל
וצבעון וענה ודישו ואצר ודישו :
ובני לוטן חוריה ומס ואחות לוטן
תמע : בני שובל עליו מנחת ועיבל
שפי ואונם ובני צבעון איה וענה :
בני ענה דישו ובני דישו חמרן
ואשבן ויתרן וכרן : בני אצר בלחן
ועון ועקן : בני דישו עוז וארן :
ואלה המלכים אשר מלכו בארץ
אדם לפני מלך מלך לבני ישראל
בלע בן בעור ושם עירו דנהבה :
וימת בלע וימלך תחתיו יובב בן
זרח מבצרה : וימת יובב וימלך

שם האחד

שם האחד

שם האחד

תחתיו חשם מארץ התימני : וימת
חשם וימלך תחתיו הרד בן ברד
המכה את מדין בשדה מאב ושם
עירו עיות : וימת הרד וימלך
תחתיו שמלה ממשרקה : וימת
שמלה וימלך תחתיו שאול מרחבות
הנהר : וימת שאול וימלך תחתיו
בעל חנן בן עכבור : וימת בעל
הנן וימלך תחתיו חרד ושם עירו
פעי ושם אשתו מחוטבאל בת
מטרד בת מי זבוב : וימת חרד ויהו
אלוף אדם אלוף תמע אלוף עליה
אלוף יתת : אלוף אהל יבמה אלוף
אלה אלוף פינן : אלוף קנז אלוף
תימן אלוף מבצר : אלוף מנדיאל
אלוף עירם אלה אלוף אדם :
אלה בני ישראל ראובן שמעון לוי
ויחודה יששכר וזבלון : דן ויכף
ובנימין נפתלי גד ואשר : בני יהודה
ער ואונן ושלח שלושה נולד לו
מבת שוע הפנענית ויהו ער יבכור
יהודה

כתיב : וכי מדין עיפה ועפר ונמר :
חשם ראשי אומות על כן העמידו חמשה מלכים לכל אומה לב
לכלה דכתיב את איו ואת ריקס ואת זור ואת חור ונומר חמשת מלכי מדין : כל אלה בני קטורה
שכיל ככודסל אברהם : בני יצחק עשו וישראל : מעני ככודסל דוד אחר ישראל ולא יעקב : לב
שם עשו אליפז כלי לקנר ולהשליכו והזכירו לכבוד יצחק : מרון ואשכנז ובחמשה כתיב חמדן לב
בתחילה היו חמדון ובחמדון כנדיקים ולכבוף מכוערין כחמדון סן דרך החמור בתחילה חמדו ולכבוף
פעשה מכוער והכסוב מתחילה מכוער ולכבוף יפה : ואלה המלכים : מפורש בכל אחר ריבוי קודם
שלא עמד מלך בישראל כנב מלך באדם ר יוסי בן חנוכה אומר בפעם שזו מעמיד מלכים זה מעמיד
חופטים זה מעמיד אלופים זה מעמיד כתיב אחר ריבוי כן לוי זה מעמיד ח ח זה העמיד ח חופטים
ובני לא היה לאדם אלא אלו מלכים ולישראל ח וכלא ויתר היו יודים אחוים יואש וכו' אלא זה העמיד ח
עלשם פירוש כוונת השליכו אותן ח מלכים של אדם לא המליכו את מלכי ישראל כי קודם דוד היה

הזרחתו בעיני יהוה וימיתוהו ותמר
בלתו ילדה לו את פרץ וארת זרח
כל בני יהודה חמשת בני פרץ
הצרון והמול ובני זרח זמרי וארתן
וחימן וכלכל ודרע כלם חמשה
ובני פרמי עכר ועכר ישראל אשר
מעל בחרם ובני איתן עזריה ובני
הצרון אשר נולד לו ארת ורחמאל
ואתרים ואת כלובי זרם הוליד את
עמינדב ועמינדב הוליד את נחשון

נשיא בני יהודה ובהשון הוליד את
שלמא ושלמא הוליד את בעז ויש
ובעז הוליד את עובד ועובד הוליד
את ישי ואישי הוליד את בכרד
את אליאב ואבינב השני ושמעא
השלישי נתנאל הרביעי הדו
החמישי ואסם הששי דוד השביעי
וואחיה חם צוריה ואבנל ובני צוריה
אבשי ויאב ועשה אל שלשה
ואבנל ילדה את עמשא ואבני

וראשי בית אבותיו רע בעיני מורש ככל שהיה מורש בל כדרכה ויתמר כלתו עתים אבי הולך מורש נבות זקוקו של דוד ואיתן והימן וכלכל ורע כלם כיתן לוד ובימי שלמה היו והיו חמשים נאמר ועל זה נאמר ויחכם מכל אדם מיתן האדומי והימן וכלכל ודרע בני מחול להלן לענין חכמת שלמה כופל לשון זה דרע אף על פי שנקרא דוד דעה בשכר פכמתו כחכם שלמה מכולם ומה שאמר האדומי אלף יתירה כמו הורחי מורש ינא ובהרבה מקומות פכמתו האלף בתיבה ואוכה בקראת ודומתו ואחיותו וכן והאספסוף ופעמים בחכמתו כמו ותמרו ויכו חמשים כמו הארמים ופסיקתא דרש מכל אדם זה אדם ויראשון איתן זה אברהם הימן זה משה וכלכל זה יוסף ודרע זה דוד המלך מחול שחל להם מעשה עליו וכלי כרמי עכר ומה אבי קוריה עבר והלא עבן שמו ומורש לפי שהוא עכר את ישראל שעבר על המד ועל דוד ואלף איש והוא מה שפירשתי שכל מה שיכול לספר בנבות מכפר ואף על פי כן ינא מלכות מהם וכלי איתן עזריה כמו ובני דן חמשים ואת כלובי והו כלב כמו שזכרתי למטה וכלב בן חצרון ובספר שחזר סתב והוא כלבי ותרגום מדינית כלב וכך תרגם כלבי מחזק היה ומתפאר בעגמו שאין מיוחס כלל שבת כמוהו לומר אם שמואל כתן לו מלוכה ועל כן נאמר מי דוד ומי בן ישי היום רבו עבדים שהרי ינא מרות המלוכה וירחם אל אשור כשא נוייה כמו שכתוב למטה וזה כלובי מתפאר ומתנאה כאשר כשא לבנו בחשון כשא בני יהודה לא בא לפרש אלא חסדי כבודו של דוד ושלמה הוליד את כועז רבתינו אמרו אבנן בן כועז ותימה יש הולך יכול להיות והלא בחשון בשכה שכי לביאת מדרים ות גלמון כמו מת כבר והוא היה מנא הארץ וכועז כמו שהוא אבנן בכביבתו לארץ כולל ומיביאת מדרים עד יפתח היה שלם ממות שנה ויחמשים אמרו בשנה שנה כועז על דות והרעה מוד מת כועז ואבנן היה פוטע לאחר מות יפתח וישפטו אחריו את ישראל אבנן עבית לחם ועל זה אבי עתה שהרי מניכתי באכרם והוא אחר לשפת סכרר דמו וכו' ואמר הלבן מאה שנה יולד ואף הוליד כועז בן מאה שנה יל על כן אמר ויתן הלה חריון דגמת וירחמוהו ה' אבנן אב לכל הכנעונים שהרי אשה בחורש סככה אבנן וכל כנע בה ויש הוליד את בכורו ושלמה אבנן כלב בן חצרון חילי

וכלם

עמשא ותר הישמעאליו וכלב בן
הצרון הוליד את עזובה אשה ואת
יריעות ואלה בני ישר ושובב
וארדון ויתמת עזובה ויקח לו כלב
את אפרת ותלד לו את חור ויחור
הוליד את אדרי ואדרי הוליד את
בצל אל וינא אחר בא הצרון אל בת
מכיר אבי נלעד וחוא לקחה והוא
בן ששים שנה ותלד לו את שניב
ושנב הוליד את יאיר ויהיו לו עשרים
ושלוש ערים בארץ הגלעד ויקח
גשיר וארם את הרת יאיר מאתם
את קנת ואת בנותיה ששים עיר

כל אלה בני מכיר אבי נלעד וינא אחר
מות הצרון בכלב אפרתה ואשרת
הצרון אביה ותלד לו ארת אשחור
אבי תקוע ויהיו בני ירחמאל בכור
הצרון רחבכור רם ובוגיה וארן
ואצם אחיות ויהו אשה אחרת
לירחמאל ושמה עטרה היא אם
אונם ויהיו בני רם בכור ורחמאל
מעז ומימן ועקרו ויהיו בני אונם
שמי וידע ובני שמי נרב ואבישור
כי זשם אשת אבישור אביהול ותלד
לו את אהבן ואת מוליד ובני
נרב סלר ואפים וימרת סלר לא
בנים

וכלב בן חצרון הוליד את עזובה אשה לפי שהיתה לו אשה שמה עזובה לכך כונה את שם בתו עזובה אשה כדכתי' ויתמת עזובה ויקח לו כלב את אפרת מכלאן שהיתה לו אשה שמה עזובה ותלד לו את חור ויחור הוליד את אדרי ואדרי הוליד את בצלאל וכלב היה בן משה כדכתיב בן משה אבני עזובה אשה וכן כשהוליד יריעות ויחמרת עזובה אשתו לקח את אפרת והולידה לו את חור בשכה האחרת הרי בן ימנים ומור בן כשהוליד את אדרי ואדרי בן כשהוליד בכלל הרי בן ששים וכתוב ואת כל איש חכם לב ויחן איש פהית מלך שכה הרי בצלאל בשעה המזבן בן יג שנה הרי משה חסד אשת כנאם שכל מ' מהם היה פחות מן כשהולידו וכן מפורש בפרק בן סורר ומורה ומדרש בן שש ושש הולידו וינא אחר בא חנן אל בת מכיר כל זה משום כבודו של דוד שהרי חננין בא אל בת מכיר לקחה לפיכך שכל לשם חננין דומה כאשר בא אל בת שבע וזהו היה בן ששים הרי שני דברים לבנת מכיר לגדיעיתא אשת שלם לקחה לשם אישית ויחת שחננין היה זקן ומפני כבוד משפחת יהודה כתמוה לו וכשה ליד יחיד נתנו לו בני מכיר כבערים ליקח אשה אחת מנכותיו ויקח גשור וארם גשור הוא גשוריה ומשכתי לפי שהיו קרובים לארמים שהיו יושבים במזרח של ארץ ישראל וארם היו יושבים במזרח דכתיב ארם יקדם ופלשתיים מאחור מיד בימי שפוט השופטים כשנתנו וישראל חסרם ביד חייב ביד ארם ואו הלכו אלו ולקחום מהם וכשכא דוד פתחין ולפי שהחזירן כשתן באן בכלל אפרתה על שם אשתו קראו את העיר אפרתה ותלד לו את אשחור אבני תקוע לאחר מות חננין אבי תקוע שר של עיר תקוע שהיא של שבע יהודה ויהיו בני ירחמאל בכור חצרון לפי שהפסיק במשפחתו של כלב על בן הנורך לימר בכור חצרון בכורו של ירחמאל וזהו אשה אחרת לירחמאל ושמה עטרה לפי שפוטו ירחמאל היתה זכיותו ירחמאל למת שלקחנה והתעשר בה יפה ושרית היתה היא אם אונם שבעתי אם כמה שקיתי אם בישראל אונם שכל וחלם היה לשון אונן וכיון אכלתי באוכי ממנו וכמו במחויכים וינא מחו ששן שכתן בתו לירדעו סמכר עבדו ומספר בנכותו כלומר לא היו ראויין למלכות וינא ממנו ישמעאל בן כמביה בן אלישע

שלישע

בנים: ויבני אפוס ישעי ובני ישעי
ששן ובני ששן אהלו: ויבני דע
את שמי יתר וינתן וימרת יתר לא
בנים: ויבני ונתן פלת וזא אלה
היו בני ירחמאל: ולא היה ליששן
בנים בני אים בנות ולששן עבדו
מצרי ושמו ירחע: ויתן ששן
את בתו לירחע עבדו לאשה ותלד
לו את עמי: ועמי תלד את נתן
ונתן תולד את זכר: וזכר תולד
את אפלל ואפלל תולד את
עובד: ועובד תולד את יהוא ויהוא
תולד את עוריה: ועוריה תולד את
חלץ וחלץ תולד את אלעשה:
ואלעשה תולד את ססמי וססמי
תולד את שלום: ושלוש תולד

את יקמה ויקמה תולד את
אלישמע: ויבני כלב אהיהחמאל
מישע בלכו הוא אבי יוף ובני מרשה
אבי חברון: ויבני חברון קרה ותפתח
ורקס ושמע: ושמע תולד את דחם
אבי ירקעם ורקס תולד את שפני:
ויבן שפני מעון ומעון אבי בית צור:
ועפרה פילגש כלב ילדה את חרן
ואת מוצא ואת גזו וחרן תולד את
גזו: ויבני יהדי רגם ויהתס ויששן ופלגש
ועיפה ושעף: פילגש כלב מעכה
ילד שבר ואת תרחנה: ותלד
שעף אבי מדמנה את שוה אבי
מכננה ואבי נבעא ובת כלב עכסא:
אלה היו בני כלב בן חור בכור
אפרתה שובל אבי קרית יערים:

אלישמע שהרב גדליה בן אחיקם: ולא היה לששן בנים כי אים נכות: ומה שאמר למעלה ובני ששן
אחלו: מלה שכל היה ומת בלא בנים: ויתן ששן את בתו לירחע עבדו לאשה: מכאן אמרו בקד כגדש
שחר עבדך ותכחולם ויכחן אמרו חכמים כימות ירושלמי אל תאמן בנר עד טו דורות וטו דורות
הם מן עמי המכרי עד וימחול יש אמרו: אז דורות עם ירחע ומדרש רבותינו איפשר כן שהיה מורש
המלוכה והלא ימחול מורש ירחמאל היה ולא מן רם אלה שהעביר מורשו למולך: וכני כלב אחי
ירחמאל: לפי שהם למעלה קנת משפחות כלב והפסיק ביחס ירחמאל כרף לומר כלב אחי ירחמאל
שלא תאמר ככר יחס כל משפחות כלב לבן הונדך לומר כלב אחי ירחמאל שזה לא כלב אחר היה וכן דרך
כל היחס אינו מוחס כבוד אלה מוחס קנת משפחת פלגו ותעבט משפחת אחרת וכיחס קנת משפחת
זו מתחיל ליחס משפחה ראשונה כמתחילה טוב האחרת וכן מעורב כל ספר היחס הם: הוא אבי יוף
מר של יוף ועד כל בני מרשה ועד חברון ושם העירו הלא כתובי כספר יהושע כדכתיב יוף ותלם ובעלי
מד וכתוב קע לה ואכווב ומרשה: אבי ירקעם כל אבי שכלסר כאן עד אל משה העביר הכתובה בחמך:
וי זכר יהדי: אחד מכתבי של עיפה היה ומה שלא הזכיר מי היה אביו לפי שאינו נדון להזכיר שם
שם מכתבי של עיפה כי אים זה יהדי: ותלד שעף אבי מדמנה את שוה אבי מכננה ואבי נבעא: שפני
שעוריה תלד שלו יחור: ובת כלב עכסא: עמה מתחיל לראש ומקדים עכסא משום שהיתה שריש
אשכנזית ואל כלב כדכתיב ויאמר כלב אשר יכה קרית פסל וגומר: אלה היו בני כלב בן חור בכור
אפרתה: מתרון אלה היו בני כלב בן חור והוא חור היה בכור בכור לאפרת אשתו ולא
עכר לכלב וכן מסודר למעלה ויקחו כלב את אפרת ותלד לו את חור עץ ואלה היו וגומר חור היה בן
לכלב והוליד בן יקרא שמו כלב וכן עירשו ואלס היו בניו של כלב בכו של חור שובל וגומר: כסא

שלמה אבי בית לחם הרף אבי בית
גדר: ויהיו בנים לשובל אבי קרית
יערים הראה חצי המנחות:
ומשפחות קרית יערים חיתרי והפוחי
ורישמתי והפשרעי מאלה יצאו
הצרעתי ותאשת אליו: בני שלמה
בית לחם ונטופתי עטרוז בית יואב
וחצי המנחות הצרעתי: ומשפחות
סופרים ישבו: ועבד הרעתיים
שמעתיים שוכתים המה הקינים
דבאים מחמת אבי בית דבב: ואלה היו בני דוד אשר
נולדו לו בחברון דבכור אמן

לאחיעם היו רעאלות שני דניאל
לאבינל הפרמלית: השלשי
לאבשלום בן מעכה בת תלמי מלך
בשור הרביעי אדניה בן הנית:
החמישי שפטרה לאביטל הששי
יתרעם לענלח אשתו: ששה נולדו
לו בחברון ומלך שש שבע שנים
וששה חדשים ושלשים ושלוש
שנה מלך בירושלם: ואלה נולדו:
לו בירושלם שמעא ושובב ונתן
ושלמה ארבעה לבת שוע בת
עמיאל: ויבחר ואל שמע ואל יפלט:
וננה ונפנ ופיע: ואלישמע ואלידע
ואליפלט

אפרתה: ולא נכור לכלב על חור הוא אומר כן כראה לנו: הרואה חצי המנחות ימדוכה אמת היתה
באין ומנחות שמה דכתיב ויגלוס אל מכתת וסוף המושל על סני מדינה ולקמן כאשר מי משל על חצי
שמדינה האחרת: הרואה: פורמלדיוו כלעל: ומשפחות קרית יערים: וישבי קרית יערים:
שאלה יכאז הצרעתי והאשת אליו: וישבי ברעה ואל תתמה שכחוב ותחל רוח ה לפעמו בין ברעה ובין
אשתאל דמשמע שהיו שתי עיריות הללו של בני דן בי כל אלה שכאמר כאן של בני יהודה היו שאנו
יכולין לומר שהיו והגבול שהיה בין ברעה ואשתאל היה של דן אבל ברעה ואשתאל עמקן של בני
יהודה היו: כני שלמה בית לחם: וכני שלמה חיו מיושבי בית לחם הכטופתי: עטרות בית וואב:
ונם מיושבי בטופת ועטרות בית וואב חני מדינת המכתת עשו להם בני ברעה והיו ושנים: בהם שם
מקומות קן בענה הכטופתי מהרי הכטופתי בגורי דוד ומכתת ויגלוס אל מכתת: ומשפחות סופרים:
יושבי יעבן: סיעת יעבן שהיה מושל עליהם כדבתיב למטה והיה יעבן בכבוד מאסיו: מרעתיים
שמעתיים שוכתיים: כולם שמות בית אב הם: המה הקינים: והיה מקומם של אלו והלא הם יושבי
יקין שם מקום דכתיב הקין ובענה ותמה עירם עשר: הכאים מחמת אבי בית דבב: שניאו מחמת
שהיה של בית דבב וישבו בקין: עץ יעבן שם של עיר ושל יששכר היתה כדכתיב והרבות וקשיון
ואבן: המה הקינים: כדכתיב ויתכחו לבדוק מרגמו לקיפא: שבי דניאל לאבינל: וכשמואל
ביתו ושמי כלב לאבגואל ובמדש וכלו מפרט לפי שדוד בשא אבינל אשתו ימית בכל והיו חושדין
אותו הן שהוא של בכל לכך קראו דוד שמות פנים כלב ודניאל דכתיב דני אל כלב שהיה דומה כולו
לכב: השמי ימרגש לענלח אשתו: מדרש ובי היא בלכד אשתו אלה שפעת כענלה יולדתו ושתייה
שכיבה עליו כענלה כמו זלתי חרשתם בענלתי ומעמי חכינותה של מייל קירא אותה אשתו:
ואלישמע ואלפלט: ואלדע ואלפלט: בשמואל איבי מוכה אלוטל אל פסע אשת ואיבו מוכה בי
אם ז' וכן מוכה ג' וזהו טעם אלפלט כמו מת ונולד לו בן אחר לאחר כן וקרא שמו כמו בן אלפלט
שהיה הוא שמה לשם וגם אלישמע אלישמע מוכה כאן בפעמים כמו בן כוכל לומר שמת ונולד לו אחר
ישם אחד מאלו את ושאלו שבעה חס אבי מוכה לשם בי אים שבעה והע שמה משום בכורו של דוד

ואליפלט תשעה: כל בני דוד
 מלכר בני פרעיס יתמר אחותם:
 וכן שלמה רחבעם אביהם בנו אסא
 בנו יהושפט בנו יורם בנו אחזיהו
 בנו יואש בנו יואש בן יואש אציהו בנו עוריה
 בנו יואש בן יואש אציהו בנו עוריה
 בנו יואש בן יואש אציהו בנו עוריה
 בנו יואש בן יואש אציהו בנו עוריה
 בנו יואש בן יואש אציהו בנו עוריה
 בנו יואש בן יואש אציהו בנו עוריה
 בנו יואש בן יואש אציהו בנו עוריה
 בנו יואש בן יואש אציהו בנו עוריה
 בנו יואש בן יואש אציהו בנו עוריה

שמעיה חטוש וינאל ובריה ונעריה
 ושפט ששה: וכן נעריה אלויעני
 וחוקיה ועוריקם שלשה: וכן
 אלויעני הודיהו ואלישיב ופלתי
 ועקיב ויחזקו ודלתי וענני שבעה
 בני יהודה פרץ חצרן וכרמי
 וחור ושוכל: ויראיה בן שובל חלוד
 את יחזק ויחזק את אהומי ואת
 להד אלה משפחות חצרתי:
 ואלה אבני עיטם ורעאל ושמעיה
 ודבשושם אהתם הצלפוני:
 ופנאל אבני נדר ועור אבני חושיה
 אלה בני דוד בכור אפרתה אבני בית
 לחם: ולאשחור אבני תקוע חיושתי
 נשים הלאה ונערה: ותלד לו נערה
 את אהוזם ואת הפר ואת תימני
 ואת האהשתרי אלה בני נערה:
 ובני חלואה צרת יצחק ואתהו: וקוצן
 חולד את ענוב ואת הצבחה
 ומשפחת

קוצן תחרי

שהיו לו ככס הרכה שהיו כל הספר נכתב משני כבודו של דוד ורעו: אחיו היו בני יואש: משלמה עד
 יואש ח דורות ולפי שראם דוד שהיו רעו כלם כינו יואש על ידי עתליהו כדכתיב בספר זה ויהי
 וידבר על לשון דבר על ידי סם המון עויד כתפלה ואמר זה המון זה למנחם על המנוי כשמוע כיוון על
 דוד שמיכי הוסיף כי נמר חטוד ונזכירט וואם ויהו יואש עד יאטיהו הדורו סרא דוד שיאטיהו ובנו
 כולם הולכים לאבדון זה נהרג וזה נקרו עונו כתפלל עיר על המנוי כעל על דוד שמיכי אל בחסד
 ענוכי וכתפלל תפלתו כמתיירו בני והיוקים וככל ספר תהלים אין יותר על השם בית אלא הלו מים
 יכניה עד ענני שבער שהיא מלך המסות כדכתיב בדכיהל וארו עם ענני שמיא לם ביום בין כמים ובין
 דורות לבנים הכל עשה כן כשכל סאמר להכה לם תושבות בספר עורא מן כרדף ה' אלהי ישראל
 ונזמר עד ולחוק לם תכות: ומסליו יושב ססד המס' חמס היו לבד משלתי אהתם: וכן
 שמיא חמוז וינאל וכריח וכערוס ושפט שפה: איכס אלה חמסה יושב כו טעם כמו כמכוד למטע
 כואחרות הלום לדותן בני ידונן נדליו וכרו ושעיה חסבירו וימתיהו טה ויזכר כי אס ה'
 וד'יה כן מורג יהוס הוא אף על פי שלא הוכר עדיון ראה כי דורות ד רות קחמים וכן ובני חלואה
 כרת ונחר ואתהו: וקוצן חולדי ועדיין לא הזכיר קוצן ויחזק את כמי: ולאסר ר אכי הקוע הי שטי
 כמי: מוסק למעלה: ואשת חרונן אכיה ותלד לו את אשחור אבני תקוע כן לא יוסם עד עתה:

ומשפחת אחרל בן הרם: ויהי
 יעבץ נכבד מאחיו ואמו קראה שמו
 יעבץ לאמר בני ילדתי בעצב:
 ויקרא יעבץ לאלהי ישראל לאמר
 אס ברך תברכני והרבות את
 גבולי ויהיה ירך עמי ועשית מרעה
 לבלתי עצבי ויבא אלהים את אשר
 שאל: ובלוב אחי שוחה חולוד
 את מהיר הוא אבני אשתון ואשתון
 חולוד את צבות רפא ואת פסח ואת
 חנה אביעור נחש אלה אנשי
 דבה: ובנו קני עתניאל ושריה ובני
 עתניאל חתת: ומעולתי חולוד את
 עפרה ושריה חולוד את יואב אבני
 גיא חרשים בני חרשים היו: ובני

כלב בן יפנה עירו אלה ועם ובני
 אלהוקנו: ובני יהלאל זוף ויפת
 תירא ואשראל: וכן עורה יהר
 ומרד ועפר וילון ותחר את מרים
 ואת שמי ואת ישכר אבני אשתמע:
 ויאשתו תיהררה לרה את ירר אבני
 נדר ואת חנר אבני שוכו ואת
 יקתיאל אבני זניה ואלה בני בתיה
 בת פרעה אשר לקח מרד: ובני
 אשת הודיה אחיה נרם אבני קעילת
 חנרמי ואשתמע המעכתו: ובני
 שימון אמנון ורנהב והנון ותולון
 ובני ישעי וזהו בן יורה: בני שלח
 בן יהודה ער אבני לכה ולעדה אבני
 מרשה ומשפחת בית ענדת הכץ
 ואלה בני חלואה צרת יצחק ואתהו:
 וקוצן חולד את ענוב ואת הצבחה
 ומשפחת

וכיכה שמו יעבץ דונמוה כן אומי: והלכיתם אהנבולי
 פכחלות: וסויה ירך עמי ועשית מרעה: אס תהיה עמי והכילני מרעה: לבלתי ענני סלא יארפ
 לי מוס כוק וענב והוא כדו ימה סכרד: ויבא אלהים את אשר שאל: ושלא כדדו ומכאן מניאין
 סאיהי כמסוסקין בקדקס כעכור שאון כודרין אלא כותנין כלל כדד מרשהו יד עי: וכלוא אחי מוסקס
 משפחת הו: דקחסיים כקסור לסוף אף על פי שאון מוכיר: למעלה ובני קבו אף על פי סלא סוסקיו
 למעלה וכן ומעונותיו כן לא סוסרדו כן בן דקך כל ססרדו הו: אבני עיר כמס: ססס עיר ותמכס
 כד עליה: אלה אכסר דכס: בני אשתון יסבו סאיהי מוקיס ברכה: עיל אכסר ככה העשפת הימה
 מוסקס אכסר הכה: ומסליו חולוד אס יואב אבני גיא חרשים הו: וכן חרשים הו: ספרדן קויסן: סיסבו כניאו סררסס כדסס במה
 ולמה אכי קורל אהיה גיא חרשים: וכן חרשים הו: ספרדן קויסן: סיסבו כניאו סררסס כדסס במה
 ועל סמס כקרא הו: וכן כלב בן יפנה: אחרו רבושינו כלם בן יפנה זה כלם בן ספרדן ולמה
 סקרא בן יפנה ספיקה משפת מרגלים ואל תמהה שהדיוסם כדד למשפת כלב בן ספרדן שהיו כן כדדך
 סמיסס קצת ומלך על משפחה האחרת ואחר כן עקס: משפת ראוכה: ובני אלה וקמ: כן הו
 סגו וקמו: ואלסיו הו: אשת כלם סכולה מיהודים: ויהי אכסר דוד ונאמר: ססו סעירות
 כדכתיב כיהושע וקראס חזקו ואלחלו בית כור ונדודו ימוג ועל סם מוכס ומוקס: ואלה כמי כתיב
 בית סרעה: הו: מסרדת בין כמי יהודים ובני כמי כמיס: אשר לקח מרד: כלב הוא מרד סמרד
 כענת מרגלים ובן דרך היסם סאטלו לאסר אומר כמי כמו ובני אלה וקמו: כמי סלה בן יהודה
 לסי מעדיין לא יוסב מויסבו עתה סמסוס ככודו של דוד מקדיס לייסם כמי סמרדן ורס סמסס יאל
 כס הו ועכסו סייסם כל משפחת סרן מקחיל לייסם כל משפחות סלס שהיו כאושו כדדו: ומשפחות
 בית ענדת הכץ: לידועות סמקדס אף הו סמי מוכי סלס: ואלס סמסס סמסס

ענקים

ל בית אשבעו ויזקיקו ואנשי כובא
ויאש ושרף אשר בעלו למואב
ושבי לחם והדברים עתיקים
המה היוצרים וישיבי נטעים ונדרה
עם המלך במלאכתו ישבו שם יבני
שמעון נמואל וימין וריב זרח שאול
שלם בנו מכשם בנו משמע בנו
ובנו משמע המואל בנו זכור בנו
שמעי בנו וישמעון בנו ששה עשר
וכנות שש ולאחיו אין בנים רבים
וכל משפחתם לא הרבו עד בני
יהודה כי ישבו בבאר שבע ומלרה
והצר שועל ויבבלההו בעצם ובתולד

וכבתואל וכהרמה ובצקלני
ובבית מרפבות ובהצר סוסים ובבית
בראי ובשערים אלה עריהם עד
מלך דוד ויחצרוהם עינים ועץ
רפון ותכן ועשן ערים חמש וכל
חצריהם אשר סביבות הערים האלה
עד בעל זאת מושבתם והתיחשם
להם למשבו ובית המלך ויושה בן
אמציה ויואל והוא בן יושביה
בן שריה בן עשאל ואלועני
ועקבה וישוחה ועשיה ועדיאל
וישיבאל ובניה ויויא בן שפעי בן
אלון בן ידיה בן שמרי בן שמעיה
אלה

ויזקיקו אנשי כובא עד וישיבו לחם כל לה בני מלך בן יהודה ויזקיקו אמר זה ממלון
וכליון והדברים עתיקים פתרון אל תאמר לפי שהתחלתי לייחס מלכשי דודיו כי כולם היו אחיו כן
לא כולן שכאמרו בספסוק זה העניקים הראשונים שהיו דומים קדמונים המה היונדים המה ויקים אנשי
כוויאל וישוכר לחם ביד ויבני חומר למלאכת המלך וגם קדרו למלך המלך וגם לכהני יושבי כעשים
שהיו עוסקים בכשיעו של מלך ונדרה אומכי נודרי נדר אנשים למלאכת המלך עם המלך פתרון
הישיבן המלך באותן העירות לפי שהיו עושים מלאכתו דוגם במשפטים כשאלו בעליו עמו לא יסלם
כלום עמו במלאכתו כי שם שמעון לפי ששפיען ויבן בחלק יהודה הוא מקדומו לייחסו ולדבר בעניומו
קודם לראובן ולאחיו חין בכיס רעים וכל משפחותם לא הדבדו כי ביהודה לא הרבו בכיס
בכני יהודה ולפי שהיו מועטים וחלק יהודה רב מהם קבל יהודה שפעון בחלקו כי שמעון לא היה לו
חלק בארץ ישראל שב חלקם בניבך ואפי"ם בישראל ושיבו כבד חלקם להעמיד סוטים בישראל
בכיתו ככסות כזוכיון שקבלו דכתיב מחבל בני יהודה בחלתי בני שפעון כי היה חלק בני יהודה רב
מהם ויבטלו בני שמעון בתוך בחלתי פן תרבה עליהם חית השדה ומה שכתוב ועל הגורל לבני שמעון
בך היה המקשה בפילו גורל איזה שבע יקבל שמעון בחלקו ונפול הגורל בחלקו של יהודה גם מה
שכתוב ויאמר יהודה לשמעון אחיו עלה אתי בגורלי וכלמה ככעניו והלכתי גם אתי בחלק שכתתי
לך ויש בו כבאר שבע כי שמעון ישבו באותן עיירות של יהודה אלף עריהם עד מלך דוד
פתרון כשהדבר כי יהודה עזו יתעומת על בני שמעון כי שאלו ורבו נדרים מארסם ולא היה יכול
לגרשם ואף כי היה כל ימיו כשירדא ועלממות וכשחלק דוד באו כשטר לשאול ממנו שמעון את ארנס
שהשליכו להם והלך דוד וגרשם כי שאלו לא משם בכך מפני שאלת דוד שהיה מיהודה והוא שכתב אלף
עריהם עד מלך וכשחלק דוד גרשם מפני רבי אלעזר כי השלם לו וכן פירשנו שאלה כל לוי אפי
רבי משה דרשן וסנהדרין הכפריהו היו ע"ט ועין ורימן ונומר ואת משבוקם והענינם להם
פתרון אף על פי שישנם חלק מקנתם אל תאמר שלא היו כי אם איתן שהיו ספר יוחם אחרי ואם היו
ישועה כל שבע ושבע בך היה לרשע יחזיקו בכני ענמו ויפשו כ"י וכל הכתובים

אלה הנאים בשמות נשיאים
במשפחתם ובית אבותיהם פרצו
לרוב ויולדו למכוא נזר עד למזרח
הנאי לבקש מרעה לצאנים וימצאו
מרעה שמן וטוב והארץ רחבת
ידים ושקטת ושלחה כי מן חם
הישיבים שם לפנים ויבאו
אלה הכתובים בשמות בימי
יהויהו מלך יהודה ויבאו את
אחיהם ואת הפעילים אשר נמצאו
שמה ויהרימם עד היום הזה וישבו
תחתיהם כי מרעה לצאנים שם
וימהם מן בני שמעון הלכו להר
שער אנשים חמש מאות ופליטיה
ונעריה ורפיה ועזיאל בני ישעי
בראשם ויבאו את שארית הפלטה

לעמלק וישבו שם עד היום הזה
ובני ראובן בכור ישראל
כי היה תבכור ובחללו יצונו אביו
נתנה בלרתו לבני יוסף בן ישראל
ולא להתחש לבכרה כי יהיה
גבר באחיו ולנייד ממנו והבכרה
ליוסף בני ראובן בכור ישראל
חנוד ופלוא חצרון ונרמי בני זואל
שמעיה בנו גוג בנו שמעי בנו
מיכה בנו ראיה בנו בעל בנו יבארה
בנו אשר הנלה תלנת פלגאסר מלך
אשר הוא נשיא לראובני ואחיו
למשפחתו בתתחש לתלרותם
הראשי עיאל וזכריהו ובלע בן
עזו בן שמע בן זואל הוא יושב
בערער ועד נבו ובעל מעון

אלה הכני בשמות נשיאים במשפחתם ובית אבותיהם פרצו לרוב ויולדו למכוא נזר עד למזרח
הנאי לבקש מרעה לצאנים כי מן חם היושבים שם לכפנים בשקט ובשלום היו וישבים
ולא בא אדם להרע להם לפיכך לא כוהרו כשכאו עליהם להלחם ודוגמתי כשזכרים ויבאו על לשם על
עם שקט ובטח ונזר ודבר אין להם עם אדם לפי שהיו שקטים לא היו ודאום ולא ברמו כדתי עם קום
אדם לעורם לפיכך כנתום אותם חסם מאות וגם כתוב לשם במשפט בידים שקט ובטח ונומר
ויבאו את שארית הפלטה מהבית דוד כי דוד הכריז על זכר באדם ויבאו ראובן בכור ישראל
ואם תאמר אם כן שהיה בכור למה לא יבא ממנו מלכות כי הוא בודאי הכביר ובחללו יצונו אביו
כתבה בכורתו לבני יוסף ואלת אם כן למה לא מלכו בני יוסף לכך אמר ולא להתעוה לכבוד חלק
בכורו ולא ככורה ביהודה אשילו לא סלל ראובן הכבירה ולא בלקחה ממנו אשילו הכי היה הגון יהודק
למלך כי יהודה גבר באסוי שאמר גור אריה יהודה וילכוד ממנו שיבא ממנו מלכות ועל שם
בך בקרא המלך נגיד שהוא סגוני והמכיר והכבירה והמלכות בעל מראובן ובתנה המלכות ליהודה
בדכתיב כי יהודה גבר באשיו אבל חלק הכבירה נתנה ליוסף לשבו בניו בני ראובן בכור ישראל
מתחיל עמה ככראשונה בכי יואל דורות קמשיב אשר הנלה נתנת מלכאסר קודם
למכאריב וכן היה מדרן פול היה כשאלך מבחם בן גדי ובימי פסח בן דמליה בא מלכת פלגאסר מלך
אשור ובימי הושע בן אלה בא מלכאסר מלך אשור ובימי חזקיהו סכאריב ופרשו דכותינו פול וכולם
מכאריב הוא נשיא לראובני באותו זמן שהגלוהו מלכת פלגאסר בהתיחש למלכותם הראש
ועיאל וזכריהו פתרון הרי לא יסמנו לך מן ראובן כי אם קבת ועקר יוסוף במקום יוסוף על דברי
שמיים למלכי ישראל היה יעאל וזכריהו הראש בעל ידן כלל יוסוף ועד בנו ובעל מעון שכימים
קדמונים

ולפזרה ישב עד לבוא מדבר לה למן
 דנהר פרתי מקניהם דכו בארץ
 בלעד: ובימי שאול עשו מלחמה
 עם ההגריאים ופלו בידם וישבו
 באהליהם על כל פני מורח לגלעד:
 ובני גד לנגדם ישבו בארץ הבשן
 עד סלכה: וזאל הראש ושפט
 חמשנה ועני ושפט בבשן: ואחיהם
 לבית אבותיהם מיכאל ומשלם
 ושבע ויורי ועכו ויע ועבר שבעה:
 ואלה בני אביחיל בן חורו בן ירוח
 בן גלעד בן מיכאל בן ישישי בן
 יחדו בן בוז: וי אחי בן עבדיאל בן
 גוני ראש לבית אבותם: וישבו
 בגלעד בבשן ובכנרת ובעל
 מנרשי שרון על תוצאותם: וכלם
 התחשו בימי יותם מלך יהודה
 ובימי רבעם מלך ישראל: ובני
 ראובן וגדי וחצי שבט מנשה בן
 בני חיל אנשים נשאו מנוחריב

ודרכי קשת ולמודי מלחמה ארבעים
 וארבעה אלף ושבע מאות וישישים
 יצאי צבא: ויעשו מלחמה עם
 ההגריאים וישור ונפיש ונודב:
 ועזרו עליהם ונתנו בידם ההגריאים
 וכל שעמיהם פי לאלהים ועקו
 במלחמה ונעתור להם פרי בטחו
 כו: וישבו מקניהם גמליהם חמשים
 אלף וצאן מאתים וחמשים אלף
 וחמורים אלפים ונפש אדם מאה
 אלף: ופיחללים רבים נפלו פי
 מהאלהים המלחמה וישבו תחתיהם
 עד הנלה: ובני חצי שבט מנשה
 ישבו בארץ מבשן עד בעל הרמון
 ושניר והר הרמון המהרבו: ואלה
 ראשי ברת אבותם ועפר וישעי
 ואליל ועזריאל וירמיה והודיה
 ויהוראל אנשים גבורי חיל אנשי
 שמות ראשים לבית אבותם: ויש
 ומערו באלהי אבותיהם וזנו אחרי

קדמונים קודם שבאו לירי ישראל כקראו כנו ובעל מעון על שם מועבותם כי בן הים מהב הגויים עד
 שיום ההוא לקרית מועבותיהם כשם עירותיהם אבל כשכאו לירי ישראל הסבו שמותם כדכתיב ואת כנו
 ואת בעל מעון מועבות שם כלומר ישראל הסבו שמותם ואת שמותם על שם מועבותיהם
 לא הסבו שמה וזמניה וזמנם כי כנו ובעל מעון שם עלה הם: עם ההגריאים: הם היו מעמאלים ועל
 שם אמם קולאם הגל אים כני הגלוי: וישבו באחיהם: שכן מהב ערביים לשב כהאלים:
 וכני גד לכנדים ישבו: אלכס כמו זחלכה לכנדי: ואחיהם לבית אבותיהם: במקום יוחסין: מיכאל
 ומשלם: אלו היו ראשי אבותיהם של אבותיהם כי כלם התחשו בימי יותם מלך יהודה ובני ירכשם
 מלך ישראל: בני ראובן וגדי וחצי שבט מנשה מן בני חיל ונזמל: כלומר כולם תקבצו ועשו מלחמה
 עם ההגריאים: וישור ונפיש: בכיו של יסמעאל הם: וישורו עליהם: כי ה' עזרם: וזכמו כולם
 כל ההגריאים וכל שמותיהם: אמות אחרים לעזרם: ובעתור להם: דגומי יעתי להם ס': וזכו אחרי
 אלהי עמי הארץ אשר השמיד אלהים מוכיהם: פתרון הם זנו אחרי אלהי עמי הארץ וזוהו עם אשר
 השמידם אלהים מפניהם שאלהיהם לא היה יכול לעזרם ולא שמו על לבם אחרי השמידם מפניך ולא
 היה יכול לעזרם ולכן כמו בן לא ישורו קול אשר: כהן בבית אשר כהן שלמה ים תפושם עזריה הוא
 קים

אלהי עמי הארץ אשר השמיד
 אלהים מפניהם: ויער אלהי ישראל
 את רוח פול מלך אשר ואת רוח
 חלנת פלנסר מלך אשר ויגלים
 לראובני ולגדי ולחצי שבט מנשה
 ויבואם להלח והבזר והרא ונהר
 צוזן עד היום הזה: וי בני גדי נרשון
 קהת ומררי: ובני קהת עמרם יחד
 והברזן ועזאל: ובני עמרם אהרן
 ומשה ומרים ובני אהרן נדב
 ואביהוא אלעזר ואיתמר: ואלעזר
 הוליד את פיניחם פיניחם הוליד את
 אבישוע: ואבישוע הוליד את בקי
 ובקי הוליד את עזי: ועזי הוליד
 את זרחיה וזרחיה הוליד את
 מריות: ומריות הוליד את אמריה
 ואמריה הוליד את אחיטוב:
 ואחיטוב הוליד את צדוק וצדוק

הוליד את אחימעץ: ואחימעץ
 הוליד את עזריה ועזריה הוליד את
 יוחנן: ויוחנן הוליד את עזריה הוא
 אשר כהן בבית אשר בנה שלמה
 בירושלם: ויולד עזריה את אמריה
 ואמריה הוליד את אחיטוב:
 ואחיטוב הוליד את צדוק וצדוק
 הוליד את שלום: ושלום הוליד
 את חלקיה וחלקיה הוליד את
 עזריה: ועזריה הוליד את שרית
 ושרית הוליד את יחזקאל ויהוצבק
 והלך בהגלות יהודה את יהודה
 וירושלם ביד נבכד נאצר: ואלה
 בני לוי נרשם קהת ומררי: ואלה
 שמות בני נרשום לבני ושמעי: ובני
 קהת עמרם וזחור וזעזאל:
 ובני מררי מהלי ומשוי ואלה משפחות
 הלו לאבותיהם: לנרשום לבני בני
 יח

הים עזריה הראשון ומעזריה עד שליה סהיה כחורבן הבית סכהים ומכאן הונחו פיואל כפרק ראשון
 ובחוקרא רכה ובספרי פרשת פנחס סכהים שמשו בבית הראשון ויש אומרים ים נלא זה וזה יש כהן
 דוח חיים כי כדוק הוא היה הראשון סכהן בימי שלמה ועוד איה אמריה היה בימי יחושפט דכתיב
 והנה אמריה כהן הראש ופול בן עזריה סהיה בימי עזיכו ובימי חזקיהו סהיה אחרי יחושפט ואת
 עזריהו אבי סהיה היה והיכן חזקיהו הכהן הגדול סהיה בימי יאשיהו אלל מנדוק יש לחשוב ויב כהנים
 היו מנדוק עד סהיה וכן מניבו בחוקרא רכה מדוייק ובספרי מדוייק ירושלמי ומה שכתוב בעזריה הוא
 אשר כהן בבית שמשו בספרי ירושלמי כך וכי הוא לכדו כהן ובימי שלמה כהן והלא גם שחר כהנים
 כמו בן סכהו אלל לפי שמשו בעשו על קדושת הבית שלא הכיח את עזיהו להקטור לכך כאשר הוא אשר
 כהן בבית אשה ככה שלמה והוא עזריהו סהיה בימי עזיהו ובימי חזקיהו ועזריה בן אחימעץ הוא אמריהו
 שכן בימי יחושפט כמו שחוקרא עזיהו עזריהו דכתיב במלכים ב' עזריהו ובע שם לירכשם ונזמר
 מלך עזריהו ובחוקרא עזריה בן אחימעץ וזכריהו דכתיב ויהי לדרוש אלהים בימי זכריהו העבין כיראם
 אלהים ונזמר: ויהוצבק הלך בהגלות את יהודה וירושלם: ומה שכתוב בספר חגי יחושפט בן
 יהוצבק הכהן הגדול לא יהוצבק שמש מעלם בכהונה גדולה דהא הונלה לכלל בימי יכניהו כדכתיב
 ויהוצבק הלך בהגלות ונזמר אלל יחושפט כמו היה כהן גדול כשעלו מכלל בבית שבי ומה שלא היה עזאל
 בן סהיה המזכיר כהן גדול וכן אשוי יחושפט בן יהוצבק כיהן זהו העשם לפי כי יחושפט עלה עם זרובבל
 * מט פ 49 ג כהן

קנת בנו זמה בנו : ויאה בנו עזר
 בנו זרח בנו יאתרו בנו : בני קתת
 עמינדב בנו קרח בנו אפר בנו :
 אלקנה בנו ואביסף בנו ואסיר בנו :
 תחת בנו אוראל בנו עזרה בנו
 ושאל בנו : ובני אלקנה עמשי
 ואת מותו אלקנה בנו אלקנה צופי
 בנו ונחת בנו : יאדואב בנו ורחם בנו
 אלקנה בנו : ובני שמואל הפלר
 ושני ואביהו : בני מררי מהלי לבני
 בנו שמעי בנו עזה בנו : שמעא בנו
 דניה בנו עשיה בנו : ואלה אשר
 העמיד ה' על ידו שיר בית יהודה
 ממנוח הארון ויהיו משרתים לפני
 משכן אהל מועד בשור עד בנות
 שלטה את בירת יהודה בירושלם
 ועמדו כמשפטם על עבודתם :
 ואלה העמדים ובניהם מבני הקהתי
 הימן המשורר בן זאל בן שמואל :
 בן אלקנה בן זרחם בן אליאל בן
 סוף תוח : בן ציף בן אלקנה בן סחת
 בן עמשי : בן אלקנה בן זאל בן

עזריה בן צפניה בן תחת בן אסיר
 בן אביסף בן קרח : בן יצחק בן
 קתת בן לוי בן ישראל : ובני
 אסף העמד על ימינו אסף בן
 ברכיהו בן שמעא : בן מיכאל בן
 בעשיה בן מלכיהו בן אתנא בן זרח
 בן עדיהו : בן איתו בן זמה בן
 שמעי : בן יצחק בן נרשם בן לוי :
 ובני מררי אחיהם על השמאל
 איתו בן קיש בן עברי בן מלך :
 בן השביה בן אמציה בן חלקיהו :
 בן אמצי בן בני בן שמר : בן מהלי
 בן מושי בן מררי בן לוי : ואחיהם
 הלויים נתונים לכל עבודת משכן
 ברת האלהים : ובני ואהרן ובניו
 מקטרים על מזבח העולה ועל
 מזבח הקטרת לכל מלאכת קדש
 הקדשים ולכפר על ישראל ככל
 אשר צוה משה עבד האלהים :
 ואלה בני אהרן אלעזר בנו פינחס
 בנו אבישוע בנו : בקי בנו עזי בנו
 זרחיהו בנו : מריות בנו אמריהו בנו
 אחיטוב

כמה ימים ושנים קודם שעלה עזרא : ונבטי שמואל הכבוד ושני ואביהו : ושניהם ואל סתרון זכאם
 אביה כלומר שני לראשון הוא היה אביה ושני לאביה הוא היה ואל שלח בכתב ודואכי אס הסום אסור
 וסמור אסור כמו והסמור וכן הפך שני דגדעון וכן הראשון : ואלה אשר העמיד דוד וגומר
 כמה סיפורו מית עובד אדיכ בדכתיב לקמן וישוב סס לפני ארון כדכתיב ה' לאלקף ולחיו למרת לסט
 ארון כדתיב ה' וגומר וכתיב ועובד אדוכ בן דותון וזכום לשועים וגומר לפני מסכן ה' אשר בנדעון
 ושלמה העמידן בבית המקדש בירושלם : ועמרו כמשפטם על עבודתם : כמשפט אשר העמיד דוד
 כפי ואלו אסף השומר על ימניו של הימן וכיו : ובני מררי אחיהם על השמאל : דוגמת אסור כלסון
 לנ אסכף בנדולר על השמאל של הימן וכיו סהימן וכיו כאמע : ואחיהם הלויים כתיבם לכל עבודת
 לקמן בית סלקוס : בשועים ולהעשוי בדכתיב לקמן והלויים מעשין : ואלה בני אהרן :
 סתקצירן

אחיטוב בנו : צדוק בנו אחימען
 בנו : ואלה מושבותם לטירותם
 בגבולם לבני אהרן למשפחת
 הקהתי כי להם היה הגורל : ויתנו
 להם את חברון בארץ יהודה ואת
 מנרשיה סביבותיה : ואת שדה
 העיר ואת חצירה נתנו לכלב בן
 יפנח : ולבני אהרן נתנו את ערי
 יהודה המקלט את חברון ואת
 לבנה ואת מנרשיה ואת יתר ואת
 אשתמע ואת מנרשיה : ואת חילן
 ואת מנרשיה את דבור ואת
 מנרשיה : ואת עשן ואת מנרשיה
 ואת בית שמש ואת מנרשיה :
 ומפניה בנימן את גבע ואת
 מנרשיה ואת עלמת ואת מנרשיה
 ואת ענתות ואת מנרשיה כל עריהם
 שלש עשרה עיר במשפחותיהם :
 ויולבני קתת הנותרים במשפחת

הפשה כמחצית מטרה חצי מנשך
 בגורל ערים עשרה : ויולבני נרשום
 למשפחותם מטרה יששכר
 ומטרה אשר ומטרה נפתלי
 ומטרה מנשה בבשן ערים שלש
 עשרה : לבני מררי למשפחותם
 כמטרה ראובן ומטרה נר ומטרה
 זבלן בגורל ערים ששים עשרה :
 ויתנו בני ישראל ללויים את הערים
 ואת מנרשיהם : ויתנו בגורל ממשטה
 בני יהודה ומפטה בני שמעון
 וממטה בני בנימן את הערים
 האלה אשר יקראו אתם בשמות :
 וממשפחות בני קתת יהיו ערי גבולם
 כמטה אפרים : ויתנו להם את ערי
 המקלט את שכם ואת מנרשיה
 בהר אפרים ואת צור ואת מנרשיה :
 ואת יקבעם ואת מנרשיה ואת בית
 חורון ואת מנרשיה : ואת אילון
 ואת

פמקצירן על מונח העולה ועל מונח הקטורת : צדוק כפי אחימען ככו : לא חסיד כי אס אומס ל
 שהיו עד שלמה : ואלה מושבותם לטירותם בגבולם וגומר עד כי להם היה הגורל : ללויים ולכהנים ל
 מנחלתם כל ישראל הפילו גורלות על ארץ ישראל וכמה מארץ ישראל יבא להם ולכהנים וללויים ויבא
 ליהודה הגורל מתחלה וזהו כי להם היה הגורל כראשונה לקח להם אוחן עיריות שסתיב כאן :
 בתלו לכלב : כי משה נתן לו : וממטה בנימן את גבע : כי הגורל כפל לכתיבן לקח אלו העיריות : א
 ולכתי קתת הכותרים : כי הכהנים יבאו מקתת וכבר אמרו מה שכתבו לכהנים בני קתת ולכתי קתת עז
 הכותרים ומשפחת היתה של לו : ומחצית מטה חני מנשה בגורל ערים עשר : ולכתי כמט המכסי
 כפל הגורל לקח לכתי קתת הלויים ערים עשר : ויתר בגורל ממטה בני יהודה וממטה בני שמעון :
 אף על פי שלח הזכיר שמעון בסתיבתן הוא נתן חלקו ממה שנתן לו יהודה וגם יהודה אנו כוכר
 למעלה בעיקר הכתיב וכל מה שזכיר למעלה מיתנו להם את חברון עד וממטה בנימן הכל כמטה
 בני יהודה וכי שמעון ולפי שלח הזכירו למעלה מיתנו להם את חברון עד וממטה בנימן הכל כמטה
 אשר קראו אותם בשמות למעלה לפי שהם בנימן חבר עמם לכתי אהרן מיכירוף על פי סתקצירן
 פכר : וממטפות כתי קתת ויהי ערי וגומר : אף על פי שכתבו להם חני שנים וזכאם כתיב להם גם כן
 מע כ 49 2 אפרים

ואת מנרשיה ואת נת רמון ואת מנרשיה: וממחצית מטה מנשה את ענר ואת מנרשיה ואת בלעם ואת מנרשיה למשפחת לבני יקחת הנותרים: ולבני גרשום משפחת חצי מטה מנשה את גולן בבשן ואת מנרשיה ואת עשתרות ואת מנרשיה: וממטה יששכר את קדש ואת מנרשיה את דברת ואת מנרשיה: ואת ראמות ואת מנרשיה ואת ענם ואת מנרשיה: וממטה אשר את משל ואת מנרשיה ואת עברון ואת מנרשיה: ואת חוקק ואת מנרשיה ואת רחב ואת מנרשיה: וממטה נפתלי את קדש בגליל ואת מנרשיה ואת חמון ואת מנרשיה ואת קריתים ואת מנרשיה: ולבני מררי הנותרים ממטה זבולן את רמון ואת מנרשיה את תבור ואת מנרשיה: ומעבר לירדן ירחו למזרח הירדן

ממטה ראובן את בצר במדבר ואת מנרשיה ואת יהצה ואת מנרשיה: ואת קדמות ואת מנרשיה ואת מיפעת ואת מנרשיה: וממטה גד את ראמות בגלעד ואת מנרשיה ואת מחנים ואת מנרשיה: ואת חשבון ואת מנרשיה ואת יעזר ואת מנרשיה: ולבני יששכר תולע ופואה ישׁב ושמרון ארבעה: ובני תולע עזי ורפיה ויריאל ויחמי ויבשם ושמואל ראשים לבית אבותם ותולע גבורי חיל לתלדותם מספרכה בימי דוד עשרים ושנים אלה ושם מאות: ובני עזי יורחיה ובני יורחיה מיכאל ועבדיה ויואל ישיה חמשה ראשים כלם: ועליהם לתלדותם לבית אבותם גודי צבא מלחמה שלשים וששה אלה בני הרבונשים ובנים: ואחיהם לכל משפחות יששכר גבורי חילים שמונים ושבעה

כפ אפרים על פי הגזל: ומחצית מטה מנשה: חד חטי מנשה שבעה הירדן שבארץ ישראל: לחמשפחה לבני קהת הכותרים: הם הלויים ופקדו הכל כתבו אפרים ומנשה לאותו הנוקד שאומר למעלה ולכתי קהת הכותרים משפחת המטה: לבני גרשום משפחת חטי מטה מנשה: אף על פי שכתבו לבני קהת על פי הגזל ככל גם להם הגזל לתת כמו כן לגרשום: לבני מררי הכותרים מנשה וזבולן כלומר שלא הניש להם אותם שמות עוירות שכתבו להם ראובן וגד וחבלון וזהו הכותרים: ממטה וזבולן מחלק וזבולן כתבו לבני מררי הכותרים: ולבני יששכר תולע ופואה ישׁב ושחרון כחמש כתוב ויוב ווב הוא שמו ולפי שכתבו לשכו ללמוד עורה דכתיב מבני יששכר יודיע כינה לעתים לכך זכה ויקרא שוב: ובני תולע: מספרם בימי דוד עשרים: כוס אלה ושם מואות כל אלה כבי תולע: לבד מבני עזי: ובני עזי וגומר שלשים וששה אלה בני הרבונשים וכבים: וכל אלה היו לבד מאותם עשרים וששים אלה ושם מואות של כבי תולע: ואתיהם לכל משפחות: בין כבי תולע בין כבי עזי בין כל גזלן השוים של דוד שמונה ושבעים אלה: קהת שם לכל קהת שלהם:

כתיב

וישבעה אלה התיחשם לכל: ובנימן בלע ובכר ויד עאל שלשה: ובני בלע יצבון ועזי ועזיאל וירימות ועזי חמשה ראשי בית אבות גבורי חילים והתיחשם עשרים ושנים אלה ושלושים ארבעה: ובני בכר זמירה וועש ואליעזר ואליועיני ועמרי וירימות ואכיה וענתות ועלמתם כל אלה בני בכר: והתיחשם לתלדותם ראשי בית אבותם גבורי חיל עשרים אלה ומאתים: ובני דיעאל בלהן ובני בלהן יעיש ובנימן ואהוד ובנענה וייתן ותרשיש ואחישחר: כל אלה בני דיעאל לראשי האבות גבורי חילים שבעה עשר אלה ומאתים יצאי צבא למלחמה: ושם והפס בני עזר השם בני אהרן: בני נפתלי יחצאל ובני יוצר ושלום בני בלהה: בני מנשה אשריאל אשר ילדו

פילגשו הארמית ילדה את מכיר אבי גלעד: ומכיר לקח אשה לחפיים ולשפים ושם אהתו מעכה ושם חשני צלפחד ותהינה לצלפחד בנות: ותלד מעכה אשת מכיר בן ותקרא שמו פרש ושם אהיו שרש ובניו אולם ורקס: ובני אולם ברוך אלה בני גלעד בן מכיר בן מנשה: ואחתו הפלכת ילדה את אישהוד ואת אביעזר ואת מחלה: ויהיו בני שמידע אתון ושכם ולחמי ואניעים: ובני אפרים שותלח וברד בנו ותחת בנו ואלעדה בנו ותחת בנו: וזכר בנו ושותלח בנו ועזר ואלעד והרננים אנשית הנולדים בארץ בני ירדן לקחת את מקניהם: ובתאבל אפרים אביהם ימים רבים ויבא אחיו לנחמו: וינבא אל אשתו ותהר ותלד בן ויקרא את שמו בריעה בני ברעה

בכיון בלע ובכר ויריעל: זה שקורא בכפר הישר אשכנז: ושפים ושפים בני עיר חפיים בני אחר: עורא שכתב ספר הימים הזה לא היה יודע אם היו מבני בכמן אם לאו לפיכך כהנס לזכרם וגם משום דכתיב ומכיר לרה אהה להם מן הכהנים ליה: כי נפתלי ויחצאל וגומר: ומה שלא כתיבם יותר וזהו הטעם במשפחה בצלחני מניית ירישלוני נכתבה מזה עורא וכל אחד ואחד מן הימים ומה שכתב ומה שלא יצא לא כתב וזהו בני כהן: לא יצא יותר וזה הטעם שכל הימים הזה מיוחס כדלוגנו: כי דילג ומספר זה אל ספר זה ומיכרם ומה שלא היה יכול לכתוב בספר זה כתב בספר עורא חדע כי באמר בסמוך וכל ישראל התיחסו והם הכותרים על כהן מלכי ישראל יהודה רגלו לזכרם פתרון אם רעוק לידע יחס עשרת שבעה לך להלם ונחבר בהר וזו ועזי מדי כי ספר דברי הימים שלהם גלה עמהם אבל יהודה מנחתו ספרו בלב ומה שכתבו כתיב: רבי מנחה אשריאל אשר ילדה: מירוש אשר ילדה לו אשמו דונא אשר ילדה אותה לבני בנימין אבל פלגשו הארמית ילדה את מכיר: ובני אפרים שותלח וגומר והרננים אכסי נח וגומר כי ירדו לקחת את מקניהם: ולא היו בקיאים כמותו הדרכים וכמותו הארץ והרננים אכסי נח כוללים בארץ כי הם היו בקיאים בארץ הכיף: ונחתו בלחה ובחן את בית חורון:

ברעה היתה בביתו כי יביתו שארה
 ותכן את בית חורון התחתון ואת
 העליון ואת און שארה כי ירפח בנו
 זרשף ותלח בנו ותחן בנו כי לעדן
 בנו עמיהוד בנו אלישמע בנו כי נון
 בנו יהושע בנו יואחז וימשתים
 בית יאל ובנתיה ולפזרח נערן
 ולמערב נזר ובנתיה ושכם ובנתיה
 עד עזה ובנתיה כי ועל ידי בנו
 מנשה בית שאן ובנתיה תענה
 ובנתיה מנרו ובנתיה דוד ובנתיה
 באלה ישבו בני וסרף בני ישראל
 בני אשר ומנחם וישוע וכריעה
 ושרח אחותם כי ובני כריעה חבר
 ומלכיאל הוא אבי ברזית כי וחבר
 הוליד את יפלט ואת שומר ואת
 חיתם ואת שיעא אחותם כי ובני
 יפלט פסד ובמהל ועשית אלה בני
 יפלט כי ובני שמר אחי ורוחנה
 יחבה וארם כי ובן הלם אחי צופח
 וימנע ושליש ועמל כי בני צופח

סוח וחרנפר ושועל ובני וימרה
 בצר וחוד ושמן ושלשה ויתחן
 ובאראו כי ובני יתר ופנח וספורה
 ואריא כי ובני עלא ארח וחניאל
 ורציא כי כל אלה בני אשר ראשי
 בית האבות ברורים גבורי חילים
 ראשי הנשיאים והתהשם בצבא
 במלחמה מספרם אנשים עשרים
 וששת אלה **סו ג' כ' כ"ג**
 ובנומן הוליד את בלע בכרו
 אשבל השני ואחרה השלישי
 גוחת הרביעי ורפא החמישי ויתחן
 בנים לבלע אדר וגרא ואביהוד
 ואבישוע ונעמן ואחוח כי וגרא
 ושפופן וחורם כי ואלה בני אחור
 אלה הם ראשי אבות ליושבי נבע
 וינלום אל מנחת כי ונעמן ואחיה
 וגרא הוא הנלם והוליד את עזא
 ואת אחיהוד ושחרים הוליד בשרה
 מואב מן שלחו אתם חישים ואת
 בערא נשיו כי ויולד מן דרש אשתו
 את

פס שארה בכאתו ואת און שארה על שמה קראה עם העיר ירשת בני של כריעה וזרשף ותלח
 כים של רשע כמו כן חשיב דורות ועל ידי בני מנשה בית שאן פתרון סודך לכתי מנשה כמו אים
 על ידי לדגוליהם הוא אחי ברזית עד אותה העיר וכבר רבי לוי ורבי בייחון רבי לוי אומר שהיו
 בכותיו בליות וכשאלות לכהנים שפיתחו בשון זית רבי סימון אומר שהיו בכותיו בליות וכשאלות למלכים
 שכאסחו בשון המסחה ולפי שהיה להם שון הרבה היו מושחין בו לכך הוא בליות דהא באשר כתיב
 ונוכל בשון רגלי ואחר רבי חבבא חמין ושון סככתו אחי החורבני לכשרותו וכתיב הוליד את
 בלע בכירי בכריחם לעל ולפי שרצה ליהם עד שאול המלך מתחיל ליהם מתכונן ושמות אחריש
 קודאם כאן וכל היום למעשה והרונה לדקדק רוב ערי הליום ויגדושים האמורים כאן למעשה כן
 ביהושע כי עזא פסדים מנח וינלום אל מנחת כי הנלם ומעשר אחריו בפסוק וכתיב ואחיה ונלם
 הוא הנלם מנחת שם מדוכה היא כרכתיב הרוחה חני החכמות וכתיב וחני המנחת וסחרים
 הוליד הוא סיה אפד מן הנלום ולפאר שאלתו איתו מן הנלום סולד את אלה חושים ואת בערא

את יזכב ואת צביא ואת מישא
 ואת מלפם כי ואת יעון ואת שכיה
 ואת מרמה אלה בניו ראשי אבות
 ומחשים הוליד את אביטוב ואת
 אלפעל כי ובני אלפעל עבר ומשעם
 ושמר הוא בנה ארז ואוני ואת לד
 ובנתיה וברעה שמע הכה ראשי
 האבות ליושבי אלון הפת הכריחו
 את יושבי נתניה ואחיו ששק וירמות
 יוברה וערד וערד יומי כאל וישפה
 ויהא בני ברעה כי ויבדח ומשלם
 וחזק ודבר כי וישמר ויוליא ויזכב
 בני אלפעל כי ויקים וזכרי וזכרי
 יאיעני וצלתי ואליא כי עדיה ובראיה
 ושמרת בני שמטו כי וישפון עבר
 ואלואל כי עכרון וזכרי וחנן ויהנניה
 ועלים וענתיה כי ויבדח ופניאל בני
 ששקו כי ושמשר ושחריה ועתליה
 כי וערשיה ואליה וזכרי בני ירחם
 כי אלה ראשי אבות לתלדותם

ראשים אלה ישבו בירושלם
 ובנבעון ישבו אבי ובעון ושם אשתו
 מעכה ובנו חבמה עבדון וצור וקיש
 ובעל נדב כי ונזרוד ואחיו וזכר
 כי ומקלות הוליד את שמרה ואף
 הפה ננר אחיהם ישבו בירושלם
 עם אחיהם כי ונר הוליד את קיש
 וקיש הוליד את שאל וישאל
 הוליד את הונתן ואת מלכישוע
 ואת אבינרב ואת אשבעל כי ובן
 הונתן מריב בעל ומריב בעל הוליד
 את מיכה כי ובני מיכה פיתון ומלך
 ותארע ואחוז כי ואחוז הוליד את
 יהועדה ויהועדה הוליד את עלמרת
 ואת עומת ואת זמרי וזמרי הוליד
 את ימוצא כי ומוצא הוליד את בנעת
 רפה בנו אלעשה בנו אצל בנו
 כי ולאצל ששה בנים ואלה שמותם
 עזריקם בכרו וישמעאל ושעריה
 ועבריה וחנן כל אלה בני אצל
 כי ובני

פסו כי היו שיותיו של כסיו ומחשים הוליד
 עתה אשתו וסחיו ססק כל אלה בני אלפעל
 כריעה וחזבות עד יזכב כל אלה בני אלפעל וזון ויקים עד ושמרת כל אלה בני שמטו וכנבעון
 ישבו אבי נבעון פרה זו עד כל אלה בני אלפעל כתיבה שני פעמים בספר זה וכן פרשת הוישבים
 וראשונים אשר באחוזתם בעריהם ופרשת וחן הכהנים ידעיה כן יהודים כמו כן בספר עזרא דכתיב
 ואלה שרי המדינה והיו שמפדש בכוף ונלה ירושלמי כי פסדים מנח עזרא ספר הימים ספר זלעוטי
 ספר החומים וכתיב דברי האלד וקיימו דברי הסלים וכן מנח הרבה פסדי ויחוסן כשנלח ב אוס
 בעלנו המועט וקיימו החרכים וכשנלח וזנות כמו וכבשון ישבו אבי נבעון הוכר לבת כי שני פעמים
 שאין סדר ויחוסן סיה וכן הוישבים הראשונים וזנות וחלוקים זה על זה כתיבה שני פעמים כחן
 ובספרו ולמה לא כתיב שתיחן כאן אחוס שכעור ואלה ראשי המד בה ונמור ולפי שיתחן לשם עד ואלה
 פכהנים וסלבים ומיחם עד ידעיה שהיה לאשר עזרא ומה עמין לפרש ליהם ככאן כדברי הימים
 עזרות יסד ולאחר עזרא כי אס קיתם סהיו ככתיב אסין וכפרה האחרת של וכנבעון ישבו ונמור ועדי

א וּבְנֵי עֵשֶׂק אֶחָז אוֹלָם כְּבוֹרוֹ יְעוֹשׁ
הַשְּׁנִי וְאֶל־פִּלְטֵי הַשְּׁלִישִׁי וַיְהִי
בְנֵי אוֹלָם אַנְשִׁים נְבוֹרֵי הַיָּל דְּרָכֵי
קֶשֶׁת וּמַרְבִּים בָּנִים וּבְנֵי בָנִים מֵאֵה
וְחֲמִשִּׁים כֹּל אֱלֹה מִבְּנֵי בְנֵימִן
וְכָל־יִשְׂרָאֵל הִתְיַחֲשׂוּ וְחָנָם
בְּתוֹכָם עַל־סֵפֶר מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל
וַיְהוֹדֶה הַגָּלוּ לְכַבֵּל בְּמַעֲלָם
וְהַיֹּשְׁבִים הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר בְּאַחֻזָּתָם
בְּעָרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל הִכְהִנִים הַלְוִיִּם
וְהַנְּתִינִים וְכִירוּשָׁלַם יָשְׁבוּ מִן־בְּנֵי
יְהוּדָה מִן־בְּנֵי בְנֵימִן וּמִן־בְּנֵי אֶפְרַיִם
וּמְנַשֶּׁה וְעוֹתִי בֶן עַפְיָחוֹד בֶּן־
עַמְרִי בֶן־אֶמְרִי בֶן־בְּנִימִן בְּנֵי־פְרֹץ
בֶּן־יְהוּדָה וּמִן־הַשְּׁלִישִׁי עֲשׂוּדָה
הַכְּבוֹד וּבְנֵימִן וּמִן־בְּנֵי יְעוֹאֵל
וְאַחֵיהֶם שֵׁשׁ מֵאוֹת וַתִּשְׁעִים
וּמִן־בְּנֵי בְנֵימִן סְלוּא בֶן־מִשְׁלָם בֶּן־
חֹדְרִיה בֶּן־הַסְּנַאָה וּבְנֵיה בֶן־
יֶרֶם וְאֱלֹה בֶן־עֵזִי בֶן־מַכְרִי וּמִשְׁלָם
בֶּן־שַׁפְטִיה בֶּן־רְעוּאֵל בֶּן־בְּנִיָה
וְאַחֵיהֶם לְתַלְדוֹתָם תִּשְׁעַ מֵאוֹת
וְחֲמִשִּׁים וּשְׁשֵׁה כֹל אֱלֹה אַנְשִׁים
רֵאשִׁי אַבוֹת לְבֵית אֲבֹתֵיהֶם וּמִן־

ט

בנימין P

הַכְּהֻנִים יִדְעִיה וַיְהוֹדִיב וַיְכִין
וְעוֹרִיה בֶּן־חֶלְקִיה בֶּן־מִשְׁלָם בֶּן־
צְדוֹק בֶּן־מְרִירֹת בֶּן־אֲחִישׁוּב נָגִיד
בֵּית הָאֱלֹהִים וַיְעֹרֶה בֶּן־יְרוּחַם בֶּן־
פִּשְׁחוֹר בֶּן־מַלְכִיָה וּמַעֲשֵׂי בֶן־
עֲדִיאֵל בֶּן־יְהוֹזָבָד בֶּן־מִשְׁלָם בֶּן־
מִשְׁלָמִית בֶּן־אֶמְרִי וַיְאַחֲיֶהם רֵאשִׁים
לְבֵית אַבוֹתָם אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת
וּשְׁשִׁים נְבוֹרֵי הַיָּל מֵאֲכַת עַבְדֵּרִי
בֵּית הָאֱלֹהִים וּמִן־הַלְוִיִּם שְׁמַעִיה
בֶּן־חֲשׂוּב בֶּן־עֲרִיקָם בֶּן־הַשְּׁבִיה מִן־
בְּנֵי מְרִירֹת וּבְקַפְקָר הָרֶשֶׁת וְגַלְל
וּמִתְנִיָה בֶן־מִיכָא בֶן־זַכְרִי בֶן־אֶסָף
וְעֵבֶרְיָה בֶן־שְׁמַעִיה בֶּן־גַּלְל בֶּן־
יְדוֹתָן וּבְרָכִיָה בֶן־אֶסָא בֶּן־אֶלְקָנָח
הַיֹּשֵׁב בְּחֲצָרֵי נְטוּפְתֵי וְהַשְּׁעָרִים
שְׁלוֹם וְעַקִּיב וְטַלְמוֹן וְגַחְזִימֹן
וְאַחֵיהֶם שְׁלוֹם הָרִאשִׁי וְעַד־הַנְּחָה
בְּשַׁעַר הַמַּלְךְ מִזְרַחַת הַמִּזְבֵּחַ הַשְּׁעָרִים
לְמַחְנוֹת בְּנֵי לֹו וְשִׁלּוֹם בֶּן־קִוְרָא
בֶּן־אֲבִיסָף בֶּן־קָרַח וְאַחֵיו לְבִירַת־
אֲבִיו חֲקָרְהִים עַל מַלְאכַת הָעֶבֶדָה
שְׁמָרֵי הַסָּפִים לְאֵהֶל וְאַבְתֵּיהֶם עַל־
מַדְבַּח יְהוָה שְׁמָרֵי הַמִּכְבָּא וּפְנִיחָם
בֶּן־

א אמרו חכמים בספר ולאכל ששה כמים חלימר אלטי גמלי טעמי מדדשות וכל ישראל התיחסו
אמרי לך קצת מן יחוסן מה שמנאיתי אבל עוקר יוחוסם על ספר מלכו ישראל ויהודה שהגלו לכס
כמעטם ופניהם הייתי אכי עזרא ויוחוסם מנאיתי כמוב וכתבתיו ועד הכה כשער המלך מזרח
ספרון עד מהלאה עד שער שמו שער המלך המזרחי : המה השוערים שלום ואחיו מאחכות בני לוי
שמרי הספים לאהל שלום בן קורא ואחיו לכתי אכיו הקרחים שמרי הספים של אהל מועד שלח היו
פ מנימים שום אדם לכא אל אהל מועד כי אם הכקטים כעבודתן : ושכחם בן אלעזר כניד היה עליהם
לפנים

בֶּן־אֶלְעֹזֶר נָגִיד הָיָה עֲלֵיהֶם לַפְּנִים
יְהוֹעִימָו וַיִּזְכְּרִיה בֶּן־מִשְׁלָמִיה שַׁעַר
פֶּתַח לְאֵהֶל מוֹעֵד : כִּי כָל־הַפְּרָוִיִּם
לְשַׁעֲרִים בְּסָפִים מֵאֵתִים וּשְׁנַיִם
עָשָׂר הָמָּה כְּחֲצָרֵיהֶם הִתְיַחֲשָׂם
חֲמִדָה יִסֵּד הַיּוֹד וְשִׁמּוֹאֵל הָרִאשִׁי
בְּאַמּוֹנָתָם יִיחָם וּבְנֵיהֶם עַל הַשְּׁעָרִים
לְבֵית־יְהוָה לְבֵית־הָאֵהֶל לְמִשְׁמְרוֹתוֹ
כִּי לְאַרְבַּע רוּחוֹת יְהִי הַשְּׁעָרִים
מִזְרַח יָמָּה צְפוֹנָה וְנֹבְחָה : יי וְאַחֵיהֶם
פְּחַצְרִיהֶם לְבוֹא לְשַׁבַּעַת הַיָּמִים מִצֵּת
אֶל־עַת עִם אֱלֹה : יי כִּי בְּאַמּוֹנָה הַמָּה
אַרְבַּעַת נְבוֹרֵי הַשְּׁעָרִים הֵם הַלְוִיִּם
וְהָיוּ עַל־הַלְשָׁכוֹת וְעַל־הָאֹצְרוֹת
בֵּית הָאֱלֹהִים : יי וּסְבִיבוֹת בֵּית־
הָאֱלֹהִים יִלְוִנוּ בְּיָדֵיהֶם מִשְׁמֶרֶת
וְהָם עַל־הַמַּפְתָּח וְלְבָקֶר לְבָקֶר :
יי וְהָם עַל־כָּל־יְהַעֲבֹדָה כִּי בְּמִסְפַּר
יְבִיאֹם וּבְמִסְפַּר יוֹצִיאֹם : יי וְהָם
מְמַנִּים עַל־הַכְּלָיִם וְעַל־כָּל־כְּלֵי
דְּהַקְדָּשׁ וְעַל־הַסִּלְתֹּת וְהַיָּזִן וְהַשְּׁמָן
וְהַלְבָנוֹה וְהַבְּשָׂמִים : ל וּמִן־בְּנֵי
הַכְּהֻנִים רָקְחֵי הַמַּרְקָחַת לְבִשְׂמִים :

ל וּמִתְנִיָה מִן־הַלְוִיִּם הוּא הַכְּבוֹד
לְשֵׁלֶם חֲקָרְהִי בְּאַמּוֹנָה עַל מַעֲשֵׂה
הַחֲבָתִים : ל וּמִן־בְּנֵי הַקְּהָתִי מִן־
אַחֵיהֶם עַל־לְחֵם הַמַּעֲרֶכֶת לְהַכִּין
שֶׁבֶת־שֶׁבֶת : ל וְאֵלֶּה הַמְּשָׁרְרִים רֵאשִׁי
אַבוֹת לְלוֹיִם בְּלִשְׁנַת פְּטוּרִים בְּיָד
וְיָמָם וְלַיְלָה עֲלֵיהֶם בְּמַלְאכָה : ל וְאֵלֶּה
רֵאשֵׁי הָאַבוֹת לְלוֹיִם לְתַלְדוֹתָם
רֵאשִׁים אֱלֹה יָשְׁבוּ בִירוּשָׁלַם : ל ו
וּבְנִכְעוֹז יָשְׁבוּ אֲבִי־בְכָעוֹז וְעוֹאֵל וְשָׁם
אַחָתוֹ מַעֲכָה : ל וּבְנֵי הַכְּבוֹד עַבְדוֹן
וְצוּר וְקִישׁ וְבַעַל וְנָר וְנָדָב : ל וּבְנֵי
וְאֵחָיו וְזַכְרִיה וְכַלְלוֹת : ל וּמִקְלֹוֹת
הוֹלִיד אֶת־שְׁמָאֵם וְאַף־הֵם נָגִיד
אַחֵיהֶם יָשְׁבוּ בִירוּשָׁלַם עִם אַחֵיהֶם :
ל וְנָר הוֹלִיד אֶת־קִישׁ וְקִישׁ הוֹלִיד
אֶת־שְׁאוּל וְשְׁאוּל הוֹלִיד אֶת־יְחֹזָבָת
וְאֶת־כָּל־בְּרִישָׁע וְאֶת־אֲבִינָדָב וְאֶת־
אֲשָׁבַעֵל וְיֹבֵן יְחֹזָבָת מְרִיב בַּעַל וּמְרִי
בַּעַל הוֹלִיד אֶת־מִיכָה : ל וּבְנֵי מִיכָה
פִּיתָן וּמְלָךְ וְתַחְרַע : ל וְאֵהֶו הוֹלִיד אֶת־
יַעֲרָה וְיַעֲרָה הוֹלִיד אֶת־עַלְמָת וְאֶת־
עֲזֻמוֹת וְאֶת־זְמְרִי וְזְמְרִי הוֹלִיד אֶת־

לפנים ה' עמו . שנתכא לפנים ורבותינו אמרו הוא פתחם הכסן ועל שלח המור ליעתה נדרו כמלק
שכינה מוכו : המה יסד דוד ושמואל הרואה באמונתם בקיומם : לשבעת הימים : לסיף שבעת כ
הימים : מעת אל עת . משבעה לשבעה כל משמרת ששבתה : זכס על שמטתה : על מפתח הכורה : כ
ולבקר לבקר . לפתוח : ומכס על כלי . כלי סרת במספר יוציאום ובמספר יביאום : זאלה המסודרים : כ
ונומר עטורים . מכל דבר מהלאכה כי אם לשורר סירה : אשבעל . הוא אישכושת ולבך ככהו בשת ל
לפי שבעל לשון ארכות הוא וככהו בשת לשון גבאי : מריב בעל . זה מריבשכת אמר רבי ינחק נר
שמואל מכרכוכא משעה שערדו ישראל את הבעל בקרא הבעל שם כושת דמתיב לקטר לכשת ולקטר
לבעל כי הבעל הוא כשת ודעון בקרא ירובעל על שם ירב לו בעל וקרא ירובעל דמתיב על אבימלך
מי הכה אבימלך בן ירובעל וגומר בספר שמואל וקרא ירובעל וירובעל כי בעל וכשת אמר הוא :
ועלשמים

מצא: ומצא חלוד את בנעא
 ורפח בנו אלעשה בנו אצל בנו
 ולאצל ששה בנים ואלה שמותם
 עזריקם בכרו וישמעאל ושעריה
 ועבדיה וחנן אלה בני אצל
 ופלטתם נלחמו בישראל וינס
 איש ישראל מפני פלשתים ויפלו
 חללים בהר גלבע וידבקו
 פלשתים אחרי שאול ואחריו בניו
 ופי פלשתים את יונתן ואת
 אבינדב ואת כל בישוע בני שאול
 ותכבד המלחמה על שאול
 ומצאו המורים בקשת ויחל מן
 היודים ויאמר שאול אל נשא כליו
 שלח חרבך ודקרני כדה פן יבאו
 הערלים האלה והתעללו בי ולא
 אבה נשא כליו כי ירא מאד ויקח
 שאול את החרב ויפל עליה וירא
 נשא כליו כי מת שאול ויפל גם הוא
 על החרב וימת וימת שאול ושלשת

בניו וכל ביתו יחדו מתו ויראו כל
 איש ישראל אשר בעמק כי נסו וכר
 מתו שאול ובניו ועזבו עריהם וינסו
 ויבאו פלשתים וישבו בהם
 והיו ממחרת ויבאו פלשתים לפשט
 את החללים ומצאו את שאול ואת
 בניו נפלים בהר גלבע ויפשטו
 וישאו את ראשו ואת כליו וישלחו
 בארץ פלשתים סביב לבשר את
 עצביהם ואת העס וישמו את
 כליו בירת אל הים ואת גלגלתו
 תקעו בירת דגון וישמעו כל
 יבש גלעד את כל אשר עשו
 פלשתים לשאול ויקומו כל איש
 חיל וישאו את גופת שאול ואת
 גופת בניו ויביאום יבשה ויקברו
 את עצמותיהם תחת האלה בביש
 ויצמו שבעת ימים וימת שאול
 במעלו אשר מעל ביהודה על דבר
 יהוה אשר לא ישמר וגם לשאול

ופלשתים נלחמו בישראל אינו מספר כי אם מפלתו של שאול וכאשר בא לפטר מעשה דוד אינו מספר
 וזלזלו אל גבורתו וגדלותו כי הספר שלו ולמלכו יהודה וימלאו המורים בקשת בוא וראה כי
 אין חמק ואין תנועה לנדה וגומר כי נדה דרכו איש כתימן היו סכאיהם כופלים לפניהם בקשת
 כיהם קיאים בקשת כדכתיב אשר יל וימו וגומר בשופטים וכן ביהוכתן כדה אורה לסלח לי למרת
 בשמואל וכתיב למטה כתימן כפי קשת מיומם וגומר וכן באשף כספר זה ונכתיב כשאי מן דוד ודרכו
 קשת וגומר אבל כשה סר מעל שאול ככל כיד דומה קשת בדבר שהוא אומנותו ויחל מן היודים כמו
 ונתחלל המלכה ויביאום כשה לביש גלעד ויבאו שבעת ימים ולמה כתבנו ולמה מספר
 עינם בסכה לקחת נופות שאול וכיו מהר גלבע ויתר מאשר ישראל לפר שעשה להם שאול טובה
 שהביט כשעלה כחש העמוכי עליהם וכנגד אותם שבעת ימים שכמה להם זמן אם יבא להם מושיע והיו
 צמים ומתעבים אולי יבא להם מושיע ובא שאול והישיעם כנגדן כתעבו עתה גם הם שבעת ימים וגם
 חמני חכילות סגרו שבעת ימים כי גם קרוביהם היו כשהרני ישראל את יושבי גבעה כמעשה שלוש
 ש הנכחה כתבו אכש יבש ככתיבה לנכיתן כשחטפום מן החולות וימת שאול כמעלו אשר מעל קשת
 ויעילות מעל כשאלת טוב איתו ששאל ארזי שמואל ואשת סדרש באגדה דשמואל סכיו חמני מעילות
 מעל:

באוב לדרוש: ולא דרש ביהוה
 וימיתו ויסק את המלוכה לדוד
 בן ישי:
 ויקבצו כל ישראל אל דוד
 חברונה לאמר הנה עצמך ובשרך
 אנחנו: גם תמול גם שלשום גם
 בהזות שאול מלך אתה המוציא
 והמביא את ישראל ויאמר יהוה
 אלהיך לך אתה תרעה את עמי
 את ישראל ואתה תחיה נגיד על
 עמי ישראל ויבאו כל זקני ישראל
 אל המלך חברונה ויכרת להם
 דגד ברית בחברון לפני יהוה
 וימשחו את דוד למלך על ישראל
 כדבר יהוה ביד שמואל:
 דוד וכל ישראל ירושלם היא יבוס

ושם תיבוס ישי הארץ: ויאמר
 ישי ביום לרוד לא תבוא הנה
 וילכד דוד את מצדת ציון היא עיר
 דוד: ויאמר דוד כל מכה יבוס
 בראשונה יהיה לראש ולשר ועל
 בראשונה יואב בן צרויה והיו
 לראש: וישב דוד במצד על פן
 קרא לו עיר דוד: ויבן העיר
 מסובב מן המלוא ועד הסביב
 ויואב יהיה את שאר העיר: וילך
 דוד הלך ונדול ויהוה צבאות עמו
 ואלת ראשי הנבזרים אשר לרוד
 המתחזקים עמו במלכותו עם כל
 ישראל להמליכו כדבר יהוה על
 ישראל: ואלה מספר הנבזרים
 אשר לדוד ישבעם בן חכמוני

מעל: על דבר ה' אשר לא שמואל כדכתיב שכעת תומל ועל אשר מעל במלחמת
 עיזלק: איתך תרעה את עמי: על זה אמר דוד הרעי לא חסר אחר אומר לי אתה מרעה מה אני
 יוכל לרעות אין הדבר תלוי בי אלא הרעי לא חסר וגם אני לא חסר ודומה שמואל אז כשכנע
 אכשי דוד לו לאמר לא תבא עוד אתנו במלחמה ולא תבנה את ישראל ויאמר להם דוד כי אתם כדוים
 ויהי חשבי: ויכרות להם דוד ברית: כאותו ברית שכרה יהודע דכתיב ויכרות יהודע את
 הכרית בין ה' ובין המלך ובין העם להיות לעם לה' פתרון להיות לה' עבדים וגם בין המלך ובין העם
 להיות לו לעבדים במשפט המלך וגם המלך לעשות כחוק לעבדיו לחסם מלחמותם: לכמה: והלא
 לא היה המשכן כמקדון אלא יהיה לפני ה' כל מקום ששטן חכאי או בוקמין ברית המקום שם הוא
 דוגם בפתח לפני ה' כמנפה ודוגם ומעלה מעל בה' וכיחש בעמיתו כמפורש בחזות בהכיס:
 וילך דוד וגומר: הלא מיד למלחמה כשהמליכוהו בל ושראל של יאמרו וישראל כל המלחמות שעשה
 דוד כימי שאול כונח מזלו של שאול היה ועתה דואן להלחם לכך הלך מיד למלחמה: ויחירו יושבי
 יבוס לדוד לא תבא הנה: אינו מפרש כאן למה ובשמואל מפרש ויאמר לדוד לא תבא הנה כי אם כסירך
 ועורים והעסקים ראו שלא ויכלו לעמוד לפני דוד וכתבו עורים ופסקים לפניו: עשר העיר לאמר לא יבא
 דוד הנה כי אם להחם עם העורים הללו כי ידעו כי בזוי הוא למלך להלחם עם העורים וימתוך כך יסוב
 שלא ילחם עמם ודוד יאמר בלבו אמת הוא כי לא ככז והגון לי להלחם עם עורים ועם פסקים אך כל
 אי שיהי היבוס יסוב שיגע בכזר ויחשכם וישליכם משם את העורים: על כן יאמרו עור ופסק לא יבא
 אל הבית אל בית דוד שיהא לו נאם: פן יאמרו עם אלו כלם דוד: ויואב יהיה את שאר העיר: הוא
 ויבא והחזיק לנכות בדק: הקומה דוגם בעורף וישו את האבנים מערמות העבר:

על המלך

ראש השלוש הוא עורר את
 הניתו על של שמאית הלל בפעם
 אחת: ואחריו אלעזר בן דודו
 האחוחי הוא בשלושה הנברים:
 הוא היה עם דוד בפס דמים
 והפרשתים נאספו שם לפלחמה
 ותהי הלכת השדה מלאה שעורים
 והעם נסו מפני פלשתים: ויהיצבו
 בתוך החלקה וצילוח ויכו את
 פלשתים וישע יהודה תשועה
 גדולה ויירדו של שה מן השלושים
 ראש על הצר אל דוד אל מערת
 ערלם ומחנה פלשתים הנה בעמק
 רפאים: ודוד או במצודה ונציב

ראש השלישים ראש הנברים כמו ושלשים על כלו: עורר מכיחו כאשר הוא נלחם במלחמה לא היו
 חוזר במלחמה עד שהיו נמאית הלל: בן חמוכי וכמואל כתיב תחמוכי הוא אכיו ויפה לו
 האב מכה הן שכתו כו על שמוכה היות הלל בפעם א': הוא בשלש הבריות: הוא בכלל שלם הנברים
 כי הוא אחד מהם ושלם אלו הנברים ויתר משאר שלמים ושלם סוכר בסמוך וכאן אינו מוכר כי אם
 שנים ישבעם ואלעזר וכמואל ויכו את השלישי דכתיב ואחריו שאל בן אנא הררי: בפס דמים
 שם מקום וכמואל בא עם דמים: והשלישית בא עם שם למלחמה: סוודרו להקם מישראל ומאותם
 נבירים שמרפוס כמפורס בשמואל כתרפם בפלשתים: מלאה שעורים: ורכו פלשתים לקוננה ולהציתם
 באש: וירדו שלם מן השלמים: שלם אלו היו ראש לכל השלמים: וכני פלשתים או בבית לחם
 שכבר בית לחם לקחו והעמידו: בה נצוב שופט זה בתחלת מלכותו שעדיין פלשתים היו מושלים כם
 שכן מניחו שלפניו בא דוד היו מושלים על ישראל כיום משחן ומשוחל דכתיב בשמואל התחזקו והיו
 לאכזבים פלשתים סן תעברו לעבדים וימר: הייסקי מים יכור בית לחם: זה היה מקומו של דוד
 דכתיב דוד בן ישי מבית הלחמי ולפי שהיה דוד תדיר מלומד ורגיל באותו מים כמאוח להם וכל מים
 וכל אור שאדם רגיל בהם יפין לו ושאן רגיל בהן כיוון ודוגמא בראש ויסיפון מלכה אחת שמלתה על
 שטיחא חמה מארץ מלדחה ואחריו הדופא ס' אין לה רעואה עד שחרח ותרכה מומיו מקומה וכן עשה
 לה: ויבקצו השלם בחמכה פלשתים: בלשון אשכנז דירך ברכן ד' שהיא: וישאבו: כשהפלשתים
 עומדים בפני הכור באלו הנבירים וישראל ובקצו בנייהם ושאבו על כרמם: ויכרך אותם לה: בר
 קשרא אומר חן הפוכות היה ונכסן על המוכח: כי בפשוטם הביאום: שברבו עבדם להרדנה על
 המים: ואכשי אחי ויאב הוא היה ראש השלמה: לאותם שלמה שקצו במחכה פלשתים ושאבו המים
 וזה שאינו מוכר את וואב עם הנבירים לפי שאין כבודו למותו עם אלו כי הוא היה שר נבא ראש
 לכולם: וכל שם בשלמה: אותו השם היה לו שנקרמו היתה כנגד כל נבירות כולם ועשות הוא:

שם בשלושה: מן השלושה בשנים
 נכבד ויהי להם לשר ועד השלושה
 לא באו: בנייה כויהודיע בן איש
 חיל רכי פעלים מן קבצאל היות
 חכה את שני אריאל מואב והוא
 יכר ותכה את הארי בתוך חבור
 ביום השלבו: והוא חכה את האיש
 המצרי איש מדדו חמש באמת
 וכוור המצרי חנית כמנור ארנים וירר
 אליו בשבט וינול את החנית מיד
 והמצרי ויהרגו בחניתו ואלה עשה
 בנהו כויהודיע ולו שם בשלושה
 הנברים: מן השלושים הנו נכבד
 הוא ואל השלושה לא בא וישימחו
 דוד על משמעתו: ונבכרו החילים
 עשהאל אחי יואב אלהן בן דודו
 מבית לחם: כי שמות החרורי חלץ
 הפלוגי: כי עירא בן עקש התקיע
 אביעור הענתותי: סככי החשתי
 עילי האחוחי: מהרי הנטופתי הלך
 בן בענה הנטופתי: איתי בן ריבי
 מנבעת בני בנימן בניה הפרעתי:

לנ חורו מנחלי נקש אביאל הערבתי
 עומרת הבחרומי אליהב
 השעלבנו: בני השם הנוזני ונתן
 בן שנה החררי: אחיאס בן שכר
 החררי אלפיל בן אור: הפר
 המכרתי אתיה הפלוגי: הצרו
 הכרמלינערי בן אזבו: יואאל אחי
 נתן מכחר בן הנרי: צלק העפוזני
 נחרי חברתי נשא פלי יואב בן
 צרויה: ערא היתר ורכהיתרי:
 איריהתחז זכר בן אחלי: עדינא
 בן שזא הראיבני ראש לראובני
 ועליו שלשים: חנו בן מעכר
 וישפט המתני: עזיא העשתרתי
 שמע ועואל בני חותם הערערי:
 דיעאל בן שמרו ויוחא אחיו התיצי:
 אליאל הפחיים וריבי ויושועה
 בני אלנעם ויתמה המואבי:
 אליאל ועובד ועישאל המצביה:
 ואלה הבאים אל דוד יב
 לציקלג עזר עזר מפני שאול בן
 קיש וחמה בנבירים עזרי המלחמה:
 ב נשקי

שן השלם בשנים הוא ככד: אלא כאותן שלמה כנגד השנים הייתה נבירותו ולכלל נבירות השלם לא
 באלו ועד השלמה לא בא: בן איש חיל: דוגמא בן בליעל וכמואל כתיב בן איש חי כי בן מכרם
 בני אדם כשרואים אדם זרוי אחרים זה כילו מי: אריאל: נבירים עלי כח ארו נביר וגם אל לשון
 אילי סארץ: רב פעלים: פעולות של נבירות הרבה עשה: והוא ירד והכה את הארי בתוך הכור
 ביום השלם: ולא חש מן הכינה וקמד וים אומרים ביום השלם כל השכה כולה אין פארי מוכין ויתר
 מיום השלם כשאל אדם נביר וזרק השלם כרגלו בין עיני האל עד שלא יכול לראותו ורגו ואכי שמעתי
 כך על זאת: איש מדה: שאר בני אדם אין נדיך למדוד כואם מאומד יכול לידע ודוגמא אשר ראינו
 במוכה אכזי מדות: כמכור אורנים: מן סוכוכים עליו הבדל: הן השלמים הנו ככד ואל השלמה
 לכלל נבירות השלמה לא בא לאותן נ' סוכוכים למעלה ולכך כתיב לא כלף על משמעתו לשון מיכיו וכן
 קציו שמעו משמעתם: ונבכרו קהילים: אך לא כאותן של מעלה: עוד עבוד: כשאל: מ

בשקף קשת מימינים ומשמאלים
 באבנים ובהצנים בקשת מאחי
 שאול מבנימין הראש אחיעזר
 ויאש בני השמעה הנבעתי ויואל
 ופלט בני עזמרת וברכה ויהוא
 הענתתי ושמעיה הנבעוני נפור
 בשלשים ועל השלשים ורמיה
 ויהואל ויוחנן ויוזבר הנדרתי
 אלעזר וירימות ובעליה ושמריה
 ושפטיהו החריפיו אלקנה וישיהו
 ועזראל ויעזרו שבעם הקרחים
 ויועאלה וזכריה בני ירחם מן
 הנדור ומן הנדוי נבדלו אל דוד
 למצור מברורה בבריה דיהל אנשו
 צבא למלחמה ערכי צנה ומנן ופני
 אריה פניהם וכצבאים על הדרים
 למחר עזר הראש עבדי דיה השני

אלואבה שלישו משמנה הרביעי
 ורמיהו החמישי יעתי הששי אלואל
 השבעי יוחנן השמיני אלזבר
 התשעתי יודמיהו העשירי מכבני
 עשתי עשרה אלה מבני נד ראשי
 הצבא אחד למאה הקטן והנדול
 לארף אלה הם אשר עברו את
 הירדן בחדש הראשון והוא ממלא
 על כל נדירותיו ובריהו את פר
 העמקים למורחול מערב ויבאו
 מן בני בנימין ויהודה עד למצד
 לדוד ויצא דוד לפניהם ויען
 ויאמר להם אם לשלום באתם אלי
 לעזרני יהיה לי עליכם לבג ליהר
 ואם לרעותי לצידי בלא חמס
 בכפיר אלה אבותינו ויבאו
 ורוח לבשה אתו עמשו ראש

בדוד

כי לעת חס ביום יבאו על דוד
 לעזרו עד למחנה גדול במחנה
 אלהים יואלה מספר ראשי הלוח
 לצבא באו על דוד חכרונה להטב
 מלכות שאול אליו בני יהוא
 בני יהודה הנשיא צנה ורמח ששת
 אלפים ושמונה מאות חלוצי צבא
 מן בני שמעון נבדרי חיל לצבא
 שבעת אלפים ומאה מן בני
 הלוי ארבעת אלפים ושש מאות
 ויהודע הנגיד לאהרן ועמו שלשת
 אלפים ושבע מאות וצדוק
 נער גבור חיל ובריה אביו שרם
 עשרים ושנים ומן בני בנימין

בכור זה הרוח והרעון לכסו שקטן בראש לכרר לפני בני בנימין ויהודה הכאים עמו ודומן ומיהו על
 זפתס רוח וזמר לך דוד אהה אומר חס לשלום באתם ודאי לשלום בכחו חלך ועמך בני ישי
 אלו רונים להיות עמך ולעזרך: שלום שלום לך ושלום לעזרך ואתה שאל אלי לעזרכי ודאי לעזרך
 באתו ולכו אין לך להקווק טובה כי מאת הסס הוא זכרו כי עזרך חלך: ויקבלם דוד לאותם בני
 בנימין ויתכס בראשי הנדוד שלו: וממלכה כסלו על דוד לעזרו: בבואו עם פלשתים על שאול
 למלחמה באותם מלחמה שכבר בה שאול ולא עזרו: או שצדו לשלשתים אלף בענה שלחמו
 מרכי פלשתים אלף כי ענה כתיבנו הכרכים לשלחו לכיתו כי אמרו בראשיכו יסול אל אדוניו דומן כסלו
 אל דוד על הנדוד של עמלקים כעשככו כשו כי באותו פרק היה כי בלכתו אל קבל כששלחמו מרכי
 פלשתים ובא אל קבל ככר כשכו: כי לעת יום ביום יבאו על דוד לעזרו: פטרמו מה לך לספר ויחר
 מי ומי באו אליו אלף סוף דבר בכל עת ועת באים אל דוד: עד למחנה גדול כמחנה אלהים
 פתרון לא היה המחנה של דוד להיות כך גדול אלף כי מהסס היה המחנה כך גדול שכאולו בענת
 אלהים והוא כמחנה אלהים ודומן מחנה אלהים דיעקב ויש לומר מרוב חילות קורסו מחנה אלהים:
 להם מלכות שאול אליו: מן בני שאול ודומן וחסוב המלוכה בני יהודה כשאי בנה ורמח ששת אלפים
 ושמונה מאות ואל פתחה שמי יהודה שאול לו מעט ויכל סכט ושכט שכל לו שפרי און כרך לבוא לו שום
 אדם מיהודה להמליכו כי בני יהודה הם המליכוהו בכר ככרון אבל יתר השבטים שהיו עם בני שאול
 עד עתה הם סכרכו לבוא לסכרו להמליכו: פלוגי ככא: המובאים מן העם ודומן מלוגי ככא
 שאותו ויש אומרים מלוגי כמו וריוס כמו ורמח ורמח: ויהודע סגיד לאהרן: הוא אביו של
 בניהו הנגיד לאהרן העזיני והמכיא: ועמו שלשת אלפים ושבע מאות: כולם מכי אסקן כהן
 מהיודע שהים כמי יואש בן כמיהו ככו של יהודע: וצדוק ככר: לשיכר אל פתחה של הנה בני:
 ובית אביו שרים עשרים ושנים: וזו היא גדולה גדולה ועל כן לקחו כהנה גדולה מאביתר וכמנה
 לצדוק כהן: ויין בני בנימין אחי שאול ודומן: ואל תקמה של כאל בי עם שלשה פלשים כי עד

אחי שאול שלשת אלפים ועד
 הנה מרביתם שמרים משמרת
 בית שאול: ומן בני אפרים
 עשרים אלף ושמונה מאות גבורי
 חיל אנשי שמות לבית אבותם:
 ומחצי מטה מנשה שמונה עשר
 אלף אשר נקבו בשמות לבוא
 להמליך את דוד: ומבני
 יששכר יודעי בינה לעתים לרעת
 מה עשה ישראל ראשיתם מאתים
 וכל אחיהם על פיהם: ומבולן
 ויצאי צבא ערכי מלחמה בכל כלי
 מלחמה חמשים אלף ולעדר בלא
 לב ולב: ומנפתלי שרים אלף
 ועמם בצנה וחנית שלשים ושבעה
 אלף: ומן הדני ערכי מלחמה
 עשרים ושמונה אלף ושש מאות:
 גיומאשר ויצאי צבא לערך מלחמה
 ארבעים אלף: ומעבר לירדן
 מן ההראובני והגדי וחצי שבט
 מנשה בכל כלי צבא מלחמה מאה

בן וועץ דוד עם שרי האלפים י

והמאות לכל גביר: ויאמר דוד
 לכל קהל ישראל אם עליכם טוב
 ומן יחזת אלהינו נפרצת נשלחה
 על אחינו חנשאים בכל ארצות
 ישראל ועמם הבהנים והלויים
 בערי מנרשיהם ויקבצו אלינו:
 ונסב את ארון אלהינו אלינו ב-

לא
 כל הכה מרכיבתם שומרים ומשמרת בני שאול לעזרן: ומכיו ושכר יודעי בוכה לעתים: שידעוים לתפ
 צעה לפי הענין של מעשה שניך לדוד להתעוץ היאך יחזק החלכות ומכיו בני שאול: ראשיהם מאתים
 כלב מן השאר וכל המותם על פיהם ועל ענתם: ולב דוד לשון עזר מוח כמו כל ההרים אשר במעדר
 ועדרון ומתוך כך ועמדו הם העורכי המלחמה ויש אומרים לעלוה כמו לערוך מלחמה: כלל לב ולב
 מפורש ככר בין במתכוין בין שלא במתכוין היו מנסחין: וגם כל שרית ישראל לב אחד להמליך את
 דוד: אף על פי שלא באו לתברון לכך שארית חסר אלף כלומר אפילו שארית לא היה שלא כשתירו כ
 לא אם מעט כי כולם באו לתברון כשמהם: ויהיו עם עד דוד ימים שלשה: ואל מתמה היכן לקחו כל
 מ החול הזה כל כך אכילס ופתים שהיה מספיק להם כי אחיהם הכיבו להם מקודם לכן: כי שמה
 ב בישראל: שהיה להם מלך מגלות ומאכיל: ווועץ דוד עש שהם האלפים: שאמר להם דוד ככה
 עסקתם בתקנתכם להיות לכם מלך להושיע לכם ועתה תעסקו בכבוד אלהים: כענין כללית
 כענין אותה גדר שהיה גדרה עד עתה שלא דרש שום אדם לאלקים: כשלה על אחינו הנשארים
 משם

לא דרשנו בימי שאול: ויאמרו
 כל הקהל לעשות כן כי ישר הדבר
 בשנוי כל העם: ויקהל דוד
 את כל ישראל מן שיחור מצרים
 ועד לבוא חמת להביא את ארון
 האלהים מקרית יערים: ויעל
 דוד וישראל בעלתחאל קרית
 יערים אשר ליהודה לתעלות
 משם את ארון האלהים יהודה
 ישב הכרם אשר נקרא שם:
 ורביבו את ארון האלהים על
 עגלה חדשה מבית אבינרב ועזר
 ואחיו נהנים בעגלתו: ודוד וכל
 ישראל משחקים לפני האלהים

ככל עזובשירים ובכלרות ובנבלים
 ובתפים ובמצלתים ובחצצרות:
 ויבאו עד צרן פודן וישלח עזר את
 ידו לאחו את הארון כי שמעו
 חזקו: ויחר אף יהודה בעזר
 ויבאו על אשר שלח ידו על הארון
 וימת שם לפני אלהים: ויחר לדוד
 כי פרץ יהודה פרץ בעזר ויקרא
 למקום החור פרץ עזר עד היום
 הזה ויירא דוד את האלהים בימים
 ההוא לאמר הן אביא אלי את
 ארון האלהים: ולא הסיר דוד
 את הארון אליו עד היום וישח
 אל בית עבר אדם הגת: וישב

ארום
 משם כבוד הארון: מן שיחור מצרים ועד לבוא חמת: דוגמא מלכות חמת עד כול מצרים:
 בעלמה על קרית: פתרון בעלמה היא קרית יערים: להעלות משם ונומר: כדכתיב בשמואל:
 אשר בקרש שם: שם ה נבואת יושב הכרובים עליו כלומר שמו של סכה בקרש על הארון אף על פי
 שגלה ארון לפלשתים לא זו ממנו שם הוה שכתקדש: וירכיבו את ארון האלהים על עגלה חדשה:
 מה ראה דוד שהרכיבו על עגלה חדשה ולא במשא הלויים כאשר עשה כשהביא אתו משם לבין באחרונה
 לפי שאמר דוד כל עומת שכל אלו כשהוסיכוהו פלשתים על עגלה חדשה כדכתיב וישמו את ארון ה על
 עגלה ונומר ולפיכך כעש: ועזר ואחיו: כפי אכידת היו כדכתיב בשמואל: כהנים בעגלה
 במכה נכונה עגלה אחד הולך לפני העגלה ומיישרן בדרך ישרה ואחד בעד העגלה שלא תהפוך ליעור
 וכן כתוב בשמואל ואחיו הולך לפני הארון ועזר בעד העגלה לפיכך שלח עזר את ידו לאחוז בארון
 כששמעו הכקר ולכן כעש: כאן כתיב בכל עו ובשמואל כתיב בכל עני פתרון בכל עני כלי שיר וכאן
 פתרון בכל עני כלי שיר: ובשרים ובכרובות ובנבלים ובמוטות: כולם כלי שיר הם אבל מנלטים
 כלי שיר הוה ולא היה עשוי כי אם להשמיע קול ודוגמתו כלי שיר שקורין פויקין בלשון אשכנז שאכין
 עליו במקלות והוא משמיע קול וכן מוכיח לקמן ובמנלטים משמיעים וכתיב ופמשרים הימן אסף ואתן
 במנלטים חמשת להשמיע ועוד למעט כתיב כשיר בית ה' במנלטים ונומר ועל שם כך קרא מנלטים וכן
 יורש הכלל מן ארבע המשמיע קול כדכתיב בכנאות יואל על הארבע בקול מרכבות על ראשי ההרים
 ירקדו ונומר: עד גורן כידון: שם מקום: ויכהו על אשר שלח ידו על הארון: וסוף שכתוב:
 בשמואל ויכהו שם אלהים על הפל: פתרון על השלח על שאחו בארון ודוגמתו הכלבים ויכלו את
 בשר אוכל בליל ורעאל ופסוק אחד כתיב בתלך ורעאל כך כפרש כאן על השלח: וימת שם
 לפני האלהים: לפני ארון אלהים ובשמואל כתיב וימת שם עם ארון האלהים: ויירא דוד את האלהים ו
 לאמר: מה הוא ירא לאמר הן אביא אלי ארון ה: הוועץ: ענת היה בתחילה ומקודם היה ה
 מתבודד בנת: ולו יהיה כדכתיב לקמן ויאמר דוד לשירי הלויים להעמיד את אקוסה המשוררים וכתיב
 כסמון

ארוז האלהים עם בית עבר אדם
בביתו שלשה חדשים ויברך יהוה
את בית עבר אדם ואת כל אשר לו
וישלח חירם מלך צר מלאכים
אל הויד ועני ארוזים וחרשי קיר
וחרשי עצים לבנות לו בית
וירע הויד בני הכינו יהוה למלך
על ישראל פי נשאת למעלה
מלכותו בעבור עמו ישראל
ויקח הויד עוד נשים בירושלם
וילד הויד עוד בנים ובנות
ויאלה שמות הילודים אשר הויד לו
בירושלם שמש ושׁיבב נתן ושלמה
ויבחר ואלישע ואלפלט וננה
ונפנ ופינע ואלישמע ובעלדע
ואלפלט וישמעו פלשתים
בני נמשח הויד למלך על כל
ישאל ויעלו כל פלשתים לבקש
את הויד וישמע הויד ויצא לפניהם

יד

דברי הימים א ד

ופלשתים באו ויפשו בעמק
רפאים וישאל הויד באלהים
לאמר האעלה על פלשתים ונתתם
בידי ויאמר לו יהוה עלה ונתתם
בידך ויעלו בבעל פרצים ויפס
שם הויד ויאמר הויד פרץ האלהים
את אויבי בידי בפרץ מים על כן
קראו שם המקום ההוא בעל
פרצים ויעבור שם את אלהיהם
ויאמר הויד וישרפו באש ויסיפו
עוד פלשתים ויפשו בעמק
וישאל עוד הויד באלהים ויאמר לו
האלהים לא תעלה אחריהם הסב
מעליהם ובאת להם ממול הבכאים
ויהי כשמעך את קול הצערת
בראשי הבכאים אז תצא במלחמת
ביצא האלהים לפנוק להכות את
מחנה פלשתים ויעש הויד כאשר
צוהו האלהים ויבן את מחנה
פלשתים

כסופך ועבר ארוז ויחיה שוערים לארון וישלח חירם מלך צר
לחיות אוהב לשכנע יסודה כן עשה חירם העדולמי ליהודה וחרשי קיר וחרשי עצים
וילד עוד כי הוכיחו למלך כאלה ששלחו לו מלכי גוים משורות ויקח דוד וגומר וכל זה חוקו
של דוד וישמעו פלשתים כי כמח דוד למלך על ישראל וישלחו כל פלשתים לפי כי פלשתים היו
מוסלים כל הימים עד שאל דוד ברכיב בשמשין וימרו לשאון הלא ידעת כי מוסלים בנו
פלשתים וכן בשומל שתחוקו והיו לאכזים פלשתים פן תעבדו לעבדים כאשר עבדו לכם וגומר וכן
למעלה בפרעה וזו כל איש ישראל וגומר וישבו עריהם ויבאו פלשתים וישבו כח
ובאותן שבע שנים שאלך דוד בחכרון לכד לא אמרו דבר ולא חששו על שאלך דוד על חכרון כי אמרו
מה לנו שחא כנוי או שר מנהו לדוד על חכרון אבל כשמחש למלך על כל ישראל אז עלו כל הפלשתים
לבקש את דוד שלא רבו שיהא מלך בישראל אל שבוד הם והיו מוסלים עליהם וישאל דוד באלהים
על ידי אורזים ותומים ויעלו כנגד פרינס סקרא אחרי כן כנגד פרינס על שם מעשה אשר פרץ
האלהים את אויבי בידי שכתו וכפרנו זה מעל זה כפרץ מים בגלי מים שפרינס ממקומם וכולם
לחוקם אחר הסב מעליהם אמרה מודת הדון לפני המקום רכבו של עולם להם העברת את שאל
מלכנו דוד אשר לם על שלח המצן לשאול שכעת ימים כאשר נהו אמר לם הכה אנה עתה את דוד

פלשתים מנבעון ועד נורה ויצא
שם דוד בכל הארצות ויהוה נתן
את פחדו על כל הגוים
ויעש לו בתים בעיר דוד ויבן מקום
לארון האלהים ויטרלו אהל
או אמר הויד לא לשאת את
ארון האלהים כי אם הלויים כי
בם בחר יהוה לשאת את ארון
האלהים ולשרתו עד עולם
ויקהל הויד את כל ישראל אל
ירושלם להעלות את ארון יהוה
אל מקומו אשר הכין לו ויאסף
הויד את בני אהרן ואת הלויים
לבני קהת אוריאל השר ואחיו מאה
ועשרים לבני מררי עשה השר
ואחיו מאתים ועשרים
לבני גרשם ואל השר ואחיו מאה
ושלשים לבני אלצפן שמעיה
השר ואחיו מאתים לבני חבון
אליאל השר ואחיו שמונים
לבני עזיאל עמינדב השר ואחיו
מאה ושנים עשר ויקרא הויד
לצדוק ולאביתר הכהנים ורלויים
לאוריאל עשיר ויואל ששעיה

טו

ואליאל ועמינדב ויאמר להם
אתם ראשי האבות ללוים התקדשו
אתם ואחיכם והעליתם את ארון
יהוה אלהי ישראל אל הכניות
לו כי למבראשונה לא אתם פרץ
יהוה אלהינו בל לא דרשנו
כמשפטו ויתקדשו הכהנים והלויים
להעלות את ארון יהוה אלתי
ישראל וישאו בני הלויים את
ארון האלהים כאשר צוה משה
בדבר יהוה בכתפם במטות עליהם
ויאמר הויד לשני הלויים להעמיד
את אחיהם המשררים בכלי
שיר נבלים וכנורות ומצלתים
משמיעים לתרים בקול לשמחה
ויעמידו הלויים את הימן כד ואל
ומן אחיו אסף בן ברכיהו ומן
בני מררי אחיהם איתן בן קושיהו
ועמם אחיהם המשנים זכריהו
בן ועזיאל ושמידמת ויחאלי
ועני אליאב ובניהו ומעשיהו
ומתתיהו ואליפלהו ומקנהו ועבר
אדם ועזיאל השוערים
והמשררים הימן אסף ואיתן

שפח מעליהם וגומר וכל זה עמד דוד כי הם הלויים כי הם נחר כלומר בלוים כחר ולא כעגלה כ
שלפי שהרכבנהו בעגלה כעגל עזו וזהו שאמר למטה כי למבראשונה לא אתם פרץ אלהינו כנו כי לא
דרשנו כמשפט שהרכבנהו בעגלה כדבר הכתפם לשאת אותנו ולא מוח ככתפם כי אם כמדת
עליהם ועמם אחיהם המשנים זכריהו בן אסף כן שמו וכל אלו משוררים
ושוערים היו כדרך שהביאו את הארון והמשררים והשוערים שהעמיד דוד לאמר שכתבו הארון אל
פאהל אשר כנה לו דוד וכמשכן שילה היו שוערים כדרך לא היו שוערים לני שלח הוכרכו כל כך
שוערים לביך כעשו שוערים חזק משנים ברכיהו ואלקנה וכל זה היה כדרך אבל כמות הארון היו
שוערים שוערים והמשררים הימן אסף ואיתן וגומר להשמיע קול הם היו ממוס על איתן כלי
* כ כ ס צ א ע

במצלתים נהסרת להשמיעו
 וזכרתי ועזאל ושמידמות ויחאל
 ועני ואליאב ומעשיהו ובניהו
 בנבלים על-עלמות: ^{יב} ומתתיהו
 ואליפלהו ומקניהו ועבר אדם
 ועזאל ועוזיה בכנרות על-השמינית
 לנגח: ^{יג} וכנגהו שר-הלויים במשא
 יסר במשא כי מבין הוא: ^{יד} וברכה
 ואלקנה שערים לארון: ^{טו} ושבניהו
 וישפט ונתנאל ועמשי וזכריהו
 וביהו ואליעזר הכהנים מחצצרים
 בחצצרות לפני ארון האלהים
 אדם ויהיה שערים לארון: ^{טז} ויהי
 דוד וזקני ישראל ושרי האלפים
 החלכים להעלות את-ארון ברית-
 יהוה מן-בית עבראדם בשמה:
^{יז} ויהי בעזר האלהים את-הלויים
 נשאי ארון ברית-יהוה ויזבחו

שבעה פרים ושבעה אילים: ^{יח} ודוד
 מכרבל במעול בוז וכל-הלויים
 הנשאים את-הארון והמשררים
 וכנגהו חשר המשא המשררים ועל-
 דוד אפור ברי: ^{יט} וכל-ישראל מעלים
 את-ארון ברית-יהוה בתרועה
 ובקול שופר ובחצצרות ובמצלתים
 משמעים בנבלים וכנרות: ^כ ויהי
 ארון ברית-יהוה בא-ער-עיר דוד
 ומיכל בת-שאול נשקפה בעזר
 החלון ותרא את-המלך דוד מרקד
 ומשחק ותכו לו בלבה:
^{כא} ויבאו את-ארון האלהים ויצבו ^{כב}
 אתו בתוך האהל אשר נטת-לו
 דוד ויקריבו עלות ושלמים לפני
 האלהים: ^{כג} ויכל דוד מהעלות
 העלה והשלמים ויברך את-דעים
 בשם יהוה: ^{כד} ויחלק לכל-איש
 ישראל

^כ שיר: וזכרתי ועזאל וזומר: אלו שמאמר בספוק למעלה שהיו פוערים החזירו כאן ליעשות מזוררים:
^{כא} על עלמות: על אותן כלי שיר שמכנכו בהם אותן מזוררים למכח עלמות וזומר: ומתתיהו ואליאב
^{כב} וזומר על השמוכות לכח: אותו כלי שיר שמכנכו עליו אותן מזוררים למכח על השמוכות: וככיהו
 שר הלויים במשא: כמה היה שר במשא ככשאר השיר: יסור במשא: מיוסר ומיכה אותם על המשא
 כנגון כעיוות שיר אם להרים קול אם להשעול: כי מבין הוא: במשא ככשאר השיר כנגון ולשון מבין כופל
 על למוד השיר ודומא ויהי מעשרים עם אחיהם אלמדי שיר לה כל המוכן וזומר וכתיב ויפילו גורלות
^{כג} וזומר מבין עם תלמיד: ויהי בעזר האלהים: רבותיו אמרו מלאך שהארון כושא את עצמו:
^{כד} ודוד מכרבל: כמו ברמיאל בכרבלתהו דומא כרבלתא דתרנוולא: וכל הלויים: כמו כן מוכרבלים
 במצול בוז ולמי שפיה דוד מזורר כמו הלויים לבש גם הוא לבושיהם שלכמו גם הם וראש להבדיל
 כך היה דכה מלכו ושירים ככויים כבולכם עם כהניהם כחוקה היו לובשים לבושי כהנים: ועל דוד
 אפור כד כמות אפור של אהרן שהיה כמין פני לכדן אחד לכפיש ואחר לחזיר ומניע עד תפיר: והיה
^{כה} האזור ארוג ומכו וחרו כו: ומיכל בת-שאול וזומר: לפי מספר דברי הימים וסביל ברוד דוד הוא
 למיכך אין כתוב כאן מה אמרה מיכל לרוד כמו שכתב בשמואל מה ככד היום אלך ישראל אשר כבלת
 היום לעיני אמהות עבדיו כהנלות כנלות אחד הריקים כי וילות של דוד היה שמהר לו אשה: כן:
^{כז} ויכרך את העם בשם ה: שקרא על הארון ככשיר למעלה את ארון האלהים ה' ושב הכרוכים אשר
 בקרא

ישראל מאיש ועד-אשה לאיש
 ככר להם ואשפר ואשישה: ^א ויתן
 לפני ארון יהוה מן-הלויים משרתים
 ולחובבי ולחודות ולחלל ליהוה
 אלהי ישראל: ^ב אסף הראש ומשנהו
 וזכריה ועזאל ושמידמות ויחאל
 ומתתיה ואליאב ובניהו ועבר אדם
 ועזאל בכלי נבלים ובכנרות ואסף
 במצלתים משמיעו: ^ג ובניהו ויחאל
 הפהנים בחצצרות תמיד לפני ארון
 ברית-האלהים: ^ד ביום ההוא
 אז נתן דוד בראש להדות ליהוה
 ביד-אסף ואחיו: ^ה חזרו ליהוה

קראו בשמו הזרעו בעמים עלילותיהו
 שירו לו זמרו לו שירו בכל-
 נפלאותיו: ^ו התהללו בשם קדשו
 ישמח לב מבקשי יהוה: ^ז דרשו
 יהוה ועזו בקשו פניו תמיד: ^ח זכרו
 נפלאותיו אשר עשה מפתיו ומשפטיו-
 פיהו: ^ט דע ישראל עבדו בני יעקב
 בחיריו: ^י הוא יהוה אלהינו בכל-
 הארץ משפטיו: ^{יא} זכרו לעולם בריתו
 דבר צה לאלף דור: ^{יב} אשר ברית
 את אברהם ושבועתו ליצחק:
^{יג} ויעמידה ליעקב לחק לישראל
 ברית עולם: ^{יד} לאמר לך אתן ארץ-
 כנען

פקרא חס: ואשפר: אחד מששה כפר: ואשישה: אחד מששה בהין: ואשישה דוגמא אשויש עכבים
 כלומות: ולהזכיר ולהודות ולהלל: להזכיר לומר אותן שכי מוזמורים שכתב בהם מוזמור לדוד להזכיר
 ולהודות הודו לה קראו בשמו ולהלל אותן מוזמורים שמתחילין להללו: וככיהו ויחאל בחצצרות תמיד:
 חצצרות כלי שיר של כהנים הוא דוגמא למעלה ושכיהו וזומר וככיהו ואליעזר הכהנים מחצצרים
 בחצצרות: להודות לה ביד אסף ואחיו: שאסף היה מתחיל הודו לה קראו בשמו ואחריו כן כל אחיו
 פונים אחריו ודומא בעזרא ומתניה בן מיכה בן זבדי בן אסף ראש התהלה יהודה לתפלה: לכלי שיר
 הודות שמו כדכתיב בעזרא והלויים יסועו ככו קדמאל שרביה יהודה מתבים על הודות: הודיעו
 בעמים על-לימיו: מעשה גבורותיו ופלאותיו שפעל עם הארון: קראו בשמו: קראו ה' יעזר לארונם
 דוגמא וקראתם בשם אלהים ואני אקרא בשם ה' אלהי: כופל לומר לשון קריאה שפלאות עשה:
 התהללו בשם קדשו: לומר כל מי שמאמין באלהיהו הוא יעזרו דוגמא ובקדו ישראל תתהלל: בשם
 קדשו: שיש לך אלוה קדוש כאלהיהו וכן כה' אלהיהו בכל קראו אליו: ישמח לב מבקשי ה': וכתיב
 יכול לשמוע לבו מי שמבקש לה' כלב שלם לכך דרשו ה' ועזו: מקדש וארון כקראו עזו דכתיב ויתן
 לשבי עזו שנתן ארובו להבאו בשבי וכתיב קומה ה' למכותיהו אתה וארון עזך ועל כן קראו אלעזר
 השומרו עזו על שם שמר הארון שקרא עז דוגמא על שם ארבע מאות שקל כסף והוא חשבון גומא
 של עשרן וכן הרבה דן ודין עמו ויהוה וידך אחיך: זכרו פלאותיו: מכת עכברים ושלקחו פרות
 עליות וביהם כלו בבית וישרב הערות: ולא חזרו לאחוריהם וסרץ בעזא וכל השיר כעשה על הארון והיו
 אומרו ארוננו על תמיד של שחר ושירו לה על תמיד של בין הערבים ולמי אבי אומר שזכרו כפלא תיו של
 תמום דעים: לדע ישראל עבדו וזומר: הוא ה' אלהיהו וזומר: זכרו לעולם בריתו דבר צה לאלף
 דור: התורה אשר בזה להודיע בעולם אהב אלף דור וראה שאין העולם מתקיים בלא תורה והעביר
 מהם תשע מאות ושבעים וארבע דורות ועתה מספר מה היא אשר כרת את אברהם ושבועתו ליצחק
 ויעמידה ליעקב לחוק וזומר לאמר לך אתן ארץ כנען שעם כל אחד ואחד כרת ברית למת להם ארץ יו
 * כ ג 50 8 כנען:

פָּנַעַן חֶבֶל נַחֲלָתְכֶם : י' בְּהִיזְתֶּם
 מִתִּי מִסֶּפֶר בְּמַעַט וְגֵרִים בָּהּ :
 וַיִּתְהַלְכוּ מִנֹּי אֶל גֹּי וּמִמַּמְלַכְתָּה
 אֶל עַם אֲחֵר : י"ב לֹא הִנִּיחַ לְאִישׁ
 לַעֲשֹׂק מִיִּזְכָּה עֲלֵיהֶם מַלְכִים :
 כ"ג אֶל תִּגְעוּ בַּמִּשְׁחֵי וּבַנִּבְיָאִי גֵאל--
 תַּרְעוּ : י"ד שִׁירוּ לַיהוָה כֹּל הָאָרֶץ
 בִּשְׂרֵי מֵיִם אֶל יוֹם יְשׁוּעַתוֹ : י"ה
 סִפְרוּ בְּנֵי אֶת־כְּבוֹד בְּכָל־הָעַמִּים
 צַלְלָאֲתוֹ : י"ז בִּי גִדּוֹל יִהְיֶה וּמִחֻלָּל
 מֵאֵר וְגוֹרָא הוּא עַל־כָּל־אֱלֹהִים :
 י"ח כִּי כָל־אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים וַיְהִי
 שְׁמֵי עֹשֶׂה : י"ט הוֹד וְהוֹר לִפְנֵי
 עַז וְהוֹרָה בַּמַּקְמוֹ : כ"א הִבֵּי לַיהוָה
 מִשְׁפָּחוֹת עַמִּים הִבֵּי לַיהוָה כְּבוֹד
 וָעוֹ : כ"ב חֲבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ
 שָׂאוּ מִנְחָהּ וּבִאוּ לִפְנֵי הַשְׁתַּחֲוֹת
 לַיהוָה בַּהֲדַרְתָּ קֹדֶשׁ : ל' הִילוּ

כַּעֲנֵן : בְּהִיזְתֶּם מִתִּי מִסֶּפֶר : אִם כִּשְׁבַע לַתֵּת לְהֵם אֶרֶץ כַּעֲנֵן חֶבֶל כְּהִלְתֶּם וְזוֹ דָבָר גְּדוֹל סֵאִין לְמֵר
 מְדוּב עִם סְקִייתֵם תַּפְסֵתֶם אֶרֶץ כַּעֲנֵן אֲלֵם בְּהִיזְתֶּם מִתִּי מִסֶּפֶר וְאֵם תִּאֲמַר אֲפִילֵי לֵאמֹר יוֹמֵר יֵם מִסֶּפֶר
 וְזוֹ סַכְתוֹב כִּה בְּהִיזְתֶּם מִתִּי מִסֶּפֶר לְכָךְ כִּאֲמַר כִּמַּעַט וְגֵרִים בָּהּ סִתְרוּן אֵם לְמִיִּשְׁבֵּי אֶחָד הִיִּישׁ אֲוֹמַר
 לֹאכְרֵתֶם לְכָד לִיחָק בְּכָד לִיעָקֵב בְּכָד לֹאכְד מֵהֶם הִים אֲוֹמַר לֵךְ אֲתָן אֶרֶץ כַּעֲנֵן לֹא הִיה עִימָה סְהָדִי
 מִיִּישׁוּכִים בָּה הִיו אֲלֵם הוּא כַּעֲנַע לַתֵּת לְכֵם אֵת הָאָרֶץ בַּעֲזָה סְהָדִי אֲנִיִּישְׁכֵם גֵּרִים בָּה דְכַעֲיֵב הוּא סִתְרוּן
 אֲשֶׁר גַּר עִם אֲכֵרֶם וַיִּחַק וַיַּעַד אֵם לְגַר תּוֹשֵׁב הִיה אִילֵךְ וְלֹדֵעַךְ אֲתָן אֵת הָאָרֶץ הַזֹּאת . לֹא הִיה עֲלֵם
 כֹּל כֵךְ כּוֹס שִׁפְלוֹ גֵרִים וּתּוֹשְׁבִים לֹא הִיו אֲלֵם וַיִּתְהַלְכוּ מִנֹּי אֶל גֹּי אֲכֵרֶם הֵלֵךְ לְמֵכָרִים וּלְגֵרִים וְכַן
 יִחַק וְכַן יַעֲקֹב הִיה כְּבִיתֵךְ לֵכֵן גַּעֲרִים סָכָה וְגַם עִתָּה בִי וַיִּלְכֵי לֹא כִאֲמַר אֲלֵם וַיִּתְהַלְכוּ מִנֹּי אֶל גֹּי
 כֹּל לֹא הִכִּיחַ אִישׁ לַעֲשֹׂק . אֵף עַל כֵיִן בּוֹ שֶׁהִלְכוּ מִמְּקוֹס לְמֵקוֹס וּמִכָּה לְהִזְקַן עֹבְדֵי דְרַכִּים וּכְסָבִין לְמִלְחָמָה
 מִזִּבְאִין עֲלֵיהֶם עֲלִילוֹת אֲכָל אֲלֵם לֹא הִכִּיחַ הַקִּבְלָה לְהוֹקֵס וּלְעִשְׂקֵם דְּוִגְמָאוּ עֵשַׂק אֵת עִימֵיהֶם וְאֵת מֵה
 שֶׁלֵּם עֲשִׂקוֹס חוֹמָסִי דְרַכִּים וְשֶׁלֵּם הִרְצוּתֵם שֶׁעֲבָרוּ אֲלֵם תּוֹכֵן לִפְנֵי שֶׁלֵּם הִרְצוּתֵם בַּס אֲכָל אֵם הִיו אֲרַבִּיִּישׁ
 כֵּם הִיו עֲשִׂקוֹס אֲוֹתֶם לְכֵךְ בִּאֲמֹר וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מִלְכּוֹס כְּלוֹמַר וְדֵאִי עֲשִׂקוֹס בְּגוֹן מְרַעָה לֹאכְרֵתֶם
 כִּיִּזְכַּרְתֶּם לִיחָק וְכַן וְשָׁכַם לִיעָקֵב וְאֵמַר לְהֵם הִכֵּה אֵל תַּגְּבִי בַּמִּשְׁחֵי וּבַנִּבְיָאִי אֵל תַּרְעוּ בִּאֲכֵרֶם כְּתִיב
 וַיִּכְנַע הִאֵת פְּרַעֲזָה וְכַתִּיב וַיִּבֵּא אֱלֹהִים אֵל אֲנִיִּישְׁכֶךְ בְּסִלְמוֹס הִלְיֵה וַיִּאֲמַר לוֹ הֵךְ מֵת וְגוֹמַר כִּיעָקֵב כְּתִיב
 וַיִּבֵּא אֱלֹהִים אֵל לְבַן הָאֲרַמִּי בְּסִלְמוֹס הִלְיֵה וַיִּאֲמַר לוֹ הַשְׁמַד לֵךְ וְגוֹמַר וַעֲדוּ בִיעָקֵב שִׁבְאוּ אֲלֵיִו הִרְגוּ עַל
 סְהָרְגוּ שִׁכַם וְחַמּוֹר וְכַתִּיב וַיַּעֲבֹד וַיְהִי סַתֵּת אֱלֹהִים וּבַסֶּפֶר תַּהֲלִים מִסֶּפֶר וַיִּתַּר כִּי הַמּוֹמֵר אִזְכּוּ מִסִּוּיִם
 כִּיִּזְכַּר לְכַתִּיב הַתֵּם וַיִּקְרָא רַעַב עַל הָאָרֶץ וְגוֹמַר כְּדִי לְהַגְלִיתֶם לְמֵכָרִים : סִדְרוּ לֵה כָּל הָאָרֶץ כִּשְׂרוּ מִיִּישׁ
 כִּי וְגוֹמַר : סִפְרוּ וְשׁוּעָה שַׁעֲשֵׂה לְכוּ כִּשְׁנַלְהָ הָאָרֶץ אֶל אֶרֶץ כְּלִישִׁים : בְּכָל הָעַמִּים כַּפְלֹאוֹתֵיִי . שַׁעֲשֵׂה עִם
 כִּי הָאָרֶץ : בִּי כָל אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים . תְּהוּ מַעֲשֵׂה יְדֵי אֲדָם דְּוִגְמָאוּ בְּכַזָּאת סִתְרוּן מֵה הוֹשִׁיב סִכְל כִּי
 כִּסְלוּ וַיִּכְרוּ עַד לְעַשׂוֹת אֱלִילִים אֲלֵמִים : וְהַעֲמִים גַּעֲשֵׂה . בְּאַלְיִלִים כְּתִיב לְעַשׂוֹת אֲכָל הִכֵּה גְעוּשָׁה סִמִּים
 כִּי וְאָרֶץ וְכָל כְּחָס : הוֹד וְהוֹר לִפְנֵי עַז וְהוֹרָה בַּמַּקְוֹאוּ . אֲכָל הִלְיֵהִים כְּמַת מוֹשְׁלִים בַּמַּקְוֹס שַׁמַּשְׁמִין
 כִּיִּזְכַּר מוֹכַחִים לִפְנֵי שֶׁלֵּם הִלְיֵהִים הוּא אֱלֹהִים אֲמַת : הִכֵּי לֵה מַשְׁפָּחוֹת עַמִּים . וְהֵם יִתְּנוּ לוֹ מַזְפָּרֵם כְּכּוֹד
 כִּיִּזְכַּר לֵה כְּכּוֹד שְׁמוֹ : שְׁמוֹ אֲדִגְבִי וְהוּא אֲדוֹן לְכָל וְהוּא הַכּוֹלֵה כְּכּוֹד שְׁמוֹ כִי בַשְׁמוֹ בָּן תַּהֲלֵתוּ :
 ל' וְהַשְׁתַּחֲוֹת לֵה בַּהֲדַרְתָּ קֹדֶשׁ . כִּי בָן אֲמַרְכוּ הוֹד וְהוֹר לִפְנֵיִי : חִיִּילוֹ מִלְּפָנֵיִי בַל הָאָרֶץ אֵף סִתְרוּן תַּבְּל כֹּל
 תַּמְעִי . מֵלֵךְ כִּשֶׁר וְדַם בִּשְׂרֹאֵה שְׂדֵאוֹגִים וּרְדִיִּישׁ מִמְּוֹאֵה הוּא מוֹשֵׁל עֲלֵיהֶם וַיִּתַּר אִיחָה וְקַם דֹּאגִים
 מִמְּוֹנָה וַיִּתַּר שֶׁלֵּם יִסְרִיב כָּל כְּתִיחָה וּמְדַת הִכֵּה אִזְכּוּ גְעוּשָׁה כֵן כִּשְׁעוֹלֵם יִרְדִּישׁ מִמְּוֹנָה אִם תּוֹכֵן תַּבְּל כָּל
 תַּמְעִי שֶׁהוּא גְעוּשָׁה כְּקַמָּה מִלְכֵטִים וְהַשְׂרִים מִתְקַיִּימִים וְהָאָרֶץ מִתְקַיִּימָה וְאִזְכּוּ מִמַּמְוֵטֵט לְכָן סִילֵם
 יִתְלַפְּטוּ כָל הָאָרֶץ אֵף אֵל תַּדְּאָגוּ בִי יִבֵּא הִכֵּה כִי אֵם לַתִּתֵן הַעוֹלָם לִישְׁכּוֹ אֲכָל כִּשְׁאִין הַכְּרִייתֵם דְּוִגְמָאוּ
 תַּעֲבֹדוּ

מִלְּפָנֵי כָּל־הָאָרֶץ אֶף־תִּתְּנוּ תַבְּל
 כָּל־תַּמְעִי : י' יִשְׁמַחוּ הַשָּׁמַיִם וְתַבְּל
 הָאָרֶץ וַיִּאֲמְרוּ בְּנֵי־יְהוָה כִּלְךְ :
 לִי־רַעַם הִים וּמִלֹּאוּ עַל־הַשְּׂדֵה־הַכּוֹל
 אֲשֶׁר־בוֹ : י"ב אִם יִרְגְּנוּ עַל הַיַּם מִלְּפָנֵי
 יְהוָה כִּי־בָא לַשְׂפּוֹט אֵת הָאָרֶץ :
 י"ג הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־יָסוּבֵכֶם בִּי לְעוֹלָם חִסְדּוֹ :
 י"ד אֲמַרוּ הוֹשִׁיעֵנו אֱלֹהֵי־יִשְׁעֵנו וּקְבַצְנוּ
 וְהַצִּילְנוּ מִן־הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם
 קְדֹשְׁךָ לְהַשְׁתַּכַּח בְּתַהֲלֵךְךָ :
 י"ה בְּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל מִן־הָעוֹלָם
 וְעַד־הָעוֹלָם וַיִּאֲמְרוּ כָּל־הָעַם אִמְן
 וְהִלְלֵה לַיהוָה לְיִזְעוֹב שֵׁם לִפְנֵי אֶרֶץ
 בְּרִית־יְהוָה לְאַסָּף וּלְאַחִיו לְשֵׁרָת
 לִפְנֵי הָאָרֶץ תָּמִיד לְדַבְּרוֹס כְּזִמְוֹ
 לַיִּזְעוֹב אֲדָם וְאַחֵיהֶם שְׁשִׁים וּשְׁמוֹנֶה
 וְעַבְדֵי אֲדָם כֹּן־יִרְתְּוּ וְהַסֵּה יְדוּמוּן
 לְשָׁעִירִים : י"ז וְאַתִּי צִדִּיק הַנְּחַזְּוּ אַחִיו
 הַנְּחַנִּים לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה בְּכַמְרָה
 אֲשֶׁר בְּנִבְעִין לְהַעֲלוֹת עֹלֹת לַיהוָה
 עַל־מִזְבֵּחַ־הָעֹלָה תָּמִיד לְבָקַר וְלָעֵרֵב
 וְלְכָל־הַבְּתוֹב בַּתּוֹרַת יְהוָה אֲשֶׁר
 צִוָּה עַל־יִשְׂרָאֵל : י"ח וְעִמָּהֶם הִימֵן
 וַיְהוֹדוּן וַיִּשָּׂאֵר הַבְּרוּרִים אֲשֶׁר נָקְבוּ
 בַּשְּׁמוֹת

אֲחֵם וּמוֹטָאִים אִזְ יַחֲפָסֶם וַיִּאֲכֵדֶם : יִשְׁמַחוּ הַשָּׁמַיִם וְתַבְּל הָאָרֶץ וַיִּאֲמְרוּ בְּנֵי־הַמֶּלֶךְ : כַּשְּׂשַׁר דַּם ל'
 מֵלֵךְ כָּל עֲבָדִים שִׁרְיִין וַיִּדְעוּס אֵם יֵם סֵטָף כְּדִיכּוֹ אֲכָל כְּסִימְלֵךְ הִכֵּה יִשְׁמַחוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל הַיַּיִרִים
 וַיִּאֲמְרוּ עִתָּה מֵלֵךְ סִהַחֲזִיר לְכוּ אֵת הָאָרֶץ : יִרְעֵם הִים וּמִלֹּאוּ : כָּל בְּרִיתֵם שְׂבִים דְּוִגְמָאוּ רַכּוֹסִים כִּי ל'
 עֲשֵׂה הֵעַל סִהַחֲזִיר לְכוּ אֵת הָאָרֶץ וְשִׁלַּח מַלְאכֵי חֲבַלָּה לְעַשׂוֹת מַשְׁפַּט כַּפְלִישִׁים : הוֹדוּ לֵה כִי טוֹב כִּי ל'
 עוֹלָם סְהָדִי : זֵה אִזְכּוּ סִוּים הַמּוֹמֵר כַּסְּפוֹק זֵה אֲלֵם מוֹמּוֹר הוֹדוּ לֵה קְרָאוּ כִּשְׂמוֹ וְגַם וַאֲמַרְו הוֹשִׁיעֵנו
 אֱלֹהֵי־יִשְׁעֵנו מִזִּיּוֹ מוֹמּוֹר וְאֵף הַמּוֹמּוֹר הוּא מִתְחַלֵּל כַּסְּפוֹק זֵה כִי הִיאָךְ כּוֹסֵל כַּאֵן וַאֲמַרְו הוֹשִׁיעֵנו וּקְבַצְנוּ
 מִן־הַגּוֹיִם כִּי הִיכָן גִּבּוֹרֵי דוֹד סִאֲוֹר קַכְכּוֹ מִן־הַגּוֹיִם וְכֵךְ סִדַּר כְּתִילִים הַמּוֹמּוֹר מִתְחַלֵּל הוֹדוּ לֵה
 קְרָאוּ כִּשְׂמוֹ וְאִזְכּוּ מִסִּוּיִם כִּי אֵם עַד כְּרִידֵה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל וְגוֹמַר עַד אֲתָן וְהִלְלֵה לֵה סִכְכַל מַעֲבִיין אֲחָד
 וְלִפְנֵי שֶׁהוּא מוֹמּוֹר גְּדוֹל חֲלָקוֹ וּמִתְחַלֵּל הוֹדוּ לֵה כִי טוֹב וְכֵן אִזְכּוּ כִּשְׁהוֹבֵךְ לְהִאֲרִיךְ הַמַּעֲשֵׂה קִבְרוּ וְחֲלָקוּ
 לְשִׁבִים וְאֲוֹמַר וַיִּסָּף אִזְכּוּ שֶׁאֵת מַחְלוֹ כִי כְּשִׂירָה מַחֲמַת נִישְׁנִיעֵי שִׁמְחָתוֹ לֹא יִכּוֹל לְהִאֲרִיךְ וְחֲלָקוּ לְשִׁבִים וְכֵן
 לְעַבְיִין קִינָה מַחֲמַת רֹכֵב נַעֲרֹו אִזְכּוּ יִכּוֹל לְהִאֲרִיךְ וְחֲלָקוּ לְשִׁבִים כִּי גַם שִׂירָה וְגַם קִינָה כֹּאֲתָת כֹּאֲמָרִים
 סְהָדִי חֵכָה כִּשְׂבָאֵה לְהַתְפַּלֵּל בַּעֲזָרָה חֲשִׁכָה עַלִי לְשַׁכּוֹרָה סְהָדִי סְבוֹר שַׁחֲמַת יִין עֲשִׂתָה וְהִיא אֲמַרָה וַיִּין
 וְסִכְר לֹא סְתוּוֹתוּ וְגוֹמַר כִּי מְרֹכֵב סוֹחִי וְכַעֲבִיין שִׁכְלָל סִכְעִיין אֲחָד סְבוֹר וּכְעוֹר הֶם מִתְּכַחֲבִים : וַאֲמַרוּ ל'
 הוֹשִׁיעֵנו : כַּסֵּף הַמּוֹמּוֹר סִדַּר כֵּר לַמַּעֲשֵׂה כַּסְבִּים וּלְכַחֲמוֹס אִזְכּוּיָהֶם וַיִּכְכְּעוּ תַחַת יָדֵם וְכַתִּיב אֲחֵרוּי וַיִּסָּף
 אֲוֹתֶם לְרַחֲמִים לִפְנֵי כָּל סוֹבִיבָה וְכַכּוֹס כּוֹסֵל לְמוֹר הוֹשִׁיעֵנו ה' אֱלֹהֵיכִי וּקְבַצְנוּ מִן־הַגּוֹיִם כַּאֲשֶׁר עֲשִׂית
 לְהֵם וּבְתִילִים אֵין כְּתוּב וַאֲמַרְו כִּי אֵם הוֹשִׁיעֵנו כִּי כֵן כּוֹסֵל לְמוֹר וְלִכְךָ אֲמַר דוֹד כִּשְׁהַבִּיא הָאָרֶץ סָנִי
 מוֹמּוֹרִים הִלְלוּ וּמִסֶּרֶם כָּכָל לִפְנֵי סִהַעֲרוֹת כַּשְּׂשַׁר אֲמַרְו סָנִי מוֹמּוֹרִים הִלְלוּ רַבִּי שְׂמוּאֵל בֵּר כַּחֲמַי אֲמַר
 וַיִּסְדַּקֵּה סְהָרֹת מֵה שִׂירָה אֲמַרו הוֹדוּ לֵה קְרָאוּ כִּשְׂמוֹ רַבִּי אֲלַעֲזָר אֲמַר סִדְרֵה לֵה כָּל הָאָרֶץ וְגוֹמַר לִסִּיכֵךְ
 תִּקְנָם דוֹד לְאֲמַרֵם לִפְנֵי הָאָרֶץ מוֹמּוֹר אֲחָד סְהָרִית מוֹמּוֹר אֲחָד עֲרִכִית : מִפִּי רַבִּים אֲלַעֲזָר בֵּר מַשְׁלֵם
 אֵל־לִפְנֵי מִלְּפָנֵי הָאָרֶץ תָּמִיד : כָּשׁוֹר : לְדַבַּר יוֹם כְּיוֹמוֹ . עֲרֵב וְכַסְרֵ : וְעוֹכֵד אֲדוּס וְאִסְחִים : ל'
 עוֹב עִם אֲסָף לְשׁוֹרָה וְעוֹכֵד אֲדוּס כִּי־דוּמוֹן הִיחַ לְשׁוֹעֲרִים לְאֶרֶץ : וְאֵת כְּדוֹק הַכְּהֵן . הִיה רָשָׁע וְאֲחִיו ל'
 הַכְּהֵנִים עַמּוֹ כַתָּן דוֹל לִפְנֵי מַשְׁכָּן ה' אֲשֶׁר בְּנִבְעִין וְלֹא עוֹב שׁוֹם כַּאֵן עִם הָאָרֶץ כִּי לֹא סִכְרְכוּ לְעַבְדוּ
 עַבְדוֹת וְזַכָּה לְקַרְכָּן : וְשֶׁלֵּם הַכְּרֹדִים . הַמּוֹכַחִים : אֲשֶׁר־קָבְרוּ כִּשְׂמוֹתֵם אֲכַסְיֵם גְּדוֹלִים קִרְוִים כִּשֵׁם ס'
 * * * * * 4 50 4 * * * * * לְשׁוֹר

בשמות לחודות ליהוה פי לעולם
חסדו יי ועמם חסד ורחמים
הצרות ומצלות למשמיעי וכלי
שיר האלהים ובני דודותן לשער
י ילכו כל העם איש לביתו ויסב
דוד לכרך את ביתו

יז

ויהי כאשר ישב
דוד בביתו ויאמר דוד אל נתן
הנביא הנה אנכי ישב בבית
הארזים וארון ברית יהוה תחת
יריעות יי ויאמר נתן אל דוד כל
אשר בלבבך עשה פי האלהים
עמך ויהי בלילה ההוא ויהי דבר
אלהים אל נתן לאמר לך ואמרת
אל דוד עבדי כה אמר יהוה לא
אתה תבנה לי הבית לשבת פי
לא ישבתי בבית מן הימים אשר

העלית את ישראל עד היום הזה
ואהיה מאהל אל אהלי ומשכן
י בכל אשר התהלכתי בכל ישראל
דודך דברתי את אחד שפטי
ישראל אשר צויתי לרעות את עמי
לאמר למה לא בניתם לי בית
ארזים ועתה כה תאמר לעבדי
לדוד כה אמר יהוה צבאות אני
לקחתך מן הגויה מן אחרי הצאן
להיות נגיד על עמי ישראל ויהיה
עמך בכל אשר הלכת ואכרית את
כל אויבך מפניך ועשיתי לך שם
שם הגדולים אשר בארץ ושמתי
מקום לעמי ישראל ונמעתיו ושכן
רחמתי ולא ירנו עוד ולא יוספו
בני עולה לבלתי כפאשר בראשונה
ולמימים אשר צויתי שפטים על

לסור לפני סמוכה נשעת הקרבת הקרבות וזני ידותן לשערי כמו לשוערים ובשנת הארבעים
למלכות בית דוד שמו אותם ראש למשוררים כדכתיב לידותן בני ידותן וגומר ששה על ידי אביהם
הכנף על הודות והלל לה ויהי כאשר יטב דוד בשמאל כתיב זה הכיח לו מסביב וגומר וארון
האלהים ישב בתוך היריעה כדכתיב למעלה הויכו בתוך האהל אשר נטה לו דוד אמר דוד הכה קיים צי
והכיח לכס מכל אויביכם מסביב וגם אנכי מוטל עלי לבשתי מה שכתוב בסמוך והיה המקום אשר יבחר
האלהים בו לשכן שמו עם כלומר אעשה לו משכן ויהי בלילה ההוא וגומר משורש במדרש אמר לו
הכה לכת הכניח האדם הזה שאני שולחך אליו כדכך הוא נא ואומר לו עד שלא ישכב לכיניו לא אתה
תבנה הבית לשבתי לא האדם שאני שולחך אליו ורוח הילך אחר לו קודם שיבנה שיעלם
ויהיה מאל אל אהל וממשכן כלומר ואהיה מתהלך מאהל אל אהל וממשכן אל משכן מגלגל לכוב
ומנוב לסולה ואף על גב שהייתי מטלטל מאהל אל אהל וממשכן למשכן ככל אשר התהלכתי בכל
ישראל הדבר דברתי את אחד שפטי ישראל אשר צויתי לרעות את עמי לאמר למה לא בניתם לי בית
ארזים זה לא עשיתי ואף הם מאליהם לא עשה כמשכתם לכבות לי בית כאשר עשה במחשבתך
כה אמר הנביאות מה שעלה כמשכתך אני אשלם לך מן היום כזה הדיעושי וגדוהו צאן
ועשיתי לך עם כשם הגדולים כשם מלכים גדולים כי למעלה כתוב ויבא עם דוד בכל הארצות
ושמתי מקום וגומר ושכן תחתיו לא כמו שהיה בימי שאלו כשכרנו שאלו וכמו ישראל וישבו שלמים
תחתם ולא יוספו בני עולה לבלותו כמו לעבותו ולמימים אשר צויתי שפטים על עמי ישראל
לא קים מנוסה להם כמון אשר הכנעתי את כל אויבך לעבך וגודל לך מה יהיה סכר סכית
לכבות

עמי ישראל והכנעתי את כל
אויבך ואנך לך ובית יבנה לך
יהוה ויהיה כמי לאויביך ללכת עם
אבתך והקיומתי את זרעך אחרך
אשר יהיה מבניך ובניתי את
מלכותו יי הוא יבנה לי בית וכננתי
את כסאו עד עולם יי אני אהיה
לו לאב והוא יהיה לי לבן וחסדי
לא אסור מעמו כאשר הסירתי
באשר היה לפניך יי והעבדתהו
בבית ובמלכותי עד העולם וכסאו
והיה נכון עד עולם יי בכל
הדברים האלה וכל החון הזה
בדבר נתן אל דוד יי ויבא

הפלך דוד וישב לפני יהוה ויאמר
מי אני יהוה אלהים ומי ביתי מי
הבואתי עד היום ויתקטן זאת
בעיניך אלהים ותדבר על בית
עבדך למרחוק וראיתי ברחוק
הארס המעלה יהוה אלהים
מה יוסף עוד דוד אליך לכבוד
את עבדך ואתה את עבדך ידעת
יהוה בעבור עבדך וכל כך עשת
את כל הגדולה הזאת להדיע
את כל הגדלות יי יהוה אין כבוד
ואין אלהים זולתך ככל אשר
שמענו באזנינו יי ומי בעמך ישראל
גוי אחר בארץ אשר הלך האלהים
לכבוד

לכבות לי בית ונית יבנה לך ה' אתה חשבת לבנות לי בית לשמי בזאת מדה ויהי סכך
ומשך הכה כי בית יעשה לך ה' שיתן לך בן שילמד תסתך ויטב על כסא ישראל כמקום וכל דבר
שחוקים בן אדם אחריו קרוי בית וכן הוא אומר הקיומתי את זרעך אחרך ויהי כי מלאו יומך
ללכת עם אבותיך כלומר אל תירא שחיי ממך את הדבר אלא כי מלאו יומך אז יהיה ואלו הקיומתי
את זרעך אחרך וגומר וככיומתי את עלבונך וכן כוה אומר בשלמה ותבין מלכותו מאד
אני אהיה לו לאב והוא יהיה לי לבן וכשם אל כתיב אשר כהעו והוכחתיו כשכב אנשים ופתרון
אם יחטא נגדי איברו על יד באדם שסיר את בני כשכב אנשים שהקים לי לשטן את רווח זאת הדד
ועל אותו פסוק נזכר לומר וחסדי לא אסיר ממנו כאשר הסירתי מעם שאול שהיה לפניך וכשפטע
לפני העברתי המלכה ממנו ומזרעו ובשמואל כתיב מעם שאול ומה שלא ככתב כאן אשר בהעיות וגומר
משום כבודו של דוד שאיך ריבה לדבר בזה הספר שם זילות לבית דוד כי הבואתי עד היום
מכוח רועים הבואתי למלכות ויתקטן זאת בעיניך שכתת לי המלכות למרחוק שהעמדת
את מלכותי לעמים רחוקות שאמרת והעמדתהו בביתי ובמלכותי עד עולם וראיתי כיור האדם
המעלה שהשיבתי והוסבתני כשורות הגדולים כלמר קטן הייתי והוסבתני כשורות נדיבי עיך
שאמרת לי ועשיתי לך עם גדול כשם הגדולים כבוד פתרון שורה ודוגמא בסוכה ראש עיר ידך
מה יוסף עוד דוד אליך פתרון מה נרך עוד לדוד לכסף לכבוד את עבדך כשכיל לעשות
כבוד לי שאני עבדך ואתה ידעת מאליך ובשמואל כתיב ומה יוסף עוד לך לך אליך ואתה ידעת
את עבדך ה' ה' בעבור עבדך כך מוסב הפסוק זה על העליון ועל כך עשית להודיעני את כל
הגדולה הזאת שהודעתני והכל מרובן לך ה' אין כבוד ושמה האמר גדיל כמהו אינו אכל מעט
קטן ממנו ויכן בארץ ואין אלהים זולתך אן כמון ואן זולתך כאלהם אף בעיניו ככל אשר
שמענו באזנינו כל ימינו ומי בעיך ישראל גוי אחר מההו מיוחדים מכל הגוים מזה אשר הלך
אלקים בעצמו לעדות לו לעם כמו שכתוב אני יונק בתוך מנרים מזה אבי קיודם שלא עשה זה לשום
אדם

לפדות לו עם לשים לך שם גדלות
 ונראות לגוש מפני עמך אשר
 פדית ממצרים נזים: ^כ ותתן את עמך
 ישראל לך לעם עד עולם ואתה
 יהיה חיות להם לאהים: ^{כא} ועתה יהיה
 הדבר אשר דברת על עבדך ועל
 בתי ואמן עד עולם ועשה כאשר
 דברת: ^{כב} ואמן ויגדל שם עד עולם
 לאמר יהוה צבאות אלהי ישראל
 אלהים לישראל ובית דוד עבדך
 נכון לפניך: ^{כג} כי יבית אלהי גלית את
 און עבדך לבנות לו בית על פן
 מצא עבדך להתפלל לפניך: ^{כד} ויעתה
 יהוה אתה הוא האלהים ותדבר
 על עבדך הטובה הזאת: ^{כה} ועתה

אומה כניבים: ^{כז} לגדש מנכי עמך אשר פדית ממצרים נזים: ולפי שאתה יחיד בעולמך ועמך מיוחדים
 מכל אום ולכך כהא לך לבת להם מלך הנון וגדול ויאמן ויגדל שם עד עולם לאמר שיאמרו ה' כבאות
 אלהי ישראל אלהים לישראל וגם קיים דברו: ובית דוד עבדך ככון לפניך: ^{כח} שדברת וכסאו יהיה
 ככון עד עולם: ^{כט} כי אתה אלהי גלית: פתרון ודאי כהא לך לאמן דברך כי אתה בעמך גלית און
 לבכות לו בית כדכתיב ואגיד לך ובית יבנה לך ה': על כן מצא עבדך להתפלל לפניך: כלומר אם
 לא היית בעמך אומר לו להביא על רעו העובות האלו לא היה עולה על דעתו לבקש אשר מי אמי אשר
 הביאותני אפילו עד הלום אבל הואיל שאזרת לעבדך להביא לי כל העובות הללו לפיכך אבי מתפלל
 שאתן את דברך: ^ל כי אתה ברכת ה' כלומר ברכתני: ויגדל שם ה': כלומר ועבדך יסא מכבודך
 לשלם: ויהי אחרי כן ויד דוד: אשר שאמר דוד לבכות בית ואמר לו הבה לא תכנה אתה אחר דוד
 הואיל ואון עלי לבכות הכית אלא כבי עתה אחיבה ואסדר לו הכל לכביבה בני לבכות הכית שיהא לו
 הכל מוזמן ועתה מיניס הכל והולך ומספר היאך זימן לו פכיון שילסם עם אויביו והקלוש שללם לכניין
 הכית וכן דרך הסמוק לדבר ודוגמא באלוה ובאשוע מאחר שאמר יסא כפי שנים כרוחך אלי מיניס כל
 המעשה מן המלכים ומספר והולך מן כפלות אלושע היאך היו שנים עד שישלים הכל: ^{לא} ויד דוד את
 הדרימר מלך גובה חמתה: בחמת היתה המלחמה ובחמת הכס דוד חמתה כמו לחמת: להטיב ידו
 פתרכו כשהלך להטיב כמו להטיב גבולו ולהטיב כהר פרת שהיה משיג לבבול כהר פרת ודוגמא ואכשלוש
 לקח ויבן לו כניין וזמור ויקרא לה יד אכשלוש שפתרכו כה גבול אכשלוש דא ויקרא לה יד אכשלוש
 בתוך המכנה נר אכשלוש נורת אורך ידו כדכתיב באומנו פסוק כי אמר זאת הכודס המנוורת: אשר יד
 אכשלוש: ^{לב} משה יצחק כל שמואל כהר כונא שמעת כן: ויעקר דוד: משום דכתיב לא ירבה לו
 קוסים כדכתיב ואת קוסיהם תעקר: וימר ממנו מאה רכב: לא ירבה לו קוסים ה' כדמר ככונ
 אומר: ^{לד} ויבן ארס דמסק: ובשמואל כתיב דמסק ודרך הסמוק לדבר כן כמו מן שכת שרביט שהרי
 איסר

בארם דרמשקויה ארם לרוד
 עברים נשא מנחה וישע יהוה
 לרוד בכל אשר הלך: ^א ויקח דוד
 את שלטי הזהב אשר היו על עברי
 הרעור וביאם ירושלם: ^ב ומטבת
 ומכון ערי הרעור לקח דוד נחשת
 רכה מאד בה עשה שלמה אתים
 הנחשת זאת העמודים זאת בלי
 הנחשת: ^ג וישמע תעו מלך חמת בני
 חברה דוד את כל חיל הרעור
 מלך צובה: ^ד וישלח את הדורם בני
 אל המלך דוד לשאול לו לשלום
 ולברכו על אשר נלחם בהרעור
 ויכתו בראש מלחמות תעו הוה
 הרעור וכל בלי זהב וכסף ונחשת:
^ה גם אתם הקדיש המלך דוד
 ליהוה עם הכסף והזהב אשר נשא

חמור

איסר ארסם בשוטים פגום שרביטים: ^ו גם וואמר ר' יצחק ויש דוד בארס דרמשק: פתרון כניבים
 ובשמואל כתיב בפירוש ויש דוד בארס דמסק כניבים: שלטי סוכב: כדכתיב כלעז ודוגמא ברמיקה
 הכרו חמנים מלאו הטלעים: בחמת רכה מאד כה עשה וגומר: וזהו שאמר ביון שאמר דוד לבכות
 הכית ואמר הבה לו לא אתה תכנה הכית כי אס בגך: מכמר והולך היאך זימן לו לבכות הכין:
 כי אים מלחמות תעו: בעל מקלוקמו הים וכן מוכיח למעלה ויד דוד את הרעור וכי מה עניין להם
 לחמת לערוך בו מלחמה אלא שדרעור מלך גובה הלך להלחם על תעו מלך חמת בחמת ובעוד כן בא
 דוד עליו נהפכו וכל בלי זהב וכסף נחשת הכיא דוד וכן בשמואל וכידו הים בלי בסף וכלי זהב וכלי
 בחמת: ^ז ויש דוד בארס כניבים: שלטוכים שלא רכה להמליך גלויס מלך: משפט וכדקא: ^ח משך
 שגמו מלחמתם עוד ומלכתם לבכות עוד במלחמה והיה יושב וטועט תמוד ישראל כנדקא: ^ט ויבא על
 הכנא: לפי שמשך ידו מלכתם עוד בכנא הכיט עיטב על הכנא להלחם בל מלחמתו בל זה מוסב עליו
 עשה משפט וכדקא ומה שהפסוק ויבא על הכנא משום הכי הונך מלך מאמר הואיל דוד עשה משפט
 יאס כן לא היו ישראל עוד כלחמים לכך באמר ויבא על הכנא: מוכיר: ^י סוד לראש שהים מוכיר איום
 ידיו כה לכבי המלך מחילה דוגמא להביא את ספר הזכרות דברי חיים: ^{יא} יושטא סופר: אחילוד
 ומאומותם היו עם דוד אכסום גבורי היל ובניהו גלויס ודוגמא בשמואל וכל עבדיו עברים: על ידו וכל
 עברתי וכל כפלי וכל הנתיב וגומר: ^{יב} וכי דגד הראשונים ליד המלך: פתרון וכי דוד היו תמיד
 ראשונים

גמל

דוד אעשה חסד ועם חנון בן נחש
כי עשה אביו עמי חסד וישלח דוד
מלאכים לנחמו על אביו ויבאו
עבדי דוד אל ארץ בני עמון אל
חנון לנחמו ויאמרו שרי בני עמון
לחנון המכבד דוד את אביו
בעיניך כי שלח לך מנחמים הלא
בעבור לחקר ולרפף ולרגל הארץ
באו עבדי אביך ויקח חנון
את עבדי דוד וינלחם ויכרת את
מדווחם בחצי ער דהמפשעה
וישלחם וילכו ויגידו לדוד על
האנשים וישלח לקראתם בן חו
האנשים נכלמים מאד ויאמר המלך
שבו בירחו עד אשר יצמח זקנכם
ושפתם ויראו בני עמון כי התבאשו
עם דוד וישלח חנון ובני עמון אלף

כפר צסקף לשכר להם מן ארם
נהרם ומן ארם מעכה ומצובה רכב
ופרשים וישפרו להם שנים ושלשים
אלף רכב ואת מלך מעכה ואת עמו
ויבאו ויחננו לפני מידבא ובני עמון
נאספו מעריהם ויבאו למלחמה
וישמע דוד וישלח את יואב ואת
כל צבא הגבורים ויצאו בני
עמון ויערכו מלחמה פתח העיר
והמלכים אשר באו לבדם בשדה
וירא יואב כי חיתה פני המלחמה
אליו פנים ואחור ויבחר מכל בחור
בישראל ויערך לקראת ארם
ויאתר העם נתן ביד אבשי אחיו
ויערכו לקראת בני עמון
ויאמר אם תחזק ממני ארם והיית
לי לתשועה ואם בני עמון יחזקו

ראשונים אבל המלך לעשות כל נרכו: כי עשה אביו עמי חסד. לקח דוד אביו ואמו ובית אביו
והזניכם במחוז מלך מואב כדכתיב וילך דוד משם מנסת מואב ויאמר אל מלך מואב יבא כל אביו ואמו
אתכם וגומר וכלו בני מואב והרגום כולם חוץ מאלוהו אחי דוד שברח לארץ בני עמון וקבלו חסד מלך
בני עמון שהרי לא נזכרו עוד חוץ מאלוהו שכתב במחלקות בני ישראל ליהודה אליהו מאחי דוד וזהו אשר
עשה אביו עמי חסד ועל פי אונת איבה הכה דוד את מואב והתעולל בהם יותר מיתר אויביו דכתיב
בשמואל ויך דוד את מואב וגומר: המכבד דוד את אביו כשביך. והלא כתיב באזניתם לא תדרוש
שלום וטובתם וזכור אמה שמותי ממות אלהיו וכל לדרוש שליחך ולכבוד אביו שלך מן מנחמים הלא
ד בעבור לחקור וגומר: מדווחם כמו מדו בד: כתיב על המפשעה עד עריות פנים ואחור
וכשמואל כתיב שמועיהם עד עריות כמו חשתי שת ערות מנרים: מן ארם כהרים ומן ארם מעכה
ארמים הרבה היו וזהו ארם מעכה ארם היושבים במעכה ומן ארמים יושבים על כהר ערית וזרם נובם
וארם סתם הוא עקר האומה וכן עמונים היושבים במעון קריונים עמונים ועיקר האומה בשאר מקומות
וכן בני עמו בארץ עשיר והעיקר באדום: לכלם כפרה. חלקן חיילותם לשתי מערכות בני עמון
במערכה אחת פתח העיר כנגד ישראל והמלכים אשר עמהם במערכה אחת לכדם בשדה מאחור
לשאל: כיד אבשי. אבשתי שכל דברי הימים כתיב אבשי וגם אבשי קרי לכד מאלו שנים שיבאו
מן הכלל על פי המסורת ולכך בכל הספר הוא אבשי שכל הספר הזה כתיב כשכיל כבודו של דוד ואין
זה כבודו שיקראו לבן אחותו אבשי דמשמע גם אבשי חסון כדוד כי אבשי הוא יש לכך בכל הספר הוא
אבשי ובכל ספר שמואל אבשי לכד חד אבשי ואת יתר העם כתיב אבשי ועל פי המסורת שהיו כן

מפקד והושעתיד: י חזק ונתחזקה
בער עמנו ובער ערי אלהינו ויהיה
חטוב בעינינו ונעשה: ויבש יואב
וחעם אשר עמו לפני ארם למלחמה
וינוסו מפניו: ויבני עמון ראו כי
נכארים וינוסו גם הם מפני אבשי
אחיו ויבאו העירה ויבאו ויבאו
ירושלם: וירא ארם כי נגפו לפני
ישראל וישלחו מלאכים ויצאו
את ארם אשר מעבר הנהר ושיפך
שר צבא חררעור לפניהם: ויגד
לדוד ויאסף את כל ישראל
ויעבר הנהר ויבא אלהם ויערך
אלהם ויערך דוד לקראת ארם
מלחמה וילחמו עמו: ויגם ארם
מלפני ישראל ויהלך דוד מארם
שבעת אלפים רכב וארבעים אלף
איש רגלי ואת שיפך שר הצבא
המית וייראו עבדי חררעור כי נגפו
לפני ישראל וישלימו עם דוד

ועבדו ולא אבה ארם להושיע
את בני עמון עוד:
ויהי לעת תשובת השנה לעת
צאת המלכים ונתן יואב את
חיל הצבא וישחת יאת ארץ בני
עמון ויבא ויצר את רבה ודוד ישב
בירושלם ויך יואב את רבה
ויהרסה: ויקח דוד את עטרת
מלכם מעל ראשו ויצאהו משקל
כפר והבובה אבן יקרה ותחי על
ראש דוד ושלל הער הוציא הרבה
מאד: ואת העם אשר בה הוציא
וישר במנרת ובחרצי הברזל
ובמנרות וכן עשה דוד לכל ערי
בני עמון וישב דוד וכל העם
ירושלם: ויהי אחריו כן ותעמד
מלחמה בנור עם פלשתים אז הכה
סבכי החשתי את ספי מילי הרפא
ויבנעו: ותחי עוד מלחמה את
פלשתים ויך אלחנן בן עזר את ישי

הוא שהיו ימי אביו אמו נרויה שחיה היתה אמו: וסוף שר צבא. וכשמואל כתיב וסוף שר צבא מידמו
דכתיבו בסוטה שובך שהיה גנוס כשונך שונך היה שונך דמים כמים: ויהי לעת תשובת השנה
בשהעשבים בשדה להאכיל הסוסים: וזהו אבן יקרה. בעטרה: ותחי על ראש דוד. יש ספרים
של ראש דוד ממש יש לתמוה היך ראשו סוכלה ורבוטו שרשו אבן שואבת הית בה ושמתו בכדובל
כי ימכה בארץ ושמואל שחולין כתר של מלך מלמעלה על ראשו וסוף וסוף כנגדה מלמעלה חתיה על
כסף ומה שכמו ותחי על ראש דוד שראית כמו על ראשו: ויהי אחריו כן וזהו מלחמה בנור. מה
שמחור כאן בוד הפרשה כתיב בשמואל ותחי עוד מלחמה לפלשתים את ישראל וירד דוד ובעדיו עמו
ויחמו את הפלשתים ואף זה משום כבודו של דוד לא כהכה כאן שהרי כתיב לפה ויעף דוד וכתיב
וישכי כבוב אשר בילדי הרעה עד והוא חנור חדשה ויאמר להכות את דוד. ולולי שיערו אבשתי כן
ברויה היה כוסל בידו של ישי ונפי אחיו נבאו לא כתיבו כאן: או הכה סבכי החשתי את ספי מילי
שרפאים וכשמואל כתיב את סף אשר בילדי הרעה. שהיה אחי של גלית הפלשתי ואחי ישי בכוב:
ויך אלחנן בן יעיר. אחד מגבורי דוד היה: את לשמו אחי גלית הנתי וכן חתיו כחבור ארונים
באותו עץ עגול שכורכין בו הכדד כשעת הארצה ויוכנן מרגם אותו פסוק בשמואל וקטל דוד בן ישי

לחמי אחי גלית הנתי ועץ חניתו
במגוד ארניו ותחי עוד מלחמה
בנתו ויהי גיש מדה ואצבעתיו
שש ושש עשרים וארבע ונס חות
גידו להרפא ויחרף את ישראל
ויפהו ויחנתו בן שמעא אחי דוד
אל גילדו להרפא בנתו ויפלו ביד
דוד וביד עבדיו ויגדל ויש
ועמד שטן על ישראל ויסת את
דוד למנות את ישראל ויאמר
דוד אל יואב ואל שרי העם לכו
ספרו את ישראל מבאר שבע ועד
דן ותיבאו אלי ואדעה את מספרם

כא

ויאמר יואב וספר יהיה על עמך כה
מאה פעמים תלא אדני הפלך כלם
לאדני לעבדים לפה ובקש זאת
אדני למה הית לאשמה לישראל
דודבר המלך חזק על יואב ויצא
יואב ויתהלך בכל ישראל ויבא
ירושלם ויתן יואב את מספר מפקד
העם אל דוד ויהי כל ישראל
ארף אלפים ומאה אלף איש שלף
הרב ויהודה ארבע מאות ושבעים
אלף איש שלף הרב ולוי ובנימין
לאפקד בתוכם כד נתעב דבר
הפלך את יואב וירע בעיני האלהים
על

אחי פרכות בני מקדש דמית להם ופתרון יעיר כמו יעזר הלכנון מדה כנגד מדה ונא דוד שאמר
אורגת פרכות לכית המקדש במגוד ארניו ויהיו את גלית עיץ חכיתו כמגוד ארניו ולמה קורו
אלחכן שחכנו ה ובראה גלית הנתי איכו גלית הפלשתי אחת שסס קיהו גלית הפלשתי ואחת שהרו
ליועלה כתוב אז הנה סכני החשתי את ספי מילידי הרמאים ונס למטה כתיב כן וגם הוא וולד להרפת
מחלל שלח מוכיר אף באחי גלית הנתי מילידי הרפת שאינו ככה ויהי איש אדמה דומה ואשוי מדוי
כלומר איש גדול ולפי שהוא גדול כל כך שנידך למדדו קורו איש מדה ואכנעתיו שש ושש עשרים
וארבע יב נדיים ויב כרגלים וכשמואל אומר עשרים וארבע מספר כלומר זה נגד זה שיכול למנות
וגם זה היה כמו שיכול לאקוזה הקרב ככה גדול בידו ובמסכת ברכות מפרש למה ליה דכתיב שש ושש
עשרים וארבע נריכה אי כתב רחמנא שש ושש הוה אמרינן שית דידים שית דכרעיה לכך כתב כל ויש
כתיב כל הוה אמר כן שבע כהא וחמש כהא לכך כתיב רחמנא שש ושש כל ויעמד שטן על ישראל
אף על פי שפרשה זו איכה לכבוד דוד ככתבה כאן משום שכלמר בסוף הפרשה שכתב מובח וענהו ה מן
ה ימים וזה כבוד דוד מספר מפקד העם דומה לכל שקדיכם לכל המערכים ויהי כל ישראל
אלף אלפים ומאה אלף ויהודה ארבע מאות ושבעים אלף ובשאר כל בני ישראל חמשים אלף ואיש
יהודה חמש מאות אלף דמשמע דלא היו מירשאל כל כך כאשר כומר כהן אלא לשי שהקנה היה מאת
הכהן על דל לא כתב לשם מספר כולם שמכא ואף יואב לא מנה כל השבטים כמו שכתוב כי כתעב דבר
המלך את יואב אבל כאן משום כבודו של דוד מוכיר כאן מספר וחשבון שמכא כי זה כבודו שחיל כבוד
בה היה בעצמו וכן מוכיח כמו שפרשתי שאפילו אותו קנת מירשאל שמכא לא כתב כל המערכים בשמואל
אבל כאן כתב כל אותו מספר שמכא דהא כתיב כאן ויהי כל ישראל ובשמואל לא כתיב כל וכבוד מוכיח
כאן לפיכך כדכתיב ויואב כן נדויה חבל לחמות ולא כלה ויהי בזאת קנה על ישראל ולא עלה המספר
כמספר דברי הימים לחלק דוד ולוי ובנימין לאפקד בתוכם ואלה היה יודע שהיה לאשמה
לעם לכנה לפיכך אמר יואב וכל איכו להכיל שבטים הללו מן המכין לו איס ויאמר דוד למה לא מניח
את לוי אישכנו כי לא התקדו בתוך בני ישראל וכן אומר לכתובין הלל כעלגה קבועה כעו ואם יתגשש

עיקר

על הדבר הזה את ישראל
ויאמר דוד אל האלהים חטאתי
מאד אשר עשיתי את הדבר הזה
ועתה העבר נא את עונן עבדך פי
נסבלתי מאד וידבר יהואל
בן חוה דוד לאמר לך ודברת
אל דוד לאמר כה אמר יהוה
שלוש אני נטה עליך בחר לך אחת
מחנה ואעשה לך ויבאנא אל
דוד ויאמר לו כה אמר יהוה קבל
לך יאם שלוש שנים רעב ואם
שלושה חדשים נספה מפני צריך
וחרב אויביך למשנת ואם שלשת
ימים חרב יהוה דבר בארץ ומלאך
יהוה משחית בכל גבול ישראל
ועתה ראה מה אשוב את שלחי
דברו ויאמר דוד אל גדי צר לי
מאד אפלה נא ביד יהוה כי רבים
רחמינו מאד וביד אדם אל אפל
ויתן יהוה דבר בישראל ויפל

מישראל שבעים אלף איש וישלח האלהים מלאך לירושלם להשחיתו וכהשחית ראה יהוה וינחם על הרעה ויאמר למלאך השחית רב עתה הרף ידך ומלאך יהוה עמד עם גרון ארנן היבסי וישא דוד את עיניו וירא את מלאך יהוה עמד בין הארץ ובין השמים וחרבו שלופה בידו נשויה על ירושלם ויפל דוד וחזקנים מכפים בשקים על פניהם ויאמר דוד אל האלהים הלא אני אמרתי למנות בעם ואני הווא אשר חטאתי וחרע הרעותי ואלה הצאן מה עשו יהוה אלהי תהי נא ידך בי ובבית אבי ובעמך לא למנפה וימלאך יהוה אמר אל גדי לאמר לדוד כי יעלה דוד לחקים מזבח ליהוה בגרון ארנן היבסי ויעל דוד בדבר גדי אשר דבר בשם יהוה וישב ארנן וירא

עתה מה ישמיר להם ועתה העבר נא את עון עבדך עון זה מלא בשמי וחיין כלומר העבר נא על עון המלך שגשגתי וד מלאין הן בקריאה וזה אחד מהם והשמי במילים הן בעיון סוללת ובחשודים בויקרא רבה באזה כי תדע כי שבתים חסידים אי איפשר שלא יהא לו אחד בעבירה כלא כתבין והלא לא כתבין אלא לכורך עמנו והשלישי שפובחתי ולכדו את הרשע עוונתי שירכוס והרביעי במלכים וינחמו עון ועתה לכו וכנראה וכן ידה בית המלך שאמר אם לא כלך וכנני בית ה' יהיה עון גדול כי יבואו עליהם אויבים כ' לי מאל' אתה או' בחר לך סקל שכתב קסה לי ונר לי מאל' עליו משל לאדם שאמר לו הקד מית ונאיה קבר רנוך שתקבר אצל אחיך או אף אמר להם או להם לאויבים שקך שומעים אפלה כא ביד ה' בדבר ששום ככל ששירים ופניו כי רבים דמיון אולי ירחם אבל אויביו לח ורחמו עלינו ב' גטויה על וינחמה ויהי שכתוב ביהושע והנה איש עומד לבגדו וחרבו שלופה בידו ונומר הלנו אתה אם לנרכיבו יושע ה עומד ואחריו כנגד ג' ונא מלאך כנגד ד לפיכך ממה ואמר לו הלנו אתה אם לנרכיבו סואיל ואמה עומד לבגדו או לנרכיבו לעמוד שנס אתה עומד כנגדו אבל כאן כיון שראה חסדך של מלאך שהיתה כטויה על ירושלם ידע בעצמו שבא לבגדו שוכני ישראל ואלה סגןן מה עשו' סהם באותן הבגן המובחלים לטשויהם שאין יכול להכניס

ההשעיה

את המלאך וארבעת בני עמו
מתחבאים וארנן דש חטים: כ
ויבא דוד עד ארנן ויבט ארנן וירא
את דוד ויצא מן הגרן וישתחו
לדוד אפים ארצה: כג
אל ארנן תנה לי מקום הגרן ואבנה
בו מזבח ליהוה בכסף מלא תגזר
ליותעצר המגפה מעל העם: כד
ויאמר ארנן אל דוד קח לך ועש
אדני המלך הטוב בעיניו ראתי נתתי
חבקר לעלותי והמוריונים לעצמי
והחטים לפנחה הכל נתתי: כה

ויאמר המלך דוד לארנן לא פיקנה
אקנה בכסף מלא כי לא אשא
אשר לך ליהוה והעלות עולה חנם:
כי ויתן דוד לארנן במקום שקלי והב
משקל שש מאות: כי ויבן שם דוד
השערים

והשמיטה כי לשמיטה הן עמודין: מתחבאים • מפני המלאך לקיים שסוק לך עמי בא בחדריך וסגור
ליתך כעדך חכי כאשר רגש עד יעבר ועם ואמר ואתם לא תנאו איש מפתח ביתו עד בקר: וירכב
בן דש חטים: לפי שאמר לפניו והחטים למכחה שלא תתמה וכי הואך היו לשם חטים: והמוריונים
לעצים: כסרות שדשין כהם החבואים כמו ששכיבו בעל עיוא דקורקסא דדישא דישא דישא דומה למורה
כס חרון דשם: שקלי זהב משקל שש מאות: וכשאחל כתיב בכסף שקלי שמש' הא כיבד כעל מכל שבע
כו ושבע חמשים שקלים הרי שש מאות שקלים כלי שיהיה חלק לכל ישראל כמזבח: ויאמר ה' למלאך
פח להשיב חרבנו: וישב חרבנו אל כדכה: וכן ויאמר ה' לרב ויקא ויבא ונאמר: בעת הסיף בראות דוד
כי עכפו ה' פרוסה זו לא רכבתה בשואל ואשום כבוד דוד ככתבה כאן שעשה מונח וכל פסוקי
גש דפרשה זו רבוק פסוק אל פסוק כאילו כולו פסוק אחד: ומזבח העולה: של משע עדיון בעת הסיף
ל כבאה אשר בכנעון: ולא יכול דוד: אז כשהיה אותו מעשה שגוה לו הקנה להשגות קרבן לא הים
דוד יכול ללכת לטבו לדרוש אליהם כלומר לפני המזבח אשר בגבעון כי כבעת מפני חרב מלאך ה'
ה והלך דוד כדכרי ה' וכנס מזבח ועכאו ה': ויאמר דוד וזה בית ה' האלהים וזה מזבח לעולה לישראל:
ה מואן ואלך שכל שמנקה ה' להקריב לו קרבן יבא ויקריב על אותו מזבח: לכבדו הגרים: גרים
שכתב וירד שלא רנה להעביר בישראל עבודת ערך וכן מניחו בשלמה למטה וישפד שלמה ונאמר וישע
מה שבעי אלף כושא שכל ונאמר ועוד כתיב וכל העם הכותר מן החתי ונאמר כ' פסוקים ועוד כתיב
ה ומן בני ישראל לא כתן שלמה לעבדים ונאמר: למקמרים לדלתות השערים: בעל כלל ולמחרס הכין

השערים ולמחברות הכין דוד
ונחשת לרב אין משקל: ועצו
ארוזים לאן מספר פר חביאו
הצדונים והצרים עצי ארוזים לרב
לדוד: ויאמר דוד שלמה בני
נער ורד והפית לבנות ליהוה
להגדיל למעלה לשם ולתפארת
לכל הארצות אכנה נא לוויכ
דוד לרב לפני מיתו: ויקרא
לשלמה בנו ויצוה לבנות בית
ליהוה אלהי ישראל: ויאמר דוד
לשלמה בנו אני הויה עם לבני
לבנות בית לשם ייהוה אלהי: ויהי
עלי דבר יהוה לאמר דם לרב
שפכת ומלחמות גדלות עשית לא
תבנה בית לשמי כי דמים רבים
שפכת ארצה לפני: הנה בן נולד
לך הוא יהיה איש מנוחה וינחיהו
לו מפל אויביו מסביב כי שלמה
יהיה שמו ושלוש ושקט אתן על
ישראל בימיו: הוא יבנה בית לשמי
והוא יהיה לי לבן ואני לו לאב
והכינותי את כסא מלכותו על
ישראל עד עולם: עתה בני יהי יהוה
עמך והצלחת ובנות בית יהוה
אלהיך כאשר דבר עליך: אדיתן לך

כב
ק

והחטים לפנחה הכל נתתי: כה
ויאמר המלך דוד לארנן לא פיקנה
אקנה בכסף מלא כי לא אשא
אשר לך ליהוה והעלות עולה חנם:
כי ויתן דוד לארנן במקום שקלי והב
משקל שש מאות: כי ויבן שם דוד
השערים

דוד הכזב שמחברין ומחוקים הדלתות והשערים כהם: והגורים: עם חירס מלך נור:
בער דרך: לפי שאילו בן יב סכה קרוי בער דכתיב ויהושע בן נון בער לא ימים ונאמר שסדי ויהושע
לא מלך אחרי משה כי אם סכה ופי ק' סכה כמנא כשהעיר עליו הכתיב ויהושע בן נון בער היה בן
מב סכה על בן הונקר לכתיב רך טל היה כי אם בן יב סכה כשילך: להגדיל למעלה: גדול מאד
שהגביהו שלמה עד מאה ועשרים אמה כדכתיב במלכים והאולם על פני היכל הבית ונאמר:
* כל א ז י ה

יהוה שכל ובינה ויצוק על ישראל
ולשמור את תורת יהוה אלהיך:
ואת צלוח אס תשמור לעשות את
החקים ואת המשפטים אשר צוה
יהוה את משה על ישראל חוק
ואמץ אל תירא ואל תחת: והנח
בעניי הכינותי לבית יהוה זהב
כפרים מאה אלף וכסף אלף אלפים
כפרים ולנחשת ולברזל אין משקל
כי לרב היה ועצים ואבנים הכינותי
ועליוס תוסיף: ועמד לרב עשו
מלאכה חצבים וחרשי אבן ועץ
וכל חכם בכל מלאכה: לזהב
לכסף ולנחשת ולברזל אין מספר
קום ועשרה ויהי יהוה עמך:

והחטים לפנחה הכל נתתי: כה
ויאמר המלך דוד לארנן לא פיקנה
אקנה בכסף מלא כי לא אשא
אשר לך ליהוה והעלות עולה חנם:
כי ויתן דוד לארנן במקום שקלי והב
משקל שש מאות: כי ויבן שם דוד
השערים

דוד הכזב שמחברין ומחוקים הדלתות והשערים כהם: והגורים: עם חירס מלך נור:
בער דרך: לפי שאילו בן יב סכה קרוי בער דכתיב ויהושע בן נון בער לא ימים ונאמר שסדי ויהושע
לא מלך אחרי משה כי אם סכה ופי ק' סכה כמנא כשהעיר עליו הכתיב ויהושע בן נון בער היה בן
מב סכה על בן הונקר לכתיב רך טל היה כי אם בן יב סכה כשילך: להגדיל למעלה: גדול מאד
שהגביהו שלמה עד מאה ועשרים אמה כדכתיב במלכים והאולם על פני היכל הבית ונאמר:
* כל א ז י ה

שלמה בנו על ישראל: ויאסף את כל שרי ישראל והכהנים והלוים: ויאספם אליו מפני שלשים שנה ומעלה ויהי מספרם לגלגלתם לבנים שלשים ושמונה אלף: וימלאה לנצה על מלאכת בית הוה עשרים וארבעה אלף ושטרם ושפטים ששת אלפים: וארבעת אלפים שערם וארבעת אלפים מהללים ליהוה בכלם אשר עשיתי להלל: ויחלקם הוה מחלקות לבניהו לגרשון קהת ומררי: וגרשני לעדו ושמעיו: בני לערן הראשי ויהיאל וותם וזאל שלשה: בני שמעי שלמות ויהיאל והרן שלשה אלה ראשי האבות ללעדו: ובני שמעיו יחזק וזנא ויעוש ובריעה אלה בני שמעי ארבעה: ויהיה חת הראשי וזיה השני ויעוש ובריעה לא הרבו בנים ויהיו לבית אב לפקדה אחת: בני קהת עמרם וצחר חברון ועזיאל ארבעה: בני עמרם אהרן ומשה ויברל אהרן לר קדישו קדש קדשים הוא ובניו עד עולם לחקטור לפני יהוה לשרתו ולברך בשמו עד עולם: ומשה איש האלהים בניו יקראו על שבט הלוי:

בני משה נרשום ואליעזר: בני נרשום שבואל הראשי: ויהיו בני אליעזר רחבת הראשי ולא היה לאל עזר בנים אחרים ובני רחביה רבו למעלה: בני יצהר שלמית הראשי: בני חברון ויהו הראשי אמרה השני יהויאל השלישי ויקמעם הרביעי: בני עזיאל מיכה הראשי וישיה השני: בני מררי מחלי ומושי בני מחלי אליעזר וקיש: בני ימית אליעזר ולא היו לו בני כפי אם בנות וישאום בני קיש אחיהם: בני מושי מחלי ועדר וירמות שלושה: ואלה בני לוי לבית אבותיהם ראשי האבות לפקודיהם במספר שמות לגלגלתם עשרה המלאכה לעבודת בית יהוה מבין עשרים שנה ומעלה: כי אמר דוד הנה יהוה אלהי ישראל לענו וישכן בירושלם עד לעולם: כי וגם ללוים אין לשאת את הדמשון ואת כל כליו לעבודתו: כי בני דוד האחרונים המה מספר בני לוי מבין עשרים שנה ולמעלה: כי בני מעמרם לוי בני אהרן לעבודת בית יהוה על החצרות ועל הלשכות ועל שחרת לכל קדש ומעשה עבודת בית

כמה מספר בני לוי מבין עשרים שנה ולמעלה: כלומר אז תיקן דוד משמרות אלו כשיבא שלמה בנו כפי שיהיו מושבים לו: כי מעמדם ליד בני אהרן וגומר: דוגם וילוו עבדך וישקדך: ועל טהרת לכל קדש: טהר וטהר הכית וכליו שיהיו הם ממוכים לטעורו סכן מניכו בחוקיהו כדכתיב ויקבלו שלום לקניא מכל קדרון חזק וקמי וישלו כקד לקדש דלשון לקדש וגומר:

ולכל

האלהים יזול לחם המערכת ולסלת למנחה ולרקקי המצות ולפחבת ולמרצבת ולכל משורה ומדה: ולעמד בפקר בפקר להדות ולהלל ליהוה וכן לערב: ולכל העלות עלות ליהוה לשבתות לחדשים ולמעדים במספר כמשפט עליהם תמיד לפני יהוה: וישמרו את משמרת אהל מועד ואת משמרת הקדש ומשמרת בני אהרן אחיהם לעבודת בית יהוה: ולבני אהרן מחלקותם בני אהרן נדב ואביהווא אליעזר ואיתמר: וימת נדב ואביהווא לפני אביהם ובנים לא יהיו להם ויכתנו אליעזר ואיתמר: ויחלקם דוד וצדוק מן בני אליעזר ואיתמר מן בני איתמר

כד

לפקדתם בעבודתם: וימצאו בני אליעזר רבים לראשי הנברים מן בני איתמר ויחלקים לבני אליעזר ראשים לבית אבות ששה עשר ולבני איתמר לבית אבותם שמונה: ויחלקים בני רלוות אלה עם אלה כי יהוה שר קדש ושרי האלהים מבני אליעזר ובני איתמר: ויכתבם שמעיה בן נתנאל הסופר מן הלוי לפני המלך והשרים וצדוק הכהן ואחיהם בן אביתר וראשי האבות לכהנים וללוים בית אב אחר אחר אליעזר ואחיהווא ואיתמר: ויצא הגורל הראשון ליהורוב לידעיה השני: לחרם השלישי לשערים הרביעי: למלכיה החמישי למימן הששי: להקוז השביעי

לאביה ולכל העלות עליות לה לטכיות ולחשוי פתרון הם היו ממוכי על הטכיות וגם על לטכית בית הטללים שהקדמות הם וחס יבואו לה הכהנים תמיד ככל יום במספר מה נריכים ככל יום בין כחול בין שבתות וכתשים ובנוועדים שמוסיפים על פתרון כל אלה יבואו במספר כמשפט וגם מסייעים לכהנים להפשיע הזבח וכן מניכו בחוקיהו דק הכהנים היו למעט ולא יכלו להפשיע את כל העולות ויחוקטם אסיהם פלוים וגומר: ולבני אהרן פתרון אה אהרן וגומר על מחלקתם: וימת נדב ואביהווא ובנים לא שיו להם: לפי שלא היו להם כנים כיהנו אליעזר ואיתמר במקומם אבל אש היו לנדב ואביהווא ובנים היו קודמים לאלעזר ואיתמר בהכנס גדולה סכן מניכו בעורף שהיו יסודק אביו של יהושע היה ויהונדק ועורף כבו שיהיו היו כדכתיב לעול זרהו הוליד את יהונדק ובעורף כתיב עורף כן שיהו ויהונדק סלך גדולה לכלל וכשעלו מככל עלה יהושע ושימש ולא שימש עורף לפי שהיה ויהונדק הבכור וקדמו בן אחיו הבכור כדכתיב בכבואת חני יהושע בן יהונדק הכהן הגדול: ואחיהם מן בני איתמר: זה איתמר מן בני אביתר כדכתיב כמחוק וכתבם שמעיה וגומר עד ואחיהם מן בני אביתר: ויחלקום לבני אליעזר ראשים לבית אבות ששה עשר: מתחילה במשכן סילה לא היו כי אם זו משמרות ס מאלעזר ומאיתמר כמספרם במסכת תעבית וכסראה דוד שהיו ראשי הנברים לאלעזר רבים חלקם לכל משמר ומשמר של אליעזר לטכית והעמידם על זו משמרות ומשמרת בני איתמר העמיד על משמר משמר כדראשונה על שמנה משמרות וכן מוכיח במחוק בית אב אחד אחוז לאלעזר ואחוז אחוז לאיתמר כלומר באחוז למעמד במשמרת במשכן כמו כן הפתרון דוד עתה בבית המקדש: ויחלקום בגורלות אלה עם אלה: לפי ועול הגורל לפיות ראשון אז שכי אז שלישי אז רביעי וכן כולם: ויכתבם שמעיה להיות

לכס

לאביה השמיניו * לישועהתשעי
לשכניהו העשרו * לאלישיב עשתי
עשר לקים שנים עשר * לחפה
שלושה עשר לישבאב ארבעה
עשר * לבלנה חמשה עשר לאמר
ששה עשר * לחזיר שבעה עשר
להפצין שמונה עשר * לפחחיה
תשעה עשר ליחזקאל העשרים *
* לוכין אחד ועשרים לנמיל שנים
ועשרים * לדליוה שלשה ועשרים
למעוהו ארבעה ועשרים * אלה
פקדתם לעבדתם לבוא לבית יהוח
כמשפטם כיד אהרן אביהם כאשר
צוהו יהוה אלהי ישראל * ולבני
לוי הנותרים לבני עמרם שובאל
לבני שובאל ידדו * לרחביהו
לבני רחביהו ראשי שיהו * ליצהרי
שלמות לבני שלמור וחת *
* ובני יריה אמריהו השני יחויאל
השלישי יקמעס הרביעי בני עויאל
מיכה לבני מיכה שמור * אחי מיכה
ישיה לבני ישיה זכריהו * בני
מררי מחלי ומושי בני יעזיהו בנו *

בני מררי לעזריהו בנו ושרם
וזכור ועברי * למחלי אלעזר ולא
היה לו בנים * לקיש בני קיש
ירחמאל * ובני מושי מהלי ועדר
וד מורא אלה בני הלויים לבית
אבותיהם * ויפילו גם הם גורלות
לעמט אחיהם בני אהרן לפני הויה
המלך וצדוק ואהימלך וראשי
האבות לפנהנים וללויים אבות
הראש לעמט אחיו הקטן *
* ויפילו גורלות לבני אהרן
לבני אסף והימן וידותון הנביאים
בגבורות ונבלים ובמצלותים ויהו
מספרם אנשי מלאכה לעבדהם *
* לבני אסף זכור ויוסף ונתניה
ואשרארה בני אסף על ידי אסף
הנביא על ידי המלך * לידותון
בני דורזון גדליהו וצרי וישעיהו
השביהו ובתתיהו ששה על ידי
אבותיהם ידותון בכנור הנביא על
הודות והלל ליהוה * להימן בני
הימן בקיהו מתניהו עזיאל שובאל
ורימות חנניה חנני אליאתה גדלתי

כה יעיר

ודמתי עור שבקשה מלותי הותיר
מהיותא * כל אלה בנים להימן
הזה המלך בדברי האלהים להרים
קרנותו האלהים להימן בנים
ארבעה עשר ובנות שלוש *
* כל אלה על ידי אבותיהם בשיר בית
יהוה במצלותים נבלים וכנורות
לעבדת בית האלהים על ידי המלך
אסף וידותון והימן * ויהי מספרם
עם אחיהם מלפני שיר ליהוה כל
המבין מאתים שמונים ושמונה *
* ויפילו גורלות משמרת לעמט
פקטן בגדול מבין עם תלמיד *
* ויצא הנזיר הראשון לאסף ליוסף
גדליהו השני חוה * ואחיו ובניו
שנים עשר * השלישי זכור בניו

ואחיו שנים עשר * הרביעי ליצור
בניו ואחיו שנים עשר * החמישי
נתניהו בניו ואחיו שנים עשר *
הששי בקיהו בניו ואחיו שנים עשר *
השבעי ישראלה בניו ואחיו שנים
עשר * השמיני ישעיהו בניו ואחיו
שנים עשר * התשעי מתניהו בניו
ואחיו שנים עשר * העשירי שמעי
בניו ואחיו שנים עשר * עשתי עשר
עזראל בניו ואחיו שנים עשר *
* השנים עשר לחשביה בניו ואחיו
שנים עשר * לשלשה עשר שובאל
בניו ואחיו שנים עשר * לארבעה
עשר מתניהו בניו ואחיו שנים עשר *
* לחמשה עשר לירמות בניו ואחיו
שנים עשר * לששה עשר לחנניהו
בניו

הללויה היה מתכבא * ודומתיו עזר * עם אסף הוא * חזה המלך בדברי האלהים להרוס קרן *
קרן הכנראה שמתכבא למלך דומתו יודם קרן משיחו * ויתן האלהים להימן * כלומר אם לא שכתן לו
אלהים הכבס אי איפטר שהיו לו יד בנים ושלש נכות וכולן ראויין להיות ראשי משמרות דומת * ויתן ה'
לה הרוין ותלד בן אס לא שהיתה מתנה זו מה אי איפטר שילד כועס שהים זמן וכן ויראפו ה' את כל
האקף אס לא ממת היתה ראוייה זאת אי איפטר לכביט כל כך למרחוק * כל המבין * לענין שירה *
כופל לומר מבין כדכתיב מבין עם תלמיד וכנניהו שר הלויים כמשא יסור כי מבין הוא * ויפילו גורלות
משמרת לעמט * פתרון משמרת לעמט משמרת ודומת למעלה ואהיה מתהלך מאכל אל אהל וממשכן
פתרון ממשכן אל משכן * כקטן בגדול מבין עם תלמיד * פתרון הפילו גורלות על המשמרות זה
לעמט זה משמרה לעמט משמרה כקטן בגדול מבין הרב עם התלמיד כולם היו שוק כזה למי שניצ
הגורל הראשון אס לקטן כן יקדים הוא להיות ראשון ואס אחרון וכן כולם בין מבין בין
תלמיד בין קטן בין גדול ומשמרות אלו של לויים הולכים אחר משמרות של כהנים למי שכולל הגורל
הראשון משמרת ראשון עם משמרת יהוירים הכהן ולמי שיפול הגורל השני יבאש הוא ומשמרתו עם
ומשמרת ידעיה הכהן * ויבא הגורל הראשון לאסף ליוסף * גדליהו השני * גדליהו
זכור וידותון הוא * בניו ואחיו שנים עשר * פתרון כו' על כל משמרת ומשמרה יבאו * לויים שהרי היו
יכולים רבם וכמתחלקם לכד חלקי יהיה כל חלק וחלק * לויים כל ויהו אחיו וככו מוסב ליוסף וגדליהו
ולמי שכתסוק אחד שניהם כוכרים כתב לכד פעם אחת הוא וככו ואחיו וכל אחיו ואחיהם שבעין * לאו
יאחיו ממש אלה חבורה אחת קורא אחי * בדליר שף בלשון אשכנז * השלישי זכור * זכור אסף *
הרביעי ליצור * שני של ידותון * החמישי כתיביו * שלישי של אסף כך כפל הגורל מזה לזה * יא

שמיר

להם לזכרון מו ראשון ומי שכי וכן כולם * אלה פקודתם לעבדותם * אלו שכתובין כאן ראשי משמרות
פקודתם על משמרות היו * ויכדל דוד זכרי הנרא לעבדה * לשור השיר * לבני אסף ונומר *
מכל הלויים לא הכדיל כי אס בני אסף * והימן וידותון פכנא * כשהיו מכבין ככלי שירים הללו היו
מתכבין דומת כאלו שחלו לי מכנן ויהי כמכנן המכנן ותהי עליו יד * והיה מספרם אכסו של אכס *
כלומר המשמרות כל על כל משמרות ד כביס של אסף וששה של ידותון יד של הימן ררו כל למטה כלל
מספר כולן כדכתיב והיה מספרם עם אחיהם ונומר * ומתליתו ששה * לא תענה אלא חס * אשתו
פיתה ויפוכרת את שמי ויהי ברוח הקדש שנס הוא עתיד להיות ראש משמרה לסיכך אחר ששה וזהו
שנאמר לכתיבו השבועי שמי חוה סימד השיע רשום מבטן להפקיד כמשמרת הקדש * על ידי אבותיהם
ידותון * דומת על ידו חקוי * הכנא על קודות והלל * פסיו מנבים ככור קומורים קודו ומזמורו
הללויה

*

כא ג ז א 3 למחלקות

בניו ואחיו שנים עשר: ^י לשבעת עשר לשבעת שנה בניו ואחיו שנים עשר: ^י לשמונה עשר לחנני בניו ואחיו שנים עשר: ^י להשעה עשר למלות ובניו ואחיו שנים עשר: ^י לעשרים לאליה בניו ואחיו שנים עשר: ^י לאהר ועשרים להותיר בניו ואחיו שנים עשר: ^י לשנים ועשרים לגדלתי בניו ואחיו שנים עשר: ^י לשלשה ועשרים למחזיא את בניו ואחיו שנים עשר: ^י לארבעה ועשרים לרוממתי עזר בניו ואחיו שנים עשר: ^י ~~לשבעה ועשרים~~ למחלקות לשערים לקרחים משלמיהו בן קרא מן בני אסף: ^י ורמשלמיהו בנים זכריהו הבכור ידועאל דהשני זכריהו השלישי יתניאל הרביעי: ^י עולם החמישי יהוחנן הששי אלוהו עני השביעי: ^י ולעבד אדם בנים שמעיה הבכור יהוזבד דהשני וואה השלישי ושכר הרביעי ונתנאל החמישי: ^י עמואל דהששי וששכר דהשביעי ופעלתי השמיני כי ברכו אלהים: ^י ולשמעיה לעמית

כ

למחלקות לשערים: און חזרום חלילה אלה כנגד שערים חלקום ושבו הטילו גורלות מי לשער זה מי לשער אחר כדמשורם לקמן: לקרחים משלמיהו בן קורא מן בני אסף: ודוגמ למעשה ופלוס בן קורא ונומר: כי ברכו אלהים: כדאמר לעיל ויברך האת בית עובד אדם ונומר: שמעלום לבית אביהם פתרון אותן משלום היו על ד אביהם ודוגמ כסוף דכיל ומשל ממשל דב: איש חיל: לא בכח ולא במלחמה אלא באדם שאומר עליו מלכי חשוכ: וכן הלך כענין מודעתו איש בנור חיל: משמרו למעשה אחים: ראש כל משמרות: ויפילו גורלות כקטן כדול לבית אבותם לשער ושער: למי יבוא שער זה ולמי שער זה למורח למערב לנשון לדרום וכן לכל שערים שבעזרה: * ולתקופות *

לעמית משמרו: למורה הלחם ששה לצפונה לים ארבעה לנגבה ליום ארבעה ולאספים שנים שנים: ^י לפרבר למערב ארבעה למסלה שנים לפרבר: ^י אלה מחלקות השערים לבני הפרח ולבני מררי: ^י והלויים אחיה על אוצרות בית האלהים ולאצרות הקדשים: ^י בני לעדן בני הנרשני ללעדן ראשי האבות ללעדן הנרשני יחאלי: ^י בני יחאלי ונתן ויאל אחיו על אוצרות בית יהוה: ^י לעמרמי ליצהרי לחברוני לעזאליו: ^י ושבאל בן גרשום בן משה נגיד על האצרות: ^י ואחיו לאליעזר רחביהו בנו וישעיהו בנו וירם בנו וזכרי בניו ושלמות בנו: ^י הוא שלמות ואחיו על כל אצרות הקדשים אשר הקדיש דוד המלך וראשי האבות לשרי האלפים והמאות ושרי הצבא: ^י מן המלחמות ומן השלל הקדישו

לחזק לבית יהוה: ^י וכל המקדיש שמואל הראה ושאל בן קיש ואבנר בן נר ויאב בן צרויה כל המקדיש על יד שלמית ואחיו: ^י ליעהרי וכנניהו ובניו למלאכת החיצונה על ישראל לשמרים ולשפטים: ^י לחברוני חשביהו ואחיו בני חיל אלה ושבע מאות על פקדת ישראל מעבר לירדן מערבה לכל מלאכת יהודה ולעבודת המלך: ^י לחברוני יריה הראש לחברוני לתלתיו לאבות בשנת הארבעים למלכות דוד נדרשו וימצא בהם גבורי חיל בעיזר גלעד: ^י ואחיו בני חיל אלפים ושבע מאות ראשי האבות ופקידים דוד המלך על דהראובני ודגרי וחצי שבט חמנשי לכל דבר האלהים ודבר המלך: ^י עמ גלעד וסב

ולאספים: מקום ששמו אסופי: שנים לפרבר: ומפורש במסכת תמיד אמר רבא לפרבר כלמי בר: והלויים: כי אחיה על אצרות וגו': הוא חיה ממוכה על מעות שנקיין מהם קרבנות לבית אלהים כנזן קדשן קדשים: כלי לעדן: ללעדן הנרשני יהיה ראש האבות ויאל הוא לעדן האמור לעיל: ויאל אחיו: אחיו של יחאלי כדכתוב למעלה יחאלי וייתם ויאל: על אוצרות בית ה': אוצרות הדכה היו בעזרה כל אוצר וואצר לתקובו ועל כל אחד ואחד היה ממונה אחד: ושבואל בן גרשום בן משה נגיד על האצרות: כמו בן נגיד על אמת מאוצרות העזרה ויש מפרשים נגיד על האצרות כל האמרכלין כולם היו תחתיו: ליעהרי וכנניהו ובניו למלאכת החיצונה: מלאכה שעושין חוץ לעיר ויערים ובהרים ולכרות ארזים ולחצוב אבנים ולמרוש שדה של הקדש: לחברוני חשביהו עד לכל מלאכת ה': הם שערים על אומם שהיו עושים מלאכתם כעבד לירדן: ולעבודת המלך: אף הם ממונים על יושבי חמלת המלך וחצרות המלך וכן לפסוקו לכל דבר האלהים ודבר המלך: בשכט הארבעים ונומר: ונס כל משכנות הללו: * 4 51 7 3 כשכת

ואמשרתים את המלך לכל דבר
 המחלקות הבאה והיצאת חדש
 בחדש לכל חדש השנה המחלקת
 האחת עשרים וארבעה אלף
 על המחלקת הראשונה לחדש
 הראשון שבעים בן זבדיאל ועל
 מחלקתו עשרים וארבעה אלף
 מן בני פרץ הראש לכל שרי
 הצבאות לחדש הראשון ועל
 מחלקת החדש השני דודי האחוזי
 ומחלקתו ומקלות הנגיד ועל
 מחלקתו עשרים וארבעה אלף
 שר הצבא השלישי לחדש
 השלישי בניהו בן יהוידע והכהן
 ראש ועל מחלקתו עשרים וארבעה
 אלף הוא בניהו ובכור השלשים
 ועל השלשים ומחלקתו עמיזבד
 בנו הרביעי לחדש הרביעי עשה
 אל אחי יואב וזבדיה בנו אחיו

ועל מחלקתו עשרים וארבעה אלף
 הנטופרתי לזרתי ועל מחלקתו
 עשרים וארבעה אלף עשתי
 עשר לעשתי עשר ויהודש בניהו
 והפרעתני מן בני אפרים ועל
 מחלקתו

בשנת הארבעים היו לכל דבר המחלקות
 הלויים מספר והולך מי היו שרי מחלקות דוד
 ישראל חלוקים לשנים עשר חלקים וכל חלק וחלק שמש את המלך חדש והמלך כותן להם הוצאותם
 כדכתיב בספר מלכים ולשלמה שנים עשר כתיבים על כל ישראל וכלכלו את המלך ואת ביתו והם מוזמנים
 ללחום מלחמתו ולכל עבודתו כזה החדש וכל זה תחילת מלכותו היה עשרים וארבע אלף אף על
 פי שהיו ישראל יותר מליב פעמים כל אלפים דוד לא בחר אלף אכזי חיל ועשירי העם אשר יוכלו לעזוב
 ועסקיהם ולעסוק בעסקי המלך אבל עבדו העם הצרכים לפרנס עמם לא לקח דוד הראש לכל
 שרי צבאות ישבע מן בני פרץ היה והיה ראש לכל איש שרי צבאות ולפי שהיה מן בני פרץ ומהו דוד
 ראש ומקלות הנגיד בר מחלוקתו המשיע עמו מקלות שר הצבא השלישי משום כבוד בניהו
 קורוהו שר הצבא ויתר מהשאר לכד מישבעם שהיה מבני פרץ שקורוהו כמו כן ראש דכתיב הראש לכל
 שרי הצבאות מפני כבודו של דוד שהיה מבני פרץ באותו הכין ראש שהיה ראש ויש אומרים שהיה כהן
 גדול ואיכותו שהיה גדול ואמיתר היו הכהנים גדולים גדול בשלטים גדול בעל דכתיב מן השלטים
 סבו ככד וגומר הרביעי עשהאל אחי יואב וזבדיה בנו אחיו שהיה עשהאל כהן במחלקת מלכותו
 עסקו אכזר ופתן ונדדיה בנו אחיו עתתו על מחלקתו השל שמונת העוסק קורוהו ועל

מחלקתו עשרים וארבעה אלף
 השנים עשר לשנים עשר החדש
 חלי והנטופתי לעתניאל ועל
 מחלקתו עשרים וארבעה אלף
 ועל שבטי ישראל לראובני נגיד
 אליעזר בן זכרי לשמעוני שפטיו
 בן מעכה ללוי חשביה בן קמואל
 לאהרן צדוק ליהודה אליתו
 מנחם דודי ליששבר עמרי בן
 מוכאל לזבולן ישמעיהו בן
 עכריהו לנפת לירימית בן עזריאל
 לבני אפרים חושע בן עזיהו לחצי
 שבט מנשה יואל בן פריהו לחצי
 המנשה גלעדוהו בן זכריהו
 לבנימין יעשיאל בן אבנר לרן

ועל שבטי ישראל ככד אמרכו ראשי המחלקות אשר לדוד ועתה מספר מי היו שרי שבטי ישראל שר של כל
 שבט ושכט ולא כשא דוד מספרם למן עשרים שנה ולמטה פתרון ככד אמרכו שמכה ישראל וחלקו
 למחלקות וגם הלויים מכה ושימים על עבודתם וכל אלו שמכה לא מכה אחד מהם פחות מכן כ ככוכבי
 השמים כמו שאין יכול איש למנות כוכבי השמים כך אין יכול למנותם ולא כלה פתרון ועוד אנו
 אומר לך הלא יואב התחיל פעם אחת למנות העם למעלה מעשרים ולא כלה יזיהו בואת קצף על
 ישראל מאותו קצת שמכה היה קצף על ישראל לפי שעלה במחשבתו למנות כל ישראל ולעבור על
 הפסוק אשר אם יוכל איש למנות את עשר הארץ וגומר ולעבור הפסוק הבט כא השמימה וגומר ולא
 עלה המספר פתרון אף על פי שאני אומר הכל למנות ולא כלה לא מכה כי אם מעט שהרי לא עלה
 מספר המכוין בספר שמואל במספר המכוין כאן בדברי הימים אלף אלפים ומאה אלף ויהודה ארבע
 מאות ושבעים אלף ובשמואל שמכה מאות אלף ויהודה מאות אלף ואת שני מספרים היו פעמים
 מוכאן אחד בשמואל ואחד כאן אלף כך הוא לא עלה המספר במספר דברי הימים בי אותו המספר שמכה
 לא כתב בשמואל כי אם קצת מן המספר מנהו בער ואבילות שנבטו אפילו על אותן מעט וכאן מושם
 בכוד דוד אפילו אם היה המספר יותר היה אמרו לפי שהיה משמע שלא על חנם היה קצף על ישראל
 שהרי ככד מכה הרבה מן ישראל ועוד משום כבודו שהיו כולם לו עובדים כאיש אחד ועל אחרות המלך
 אצרות כסף וזהב כל זה הולך ומספר לגדלות דוד ואפילו מי שהיה ממונה על האצרות שלו ועל
 האצרות בשדה ועל מה שגדל בשדה תבואות ויין ושמן וכל מיני אוכלין ומשקין בערים לממש
 הערים ולחמש ערי המלך וגמגמיו ועל עושי מלאכת השדה לעבודת האדמה למרום האדמה
 פזרי בן כלוב היה ממונה על כך לנות למרום האדמה והוא כותן להם הנקר וכל כלי המטריה
 ועל הכרמים לעדור ולמור הכרמים ועל שבכרמים הוא אונרות הין ועל

עזראל בן יהוסף שרי שבטי
 ישראל בן וראשא דוד מספרם
 למן עשרים שנה ולמטה פי אמר
 יהוה להרבות את ישראל ככוכבי
 השמים יואב בן צרויה החל
 למנות ולא כלה והיה בואת קצף
 על ישראל ולא עלה המספר
 במספר דברי הימים למלך דוד ועל
 בני הספר כס ועל אצרות המלך
 עזמרת בן עדואל ועל האצרות
 בשדה בערים ובכפרים ובמגדלות
 יהונתן בן עזיהו ועל עושי מלאכת
 השדה לעבודת האדמה עזרי בן
 כלוב ועל הכרמים שמעי הרמתי
 ועל שבכרמים לאצרות הין זבדי
 השפמי

ועל שבטי ישראל ככד אמרכו ראשי המחלקות אשר לדוד ועתה מספר מי היו שרי שבטי ישראל שר של כל
 שבט ושכט ולא כשא דוד מספרם למן עשרים שנה ולמטה פתרון ככד אמרכו שמכה ישראל וחלקו
 למחלקות וגם הלויים מכה ושימים על עבודתם וכל אלו שמכה לא מכה אחד מהם פחות מכן כ ככוכבי
 השמים כמו שאין יכול איש למנות כוכבי השמים כך אין יכול למנותם ולא כלה פתרון ועוד אנו
 אומר לך הלא יואב התחיל פעם אחת למנות העם למעלה מעשרים ולא כלה יזיהו בואת קצף על
 ישראל מאותו קצת שמכה היה קצף על ישראל לפי שעלה במחשבתו למנות כל ישראל ולעבור על
 הפסוק אשר אם יוכל איש למנות את עשר הארץ וגומר ולעבור הפסוק הבט כא השמימה וגומר ולא
 עלה המספר פתרון אף על פי שאני אומר הכל למנות ולא כלה לא מכה כי אם מעט שהרי לא עלה
 מספר המכוין בספר שמואל במספר המכוין כאן בדברי הימים אלף אלפים ומאה אלף ויהודה ארבע
 מאות ושבעים אלף ובשמואל שמכה מאות אלף ויהודה מאות אלף ואת שני מספרים היו פעמים
 מוכאן אחד בשמואל ואחד כאן אלף כך הוא לא עלה המספר במספר דברי הימים בי אותו המספר שמכה
 לא כתב בשמואל כי אם קצת מן המספר מנהו בער ואבילות שנבטו אפילו על אותן מעט וכאן מושם
 בכוד דוד אפילו אם היה המספר יותר היה אמרו לפי שהיה משמע שלא על חנם היה קצף על ישראל
 שהרי ככד מכה הרבה מן ישראל ועוד משום כבודו שהיו כולם לו עובדים כאיש אחד ועל אחרות המלך
 אצרות כסף וזהב כל זה הולך ומספר לגדלות דוד ואפילו מי שהיה ממונה על האצרות שלו ועל
 האצרות בשדה ועל מה שגדל בשדה תבואות ויין ושמן וכל מיני אוכלין ומשקין בערים לממש
 הערים ולחמש ערי המלך וגמגמיו ועל עושי מלאכת השדה לעבודת האדמה למרום האדמה
 פזרי בן כלוב היה ממונה על כך לנות למרום האדמה והוא כותן להם הנקר וכל כלי המטריה
 ועל הכרמים לעדור ולמור הכרמים ועל שבכרמים הוא אונרות הין ועל

השפמי ויעל האתים והשקמים
 אשר בשפלה בעל חנן הנדרי ועל
 אצרות השמן ועשׂו ועל הבקר
 הרעים בשרון שטרי השרוני ועל
 הבקר בעמקים שפט בן עדרי
 ועל הנמלים אביל הישמעלי ועל
 האתנות יהיהו הפרלתי ועל
 חצאן ויוז הזהני כל אלה שרו
 הרכוש אשר למלך דוד ויהונתן
 דוד דוד יועץ איש מבין וסופר הוא
 וחיאל בן חכמוני עם בני המלך
 ואחיתפל יועץ למלך וחוישי הארכי
 רע המלך ואחרי אחיתפל יהודע
 בן בניהו ואביתר ושר צבא למלך
 יואב

כח

ויקהל דוד את כל שרי ישראל
 שרי השבטים ושרי המחלקות
 המשרתים את המלך ושרי האלפים
 ושרי המאות ושרי כל רכוש ומקנה
 למלך ולבניו עם הפרסים והגבורים
 ולכל גבור חיל אל ירושלים ויקם

דוד המלך על רגליו ויאמר שמעוני
 אחי ועמו אני עם לבבי לבנות בית
 מנוחה לארון ברית יהוה ולהלם
 רגלי אלהינו והכינוי לבנות
 והאלהים אמר לי לא תבנה בית
 לשמי כי איש מלחמות אתה ודמים
 שפכת ויבחר יהוה אלהי ישראל כי
 מכל בית אבי להיות למלך על
 ישראל לעולם כי ביהודה בחר לנגיד
 ובכית יהודה בית אבי ובכני אבי כי
 רצה להמליך על כל ישראל
 ומכל בני בירבים בנים נתן לי
 יהוה ויבחר בשלמה בני לשבת
 על כסא מלכות יהוה על ישראל
 ויאמר לי שלמה בנך הוא יבנה
 ביתי והצרותי כי בחרתי בו לי לבן
 ואני אחיה לו לאב והכינוי
 את מלכותו עד לעולם אם יחוק
 לעשות מצותי ומשפטי ביום הזה
 ועתה לעיני כל ישראל קהל
 יהודי ובאזני אלהינו שמרו ודרשו

ועל הזיתים לכוטע ולמסוק ועל הנקר הרועים בשרון שרטי הסרובי ככפי בעניינם הישמעלי
 הודע בעיני עסקן של גמלי ועל הנאן ויוז ההגרי כי ההגרים יושבי אהל כשדה לכן מכהו על גמלו
 ויחיל בן חכמוני עם בני המלך מודלן ואומן שלהם מלמד מרכות וחוישי הארכי רע המלך
 סוסיכו קרית ספר תרגום קרית דארכי ומדרש רב כשחטף דוד כבת שבע שאל לחושי הארכי אם
 ראוב כשחכה אם וקבלה הנה כשחכה למת לו ארוכה למטאו ואם לו כן למרעהו אשר רעה לו דמשון
 ערגמו ששכניו ואחרי אחיתפל לאחר שמת לקח לו דוד את יהודע ואביתר באקומו ויקהל
 דוד את שרי ישראל אלו שרים שרי שבעים כדכתיב לעיל ועל שבעי ישראל לראכובי ושרי
 המחלקות אלו זב מחלקות של מלך כדלעיל וכי ישראל למשפדס וגומר ושרי האלפים כדלעיל
 ושרי המאות סוטרסיהם ושרי כל רכוש ומקנה למלך אומן שחכיר לעיל על אצרות המלך ועל הכרמים
 ועל הזיתים והמקנה השרים שהיו על הכקר ועל הנמלים ועל הנאן שכל מין הנממה קרוי מחכה
 כדכתיב וגם מקכה בקר ונאן הרבה היה לי דקהלת כל ישראל כגר כארצה וכאזני אלהינו
 לעיני אלקינו דוגמת אקם נכניס פיוס כולכם לפני ה' אלהיכם וכן ויעמד המלך על השמוד אשר לפני ה'

בל מצות יהוה אלהיכם למען
 תירש את הארץ הטובה והנתלתם
 לבניכם אחריכם עד עולם
 ואתה שלמה בני דע את אלהי
 אביך ועבדו בלב שלם ובנפש
 חפצה כי כל לבבות דורש יהוה
 וכל יצר מחשבות מבין אם
 הדרשונו ויצא לך ואם תעזבונו
 מניחך לעד ראה עתה ביהוה
 בחר בך לבנות בית למקדש חוק
 ועשה ויתן דוד לשלמה בנו את
 תבנית האולם ואת בתיו ונגזיו
 ועליתיו והדריו הפנימים ובית
 המזבח

שמרו ודרשו כל מנות האלהים זה אמר לכל ישראל יחד יאכל לשלמה אמר לפני כל ישראל ועבדו
 וכלכם שלם וכלכם שלם לא כארץ סיסא משמע שכי לבנות אלא כלכם שלם שלם יהא לך אלא לב אחד
 לאכינו שבשמים וכן וסד הפייט שכי לבנות לך באחד לאחד ודוגמתו ויהי לככסם שלם עה ל' אסיכו
 שלמים לא כתיב לא שלם כל שכי לבותם יהיו לב אחד שלם וכן משירי בבל וסעדו לבכס ואחר תענורו
 מלמד שאין למלכים אלא לב אחד וגם לעמיד לבא יהי כן כדכתיב שיתו לבכס לחילם כי כל לבנות
 דורש ה' באן כופל לומר לבנות כל לבנות דורש ה' בן טוב וכן דע וכל יצר מחשבות מבין ככר
 שכיכו קודם שכוזר יציר מבין סכה מה שהארס עתיד לשטוב אם תדרשנו ומנא לך לכך אכי אומר
 לעיל ודרשו כל מנות ה' יוכיך לעד יוכיך אין בתיב באן אלא ויכרך שהוא קשה ממנו כמו
 והאזיכיו וכן האת מוכחו כי ה' כמר בך לבנות בית למקדש לא לבנות לו לדוד בו בי השמים ושמי
 השמים לא יכלכלוהו אלא למקדש לנורך הארון סקדא מקדש דכתיב וכפעו הקדמים גוואי המקדש
 והוא הארון ולא בחר כך מפני שאתה משובח משאר אנשים אלא למעכו ולמען דמיון לכך חזק ועשה
 תבנית האולם ארכו ורחבו ונכוו כדכתיב במלכים והאולם על שכי היכל הבית וגומר ויבכוכי
 מקום שאוכרות הקדשים מוכמים אשך היה ברוח עמו כאשר הראהו שמואל הראהו כדכתיב לקמן
 שמה יסד דוד ושמואל הראהו ורבותיכו אמרו וישאל ויאמר אפי' שמואל דוד ויאמר הכה בכיוות ברמה
 ופוסקין היה בכניו של עולם הוא בית המקדש ולמד לו אותה שעה מה שאין מלמד ומק יבול ללמוד
 בכמה נשים סביב לאצרות בית אלהים ולאצרות הקדשים ואל פירש איוס שהקדשים אשר הקדש
 דוד וראשי האכות ובאותו פרק היו מוכבים עליו עד שכנו בית המקדש אבל אזכיר אלו שמד היו כל
 פגוד שהכניו קיים ולמחלקות הכהנים והלויים שחלקו לכד משמות כדלעיל כל זה מסר לו
 ולכל כלי עבדת בית ה' משקל מה זכמה כל פלי וכלי כמבורס לזיכ במשקל הזה לכל כלי עבודת
 ועבודה לכל כלי הכסף במשקל וכרתיס זהב משקל כל כר וכר במשקל מנורה ומנורה
 פיי עשרה מנורות עשה בעבודת מנורה ומנורה במשקל כלי עבודת מנורה ומנורה ומנורות

עוד

מנורה ומנורה: ואת זהב משקל
לשלחנות המערכת לשלחן ושלחן
וכסף לשלחנות הכסף: והמזולגות
והמזוקרות והקשורת וזהב טהור
ולכפורי הזהב במשקל לכפור וכפור
ולכפורי הכסף במשקל לכפור וכפור:
ולמזבח הקטרת זהב מוקק במשקל
ולתבנית המרכבה הפרוכים זהב
לפרשים וסככים על ארון ברית
יהוה: הכל בכתב מיד יהוה עלי
השכיל כל מלאכות התבנית:
ויאמר דוד לשלמה בנו הזק ואמן
ועשה אל תירא ואל תחת כי יהוה
אלהים אלהי עמך לא ירפך ולא

יעזבך עד לכלוח כל מלאכת
עבודת בית יהוה: והנה מהלכות
הכתנים ותלויים לכל עבודת בית
האלהים ועמך בכל מלאכה לכל
נדיב בחכמה לכל עבודה והשרים
ובל העם לכל דברך: ויאמר דוד
המלך לכל הקהל שלמה בני אהר
בחרו אלהים נער ורד והמלאכה
גדולה כילא לאדם חבירה כילוחות
אלהים: ובכל כחי הכינותי לבית
יהוה הזהב הזהב והכסף לכסף
והנחשת לנחשת הברזל לברזל
והעצים לעצים אבני שהם ומלואים
אבני פוך ורקמה וכל אבן יקררה
ואבני

כט

למלכת
ק

ונם משקל שלחנות המערכת לערוך עליו לחם הפנים
עשה כהיל ומשקל הכסף לשלחנות שבעורה שמשטיין עליהם הקדוכות ומשקל המזולגות והמזוקרות
ולכפורי הזהב במשקל כשנדי כלי שרת לקנח בכלים הדם מהם ודומה בפרק קמח בבבא מיעיל
ההוא נכרא לכפר ידיו בגלויא דחכריה וכל הפרה לטח קיחוס ומטוי הוא: והב מווקק כמו
כסף מווקק: ולתבנית המרכבה הם הפרוכים שהשכיבה רוכבת עליהם: לשורשים כלומר
השורשים והפוככים על הארון כדאמר והי הכרוכים פורשי כפיים וגומר: הכל בכתב מיד יהוה
בכתב סדר לי סכום משקל ומשקל של כל כלי וכלי שמואל הרוחה: כל מלאכות התבנית תבנית
הבית חכמי והשכילני כמו תבנית אורח ורוחב וגובה והכל דרש שמואל מן התורה ברוח הקדש כמו
ששכיבו הר הבית היה חמש מאות אמה על חמש מאות אמה דרש אורח החצר מאה באמה ורוחב חמשים
בחמשים חמשים פעמים חמשים הם כל המאות כל חמשה לחמש רבעות להיות חמש מאות על חמש מאות
וזהו מיוסד בסילוק קרובה של שבת חמיכה המתחיל מוכסה את אפרים ואפרים את מוכסה והכל דרש
שמואל ברוח הקדש ולמד לדוד כן: חוק ואמן: כדי שתתקיים מלכותך כמו שהבטיחך ה' והכינותי
מלכותו עד עולם אם יחזק לעשות מנותי וגומר: והנה מהלכות הכהנים והלוים לכל עבודת בית
האלהים ועמך בכל מלאכה כלומר הכל ערכתי ובריתי וזמנתי לך מחלקות ופועלים ואין לך לעבד
כי אם מיד לבנות הבית: השרים הממונים על הפועלים ושוטריהם: וכל העם לכל דברך
לעשות בנין: שלמה בני אהר: ואפילו אם היו מאה לא די לבנותו ועוד שהוא בער ורך: והמלאכה
גדולה: ואם מאחר מקטין הבית זה אי אפשר כי לא לאדם הבונה כי אם לה' אלהים הגדול והכולל
אשר לא יכלכלהו השמים ושמי השמים ואף על פי כן אל מבהל לבנות בית גדול כזה כי אני בכל כחי
הכינותי לבית אלהים הזהב הזהב והכסף לכסף וגומר לפיכך אין לך עורר גדול כל כך: אבני שהם
ומלואים: דומה המשכן אבני שהם ואבני וגומר: אבני פוך ורקמה וכל אבן יקרה: לתת בקדושה
הזהב

ואבני שיש לרב ויעוד ברצותי בבית
אלהי שלי סגלה זהב וכסף נתתי
לבית אלהי למעלה מכל הכינותי
לבית הקדש: שלשת אלפים כבדו
זהב מזהב אופיר ושבעת אלפים
כבדו כסף מוקק לטיח קירות הבתים:
לזהב לזהב ולכסף לכסף ולכל
מלאכה ביד הרשים ומי מתנדב
למלאות ידו היום ליהוה:
ויתנדבו שרי האבות ושרי שבטי
ישראל ושרי האלפים והמאות
ולשרי מלאכת הברד: ויתנו
לעבודת בית האלהים זהב כפרים

חמשת אלפים ואדרלנים רבו
וכסף כפרים עשרת אלפים ונהשת
רבו ושמונת אלפים כפרים וברזל
מאה אלף כפרים: והנמצא אתו
אבנים נתנו לאוצר בתי יהוה על ידי
יהואל הגרשני: וישמחו העם
על התנדבם כי בלב שלם התנדבו
ליהוה ונסדוד המלך שמח שמחה
גדולה: ויברך דוד את יהוה לעיני
כל הקהל ויאמר דוד ברוך אתה
יהוה אלהי ישראל אבני מעולם
ועד עולם: לך יהוה הנדולה
והגבורה והתפארת והנצח וההוד
כי

הזהב וכסף כסף: ואבני שיש לעמודים ולשלחנות ולרצפה: ועוד רצותי בבית אלהי פתרון
מרב נכון מרצתי בבית אלהי: יש לי סגולה קבצתי לי קבוצת זהב וכסף כדפירש לפנני:
מוקק: לכן רכבה: לטוח קירות הבית: ואין אדם יכול לטוח טוח דבר לא ככסף ולא כזהב
כי אם שיהיה מווקק: לזהב לזהב ולכסף לכסף ולכל מלאכה: כתתי ביד הרשים: אומנים וזהו
אשר הכינותי לבית המקדש ואף על פי שקבצתי כל זאת ומי ימכס שיתקדב ליללות ידו היום להכניא
זהב וכסף וכל דבר לכבדו דומה כל בניו לבו הביאו חם וזום: ולמלאות: דומה ומלאות יד אהרן ויד
בניו ומרגומו ומקרב קרבן דאהרן: ויתנדבו שרי האבות וגומר: אותם שכתוב למעלה על שבת
ישראל וגומר יכתוב כן למעלה ובני ישראל למספרם ראשי האבות וגומר: ולשרי מלאכת המלך: וגם
שרי עבודת אדמת המלך ועל שבכרמי המלך וגומר כדלעיל: ואדרלנים רבו: קס"ח בלעז:
כתבו לאוצר בית ה' על יד יהואל הגרשני: שהיה נגיד על האוצרות כדלעיל בני ישראל זימם ויחל
אחיו על אחרות בית ה': כי בלב שלם: כל אדם כתבו ברצון נפשם ולא נשבו לבנות שיש אדם שכותב
בעל כרחו ולא נכסס חפיה או שמתבטאים מאחרים והוא נכרא שני לבנות אהל אלו ברצון נפשם כתבו
כולם: וגם דוד המלך שמח שמחה גדולה: ושלח מאמר כהם ולא יומר מכולם לכך אמר וגם דוד
המלך שמח וגומר יתר מכולם כי הוא בעל המעשה דוגמת הרים כולו מפני ה' זה סיני ויתר מכולם
משני אשר ירד עליו ה' באש: ויברך דוד את ה' לעיני כל הקהל: שהקהיל כדאמר לעל ויקהל דוד
ויברכס על התבנים: ויאמר דוד ברך את ה' אלהי ישראל אביו: לפיכך הוכיר ישראל ויתר
מאברהם ויחזק לפי כי יעקב גם הוא כדד דכתיב וידר יעקב כדד: ישראל אביו: ישראל סבא וגם
כדד וישיבך בך כדדתי: אבי דוד ועמי כמו וישראל סבא וכל הכודר כדד לה' יר: כדדו ישראל וכן אשר
כדד לאביו יעקב: מעולם ועד עולם: אור דוד גר אחד היה יתרו בין שם מאות אלף ואמר כדד ה'
אשר הביא אתכם בגלוי גדול הוא זה לכל ישראל ואני הריני מוסף לכדד את ה' ויתר מיתרנו:
לך ה' הגדולה: נתן סבת לה' שכתב לו כל כך כח לקבץ מיון כזה לכבדו בית ה' ויקדש דכמיב הוא
יבנה בית ומתן ליהם כעבוד עבדך וכן לכה עשיתי את כל הגדולה וגם לטח גדולה כופל על כבדו
בית

בית

כִּי בָלַבְּ בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ לִךְ יַחְוֶה
 הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ׃
 יִיְהוֹשֻׁעַר וְהַכְּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ וְאֶת־
 מִישַׁל כְּבַל וּבִירֶךְ כַּח וּבְכוֹרֶה
 וּבִירֶךְ לַגְּדוֹל וְלַחֲזֹק לְכֹל׃ יִיעַתָּה
 אֱלֹהֵינוּ מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ וּמְחַלְלִים
 לְשֵׁם תְּפָאֲרָתֶךָ׃ יִי וְכִי מִי אֲנִי עִמִּי
 כִּי־נַעֲזַר כַּח לְהַתְנַדֵּב כִּזְאֵת כִּי־מִמֶּךָ

הָלַל וּמִידֶךָ נִתְּנוּ לְדֹוִי כִּי־נִרְיָם אֲנַחְנוּ
 לְפָנֶיךָ וְתוֹשָׁבִים כְּכָל־אֲבוֹתֵינוּ כְּצַל
 יָמֵינוּ עַל הָאָרֶץ וְאִין מִקִּיחֹו " יְהוֹת
 אֱלֹהֵינוּ כֹּל הַחֲמוֹן הִזֶּה אֲשֶׁר חֵינֵינוּ
 לְבָנוֹת לְךָ בַּיִת לְשֵׁם קֹדֶשׁ מִידֶךָ
 הָיֹולֶךְ הַכֹּל יִיְיַדְעַתִּי אֱלֹהֵי כִּי־אֵתָהּ (הו)
 כִּחַן לְכָבֵד וּמִי־שָׂרִים תִּרְצֶה אֲנִי בִישָׂר
 לְכָבוֹ הַתְּנַדְּבֵתִי כֹל־אֱלֹהֵי וְעַתָּה

עמך
 עֵת הַאֲקֵשׁ כְּדָכָיִב וְהַכִּית לַכֹּתִית לֶה לְהַנְדִּי לְמַעַלָּה׃ לֶךְ הַהַנְדוּלָּה׃ אִף עַל פִּי שָׂקֵנִתִּי כֹל
 כְּמִזְנוֹן הוּא לִכְכִּין כִּית הַמִּקְדָּשׁ שָׂקֵרָא גְדוּלָּה אֵתָהּ כֹּתֵלִי כֹל הַגְּדוּלָּה הוֹאֵת׃ וְהַנְּבוֹרָה׃ שָׂקֵת לִי
 גְבוּרָה לְהַלְסֵם עֵשׂ שִׂאִי יִשְׂרָאֵל וּלְכוֹן שְׁלֵלָה לְפָנֵינוּ לִכְבוֹת הַכִּית כַּדְּלֵי־עַל אֲחַר שְׁלֵחָם עֵשׂ כֹּל אוֹיְבֵינוּ
 וְנִשְׁמַח כִּתִּי כִנְסֵם אֵתָהּ הַקְּדִישׁ הַמְּלֶךְ דוֹד וְגוֹמַר׃ וְהַזְּפָאֲרֵת׃ כֹּל שָׂחֹתִית אֲלוֹ שָׂחֵנוּ עַל שָׂחֵנוּ לֹו הַכִּיָּה
 כַּח לְקַבֵּן מִזְנוֹן לִכְכִּין כִּית הַמִּקְדָּשׁ שָׂקֵרָא פֶּאֶר דְּכֵת כֹּל לֵאֵל־ מִקְוִים מִקְדָּשׁוֹ וְנִסֵּם לְמַעַלָּה כֹּתִיב לְשֵׁם
 וְלַתְּפָאֲרָת׃ וְהַכְּכִי־ שָׂקֵת לֹו הַכִּיָּה כְּמִזְנוֹן לְשֵׁלֹוֹ שְׁלֵל הַנוֹיִם לְכוֹרֶךָ הַכְּכִין׃ כִּי כֹל כְּמִשִּׁים לֶךְ הוּא
 אֲשִׁירוֹ עַל מָה עַל שְׁמֵים אֵתָהּ מוֹשַׁל כֹּל שָׂחֵן עַל מָה שְׂחֵרָא לְפִיכָךְ אֵתָהּ יוֹכֵל לִיתֵן גְּדוּלָּה לְמִי שִׂאֵתָהּ
 דוֹנָה׃ וְכַאֲרֶץ׃ אֵתְּפָאֲרָתָהּ שְׂשָׁתִישִׁיר הַפְּסוּק וְמוֹסָב לְמַעַלָּה הַמְּכוֹדֵי־שִׂרְתֵּנוּ׃ לֶךְ הַמִּמְלָכָה
 וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ׃ שִׂרְתוֹן מֶלֶךְ בְּשֶׁר וְדֵם אִם כִּתֵן לְעַבְדוֹ אֲחַד שְׂרָרָה וּמִשְׁלָה כַּמְלֹכָת׃ אֲחַר הַשֶּׁר
 הוּא עוֹבְדוֹ כְּכֹל מִקְוִים שׂוֹא אֵתְּ הַמְּלָכָת׃ אִיכּוֹ שֵׁל מֶלֶךְ וּמִי שְׂחֵלֵכֹתֵנוּ שָׁלוֹ אִין הַעֲבַד הַמוֹשַׁל שְׁלוֹ אֵתְּ הַכִּיָּה
 שָׁלוֹ הַעֲבַד הַמִּמְנוּה לְעוֹשֵׁל וְנִסֵּם הַמְּלָכָתֵנוּ שָׁלוֹ הַקּוֹיִרְאָה לְכַעַשׁ לְפִיכָךְ לֵכַח לֶךְ הַמִּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא
 עוֹלָה דִּאֲשִׁירוֹ רוּחַ גְּבוּרָתָהּ מִשְׂאִית מְכוֹ לִיֶּה׃ וְעוֹד שִׂרְשׁוֹ וְהַתְּכַזֵּא לְכֹל לְרֹאשׁ כַּאֲשֶׁר שְׂחֵרוּן שְׂחֵכְנֵנוּ
 לֶךְ כֹּל הַהוֹדוּת וְאִין לֶךְ עוֹד שָׂחֵן אֲחַר עֲדִיין אִיכּוֹ כְּלוֹם שְׂחֵמַשְׁכָּה עוֹמֵד לְרֹאשׁ הַשְּׂחֵכָת׃ וְכֹן כִּשְׂשִׁי דוֹד
 כֹּל תַּשְׂחֵכָתוֹ כִּתְּלִים הוּא מִתְּחִיל מוֹחוֹ הַאֲחֵרוֹן שִׂירוֹ לֵה שִׂיר חֵדֶשׁ כְּלוֹמֵר כֹּל הַשְּׂחֵכָת׃ חֲדָשִׁים הֵם כֹּאֲלוֹ
 לֹא שְׂחֵכָתוֹ מְעוֹלָם׃ לֶךְ פִּי־לֵךְ אֲשִׁירוֹ כֹּל מִאִיר כֹּל יִכְחַק מִאֲוֶרֶלֶשׁ וְכֹן כִּתְּנֵי־יְרוּשָׁלַיִם כַּמְדוּמָה
 יֵלֵי׃ וְהַעֲשֶׂר וְהַכְּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ׃ מִידֶךָ הַכְּבוֹד נוֹסַל עַל הַעוֹשֵׁר כְּדָכָיִב כּוֹן כֶּסֶף כּוֹן זָהָב וְגוֹמַר וְכִמוֹ
 וּמִאֲשֶׁר לֹא־כִיכּוֹ עֵשָׂה אֵת כֹּל הַכְּבוֹד הוּא כְּלוֹמֵר כֹּל הַעוֹשֵׁר שְׂגַלֵּנוּ מִאֲתֶךָ הוּא כִּי אֵתָהּ מוֹשַׁל כְּכֹל וּבִירֶךְ
 יֵד כַּח וְנְבוֹרָה וְגוֹמַר׃ וְעֵתָהּ אֱלֹהֵינוּ מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ׃ עַל שְׂחֵלְתֵנוּ לְכוֹ מְטוֹכֶךָ׃ וְכִי מִי אֲנִי וּמִי עַמִּי
 כִּי כְּעַבְדֵּךָ כַּח לְהַתְּכַבֵּ׃ שְׂחֵקֵנוּ עַמְּנוֹ לְהַתְּכַבֵּד כֹּל כַּךְ בּוֹאֵת הַכִּיָּה וְלֹא מְשַׁלְּנוּ אֲלֵא מִידֶךָ הַכֹּל וְחַלְקֵת
 לְכוֹ מַעַשׁ׃ וּמִידֶךָ כִּחֹוֹ לָךְ׃ וְהַשְּׂחֵת לְכוֹ מִידֶךָ כֹּתֵנוּ לֶךְ מִקְנֵת׃ לֹון דְּנוּשָׁה בַּמִּקְוִים לֹון שְׂכִינָה כַּמְכוֹ
 לֶךְ׃ לֹו גְּרוֹיִם אֲנַחְנוּ לְכַעַשׁ׃ וְאִין לְכוֹ חַלְקֵנוּ וְכִחְלָה בְּאָרֶץ וְלֹא אֲחוּזָה אֲלֵא לְגִיר כִּיָּה דוֹנֵם כִּי גְרוֹיִם
 וְתוֹשָׁבִים אֵתָהּ עוֹדִי׃ כְּכֹל אֲבוֹתֵינוּ׃ אֲדָם שֵׁשׁ לֹו כְּבִים וְכִחְלָו וְאִם כִּיֹּוֹס כְּכִיֹּו לְגוֹי
 כְּאֵתָהּ כַּחלָּה לִימִים וְנִסֵּם הֵם קְדָוִים גְּרוֹיִם וְתוֹשָׁבִים אֲבֵל אֲבוֹתֵינוּ הוּוּ אֲרוּרִים וְכֹן אֲחַר דוֹד אִין
 כֹּן אֲלֵא גִם אִכּוֹ וְגִם אֲבוֹתֵנוּ כְּכֹל גְּרוֹיִם וְתוֹשָׁבִים כְּעוֹלָם דִּכְיֹוֹיִךְ לֶךְ שְׂמִים אִף לֶךְ אָרֶץ תְּכַל וּמְלוֹאֵשׁ
 אֵתָהּ יִסְדָּתָם׃ כְּכֹל יִמְכוֹ עַל הָאָרֶץ׃ מַסְרֵם בְּחֵדָרָשׁ קִהַלֵּת וְלֹא כְכֹל הַאִיִלָּן וְלֹא כִיעוֹף הַעוֹרֵחַ הַעוֹשָׁה
 עַל לִימִים וְשֵׁם אִי לְשַׁעַר אֵתָהּ עוֹשָׂה כֹל אֲלֵא כְכֹל כְּעַשׁ הַכְּבוֹרָה שֵׁשׁ לֵה כְּעַשִׁים וְאִין לֵה כֹל׃ וְאִין
 ח מִקְוִים אִין מִי שֵׁשׁ לֹו תְּקוּהַ שְׁלֵת יְמוֹת׃ אֲשֶׁר הַכִּיכּוֹב׃ דוֹנֵם אֲשֶׁר הַכִּיכּוֹב׃ יוֹדְעַתִּי אֱלֹהֵי כִּי־אֵתָהּ
 כּוֹחַן לְכָבֵד אֵתָהּ כּוֹחַן מִי שֵׁשׁ לֹו שְׂכִי לְכָבוֹ אֲחַד לְטוֹב וְאֲחַד לְרַע׃ וְנִשְׂרִים תִּרְצֶה׃ וְלֵכֵת עוֹב וּיִשְׂרֵר
 תִּרְצֶה וְכִי אֲנִי יוֹדַע שְׂכוֹשֵׁר לְכָבֵד שִׂירְתִּי לְטוֹב לְכָבוֹ לְכָבֵד אֲחַד בְּתַפְדְּכֵתִי אֵת כֹּל אֵתָהּ וּמִן עֵינֶךָ
 שְׂחֵקֵנוּ

עמך הנמצאו פה ראיתי בשמחה
 להתנדב לך׃ יי יהוה אלהי אברהם
 יצחק וישראל אבותינו שמחה זאת
 לעולם ליצור מהשבות לבב עמך
 והכן לבבם אליך וישלמה בני תן
 לבב שלם לשמור מצותך עדותך
 וחקיך ולעשות הכל ולבנות הבירה
 אשר הכינתנו ויאמר דוד
 לכל הקהל ברכו נגה את יהוה
 לשלם

שהתנדבו שמרון כשלי אבי בקי ויודע ונשל אחרים אינו יודע אלא מה שראיתי בשמחה התנדבו אפי
 אימר׃ ועמך עמך הכמנאו סה ראיתי בשמחה להתנדב לך׃ כלומר ראיתי ששמחו בהתנדבם ואיני
 יודע אם מרצון לבם היה כדבתיב וישמחו העם על המנדבם׃ הכמנאו סה׃ הכמנאים כאן הם הכתובים
 למעלה ויקהל דוד את כל שרי ישראל וגומר אכל עשירי ישראל בולם אשר בכל ציר ועיר לא כמנאו סה
 ועל כן רכבו על גולם כמעשה הכדבס שאינו הוא אלא בל ישראל כאן אף תמרה הכדבס׃ שמרה
 זאת לעולם׃ וכוור לבו זאת הכדבס לביצה רכה ולדקה׃ לביצר מחשבות לבב עמך׃ כיו יצר שני
 לבבם ומחשבותם לטובה ומוסב הוא על כיו אתה בוחן לבב וגומר׃ והכן לבבם אליך׃ שני לבבם שלם
 להיות לב אחד אליך וכן תמרס ולשלמה כתי מן לבב שלם להכין לבבם עלם עם אלהיו לשמור מצותיו׃
 ויאמר וכן בקש שלמה יהי אלהיכם צמנו עד והיה לבבם שלם׃ ולבבות הכורה אשר הכינתו׃
 אפרוטיטי בלעף ועתה לפי שהכינתו ומוכתי הכל לפיכך קהל לשלמה לבבות זכלבד שמה אדך בו׃
 ויאמר דוד לכל הקהל׃ מוסב על ויקהל דוד את כל שרי וגומר׃ ברכו את ה אלהיכם׃ אלהי
 אבותיכם לא כאמר אלא אלהיכם דמשמע ולא אלהי אבותיהם לכך באמר ברכו את ה אלהיכם הם
 אמרו אלהיכו ואלהי אבותיכו ולכן ויברכו כל הקהל להאלי אבותיהם מתוך ר בוי לשון זמחמת קדושתו׃
 למחרת היום׃ אומרו היום של וועד זה מדבר דוד כל דבריו כי אותו היום לא היה להם סכא כי כשהלכו
 מן הוועד עסקו לקנות בהמות לכוור הקרבנות עד הלילה ולמחר ויובשו לה זכמים וגומר׃ יפרים
 אלף ככשים אלף ונסכיבים׃ דוגמ אלים חמשה עצמדות חמשה זגומר שיעור אחד לבולם׃ וזכמים
 לרכ׃ כן דרך הוקרא לרכב בשמדר בשנים ובשלמה דברים מכיח הראשון עד לכסוף ומכרס האחרון
 מיד וכן ויבוא לכן באהל ועקב עד ויבוא באהל רסל והלא ככר באמר ויבוא לכן באהל ועקב הוא אהל
 רסל לא מנא הוא מוסב על האמהו כאמרוכות ושוב מכרס הראשון וינא מההל למה מחלה ויבוא באהל
 רסל מהאל למה הלך אל אהל רסל לפי שדברים אחרים נרין לומר על זה ויבוא לקחה וגומר ושוב אין
 יופל לומר ויבאה שתי האמהות ולא מנא הכא כמו בריך לומר על הזכמים דברים אחרים ויאכלו וישמו
 ביום ההוא וגומר ואם היה אומר ויובשו לה זכמים היה משמין כין הזכמים והעולות בדברים אחרים
 וכדי שלא להפסיק לא אמרו מיד והמתין עד כסוף ואומר וזכמים לרכ ויאכלו וישתי וכן הרבה דוגמ
 ויאכלו וישמו לפני ה דוגמ ויקח יתרו חתן משה וגומר׃ וימליבו שביט לשלמה כן דוד ככר המלכותו
 פעם אכדבתיב במלכים ויקח כדוק הכהן את קרן וגומר מסרס בהדוית מלך אין מוסיפין אותו ולמש
 משחו את שלמה דוד כוה למשחו כדי להכיני מלכן של עוזרי ארוביהו להמליכו׃ וימשחו לה לבגוד
 ולשון כגידו מרנסו של משכו ועל שם אשר יבא לכיבים ואשר יבוא לכיבים ואשר יבואם ויבואם
 ולכדוק

לשלמה בן דוד וימשחו ליהודה
לנגדו ולצדוק לכהן: כי וישב שלמה
על כסא יהוה למלך תחרת דוד
אביו ויצלח וישמעו אליו כל ישראל:
כי וכל השרים והנבירים וגם כל-
בני המלך דוד נרתנו יד תחרת
שלמה המלך: כי ויגדל יהוה את-
שלמה למעלה לעיני כל ישראל
ויתן עליו יהוה מלכות אשר לא היה
על כל מלך לפניו על ישראל:
וידוד בן ישי מלך על כל ישראל:
ויהימים אשר מלך על ישראל

ארבעים שנה בחברון מלך שבע
שנים ובירושלם מלך ששים
ושלוש: כי וימת בשביבה טובה
שבע ימים עשר וכבוד וימלך
שלמה בנו תחתיו: כי ודברי דוד
המלך הראשנים והאחרנים הנם
כתובים על דברי שמואל הראה
ועל דברי נתן הנביא ועל דברי נד
החזן: לעם כל מלכות ונבורתו
והעתים אשר עברו עליו ועל-
ישראל ועל כל ממלכות
הארצות: עבד ליהוה
ויתחזק

ולנדוק לכהן: לפי שמשח אביהם את אדניהו: וישב שלמה על כסא המלך: כאן כוסל לומר מלך
על כסא הסכסא של ה' להמליך עליו מי שירצה: וכמדרש מפורש כסאו היה מלא כמו הלככה כלת
בחדש כי מאכרסם עד שלמה על דורות אכרסם וכתב יעקב יהודה פין חכרון רם עמוכב כחשון שלמה
בועז עובד יצי דוד שלמה והוא שכתוב כסאו כשמש נגדי שאיכו כחשר לעולם ואם אהה דונה לדמותו
לורס יהי כיהם סיכין לעולם ומשלמה ואילך כחמענו המלכים מגדולת כלככה הממקרת והולך עד
נדקיקו ועיני נדקיקו עיר: ושמעו אליו כל ישראל: מיד מה שאין כן כשאלו כדכתיב וכני כליעל
כי אמרו מה יושע עבד זה וגם דוד לא מלך תקילה כי אם בחברון ושנים: וכל השרים והנבירים: מה שאין
כן באלוהים כדכתיב במלכים והנבירים אשר לדוד לא היו עם אלוהים: וגם כל בני המלך כתבו יד
מה שאין כן באלוהים שלא שמו ידם תחתיו: כתבו יד: איזכרה תקעו כף שלמה לעבדו כלב שלם:
כס ויתן עליו יהוה מלכות: פתרון כתן עליו חן מלכות דוגמא וכתת מהודך עליו שהכל אמרו הגון זה
כס וכדכתיב כתיב ועמוד על כבו כנזח ולא כתבו עליו יהוה מלכות: ודברי דוד המלך הראשנים: מה
שאירעהו לדוד מתחלה עד מופו: הכס כתובים על דברי שמואל: כבשר שמואל: ועל דברי גד
במעשה המופת ולכבוד המלך מגיד ומזכיר לומר כל פרשת גדולתו של מלך כתוב כאן ובמקומות
אחרים וכן דמורכבי על ספר דברי הימים למלכי מדי ופרס: והעתים אשר עברו עליו: עתה כרה
שעברו עליו וזהו שאמר דוד כירך עתתי הבלתי מיד אויבי ודודעי: ועל ישראל: עתות שעברו על
ישראל: ועל כל ממלכות הארצות: כסאו על ישראל דוגמא בשמואל וירעם ה' בקול גדול על שלטתם
ויסמם וגומר וכן ביהושע וענת החלו כרה ותהלה כתן ה' וגומר וכן כסחריב וישכמו כנכר ושכס
כולם פנדים מתיים:

נשלם פירוש דברי הימים א

ויתחזק

שלמה בן דוד
על מלכותו
ויהוה אלהיו עמו ויגדלהו למעלה:
ויאמר שלמה לכל ישראל לשהי
האלפים והמאות ולשפטים ולכל
נשיא לכל ישראל ראשי האבות:
ויילכו שלמה וכל הקהל עמו לכמה
אשר בנבעון כי שם היה אהל
מועד האלהים אשר עשה משה
עבד יהוה במדבר: אבל ארון
האלהים העלתה דוד מקרית יערים
בבכין לו דוד כי נטתה לו אהל
בירושלם: ומזבח הנחשת אשר
עשה בצלאל בן אורי בן חור שם
לפני משכן יהוה וידרשהו שלמה
והקהל: ויעל שלמה שם על
מזבח הנחשת לפני יהוה אשר
לאהל כועד ויעל עליו עלות אלה:

ויתחזק

פליה וגומר: מפני שה' אלהיו עמו: ויאמר שלמה לכל ישראל: ומי הם אותם כל
ישראל הם שרי האלפים כדכתיב לעיל ויקהל דוד את כל שרי ישראל וגומר ומס אחר
להם שיבאו עיניו לכמה אשר בנבעון: וילכו שלמה וכל הקהל עמו וגו' וכן דרך הפסוקים לקצר ויאמר
ה' לדג ויהא את ובה אחר לו להקיא ויקח וכן ויאמר ה' למלך וישב סרבו אל כדכס: שאל מה אתן לך:
בחר ושאל כל מה שתרצה ואני אתן לך: עתה ה' אלהים יאמן: פראכרעט בלעז: כי אהה המלכתמי
בלומר כיון שהמלכתמי על עם רב כזה צריך אכי שה' בי חכמה וכח בלגסם לפניהם וללחם מלממותיהם
כענין סכ בשמואל וסעטנו וילכדו ויחל להכיבו ובלגסם את מלממתיהם והואיל ועלי לשאל מה שבלב א' אל
מה שאני צריך וזה שתתן לי חכמה: וזאתה לפני העם הזה ואכבדך: וגם למלך צריך שיהא לב חכם
לידע לשפוט העם ואכי בער ודך אפילו אלה אכשופ חכמם היה קשה להם לשפוט עם גדול כזה אי
איסתר בלג פסקים רבים שבאים לדון ואין לי מתן לעיניו בדיכס שעוד זה קובל ואינו משפיק דבריו
והכה בא אחר וב עק ומי ויכל לפסוק ח' ל' דיבין ביום אחד הם לא חכם וכבון אשר רוח אלהים בו וזה
אכ שחול שתתן לי חכמה ומדע לשפוט עירך זה הגדול כי זה אני צריך שתתן לי: יען אחר שיתת זאת
עם לבכך: שה' אדם שישל דבר זה אלא מי שיש יראת שמים בלבו כענין סכאור ואתה מחזה מכל
שעט אכס חיל יראו חלכוס: ואת כפס שוכאך: לכנחס: סכאור והמדע כתיב לך: מה ששאלתי
עושר ובכסים כבוד: אשר לא שאלתי אתך: אשר לא היה כן למלכים אשר לפניך ואחרך לא יהיה
מוכס על עושר וכבוד אשר לא שאלת כי סכאור שאני כותב לך בה תלוי גם עושר גם כבוד גם ארבות
* ככ א 52 ימיס

למלכים אשר לפניך ואחריו לא
 יהיה בן ייבא שלמה לבמה אשר
 בנבעון ירושלים מפני אהל מועד
 וימלך על ישראל ויאסף שלמה
 דבב ופרשים ויהיו אלף וארבע
 מאות רכב ושנים עשר אלף
 פרשים ויניחם בערי הרכב ועם
 המלך בירושלים ויחן המלך את
 הכסף ואת הזהב בירושלים באבנים
 ואת הארזים נתן כשקמים אשר
 בשפלה לרב ויבוצא הסוסים אשר
 לשלמה ממצרים ומקוא סחרי
 המלך מקוא יקחו במהוה ויש
 ועלו ויצאו ממצרים מרבבה בשש
 מאות בסף וסוס בחמשים ומאה וכן
 לכל מדכי החתים ומלבי האם
 בדם ויצאו ויאמר שלמה
 לבנות בית לשם יהוה ובית

בב

למכותו ויספר שלמה שבעים
 אלף איש סבל ושמונים אלף איש
 חצב בהר ומצנחים עליהם שלשת
 אלפים ושש מאות וישלח שלמה
 אל חורם מלך צר לאמר באשר
 עשית עם דוד אבי ותשלח לו
 ארזים לבנות לו בית לשבת בו
 הנה אני בונה בית לשם יהוה
 אלהי להקדש לו להקטיר לפניו
 קטרת סמים ומערכת תמיד ועלות
 לבקר ולערב לשבתות ולחודשים
 ולמועדי יהוה אלהינו לעולם זאת
 על ישראל והבית אשר אני בונה
 גדול פי גדול אלהינו ככל האלהים
 ומי יעצר רכב לבנות לו בית פי
 השמים ושמי השמים לא יכללו
 ומי אנו אשר אבנה לו בית כי אם
 להקטיר לפניו ועתה שלח לי איש
 חכם

ובארנון

חכם לעשות בזה ובכסף ובנחשת
 ובפרזל ובארנון וכרמיל ותכלת
 וידע לפתח פתחים עם החכמים
 אשר עמי ביהודה ובירושלים אשר
 הכין דוד אבי ושלח לי עצי
 ארזים ברושים ואלנופים מחלבנון
 כי אני דעתו אשר עבדך יודעים
 לכרות עצי לבנון והנה עבדך עם
 עבדך וולהכין לעצים לרב פי
 הבית אשר אני בונה גדול והפלא
 יהנה לחסבים לכתוב העצים נתתי
 חטים מפות לעבדך כרים עשירים
 אלף ושערים כרים עשירים אלף ויון
 בתים עשירים אלף ושמן בתים
 עשירים אלף ויאמר חורם
 מלך צר בכתב וישלח אל שלמה
 באהבת יהוה את עמו נתן עליהם
 מלך ויאמר חורם ברוד יהוה אלהי
 ישראל אשר עשה את השמים

ואת הארץ אשר נתן לדוד המלך
 בן חכם יודע שכל ובינה אשר
 יבנה בית ליהוה ובית למכותו
 ועתה שלחתי איש חכם יודע בינה
 לחורם אביו בן אשה מן בנות דן
 ואביו איש צרי יודע לעשות בזה
 ובכסף ובנחשת ובפרזל באבנים
 ובעצים בארנון בתכלת ובפז
 ובכרמיל ולפתח כל פתוח ולהשב
 כל מחשבת אשר נתן לו עם
 חכמיו וחכמי אביו ועתה החטים והשערים השמן והיון
 אשר אמר אביו שלח לעבדך
 ויאנהנו נכלת עצים מן הלבנון
 בכל צרכך ונביאם לך רפסדות על
 ים יפו ואתה תעלה אתם ירושלים
 ויספר שלמה כל האנשים הגירים
 אשר בארץ ישראל אחרי הספר
 אשר ספרם דוד אביו ויצאו מאה

ובארנון זה ארנון וכרמיל זו תולעת שני תדע שהיו לא כוכר כאן תולעת: ויודע לפתח פתוחים
 דוגמ' פתוחי חותם ש'ודע לחתום ולגיר באבכים גר'ביד כלסון אשכנז: כתי' חטים מכית: בלא ואל
 חוף ויש אומר'מכות כתותין להוביא חט'מן השכולת: ויון כתי' ילסון בת מדה כלסון כור כונס: וידע
 בינה לחורם אביו: אונן חכם של אביו היה ונס שלי הוא: בן אשה: שאינה היטה: מן ככות דן: משכט
 דן: ואביו איש צרי: והודי היה ויש כבוד דוגמ' עובד אדום הנתי סה' יושב בנת זבון היה ובמלכי כתיב
 וכן אשה אלמנה מנעה כפתלו ואביו איש צרי אלף אמו מדן ואביו מנפתלו ומה צריך לייחס מאיזה שבט
 קיו אביו ואמו זהו שכתוב לכרי אלהים וגם כפתולו אלהים וגומר אלהים רחל מעתה עקמתי כתולוס
 עקמומיות עשיתי עד שאבי וכולה לרמות עבמי ללאה אחותי אם לזה מתפאר כנכלל ככה שיעשה
 שמשכן יטרך להשתקף במלכותו אחד מבני ואינו אלהיאלכ בן אחיסמך למטה דן ואם שלמה בן אחימי
 יבנה בית המקדש צריך להשתקף עמו מבני דן ובפתלו: ואביו איש צרי: ללמדך אף על פי שאמו
 אלמנה צריך אדם לתפוש אימכות אביו: כך שמעתי מפי רבינו שלמה בר' לוי ממנואל'ל בן אחימי של
 דב'בו משה הדרשן: רפסדות: ובמלכים כתיב רוכדות כלסון אשכנז ולו'יון: על ים יפו: פי' על
 חוף ים כמו וירד יפו דיונה: ויספר שלמה כל האנשים הגירים: מלא כב' יודין ומתלה כשספרם
 לוד קדאז שם גרי' כ'ול אחת אכל שלמה ספרם בשעת מעשה כשכנה ולכן כתיב מלא ודוגמ' והעלימם
 פת עצמויות וזה חסד אמתם בפרשת ויחי וכשעת מעשה כשלקחן בתיב אמתם: ויספור אחרי הספר
 * כ כ כ 2 52 למעלה

והמשים אלף ושלשת אלפים ושש מאות : ויעש מהם שבעים אלף סבל ושמונים אלף חצב בחר ושלשת אלפים ושש מאות מנצחים להעביר את העם : ויעש מהם שבעים אלף ושלשת אלפים ושלשה מאות בחר הפוריה אשר נראה לדרוד אביו אשר הכין במקום דוד בנרן ארנן היבוס ויחל לבנות

בחדש השני בשני בשנת הרבע למלכותו : ואלה הוסר שלמה לבנות את בית האלהים הארץ אמות במדה הרישונה אמות ששים ורחב אמות עשרים והאולם אשר על פני הארץ על פני רחב הבות אמות עשרים והגבה מדה ועשרים ויצפחו מפנימה ורחב הגודל חפד עצי

למעלה דכתיב ויאמר דוד לכנס את הנרים : ויעש מהם שבעים אלף וגומר : מה שמור ומוכירן ומוכיר המספר כשכל שהפסיק הענין לכך הונרך לומר אף עמה ולא יפסקו עד שיכלה כל הענין ויאמר מלך ויחל שלמה לכבות וגומר ויטילו כפסוק אחד מכהנו שיפסיק הענין ומתחיל לדברו הראשון כמו זאת עשו קחו לכם מחמת קרח וגומר ולמחרתו כתיב ויאמר משה אל קרח אמה וכל עדתך וגו' ויאמר ויאמר וקחו איש מחמתו וגומר אלף לפי שהפסיק בכמה פסוקים הונרך שנית להכתב וכל שכן כאן :

ההר המזריה : לפי אשר עס כראה הכה לודו בנרן ארנן בהעבר המנפה והוא הר המזריה מקום דוד : ויחל לבנות בחדש הסני : מפורש בתחילת ראש השנה ירושלמי ופתרון בחדש השני בשני בחדש אייר לפי שזכה לומר בשבת ארבע למלכותו הונרך לכפול ולומר בשני דוגמ' והמים היו הלך וחסר ר עד החדש העשירי דוגמ' במלכים ששם הרביעי בחדש יו הוא החדש השני למלך שלמה וגומר מיום על השנה הרביעית ואז בשבת ארבע למלכותו התחיל בשני כי כל ימי החורף לא היה יכול ומכני הקור

ובטמן לא היה יכול ומכני הפסח : הארץ אמות במדה : ולפי שהפסיק ואמר במדה הראשונה אומר עוד אמות כלומר ארץ אמות הבית ששים אמה בין דביר להיכל ורחב אמות עשרים : והאולם אשר על פני הארץ : ארץ של אולם שעל פני רחב הבית עשרים שהיה ארץ האולם ככל רחב הבית עשרים אמה

מנפון לדרום וכל מדה יתירה ארץ והפחותה קרויה רחב ולפי שהיכל מדה אמות למערב יתירה קרויה ארץ ומן הכפון לדרום פחותה קרויה רחב ובאולם שחדתו מן הכפון לדרום יתירה קרויה ארץ וחדת מן המזרח למערב שהיא פחותה קרויה רחב ורחב האולם עשר במלכים עשר נאמה רחבה על פני הבות : והגבה מאה ועשרים : ובמלכים כתיב ושלשים אמה קומתו הא כינה גובה הקומה ממקרקעית הבית עד קרני עלייה ראשונה שלש אמות ומעליה לעלייה עד גג העליון מששים אמות : כדכתיב ויתן דוד לשלמה בנו את מבית האולם ואת בתיו וגבוינו ועליונתיו מכלל שהיו שש עליונות : וינפחו מפנימה וזה : משנים ההיכל שהיה הבית הגדול חפה וזה ולא האולם והוא שחפר והולך

הואך עשה זאת הבית הגדול חפה מכפנים כל הבית זהב וזהב חפה עץ כרושים שכל הבית הדביר וההיכל חפה מתחילה עצי ברושים ואחר כך ויחפחו זהב טוב על קירות הכרושים ומשום כסוי זהב שנה לבנות הבית חפה מתחילה בעצים כדי שיתקיים הוה בחוזק שהיה מחוק להם במעקרים בניונו העץ שהיה מנייר בורין בעץ חמורים הם אילנות כמין תמרים וברובים ובמלכים כתיב וק' על עליהם מקלעות כרוכים ופחורות וטטוריו זכרים כמו וינץ בין וטטוריו כמו פטר אדם אשתו אנטורופין כלשון אשכנז : משה רבנו אלו עזר כר משלם אל : ויחפחו זהב : כלומר משניר כל בניונו חפה זהב הקירות אחר הכוורין והחוקן במסמרות ככותל העץ כדי שלא ימוט מה שלא היה יכול לעשות ככותל האבן ומס' זה העצם היה מחפה כל הבית מתחילה בעצי ברושים : ומסמרות : פתוחו בייך ביוני הרבה מלא כל

וכשראה

ברושים ויחפחו זהב טוב ויעל עליו תמרים ושרשרת : וינץ את הבית אכן יקרה לתפארת ויחבב זהב פרוים : ויחף את הבית הקרות הפפים וקירותיו ודלתותיו ורחב ופתח ברובים על הקירות : ויעש את בית קדש הקדשים ארנן על פני רחב הבית אמות עשרים ורחב אמות עשרים ויחפחו זהב טוב לכבדים שש מאות : ומשקל למסמרות לשקלים חמשים ורחב והעליות חפה זהב : ויעש בבית

קדש הקדשים כרוכים שנים מעשה צעצעים ויצפחו אתם זהב : וכנף הכרוכים ארנן אמות עשרים כנף האחד לאמורת חמש מנעת לקיר הבית והכנף האחרת אמות חמש מניע לכנף הכרוב האחר : וכנף הכרוב האחד אמות חמש מניע לקיר הבית והכנף האחרת אמות חמש דבקה לכנף הכרוב האחר : כנפי הכרוכים האלה פרשים אמות עשרים והם עמדים על דגליהם ופניהם לבית : ויעש את החפצות תכלת

וכשראה שהים כלום חלק בין גיור לגיור היה מנייר בור כעין ששרת שמדכין בו כל דבר כמו כן פוס עשה כאן בין גיור לגיור כדי שלא יהיה חלק בכתמים : ע' אמת ששרת של זהב עשה ודבק הנורות בהן יחד : וינץ הבית אכן יקרה : שש ודבן אכני יקרות בוסב בקירות הבית לתפארת ולכון : והזהב שאור ויחפחו זהב טהור מוסב פרוים היה : פרוים שם אקום ורבותיו עשו שדומה לדם פרוים מרוב שכתו ואלדמיונות : ויחף : כמו וינץ מה צפה בבית ומפרש שקירות והפסים : וקירותיו : של סני הבית שהיו של אככים ומפורש קירותיו ודלתותיו זהב ובמלכים כתיב ע' קירות הספון : ולכך קורא בן קירות הספון שהגן היה כמו פסיכה ועריבם הפוכה שכן מכהג לקרות את הקרוי פגול כעין פסיכה : ויעש את בית וגומר : כך היה לו לומר ויעש את בית קדש הקדשים עשרים על עשרים אלף לפי שאמר למעלה כך והאולם על פני רחב הבית אמות עשרים וגומר אשר כאן כמו כן : ויחפחו זהב טוב : אף בקדש הקדשים ככה תחילה קירות עץ ועליו חפה הוסב ומה שאין מוכיר כאן בקדש הקדשים שום עץ וזה משום גדולתו של בית המקדש כלומר כל כותלי בית הארון היו של זהב ולא היה בהן עץ וזה כבוד לקדש הקדשים ובמלכים מוכיח כן וידע שבשכל כבוד הבית און מוכיר שום עץ שהרי כתיב וינץ את הבית אכן יקרה ובמלכים לא כתיב אכן יקרה הא כינה אלף לפי שהספר דברי הימים למלכי יסודם הודיע כי שלמה כוונתו לכבוד הבית : לככרים : מוכרים : ומשקל למסמרות : לחוק בהם הזהב בקירות העץ : לשקלים : למשקל שקלים חמשים שקלים של זהב : מעשה צעצעים : דוגמתו סבאכאים והנפישות והתגונו וכתוב תבנית ילדים וילדות עשה לכרוכים דבירא ושל עץ הוא מוכר וינפחו זהב ובמלכים ויעש כדביר שני כרוכים עני שמן וכל מה שבפנים העץ אינו רוצה להוכיר בזה הספר משום כבוד : וככפי הכרוכים ארנן אמות עשרים : כינה ככף האחד לאמות חמש וסוף החמש מנעת לקיר הבית לדרום והכתף האחרת מניע לכנף הכרוב האחר שבגדו ברי עשר אמות לכרוב האחד וכן לאחר כינף ככף כרוב אחד מניע למנן וככף כרוב אחד לדרום כנאם שהיו ארוכים ככל כוהל המערב שהיה כ' אמות וגופם אמרו רבותיו כנס היו שומדין ולפי ששטו כראה לי שהיה גופו כולע : מהם כעוף זה שפורש ככפיו כולע גופו מחוק ככפיו וקומתן מעורם במלכים קומת הכרוב האחד עשר באמה וכן עכרוב השכי : עומדים על דגליהם : בקרקעית הבית למערב : ופניהם לבית : לפנים שלא היו

על דגליהם

תכליתו ארנמן וברמל ובוץ ועל
 עליו ברכובים: ועש לפני הבית
 עמודים שנים אמות שלשים
 וחמש ארז והצפת אשר על ראשו
 אמות חמש: ועש שרשרות
 בדבורות על ראש העמודים ועש
 רמנים מאה ויתן בשרשרות:
 ויקם את העמודים על פני ההיכל
 אחר מימין ואחר מהשמאל ויקרא
 שם הימני וכן ושם השמאלי יתיר
 בעז:
 ועש מזבח נחשת עשרים אמה ר
 ארכו ועשרים אמה רחבו ועשר
 אמות קומתו: ועש את הים
 מוצק עשר באמה משפתו אל
 שפתו עגולי סביב וחמש באמה
 קומתו וקו שלשים באמה יסב אותו
 סביב: ורמות בקרים תחת לו

ראשם וקופין שראה שמכיון לחון אלף ראשם היה כפוף ומכיון לפניהם כדכתוב ומכאן איש אל
 אחרו וכאן אומר ומכאן לבית אלף פונים היו ראשם זה כנגד זה וגם ראשם בפנים לבית כלפי פנים
 והארון עמוד היה במקום פרישת שני הכרובים והיו כפפי הכרובי מטיח מן הכותל ומוכנין על הכפורת
 ועל הארון ככפיהם ולכד מכרובים אלו היו הכרובים שעשה משה מן הכפורת עדיין ולא דוקין ומדוקין
 על הכפורת ועומדין עליו ואל תתמה שהיו כמו כן עשה עשר מולחכות ועשר מבורות לכד מאותן של
 משה: ועש את הכפורת תכלת וארנמן: ותלה על הדלת שהיה באמה ערקסין שבו ככפיון לכני
 ולפנים אף על פי שהיה בו דלתות תלה עליו כלקטן ופתח הכית דלתותיו הפכויות לקדש הקדשים
 ונומר: ועל עליו כרובים: בירי כרובים: שלמים וחמש ארז: קומה ובתלכים ובר את שני
 העמודים כחשת ז' אמות שיש ריבוי שלמה ז' יקם שניהם כאחד וסוב חלקו לשנים והאמה הפתוח
 אינו חסכה לפי שאינה דומה למלאכת שאר העמוד כמין שאמר שם בענין ועל ראש העמודים מעשה
 ערך שושן וגם ר' יוסף פירש כן ולא כראש דמה לנו בנה יח אלף כך שמעתי ודאי יקם שניהם כאחד
 ואחר כך חלקו לשנים וכמנא כל אחד ז' אמה וטני: והנפת: שהיא כותרת שאמר לשם עביו פני
 אמה הרי כל אחד ז' אמות נפת הוא גפני כמו ויפנה אותם זהב כלומר היה עשוי כמין כובע חלל ועביו
 חצי אמה מלמעלה וכשהיטו וזכחו על העמוד כמנא העובי פני אמה הרי ז' אמות ובתלכים קרהו
 כותרת לשון בתר כדכתוב ושתו כותרות וגומר: ויתן בשרשרות: עשה שרשרות בראש הנפת תחתיו
 ופתח השרשרות קבע גורת רימנים כדי לבסות חלל הנפת כדכתוב לבסות את שתי גלות הכותרות
 ועל שם חללו קורא להם גלות כיון שהבכה שכתב שם הם השרשרות לשון ועל שכה יתהלך לשון עכפיים
 כמו בסך בקריו ויש אומרים קופיא ור' אלעזר פירש עכפיים: על פני ההיכל: על פתח ההיכל כקוף
 באולם כדומה בתלכים וכותרות אשר על ראש העמודים אולם ההיכל מעשה שושן: אחד מימין
 הפתח: ואחר משמאל: הפתח: יכין ובוץ וכן על שם מלכות בית דוד כמנא לירח כדכתוב בירח
 יכון עולם: בוץ ושם בנבחר לרון והלית כבועו כמו חם כמין ויחמו בשמאל כי מה שאלתיו: ויקרא
 שם הימני וכן: אף על פי שירח קטן משמש שיועל לו ויחיה ככין בירח ובוץ ולא כלככה המתמסרת
 ארז שלמה איש הנה כינה מלכותו לשמש וירח אף אכי אעשה דבר ככין וקיים עמודי חסות גדולים
 דאי חסד שהיה מבני דן עשה את העמודים וקרא את האחד יכין על שם איביו משמון שאלמר בו וילפת
 משמון את שני עמודי הערך ושלמה קרא לשני בוץ על שם ויקרי בוץ דומה ויקרא לו לבן ויר
 ש הדומה: עש' בלמה משמנו אל שפתו: עשר על עשר באמה עביו עגול סביב: וקו שלשים באמה
 יסב אותו: כל שיש בקיפון שלש עשרים ושש ברחבו טפח: ויחמש באמה קומתו: עומקו:
 ודמות בקרים תחת לו: גורת דמות בקרים יקם עמו לעמוד עליו ולא יקום בו כדאמר בסוף הטמון
 סבך

סביב סביב סבבים ארז עשר
 באמה מקיפים את הים סביב שנים
 טורים הנקרא יקום כמצקתו: עומר
 על שנים עשר בקר שלשה פנים
 צפונה ושלשה פנים ומה ושלשה
 פנים ונבנה ושלשה פנים מורחת
 והים עליהם מלמעלה וכל אהריהם
 ביתה: ועביו טפח ושפתו כמעשה
 שפת כוס פרח שושנה מחניק
 בתים שלשת אלפים יכל:

עקר יקום כמזקתו: סביב סבבים אותו עשר באמה מקיפים את הים: אין מבורס כאן מן
 שדבר סביבן אלף בתלכים סביב ומקצים מתחת לשפתו סביב וגומר ספקים כגון עביון לכסופי
 פומיליט עגול מ' חסום כיו ומתחת לשפתו היו עמודים בשלש אמות התמוכות מרובעות ושתיים עליונות
 עגולות ואי אפשר להכיל אלפים בת יכל שש מאה וחמשים מקוה טהרה אלף בענין זה כמו שאמרש
 בערובין והעליונות מרובעות ומתמוכות עגולות אי אפשר לומר דכי כתיב עגול סביב אשפתו כתב
 ומה שאמר כפקעים הללו עשר אמה לכל רוח אבל במקום עגולו אי אפשר לומר עשר באמה סביב:
 פנים טורים: היו הפקעים: יקום כמזקתו: הכל יקום יחד לא שפתו לו את הפקעים אחר
 יניקתו על ידי חמירות או על ידי דבק שקרון סבב' לא כלפי: וכל אהריהם ביתה: אהריהם של
 בקרים הללו היו פונים ביתה אל תחתיהם סבבין מימין אהריהם כנגד אותן סבב' ושל מורס
 כנגד שנמערב: ועביו טפח: סליו ודפכויו אלף שאכל שני הים דק מרוקע ומורד: כמעשה
 שפת כוס: שטותו כו ומנוויר פרח שושן: מחניק בתים שלשת אלפים יכל: אף זה מחניק ובתלכים
 כתיב אלפים בת יכל גודש תלפז שהבנת ג' שאין שכיחיה והנת תוכן אף להם הרי לך שש אלפים
 שאין כמנא מאה וחמשים מקוה טהרה לא בעים מאת שאין מאה מקוואות כמנא גם לעשרים מאות
 שאין הכותרים חמשים מק אות יאף לבשתחלוק הכלי לפי המדה ששערו כמנא אמה על אמה כרום
 שלש אמות לתקוה תמנא כן לשלש אמות מרובעות קומה ועשר על עשר משפתו אל שפתו מרובעות
 מאה מקוואות ולשתיים אמות עגולות קומה ועשר על עשר משפתו אל שפתו עגולות משמש מקוואות
 מרובעות יתיר על העגול רכבי: ועש כירות עשרה: לכד מאותן של משה: ויתן חמשה מורן
 לכיור של משה: וחמשה משמאל לרחבה כהם: קדוש ידיו ורגליו: את מעשה העולה ויתחו כם
 אומיו הכיור ויתחו קרבי העולה ודוקא עולה אבל שלמים לא שהיו כאכל לבעלים ובכל העיר הכיורים
 היו לקדוש טהילה: ועש את מבורות הזהב עשר כמספטם: למה באמר במבורות כמספטם לפי
 שמודי עביו למה עשה עשרה מבורות והכל דרש יין העורה פרחים כמפורסם גביעים משקדים כאמר
 שפרשה שבעים הרי לכל עשרה מבורת סבב' רבות: כן פי אף אף דוד' ר' ק' וכו' בל' יהודה
 מאלרש ה': ושבעה כרותיה: כנגד שבעה כובבים חכלל טפח: ויתן בהיכל שמש צימין: למכה
 של משה: וחמש משמאל: וכולם כדדום משמאל של טפח כנפון: ויעש מורקו זהב מאה: שוורקין
 מורדסם על המזבח: ויעש חצר הכהנים: עירת הכהנים: והעורה הנדולה: וזו עורת ושרבל:
 מכתף ה' מכות קדמה ועול גובה: ריסק אותו מן המזרח מן כנגד הפתח לדרומה של עורה לפי שאין
 כבוד

על ארבעה
 וכו' טפח

העמודים: ואת המלכות עשה
 ואת הכירות עשה על המלכות:
 את הים אחד ואת הבקר שנים
 עשר מחתיו: ואת הסירות ואת
 היעים ואת המולות ואת כל
 בליהם עשה חורם אביו למלך
 שלמה לבית יהוה נחשת מרוק:
 בכפר היבון יקם המלך בעני
 הארכה בין סכות ובין צדדה:
 ויעש שלמה כל הנלה האלה
 לרב מאד כילא נזקר כדקל
 הנחשת: ויעש שלמה את כל
 הכלים אשר בית האלהים ואת
 מזבח הזהב ואת השלחנות
 ועליהם להם הפנים ואת הפירות

כבוד וכלה סיוס מטבילין כנגד פתח האולם: ויעש חורם את הפירות: סירות נחשת שעשוים לחמות
 הדגן לתת לתוך הסירות: והמלכות והכתרות על לאש העמודים שמים: לשמן העמודים: והמלכות
 שמים: אלו השטרות שלאמרו למעלה ונדע שכן הוא שהרי לא כאלו ולא במלכית מוכיר כפרסה וו
 כמות מקום שטרות: לכמות את שתי גוליות הכתרות: לכמות חלל הכתרות כשכבות ואותן עששו
 כעכבי חרות כמו שפירסתי: ואת הרמזים ארבע מאות: למעלה הוא אומר ויעש רמזים מאה הרי מאה
 כיצד אלא כך יש לנו למעלה ודאי ארבע מאות רמזים עשה כאשר קאמר כאן וזה שאמר מאה הרי מאה
 לכל טור ועור וארבע טורים הם כדאמר שכי טורים למעלה אחת וכן שני טורים רמזי למעלה האחד
 הרי ארבע טורים והרמזים היו מאחרים כעין השכבות האשכנזים ומקצועם לכמות כה היעוב את
 שתי גולות הכתרות: ואת המוכרות עשה: וכמלכום כחוב ויעש את המוכרות עשה: מוכרות הם
 ככי הכיור ועם מפורס מלאכתם: ואת הסירות ואת היעים ואת המולות: אף על פי שאמרתי כבר
 למעלה בא וסוד ושם עוד להודיעו כי נחשת היו וגם מודיעו מולות שלא הוזכר למעלה: מרוק:
 דוגמא מרוק הרמזים ומרוק וסוף כמים וכמלכום כחוב אמורע כמו כי ימרט ראשו ותרמונו נחשת טוב:
 כעכבי הדמה: תרומה גרונותה בארדילל כלעל: בין שכבות ובין גרדמה: וכמלכום כעוב נרמן
 ברדמה הוא מקומו של ירבעם וירבעם ככנת אפרתי מן הכרדה ושם אמר כרובע אשה אלמנה לפי שעת
 יעמוא כהאל וגם מנדע כמו כן וכן עאל כמו ששכבו בערך כל הנלמים כפוסו אלמנה שלממן ישראל
 מאלהיו מן נדמה כדאה שהנר המורה ולא הרחיבה הנר דת אלהיו לן פירש לו דודי אל ואת המכורות
 וברוקים: להיווא מלכן של מפרטין כרות היו עשין מנופה של מבורה ודוקין כה שהרי כתיב ואת
 המכורות וכרותיהם מה שהוכיר את הכרות בכבי ענמן ולא שאר עשה המכורה בכבי ענמן גביעיים
 פסקורים ופרקים מכלל שלא היו הכרות אדוקין והואל וסין אדוקין כה בראה כמעשה אחר ונרין
 להוכיר כרועים אכל שאר מלאכות שהיו אדוקין כה קיבו מוכרים מקדלים על עם המנורה ומש

ונלתיהם לבערים כמשפט לפני
 הדביר והב סגור: והפרת והנרות
 והמלקחים והב הוא מכלות והב:
 והמזמרות והמזרקות והכפות
 והמחיתות והב סגור ופתח הבית
 דלתותיו הפנימיות לקדש הקדשים
 ודלתו הבית לחיל זהב: וישא
 ותשלם כל המלאכה אשר עשה
 שלמה לבית יהוה ויבא שלמה
 את קרשי ירויד אביו ואת דבכף
 ואת הזהב ואת כל הפלים נתן
 באצרות בית האלהים:

עשה עשר מנורות ועשר שלמכות ועשר כיורים והכרובים וכל אשר עשה מפורס כבריית דר' פנחס בן
 מאיר: והפרת פירשו רבותיכו הוא כנגד אותו פרח שהוסיף משה כפרסה בהעלותך עד ירבע עם
 פרחו וגומר שלא באמר כפרמות: והמלקחים וזה שמונביה הפתילה מן הכר שיש בו הקטן: הוא
 מכלות זהב: מווקק ונרוף פין כלעל ובמחמות מפורס מכל זהב שהיה לו לשלמה מרוב הזהב שנכנס
 במנורה לזקקה ולקיים שכירת זהב טהור: והמזמרות: כלי זמר: והמזרקות: לזרוק בהם דם על
 המזבח: והכפות: לכיבי לכוסה: והמחיתות: לחמות ככס תרמות הדגן ושאר הדגן להרים מעל
 המזבח ולקם מלא המחתה ונומר: ויבא שלמה את קדשי: וכל מה שנעטק לפי פשוטו מה ששאר לו
 מן הקדשות שהקדיש דוד כדכתיב למעלה גם אותם הקדיש המלך דוד לה עם הכסף והזהב אשר
 בשא מכל הגויים ונימר ומה שהויתר לו נתן באוצרות בית האלהים ומדע אגדה יש מהכמים אומרים
 לפי שהיה יודע שסופו ליחרב ושלא יהו אומרים האיוות קשה יבאמינו שלקחה בקמתה מן הבית הזה
 שנכבה מן הגוליות וחמשים שזול דוד מוכתי על שלמה ויש אומרים כך אמר הבה רעב היה כימי דוד
 שלש שנים שכה אחר שכה והיה לו לבנון הקדשות הללו להחיות עין עיני ישראל ואכי אביא סיוע
 שהרי בכל הקדשות שדוד הקדיש כמו שכתוב למעלה לא באמר בהן כה עשה שלמה דבר פלוני זה
 באשר באמר נחשת שאמר ומטבחת ומזון ערי הדבצור לקח דוד נחשת דבכה מאד כה עשה שלמה את
 יש הנחשת וגומר אבל מכסף ומזהב שלל באמר כה עשה שלמה שום דבר מכלל שלא עשה וזכו סוף
 בעיני כאן סוף נחשת כי אם זהב וכסף ולפי פשוטו בראה לי מה שלל אמר נחשת לפי שהנחשת בזול
 ואינו ראוי וכדי והגון להביא נחשת באצרות בית ה': או יקהיל שלמה את זקני ישראל: כה נמדת
 שמה שהקהיל הזקנים ולא הנחורים וימר מדוד שהקהיל הוא אף הנחורים כדכתיב ויקהל דוד את
 כל ישראל ירושלם וגומר: בהן: הוא סג הסכות: ואת אכל מופד: עשה משה נכזו כלמה
 בבית ארנות האלהים עם שאר כלים והקדשות לפי שלא הוזכר לו וכדכתיב אמרו סגנונו: ואת כל
 בלי הקדש אשר באהל: אשר קנה דוד לארון: העלו אותם הכהנים הלויים: פתרון מוסב למעלה
 שאמר וישאו הלויים את הארון ומפרס מן היו אותם הלויים שאמרתי לך למעלה: הכהנים הלויים: שאף
 שכהנים עכבי לוי הם ולא לויים ממש סיו וכן כעוב במלכים וישאו ככהנים את הארון וגם הכלים ואלה

עליו לפני הארון מובחים צאן ובקר
 אשר לא יספרו ולא יפנו מרכו
 ויבאו הפחנים את ארון ברית
 יהוה אל מקומו אל דביר הבית
 אל קדש הקדשים אל תחת פני
 הכרובים ויהיו הכרובים פרשים
 פניהם על מקום הארון וכמו
 הכרובים על הארון ועל כריו
 מלמעלה ויארכו הכרובים ויראו
 ראשי הכרובים מן הארון על פני
 הדביר ולא יראו החוצה והיה שם
 עד היום הזה אין בארון רק שני
 הלחות אשר נתן משה בחרב אשר
 ברת יהוה עם בני ישראל בצאתם
 מצרים ויהי בצאת הכהנים

מוצד הענין ועמם הלויים כמעטם ויהיו הכרובים מודעים ככפים על מקום הארון כמקום
 שהארון עומד על לשיכון וכמו הכרובים על הארון ועל כריו למעלה למעלה לארון כך היו
 עומדים הכרובים ונמשכו כל כך לחזק כלפי מזרח שהיה יכול הארון לעמוד תחת הכרובים ממש כלא עכוב
 הכרובים ולשיכון וכמו הכרובים על הארון וכן היה הכרובים כמו קנת אהל הארון ולא כולם שהיו מניעים
 עד המזרח ואיך יכול לפרש זכרון הכרובים על כל הכרובים ונס מזה דבר זה ויחזיקו הכרובים ויראו
 ראשי הכרובים מן הארון על פני הדביר שם לא כן אלא כאחד מדה אחת היו מושכן זה מזה והלא
 שכלים שבעה משה עדין הם הזו שם והם עומדים בקדש הקדשים של אהל מועד אלה היה כי אם
 עשר וזה היה עשרים והיה מניע מקדש אל קדש והכרובים של משה של אהל מועד שם וסוככים און
 צריך לזכור כלל מן הכרובים ממקומם שהיו הכרובים של משה עומדים היו למעלה לארון על הכרובים
 וכרובים שנאמר כאן ארון ששם שלמה עומדים על דגליה בקדש ואף על פי כן ארון של משה עדין
 היו ארוקין על הכרובים כך ערש רגמן ורמי פירשו הכרובים רמי להכניס הארון עם כריו בדביר ולא
 השפיקו כי הענין מלא ארתי ה' ולא יכלו להכניס את הכרובים עד כותל מערבי ממש על כן היו
 שולטין בסוככות אך קשה ל' דכתיב ויהי כגאח ההכנים ואחר כן מלא כבוד האת בית האלהים ורבו
 יוסף אל ערש ויחזקו לא כאחד דמשמע ויחזקו הן ענין אלה ויחזקו דמשמע אחרים מאריכון
 אותם ומפרש האומין הארובים הכרובים עד לפעמים והיו כונעין שני קומתם ככותל מזרחי ושני קומתם
 לכותל מערבי וזמנה יש והיאך יכלו לפרש ככניהם ולכסית הארון שהיה עשר אמות עקן ויהי בגאח
 הכהנים מן הקדש מיד היה לו לומר והכית מלא עקן בית האלה שמשפיק ככמים וכן במלכים ויהי
 בגאח הכהנים מן הקדש והענין מלא את בית ה' כי כל הכהנים הנמצאים התקדשו לדבר זה און
 לשמור למחלקות כד של לויים וכל של כהנים אלא כל הנמצאים התקדשו ויהי כאחד למחצתי פתרון
 ויהיו אחרים יסד למחצתי כולם יסד ועמם היו אחרים לדבר זה להשיע קול אסד יסד לכלל ולהודיע
 לה :

בית האלהים ויאמר שלמה יהוה אמר
 לשבון בערפל ואני בניתי בית
 זכר לד ומכון לשבתך עולמים
 ויטב חמלק את פניו ויברך את כל
 קהל ישראל וכל קהל ישראל
 עומד ויאמר ברוך יהוה אלהי
 ישראל אשר דבר בפיו את הוד
 אבי ובריו מלא לאמר מן היום
 אשר הוצאתי את עמי מארץ מצרים
 לא בחרתי בעיר מכל שבט ישראל
 לבנות בית להיות שמי שם ולא
 בחרתי באיש להיות נגיד על עמי
 ישראל ואבחר בירושלם להיות
 שמי שם ואבחר בדוד להיות על
 עמי ישראל ויהו עם לבב הדוד
 אבי לבנות בית לשם יהוה אלהי
 ישראל ויאמר יהוה אל דוד אבי
 יען אשר היה עם לבבך לבנות בית

לשמי הטובות כי היה עם לבבך
 רק אתה לא תבנה הבית כי בנך
 היצא מחלצך הוא יבנה הבית
 לשמי ויקם יהוה את דברו אשר
 דבר ואקום תחת דוד אבי ואשבי
 על כסא ישראל כאשר דבר יהוה
 ואבנה הבית לשם יהוה אלהי
 ישראל ואשים שם את הארון
 אשר שם ברית יהוה אשר ברת עם
 בני ישראל ויעמד לפני מזבח
 יהוה נגד כל קהל ישראל ויפרש
 כפיו כי עשה שלפה ביום נחשת
 ויתננו בתוך העזרה המש אמות
 ארפו וחמש אמות רחבו ואמות
 שלוש קומתו ויעמד עליו ויברך על
 ברכו נגד כל קהל ישראל ויברש
 כפיו השמימה ויאמר יהוה
 אלהי ישראל אין כמות אלהים
 בשמים ובארץ שמר הכרית והחסד
 לה : און אמר שלמה הוואיל והבית מלא עשן עכשיו אכי אודע שהסכיפה שרונה כו בערפל כובן
 דרכו ככתיב ומשה כנס אל הערפל אשר שם האלהים ודאי שרובו להקטע כו ובספרי פואו אמר שלמה
 כשאלה הענין עתה אכי ראה שהסכיפה שרונה בכית אשר בכיתי שהרי כך ככתיב לבוא ולסבין כו
 ממוך ענין וערפל והיכן אמר כי בענין אלה על הכפרת בית זבול מדוד לשבתך עולמים
 שמשכנחמה לא שרחה סכיפה כמקום אשר ולא היתרו הכמות ויבדך את כל קהל ישראל ברכה
 הסאמורה בסוף הענין אשר דבר בפיו שיתן לו בן סיבכה לו בית מלא קיים דברו הטוב
 יתן היום אשר הביאתי שאף זה דברת אל אבי ואכתל בירושלם מוסב על לא בחרתי בעיר
 ואתבחר בדוד מוסב על ולא בחרתי באיש הטובות כי היה עם לבבך כלומר גם אבי בומר
 בכית אשר על כל כך לכתיב לשכן שמו שם כמו שאמר למעלה ויפירוש בפיו לומר כך ויפירוש
 שפיו השמימה ויאמר אלא שמשפיק ככמים להודיע על מה עמד וכן במלכים ויפירוש בפיו השמים
 ויאמר כי עשה שלמה מוסב על כבוד כל ישראל כלומר הואך היה נבונה מכולם להשיע דבריו
 ויעמד עליו ועתה ויבלין לראותו כל ישראל ומשום שמשפיק הענין נדך לומר בכרסאונה נגד כל
 קהל ישראל וכן ויפירוש בפיו השמימה אין כמות אלהים ומה שאמר שומר הכרית והחסד
 פירוש מן השמים לתת לאוסבך אתה מכניס וגובה הכרית והחסד לקיים ככתיב בארץ
 הכרובים

לעמך ד' החלטים לפנך בכל לבבו
אשר שמרת לעבדך דוד אבי את
אשר דברת לו ודבר בפני ובדך
מאת ביום הזה: ועתה יהיה
אלהי ישראל שמר לעבדך דוד
אבי את אשר דברת לו לאמר לא
יברת לך איש מפני וישב על כסא
ישראל רק אם ישמרו בניך את
דרכם ללכת בתורתו כאשר הלכת
לפני: ועתה יהיה אלהי ישראל
אמן בדרכך אשר דברת לעבדך
לדוד: כי האמנם ישב אלהים את
הארץ על הארץ הנה שמים ושמי
השמים לא יכלכלוך אף כי הבית
הזה אשר בנית: ופנית אל תפלת
עבדך ואל תחננו יהיה אלהי
לשמע אל חרונה ואל התפלל
אשר עבדך מתפלל לפניך: להיות

עניך פתוחות אל חבות הזה יומם
ולילה אל המקום אשר אמרת
לשום שמך שם לשמוע אל תפלת
אשר יתפלל עבדך אל המקום
הזה: ושמעת אל תחנוני עבדך
ועמך ישראל אשר יתפללו אל
המקום הזה ואתה תשמע ממקום
שבתך מן השמים ושמעת וסלחת:
כי אם יחטא איש לרעה ונשאבו אל
להאלתו ובא אלה לפני מזבחך
בבית הזה: ואתה תשמע מן
השמים ועשית ושפטת את עבדך
להשיב לרשע לתת דרכו בראשו
ולחצו צדיק לתת לו בצדקתו:
כי אם יבגד עמך ישראל לפני אויב כי
יחטאו לך ושבו וחרו את שמך
והתפללו והתחנונו לפניך בבית
הזה: כי ואתה תשמע מן השמים
וסלחת

החלבים לפיך כמו שפך דוד אבי וזהו אשר שמרת לעבדך דוד כלשון אמרת הבטחה: כי האמנם ישב
אלהים את האדם על הארץ: לשון תמים ובי אופשר שיאמין אדם שיבט אלהים על הארץ כי שמים ושמי
סמיהם ונזמר אלא תחמת סדר שנמלת לדוד אבי במצאת סכיתך: אף כי הבית הזה אשר בנית
ולמה בניתו להשתלל לפני האלהים ולפנות הוא אל תפלתו: לשמוע אל הרכה: זו נעקה כמו
ותעבר הרכה במחנה ועל כרחק על נעקתם של כל אדם שהיה עם ומכני ברתו אל יתפלל אלא כנעקתו
בסתר כך חכור המקראות ומוק העבין וזכית שאמר ואתה השמוע ממקום שבתך למדת שלא ככאו אלא
לדעת כי להודיע בו שכינה כדי שיבט על הארץ לשמוע ממכון שבתך אל התעלה שיתפללו בו:
להיות עיניך פתוחות: בכל עת אשר יתפללו אליך: אם יחטא איש: מקרא זה על כל ישראל האחיוב
חכירו שבויה אם באמת הוא משכניו והכשבע בכע לסקר אמה משמע השמים ואם הדין על הכשע
שכעל הדין ומקומו על שבויה של חכם אף החשבי קרוי רשע: ולהגדיר נדוק: שלא לעכשו על
השבויה שהרי באמת הוא כשעב: ומספיק דעוהו מרשע את אשר יחטא כועל אמת איש: וכשא בו
אלה ויחייב בו אלה כשם שהמים בודקין אותה כך המים בודקין אותו: לפני מוכתך כדכתיב והעמוד
סכה את האשה: לתת דרכו בראשו כדכתיב ובתה כעבה: ולהגדיר נדוק דכתיב וקמה וכזרעה
פר רע: ואם יבגד עמך: ולא משני טיך קנה מלהשיב אלא דבר זה גורם כי יחטאו לך: ושבו
וקודו את שמך: פקדון והתודו את עונם וסאחרון מוכיח וסודו את שמך ומתעאם וסובן כי מענם:
והשיבותם:

וסלחת להשארת עמך ישראל
זה שיבותם אל האדמה אשר נתתח
להם ולאבתיהם: כי בהטער השמים
ולא יהיה מטר כי יחטאו לך
והתפללו אל המקום הזה וחרו
את שמך מחטאתם ישובו כי תענם:
כי ואתה תשמע השמים וסלחת
להשארת עבדך ועמך ישראל כי
תורם אל הדרך הטובה אשר ילכו
בה ונתתה מטר על ארצך אשר
נתתה לעמך לנהלתי עב כיהיה
בארץ דבר ביהודה שדפון ורקון
אדבה וחסיל ביהודה כי יצרו לו
אויבו בגרץ שעריו כל נגע וכל
מחלה: כי כל תפלת כל תרנה אשר
עוה לכל האדם ולכל עמך ישראל
אשר ידעו איש נגעו וכאבו ופרש
בפיו אל הבית הזה: ואתה תשמע

מן השמים מכון שבתך וסלחת
ונתתה לאיש בכל דרכיו אשר תדע
את לבבו כי אתה לברך ידעת את
לבב בני האדם: למען יראוך
ללכת בדרכיך כל הימים אשר
הם חיים על פני האדמה אשר נתתח
לאבותינו: ונס אל הנכרי אשר לא
מעמך ישראל הוא ובא מארץ רחוקה
למען שמך הגדול וידך החזקה
חרועך הנטויה ובאו והתפללו אל
הבית הזה: ואתה תשמע השמים
ממכון שבתך ועשית בכל אשר
יקרא אלך הנכרי לבען ועובל
עב הארץ את שמך ולראת אתך
בעבך ישראל וידעת כי שמך נקרא
על הבית הזה אשר בנית: כי
צא עמך לכל חמה על אויבו בדרכך
אשר תשלחם והתפללו אליך

והשיבותם: זהשכ אותם אל האדמה כי כשנפלים ונפסים לפני אויביהם מופשין מה שיכולים וזכויים כ
אותם בשניה אל ארץ אחרת: בהעבר השמים: כדכתיב ועבר את השמים ולא יהיה מטר: כי תורם כ
אל הדרך: כמו טעמית כשהיה רעב דומי דוד ג' שנים ויהודית ואמרת להם על שאול ועל בית הדמים
כמו כן תורם איזה חטא בזהם להם על מה בעגרו השמים: כל נגע: פקדון הרי זכרתי לך דבר כ
שדפון וירקון כגייה אף בעגירת נשמים ומה עוד להרכות אלא כל נגע וכל מחלה כי יהיה וסתכל:
וערם כפיו אל הבית הזה: וזה שאמר כל תעלה כל מחסה שימפלל ויתחנן על זאת ומכל אחת הדברים
האלה אשר ידעו איש כגעו כעמוד אם יתפלל על כגעו ועל מואונו להשיגו ממנו: וסלחת ונתתה כ
לשום ככל דרכו ונזמר: לרשע כרשעו ולצדיק כצדקתו שאם לא ימלא לרשע כפידוע מעליו יטו
דברים כלפי מעלה ויאמר אין אלהים או יודע לבבו ויהיה חילול השם כמו כן תעשה לצדיק כצדקתו
שתעשה לו כשתתפלל לצדיק: ליתן ויראוך: וישיב הדמע מדרכו ולכך אבי מתפלל לתת לו לשום כ
בדרכיו: ועשית ככל אשר יקרא אליך הנכרי: כישראל אבי מתפלל לתת לו בדרכיו אכל כגוי ככל כ
אשר יקרא לך לפי שישראל מכירין בהנה ויודעין שהיכולת בידו לעשות ואם אין תתלמו כשמעת מולם כ
בעגמו כחטאיו ומספספו כמעשיו אכל הגוי קורא תגר ויאמר שומעתי שיענו בכל העולם וכמינעתי
בדרכים הרבה עד שבאתי והתפללתי במקום הזה ולא מנאתי בו מעש כשאר אלקות לפיך ועשית ככל כ

דרך העיר הזאת אשר בחרת בה
והבית אשר בניתו לשמך ושמעת
מן השמים את תפלתם ואת
תחנונם ועשית משפטם ויניחטאו
לך כי אין אדם אשר לא יחטא
ואנפת בם ונתתם לפני אויב ושבו
שיביתם אל ארץ רחוקה או קרובת
והשיבו אל לבכם בארץ אשר
נשבו שם ושבו ותחנונו אליך
בארץ שכים לאמר חטאנו העונו
ורשענו וישבו אליך בכל לבם ובכל
נפשם בארץ שכים אשר שבו
אתם ותתפללו דרך ארצם אשר
נתתה לאבותם והעיר אשר בחרת
ולבית אשר בניתו לשמך ושמעת
מן השמים ממכון שבתך את
תפלתם ואת תחנוניהם ועשית
משפטם וסלחת לעמך אשר חטאו
לך ועתה אלהי יהוה נא עיניך פתחת
ואזניך קשובות לתפלת המקום הזה
ועתה קומה יהוה אלהים לנוחך

אתה וארון עזך כהניך יהוה אלהים
ילבשו השוערה וחסדיך ושמחו
בטוב כי יהוה אלהים אל תשב פני
משיחך וזרה לחסרי דוד עבדך
וככלות שלמה להתפלל והאש
יורדה מהשמים ותאכל העללה
והזבחים וכבוד יהוה מלא את
הבית ולא יכלו הכהנים לבוא אל
בית יהוה כי מלא כבוד יהוה את
בית יהוה וכל בני ישראל ראים
ברדת האש וכבוד יהוה על הבית
ויכרעו אפים ארצה על הרצפה
וישתחו והזרות ליהוה כי טוב
לעולם חסדו והמלך וכל העם
זבחים וזבח לפני יהוה ויזבח המלך
שלמה את זבח הבקר עשרים ושנים
אלף וצאן מאה ועשרים אלף ויחנכו
את בית האלהים המלך וכל העם
והכהנים על משמרותם עמרים
והלויים בכלי שיר יהוה אשר עשה
דוד המלך להדור ליהוה כי

לס אשר יקרא אליך ככבדי דרך השיר פניהם לנדר ורושלים ועשית משפטם כקמתם כאיביהם
לכ ע"א כרכו דונא לעמו משפט עבדו אשר כביתו לשמך פתרון הבית הזה אשר כביתו כדל לבדל שמך כי
לכ אז כשתקבל תפלתם או יתפללו לך בבית הזה אז ככל מקום שהם ויפנו לביתך זה ושמעת תפלתם
לכ ועל זה יתפלל שמך כעולם ועתה קומה ה' שלא להטלטל כאשר עדי עתה משולה לכוב ומכוב
לכ שאתן אהה וארון עזך שלא יטלטל עוד מעתה עזך על סם כן קרו עזך על טעמה
כפלאות ועזוזות כפלאות וכן כתוב בהודו לה דרשו ה' ועזו ועוד אמרו רבותינו במסכת ע"א וישרם
ספרות מה שילה אמרו הושיעה לו ימ כו ורוע קדשו ילכשו טעוה עמדת שלא יטלטלו ממקום
למקום כמו והיה בך אור ומתנוי ומסודך ושאתו בטוב כרוב עובדות ומעשרות ההון ללוים כשכר
למזריק את הארון ומסודין ללכיו אל תשב פני משיחך מלעשות טובה עמדי ואם לא למעכו עשה
שלו והלוים כמו כן על כל משמרות שלהם להודות בכלי שיר שהיו אומרים הודו לה' כי לעולם חסדו
כהלל דוד ככלי שיר שהיו אומרים כהלל של דוד והסודיות בידם של לויים והכהנים

לעולם חסדו כהלל דוד בידם
והכהנים מחצצרים נגדם וכל
ישראל עמרים ויקדש שלמה את
תוך החצר אשר לפני בית יהוה כי
עשה שם העלות ואת חלבי השלמים
כי מנחה הנחשת אשר עשה
שלמה לא יכול להכיל את העלה
ואת המנחה ואת החלבים ויעש
שלמה את החנו בעת החיה שבעת
ימים וכל ישראל עמו קהל גדול
מאד מלכוא חמת עד נחל מצרים
ועשו ביום השמיני עצרת כי הנכת
המנחה עשו שבעת ימים ויהוה

שבעת ימים וביום עשרים
ושלשה לחדש השביעי שלח את
העם לאהליהם שמהים וטובי לב
על חטובה אשר עשה יהוה לדוד
ולשלמה ולישראל עמו ויכל
שלמה את בית יהוה ואת בית המלך
ואת כל הבא על לב שלמה לעשות
בבית יהוה ובביתו הצלוחי ויבנה
בבית יהוה אל שלבחה כל להוויאמר
לו שמעתי את תפלתך ובחרתי
במקום הזה לי לבית זבח
ויהן אעזר השמים ולא יהיה כבוד ויהן
אצוה על דגב לאכול הארץ ואם
אשרח

והכהנים מחצצרי נגדם מעליהם לטורר במצננות סכאם וכני אהרן הכהנים ותקעו וגי ויקדש שלמה
את תוך החצר רבותינו סולקין בדבר זה רבי יהודה אומר קדש את רגפת בעורה בקדושת המונח
ליקטור על הרגפה כי מונח הכתפת קטן מהביל שרבו קרנבו להביא אחר לו רבי יוסי והלא כבר כאמר
אלף עולות ועלה שלמה על מות טעמה וכתפחה מניע למסכון אמות ומינין עולות ת' נא מזה של
אכנים גדול משל משה שהינחם של משה חקו מצרבו וזאת על אהה ושל שלמה חקו ממצרבו כל על
כל הרי של שלמה שלם אמות וש' ט' נש' כשל משה אס' בן מה הוא קדש המלך את תוך החצר שקבע בו
מונח של אכנים מחובר ברגפה לא יכול להכיל בשל משה הוא אומר בדרם האומר בכם פ' וכו' ופ' וכו'
ועסול לעבודה מלכוא חמת שהיו כנעון של ארץ ישראל יצד בם מנרים שהיא כנ' ו'
במפרש באלה מקעי וכו' עשרים ומלשה לחדש השב' ע' שלם את העם והיו ב' למנוחת הבית
וכמלכים כתיב וכו' השמיני שהוא כ' כחדש פתרון ביום ח' כן להם דעות ושלם אומם היתשבים בתוך תמוש
כשיאל החג אז הלכו בילס יחד ע"א ביום ח' ב' ין להם דעות ושלם אומם היתשבים בתוך תמוש
שכתי וכל מי שרצה לרשע וילך באותו היום כחותו הפתוחים וכל חר שלם כל העם בזלו ובכדאשית רבה
מפרש טלור דעות ממנו והמתוכו עוד שם וז' אחד וז' אחד וטלור דעות עוד למחר פעם שניה לכך כאמר
ביום כ' כחדש סמכים י' ב' יל' ונומר גדול ושלמה י' כי מה שדבר בפיו בך שלמה היא יבנה
בית לשמי מלך בידו סתקן לו בן יושב על כסאו סככה הבית לפס היבנה מרש אחר רבו לוי בת ב' שי
סככת ונומר סמכים מושב על אשר אחר ה' לודו שקי' מה סכרר ל' ל' ל' מה סכרר בו מכל איווי כי חכס
הוא ולישראל ע"א בדכתיב כמלכים לא בשל דבר אחר ונומר ע"א ולישראל ע"א סכיה להם
מושל שהיו יושבין כבטחון וכהסקי בדכתיב יושב יהודה וישראל ונומר וירד' אל שלמה בליה' ו'
בחוון ליה' שמעתי את תפלתך בלשון אומר שלח ושמעת השב' הלה ש' ע' תפלתך הוא
התפלל בהעבר השמים השב' הבה הן אצבור ה' התפלל רעב ומרבה והכס מניבו ו' אכזה על סוכ
הוא התפלל על דבר והכס מניבו ואם אשלח דבר כע' ו' ויכעבו ע"א כמה איתפללו ובקשו בני
וישבו מדרבנים הרעים הרי' כ' כ' הן אצבור והן אכזה ואם אשלח כנגד ג' תפלות: א' אשע' ו'
ולאש' ו'

אשר חזרתי בעמי יי ויבנעו עמי
אשר נקרא שמי עליהם יתפלרו
ויבקש פני ימכו מדרכיהם הרעים
ואני אשמע מן השמים ואכלה
לחמאתם ואיפא את ארצם יענה
עני יהו פה הוה ואני קשורת
לתפלת הפקוק הזה ייענה בדרתי
והקדשתי את דברי הוה להיות
שמי שם עד עולם והו עני ולפי
שם כל הימים יי ואתה אם תלך
לפני כאשר הלך דוד אביך ועשות
ככל אשר צו ריבך הקי ומשנטי
תשמרו יי וחקיבורתי את כסא
מלכותך כאשר ברת לדוד אביך
לאמר לא יכרת לך איש מ של
בישראל יי ואם תשבין אתם
ועזבתם דק תי ויבנות אשר נחתי
לפניכם והרכבתם ענדחב אלהים
אחרים והשתחיתם להם יונת שמים
מעל אדמתי אשר נחתי להם ואת

הבית הזה אשר הקדשתי לשמי
אשליך מעל פני וארתנו למשל
ולשנינה בכל העמים יי וחבית הזה
אשר היה עליון לכל עבר עליו שם
ואמר כמה עשר יהוה ככה לארץ
הזאת ולבית הזה יואמרו על אשר
עזבו את יהוה אלהי אבותיהם אשר
הוציאם מארץ מצרים ויחוקו
באלהים אחרים וישתחוו להם
ויעבדו על כן הביא עליהם את
כל הרעה הזאת יי ויהי בקץ עשרים שנה אשר בנה
שלמה את בית יהוה ואת בתו
ידעו שם אשר נתן הוה לשלמה
בנה שלמה אותם וישב שם את
בני ישראל יי וילך שלמה חכת
צובר ויחוק עליה יי ויבן את הדמד
בבד בר ואת כל עני המהכנות
אשר בנה בחמת יי ויבן את
בית חורון העליון ואת בית חורון
התחתון

והוא שלח לחטאתה וזרע את ארצם והיו עיני ולבו תרגם ונתן ותקם שכימי שריא ביה אם רעותי
מתעבדל מתן כל זמיו והיו עיני שם אם לבי וקפני שם אשליך מעל פני כחכא שכי ויביכס והם
לא תזמנו לי מה באמר והשומות את חקדשכם ואתכנו למשל ולשכיכה כעביון שמוסלים משל על
מי שארע לו דבר פגע ולשכיכה כמו ושכניהם לכרך ותחגיפון לשון סיפור רעות וכן מרגנס ויסטר
כא וזי אצתו ולשועי לכל עיבר עליו יסם כלומר יחרב הבית ואז כל שר עליו יסם כמו על זומא
כסין אחריוס: כמה עשה ה' כמו על זה עשה ה' וכן כתיב במלכים: ויהי מקץ עשרים שנה
כתיו וקץ עשרים שנה שנבחר כל הכנין של בית ה' שבע שנים ואת ביתו יי שנים ככתוב במלכים:
ו כן את תדמור כמדבר במלכים כתיב את חמר ותדמור קריון וזה שכיבו בינמות און מקבלים
גרים וון תדמורים וכבר כפרת שן דה מפר שבור: לשופיהם של ישראל ולשי שהארו ענאם ונתחלפו
לרעה כסוף על כן ככתב במלכים תמר לשון תמורה שהיה להם לפשות לישראל חמד עשה עמהם
שלמה שכה להם כרך תדמור ומשום שלמה לא ככתב כאן תמר אלא תדמור כלומר עיר השובה הכל
לכבוד שלמה שאין כבוד שלמה לומר כאן הוא בפה כרך שמרד בו וקלקלו בו ועל כן כתב תדמור ולא
תמר:

התחתון ערי מצור חומות דלתים
וברים יי ואת בעלת ואת כל ערי
המסכנות אשר היו לשלמה ואת
כל ערי הרכב את ערי הפרשים
ואת כל חשק שלמה אשר חשק
לבנות בירושלם ובלבנון ובכל
ארץ ממשתחויה בר העם הנותר מן
החתי והאמרי והפרזי והחיי והיבויסי
אשר לא מישראל המתה מן בנייהם
אשר נותרו אחריהם בארץ אשר
לא זבלוס בני ישראל ועלם שלמה
למסע היום הזה יי ומן בני ישראל
אשר לא נתנו שלמה לעבדים
למלאכתו כי המה אנשי מלחמה
ושרי שלישי ושרי רכבו ופרשיו
י ואלה שרי הנציבים אשר למלך
שלמה חמשים ומאתים הרדים
בעם יי ואת בת פרעה העלה שלמה
פעיר דוד לברת אשר בנה לה כי
אמר ראיתשב אשה לי בבית דוד

מלך ישראל כיקדש המרה אשר
באה אליהם ארון יהוה יי או העלה
שלמה עלות ליהוה על מבח יהוה
אשר בנה לפני האולם יי ובדבר
יום ביום להעלות נמצות משח
לשבתות ולחדשים ולמועדות
שלוש פעמים בשנה חג המצות
ובחג השבעות ובחג הפסח יי ויעמד
כמשפט דוד אביו את מחלקות
הכהנים על עבודתם והלויים על
משמרותם לחל ולשרת נגד
הכהנים לדבר יום ביומו וירשיים
במחלקותם לשער ושער כי כן
מצות דוד איש האלהים יי ואלא סרו
מצות המלך על דכהנים וחלויים
לכל דבר ולאצרות יי ותכן כל
מלאכת שלמה עד היום מיסר בית
יהוה ועד בלתי שלם בית יהוה
יי או הלך שלמה לעציון בבד ואל
אילות על שפת הים בארץ אדום יי

תמר: עלי זמור: לפי שהיו עומדים על התחום הוצרכו חוקם כל כך: למלאכתו: למלאכת
בניינו למה כי הנדים למלאכתו ולא ישראל לפי כי ישראל המה אבני סיל ואבני מלחמה ישרי רכבו
ופרשיו: חמשים ומאתים: ובמלכים חמשים וחמש מאות חלל זה וזה אחד הוא שמסר לסם ג'
מאות ושכה ומכה אותם שוב שהיה שם כתוב למעלה לכד חשרי הכנכים ונומר שלשת א' פיה ושלם מאות
ברודים וכאן כתיב לעיל שלשת אלפים ושם מאות כמאס מה שמסר בפסוק אחד הויכף כפסוק אחר
ומחלקם בשביל סגן מאות הימרים גרים היו והיו ממונים על אוהן ג' אלפים ונ' מאות הר דים על פ'
אלף כשא בכל ופ' אלף סכב כהר ואלו חמשים ומאתים הכאמר כאן ישראלים היו ממונים על אותם ג'
מאות גרים: העלה שלמה מעיר דוד: הוא ניון שהזכירה בעיר דוד כשלקחה עד לסם והיתה י'
בלותו לכתיבת ביתו: כי קדש המה: וכל העיר: אשר כל הכהנים באה אליהם לפי שאה
אליהם ארץ ה': באה לשון בקנה ד' נמארוהן ברית ה' כלקחה: על מזבח ה': זה מזבח הכהנת יב
שכנה שלמה יום מפרטים מזבח הכהנת ששנה שלמה חמת מזבח הכהנת שכנה משה ויעומה בדבר שהרי
כתיב ואת עולה כל העם וכל דם העולה ונומר והיה לבקר כלומר מזבח הכהנת שהיה שם קודם לכן
היה לו לבקר הכלל שקמוכס היה של כהנת: עד היום מופד בית: מיום הסודו עד כלותו: י'
כא א 53 א לכפות

יָשַׁב וַיִּשְׁלַח לוֹ חֹרֶם בֶּדֶן עֲבָדָיו אֹנִיּוֹת
 וְעֲבָדִים יֹדְעֵי יָם וַיָּבִיאוּ עִם עֲבָדָיו
 שְׁלֹמֹה אִפְרָתָה וַיִּקְחוּ מִשָּׁם אַרְבַּע
 מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים נָכָר וְהָבִיאוּ אֶל־
 הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְשֵׁם לִישָׁנָה
 וּמִלֶּכֶת שָׂכָא שְׁמֵעָה אֶת־שְׁמֵעַ
 שְׁלֹמֹה וְתִכְוָא לְנִסּוֹת אֶת־שְׁלֹמֹה
 בְּחִדּוֹת בִּירוּשָׁלַם בְּחֵיל בְּנֵר מֵאֵר
 וְנִמְלִים נִשְׂאִים בְּשָׁמַיִם וְהָבִיאוּ לְרֹב
 וַאֲבָן יָקָרָה וְתִכְוָא אֶל־שְׁלֹמֹה
 וְתִרְבֵּר עֲמֹא אֶת־כָּל־אֲשֶׁר הָיָה עִם־
 לִבְבָּהּ וַיִּגְדֹּלֶה שְׁלֹמֹה אֶת־כָּל־
 דְּבָרָהּ וְלֹא נִעְלָם דָּבָר מִשְׁלֹמֹה
 אֲשֶׁר לֹא־הִגִּיד לָהּ וְתִרְאֵה מִלֶּכֶת־
 שָׂכָא אֶת־חֲכַמַת שְׁלֹמֹה וְהִבִּיתָ
 אֲשֶׁר־בָּתָּהּ וּמֵאֵכֶל שְׁלֹחָהּ וּמוֹשָׁב
 עֲבָדָיו וּמַעֲמַד מִשְׁרָתָיו וּמְלַבֵּי־שִׁיחַם
 וּמִשְׁקֵיו וּמְלַבֵּי־שִׁיחַם וְעַלִּיתוֹ אֲשֶׁר
 יַעֲלֶה בֵּית יְחֹה וְלֹא־הָיָה עוֹר בָּהּ

לְכַסּוֹת אֶת־שְׁלֹמֹה אִם אִמֵּת מִה שְׁמֵעָה וְחַכְמָתוֹ וּבִאֵה לְכַסּוֹתוֹ בְּחִדּוֹת כִּמוֹ אֲחֻדָּה בָּא לְכַסּוֹת חִידָם
 דְּשִׁמְשׁוֹן וְלֹא נִעְלַם דָּבָר כִּי־וְכֵן שְׁרָאָהּ הַהֵיגֵד לָהּ הַכֵּל לֹא נִעְלַם דָּבָר מִמֶּה שְׁשָׂאָהּ אֲשֶׁר הִגִּיד לָהּ
 אִזוֹ הַגִּידָהּ עַל־הַשְׁמוּעָה כִּי אִמֵּת שְׁמֵעָה וּבְחִדּוֹת מִנִּילָתָהּ אֲחֵרָה שֶׁם כְּתוּבָה יָקָב מִן הַחִדּוֹת אֲשֶׁר שָׂאֲלֵתָּ
 וְיִמְאָל שְׁלֹמֹה בְּרַבּוּרִים אֲבוֹתָיו וְיִמְצֵא עַל־הַעֲבֹלִים עַל־שְׁלֹמֹה לְרֹב וּמוֹשָׁב עֲבָדָיו שְׂכָל אֲחֵד
 וְאֲחֵד הָיָה מְבִיר אֶת־מְקוֹמוֹ בְּהִסְתֵּי יוֹשְׁבֵים עַל־הַסֵּלֶק וְרוּאֵי פְנֵי הַמֶּלֶךְ תְּדִיר לֹא הָיָה אֲחֵד דֹּשָׁא לִישָׁב
 וּבְמִקְוֶם חֲבוּרָה בְּלִי יָמֵי חַיָּו וּמַעֲמַד מִשְׁרָתָיו כָּל אֲחֵד וְאֲחֵד הָיָה מְחֻזָּק בְּמַעֲמַד שְׁלוֹ וּבְשִׁירוֹת שְׁלוֹ
 וְלֹא הָיָה מִשְׁכַּח לְמַחַר וּמְלַבֵּי־שִׁיחַם לֹא כְּמִלְבּוּשֵׁיהֶם שֶׁהֵם לְנֹשְׂאֵי הַיּוֹם לֹבָשִׁים לְמַחַר וּמִשְׁקֵיו
 רֹב מִשְׁקֵיו וְעַלִּיתוֹ מַסְלֵת עֲבֹדָתוֹ אֲשֶׁר יַעֲלֶה עֲבֹדָתָהּ מִבֵּיתוֹ לְבֵית ה' וְלֹא הָיָה בָּהּ דוּחַ
 שְׁהִיָּתָה בְּכֹרֶה שְׁאֵן חֲכָמָה כָּל־הַמְּלַכְוִיּוֹת כִּי אִם בְּאֵרֶה וְכִמוֹ חֲכָמִים כִּי אֵרֶה בְּמֹרֶחַ וְלִפְיָךְ הֵם חֲכָמֵי
 בְּיוֹתֵר לְפִי שְׁמַחְתְּכֶלֶן בְּמֹלֵת בְּדִאִימָא בְּפִרְקָא קַמָּא דְרֵאֵשׁ הַשְׁנֵה לְדִירָן מְכַסֵּי בִּיהֲרָא יִחַ שְׁעִית דִּאֲרָן
 יִשְׂרָאֵל בְּמַעֲרָב כָּל־זֶה וְהוּא שְׁמֹכּוֹב וְתִרְבֵּר חֲכַמַת שְׁלֹמֹה מְכַסֵּת חֲכַמַת בְּנֵי־קִדְם שֶׁהֵם הוּא בְּמֹרֶחַ כְּדַכְּחִיב וְהִיא
 וּבְכַסְעָה מִקְדָּם וּמְכַסֵּת מְצִיָּה שְׁהוּוּ מְכַסְעִים חֲרֻמוֹתָיו וְאִשְׁעִים וְחַסְסֵים הָיָה כְּעִיָּר כִּךְ כְּתוּב בְּפִסְקֵת
 וְעוֹד הוּא לִשְׁוֹן עֲרָבִי וּבִיקְרָא רַבָּה בְּפִרְשֵׁת בֵּן הַמְּצִיָּה כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלֵךְ אֶת־הַקִּיץ זֶה עוֹרֵב וְחַכְמַת
 וְעוֹרָרִי חֲזִי מְכַבֵּית רַבּוּי חֲכָמוֹת עַל־אֲלֹמוֹת מַשְׁרָשֵׁת בְּפִסְקֵתָא כְּתוּב אֲחֵד אֹמֵר אֲלֹמוֹת

חָבַב מֵאִפְרָיִם הִבְיָאוּ עֲצֵי אֲלֹנוֹת
 וְאֲבָן יָקָרָה וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ אֶת־עֲצֵי
 הָאֲלֹנוֹת מִסֵּלֹוֹת לְבֵית־יְהוָה
 וְלְבֵית הַמֶּלֶךְ וּכְנֹזוֹת וּנְבִלִים לְשָׂרִים
 וְלֹא־נִרְאָה כָּתֶם לְפָנִים בְּאֶרֶץ־יְהוּדָה
 וַיַּחַמְלֶךְ שְׁלֹמֹה נִתָּן לְמִלֶּכֶת־שָׂכָא
 אֶת־כָּל־חֲפֵצָה אֲשֶׁר שָׂאָה מִלְּבַד
 אֲשֶׁר־הִבְיָאוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ וְתַהֲפֹךְ
 וְתַלְךְ לְאַרְצָהּ הִיא וְעֲבָדָתָהּ
 וְהָיָה מִשְׁקַל הַזָּהָב אֲשֶׁר־בָּא
 לְשְׁלֹמֹה בְּשָׁנָה אֶחָת שְׁשָׁמְאוֹת
 וְשִׁשִּׁים וְשֵׁשׁ פְּכָרִי וְהָבִיאוּ לְבֶד מֵאֲנָשֵׁי
 הַתְּרִים וְהַסְּחָרוֹם מְבִיאִים וְכָל־
 מַלְכֵי עַרְבֵי־וּפְחוֹת־אֶרֶץ מְבִיאִים
 זָהָב וְכֶסֶף לְשְׁלֹמֹה וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ
 שְׁלֹמֹה מֵאֲתָם צִנְהָ וְהָבִיאוּ שְׁחֹטֵשׁ

וְכִתּוּב אֲחֵד אֲלֹנוֹת אֲלֵא אֲלֹנוֹתִים שָׁמַיִם וְכִקְרָא אֲלֹמוֹת לְפִי שְׁחִיָּה מִתְּמוּנָה וְכֶסֶף מִתּוֹךְ רִכְבֵּיתוֹ כִּמוֹ
 כּוֹסוֹת שְׁהוּוּ כֶסֶף מִתּוֹךְ חִשְׁבוֹתוֹ מַסְלֵת מְדַרְגוֹת וּכְמַלְכוּת כְּתוּב מִסְעַד כְּדָרְךְ שְׁעוֹשֵׁן לְעוֹלָם
 כְּדָרְךְ מַעֲלֹת וּמְדַרְגוֹת וְשֵׁשׁ אֹמֵרִים מִסְעַד וּמִסִּילָה אֲחֵד הֵם וְכּוֹרֵת וּכְבֻלִים לְשָׂרִים יֵשׁ אֹמֵרִים
 לְבָנֵי לְוֵי הַמְּשׁוֹרְרִים כְּכָלִי שִׁיר וְרָבִי אֶלְעָזָר וְכָל־פִּי לְשָׂרִים הַמְּשׁוֹרְרִים לְעוֹיֵל לְפִנֵי הַמֶּלֶךְ דִּינָם וְהָיָה שִׁיר
 חֲמֵשֶׁה וְאֶלְפָּ הֵם שִׁירוֹת שֶׁל־חֵל שְׁעֵצָה לְשׁוֹר לְעַנּוֹ לְעוֹיֵל וְהוּא שְׁכַתּוֹב וּיִקְוֶן יִרְמִיָּהוּ עַל־יִשְׁהִיָּהוּ וְיִאֲמָרוּ
 כָּל־הַסְּרִים וְסַסְרוֹת וְנִימָר מִלְּבַד אֲשֶׁר הִבְיָאוּ מִשּׁוֹם כְּבוֹד מְלָכֵי יְהוּדָה כְּתוּב כִּי־וְכָן דְּמַשְׁמַע שְׁהוּוּ
 כְּתָבָה לֹו וְיִתֵּר מִמֶּה שְׁכַתּוֹן לֵה וּבְכַלְכוּם כְּתוּב מִלְּבַד אֲשֶׁר כְּתוּב לֵה בִיד הַמֶּלֶךְ דְּכִרִים סִיזוּיָן כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
 וְאִיִּן כְּחֻזָּן בְּחֻקוֹתָהּ לְכַד מִאֲשֵׁר הַסְּרִים שְׁהוּוּ דֹאֲנִים לְעַבּוֹר מְדִיכָה לְמִדְיָה וּמְמַלְכוֹת לְמַלְכוֹת
 כָּל־אֲחֵד תִּיזֵר וְהָיָה בְּתִיבָן לֹו שְׁכַר תִּיזֵר וְהַסְּחָרוֹם מְבִיאִים שְׁהוּוּ מְבִיאִים לֹו עַל־יְדֵי עֲלִילָה כְּדִי לְרַאֲוֹת
 שְׁכַתּוֹ וְכָל־מְלָכֵי עַרְבֵי מְלָכֵי עַרְבִים וּפְחוֹת־הָאֶרֶץ כּוֹלֵם מְבִיאִים כְּדִי לְרַאֲוֹת חֲכָמָתוֹ
 מֵאֲתָם כְּכָה־כָה־מִקְשֵׁת אֶת־הָאֵדָם מְשַׁלֵּשׁ רֹחוֹתָיו הוּא שְׁכַתּוֹב כְּכָה־דָוִן תַּעֲרַבְרוּ וְזָכַב שְׁחֹטֵשׁ
 זָכַר רַךְ וְכֹחַ לְהִרְקַע מְרֹב חִשְׁבוֹתָיו שְׁכַתּוֹב כְּחֹט שֵׁשׁ מֵאוֹת וְזָכַב שֵׁשׁ מֵאוֹת וְהוּא שֵׁשׁ מַחֲסֵים
 שְׁהִזְכּוֹ הוּא הַדִּיכָר וְיִעַר הַלְּכָנוֹן בֵּית־גְּדוֹל בְּכָה שְׁלֹמֹה בִירוּשָׁלַם כְּדַמְכָה לְקָוֹן וְכָל־אֹתָם מְבִיאִים
 לְקַח שִׁיטָּ וּמִרְבּוּוֹ עַל־לְכָנוֹן הַגְּדוֹלִים עֲשָׂאוּ כְּדַכְּחִיב כְּמַלְכוּת וּיְכַן אֶת־בֵּית יִעַר הַלְּכָנוֹן עַל־אֲרַבַּע
 עוֹרֵי אֲרָזִים וְשֵׁשׁ כְּתוּב מְבִיאִים הוּא שְׁכַתּוֹב וְתִכְבַּע בְּיוֹם הַהוּא אֶל־כֶּסֶף בֵּית הַיִּעַר כֶּסֶף שֵׁן שֵׁן
 שֵׁל עֵיל וְשֵׁשׁ מַעֲלֹת לְכַסָּא מְדַרְגוֹת לְעֹלֹת כִּי מְדַרְגוֹת לְעֹלֹת וְיִדּוֹת מִמֶּה וְזוֹה עַל־מִקּוֹס הַשְּׂכַת
 בְּמִין מְקַלּוֹת מִפָּאָה לְפָאָה מִיָּמִין וּמִשְׁמָאל וְלִשְׁמוֹךְ דְּרֹשְׁתִּיָּהוּ עֵילִים וְשִׁיטָּ אֲרִיֹת עוֹמֵדִים אֲנֵל
 סִידוֹת־שֵׁל זָכַב וְכָל־זוֹרֵת הַכֶּסֶף וְזוֹרֵת הַחִיּוֹת שְׁכַסְּתָן מְכַרֵּם כְּתַרְגוֹם שֵׁל מְגִילַת אֶסְתֵּר

עבד חורם אתה לשלש שנים
תבואת חי אניות תר שיש נשאות זהב
וכסף שנתים וקופים תובים: ויגדל
המלך שלמה מפל מלכי הארץ
לעשה וחכמה: וכל מלכי הארץ
מבקשים את פני שלמה לשמע את-
חכמתו אשר נתן האלהים בלבו:
והם מביאים איש מנחתו כלי כסף
וכלי זהב ושלמות נשק ובשמים
סוסים ופרדים דבר שנה בשנה: ויהי
ושלמה ארבעת אלפים אריות
סוסים ומרכבות ושנים עשר אלף
פרשים ויניחם בערי הרכב ועם-
המלך בירושלם: ויהי מושל בכל-
המלכים מן הנהר ועד-ארץ
ופלשתים ועד נבול מצרים: ויתן
המלך את הכסף בירושלם באבנים
ואת הארזים נתן כשקמים אשר-
בשפלה לרב: ומוציאים סוסים
ממצרים לשלמה ומכל הארצות:
והשאר דברי שלמה הראשונים

והאחרונים תלאהם בתוכים על-
דברי נתן הנביא ועל נבואת אחיה
השילוני ובחזרת יערי החזר על
ירבעם בן נבט: וימלך שלמה
בירושלם על כל ישראל ארבעים שנה
והשכב שלמה עם אבתיו ויקברוהו
בעיר דוד אביו וימלך רדבעם בנו
תחתיו: וילך רחבעם שכמה
פי שכם באו כל ישראל להמלך
אתו: ויהי כשמע ירבעם בן-
נבט והוא במצרים אשר ברח נפני
שלמה המלך וישב ירבעם
ממצרים: וישלחו ויקראו לו ויבא
ירבעם וכל ישראל וידברו אל-
רחבעם לאמר: אביך הקשה
את עלינו ועתה הקל מעבודת
אביך הקשה ומעלו הכבד אשר-
נתן עלינו ונעבדך: ויאמר אלהים
עוד שלשת ימים ושובו אלי וילך
העם: ויועץ המלך רחבעם
את הזקנים אשר היו עמדים לפני

יערי

שלמה אביו בהיותו חי לאמר
איך אתם נועצים להשיב לעם-
הזה דברו: וידברו אליו לאמר
אם תהיה לטוב להעם הזה ורציתם
ודברת אלהם דברים טובים
והיו לך עבדים כל הימים: ויעזב
את עצת הזקנים אשר יעצוהו
ויועץ את הילדים אשר נדלו אתו
העמדים לפניו: ויאמר אלהם
מה אתם נועצים ונשיב דבר את-
העם הוור אשר דברו אלי לאמר
הקל מן העל אשר נתן אביך
עלינו: וידברו אתו הילדים אשר
נדרו אתו לאמר כה תאמר לעם
אשר דברו אליך לאמר אביך
הכבד את עלנו ואתה הקל מעלינו
כה תאמר אלהם קטני עכה ממתני
אביו: ועתה אבי העמים עליכם
על כבוד ואני אסיף על-עלכם
אביו יסר אתכם בשוטם ואני

בעקרבם: ויבא ירבעם וכל העם
אל רחבעם ביום השלישי באשר
דבר המלך לאמר שובו אלי ביום
השלישי: ויענם המלך קשה ויעזב
המלך רחבעם את עצת הזקנים:
וידבר אלהם בעצת הילדים לאמר
אבי הכבד את עלכם ואני אסיף
עליו אביו יסר אתכם בשוטם ואני
בעקרבם: ולא שמע המלך אל-
העם כיהיתה נסבדה מעם האלהים
למען הקים יהוה את דברו אשר
דבר ביד אחיהו השילוני אל-
ירבעם בן נבט: וכל ישראל ראו
פי לא שמע המלך להם וישבו
העם את המלך לאמר מה לנו
חלק בדוד ולא נחלה בן-ישי
איש לאהליב ישראל עתה ראת
ביתך דוד וילך כל ישראל לאהלו:
ובני ישראל הישבים בערי
יהודה וימלך עליהם רחבעם:

במלכים ויעל המלך שלמה עם וגומר: כועזים * כמו ויענוס וכן יאמר מן יודעים כודעים אך ויענוס *
לכח כועזים כתיב ויענוס ככר: קטני ענה ממתני אביו * אכנע קטנה שלי גדולה ממתני אביו כלומר *
אבי חוק ממנו: העזים * כמו ויעזם איש על חמורו: בעקרבם * בדמיון כלמון אשכנז שפוקקין *
בעקרבם: כי היתה כסכה * למען היום ה'את דברו: כמו שמפורש במלכים להסיר ממנו * הסבטים *
וליתן לירבעם והוא לא יסור שבת מיהודה לא ירד מאלכותו עד כי יבא שילה מתרון * עד כי יבא יהודה
שילה להמליך עם רחבעם ושם לו יקחה עמו * למלכו ושם כחלקה המלכות ואבד מלכות של * השבטים *
שכס עיר קטנה סמוכה לשילה כדכתיב הכה הנה שילה כשילה מתייש * ותימה במסילה העולה מבייתאל
שכמה וכתיב בירמיהו משכס ומשילה ולכבוד משכן שילה כאמרים לשכס שהיא ראוי לחסיפת בני אדם
משכמה לשילה כשכאמרים לשכס או יסור שבת מיהודה שש המלכות כחלקה: לאהליב ישראל * מוסב *
על מה לנו חלק בדוד מה לעבד אלהינו וליך אחריו לא כן אלה לנו כל ישראל איש לאלו: עתה
ראה בידך דוד * מוסב על ולא כחלה בן-ישי כלומר אין לנו כן כחלה אלה ככית המקדש שבירושלם
שאנו זוכרים בו וזרמות בו כשלים רבים ראה בידך דוד אין אנו נריכין לו לידך שם יהיה לך לכרך וכל
זה לא כדחה לי אלה ראה בידך דוד אי אפשיכו לא כך ולא ככית המקדש שלך:

בב שכתבים אמן עיל ועיל ענמו: וקופים * מער קאלין: ותוכים * עווכין: ויגדל המלך שלמה לנו לקיים
כג את שאלתו לו וגם אשר לא שאלת אתן לך גם כבוד: וכל מלכי הארץ וגומר: לקיים מה שאלת לו הכס
כד כתיב לך לב חכם ונבון אשר כבוד לא יהיה: הנה מביאים איש מנחתו: על ידי על לה שאלים לשמוע
כס חכמתו כי אין כבוד לבא לפני המלך ריבס דומולא יבא את עני הריבס: כסף * כלי יוין: ויביאם
כס בערי הרכב ועם המלך בירושלם * מקמתם ועבר על לא יבא לו סוסים: על דברי רבנן * ויהי בלילה
ל החוף ויהי דבר ה'אל ויהי עבד ויקרא שמו יודיה: ועל נבואת אחיה השילוני * שקדע מחיי המלכות
ל וכתמה לירבעם: על כל ישראל מ'שנה: מה שאין כן כדוד שבחברון מלך * שנים ויבדולסל לב * כי
שכס באו כל ישראל להמליך אותו * שכס שהוא מקום ירבעם שבחלק אפרים וירבעם אכרחי וכל זאת
ג היתה טובה מאל הנה לקיים דברו קדוש הקדש הממלכה: ויהי כשמע * פתרון ויהי כשמע מקודש
ג לכן שבאו להמליכו בשכס כשהוא עודנו במצרים: וישלחו ויקראו לו ויבא * וכל זה להודיענו רבנו
על מלך מלכי המלכים הנה שחילנו וירבעם ענמו בא להמליכו לירבעם והכס הנה אחר דברו עד שמלך
ד וירבעם: איך שקפה את עליו * כי איש עורק במלכותה ה' ועליו לפרנס פועליו והסם כדכתיב
במלכים

וישלח המלך רחבעם את הדרים אשר על הפס וירגמו בו בני ישראל אבן וימת והמלך רחבעם חתאמן לעלות במרפבה לנוס ירושלים: ויפשו ישראל בבית דוד עד היום הזה:

ויבא רחבעם ירושלים ויקהל את בית יהודה ובנימן מאה ושמונים אלף בחור עשה מלחמה להלחם עם ישראל להשיב את הממלכה לרחבעם:

ויחיה דברייה אל שמעיה איש האלהים לאמר: אמר אל רחבעם בן שלמה מלך יהודה ואל כל ישראל ביהודה ובנימן לאמר: כה אמר יהוה לאתעלו ולא תלחמו עם אחיכם שובו איש לביתו כי מאת גהיה הדבר הזה וישמעו את דברי יהוה וישבו מלכת אל רחבעם: וישב רחבעם בירושלים ויבן ערים למצור ביהודה:

ויבן את בית להם ואת עיטם ואת תקוע: ואת בית צור ואת שוכו ואת עדלם: ואת נת ואת מרשה ואת זר: ואת אדורים ואת לכיש ואת עזקה: ואת צרעה ואת אילון ואת חברון אשר ביהודה ובבנימן ערי מצורות: ויחזק את המצורות ויתן בהם נגידים ואצרות מאכל ושמן ויון: ובכל עיר ועיר צנות ורמחים ויחזקם להרבה מאד ויחילו יהודה ובנימן: והלחנים והלים אשר בכל ישראל התיצבו עליו מפלגבולם: כי עזבו הרים את מנרשיהם ואחזתם וילכו ליהודה ולירושלים כיהניחם ירבעם ובניו מכה ליהוה: ויעמד לו כהנים לבמות ולשעירים ולעגלים אשר עשה ויאחריהם מכל שבטי ישראל הנתנם את לבבם לבקש את יהוה אלהי ישראל באר ירושלים לזבח ליהוה אלהי אבותיהם: ויחזקו את מלכות יהודה:

הדרים: הוא אדוירים שבימי שלמה גדולתו גדולה ובניו רחבעם כשעלה גדולתו פלג נקרא הדרים: וירגמו אותו אבן: לפי שרחבעם לא ידע הסבה והקשר שהסכו מחכו על כן כהרגו כששאל הים שקצב עליהם שלמה: ויפשו ישראל בבית דוד: לשון מדרות דוגמתו יפשו מואב וגומר אחי כשפשו מקרית עזראו תקשע לככה: ויקהל את בית יהודה ובנימן: שהיו כחמוס יחד וגם ירושלים היתה של סביהם וביה סחוקים על תחום סביהם כגון ובכבולים כיהושע מרשם היחך היה תחומן יחד וגם רבתיבו אמרו רבועם וסוכה מחלק בנימן וככנסת כחלקו של יהודה ועליה מונח כבני ולכך לא היו יכולין להפחד זה מהו וגם כתיב כסמך עם אחיכם והלא אחיכם כבי אים אחד: ויבן ערים למצור יערים קטנים ככה וסגב כל סביבותם מים משחוזק וזה מזור כדאמריכ כישעיה אבי קרתי וסתימו מים ואחריכ כבק פעמי כל יאורי מצור ועמה הונרך לכך כי פשעו בו ישראל: ויתן בהם כנגידים: שרים וכתיבים למשור הערים והכרכים: ואצרות מאכל ושמן ויון: לפי שהיה להם מאכל מוזמן אס ועלו בית ישראל למצור: כי עזבו הלוים את מצוריהם: שכל ארץ עשרת שבטי: כי הוציאו ירבעם: הוכיחם מלעבוד וזכהו לה: כהלים לכמות: כלומר למת הוציאו ירבעם הכתמים וכלום לפי שהעמיד בהם כבועים לשעירים: ואקריהם: של לויש ובהנים:

ויאמרו את רחבעם בן שלמה לשנים שלוש כי הלנו בדרך דוד ושלמה לשנים שלוש:

ויקח לו רחבעם אשה את מחלת בן ירמיות בן דוד אביהל בת אליאב בן ישי: ותלר לו בנים את יעוש ואת שמריה ואת הם:

ואחריה לקח את מעכה בת אבשלום ותלר לו את אביה ואת עתי ואת זוזא ואת שלמית: ויאהב רחבעם את מעכה בת אבשלום מכל נשיו ופילגשו כי נשים שמונה עשרה נשא ופילגשים ששים וילר עשרים ושמונה בנים וששים בנות: כה ועמד לראש רחבעם את אביה בן מעכה לנגיד באחיו כי להמליכו: ויבן ויפרץ מכל בניו לכל ארצות יהודה ובנימן לכל ערי המצורות ויתן להם המזון לרב וישאל המון נשים:

ויחיה כהבין מלכות רחבעם וכדוקתו עזב את תורת יהוה וכל ישראל

עבדו: ויהי בשנת חמישית למלך רחבעם עלה שישק מלך מצרים על ירושלים כי מעלו ביהוה: באלף ומאתים רכב ובששים אלף פרשים ואין מספר לעם אשר באו עמו ממצרים לזבים ספים וכששים: וילר את ערי המצרות אשר ליהודה ויבא עד ירושלים: ושמעיה הנביא בא אל רחבעם ושרי יהודה אשר נאספו אל ירושלים מפני שישק ויאמר להם כה אמר יהוה אתם עזבתם אתי ואף אני עזבתי אתכם ביד שישק:

ויפגעו שרי ישראל והמלך ויאמרו צדיק יהוה: ובראות יהוה כי נכנעו היה דבר יהוה אל שמעיה לאמר נכנעו לא אשחיתם ונתתי להם במעט לפליטה ולא תתך חמתי בירושלם ביד שישק: כי יהיו לד לעבדים וידעו עבודתי ועבודת מלכות הארצות: ויעל שישק מלך מצרים על ירושלים ויקח את אצרות

וכהים: אביהל בת אליאב כמו ואביהל דוגמ ככנס אלף וזה שטעה שמואל ברזאס כי כשהבניו ישי את אליאב לפני שמואל ואמר אך כגד ה משיחו זה שפכה עתיד לומר קום כא משחהו כי הוא זה ועבר כגן שמואל טראס בתו של אליאב אשת רחבעם מלכה ועל זה הדבר כעגב שמואל כי כששאל לו שאלו ביהוה כיהוה שמואל אכזי כיהוה שלט עכבו דרך עבדו לומר מה חרבה אמר לו הכה חייך אתה עתיד לראות ולא תדע מה תראה כי טעה כאליאב ובתו המלכה: לכבוד באחיו כה כדי להמליכו: ויפרץ פיור כביו לכל ארצות יהודה דוגמ וביה אביהם פרגו לרוב: ככנעו כה לא אשחיתם: דוגמ למעט עודוכו הארץ לפיכמו כי דרשנה אלהיור דרשנו וגומר: כן דרך הסמוק כשמפסיק ככמים כוסל עוד התיבה לאמורה דוגמ והיה כי חלך עמכו והיה הטוב וגויו: כי יסיון לו לעבד ס: לשישק ולשאר אומות כמפורס: וידעו עבודתי: כשישובו לא יהיה עליהם טום מוסל עמלכ אומות אבל כשתשובו מאחרי עודתי חדעו עבודת מלכי הארצות ותעבדו להם:

א צרות בית יהוה ואת אצרות בית המלך את הכל לקח ויקח את מגני הזהב אשר עשה שלמה ויעש המלך רחבעם תחתיים מגני נחשת והפקיד על דרשרי הרצים השמרים פתח בית המלך והיה מדיבוא המלך בית יהוה באו הרצים ונשאום והשבו אל תא הרצים ובהפנעו שב ממנו אף יהוה ולא להשחית לכלה וגם ביהודה היה דברים טובים ויתחזק המלך רחבעם בירושלם וימלך כיבן ארבעים ואחת שנה רחבעם במלכו ושבע עשרה שנה מלך בירושלם העיר אשר בחר יהוה לשום את שמו

שם מכל שבטי ישראל ושם אמו נעמה העמנית ויעש הרע כי לא הכין לבו לדרוש את יהוה ודברי רחבעם הראשנים והאחרונים הלא הם פתיבים בדברי שמעיה הנביא ועדו החזיר להתחש ומלחמות רחבעם וירבעם כל הימים וישכב רחבעם עם אביתו ויקבר בעיר הויד וימלך אביה בנו תחתיו בשנת שמונה עשרה למלך ירבעם וימלך אביה על יהודה שלוש שנים מלך בירושלם ושכב אמו מיכתו בת אוריאל מן נבערה ומלחמה היתה בין אביה ובין ירבעם ויואסר אביה את המלחמה

יג

והפקיד על יד שרי הרצים לקחן מכות יער הלכנו והפקידם לשרי הרצים ואחר כך והסכים אל מא הרצים מדר הרצים כלומר אל מקומם על משי מורי לפי שהיה דואג ממלך מנרים וממלך ישראל היו כושאין אותן לפניהם ובהכנעו שב ממנו חרון אף ה' היה לו לומר למועלה מיד כשאמר ויעל שישק וגו' אלף שהפסוק בפתים לנודק ויעש תחתיים מגני נחשת ויתחזק המלך רחבעם ומעשה למה שהיו כשהמלך תחילה היה בן מאל לטיכר היה בו כח וחזוק להתחזק מעצמו כי היה בן שנה כשמת דוד שהיו שלמה מלך מ שנה ושלמה עדיין לא מלך כשכולד רחבעם כמנה שרחבעם היה בן מאל כשמלך העיר אשר בחר ה' לשום את שמו שם מכל שבטי ישראל אלף שנתקלקלו במעשהם כדכתיב ויעש הרע כי לא הכין לבו לדרוש את ה' וגרמו שנסתלקה סביבה מהם וכאילו קובל ומפיגין על כך כדברי שמעיה הנביא כל כביא וכביא היה כותב ספרו מה שהיה מתכבא והיו שמעיה שאמר לעיל ולקמן מוכיח ויתר דברי אביה ודרכיו ודבריו כתובין במדרש הנביא ערו ספרו היה קרא מדרש שלם שנים מלך בירושלם ולא ויתר דמויות כאלכים ובשבת עשרים לירבעם מלך ישראל מלך אסף מלך יהודה כמנה שאילו ג שנים שלמים לא מלך מיכתו בת אוריאל ולמעלה קורא לה שם אחר מעכה בת אבישלום במלכים כתיב כמו כן מעכה בת אבישלום מיכתו בת אוריאל היה שמה וכאן קורא אותה כן לפי שהיא ספר הימים של יהודה ובמלכים שהוא ספר מלכי ישראל ויהודה קראה בשם כנזיה מעכה בת אבישלום ולטיכר כי זה שמה גמור שלה מיכיה מעכה ושם אביה אוריאל אבישלום לפי ששל שם כלתה נקראת שמה אשת חיל גברתנית ככתוב וגם מעכה אס אסף הסירה מגבירה ומשום כבודה של כלתה נקראת לחמותה על שם כלתה כך משום בירושלמי והאשדות הזה החק בדרך בשם רבינו אלעזר וכן אמר לי בשם אביו וכן מנאמי בעירוש אביו בכל מקום שהזכיר וזו בשם אשה זו משום שבה כמו עתליה עתליו מולכת על הארץ כי אשת חיל היתה וכן יכליה וכליהו לפי שהיתה גברתנית כי אמניה בעלה כס לכישה ופי' שם חמש עשרה שנה עד שזאת והיא שפטה את העם כל אותן טו שהסכים ושוב בשבת המליכו את בנו

שזויה

בחיל נבזרי מלחמה ארבע מאות אלף איש בחור וירבעם ערך עמו מלחמה בשמונה מאות אלף איש בחור נבזר חיל ויקם אביה מעל להר צמרים אשר בחר אפרים ויאמר שמעוני רבעם וכל ישראל הלא לכם לדעת פי יהוה אלהי ישראל נחזן ממלכה לרוד על ישראל לעולם לו ולבניו ברית מלח ויקם ירבעם בן נבט עבד שלמה בן דוד ומרד על ארנו ויקבצו עליו אנשים רקים בני בליעל ויתאמצו על רחבעם בן שלמה ורחבעם היה גער ורוד לבב ולא התחזק לפניו ועתה אתם אמרים להתחזק לפני ממלכת יהוה ביד בני הויד ואתם תמוז רב ועמכם עזלי זהב אשר עשה לכם ירבעם לאלהים הלא הדיחתם את פתני יהוה את בני אהרן והלויים ומעשו לכם פתנים כעמי הארצות כל הנב למלא ידו בפר בן דבקר ואילם שבעה ויהי כהן ללא אלהים ואנחנו יהוה אלהינו ולא עזבתו

וכרנים משרתים ליהוה בני אהרן והלויים במלאכת ומקטרים ליהוה עלוה בפקד בפקד ובערב בערב וקטרת סמים ומערכת להם על השלחן הפיהור ומנורת הזהב ונרתיה לכער בערב בערב פי שמרים אנחנו את משמרת יהוה אלהינו ואתם עזבתם אתו והנה עמנו בראש האלהים וכרנו והצרות התרועה להרוע עליכם בני ישראל אל תלחמו עם יהוה אלהי אבותיכם כילא תצליחו וירבעם הסב את המארב לבוא מאחריהם ויהיו לפני יהודה והמארב מאחריהם ויפגו יהודה והנה להם הפלחמה פנים ואחור ויצעקו ליהוה והכתנים מהצצרים בחצרות ויריעו איש יהודה ויהי בהרוע איש יהודה והאלהים נגף את ירבעם וכל ישראל לפני אביה ויהודה וינוסו בני ישראל מפני יהודה ויתנם אלהים בידם ויפגו בהם אביה ועמו מפר רבה ויפלו הלויים מישראל חמש מאות אלף איש

עוהו אחריו בן שש עשרה שנה ויקם אביה שהלך אביה למלחמה על ירבעם כחמו של ירבעם כהר אפרים ברית מלח בקיום ואמוכה ועתה ויקם ירבעם עבד שלמה וגומר ועל זאת יש בנין גדול ויקבצו עליו אנשים רקים רשעים ויתאמנו על רחבעם בן שלמה ורחבעם היה כער ורוד לבב ולפי שמכאן בו שפלות ודרכיות לבב התאמנו עליו כער אף על פי שהיה בן מאל שנה כשמלך קורחו נער ושירש לעיל על שלמה כעמי הארצות כל הרועה לבוא ולמלא ידיו להיות כהן לעבד זהב יבא עמו שר בן בקר ואילים שבעה ויהי כהן ללא אלהים למלא ידו להכדיל בן עמשה שוקרה דוגמת משקה בהם ולמלא בם את ידם וכלוים במלאכתם כלומר במלאכתם זה לשיר וזה לשוער

איש אחד ויפגעו בני ישראל בעת
ההיא וימאצו בני יהודה כי נשענו
על יהודה אלהי אבותיהם וירדף
אביה אחרי רבעם וילכד ממנו
ערים את בית אל ואת בני תיה ואת
שני בנותיה ואת עפרון
ובנתיה ולא עצר בה רבעם עוד
בימי אביו ונפחו יהודה וימת
ותחזק אביו וישאלו נשים ארבע
עשרה וילד עשרים ושנים בנים
ושש עשרה בנות ויתר דברי אביה
ודרכיו ודבריו כתובים במדרש
הנביא עזריה
וישכב אביה עם אביו ויקברו אתו
בעיר דוד וימלך אסא בנו תחתיו
בימיו שקטה הארץ עשר שנים
ועש אסא הטוב והישר בעיני
יהוה אלהיו ויסר את מזבחות
הזכר והבמות וישכר את המצבות
וינרע את האשרים ויאמר ליהודה
לדרוש את יהוה אלהי אבותיהם
ולעשות התורה המצוה
ויסר מפל ערי יהודה את הבמות
ואת החמנים ותשקט הממלכה
לפניו ויבן ערו מצורה ביהודה כי
שקטה הארץ ואין עמו מלחמה
בשנים האלה ביהודה היה לו
ויאמר ליהודה נבנת את הערים
האלה ונסב חומה ומגדלים דלתים
ובריחים ועודנו הארץ לפנינו כי
דרשנו את יהוה אלהינו ודרשנו
וינח לנו מסביב ויבנו ויצליחו
ויהי לאסא חיל נשא
צנה ולמה מיהודה שלש מאות
אלף ומבנימן נשאי מן דרכי קשת
מאתים ושמונים אלף כל אלה
נבדו חיל ויצא אליהם זרח הנפשי
בחיל אלף אלפים ומרכבות שלש
מאות ויבא ער מרשה ויצא אסא
לפניו וערכו מלחמה בניא צפתה
למרשה

לשוער וכל איש למלחמתו כאשר הכין דוד
ולא עבר כח וגומר ונפשה לירבעם וימת
לח שנת מיד אלה הולך וחסר בעמו במלחמות ובכרר מעורר ונפשה לאביה ויאמר ליהודה לדרוש
ולא כעשר שנים שדרשו לאלהים אחרים חדשים מקרוב באו ואת אלהי אבותם לא דרשו עוד כי
הארץ לכיכבו בעוד שהמלכות כוכה לפניו שם נכרכו להם יסיו לנו למנום וכל אלה היה בעצר
שנים שכתוב בימיו שקטה הארץ ולאחר אותן עשר שנים היתה מלחמה בינו ובין כעשא כל ימיהם כי
בשנת שלש לאסא חלף כעשא וז' שנים הים שלום כיכוסם וכן מוכיח אף כאן אין עמו מלחמה בשנים
האלה אבל בשנים אחרים היתה עמו מלחמה ולמה כתיב ומלחמה לא היתה עד שנת לא למלכות אסא
אבל יכולים אנו לפרש אותה מלחמה שהיתה לו עם הכושים לא היתה עד שנת שלשים וחמש למלכותו
אבל זה קשה לי שכתוב למטה בשנת לו למלכות אסא עלה בעשא וגומר עד כשכלת על זאת כי מעתה
היו לך מלחמות מחמת שקודם לכן לא היו לו מלחמות והוא לאסר כן כי אם ג' שנים ובאלהים כתיב
ומלחמה היתה בין אסא ובין בעשא כל ימיהם ובמדר עולם מפרש הוטב כי דרשנו את אלהים
דרשנו וגומר לפי שדרשנו ופתינו לנו מסביב ויבנו ערים ויבלינו ודוגמ' לעיל ובדאותה כי ככש
וגומר

למרשה ויקרא אסא אל יהוה
אלהיו ויאמר יהוה איך עמך לעזר
בין רב לאין כח עזרנו יהוה אלהינו
כי עליך נשענו ובשמך נבטנו על
החמון הזה דחה אלהינו אתה אל
יעצר עמך אנשי
ויגף יהוה את הנפשים לפני אסא
ולפני יהודה וינסו הכושים ויירדפם
אסא והעם אשר עמו עד לגרר ופל
מכושים לאין להם מחיה כי נשברו
לפני יהוה ולפני מחנהו וישאו שלל
הרבה מאד ויבנו את כל הערים
סביבות גרר כי היתה פחד יהודה
עליהם ויבנו את כל הערים כי בזה
רבחה היתה בהם ויבן אהלי מקנה
הבנו וישבו צאן לרב וגמלים וישבו
ירושלם
ועזריהו בן עזריה היתה עליו רוח
אלהים ויצא לפני אסא ויאמר לו
שמעוני אסא וכל יהודה ובנימן
יהוה עמכם בהיותכם עמו ואם

טו

וגומר: אין עמד לעזור כלומר אף על פי שאנו מעשים והם רבים כחיל הים ואין כח לנו בכניסה
עמד לעזור בין רב לאין כח כלומר כי ידוע שיש לך כח לעזור לפיכך עזרנו ה' אלהינו כי עמך בשבנו
אל יעצר עמך אנוש אל יהיה לאויבנו לאותו אנוש כי אנוש אנוש מושל עזר רדי עמך בנדך לנכסנו
שלא יאמר נכסנו אלהים ל' מתי הרב אל יהי לנו אנו שאנו עשויים עזר רדי מלכנו דוגמ' ועצר את
השמים כי עזר עזר האם מעצמי: ויהיו רבים לישראל ללח אלהי אמת: עזר שנת אתה: וכל א ב
טורה: שאין מי שיזאל להם שום דבר מורה משום הכי לא יורו אהכם הכהנים: וישב בנר לו: על ד
ה' אלפי ישראל כלומר עתה כשנבאת גרה להם בקו על ה' אלהי ישראל ויבקשהו לפיכך וימנא להם
המניו והושעכם בכל אשר הלכתם: ונכעתיים הם אין שלום: כאלוהי ימיהם רבים לישראל ללח אלהי
אמת: אין שלום ליונא ולכא וגו' בדרבעם כתיב עליו עלה שישק מלך מנר על ירושלם כי מעלי נה וכל
שערה וקף לאביהו קו עקמות רבות: ונפתו גוי בניו: דוגמ' ויבוס רבעם: ואלקם מוקו לדרוש
באלהים:

חמש עשרה למלכות אסא ויבנה
ליהוה ביום ההוא מן השלל הביאו
בקר שבע מאות וצאן שבעת אלפים
ויבאו בבית לדרוש את יהוה
אלהי אבותיהם בכל לבנם ובכל
נפשם ויכל אשר לא ידרש ליהוה
אלהי ישראל יומת למן קטן ועד
גדול למאיש ועד אשה
ושבעו לחוה בקול גדול ובתרועה
ובחצצרות ובשופרות וישמחו
כל יהודה על השביעה כי בכל
לבנם נשבעו ובכל רצונם בקשחו
וימצא להם וינח יהוה להם מסביב
ונס מעכה אסא המלך הסירה
מגבירה אשר עשתה לאשרה
מפלצת ויכרת אסא את מפלצתה
וידק ושרף בנהל קדרון והבמות
לאסרו מישראל רק לבב אסא

היה שלם כל ימיו ויבא את
קרשי אביו וקדשו בית האלהים
כסף זהב וכלים וימלחמה לא
היתה עד שנת שלשים וחמש
למלכות אסא
בשנת שלשים ושש למלכות יר
אסא עלה בעשא מלך ישראל על
יהודה ויבן את הרמה לבלתי תת
ויצא ויבא לאסא מלך יהודה
ויצא אסא כסף זהב מאצרות בית
יהוה ובית המלך וישלח אל כן
הדר מלך ארם היושב בדמשק
לאמר ברית בני ובניך ויבן
אביו ויבן אביך הנה שלחתי לך כסף
וזהב לך הפר בריתך את בעשא
מלך ישראל ויעלה מעליו וישמע
כן הדר אל המלך אסא וישלח את
שרי החילים אשר לו אל ערי

על ארם ויזכרו לה כיום ההוא מן השלל הביאו פתרון ומן השלל שהביאו זכחו בקר שבע
מאות וצאן שבעת אלפים ששבו ומחבו הביאו כל מעלה וגם אהלי מקנה הביאו ויבנו נאח לרוב וגומר
דא כראה לו ויזכרו לה כיום ההוא שכתב ויבא כסלים כירושלם מן השלל הביאו כלומר מן השלל אשר
הביאו בקר שבע מאות וצאן שבעת אלפים וגם מעכה אז אסא הסירה מגבירה לפי שעת לאסרה
מפלצת מפלצת לי נכיות זכרות עשתה לה לבלתי והיתה כבעלת לו והבמות לא סרו בזמון יסוד
שהורגו להקריב עליהם לשמים משחריה שולה עד שכנכה הכות והיו עושים עליהם כרת
ומלחמה לא היתה וגומר תביא כסדר עולם כשנת שלשים ושש למלכות אסא עלה בעשא אישכר ל מר
כן והלחמת ככר בעשא כשנת לו לולכות אסא סדכתיב המלכים כשנת לו לאסא מלך אלה בן בעשא
אלה מה קל כשנת לו למלך אסא כנגד לו שנים שכתחן שמה בנת פרעה שהרי כתיב כן במלכים
ויכי מןן שלם שנים ויבדחי שני עבדים לשמשו וינו המלך את כתיבו וינו ויפגע בו וכתוב בסמוך
וימתן שלמה בנת פרעה כלומר מיד אחר ג שנים ובשנת ד לקחה והוא מלך מ שנים כיונה שהיה עמו
לו שנים וכנגדן לו שנים כנגודה גזירה על הלכי ארם להיות שוטטים על ישראל וכאחריה ליהוה ביד
בני דוד לכך כאר כשנת לו למלך אסא ובשנת ז למלכותו מאז ששכח זרח הכושי בידו היה חבת לו
משמת שלמה כשנת יח לאסא כרתו ברית מלך ישראל ומלך ארם לעלות ובריתות באסא וקלקל אסא
כאחר ויבא אסא כסף זהב לתייר כרות כרות בימי וביכר וישמע כן הדר ולא תקחו מלכי ארם
מלכות שוטטים לישראל עד שנת אסו ובשנת ג לאסו כרתו ברית מלך ישראל ומלך ארם לעלות ולהתגרות
באסו

ישראל ויבן את עיזן ואת דן ואת
אבל מים ואת כל מכנורה ערי
בפתליו ויהי כשמע בעשא ויחל
בבנות את הרמה וישבת את
מלאכתו ואסא המלך
לקח את כל יהודה וישאו את אבני
הרמה ואת עצייה אשר בנה בעשא
ויבן בהם את נבוע ואת המצפה
ובעת ההיא בא חנני הראה
אל אסא מלך יהודה ויאמר אליו
בהשענך על מלך ארם ולא נשענת
על יהוה אלהיך על כן נמלט חיל
מלך ארם מידך הלא הכושים
והלובים היו לחיל לרוב לרכב
ולפרשים לחרובה מאד ובהשענך
על יהוה נתנם בידך כי יהוה עיני
משטטות בכל הארץ להתחזק עם
לבכם שלם אליו נסכלת על זאת
כי מעתה יש עמך מלחמות ויבעס
אסא אל הראה ויתגורו ברת
המהפכת כי בועף עמו על זאת

ורצץ אסא מן העם בעת ההיא
והנה דברי אסא הראשונים
והאחרונים הנם כתובים על ספר
המלכים ליהודה וישראל
ויחלא אסא בשנת שלושים ותשע
למלכותו ברנליו עד למעלה הליו
וגם בחליו לא דרש את יהוה
כי ברפאים וישב אסא עם
אנריו וימת בשנת ארבעים ואחת
למלכו ויקברו בקברתיו אשר
ברדה לו בעיר חוד וישפכוהו
במשכב אשר מלא בשמים וזנים
ברקחים במרקחת מעשה וישרפו
לו שרפה גדולה עד למאד
וימלך יהושפט בנו יר
תחתיו ויתחזק על ישראל ויתך
חיל בכל ערי יהודה ובצרות ויתן
נציבים בארץ יהודה ובערי אפרים
אשר לכד אסא אביו ויהו יהוה
עם יד ושפט ביהלך בדרכי דוד
אביו הראשונים ולא דרש לבגלים

באסו ולא היה זכות באסו שיפלו בידו וככלו כנים ביד תגלת פלאסר מלך אסור בדמשק ובמלכים כתיב
דמשק ובכסוק אסר דו משק וכו' ואלו חסד הוא ודומ' שוט שבת שרבוט על כן כמלטי שלא יכולת לו
למה שלא הכשחת בהם כי אס בעת בהנה כשכשבו וכרתו ברית יחד מלך ישראל ומלך ארם עלך
כאשר בעת בו כשכא עלך הכושים לא כמלטו מידך וסוית כונה לכולם ואף לה היית מאכד ממוכך
שגת לו כדי לספר כריתו עם בעשא ועתה שלא כשחת בהנה אכדת ממוכך וגם מלך ארם כמלטי
מידך בית המהפכת בית הסוהר שפשו מלאכת המהפכת גולפט בלשון אסכא עד למעלה
מליו ובעש סברגליו עלה מקף רגלו עד קדרו וזכיס מיכי בשמים הם ובעשמיס היו מרוקמים
במרקחת מעשה רוקח מרקחת וזם פתרון מרוקמים במעשה רוקח והסרפו לו סרפטי גדולה שרפו
לו בשמים טובים לאכר ואותו אסר וזרו עליו ויש מפרשין כמו סמורטין על המלכים ויכדו שודמים וכו'
ועוקרין על המלכים בדרכיו דוד אביו הראשונים ולא האחרונים ששעב בעשה בת שבע וגם
הסית אומות סטן למכות את ישראל ועיקר ויש מפרשים ראשונים ראש לשלמה ורחבעם שלמה כשיו הטו
לכבו באחרית ימיו וככס הטו לכמות מועבת מואב ולמולך סיקון כני עמון ורחבעם כתיב ויהי כהכין
מלכות

כי לאלהי אביו דרש ובמצותיה הלך
 ולא כמעשה ישראל: ויכן יהודה
 את הממלכה בידו ויתנו כל יהודה
 מנחה ליהוה שפט וירי לו עשר
 וכבוד לרב: וינבה לבו בדרך
 יהוה ועוד הסיר את הנמזות ואת
 האשרים מיהודה:
 ובשנת שלוש למלכו שלח לשריו
 לכן חיל ולעבדיו ולזבדיו
 ולנתיאל ולמכיריו ללמד בערי
 יהודה: ועמהם הלויים שמעיהו
 ונתיהו וזבדיו ועשהאל ושמרימות
 ויהונתן וגדניהו וטוביהו וטוב
 אדוטה הלויים ועמהם אלישמע
 ויהורם הכהנים: וילמדו ביהודה
 ועמהם ספר תורת יהוה ויסבו בכל
 ערי יהודה וילמדו בעם: ויהי פחד
 יהוה על כל ממלכות הארצות

מלכות רחבעם ובחוקתו עוב את תורת ה' ולא כאכיה שכתוב בו במלכים ולא היה לבו שלם עם ה'
 אלהיו ולא כשאף שלח כשען נהאלא כדוד אביו שלח היה לו אלא לב אחד לבניו כששמים: ולא דרש
 לבעלים כמעשה ישראל שבימיו כי אחאב היה בימיו שעבד את הבעלים הוא וישראל שבימיו
 וינבה לבו בדרך ה' ונה לבו בדרך זה שלא הלך כי אם בדרך ה' דוגמ' אשר כשא לכן אחאב
 בחכמה: שלח לשריו לכן חיל: כך היה שמו ויש מפרשים שלח לשריו כל שר כן חיל וקשיא לו אם כן לא
 היה לו לומר אלא לעובדים אלא: ממה שאמר ולעובדים מכלל לכן חיל שם אדם הוא: ללמד בערי
 יהודה: תורה ולהורות בני ישראל: ועמהם מן הלויים שמעיהו ונתיהו וגומר: ועמהם אלישמע
 ויהורם הכהנים כי על הכהנים והלויים ללמד ולהורות כדכתיב ככל אשר יורו אחכם הכהנים והלויים
 והשרים הלכו עמהם לבי שלח ימרו את פיכם ולהכריחם לשמוע להם ולשמור לעשות כמנות השופטים
 דוגמ' שופטים ושטרים מתן לך שפטים לשמוע את העם ושטרים להכריחם לעשות כווי השופטים:
 ויהי פחד ה' על כל ממלכות הארצות: בזכות שלמדו תורה: וכס' q מאח' מאשות של כסף דוגמ' היו
 פושטותיכם עומדות מאח': ויהי יהושפט הולך ונדל: שלשה שאמר בהם כלשון זה: יחא שמואל
 יהושפט אכל משה דוד מרדכי כאמר בהם ונדלו אכל יחא שמואל יהושפט כתוב בהם ונדל שאין ככון
 לומר ונדלו בשמואל כתיב ונדל הכער שמואל עם ה' וזה לומר גדול עם ה' וכאן כמו כן גדל עד למעלה
 לכן לא הגון לומר גדול וכן כיוחא: בירכית: מניורת בירה מנדלים גדולים לחוק: וערו מסככות:
 ערו אונות למת כהם תבואה ויון ודגן: ועל ידו: אכלו דוגמ' חלקת ונאב על ידו: המתכרב
 לב:

בשקי קשת וכזן מאתים אלף:
 ועל ידו יהוזבד ועמו
 מאה ושמונים אלף חלוצי צבא:
 אלה המשרתים את
 המלך מלכד אשר נתן המלך
 בערי המבצר בכל יהודה: ויהי ליהושפט עשר
 זכביר לרב ויתחתן לאחאב:
 וירד לקץ שנים אל אחאב לשמרון
 וינבה לו אחאב צאן ובקר לרב
 ולעם אשר עמו ויסתרוהו לעלות
 אל דמת בלעז:
 ויאמר אחאב מלך ישראל אל
 יהושפט מלך יהודה חתלך עמי
 דמת בלעז ויאמר לו במזני במוך
 וכעמך עמי ועמך במלחמה: ויאמר
 יהושפט אל מלך ישראל דרש נא
 כיון את דבר יהוה: ויקבץ מלך

זה: דוגמ' המתגדלים נעם ברכו ה': וירד לקץ שנים: ונמלכום כתיב ויהי בשנה השלישית וירד
 יהושפט וגומר בשנה השלישית משלח את בן הדד: ויסיתהו לעלות אל דמות בלעז: כמו שכתוב
 וכסר מלכים הידעתם כי לבו רמות בלעז כי כשהגיב יעקב אבינו מס את הגל וקרא לו בלעז הוחזק
 ובו ואבדו וכו' לקחו בלעז והרמות משובים ומוחזקים אחרי העיר ואבדו וכו' או בימי משה בשתפמו בלעז
 שתקו או מלקחת אותה כי לא חששו בהם או שמה בימי משה לקחו ואחרי בן לקחו האמות מיד ישראל
 ושלכו הם: דרש' כל ביום את דבר ה': ולא מכניא הבעלים אשר אתה בוטח בהם: ויקבץ מלך
 ישראל את הכנאים ארבע מאות: יכולם כביאו אמת היו בי מה ששאל ומוכ יהושפט קצן לו וכן מוכת
 ובסמוך ויבא הרם ויאמר אבי אשתנו וגומר עד זה יית' לרוח שקר בפי כל כביאו שאומר להם לאמר
 לאחאב עלה ויתן סאלסים ביד המלך מכלל שהיו כביאו ה' שלא היו מתבנאים אלא דבר ה' שאם היו
 וכביאו שקר אין הפתוי בופל צליהם שלא היו מתבנאים אלא מה שהיו בודים מלכך ועוד שאמר יהושפט
 שוב האין פה כביאו לה עוד ודאי יודע אבי מהם כביאו ה' אלא מקובלני מוכת אבי אכא שאין שני כביאים
 ומתבנאים כבבנון אחד ולשון אחד והללו בולם מתבנאים עלה והנלם: כי כל ימיו לרעה: כי זהו
 שאמר יען אשר שלחתי איש חרמי וגומר: מהר מוכהו: כתיב חסר יוד משום דיון כיכה לו שם אחר
 איכהו: מלובשים בגדים: בגדי מלכות: ויושבים ברוך פתח שער שמרון: כל להודיעו כי
 כשמתבנאו הכנאים לכביהם היו יושבים מין לעיר ושם באו מרגלים של מלך ארם ושמעו שהודיע
 למלך ישראל שהול לבדו יעול במלחמה והוא שנסו מלך ארם לשיטותיו לא מלחמה את קטן ואת גדול
 כי אם

ישראל את הנביאים ארבע מאות
 איש ויאמר אלהם הנלך אל דמת
 בלעז למלחמה אם אחדל ויאמרו
 עלה ויתן האלהים ביד המלך:
 ויאמר יהושפט האין פה נביא
 ליהוה עוד ונדרשה מאתו: ויאמר
 מלך ישראל אל יהושפט עוד
 איש אחד לדרש את יהוה מאתו
 ואני שנאתיו בו איננו מתנבא עלי
 לטובה פי בל ימיו לרעה הוא
 מיכיהו בן ימלא ויאמר יהושפט
 אל יאמר המלך בן: ויקרא מלך
 ישראל אל סרים אחר ויאמר מהר
 מיכיהו בן ימלא: ומלך ישראל
 ויהושפט מלך יהודה יושבים איש
 על בסימו מלבשים בגדים ויושבים
 בנרן פתח שער שמרון וכל
 הנביאים מתנבאים לפניהם:

מיוכין P

ויעש לי צדקיהו בן-בנענה קרני
ברזל ויאמר כהאמר יהוה באלה
תנח את ארס ערבלותם וכל
הנבאם נבא סבן לאמ' עליה המת
כל עד והצלח נתן יהוה ביד המלך
י והמלך אשר ישראל הלך לקרא
למכיהו דבר אליו לאמר הנה
דבריו הנביאים פה אחד טוב אל
המלך ויהינא דברך כאשר מהם
ודברת טובי ויאמר מיכיהו חי יהוה
כי את אשר ואמר אליו אתו אדבר
י ויבא אל המלך ויאמר המלך
אליו מיכה הלך אל דמת גלעד
למרחמה אם אהרל ויאמר עלו
והצלחו וינהני בידכם כי ויאמר אליו
המלך עד כמה פעמים אני משביעך

אשר לא תדבר אלי רק אמת בשם
יהוה ויאמר ראתי את כל ישראל
נפוצים על ההרים כצאן אשר איך
להן רעה ויאמר יהוה לא אדנים
להלה שיבוי איש לביתו בשלום
ויאמרה מלך ישראל אל יהושפט
הלא אמרתיו אליך לא יתנבא עלי
טוב כי אם לרע ויאמר לכן שמעו
דבר יהוה ראיתי את יהוה יושב
על כסאו וכל צבא השמים עמדים
על ימינו ושמאלו ויאמר יהוה
מי פתח את אחזב מלך ישראל
ויעל ויפל ברמת גלעד ויאמר זה
אמר ככה וזה אמר ככה
ויצא הרוח ויעמד לפני יהוה ויאמר
אני אפתנו ויאמר יהוה אל ו כמה
כס ויאמר

כי אם את מלך ישראל לבדו לקיים דברו מיכיהו לסיכך כתיב דנון שיהי מקום מרגלים לרגל אכל
אם הוועד כעוד העיר לא היו המרגלים של מלך אים יכולים לכוח שיהי ירגישו כהם שהם מרגלים אכל
בשהם חוק לעיר אשילו ורגישו בהם וירעו כי מרגלים הם יכולים הם לומר לחקום אחר אבו הולכים מה
שקרנכו פה אל הנדון כשכיל הרגש גדול יקנין חיילות הכה פתח העיר תמהכו ופניכו מן הדרך לראות
מה זה והמרגלים הם הודיעו למלך ארם וכוה נזה שלא להרוג שום אדם כי אם מלך ישראל לבדו שאם
לא כן מה עלה בלבו שנה שא להרג מושראל רק המלך לבדו אלא מרגלים היו לו ושמי את מיכיהו
ואמר ראיתי את כל ישראל כפוטום גומר וואמר הלא חרבים לחלה סימן שיהרג המלך חכל ישראל ישוכו
איש לביתו לזום ושמי את זה שאחר אם שוב תשוב בשלום הכל שיעו המרגלי והגידו למלך ארם ואז
בוה מלך ארם לעשות כדבר מיכיהו להרוג המלך לבדו עלו והצלחו ויכתבו בידכם כלומר הלא
שתגלחו ויכתבו בידכם כפוטום על הפרים כי כשכורחים מן המלחמה בודחים על הפרים לביע
זכום כמו והכשחים הר כמו ועוד שהמלחמה היתה ברמות גלעד מקום הרים ונבעות ויאמר הלא
אדנים לחלה לסיכך כפוטום כחאן על הפרים שאין להם רועה שאלכס והרג ויכוו אים לביתו בשלום
ששאחב לבדו והרג אכל אשר ישראל ישנוו אים לביתו לשלי באר נזה ארם לעתו וכל כנא השמי עמדי
על ימינו ישמאלו אלו מלכיו השחתה העומדים לפניו ויאמר יהוה פתרון ויבא המלך שהרי אומר
לעיל וכל כנא השמים וגומר ועתה ויבא חסד מן המלכאים ויאמר אבי אפתכו כדאמר עושה מלכאיו
דוחות ולפיכך קדם ואמר לעיל וכל כנא השמים עומדים שכל תמחה כשתאמר ויבא הרוח מן הוא
עמסיכן ויבא וכשאמר וכל כנא השמים עומדים כדי להודיע מהיכן יבא מאשר ברמות העומדים עליו
ורכותיו

כס ויאמר אצא והייתי לרוח שקר בפי
כל נביאיו ויאמר תפתחו ונס תוכל
צא ועשה כן ועתה הנה נתן יהוה
רוח שקר בפי נביאיך אלה ויהוה
דבר עליך רעה ויגש צדקיהו בן
בנענה ויד את מיכיהו על הלחי
ויאמר איה הדרך עבר רוח יהוה
מאתי לרבר אתך כי ויאמר מיכיהו
הנך ראה ביום ההוא אשר תבוא
הדר בהרר להחבא כי ויאמר מלך
ישראל קחו את מיכיהו והשיבוהו
אל אמון שר העיר ואל זאש בך
המלך ויאמרתם לה אמר המלך
שימו זה בית הפלא והאכלהו להם
לחץ ומים לחץ עד שובי בשלום
כי ויאמר מיכיהו אים שוב רתשוב

תש
בשלום לא דבר יהוה כי ויאמר
שמעו עמים כלם ויעל מלך ישראל ויהושפט מלך
יהודה אל דמת גלעד ויאמר
מלך ישראל אל יהושפט חתחפש
ובוא בפלחמה ואתה לבש בגדיך
וידחפש מלך ישראל ויבאו
בפלחמה ומלך ארם צוה את
שרי הרקב אשר לו לאמר לא
תלחמו את הקטן את הנדול כי
אם את מלך ישראל לבדו ויהי
ויהי בראות שרי הרקב את יהושפט
והנה אמרו מלך ישראל הוא ויכבו
עליו להלחם ויועק יהושפט ויהודה
עורו ויסיתם אלהים ממנו
כי ויהי בראות שרי הרקב כי לא היתה
מלך

ורכותיו טירשו זהו רוחו של ככות כפי כל כביאוי ששים דבר כפיהם לאמר עלה והנלח ויעלה
ויפל מכלל שהיו כביאוי אמת שלא היו מתכבאים כי אם מה ששים השם כפיהם תפתה וגם תוכל
לפי שיש מפתה הכא לפתות חבירו פעמים שהמפתה מכין שזה רונה לפתותו והוא כוהר ואיכו שומע
להתפתות אכל באחאב תפתה וגם תוכל להך רואה שיהרג אחאב שימו זה בית הכלא ואף
על מי שלא ראיכו שכתבו קודם לכן בבית הכלא אלא מתוך שאמר והשיבהו תוכל לומר שכתבו קודם
לכן בבית הכלא זאש תרבה לומר שלא כתבוהו קודם לכן מעולם לא תקשי לך והושיבהו כי כן דרך
המקראות כמו ישוכו דשעים לשיולה וכן הרבה להם לחץ ומים לחץ דוגמ' כישעיהו לחם צר ומים
לחץ התחפש וכו' פתרון נדך אבי להתכבד ולהתחפש כנגדים אחרים שלא יכירונו שאכיו מלך
ישראל כי חשש לדבריו מיכיהו שאמר לו אם שוב תשוב בשלום וגומר ואמר ליהושפט אבי רונה להשתנות
עצמי ולבוא במלחמה שיש לי לחום שאם שמעו ארמים מה שאמר מיכיהו אם שוב תשוב בשלום ולא ישוכו
להלחם כי אם יעלו ואתה לבש בגדיך תכסים מלכות ושריכות וכלי מלחמה של מלכות כי אין
לחום דבריו הכבאי כי אם מלך ישראל לבדו כי כן הגידו מרגלים שלו דבריו מיכיהו ויועק יהושפט
אחר כפי דגלו וחוליתו שיבאו לעזור לו כמו אות ארם שכדגלו או דגל בני יהוד וכן מכה כשכלחמים
שני גדודים מוכה כל גדוד וגדוד שם אחד לחימן ל דגלו לנדך הגדוד ששמו שאלם יתפרדו אים מעל
אחיו או יתעברו הגדודים זה זה יעקבו כל גדוד וגדוד שם סימן שלו וכיורו בקול הסימן ויתקבצו
כיאם יחד ויהיו באגודה אחת ככראשוכה ולא שפעה לאלהיו וכן מוכיח במלכים ויועק יהושפט ולא
באמר לשם זה עורו ויסיתם אלהים מוכיח אף כתיב שם ויהי בראות שרי הרקב כי לא היה מלך ישראל
שהכירו והכיבוו איד כשינעק אחר הסימן של דגלו כדמפרש כמו שהכירוהו וישוכו מעליו כגווי מלך ארם לב

מלך ישראל וישבו מאחריו ואיש
 משך בקשת לתמו ויד ארת מלך
 ישראל בין הדבקים ובין השרון
 ויאמר לרכב הפך ידיו והוצאתני
 מן המחנה כי החלתי לי ותעל
 המלחמה ביום ההוא ומלך ישראל
 היה מעמיד במרבנה נכח ארם עד
 הערב וימת לעת בוא השמש
 וישב ורושפט מלך
 יהודה אל ביתו בשלום לירושלם
 ויצא אל פניו והוא בן חנני החזק
 ויאמר אל המלך והושפט הרשע

יט

לעזר ולשנאי יהוה תאהב ונאמר
 עליך קצף מלפני יהוה יאכל דברים
 טובים נמצאו עמך כי בערת
 האשרות מן הארץ והבינות לבבך
 לררש האלהים וישב ורושפט
 בירושלם וישב ויצא בעם מבאר
 שבע עד הר אפרים וישב אל
 יהוה אלהי אבותיהם ויעמד שפטים
 בארץ בכל ערי יהודה הנצרות
 לעזר ועזר ויאמר אל השפטים
 דאומה אתם עשים כי לא לאתם
 תשפטו כי ליהוה ועמכם בדבר
 משפט

ומה הוא שכיחוהו ואיש משך בקשת איש ישראל מתכוין לירות במחנה ארם וכלא כוונתו ויך
 קח את מלך ישראל בין הדבקים ובין השרון בין אותה רצועה שמדביקין הכובע שעל ראשו
 לשריון ואין לומר גוי היה כי למי כמתכוין וכלא מלך ארם בזה לא תלחמו את הקטן ואת הגדול כי אם
 מלך ישראל לבדו ואף לו לא כמתכוין שהרי בתיב לתמו אלא בעל בריתו זש לומר ישראל היה המורה
 וכתכוון לירות במחנה ארם ולפי תמו הכה את מלך ישראל ויאמר לרכב למהיב את הרכב
 ויהוצאתני מן המחנה כלומר מן המערכה הזו הראשונה והשינוי במערכות האחרות מעמיד
 במרבנה החיוק ועמד במרכבה של ויבין ישראל מכתו ויברחו ותחלת כפילה ביסה ותעל
 המלחמה כשתלקח ולא הוזה אחד מישראל כי אם מלך ישראל לבדו כדבר הכביא שאמר לא אדניס
 לאלה ישוכו איש לביתו בשלום לשלום לא כאמר בו כהרז אחאב כי בערת האשרות כדלעיל ועוד הסי
 את הבמות וגומר לדרוש האלהים כדלעיל כי לא להי אביו וגומר ויעמד שפטים כשאמר לו
 המורה דברים טובים בינאו עמך כי בערת את האשרות גא לו אכל פטר תורה אם בערם כמשפט
 ומתחילה ראה בתיב אבד תאכרין עד ואשיריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון ובזכר שכתוב
 כבי תשא ואת מנחתם תשכרין וגומר תמה בעצמו על שהטיב בעיני ה' שבער האשירים אשירי ישראל
 שהרי לא הזהירם אלא על אשיריהם ושבו חזר בשפטים ושערים ומאכ בתוב לא תטע לך אשורה ואו
 שמח שבעתם וגם ראה שם כמות שפטים ושערים תתן לך מיד ויעמד שפטים מוחזקים בכל ערי יהודה
 לעזר ועזר בערי הכנרות העמוד מוחזקים להכריחם ולכותן לרין מתחילה ושבו העמוד שפטים
 שאינן מוחזקים כל כך לעצירות שאינן עגורות לפי שהן יראים להיות טרבלים ויתר מאינן היושבים
 בערים בכורות שנוטחים בערי מנחה כי לא לאדם תשפטו פתרון אל תשבו בלבבכם לומר מה
 לנו אם אנו מטים את הדיון לזכות את אלהיבנו להטות דין לרוש פני אשירים הלא אין המשפט
 לה לכך באמר לה שלו הוא אם חייבת את הזכאי באולו כעלת ולקחת משל בוראך ודין שמים עקלת לתת
 משפט ומשול לסיכך תראו מה שמשעו ויהיה לבבכם בכל דין ודין באולו הנה עומד לפניכם כדון
 וזו ועמכם בדבר משפט ובמהדדיון מעורש מה אתם עושים כי לא לאדם תשפטו כי לה ושמה יאמר
 הדיון מה לי ולנער הזה תל ועמכם בדבר משפט כלומר מוטל עליכם לעשות ואין לו לדיון אלא מה
 שצדק

תכ

משפט ועתה יהי פהד יהוה
 עליכם שמרו ועשו כדאין עם יהוה
 אלהינו עזרה ומשא פנים ומקח
 שחד וגם בירושלם העמד יהושפט
 מן הלויים והכהנים ומראשי האבות
 לישר אל המשפט יהוה ולרוב וישבו
 ירושלם ויצו עליהם לאמר בה
 תעשון ביראת יהוה באמונה ובלבב
 שלם וכל ריב אשר יבוא עליכם
 מאחיכם הישיבים בעריהם בין דם
 לדם בין תורה למצוה לחקים
 ולמשפטים והזהרתם אתם ולא
 יאשמו ליהוה והיה קצף עליכם
 ועל אחיכם כה תעשון ולא תאשמו
 ויחנה אמריתו כהן הראש עליכם
 לכל דברי יהוה וזבדיהו בן ישמעאל
 הגיד לבית יהודה וכל דבר

המלך ושטרם הלויים לפניכם חוקו
 ועשו ויהי יהוה עם הטוב ויהי
 ויהי אחריו כן באו בני מואב ובני
 עמון ועממם מרהעמונים על
 יהושפט למלחמה ויבאו ויצדו
 ליהושפט לאמר בא עליך המון רב
 מעבר לים מארם והנם בחצצון
 תמר היא עין גדי ויראו ויתן יהושפט
 את פניו לדרוש ליהוה ויקרא צום
 על כל יהודה ויקבצו יהודה
 לבקש מיהוה גם מכל ערי יהודה
 באו לבקש את יהוה ויעמד
 יהושפט בקהל יהודה וירושלם
 בבית יהוה לפני החצר החדשה
 ויאמר יהוה אלהי אבותינו הלא
 אתה הוא אלהים בשמים וארצה
 משל בכל ממלכות הגוים ובדרך

שעביו ראות איך עם האלהינו עולה ומשוא פנים ומקח שחד והוא עמכם במשפט לפיכך איני
 רוצה שתעשו עול במשפט וגם בירושלם העמוד אף על פי שהוא היה בעצמו בירושלם למשפט
 ה' ולריב משפט כופל לומר על דיני ממוכות דוגמ והיתה לנו ישראל לקחת משפט דיושה בפחם
 ולריב כופל על דיני כפשות וחבלות דוגמ וכו ויבין אנשים וגומר כה משפט משום וריות והירות
 ולחזק הוסיף לן כמו עד אשר תדעון איך יפול דבר וכמו כה תאמרין לאדני לעשו וכה תדביקין אשר
 יקברו בין דם לדם בין דם רישת שונג למיוד והזהרתם את אחיכם ולא תאשאו אתם מכל מקום שאם
 עליכם ועל אחיכם לפיכך כה תעשון והזהרתם את אחיכם ואל תאשאו אתם מכל מקום שאם
 תקבלו את האשורה לא יהיה לכם קצף ואף לא יהיה בשום דבר אשם עליכם הואיל ועשיתם מובתכם
 המוטלת עליכם לעשות ויהי ה' עם הטוב עם עושה הטוב והישר ועשה העמוסים זה עמלך
 ולמה קדליו עמוסים לפי שזיכה כמותו ולשונם כעמוסים וכתעברו בהם וכל להלחם בישראל וכן מוכיח
 למטה כענין וכעת החלו בריכה ותהלה כהן ה' תארכים על בני עמון ומואב ור שער וגומר כמא
 שהעמוסים שחאמר כאן הם עמלקים שזיכו לשונם וכמותם והוא שיד הקלוי כפרת זכור זכור ערוץ
 בעמוסים כחבא פרץ כרמי עין גדי כהובא כלומר זכור מה ששעה עמלק הערוץ שחבא בין העמוסים
 ובא לפרוץ כרמי ישראל באותו זמן כדכתוב וסכה בחגגון תמר היא עין גדי ועין גדי סמוך למחוז של
 עמלק כמו שא' כלל לך ויכו את כל סדה העמלקי וגם את האזורי הוישב בחגגון תמר היא עין גדי
 כלומר שאמר לו ככה באו כל כך בקרוב לנו וגם מכל ערי יהודה שלא תאמר כשאמר ממלכה
 ויקבצו יהודה לבקש אליו וישבו ירושלם לבד הם אלא מכל ערי יהודה באו ואתה מושל בכל ממלכות
 כד כ 54 2 הגוים

ממ

לח ונבירה ואין עמך להתיצבו יחלא
אתה אלהינו הורשת את ישבי
הארץ הזאת מלפני עמך ישראל
ותתנה לרוע אברתם אתבך לעולמו
וישבו ברה ויבנו לך ביה מקדש
לשמך לאמר יאם תבוא עלינו רעה
חרב שפוט ודבר ורעב נעמדה לפני
הבית הזה ולפניך כי שמך בבית
הזה ונועק אליך מצרתנו ורשמע
ותושע ועתה הנה בני עמון ומואב
וחר שעיר אשר לא נתתה לישראל
לבוא בהם בבאם מארץ מצרים כי
סרו מעליהם ולא השמידום והנה
הם גמלים עלינו לבוא לנרשנו
מירשתך אשר הרשתנו י אלהינו
לא תשפט בס כואן בנו כח לפני
החמון הרב הזה הבא עלינו ואנחנו
לא נדע מה נעשה בעליך עינינו
וכל יהודה עמדים לפני יהודה נגד
שם נשיהם ובניהם י וישמעאל
ויחזיאל בן זכריהו בן בניה בן
ישאל בן מתניה הלוי מן בני אסף
היתה על יורוח יהודה בתוך הקהל
ויאמר הקשיבו כל יהודה וישבי
ירושלם והפליג יחושפט ברה
אמר יהוה לכם ארתם אל תראו
ואל תחתו מפניה החמון הרב הזה
כי לא לכם המלחמה כי לאלהים
" מחר

פנים ונידך כח ונבירה * לכסונו ממשלתך עליהם לכך אבו מנקשים מוח לעורינו מהם : ונידך כח
בעל כח ונבירה הרדיץ כעצו : ואין עמך להסויב * אין שום בריה יכולה לעמוד נגדך בכל ממלכות
הגוים ודונמתו לא יתוכח איש לכבוד וכן מו הוא לפכו ויתוכ * לך פי ר' מלחם בר חלבו זלל
* ותתנה לרוע אברתם * לפיכך עליך להסויקה בידם ולגרם הגוים האלה כי אשילו מלך כשר ודס ואשילו
שום אדם כשמתן מפנה לאוהבו ובא אחר לגזולה הימנו דוחק בעמנו להסויקה בידו כל שכן אתה ושמו
מאמר לא כתתיה לכם אלא לפי שעה כשכיל כך כאמר לעולם ירושת עולם כתתה לנו : ויבנו לך ביה
מקדש לשמך לאמר * שאם תבוא עלינו רעה חרב שפוט או שום דין ודבר ורעב : וכנעק אליך מדברתי
בבית המקדש : ותשמע ותושע * כאשר התפלל לסניך שלמה והבטחתו לעשות כך כמו שכתוב ואם
יבנף עמך וכל הפרשה עד וסלמת וכמת לאיש ככל דרכיו ויעתלו כי כדכתיב וירא ה' אל שלמה ויאמר
לו שמעתי את תפלתך וכל הפרשה עד וסלמת לחטאתם ואתה את ארנס ועתה אבי מתפלל שתוכור
אותה הבטחה שהבטחתו ותשמע ותושעו מאויביהם הבאים עליהם : ועתה * על כל זאת שהבטחתו
להשועו מאויביהם הבאים עליהם : הנה בני עמון ומואב וחר שעיר אשר לא נתתה לישראל לבוא בהם
להלחם : כבואם מארץ מצרים * ועליוס היה לזכור את החסד ולבא בעזרתו : והס לא די להם שאינן
זוכרין לנו אותה החסד להיות עמו בכל כרותיו לא שנמלין עליהם * ונאן עליהם לנרשנו מירשתך
י אשר הורשתנו אתה בעמך ולפיכך מה יש להם לערער על ירושתו : כי עליך עינינו * להשועו :
גם טעם * כמנהג שהגדודים באים על הארץ בורחים מן הכערים לערי מוצריהם טעם כתיב
* וכניס : אל תיראו ואל תחתו * מוסב על שאמרו אין בנו כח לפני החמון והכביא אמר להם אף על פי
שהם רבים מהם אל תיראו מהם : כי לא לכם המלחמה כי לאלהים : מוסב על ואכתו לא כדע והשיב
שכניו ודלי כאשר אמרתם שעל הכה עיניכם ובעתוכם להשועכם כן יעשה כי לא לכם המלחמה כי
לאלהים

מארכובם על בני עמון מואב וחר
שעיר הנאים ליהודה וינפדו
* ויעמדו בני עמון ומואב על ישמי
הר שעיר להחרים ולהשמד
וככלותם בושבני שער עזרו איש
ברעה למשחית : ויהודה בא
על המצפה למדבר ויפנו אל
החמון ותנס פגרים נפלים ארצה
ואין פליטה : * ויבא יחושפט ועמד
לבו את שלום ומצאו בהם לרב
ורכוש ופגרים וכלו חמדות וינצלו
להם לאין משא והיו ימים שלושה
בזוים את השלל כי רב הוא : *
וביום הרבעי נקדלו לעמק ברכת
כישם ברכו את יהוה על כן קראו
את שם המקום ההוא עמק ברכת
עד היום : * וישבו כל
איש יהודה וירושלם וירושפט
בראשם לשוב אל ירושלם
בשביחה כי שפחה יה מאויביהם :
* ויבאו ירושלם
בנבלים ובכנרות ובחצרות אל

בית
לאהלים : כמעלה הנץ * שם מקום : התיבנו * מוסב על לא לכם המלחמה : וראו את יסופת ה' *
* מוסב למעלה הלא חמה אלהינו הורשתנו ואמר להם הכה הדין עמכם עלי להסויקה בידכם : * מחר *
* באו * ואלהם בעדכם והם באו וכו' וכו' וישיבנו בכקר : ומתקומו * ותקו בני אמונה ותלמידי דוגמ *
לא חמיו : כהן ה' מחריבים * כחן מחריבים להשמידם ולהחרימם דוגמ * כאביו בן רמבעס וירבעם *
היבס את החריב כמו בן הסבס הב' זה בזה ושוב חזר מואב ועזר לכני עמון וקמו שכי על בני שעיר :
* ויעמדו בני עמון ומואב על יושבי הר שעיר להחרים וככלותם בושבני שעיר עזרו איש ברעהו * המיבן *
זה על זה להחסימה עד כלותם עד שפלו הפגרים לארץ פליטה : לקין משא * מרוב * *
בקהלו לעיני ברכה * לאומי עמק שלאחר כן כחדא עמק ברכה על שם המעשה כמו שאמרו בסמוך *
כדאמר בו שם ברכו את ה' והודו על כל הטובה אשר עשה להם שעורם מאויביהם : ויבאו ירושלם *
בנבלים ובכנרות ובחצרות : הדי * כלי שיר כנגד * כל איש יהודה וירושלם וישופטע :
* כד * 3 54 3 וילך

בית יהוה: כי ויהי פחד אלהים על כל ממלכות הארצות בשמעם כי נלחם יהוה עם אויבי ישראל: ותשקט מלכות יהושפט וינה לו אלהיו מסביב: ^{על ימי יוסף למלכות} וימלך יהושפט על יהודה בן שלשים וחמש שנה במלכו ועשרים וחמש שנה מלך בירושלם ושם אמו עזובה בת שלחיו: ^{לכבוד בדרך} אביו אסא ולא סר ממנה לעשות הישר בעיני יהוה: ^{לכבוד} אך הבמות לא סרו ועוד העם לא הכינו לבכם לאלהי אבותיהם: ^{לכבוד} ויהרר דברי יהושפט הראשנים והאחרנים הנם בתוים בדברי יהוה כן הנני אשר העלה על ספר מלכי ישראל: ^{לכבוד} ואחריו בן אתחבר יהושפט מלך יהודה עם אחויה מלך ישראל הוא הרשיע לעשות: ^{לכבוד} ויחברו עמו לעשות אניות ללכת תרשיש ועשו אניות בעציון נברו: ^{לכבוד} ויתכבא אל יעזר בן דורוהו ממרשרה על יהושפט לאמר בהתחברך עם אחויהו פרץ יהוה את מעשיך וישברו אניות ולא עצרו ללכת אל תרשיש:

ויבן בדרך אביו אסא: ^{לכבוד} ויהיו אביו אסא כחמו שכתוב ויבא אסא כסף וזהב וכל הפרסה אבל יהושפט לא עשה כן אלא כעמל ימיו בבניה: ^{לכבוד} בדברי יהוה בן חכמי שאמר: ^{לכבוד} המלך יהושפט הלך לשוב: ^{לכבוד} ולא עברו כח האניות ללכת וישברו: ^{לכבוד} כי יעול על ישראל: ^{לכבוד} בימיו פשע אדום וגו' כי דוד הכריע כל זכר באלים וימן בהם נביאים במקום מלך ופרעו לו מם וכן היו עושין לכל מלכי יהודה כותקין הסבבים העושים בעיניהם ומימיו של יוסף ואילך פשעו ממעתי יד יוסף: ^{לכבוד} קונן אליו: ^{לכבוד} ויד אשך אלו:

אליו ואת שריו הרכבו: ^{לכבוד} ויפשע אדום מתחת יד יהודה עד תום הזה אז תפשע לבנה בעת ההיא מתחת יד עזב את יהוה אלהי אבותיו: ^{לכבוד} גם הוא עשה כמת בהר יהודה וימן את יושבי ירושלם ויחא את יהודה: ^{לכבוד} ויבא אליו נכרוב מאלו הנביא לאמר כה אמר יהוה אלהי דוד אביך תחת אשר לא הלכת בדרך יהושפט אביך ובדרך אסא מלך יהודה: ^{לכבוד} ויתלך בדרך מלכי ישראל ותזנה את יהודה ואת יושבי ירושלם בתזנות בית אחאב וגם את אחיק: ^{לכבוד} בית אביך הטובים ממך הרגת:

הנה יהוה נתן בנפה גדולה בעמך ובבניך ובנשיך ובכל רכושך: ^{לכבוד} ואתה בחללים רבים במחלה מעיד ער יצאו מעידך יהוה לימים על

ימים: ^{לכבוד} ויער יהוה על יהורם את רוח הפלשתים ויערבם אשר על יד כושים: ^{לכבוד} ועלו ביהודה ויבקע הויטבו את כרד רכוש הנמצא לבית הפלך גם בניו ונשו וראשאר לו בן כי אם הואהו קטן בניו: ^{לכבוד} ואחר כל זאת ננפו יהוה בעיני לחלו לאיומרפא: ^{לכבוד} ויה ליכס מימים וכעת צאת הקץ לימים: ^{לכבוד} שנים יצאו מעי עם חליו וימת בתחלואים רעים ולא עשו לו עמו שרפה כשרפת אבותיו: ^{לכבוד} בן שרשם ושתם סדה במלכו ושמונה שנים מלך בירושלם וילך בלא חמדה ויקברו בעיר דוד ולא בקברות המלכים: ^{לכבוד} על ימי יוסף

וימלכו יושבי ירושלם את אחויהו כבנו הקטן תרתיו כי כל הראשנים הרג הנרוד הנא בערבים למחנה ויכרך

אלים הסובבים וסומכים לו לעירו כי היה דרכם כשנזמים במלחמה היר תופסים האכזים הנכורים וזכר יחין אומן עמם שלח יוספט על סבאיהם להיות לעזרה לאדום כנו עמם וקם לילה פתאום והרגם: ^{לכבוד} ודומיהו פירש הסוכב אליו סמוכים לפכיו: ^{לכבוד} ויפשע אדום והלא ככל נאמר למעלה בימיו פשע אדום אלא כך דרך הפסוק לפי שהפסוק בכתוב פסוק אחד רונה לומר אז תפשע לבנה לכך סודך מתחילת ויחבר ויפשע אדום: ^{לכבוד} אז תפשע לבנה: ^{לכבוד} של יהודה הייתה והיתה עומדת על נבול אדום כדכתיב כספר יהושע ויהי העירם מקפה למעה כנו יפודה אל נבול אדום וכשראם שמרדו אדומיים מרדו אף הם צערו ההיא שוכים על נבול אדום ועוד לאדום וזהו תפשע לבנה: ^{לכבוד} כי עזב אתה אלהי אבותי ויגיד מה גרם לך שמרדו כי יחיו וימרר משאר מלכי יהודה שהיו לפכיו: ^{לכבוד} ויין כל מי ששוב ומימר ויאלף שכה בעל כופל לומר זכות שיפעה דיבא אשה מוכה ומכאשת מאחרים ודומה כי זכה תזנה את הארץ וזכר אחרי אלהי ככר וזומר: ^{לכבוד} ויבא אליו מכתב מחליהו: ^{לכבוד} לאחר שפלה לשמים כח לו כתב זה של כנאזה ו: ^{לכבוד} ויבקעיה: ^{לכבוד} כמו בעלה ביהודה ובקיעה וכן להבקיע את מלך אדום: ^{לכבוד} ובעת זאת שקץ י: ^{לכבוד} איתו קן שאמר לו הכנאזה וזל עשו לו בעיר שריפה: ^{לכבוד} אף על פי שהיה נרדף לזאתה שריפה לפי שפלה בחלואים דעיש וכשרו מוסר לא ספק הנה בכבודו שיפעה לו שריפה וגם לא כקבר בקברות המלכים: ^{לכבוד} כלל חמדה: ^{לכבוד} עתקו כל יעור היה ברעה ובתחלואים ועלו כתחיים ראה כמתי לעיך היום את החיים:

וימלך אחזיהו בן יהורם מלך
 יהודה בן ארבעים ושנים שנה
 אחזיהו במלכו ושנה אחת בסקפו
 ביהוש'ם ושם אמו עתליתו ברת
 עמרי'ם נם הוא מלך ברוכי בית
 אחז'ם בן אמו היתה ועצרתו
 לחדש'תו ויעש העם בעיני הנה
 בבית אחז'ם כי המה חיו'לה ועצום
 אמרימות אמו למשחת לנו נם
 בעצתם הלך ילך את יהורם בן
 אחז'ם מלך ישראל למלחמה על
 הואל מלך ארם ברמות גלעד ויבו
 הרמים את יורם וישב להתרפא
 ביודעאל בן המפנים אשר הכהו
 ברמה בתלמז את הוחאל מלך
 ארם ועזריהו בן יהורם מלך יהודה

ונומר וגם קיר ימים ושבע רינו: בן ארבעים ושנים. ובמלכים הוא אומר בן עשרים נתיים הא כיצד
 לשינה הים הכן גדול מאד כי שנים אלא כשנים קודם שכולל יהודים אביו בגזירה זו על בית דוד
 שתכלה עם בית אחז'ם וכן הוא אומר ומהאלהים היתה תכונת אחז'ים ונמר ומיום שנשא אסא את בת
 עמרי'ם הוספע כנו בגזירה זו כי שניה בחדר עולם ובתוספתא רמיהו אך בכל המקראות לא
 ימניכו ששאל יהושפט בת עמרי'ם ונתתן לאחז'ם ושמא זה היא אחז'ית ששאל ונסכת לא לאסא
 בשאל שאלו כאלהים ובשכת לא לאסא מלך עמרי'ם וכששאל אסא את בתו ליהוספע כנו שכתעלה עמרי'
 וסרע תכני'ה וחסוב ושכת לא לאסא עד שמלך אחז'ם והתמכר א'ם שכה ועוד סת' ב אחד אומר במלכים
 בשכת יב ליהורם בן אחז'ם מלך אחזיהו בן יהורם וכתיב אחד אומר ובשכת יא ליהורם מלך אחז'ים על
 בכרזיהו יהורם אביו לא מת אלא בשכת יב ליהורם בן אחז'ם מהי כתיב בשכת ה' ליהורם בן אחז'ם מלך
 יהורם כן והוספע וח' שנים מלך ומה שאמר טוב בשכת יא ליהורם לבי שמלך בסוי אביו שכה אחת לפני
 שהיה אביו בגוש בתלמז'ים קשים כמו שכתב ואחרי כל זאת נבנה ונזמר וימליכו יושבי ירושלה את
 אחזיהו כנו הקטן שכה אחת כתיב כי ומהו הכת' בשכת יא ליהורם ומה שכתב בשכת יב ליהורם לאמר
 שמת אביו אז היה יב ליהורם: ויכו הרמים כמו הרמים הרבה מקראות חסר אלף בן לעמטא תוארו
 שפשוט האלף כוספת בתוכה כנון איתן האורח'ו כמו האורח'ו ואלף ואלף ואלף ואלף ואלף ואלף ואלף ואלף
 ואלף כהוה שכתבן המכים וכן במלכים: ועוד הו' בן יהורם: ומה אחזיהו יכן הוא אומר ואחז'ים
 ילך יקודה ירד לראות את יורם: תכונת'ם פתרון ערובים כמו'ם בוספת כדמך: וכתבו אחז'
 אחזיהו ומה שלא כחמר ואחי אחזיהו לפי שכתבנו בימי יהורם אביהם כדכתיב לעלו ועליו יהורם
 ויבקעו ונזמר ולא כשאר בן כי אם אחזיהו קטן כנו: ותקם ותברר: לשון דבר ובמלכים בתעב

ותאבד

את כל יורע ממלכת לבית יהודה:
 ותקם יהושבעת בת המלך
 את יואש בן אחזיהו ותנב ארזו
 מרודך בני המלך המומתים ותתן
 אתו ואת מניקתו בחדר המטות
 ותסתורו והושבעת ברת המלך
 יהורם ואשתו והודיע הפה כי היא
 ויתח אחז'ם אהנהו מפני עתליתו
 ולא המיתתו: והיה אתם בבית
 האלהים מתחבא שש שנים
 ועתלית מלכת על הארץ:

כ

ובשנה השבעית התחוק יהודע
 ויקח את שרי המאות לעזריהו בן
 ירחם ולישמעאל בן יהוהנן
 ולעזריהו בן עזריהו ומעשרה בן
 עזריהו ואת יואש ולישמעאל בן זכרי
 עמו בברית: ויסבו ביהורם ויקבצו

את הלויים מכל ערי יהודה וראשי
 האבות לישראל ויבאו אל ירושלים
 ויכרת כל הקהל ברית בבית
 האלהים עם המלך ויאמר להם חתם
 בן המלך ימלך כאשר דבר יהודה
 על בני דוד: וזה הדבר אשר תעשו
 השלישית מכם בא השבת לפה'ם
 וללויים לשערי הכפ'ים: והשלישית
 בבית המלך והשלישית בשערי
 היסוד וכל העם בהצרות בית יהודה
 ואל יבוא בית יהודה כי אס'

דבתי'ם והמשרתים הלויים הכות'
 יבאו כי קדשה המה וגל'ה'ם ישמר
 משמרת יהוה: והקיפו הלויים את
 המלך כביב איש וכליו כדו וחבא
 א'הבית וימרו זהו ארת המלך
 בבאו ויצאתו: ויעשו הלויים וכל

ותאבד

יהודה בכל אשר צוה יהודע הכהן
 ויקחו איש את אנשיו באי השבת
 עם יוצאי השבת כי לא פטר יהודע
 הכהן את המחלקות ויתן יהודע
 הכהן לשרי המאות את החניתים
 ואת המגנות ואת השלטים אשר
 למלך דוד אשר בית האלהים
 ויעמד את כל העם ואיש שלחו
 בידו מפתח הבית הימנית עד פתח
 הבית השמאלית לפונת ולבית
 על המלך סביב ויוציאו את
 בן המלך וירגנו עליו ואת הנזיר
 ואת העדות ומלכו אתו ומשחחו
 יהודע ובניו ויאמרו יחי המלך
 ויתשמע עתליהו את קול העם
 הרצים והמתללים את המלך
 ותבוא אל העם בתיחזה ויתר
 והנה המלך עומד על עמודו
 במבוא השער והחצרות על

מלחמתו בידו : כל השבת עם יוצאי השבת כי לא פטר
 עבדים עם עם הכהנים דוגם כלשכות פטורין כלומר פטורין היו מכל מלאכה בעורה כי אם לשמור
 הלשכות כי יומם ולילה חזכה עליהם במלאכה לשמור העזרות והלשכות לטיבך היו פטורין מכל שאר
 מלאכת העורה : ואיש שלחו בידו כל ימינו כמו וכעד השלם ליואל : את הכור : היא העטרות
 שלקח דוד מלכת בני עמון כדכתיב ויקח דוד עטרת מלכה ותיעל ראש דוד ומשם והלאה היו מלכי
 יהודה מוכיחים אותה בוד על ראשם : ואת העדות : זה ספר ערדה וכן הוא אומר וקרא בר כל ימי סיוע
 זרכייתו אחרו הכור זה העדות שכל הראוי למלכות הולמתו ושאינו ראוי למלכות אינה הולמתו :
 עומד על עמודו : כדאמר ויעמד המלך על העמוד כי עשה שלמה כוור כחשת וגומר ויעמד עליו
 ויבדק על נרכיו ועוד היום מכה כש שרם מוועלים יחד עומד המלך או הדוכס במקום גבוה כדי
 שוכלו לראותו לשמוע את לבדיו : קשר קשר : מרד מרד : הסדלות : פירש מקום מבוא המלך
 מכינו לבית ה' ולא ידעתי מה לשון סדלות ואוכלות תרגם סדלות : והבא אחרים יומת : אל
 תיחזה לנאת לדרך מונח : עורה אל העיר פן תמנח עזרבים יתחברים אליה והבא אחרים לעורה יומת
 המיתוהו : וישלחו לה ידים : מקום לבנים : לרית כי וכן העם וכן המלך : שיהו כולם המלך והעם
 אסריה : פקודות : ממונים על זה להעלות עולות וכל שאמור כפרש דוגם וישמע : שאמור וכו' והוא

יהודה להעלות עלוה יהודה ככתוב
 בתורת משה בשמחה ובשר על
 ידי ה' ויעמד השוערים על שערי
 בית יהוה ולא יבוא טמא לכל
 דבר : ויקח את שרי המאות ואת
 המורים ואת המושלים בעם ואת
 כל עם הארץ ויורד את המלך מבית
 יהוה ויבאו בתוך שער העליון בית
 המלך וישבו את המלך על במת
 הממלכת : וישמחו כל עם הארץ
 והעיר שקטה וארץ עתליהו המיתו
 בחרב : בן שבע שנים
 יאש במלכו וארבעים שנה מלך
 בירושלם ושם אמו צכיה מבאר
 שבע : ויעש ואש ה' אשר בעיני יהוה

כר

פקיד כנוד בית ה' : ולא יבא טמא לכל דבר : אף היו פקידים שלא יכחו לזכרם בעורה שום טמא
 ומשום נזק כל דבר : כל ימי יהודע : ובמלכים בתיב כל ימיו אשר הורסו ויהודע הכהן אכל
 לאמר שמת או באו שרי המלך להשקות בו בעסונו קדם ובמדרש מפורש לפי שנטמן בבית קדם
 וקדשים ולא הוזק אמרו כדי אלה לסיבת אלום : ויולד בנים וזכות : לפי שאמר למטה שהרג ויאש
 את בני יהודע הונק לומר שהיו לו בנים : כי עתליהו המרשעת בניה ברגו : הונק לומר כי מחדש
 ובכאן שלמה בכין חזק כי משכאלו שלמה עד ויאש לא היו דק קלה ענה וכבר היה בערך שאם לא שפרנו
 ועתליהו זכויי שדין היה קיים שהרי מונח עד יאשיהו יותר מואמים שנה ולא הוכרכו למקו עד
 יאשיהו וקף על פי לא עשאו ויאש חדש כמתחילה ומגמר הבית עד ויאש קלה בינד שלמה מלך מ' שנה כד
 שנה למלכותו השתל לכמותו ויו ענה עיכב ככתיבו הרי ישכח וכשאל ידחכבם מלך : הרי מ' ואנשים
 ו' הרי ב' ואסא הוא הרי ב' ויהושפט ב' הרי ק' ויהורם ה' הרי ק' ויאשיהו א' הרי ק' ויהואש עד
 יאשיהו בינד אמנים מלך בט שנים עזרה כ' ויהו' ח' חזק ל' : מנשה כ' ויהואש ב' הרי מאתים
 יחבר אחת ואותן שנים יותר שמה יואש לאמר חזקת הבית במנח שלם הגבור למקו את נדק הבית אם
 לא עתליהו המרשעת וזכיה ברגונו : וקצבו מכל ישראל : כלומר קצבו אותם כסף שהיו ישראל
 במומים מדי שנה בשנה בדכתיב כל העובר על הפקידים ובמלכים כל כסף הקדשים אשר יוצא בית ה'
 וכסף עובר וגומר ששם כספי היו כסף עובר שקלי בכל שנה הנאמר בכל הגבור על הפקידים : עובר על
 שם העובר וכסף כשפות ערכו על איש שהתנדב ערך : בעשו במו האומר ערבי עלי וכל כסף אשר יעלה
 על לב איש כדכה לנדק הבית : ויאמם תמהרו לדבר ולא תהרו הלויים : מפורש בתיב במלכים שאמר
 המלך ויקחו להם הכהנים איש מאת מברו ומעבדו בדבר להערום מפרסם וכשראה המלך בן אחר להם
 ובעשה א' מקחו כסף מאת מברכים כי לנדק הבית תמכוהו וזהו שאמ' כאן ויאמם תמהרו לדבר ולא תהרו
 הלויים : משאת משה עבד ה' : כלומר שקלים שנים גלויים בעבדו : משאת על שם ב' משא : כי

כל ימי יהודע הכהן : וישא לו
 יהודע נשים שתיים ויולד בנים
 ובנות : ויהי אחר כך היה עם לב
 ויאש לחדש את בית יהוה : ויקבץ
 את הכתנים והלויים ויאמר להם צאו
 לערי יהודה וקבצו מכל ישראל
 כסף לחוק את בית אלהיכם מדי
 שנה בשנה ויאמם תמהרו לדבר
 ולא תהרו הלויים : ויקרא
 המלך ליהודע חלאש ויאמר לו
 מדוע לא דרשת על הלויים להביא
 מיהודה ומיהושלם את משאת משח
 עבר יהוה והקהל לישראל לאהל
 העדות וביעתי יהוה חמר שעת בניית
 פרצו את בית האלהים וגם כל

אף היו פקידים שלא יכחו לזכרם בעורה שום טמא
 ומשום נזק כל דבר : כל ימי יהודע : ובמלכים בתיב כל ימיו אשר הורסו ויהודע הכהן אכל
 לאמר שמת או באו שרי המלך להשקות בו בעסונו קדם ובמדרש מפורש לפי שנטמן בבית קדם
 וקדשים ולא הוזק אמרו כדי אלה לסיבת אלום : ויולד בנים וזכות : לפי שאמר למטה שהרג ויאש
 את בני יהודע הונק לומר שהיו לו בנים : כי עתליהו המרשעת בניה ברגו : הונק לומר כי מחדש
 ובכאן שלמה בכין חזק כי משכאלו שלמה עד ויאש לא היו דק קלה ענה וכבר היה בערך שאם לא שפרנו
 ועתליהו זכויי שדין היה קיים שהרי מונח עד יאשיהו יותר מואמים שנה ולא הוכרכו למקו עד
 יאשיהו וקף על פי לא עשאו ויאש חדש כמתחילה ומגמר הבית עד ויאש קלה בינד שלמה מלך מ' שנה כד
 שנה למלכותו השתל לכמותו ויו ענה עיכב ככתיבו הרי ישכח וכשאל ידחכבם מלך : הרי מ' ואנשים
 ו' הרי ב' ואסא הוא הרי ב' ויהושפט ב' הרי ק' ויהורם ה' הרי ק' ויאשיהו א' הרי ק' ויהואש עד
 יאשיהו בינד אמנים מלך בט שנים עזרה כ' ויהו' ח' חזק ל' : מנשה כ' ויהואש ב' הרי מאתים
 יחבר אחת ואותן שנים יותר שמה יואש לאמר חזקת הבית במנח שלם הגבור למקו את נדק הבית אם
 לא עתליהו המרשעת וזכיה ברגונו : וקצבו מכל ישראל : כלומר קצבו אותם כסף שהיו ישראל
 במומים מדי שנה בשנה בדכתיב כל העובר על הפקידים ובמלכים כל כסף הקדשים אשר יוצא בית ה'
 וכסף עובר וגומר ששם כספי היו כסף עובר שקלי בכל שנה הנאמר בכל הגבור על הפקידים : עובר על
 שם העובר וכסף כשפות ערכו על איש שהתנדב ערך : בעשו במו האומר ערבי עלי וכל כסף אשר יעלה
 על לב איש כדכה לנדק הבית : ויאמם תמהרו לדבר ולא תהרו הלויים : מפורש בתיב במלכים שאמר
 המלך ויקחו להם הכהנים איש מאת מברו ומעבדו בדבר להערום מפרסם וכשראה המלך בן אחר להם
 ובעשה א' מקחו כסף מאת מברכים כי לנדק הבית תמכוהו וזהו שאמ' כאן ויאמם תמהרו לדבר ולא תהרו
 הלויים : משאת משה עבד ה' : כלומר שקלים שנים גלויים בעבדו : משאת על שם ב' משא : כי

קדשי בית יהוה עשו לפעלים
 ויאמר המלך ויעשו ארון אחד
 ויתתו בשער בית יהוה חיצה
 ויתנו קול ביהודה וירושלם להביא
 לתיהמש זמשה עבד האלהים
 על ישראל במדבר ויששע כל
 השרים וכל העם ויבאו וישליכו
 לארון עד ללכה ויהי בעת יבוא
 את הארץ ואל המלך המלך ביר
 הליים ויכראתם בירבב הכסף ובא
 ספר המלך ופקיד כהן הראש
 ויערו את הארון וישבחו וישבחו
 אל מקמו כח עשי ליום ביום ויאספו
 כסף לרב ויתתו המלך והיודע
 אל עושה מלאכת עבודת בית יהוה
 והיו שכרים הצבים וחרשים לחדש
 בית יהוה ונס להרשי ברזל ונחשת
 לחזק את בית יהוה ויעשו עשי

המלאכה ותעל ארוכה למלאכה
 בידם ויעמדו את בית האלהים על
 מתנתו ויאמצו ויכבדו את
 הכיאו לפני המלך והיודע את
 שאר הכסף ויעשהו כלים לבית
 יהוה כלו שרת והעלות וכפות וכלי
 זהב וכסף והיו מעלים עלות כבית
 יהוה תמיד כל ימי יהודע
 ויעקן והיודע
 וישבע עמים וימת בן מאה ושלשים
 שנה במותו ויקברו בעיר הוד
 עם המלכים כיעשה טובה בישראל
 ועם האלהים וביתו ויאתרו מות
 היודע באו שרי יהודה וישתחו
 למלך אז שמע המלך אליהם
 ויעזבו את ברת יהוה אלהי
 אבותיהם ויעברו את האשרים ואת
 העצבים וירי קצף על יהודה
 וירושלם

עמלו ונמר לכך אין תימה אם נדק מהרה כל כך חיוק גם אל תימה שלא היה כסף וזהב של
 הקדשות באונות בית ה' עד שהוכרחו ליתן קול ביהודה וירושלם להביא משאת כי גם כל קדשי בית ה'
 עשו לבעלים ויעשו ארון אחד ובתלכים כתוב ויפק סוד כדלתו ועל ידי אותו סוד היו זורקין
 בארון הקדשות ולא לפתוח הדלת כי יבא רחמי ויגוב ממנו ויתתו כשער בית ה' חונק כדו
 שובלו לכא אלו כל כדוב לב לתתנו את תרומת ה' וכראותם כי רב הכסף אז בא סופר המלך
 ופקיד כהן הראש ושרתו הממונה תחת כהן הראש והוא סגן הכהן עם סופר המלך ובתלכים כתוב
 ועל סופר המלך וסגן המלך ויעל סופר המלך ואף כהן גדול שלם פקידו הוא הסופר הכותב
 היה סגן גדול מכה לו כי אין הגון וכבוד לכהן גדול ליתן עם עבדי המלך ויעשו את הארון
 דומת ומצד סדס וישאוהו בכל יום ויום כשרואו כי רב הכסף שבו מביאין אותו לפקיד המלך
 כהן המורה ומצדן אתו וכשאין אותו ומחזירין אל מקומו בשער ה' חונק ויהי ארוכה למלאכת
 דומת יסווי האכנים דעוראזם לישל יואב את שער העור על מתכתו על מכוכו
 כל שרת והעלות שטוסל כלסון אשכח הוא שכונתן את הנשמים כמתשת דומת אס תכתס אויל
 כמתס כן אור לי דיפח כר שמואל כר נכא ויש אומרים והעלות אלו הנכרים שחונקן בעיהס
 כשר דומת כניס און מוטלין את השלי לקנב עליו כשר וכמות וכלו וקס וכסף ובתלכים כתוב
 אף לא יעשה בית הסעות כסף ה' כינד מנורס כמתכות כפרק קמא בעת מוכים רב הופא מרב כל

ירושלם באשמתם זאת וישלח
 בהם נביאים לחשיכם אל יהודה
 ועזרוכם ולא האזינו ורוח אלהים
 לבשח את זכריה בן יהודע הכהן
 ויעמד מעל לעם ויאמר להם כה
 אמר האלהים למה אתם עברים
 את מצות יהוה ולא תצליחו ביה
 עובתם את יהוה ועזבו אתכם
 כי ויקשרו עליו וירבמו אכן במצות
 המלך בחצר בית יהוה ויבא זכר
 ויאש המלך והחסד אשר עשה
 היודע אביו עמו ויחלג את בנו
 ובמותו אמר ירא יהוה וירש
 והיה לתקופת השנה עלה עליו חיל
 ארם ויבאו אל יהודה וירושלם
 וישחיתו את כל שרי העם מעם וכל
 שללם שלחו למלך דרמשק כי כי
 במצער אנשים באו חיל ארם ויהוה
 נתן בידם חיל לרב מאד כי עזבו

את יהוה אלהי אבותיהם ואת
 יואש עשו שפטים ויבלתם בפגו
 פי עזבו ארמו כמחליים רבים
 והתקשרו עליו עברו ברמי בנו
 יהודע הכהן וירדגתו על מטרתו
 וימת ויקברו בעיר הוד ולא קברו
 בקברות המלכים ואלה המתקשרים
 עליו זכר בן שמעת העפזנית
 ויהוה בן שמרת הפואבית

כי ובניו ורב המשא עליו ויסוד בית
 האלהים הנם כתובים על מרש
 ספר המלכים וימלך אמצור בנו
 תחתיו בן עשרים וחמש שנה
 מלך אמצורו ועשרים ותשע שנה
 מלך בירושלם ושם אמו יהועז
 מירושלים ויעש חישר בעיני יהוה
 רק לא ברב שלם ויהי כאשר
 חזקה הפמלכה עליו ויהרג את
 עבריו הפנים את המלך אביו ואת
 בניהם

מרת מהו שיעמו מקדשי בדק הבית וכו' מעל לעם גבוה מכל העם כדי לשאיע קולו וכאזכה רבתי
 דורס סיך על עגמו שהיה שר גבוה אכל פעם כניא וכהן זכרים הפכורים וסתן האלך ולא כתיב
 מלומר ככואה ועל זה כאלור אס יהרג במקדש ה' כהן וכניא וכמותו אור יוא ה' וידרוס כי לא הרגונו
 אלא שחיתו שליחותו של מקום ושאחר שהרגתי עליו מן הדין והגון וכדי הוא שידרוס דמי וכן היה
 כי מיד כדרס דמו כי לתקופת השנה ונומר ויהי לתקופת השנה לפי שכני יהודה חטאו וימר
 משאר שכנים כמו שאמר לעיל ויעזבו את בית ה' אלהי אבותיהם וישחיתו את כל שרי העם מוסב
 למעלה ואחר מות יהודע באו שרי יהודה וישחיתו למלך והקטיאו אס יואש אחריהם על זה כפרע להם
 גמולס שנאו חיל ארם והשחיתו את כל שרי העם מעם מהיות עם כדמי בני יהודע כשכיל
 דמי זכרים שהיה כן יהודע כי היה לו לזכור טובה וחסד שנאל עזא יהודע ובשכיל אומנו עון מתקשרו
 עליו עבדיו והרגוהו על מטתו מדדו לו מרה כנגד מדה על סכרה זכרים שקע ושליו ונעומו שאין לו
 לדאג כי כן יהודע הוא ולכבודו ויבנו כו כבוד ושכחו דמיו לארץ ועל כן כהרג גס הוא בשלום והשקט
 על מטתו המואבית מה לי מן קיו וממי יבאו אס מכני ישראל או ממואבים אלא יבאו כמנוי טובה
 שכפו טובתו של אכרהס אכינו ללוט אכיהס סלחס עם המלכים כשמעע שככה לוע והס שכרו אס
 כלעס לקלל כיו וישרעו מויאס כמסס טובמו של יהודע והרג את זכריה ככו כן מפורס כמכילאס
 כי אין

בניהם לאחמית כי כפרתו בתורת
 כספר משה אשר צוה יהוה לאמר
 לא ימותו אבות על בנים ובנים לא
 ימותו על אבות כי איש בחטאו
 ימותו ויקבץ אמציהו את יהודה
 ויעמידם לבית אבות לשרי האלפים
 ולשרי המאות לכל יהודה ובנימן
 ויפקדם למבן עשרים שנה ומעלה
 ומצאם שלש מאות אלף בחור
 ויצא צבא אהו למחוצה וישבר
 מישראל מאה אלף נבור חיל במאה
 כפר כסף ויאיש האלהים בנא
 אליו לאמר המלך אל יבוא עמך
 צבא ישראל כי אין יהוה עם ישראל
 כל בני אפרים כי אם בנא
 אתה עשה חוק למלחמה יכשילך
 האלהים לפני אויב כי יש כח
 באלהים לעזור ולהכשיל ויאמר
 אמציהו לאיש האלהים ומה לעשות
 למאת והכבר אשר נתתי לנרוד
 ישראל ויאמר איש האלהים יש
 ליהוה לתת לך הרבה מזה
 יאויברלם אמציהו להנרוד אשר בא
 אליו מאפרים לכת למקומם ויחר

אפם מאד ביהודה וישבו למקומם
 בחריאף
 ואמציהו התחזק וינתן את עמו
 וילך גיא המלה ויד את בני שער
 עשרת אלפים ועשרת אלפים
 חיים שבו בני יהודה ויבואם לראש
 הסלע וישליכום מראש הסלע
 וכלם נבקעו ובני הנרוד אשר
 השיב אמציהו מלכת עמו למלחמה
 ויפשטו בערי יהודה משמרון ועד
 בית חורון ויפו מהם שלשת אלפים
 ויבזו בזה רבה
 ויהי אחרי בוא אמציהו מהכות את
 אדומים ויבא ארת אליו בני שער
 ויעמידם לו לאלהים ולפניהם
 ישתהוהו להם קטר ויחר אף
 יהוה באמציהו וישלח אליו נביא
 ויאמר אליו למה דרשת את אלהי
 העם אשר לא הצילו את עמם
 מידך ויהי ברברו אליו ויאמר
 לו הלויעץ למלך נתנוך חרל לך
 למה ינוך ויחרר הנביא ויאמר
 ידעתי כי יעץ אלהים להשחיתך כי
 עשית זאת ולא שמעת לעצתי

כי אין העם ישראל כל בני אפרים לפי שירבעם משכט אפרים והוא היה הראשון שהקטיף את ישראל
 ובכל דור ודור אחריו היה להם למקום שהיו עובדין לעגל וזה של ירבעם כי אם כל אתה פתרון
 אם לא תאמין בדברי הלל מכה כל אתה ועשה חוק למלחמה לעזור ולהכשיל פתרון של לו כח
 ובכורם לעזור לך כלל חיל של אפרים ולהכשיל אותך אם תולכים עיך וכולם כבקעו ויהי אחר
 ש כל וגומר באיכה רכתי כאמר עליו ורגו וסחק ואין כחת ויפשטו בערי יהודה משמרון ועד בית חורון
 לאמר שחזרו למקומם כדלעיל ויחר אפם מאד ביהודה וישבו למקומם שאם לא כן אלף מיד שכדלע
 יא מאחז ששטו בערי יהודה הים לו לומר ויפשטו בערי יהודה מכית חורון עד שמרון כי יעץ אלהים
 להשחיתך כלומר אם אין אתה שומע לעצתי לילך בדרך ישרה דעלך אתה המלך כי יעץ ה להשחיתך
 הואיל

ויועץ אמציהו מלך
 יהודה וישלח אל יואש בן יהואחז
 בן יהוה מלך ישראל לאמר לך
 נתראה פנים וישלח יואש מלך
 ישראל אל אמציהו מלך יהודה
 לאמר החוח אשר בלבנון שלח אל
 הצרו אשר בלבנון לאמר תנה
 את בתך לבני לאשה ותעבר חית
 השדה אשר בלבנון ותרגם את
 החוח אמרת הנה הכית את
 אדום ונשאך לך להכביר עתה
 שכרה בביתך למה תתננה ברעה
 ונפלת אתה ויהודה עמך ולא
 שמע אמציהו כי מהאלהים הויה
 לכען תתם בך כי דרשו את אלהי
 אדום כי יועל ויאש מלך ישראל
 ויחראו פנים הוא ואמציהו מלך
 יהודה בבית שמש אשר ליהודה

כי וינף יהודה לפני ישראל וינסו איש
 לאחלווי ואת אמציהו מלך יהודה
 בן יואש בן יהואחז רגש ויאש
 מלך ישראל בבית שמש ויביאהו
 ירושלם ויפרץ בחומת ירושלם
 משער אפרים עד שער הפונה
 ארבע מאות אמה וכל החוב
 והכסף ואת כל הפלים הנמצאים
 בבית האלהים עם עבד אדום ואת
 אצרות בית המלך ואת בני
 התערבות וישב שמרון
 והיו אמציהו בן יואש
 מלך יהודה אחרי מות יואש בן
 יהואחז מלך ישראל חמש עשרה
 שנה וייתר דברי אמציהו הראשונים
 והאחרונים הלא הנם כתובים על
 ספר מלכי יהודה וישראל ובעת
 אשר שר אמציהו מאחרי יהודה

הואיל כי עשית זאת ולא שמעת לעצתי ומה היה הענה שהשיך להסגרות במלך ישראל ולפול לבניו
 כדכתיב ויעל אמציהו מלך יהודה וישלח אל יואש וגומר לך כתרפה פנים להראות גבורתו על
 פוסים כדמקום הקוח אשר בלבנון שהוא סבל רוח אל הארו שהוא טר גדול מכל האילנות ויש
 ותעבר ותמום ולא רנה הארו לטרנו כי וילת הוא כעיקו לכרות הקוח אלף עברה עליו ודממו
 לכזיון כי היאך נשאו לבו לשלוט בזיון גדול כזה לארו גבוה אף אתה בחס אפין לך רק שני שבטים
 ועמה עכדי וקומון עליו וירמסוך כשימוצו הכיוון הים וכשף לך לרדוף אחר הכבוד ורונה כ
 אתה להתכבד אף כי ובמלכים הכבד ושב בביתך כי מהאלהים היא למען תתם ביד כלומר בדיהם כ
 כדלעיל ודעתי כי יעץ אלהים להשחיתך בבית שמש סימה המלחמה והעוקר לומר שלל תאמר בשתפטו כ
 אמניה למה הביאו לירושלם ולא לשמרון לפי שהיה בית שמש סמוך לירושלם ויפדן בחומת שאמר כ
 מעתה לא ימרוד ביד לא ויגבה לבו כל כך למרוד הואיל וכפרהס חמומה הכמנאים בבית האלהים כ
 פס עובד אדום כי הוא וכניו בנידים על האוצרות כל ימיהם כדלעיל זאת כני התערבות שלל
 פניו ישראל את אמציהו להיות עבד מלך בירושלם עד שנתן כני הסרים ערכון שלל ימרדו עזר בו וכן
 בערכות שלל ימרדו אבותם בו ולא כראה לי כי לא מניחו שגברה יד יהודה כל על אחרים שיחו
 כריכים ליתן ליהודה בכיהם לערכון ומעת אשר הר אמציהו מאחרי ה וכפל לפני מלך ישראל מיד וקשרו
 עליו קשר בירושלם להורגו בי הים לכס דום איש על כנו ועל אסיו ועל קרובו שסכרו ועל ידו למי
 סקנדרס

את שער בית יהוה העליון ובחומת העפל בנה לרבו: ויערים בנה בהר יהודה ובחרשים בנה בירניזות ומגדלים: והוא נלחם עם מלך בני-עמון ויחוק עליהם ויתנו לו בני עמון בשנה ההיא מאה כפר כסף ועשרת אלפים פרים השים ושעורים עשרת אלפים זאת השיבו לו בני עמון ובשנה השנית והשלשית: וייתחזק יתם כי הכין דרכיו לפני יהוה אלהיו: ויתר דבריו יתם וכל-מלחמתיו ודרכיו הנם כתובים על-ספר מלכי ישראל ויהודה: בן עשרים וחמש שנה היה במלכו ושש עשרה שנה מלך בירושלם: וישכב יתם עם אבתיו ויקברו אתו בעיר דוד וימלך אחז בנו תחתיו: **כח** במלכו ושש עשרה שנה מלך בירושלם ולא עשרה הישר בעיני יהוה כדוד אביו: וילך בדרכי מלכי ישראל וגם מפכות עשה לבעלים: והוא הקטיר בני אבן הנם ויבער את בניו באש כתעבות הגוים אשר הריש יהודה מפני בני ישראל: ויובח ויקטר בכמות ועל-חנבעות ותחרת כל עץ הענן:

a ב אלעזר כל חסה: ובחומת העופל: דונמא עופל וכוון היה כונס חזודות: ובחדשים ככה בירכיות: לטון בידה גדולה: ועוד העם משמית: כדכתיב במלכים עוד העם מוכחים ומקטרים: אית מעשהו בן קמלך: אמו קריש: זכרי גבור קטרים: ואת עזריקם: ואת ואת דונמ ואיס ועכס וכן כדכש ודכב

פשלמות ויחזקיהו בן שלם ועמשא בן חרלי על הבאים מן הצבא: ויאמרו להם לא תביאו את השביה הנה כי לא שמת יהוה עלינו אתם אמרים להסיף על-הטאתנו ועל-אשמתנו כירבה אשמה לנו וחרון אף על ישראל: ויעזב החלוץ את השביה ואת הבוה לפני השרים וכל הקהל: ויקמו האנשים אשר-נקבו בשמות ויחזיקו בשביה וכל מערמיהם הלבשו מן השלל וילבשו וינעלו ויאכלו וישקו ויסכסכו וינהלו בהמרים לכל כושל ויבאום ירחו עיר התמרים הצל אחיהם וישבו שמרון: ובעת ההיא שלח המלך אחז על-מלכי אשור לעזר לו: ועזר אדומים באו ויבנו ביהודה וישבו שבי: ופלשתים פשטו בערי השפלה והננב ליהודה וילכדו את בירת שמש ואת אילון ואת הנדרות ואת שזכו ובנותיה ואת תמניה ואת בנותיה ואת נמוז ואת בנותיה וישבו שם: כי הכניע יהוה את יהודה בעבור אחז מלך

ודכב ומוס: ויקומו הכנענים אשר קצבו בשמות עזריהו בן יסומתן ומכיריו: וכל מערמיהם וסכנב: שהוא ככנלם כדכתיב והכנעני יושב על הים: כי הפרע ביהודה: דונמכי מרעה אהרן בפרוע פרשת: ויכא עליו: שטלח אהרן ובעוד לו כמו שכתוב במלכים וישלח מלכים אל תגלת פלכאסר: ויכר לו: ממה שחלק לו את ביהודה ואת בית המלך ונזמר: ולא לעזרה לו: אף על פי שמינו במלכים ויעל מלך אשור אל דמקח ויתפשה ויגלה קורה ואת רבין המית לא היה לו לעזרה כל כך לחזקו ולהטיב לו ערים שלקחו ממנו פלשתים: ויסגר את דלתות בית ה': כדי שלא יבואו הכנענים לעזוד עבודתם כהלך עועד: כי אם ללא למזכות פעשה בכל טיבה בירושלם וחזקיהו פתח דלתות

ישראל כי הפרע ביהודה ומעול בעל ביהוה: ויבא עליו תלנת פלכאסר מלך אשור ויצר לו ולא חוקו: כי חלק אחז את בית יהוה ואת בית המלך והשרים ויתן למלך אשור ולא לעזרה לו: ויבועת הצר לו ויוסף למעול ביהוה הוא המלך אחז: ויובח לאלהי דרמשק הפנים בן ויאמר כי אלהי מלכי ארם הם מעזרים אתם להם אוזה ויעזרוני והם היו לו להכשילו ולכל ישראל: ויאסף אחז את כלי בית האלהים ויקצץ את כלי בית האלהים ויסגר את דלתות בית יהודה ויעש לו מזבחות בכל פנת בירושלם: ובכל עיר ועיר ליהודה עשה מזבחות לקטר לאלהים אחרים ויכעס את יהוה אלהי אבתיו: ויתר דבריו וכל דרכיו הראשנים והאחרונים הנם כתובים על-ספר מלכי יהודה וישראל: וישכב אחז עם אבתיו ויקברו בעיר בירושלם כי לא הביאוהו לקברו מלכי ישראל וימלך יחזקיהו בנו תחתיו:

למעלה מי הם אותם הכנענים שהם מראשי בני ישראל: לטון ערום וערוה: ופלשתים פשטו בערי השפלה וסכנב: שהוא ככנלם כדכתיב והכנעני יושב על הים: כי הפרע ביהודה: דונמכי מרעה אהרן בפרוע פרשת: ויכא עליו: שטלח אהרן ובעוד לו כמו שכתוב במלכים וישלח מלכים אל תגלת פלכאסר: ויכר לו: ממה שחלק לו את ביהודה ואת בית המלך ונזמר: ולא לעזרה לו: אף על פי שמינו במלכים ויעל מלך אשור אל דמקח ויתפשה ויגלה קורה ואת רבין המית לא היה לו לעזרה כל כך לחזקו ולהטיב לו ערים שלקחו ממנו פלשתים: ויסגר את דלתות בית ה': כדי שלא יבואו הכנענים לעזוד עבודתם כהלך עועד: כי אם ללא למזכות פעשה בכל טיבה בירושלם וחזקיהו פתח דלתות

כט יחזקיהו מלך בן עשרים וחמש שנה ועשרים וחשע שנה מלך בירושלם ושם אמו אביה בת זכריהו: יועש הישר בעיני יהוה ככל אשר עשה דוד אביו: יהוא בשנה הראשונה למלכו בחדש הראשון פתח את דלתות בית יהוה ויחזקם: ויבא את הכהנים ואת הלויים ואספם לרחוב המזרח: ויאמר להם שמעונו הלויים עתה התקדשו וקדשו את בית יהוה אלהי אבותיכם והוציאו את הנדה מן הקדש: כי מעלו אבותינו ועשו הרע בעיני יהוה: אלהינו ועובדו ויסבו פניהם ממשבן יהוה ויתנו ערף: וגם סגרו דלתות האולם ויכבו את הנרות וקטרת לא הקטרו ועלה לא העלו בקדש לאלהי ישראל: ויהי קצף יהוה על יהודה וירושלם ויתנם לוועה לשמה ולשרקה כאשר אתם ראים בעיניכם: והחזנפלו אבותינו בחרב ובנינו ובנותינו ונשינו בשבי על זאת עתה עם לבבי לברות ברית ליהוה אלהי ישראל וישב ממנו חרון אפו: יי בני

עתה אל תשלו כי בכם בחר ידוע לעמד לפניו לשרתו ולהיות לו משרתים ומקטרים: יי ויקמו הלויים מחת בן עמשי ויואל בן עזריהו מן בני הקחת ומן בני מררי קיש בן עברי ועזריהו בן הלל אל ומן הנרשני ויאח בן זפה ועזרן בן יואח: יי ומן בני אליצפן שמרי ועואל ומן בני אסף זכריהו ומתניהו: יי ומן בני המן יהואל ושמעי ומן בני ירתון שמעיה ועואל: יי ויאספו את אחיהם ויתקדשו ויבאו כמצות המלך ברבר יהוה לטהר בית יהוה: ויבאו הכהנים לפנימה בית יהוה לטהר ויוציאו את כל הטמאה אשר מצא בה כל יהוה לחצר בית יהוה ויקבלו הלויים להוציא לנחל קדרון הוצת ויחלו באחר לחדש הראשון לקדש וביום שמונה לחדש באו לאולם יהוה ויקדשו את בית יהוה לימים שמונה וביום ששה עשר לחדש הראשון כלו: יי ויבאו לפנימה אל חזקיהו המלך ויאמרו טהרנו את כל בית יהוה ואת מזבח העולה

וישיאל ק ישיאל ק

ואת כל צליליו ואת כל הכלים ואת כל הכלים אשר הונח המלך אהו במלכותו צמקו הכנו והקדשנו והנם לפני מזבח יהוה: יי ושכם חזקיהו המלך ויאסף את שרי העיר ועל בית יהוה: יי ויבאו פהים שבעה ואילים שבעה וכבשים שבעה וצפורי עזים שבעה לחטאת על הממלכה ועל המקדש ועל יהודה ויאמר לבני יהורן הכהנים להעלות על מזבח יהוה: יי וישחטו הבקר ויקבלו הכהנים את הדם ויזרקו המזבחה וישחטו האילים ויזרקו הדם המזבחה וישחטו הכבשים ויזרקו הדם המזבחה: יי וינישו את שעירי החטאת לפני המלך והקהל ויסככו יריהם עליהם: כי וישחטום הכהנים ויהטאו את דמם המזבחה לכפר על כל ישראל כי לכל ישראל אמר המלך העולה

והחטאת: יי ויעמד את הלויים בית יהוה במצותים בנבלים ובכנרות במצות דוד ונגד חוד המלך ונתן הנביא כי כד יהודה המצודה ביד נביאיו: יי ויעמדו הלויים בכלי דוד והבנים בחצרות: יי ויאמר חזקיהו להעלות העלה למזבח ובערת החל העולה החל שיר יהודה והחצרות ועל ידי כל דוד מלך ישראל: יי וכל הקהל משתחוים והשיר משורר והחצרות מחצרים יי וכל ער לבלות העלה: יי וכמלות להעלות פרעו המלך וכל הנמצאים אתו וישתחוו: יי ויאמר חזקיהו המלך והשרים ללויים להלל ליהוה ברברי דוד ואסף החות וההלל עד לשמחה ויקדו וישתחוו: יי ויען יחזקיהו ויאמר עתה מלאתם ירכם ליהוה גשו והביאו זבחים ותודות לבית יהודה ויבאו הקהל זבחים

על דוד כ יי

סככו והקדשנו: מפורש בעל כפרק ר' ישמעאל כלים ששמו בבית חניו מהו כו' עד איתנו אשר הכנו יפ אמו הכנו וקדשנו וחי' לכו הכנו דאבטליכוהו הקדשנו דאקדשטיכוהו אמר לו ברוך אתה שמים ששחורת ל' אבדתי הכנו שגכוס והקדשנו והקדשנו אחרים תחתיים: ונפירו עזים וזמור: כוראת טעה היתה: כ על מזבח ה' ולא על זיתן מזבחות טעה אהו אכיו: לכפר על כל ישראל: שטטאו בעל כן אמר כו המלך תתי העולה והטמאת עבור כל ישראל בפרט מלך כתיב ועשו כל העדה עד וגו' וכתיב והקריבו סקהל פר בן בקר לחטאת וכאן כתיב ויבאו פהים ואילים וכפירו עזים שבעה של כוראת טעה היתה: כ כי דוד ההמונה ביד נביאיו: לשורר הלויים בכלי שיר לא כתיב בתורה שיהא קרבן טעון שירה אלף כ מזבחות טעה ביד נביאיו לשורר על הקרבן ורכוביכו שירש כחמכת ערכין מניין שהלויים טעונו לשורר כ בכלי שיר דכתיב עבודת עבודה איוהו עבודה שגדוכה עבודה אחרת טעה סוי אומר זה השיר בכלי שיר ועבודת משא כיון לפרט על השיר כדכתיב וכתיבהו שר הלויים במשא כי מנין הוא שהיה ממונה לשרת קול הכנון של שיר: וסכסכום בחצרות: ככתוב וכני אהרן הסכסכים יתקעו בחצרות: כ להלל לה' בדברי דוד: זה הודו לה' קראו בשמו ככתוב למעלה ביום הסוף אז כתיב דוד בראש ל להודות וגומר: ויבאו הקהל זבחים ומודות: דבר המותר לבעלים באכילה: כ

ותודות וכל נרוב לב עלות :
 וזו מספר העלה אשר הביאו
 הקהל בקר שבעים אילים מאה
 פכשים מאתם לעלה להזהר בל
 אלה : והקדשים בקר שש מאות
 וצאן שלשת אלפים : הקהתנים
 היו למעט ולא יוכלו להפשיט את
 כל העלות ויחוקים אחיהם הלויים
 עד כלות המלאכה ועד ותקדשו
 חנהנים כי הלויים ישרו לבב
 להתקדש מהחנהנים : ונס עלה
 לרב בחלבי השלמים ובנסכים
 לעלה ותכונן עבודת בית יהוה :
 וישמח ויחוקו וכל העם על ההכין
 האלהים לעם כי בפתאם היה הדבר :
 וישלח ויחוקו על כל ישראל

וכל כדוכ לב עולות : קצת מהם מן שהתנדב לבו הביא עולות ולא כולם לפי שאין לבעלים היתר אכילה
 להם : והקדשים יקלים זכחים ושלמים מה שהבעלים נהנים בהם : רק הכהנים היו למעט בלומר
 איוקן שהקדשו היו עדיין למעט : ויחוקים אחיהם הלויים עד כלות המלאכה ועד ותקדשו הכהנים :
 ואת שאין יתקדשו הלויים ולא יתקדשו הכהנים ומה שהם לפי כי הלויים ישרו לבב להתקדש מהכהני וישמו
 לבם הלויים להתקדש ויתר מהכהני והיו הכהני והלויים וכל יראי השם מתתפשו ומתכבדו ויחוק מסתתרים
 כל ימי המלכות הרשעים וכשבא חזקיהו שהיה צדקן לא היו יכולים מיד להתקדש ולטהר שזה בשעה
 ראשונה היה למלכו והוא באים ומתקדשים על ידי כדכתיב בעלון בדקיים דבה תפארת ובקום רשעים
 יחושש אדם וכו' : בקום רשעים יתרא אדם ובאבדם ויכבדו בדקיהו בלוג בקום רשע אחר ויתר אדם ובאבדם
 וירבו בדקיים חזקיהו וכו' : על הכהן האלהים לעם : לעבדו ולעשות רצונו דוגמא לדמות כל לבבו
 הכהן לדורש וומר עם שמוחו כשפתאום היה הדבר בעליוס בשעה ראשונה למלכו לשוכן השמימי מיר :
 ונס אגרות כתב על אפרים ומנשה וכו' : כי עדיין לא גלו בני ישראל בשעה ראשונה למלכו והם לא
 גלו כי אס בשם למלכו כדכתיב במלכים ויכללה נקבה שלש שנים בשנת שש לחזקיהו ויהי שנת תשע
 להושע מלך ישראל כאשר תחול כחונן בסוף הספר : כי לא יכלו לעשות בעת ההיא : כחדש הראשון
 בניסן : כי הכהנים לא התקדשו למדי : לא התקדשו להיות דיל ישראל בהם להקריב פסחים ואין
 בדרך לומר שלא היו יכולים לעשות בביסן שהיה לא כלו לקדש את הבית עד אז בניסן וכן פתרון : כי לא
 יוכלו לעשותו בעת ההיא בלומר חסילויאם לא עבדו עהרת הבית שלא בלו עד אז בניסן לא היו יכולין
 לעשותו בעת לפי כי הכהנים לא התקדשו למדי : והעם לא חסמו : עדיין כולם לירושלם :
 כמאיר שבע ועד ד' : וסו תחום שער השבעים : כי לא לרובי פתרון כי לרובי פנים עבדו שלא

עשויה

ושבו אל יהוה אלהי אבותם יצחק
 וישראל וישב אל הר הפליטה
 הנשארת לכם מפני מלכי אשור
 ואל תהיו כאבותיכם ובאחיכם אשר
 מעלו ביחזה אלהי אבותיהם ויתנם
 לשמה כאשר אתם ראים : ועתה
 אל תקשו ערפכם כאבותיכם תנו
 יד להזהר וביאו למקדשו אשר
 הקדש לעולם ועבדו את יהוה
 אלהיכם וישב מנס חרון אפו : כי
 בשובכם על יהוה אחיכם ונניכם
 לרחמים לפני שוביהם ולשוב לארץ
 הזאת כיהנו ורחום יהוה אלהיכם
 ולי יסיר פנים מכס אם תשובו
 אליו : והיו חרצים עפרים מעיר
 לעיר בארץ אפרים ומנשה ועד
 זבלון ויהיו משחוקים עליהם

עשויה כהלכתו : וישבו אל הפליטה הספידת לכם מלכי אשור : אף על פי שלא הגלו עדיין קודם
 להם פליטה כי הוק נחשב כענינים כאשר גלו בכר ועוד כי מלכו אשור תפשו הכל כיוון אחר זמה שהיה
 בעיניהם כאילו גלו לפי כי שש שנים היו ישראל למלך אשור עבדים כשאר מלכה והיה מושל בהם
 ומוליכן בגולה ועושה בהם כרצונו והיה בתוך אותן שש שנים וכבר גלו כמה פעמים בימי מלכי ישראל
 ואחר זה יודעים מיד כשימרדו ישראל במלך אשור ויליכס בגולה ולהם קודם פליטת אשור לפי שלא
 משל בהם ולא בכל ארץ יהודה : ואל תהיו כאבותיכם ובאחיכם : פתרון ואין עדיין בועתים אנו שיעלה
 מעלינו מלך אשור אל תהיו כאבותיכם כל דור ודור שהיו לפניכם מה חרע להם כשעבדו את ה' וימעלו
 בו מעל : ויתנם לשמה כאשר אתם רואים : ועתה אל תקשו ערפכם : אחיכם ונניכם יהיו לרחמים
 לפני שוביהם ולשוב לארץ הזאת : אפילו אותן קנת שגלו כבר שהיו כלחמים עם ישראל וכלו להם
 ומוליכין את נביאים ואת כמותיהם בשביה ואם תשובו אל ה' יתנם לרחמים לפני שוביהם לשוכן לארץ
 הזאת כי חנון ורחום אלהיכם : המלכות : מקום שהיו ברכהו ולויים : והכהנים והלויים ככלמור
 שעבדו להתקדש ולפיסך עבדו כל כך מלכות עד עתה כי לא יוכלו להאמין בדבר הזה קודם לכן לפי
 שהוכיחן אחר מכהן כך היו אומרים תפשו אתמול עבד אחר עמי וכו' ויחוקו לאלתר בשעה ראשונה מיר
 בחדש הראשון ואחר לכהנים וללויים לעבוד לאלה אסד לצדו וינסך לגוללך כתעבדו וכתרשלו מלכות
 וזה שאר יהודה שלפניו הופיח אחר : וכשחקרו זהביו בדבר שהכל היה לשם שמים באו ויתקדשו כולם :
 הכהנים וזרקים : כי מקבלה ואורך מנות כהונה : ואל תתמה למה לא שחטו בעלים בעצם לפי שכתבו
 פסוקו כי רבת קהל אשר לא התקדשו והלויים היו על שחיטת פסחיהם לכל לא טהור שהיה לוי במקומו

כה 7 35 4 לקדוש

עבדו

שחטרת הפסחים לכל לא שחור
להקדיש ליהוה יי צי מרבית העם
רבת מאפרים ומנשה יששכר ובלון
לא הטחרו בני אכלו את הפסח בלא
בביתו כי התפלל יחזקיהו עליהם
לאמר יהוה הטוב יכפר בערו
כי כל לבבו חסין ליהוה האלהים
יחור אלהי אבותיו ולא נטהרת
הקדש יי וישמע יהוה אל
יחזקיהו וירפא את העם יי ויעשו
בני ישראל הנמצאים בירושלם
את חג המצות שבעת ימים בשמחה
גדולה ומחללים ליהוה יום ביום
הלויים והכהנים בכלי עז ליהוה
יי וידבר יחזקיהו על לב כל הלויים
חמשיכילים שכל טוב ליהוה

ויאכלו את המזבח שבעת הימים
מזבחים וזחי שלמים ומתורים
ליחזה אלהי אבותיהם יי ויעשו
כל הקהל לעשות שבעת ימים
אחרים ויעשו שבעת ימים שמחה
כי צי חזקיהו מלך יהודה הרים
לקהל אלה פרים ושבעת אלפים
צאן והשרים הרבים לקהל פרים
אלף וצאן עשרת אלפים ויתקדשו
כהנים לרב יי וישמחו כל קהל
יהודה והכהנים והלויים וכל
הקהל חבאים מישראל וחגרים
הבאים מארץ ישראל והיושבים
ביהודה יי ותהי שמחה גדולה
בירושלם כי מימי שלמה בן דוד
מלך ישראל לא כזאת בירושלם יי

לא

ויקמו הכהנים הלויים ויברכו את
העם וישמע בקולם ותבוא
תפלתם למעון קדשו שלמים
זאת יצאו כל ישראל הנמצאים
לעני יהודה וישברו הפצבות
וינרעו האשרים וינתצו את
הבמות ואת המזבחות מפל
תיהו ובנימן באפרים ומנשה עד
לבלח וישבו כל בני ישראל איש
לאחותו לעריהם יי ויעמד יחזקיהו
ארת מחלקות הכהנים והלויים על
מחלקותם איש לפי עבודתו לכהנים
והלויים לעלה וירושלם לשרת
וליהודה ולחלל בשערי מחנות
יהוה יי ומנת הפלך מן רכושו
לעלות לעלות הבקר והערכב והעלות

לירושלם שמחו שמחה גדולה ולפי שהיה כמה שנים שלא עלו לירושלם עד עתה הוקטן בעיניהם ז ימים
דחם המנות והזמינו עוד ז ימים כדי לשמוח בהם ושיחיו שמחה גדולה יי ויברכו את העם אם מרבה לומר
בירכבם בזה שנקט לפי מלך שביהם וישמע בקולם או דבר אחר וישמע בקולם וכן סתם
למעלה וישמע ה' יחזקיהו וירפא את העם יי כפי עבודתו הכהנים לשרת והלויים להיוו משוררים
ושוערים וכל איש ואיש על עבודתו הכבוש יי ומנת המלך מן רכושו לעלות ונ' אשר נתן לעשו אומם י
ויאמר לעם ליושבי ירושלם וגומר למען יחזקו בתרת ה' יומר ברכו ויעוד שיהא להם פרכסם
שזומנת ויכולו לעשות ולעסוק בתורת ה' לפי שלא כמנה המורה אלא לאוכלי המן ושכנים להם אוכלי
פירות וכל פן הדבר יי מתי המלך למת ומנת לכהנים והלויים הרבו בני ישראל ראשית דגן תירוש
ויצהר ודבש יי רבש תמרים וכל חמאת שדה וכל אלו לא מתבואת שדה הם אלא כך מפורש במסכת
פדרים בפירק הבדור מן הירק הבודר מן הירק מותר בלועי מתיב רב יוסף ובפרק הדבר הדבר בני
ישראל וגומר אי אמרת דגן כל מילי דמי דגן משמע מאי וכפר דגן אמר אבני לאמתי פירות האילן וירק
עד אמר הכא תבואה למיד ותבואת שדה למ' ומופטר קדשים המקדשים לה' המעשר מן המעשר
שהלויים יאכלו לכהני וימנועו מות ערמות ה' יי הפין כלסון אשכנז דגני ערמות חטים האל ערמות
ליסודי כל מחילת דבר קרף יסוד כמי סוד חבי שהוא ראש לכנין ודומה לו בעורף הוא יסוד המעלה
פאמר יי ויברכו את ה' שנתן כלב ישראל להכריע מרומותיהם ומועשרותיהם וידרש יחזקיהו לפי הדעה
שזקיתו הערמות גדולות אמר כלבו סמא לא לקחו הכהני והלויים מהם ולא כנעו בהם ש"ס כנעו בהם
אין כפרו כל כך ומתה ודרש מהם על דבר הערמות על מה ז' ויאמר אליו עזריהו יי הוא היה ביקו
עזריהו יי

הנהו הראש לבית צדוק ויאמר
 משהל התרומה לביא בית יהודה
 אכול ושבע והזתר ער להוב כי
 יהיה ברכך את עמו והנותר את
 החמון הזה ויאמר יחזקיהו לחכין
 לשכורת בבית יהודה ויבנו
 ויביאו את התרומה והמעשר
 והקדשם באמונה ועליהם נגיד
 ימיר וי' כונניהו הלוי ויש מעי אחיהו משנה
 ויחיאאל ועזריהו ונחריה
 ועשהאל וירימות ויזבד ואליאל
 זיסמכיהו ומהרת ובניהו פקידים
 ימיר וי' כונניהו ושמעי אחיו במפקד
 יחזקיהו המלך ועזריהו נגיד בית
 האלהים וקורא בן ימנה הלוי
 השוער למורה על נדבות
 האלהים לתת תרומת יהוה וקדש
 הקדשים ועליו ערן ומנימן
 וישוע ושמעיהו אמריהו ושכניהו
 בערי הכהנים באמונה לתת
 לאחיהם במחלקות כגדול בקטן

ל

עזריהו : מההל התרומה לביא אכלנו אכול ולא אכילת עראי לא אכול ושבע והותר ומה שאתה מתמיד
 על שאכלנו ד' חדשים ואפסכ ערמוניות כל כך גדולות זה הדבר כי בך ה' את עמו וכתן להם תבואות
 הרבה לסיך הרבו התרומות והמעשרות שלכו : והכותר : מן אכילתנו זה : את החמון הזה : אשר אתה
 ראה ערמות ערמות : להכין לשכורת בבית ה' לשום בהם התרומות : ואת התיש הסתים לבית
 אבותיהם והלויים עם ייחוס טפס נשיהם בטיפס ובנותיהם לכל אותם קהל היו מסיפין מוזכותיהם
 מהתרומות ומעשרות הקדש והתרומות והמעשרות כל אלו שאמרנו לאותן העמידים לשרת בעזרה ונש
 ללכי אהן הכהני שלא הניעו משמרותם לשרת והם בשדה מנרש עריהם בכל עיר ועיר : אכס' אשר
 קצבו בשמות : למעלה ככהיו ואחיו היו ממוכים עליהם לקבל התוכות התרומות והמעשרות מאת ישראל
 לתת המכות לכל זכר ככהים ולויים : לכל זכר ככהים : ונש לכל נשיהם בביתם ובנותיהם ומה
 שאמר כאן לכל זכר משום רבותא שאפילו לזכרים קטנים היו מסיפין כדלעיל לזכרים מכן שלם
 ומעלה וכל סכן שהיו מסיפין לנשיהם ולבנותיהם : אחריו הדברים : והאמת האלה ונאמר
 ויאמר

מלך אשור ויבא ביהודה ויחן על
 הערים הנצרות ויאמר לבקעם
 אליו : וירא יחזקיהו כרבא סנהריב
 ופניו למלחמה על ירושלים :
 ויניען עם שריו ונבדו לסתום את
 מימי העינות אשר מחוץ לעיר
 ויעזרהו : ויקבצו עם רב ויסתמו
 את כל המעונות ואת הנחל
 השטף בתוך הארץ לאמר למה
 יבואו מלבי אשור ומצאו מים רבים :
 ויתחזקו בן את כל החומה
 הפרוצה ועל חמנרות ולחוצה
 החומה אחרת ויחזק את המלוא
 עיר דוור ויעש שלח לרב ומננים :
 ויתן שרי מלחמות על העם ויקבצם
 אליו אל רחוב שער העיר וידבר
 על לבבם לאמר : יחזקו ואמצו אל
 ותיראו ואל תחתו מפני מלך אשור
 ומלפני כל החמון אשר עמו כי
 עמנו רב מעמו : עמו זרוע בשר
 ועמנו יהוה אלהינו לעזרנו ולהלחם
 מלחמתנו ויסמכו העם על דברי
 יחזקיהו מלך יהודה :

אחר זה שלח סנהריב מלך אשור
 עבדיו ירושלימה וחוה על לביש
 וכל ממטלתו עמו על יחזקיהו
 מלך יהודה ועל כל יהודה אשר
 בירושלים לאמר : כה אמר סנהריב
 מלך אשור על מה אתם בטחים
 וישבים במצור בירושלים : הלא
 יחזקיהו מסית אתכם לתת אתכם
 למות ברעב ובצמא לאמר
 יהודה אלהינו יצילנו מכף מלך
 אשור : הלא הוא יחזקיהו הסיר
 את במתיו ואת מזבחתיו ויאמר
 ליהודה ולירושלים לאמר לפני
 מוצח אחד תשתחו ועליו תקטירו :
 הלא תרעו מה עשיתי אני ואבותי
 לכל עמי הארצות היכול יכלו אלהי
 בני הארצות להציל את ארצם
 מידו : מי בכל אלהי הגוים
 האלה אשר החרימו אבותי אשר
 יכול להציל את עמו מידו כי יוכל
 אלהים להציל אתכם מידו :
 ועתה אל ישא אתכם יחזקיהו ואל
 יסית אתכם כזאת ואל תאמינו לו

ויאמר לבקעם : כמו לבקעם : כמו על זכרם ככפך כמו מוסרם וסמך ליה על בקעם הכות הגלעד
 יפתרון ודגמ וכנפיעם וכבקע עני העולה : ויחזק את המלוא : דגמ ויכן את המלוא : ויעש שלם
 לרוב : כלי ויין דגמ איש שלמו המים : על מה אתם בטחים : לפי שכמו כמלכים בה אלהי ישראל
 ובטח נשם כתוב לשם וימרד כאלך אשור לכן אמר על מה אתם בטחים שמרדתם בי : וישבים במצור
 בירושלים : כדכתיב למות ברעב ובצמא : הלא הוא יחזקיהו : הכותב באלהיו הלא הוא פסע ואפילו
 אם היה יכולת לעזור לו לא היו עוזרו כי טמא לו שהסיר את במתיו ואת מזבחתיו ויאמר ליהודים
 ילירושלים לפני מוצח אחד תשתחו ולא מוטב שתשתחו יסודה לפני מוצח אחד בירושלים לפני אחד אז
 שבים ויתרומה מועיל אחד לעם רב כזה שהיו סבורים שכל אותן במות שהסיר כדלעיל וידגם את
 האשרים וגומר שהיו בכונים לשם אלהי ישראל : הקרימו אבותי : עול מלך אשור ועגלת שלמה :
 נקטרים

כי לא יוכל כל אלוה כל נוי ומלכה להציל עמו מידי ומיד אבותי אף כי אלהים לא יצילו אתכם מידי ויעוד דברו עברו עלי יהוה האלהים ועל יחזקיהו עבדו וספרים כתב לחרף ליהוה אלהי ישראל ולאמר עליו לאמר כאלהי צווי הארצות אשר לא הצילו עמם מידי כן לא יציל אלהי יחזקיהו עמו מידי ויקראו בקול גדול יהודית על עם ירושלים אשר על החומה ליראם ולבהלם למען ילכו ארתי העיר וידברו אל אלהי ירושלים בעל אלהי עמי הארץ מעשה ידי האדם ויתפלל יחזקיהו המלך וישעיהו בן אמץ הנביא על זאת ויעקו השמים וישלח יהוה מלאך ויכתד כל נפוצ חיל ונניד ושר במחנה מלך אשור וישב בבשת פנים לארצו ויבא בית אלהי

וספרים כתב לחרף לאלהי ומלכים ובישעיהו כתיב ויקח חזקיהו את הספרים מיד המלכים ויקראם ויצל בית הישרהו חזקיהו לפני ה' בקול גדול יהודית ליראם ולבהלם כאן סתם הענין ומלכים וספרים היעב מה אמר להם ונס בישעיהו וידברו אל אלהי ירושלים מי שכתב ספר זה הוא קובל על ככל זה סתרי סחורף אלהים חיים כפל אלהי עמי הארץ מה מעשה ידי אדם ודמו את אלהי ונכחו ונכר הכל לאלהי העמוש מה מעשה ידיהם כמו שאמר לעל מי ככל אלהי וגומר כי יוכל אלהים לסגור אתכם מידי ויתפלל יחזקיהו ומלכים ובישעיהו מעורשת התפלה ומי יצאו מעיני כדכתיב וכיו הכוהו בחרב ויתפלל אל ה' כדאמרו במלכים ויאמר לו מה האות ומוצת כתן לו וזה לך האות הכל מפורסם לם ולא כנאום עליו השיב לא כמו שגמל עליו הנה על יחזקיהו שרפאנו השיב לו יחזקיהו כי נבה לבו שהראה את כל בית ככותו וגומר עד וכלל ממלתו ויהי עליו קנף ועל יהודה וירושלם על זאת והכותב הספר הזה קטרו כאן לפי סתמיים במלכים וכושעיהו ויכתב יחזקיהו בנוכה לבו כדכתיב לם ויאמר חזקיהו אל ה' עליהם הקנף בימיו ולכל כלי חמדה גשה מיני אובדות ומסככות לתבות על חוכות התבונה כופל לומר ומסככות ככל מקום כמו ערו ומסככות למרעה וכן ויבן תדמר כמדבר ואת כל ערו ומסככות אשר בכה כחמת על כרסך לנורך תבונה שמדבר לא הים לו לאמר וזה וכסף וזרות לכל בהמה ועדרים לאורות

ויערים עשה לו ומקנה צאן בקר לרב כי נתן לו אלהים רכוש רב מאד והוא יחזקיהו סתם את כוצא מימי גחון העליון וישרם למטה מערבה לער דוד ויצלה יחזקיהו בכל מעשה יבן במלצו שר בכל המשלחים עליו לדורש המוכר אשר היה בארץ עובי האלהים לגסותו לדעת כל בלבו וימר דברי יחזקיהו וחסדיו הנם בתיבים בחוון ישעיהו בן אמץ הנביא על ספר מלכי יהודה וישראל וישב יחזקיהו עם אבתו ויקברו במעלה קברי בני דוד וכבוד עשו לו במותו כל יהודה וישבו ירושלים וימלך מנשה בנו תחתיו בן שנים עשרה שנה מנשה במלכו וחמשים ותש שנה מלך בירושלים ועש הרע בעיני יהוה בראועבות הגוים אשר הורש והנה מפני בני ישראל וישב ויבן את

לב

דולות וישרם ליוטה מערבה הכהנים דרך ישר למוטה מערבה לנער דוד וכן במלכיו ס' וימי 3 דונמא כי המליך בכות על סס שהשלים מליך בן השולח לאסתלה וכופל על פסוק שאמר ויגלס יחזקיהו בכל מעשיו ואחר כל הטוב הזה שהגליחו הנה עובי האלהים לכסותו לדעת כל בלבו ביד מלכיו שרי ככל המסלח עליו לדרוש המוות אשר היה בארץ לא עמד בכסיו והראה להם את כל בית ככותו ומסיפה לרשוע כדורש במעלה במעט במסודס כסוף סרף קמא דכא קמא בירושלם יהיה 3 שמי לעילם הפסוק קיבל זה מכסה סבנם מוכחות לעל כן סאמר הנה אני רונה שיסכך שמי סס ונס פסוק שאמר כסוף לטון קובלה הוא וינס את פסל הסמל אשר עשה בבית האלהים וגומר ונס שפסוק ולא אוסיף להסיר את רגל ופעה טוב וירעו כי מלא כיו לפי שהרבה לעשות והיא הובקת על פסל הסמל אשר עשה לעלום ולא אוסיף להסיר רגל ישראל מוכב על פסוק של מעלה וכל קובלנא הוא כלומר הנה א מר כך אמרתי אל דוד ואל עליה בית הוה אשים שמי סס לעילם עס הכסותים לא אוסיף להסיר רגל ישראל מעל השלמה רק אם ישמור וגומר ועתה ויתע מכסה וגומר שמתא שעל ידו כסתלקס סכיס ונס סלו עדין לגלות על ידו

לביטן

אשר יהיה ירושלים לעשית רע מן הגוים
אשר השמיד יהוה מפני בני ישראל
ודבר יהוה אל מנשה ואל עמו
ולא תקשיבו ויבא יהוה עליהם
את שרי הצבא אשר למלך אשר
ילכדו את מנשה בחוחים ויאסרוהו
בנחשתים ויוליכוהו בבבלה ויכתצרו
לו חלה את פני יהוה אלהיו ויכנע
מאד מלפני אלהי אבתיו ויחפול
אליו ויעתר לו וישמע תהנתו
וישיבתו ירושלים למלכותו וידע
מנשה כי יהוה הוא האלהים וואחר
כן בנה חומה חיצונה לעיר דויד
מערכה לגיחון בנחל ולבוא בשער
הרגים וסבב לעפל ויגביהו מאד
וישם שרי חיל בכל הערים הפצרות
ביהודה ויסר את אלהי הנכר ואת
הסמל מבית יהוה וכל המזבחות
אשר בנה בהר בית יהוה ובירושלים
וישך חוצה לעיר ויבן את מזבח
יהוה ויזבח עליו זבחי שלמים
ותורה ויאמר ליהודה לעבוד את
יהוה אלהי ישראל אבל עוד
העם זבחים בנמרות רק ליהוה
אלהיהם וייתר דברי מנשה ותפלתו
אל אלהיו ודברי החזים המדברים

אליו בשם יהוה אלהי ישראל הנם
על דברי מלכי ישראל ותפלתו
והעתר לו וכל חטאתו ומעלו
והמקמות אשר בנה בהם נמרות
והעמיד האשרים והפסלים לפני
הכנעו הנם כתובים על דברי חזיו
כיושב מנשה עם אבתיו ויקברוהו
ביתו ומלך אמון בנו תחתיו
בן עשרים ושתים שנה אמון
במלכו ושתים שנים מלך בירושלים
ויעש הרע בעיני יהוה כאשר עשה
מנשה אביו ולכל הפסלים אשר
עשה מנשה אביו זבח אמון ועבדם
כי לא נכנע מלפני יהוה כהכנע מנשה
אביו כי הוא אמון הרבה אשמה
כי ויקשרו עליו עבדיו וימיתוהו בביתו
ויבנו עם הארץ את כל הקשרים
על המלך אמון ומליכו עם הארץ
את ואשיהו בנו תחתיו

בן שמונה שנים
ואשיהו במלכו ושלשים ואחת שנה
מלך בירושלים ויעש הישר
בעיני יהוה ויולך בדרכי דויד אביו
ולא יסר ימין ושמאלו
ובשמונה שנים למלכו והוא עזר
נער החל לדרוש לאלהי דויד אביו

לניחון כחל אבל כחל ניחון עם מקום וסבב לעופל וסבב משם חווק המדלטים הכנעיים במלכא
שאל וישלך חונה ולא שברם ולא נכנס מן העין לסיכר ככפל בהם כמו כדכתיב ולכל הפסלים אשר
עשה מנשה אביו ובו שלקח אותם ממקום שהסליך אותם ויזבח עליו זבחי שלמים ומודה שהביא קרבן
מודה והמודה להכה שהשינו לירושלים ולמלכותו ופלתו היאך כתפלל והעתר לו והשיבו על
מלכותו ויקברוהו כיעו כמו כתיבו ופלט כתיב כנן כיתול לא וכה ליקבר עם אבותיו והוא עזר
כער

בנחשתים
את יהודה ואת ירושלים
ובערי מנשה ואפרים ושמעון ועד
נפתל ברהר בתיהם כגיב
ונתן את המזבחות ואת האשרים
והפסילים כתת להרק וכל החמנים
גרע בכל ארץ ישראל וישב
ירושלים ובשנת שמינה עשרה
למלכו לטהר את הארץ והבית
שלח את שפן בן אצלהו ואת

והעמיד עשרה שנה החל לטהר
את יהודה וירושלים מן המזבחות
והאשרים והפסילים והמפסכות
וינתצו לפניו את מזבחות הבעלים
והחמנים אשר למעלה מעליהם
גרע והאשרים והפסילים והמפסכות
שבר והרק וירק על פני הקברים
הזבחים להם ועצמות
בזנים שרף על מזבחותם ויטהר
את יהודה ואת ירושלים
ובערי מנשה ואפרים ושמעון ועד
נפתל ברהר בתיהם כגיב
ונתן את המזבחות ואת האשרים
והפסילים כתת להרק וכל החמנים
גרע בכל ארץ ישראל וישב
ירושלים ובשנת שמינה עשרה
למלכו לטהר את הארץ והבית
שלח את שפן בן אצלהו ואת

כער החל לדרוש פתרון אעפ שהיה כער החל לדרוש לטהר ד אביו דוגמ והוא כער את בני בלפה
ויבא וספק את דבתם רעה ואין עומה בדבר אבל אם היה בן ל שכה לא היה עושה זה עימה שהיה כער
ואף על פי כן החל לדרוש וגומר החל לטהר את יהודה וירושלים מן המזבחות והאשרים שהעשה מנשה
מחדש אמון כמו כלמעלה וישב ויבן את המזבחות אשר בנתו ויקומו אביו וגומר והסמלים בנרות
שמה אשר למעלה שהעשינו למעלה מהם גבוה כנגד החמה ומשקמים לו בל זה עשה מנשה כדכתיב
לעיל וישתחו לכל כחל השמים ויעבוד אותם וירוק על פני הקברים כאן כתקיים מה שאמר לירכש
כה אמר שהיה בן כולד לבית דוד ואשיהו שמו וזבח עליך עממות אדם אתה בני הנמיות המקטרים
וכערי מנשה ואפרים וגומר חיוקן עוללות שכשתיירו משרב ומשבי סכחריב כמדתיהם בסר
בתייהם כתיב לפי שלא היו כי אם עוללות מעט בתיורא לישב כספסלבי אם לקבוע בהר בתייהם
שמו כיר בכל מקום שכתיב סופר בתנו בסמוך מזכיר שהיה לכל מלך סופר לכתוב כל המאורע לו
במלכותו בין טוב וזין רע ויהי לו מזכיר וישב אבל הסופר להזכיר כל דבר ודבר והסופר כותב על פיו
אשר אספו הלויים שומרי הכף וגומר בחרבותיהם סביב לכדוק ולסוק לראות את ערות הארץ
ומתרגמן ולמחיתו ית דקדק דארעא וענינים למחכות ספגין כלמן אשכנז ולקרות שרביד
בלעז לנכח דומיטורר בלעז וכן לנכח על המלכה וכן ושא מאות מנכחים והלויים כל מכן
ככל מקום אמר לכתיב סירה הבכה וכן למעיה כשהפילו ג ירלות כתיב כקטון כדול מכן עם המלך
וכן כל מכן ככלי פיר וכתיב וככתיבו פיר הלויים וגומר בי מכן הוא וסיה מעוכה עליהם לעבד המש

מעשיהו שרי העור ואת יואה בן
יואחז המזכיר להק את בית יהוה
אלהיו ויבאו אל הלקיהו הדויד
הנדול ונתנו את הכסף המובא אבות
אלהים אשר אספו הלויים שכרי
הסף מיד מנשה ואפרים ומכל
שאריה ישראל ומכל יהודה ובנימן
וישבו ירושלים ויתנו על יד עשה
המלאכה המפקדים בבית יהוה ויתנו
אתו עושי המלאכה אשר עשים
בבית יהוה לבדוק ולהק הבית
ויתנו לחרשים ולבנים לקנות אבני
מחצב ועצים למחברות ולקרות את
הכתים אשר השחיתו מלכי יהודה
והאנשים עשים באמונה במלאכה
ועליהם מפקדים חרת ועבדוהו
הלויים מן בני מרדכי וזכריה ושלם
מן בני הקדתיים לנצח ואלוים כל

כער החל לדרוש פתרון אעפ שהיה כער החל לדרוש לטהר ד אביו דוגמ והוא כער את בני בלפה
ויבא וספק את דבתם רעה ואין עומה בדבר אבל אם היה בן ל שכה לא היה עושה זה עימה שהיה כער
ואף על פי כן החל לדרוש וגומר החל לטהר את יהודה וירושלים מן המזבחות והאשרים שהעשה מנשה
מחדש אמון כמו כלמעלה וישב ויבן את המזבחות אשר בנתו ויקומו אביו וגומר והסמלים בנרות
שמה אשר למעלה שהעשינו למעלה מהם גבוה כנגד החמה ומשקמים לו בל זה עשה מנשה כדכתיב
לעיל וישתחו לכל כחל השמים ויעבוד אותם וירוק על פני הקברים כאן כתקיים מה שאמר לירכש
כה אמר שהיה בן כולד לבית דוד ואשיהו שמו וזבח עליך עממות אדם אתה בני הנמיות המקטרים
וכערי מנשה ואפרים וגומר חיוקן עוללות שכשתיירו משרב ומשבי סכחריב כמדתיהם בסר
בתייהם כתיב לפי שלא היו כי אם עוללות מעט בתיורא לישב כספסלבי אם לקבוע בהר בתייהם
שמו כיר בכל מקום שכתיב סופר בתנו בסמוך מזכיר שהיה לכל מלך סופר לכתוב כל המאורע לו
במלכותו בין טוב וזין רע ויהי לו מזכיר וישב אבל הסופר להזכיר כל דבר ודבר והסופר כותב על פיו
אשר אספו הלויים שומרי הכף וגומר בחרבותיהם סביב לכדוק ולסוק לראות את ערות הארץ
ומתרגמן ולמחיתו ית דקדק דארעא וענינים למחכות ספגין כלמן אשכנז ולקרות שרביד
בלעז לנכח דומיטורר בלעז וכן לנכח על המלכה וכן ושא מאות מנכחים והלויים כל מכן
ככל מקום אמר לכתיב סירה הבכה וכן למעיה כשהפילו ג ירלות כתיב כקטון כדול מכן עם המלך
וכן כל מכן ככלי פיר וכתיב וככתיבו פיר הלויים וגומר בי מכן הוא וסיה מעוכה עליהם לעבד המש

בנחשתים

את יהודה ואת ירושלים

ובערי מנשה ואפרים ושמעון ועד
נפתל ברהר בתיהם כגיב

ונתן את המזבחות ואת האשרים
והפסילים כתת להרק וכל החמנים
גרע בכל ארץ ישראל וישב
ירושלים ובשנת שמינה עשרה
למלכו לטהר את הארץ והבית
שלח את שפן בן אצלהו ואת

מבין בכלי שיר: ועל הסבילים
ומנצחים לכל עשה מלאכה
לעבודה ועבודה וכו' וליים סופרים
ושטרים ושוערים: ויבחרו אסאת
הכסף המובא בית יהודה מצא
חלקיהו רכזהו את ספר תורת יהוה
ציד משה: ויען חלקיהו ויאמר אל
שפן הסופר ספר התורה מצאתי
בבית יהוה ויתן חלקיהו את הספר
אל שפן: ויבא שפן את הספר אל
הפלך וישב עוד את הפלך דבר
לאמר כל אשר נתן ביד עבדיך הם
עשים: ויתכו את הכסף הנמצא
בכירת יהוה ויתגורו על יד
המפקדים ועל יד עושי המלאכה:
ויגד שפן הסופר למלך לאמר ספר
נתן לי חלקיהו הכהן ויקראו שפן
לפני הפלך: ויהי בשמע המלך
את דברי התורה ויקרע את בגדיו:

ויצו המלך את חלקיהו ואת אחיקם
בן שפן ואת עבדיו בן מיכה ואת
שפן הסופר ואת עשה עבד המלך
לאמר: לנו דרשו את יהוה בעד
ובעד דנשאר בישראל וביהודה
על דברי הספר אשר נמצא בר
נדולה חמת יהודה אשר נתכר
בנו על אשר לא שמרו אבותינו
את דבר יהוה לעשות ככל הכתוב
על הספר הזה: כי ילך חלקיהו
ואשר המלך אל חלדה הנביאה
אשת שלם בן תוקהת בן חסרה
שומר הנגדים והיא יושבת
בירושלם במשנה וידברו אליה
בזאת: ויאמר להם כה אמר
יהוה אלהי ישראל אמרו לאיש
אשר שלח אתכם אלי: כי כה
אמר יהוה הנני מביא רעה על
המקום הזה ועל יושביו את כל
האלות

הואך יסאו כי מבין הוא: ומכליים סופרים: לכתוב את הכסף המובא בית ה' והיאך גבו אותו:
טו ושוערים: במלאכה: את ספר תורת ה' כיד מש: משכה תורה: ויתן חלקיהו את הספר אל שפן:
יו שהיו על הסופר לקרות את הכל לפני המלך: וישב עוד את המלך דבר: שמתחלה השיב למלך
יז שליחותו ששלחו המלך לחזק בית האלהיו כמו שכתוב למעלה שלח את שפן בן אכליהו וגומר: ויתכונן
יח ויבין כמו ויבין שפן ומתרגמן ויחזק: ויגד שפן הסופר: אחר שהשיב המלך דבר משליחותו הנוד
יט לו שליחותו של חלקיהו הכהן ויקרא את הספר לפניו: ויקרע את בגדיו: כששמע שהיו קורין וילך ה'
כא אותך ואת מלךך וגומר ודרש בעצמו אשר תקים עליך העב המלכו ולא כביא על פי הדיבר: אשר
כב כתבה ככו: לפי שהסמה היא אם כופל עליה לטון כמין ודומתו למטה ויתך חמתי כמקום הזה ולא
כג תכנה: אל חלדה הכניאה: דבתיכו דרשו לפי כי האסה דמנויות וימר מן האיש לכן לא שלח אל
כד ורמיהו הכניא: שומר הכנדים: אם תרנה לומר או בגדי כהונה או בגדי מלכות: יושבת בירושלם
כה במשכה: היו שני חומות לעיר והיא יושבת בין שני החומות ותרנה בית אולפאל פי במקום תורה כי
כז לשכה אחת היתה לה לחלדה סמוכה ללשכת הגזית לשכת חלדה היתה פתוחה לחזק וסמוכה כלפי
כח הסכה דרין סבלשכת הגזית כך כמוב במשכת מדות וספי כניעות: אמרו לאיש: לפי שרנה להסחיק
כט חזון העם על המקום קרן ועל יושביו וכשישלים אותו חזון או ויבאר סיטע ואל מלך יהודה הסולה אתכם
ועקב

והאלות הכתובות על הספר אשר
קראו לפני מלך יהודה יתחת אשר
עובדו ויקטרו לאלהים אחרים
למען הכעיסני בכל מעשי ידיהם
ותתך חמתי במקום הזה ולא תכנה:
כי ואל מלך יהודה השלח אתכם
לדרוש ביהוה כה תאמרו אליו כה
אמר יהוה אלהי ישראל הדברים
אשר שמעת: יען רד לבבך ותפגע
מלפני אלהים בשמעה את דבריו
על המקום הזה ועל יושביו ותפגע
לפני ותקרע את בגדיך ותבך לפני
ונם אני שמעתי נאם יהוה: כי הנני
אסיף אל אבתיך ונאספת אל
קברותיך בשלום ולא תראינה
עיניך בכל הרעה אשר אני מביא
על המקום הזה ועל יושביו וישיבו
את המלך דבר:
כי וישלח המלך ויאסף את כל זקני
יהודה וירושלם: ויעל המלך בית
יהוה ויבא איש יהודה וישבו ירושלם

והכהנים והלויים וכל העם מגדל
ועד קטן ויקרא באזניהם את כל
דברי ספר הכרית הנמצא בית יהוה:
לוי ועמד המלך על עמדו ויכרת את
הכרית לפני יהוה ללכת אחרי יהוה
ולשמור את מצותיו ועדותיו והקיו
בכל לבבו ובכל נפשו לעשות את
דברי הכרית הכתובים על הספר
הזה: לוי ועמד את כל הנמצא
בירושלם ובנימן ויעשו וישבו
ירושלם ככרית אלהים אלהי
אבותיהם: לוי ויסר ואשיהו את כל
התעבות מכל הארצות אשר לבנו
ישראל ועבד את כל הנמצא
בישראל לעבוד את יהוה אלהיהם
כל ימיו לא סרו מאחרי יהוה אלהי
אבותיהם: ועש ואשיהו
בירושלם פסח ליהוה וישחטו הפסח
בארבעה עשר להדש הראשון:
ויעמד הכהנים על משמרותם
ויחזקו לעבודת בית יהוה:

ויאמר
ומוקצו כמות המקום ויושבו ומלכו ומפסח ככרית המלך שהיא מרובה: ונאספת אל קברותיך
כא בשלום: והלא כהרן אלא בשלום מדה שלח תראה עיניך בכל הרעה אשר אני מביא על המקום הזה
כב ועל יושביו כלומר חורבן הבית: ספר הכרית: הרי כל החרדה שחרד המלך על שמעו כמוב וילך ה'
כג אונקד וראה שקראה התורה אותה כרית וכלך אף הוא כרת כרית: וראה כמוב בסמוך
כד אחריו ושמתם את דברי ושמתם אותם גם ראש ואשיהו כתוב בסמוך אתם ככרית: היום כולכם וגומר
כה עד טפכם כשיכם עד לעבדך בכרית עד כרת עמך היום אמר אף באותה דוגמא אכרית אף אני
כז לשם כתוב אתם ככרית וגומר אף אני ויעמד כל העם ככונא בירושלם מקטון ועד גדול: ככל לבנו
כח וככל כפשו וגומר: אשר מאס כתוב ושבת עד ה' אלהיך ככל לבבך וככל כפך ויעמד המלך על
כט עמדו לשון ככרית: ככרית אלהים אלהי אבותיהם: ככל אותן שכתוב לשם אלהי אבותיך לסיק כתוב
לכא כאן אלהי אבותיהם שכתוב לאבותם במדבר וכל ברית שלשם על עא כדכתיב ומרא את סקוניהם וגומר
לכב עד מוכה היום מעם ה' לסיקך ויסר ואשיהו את כל המועבות וגומר: ויעש ואשיהו כסח: לפי שכל
לכז מלכו

ויאמר ללוים הפכונים לכל ישראל
 הקדושים ליהודה תנו את ארון
 הקדש בבית אשר בנה שלמה בן
 דוד מלך ישראל אין לכם משא
 בכתף עתה עבדו את יהוה אלהיכם
 ואת עמו ישראל והכינו לבית
 אבותיכם במחלקותיכם בכתב דוד
 מלך ישראל ובמכתב שלמה בנו
 ועמדו בקדש לפלגות בית האבות
 לאחיכם בני העם וחלקת בית אב
 ללוים ושחטו הפסח והתקדשו
 והכינו לאחיכם לעשות כדבר יהוה
 ביד משתו וירם יאשיהו לבני העם
 צאן בבשים ובני עדים הכל לפסחים
 לכל הנמצא למספר שלשים ארף
 ובקר שלשת אלפים אלה מרביש
 המלך ושריו לנהב העם לבהנים
 וללוים הרימו חלקיהו זכריהו ויהיאל
 בניו בית האלהים לבהנים נתנו
 לפסחים אלפים ושש מאות ובקר
 שלש מאות וכונניהו ושמעיהו

והכינו
 פ

מלכי יהודה הרשעים לא עשו פסח כמשפטו
 תנו את ארון הקדש לפי פשוטו שהעבירו יוכשה ואמון
 את הארון ושמו ותחתיו פסליהם כדמוכח לעיל במכסה ויש פסל המלך וגומר לכיכר וזה יאשיהו
 להשיבו ולתן הארון במקומו אשר בכה שלמה ורכבתו אמרו שאמר ללוים לנכחו סס: אין לכם משא
 בכתף: וזו טענה אחרת היא ותחילת מילה היא שאמר להם אין לכם שום עבודה משא בכתף מכל בני
 בית השמוכלו לומר נשום עבודה משא בכתף אין אנו יכולין לעבוד את ה' ועמו לפיכך עשתה עבדו את
 ה' אלהיכם כשיר ואת עמו ישראל לשחוט ולהפשיט פסחיהם כדמוכח למטה ושחטו הפסח והתקדשו וגו':
 לפלגות: למחלקות לעשות הפסח כהלכתו כדבר ה' ביד משת: וירם יאשיהו לבני העם: דגמ כן
 תרימו גם אתם לשון הכהנה: לכל הכהנה: לכל ישראל הנמצאים הפדוש באן לפסח: לתהפך שלשים
 יג ארף: בין באן בין כהנים בין עמים: ובקר שלשת אלפים: לשלמי חגיגה: ויבשלו הפסח
 כמשפטו כלי אש: ויריכו כל בני העם: הלויים וכשהכינו לכל ישראל אחר כך הכינו להם הלויים
 כו לעצמם ולכהנים שלא היה להם תכאף להכין: חזרה הטלף: על אסד ואסד: היה חזרה:

ולא

הכינו להם ויתכונן כל עבודת יהוה
 ביום ההוא לעשות הפסח והעלות
 עלות על מזבח יהוה כמצות המלך
 יאשיהו ועשו בני ישראל הנמצאים
 ארת הפסח בעת ההיא ואת חג
 המצות שבעת ימים: ולא נעשה
 פסח כמחזו בישראל מימי שמואל
 הנביא וכל מלכי ישראל לא עשו
 בפסח אשר עשה יאשיהו והבהנים
 והלויים וכל יהודה וישראל הנמצא
 וישבי ירושלים: בשמונה עשרה
 שנה למלכות יאשיהו נעשה הפסח
 הזה: אחר כל זאת אשר הכין

שחטו

ולא נעשה פסח כמוהו ונמלכום כתיב כי לא נעשה פסח הזה מימי השופטים מיום שחלקו ישראל
 לשתי ממלכות שמרו השכטים מעל מלכי יהודה וישלטו עליהם מלך לכדס שכל הימים שהיו לשני גוים
 היו שני יהודה ובנימין עושי פסח לשם ה' בירושלם ואלו לשם עזר נבית אל ובדן ודבר זה לא אירע כל ימי
 השופטים שחלקו ישראל לשתי משפחות ולא היה להם לכל דור ודור רק שופט אחד ואזנו השופט היה
 מכריחם ללכת בדרכי ה' כמפורש בשפטים והיה העם השופט והשופט מיד אויביהם כל ימי השופט וכל
 השכטים היו הולכים לשילה ועושים פסח לשם שמים וכפסח הזה לא נעשה כל ימי מלכי ישראל ויהודה
 יחד עושים פסח אבל בימי יאשיהו שכבר פסק מלכות השכטים ומשהחזיר ירמיהו השכטים לא המליכו
 עליהם עוד מלך אלא יאשיהו מלך עליהם ועשו כולט פסח יחד לשם שמים בירושלם והיו לא נעשה
 כפסח הזה לה בירושלם ופתרון זה מענה אותי מאד ולא כראיה לי כהי כמי דהחזיק ירמיהו לי שכטים
 ויאשיהו מלך עליהם בירושלם היאך יכול להיות שלא עשו כפסח הזה כל ימי השופטים ובימי שמואל
 פרוצה ובימי דוד ושלמה שהיו ישראל שרויין על אדמתם שלום ושקטים ולא היה להם אלא מלך אחד
 והיה להם לשמים אך כך פתרונו וכך פתרו לי ר' אלעזר בר' משלם זלל ולא נעשה פסח כמחזו מעולם
 שיהן המלך והשרים בהמות לפסחו די טפוסם ובקר לשלמי חגיגה וזה ללוי להכין להם ולשלוח לכל
 איש ואיש לפי אכלו: אחרי כל זאת אשר הכין יאשיהו את הבית עלה ככו מלך מנרים: הפסוק קובל
 ומתקוין על יאשיהו שלא נעשה לו כס כמו לחוקיהו שכתב בו אחרי הדברים והאמת בא ככתריב על
 חוקיהו ונעשה לוכס: להלחם בכרכמיש על ערת עש מלך אשור כדכתיב במלכים ורנה לעבוד דרך
 ארץ ישראל עליו ופדעה ככו לא היה יכול לבא עליו דרך נהר ערת אש לא יעבור דרך ארץ ישראל שהרי
 מנרים כדדומה של ארץ ישראל ובהר ערת נכפוכו של ארץ ישראל: ויבא לקראתו: שדרש וסרר לא
 תעבור בארבע אפילו חרב של שלום לא תעבור בארבעם ולא ידע חטא לביני הדור אשר אחרי הדלת
 קמו להדור כמו שפורש במסכת תענית: ולא שמוע אל דברי ככו מטי אלהים: שאמר לו מטי אלהים ככו
 כי ין אמר ישעיהו וסככתו מנרים מנרים וזהו שיעד הקלירי כלה המוניו ללכת ארס כהרים למען
 לא תעבר חרב כל שהו באפירים לא שמוע לחוזה וישב אחרים כי כגודה גזירה להסכך במנרים:

מאד ייזעברו עבדיו מן המרכבה
זרכיבו על רכב המשנה אשר
לו וזליכוהו ירושלם ומת ויקבר
בקברות אבתיו וכל יהודה
וירושלם מתאבלים על אשיהו
כי ויקינן ירמיהו על אשיהו ויאמרו
כל השרים והשרות בקינותיהם
על אשיהו עד היום ויתגם לחק על
ישראל והגם כתובים על הקינות
כי ויתר דברי אשיהו וחסדיו בכתוב
בתורת יהוה בידבריו הראשונים
והאחרנים הגם כתובים על ספר
מלכי ישראל ויהודה
ויקחו עם הארץ את יהואחז בן
מלך בבל ויאסרוהו בבחשתים

לו

כד על רכב המשכה לפי שדרך המלך לרכיב על שני מרכבו הראשון עיקר ואם יצטרך ישב בשניה כראשון
כז יבא לפניהם וכשפלה הרכיבוהו על הרכב המשכה ויאמרו כל השרים לשון שירה משוררים כי גם
שירה וקובה בקול אחד כאמרים עליו כיבא עמום והבאתי את השמש בנהרים והשחכתי לארץ כיום אור
זה וימו של יאשיהו שמת בן ג' עשרים שנים בחגי ימיו דכתיב ימי שנותיו בהם שבעים שנה וכתיב והפכתני
סניכס לאלל וכל שיריכם לקינה ושמתי כאלל יחיד ואחריתי כיום מר וזהו שאמר ויאמרו כל השרים
והשרות בקינותם וכל יהודה וירושלם מתאבלים עליו ויתגם לחוק כשמודמן להם שום נער וכתיב
שהם מתקוכם וזכוכים על המאורע הם מזכירים זה הנער עמו דוגמ' ב' באל שמוזכרים קינות על
הדוגמים כגזירת שארעו בימינו בן יכביון על יום מות יאשיהו דוגמ' ותיב חק בישראל וגומר דוגמ'
לתכות לבת יפתח הגלעדי ארבעת ימים בשכה והגם כתובים על הקינות על ספר הקינות
זחמדיו ככתוב בתורת ה' ובמלכים כתיב וכמהו לא היה לפניו מלך וזהו שאמר כאן הגם כתובים על
ספר מלכי ישראל ויהודה וימליכוהו תחת אחיז אף על פי שהיה יהויקים אחיו גדול ממנו לא
אחדים וימליכו מלך מנרים בירושלם מבואר במלכים היטב ויאסרוהו פדעה ככה ברבקה בארץ
חמת בירושלם ממלך בירושלם ויעשה את הארץ ליתן הים דוגמ' וענשו אתו מאה כסף ויטב את
שמו יהויקים כן דרך המלכים והשרים שזכוכים למשרתיים שם שהם רונים דוג' ויקרא פדעה שם יוסף
וגומר וכן ויקרא משה להושע בן כוץ יהושע וכן ויש שר המרימים שמות וגומר והכל כדי להודיע שהם
מושל בו לככות לו שם כרכוכו ויטב את שמו יהויקים למה קרא שמו יהויקים למעלה מפורסם כי לאמר
סדרג פדעה ויאשיהו המלך מלך והענישם למס עובד עליו עלה כבודו כאשר כי לא יכול פדעה
לבאת מארצו כמו שכתוב במלכים ולא הוסיף עוד מלך מנרים לבאת מארצו כי לקח מלך בבל מחבל
אנכים עד כהר פרת כל אשר למלך מנרי סנכח בשכה הרביעית בכרכמיש על כהר פרת כמפורסם בירמיהו
החליבו בבלה ולא חליבו ממש אלא בדרך מת והחליבו ככלתו וכן כובא ירמיהו קבורת חמור וקבר
בסוב והשקן מהלכה לשערי ירושלם והיכן קבורת חמור כמעט הכלב וכן מוכים במלכים וישכח יהויקים
עם אכתיב

להלבו בבלה ומלכו בית יהוה
חביא נבוכדנאצר לכבל ויתנם
בחיכלו בבבל ויתר דברי יהויקים
ותועבתיו אשר עשה והנמצא עליו
הגם כתובים על ספר מלכי ישראל
ויהודה ומלך יהויכין בנו תחתיו
בן שמונה שנים יהויכין במלכו
ושרשה חרשים ועשרת ימים מלך
בירושלם ועשרת ימים יהוה
ולתשובת השנה שלה המלך
נבוכדנאצר ויבאחו בבלה עם כלי
חמדת בית יהוה ומלך את צדקיהו
אחיו על יהודה וירושלם ויבן עשרים

ואחת שנה צדקיהו במלכו ואחר
עשרה שנה מלך בירושלם ויעש
הרע בעיני יהודה אלהיו לא נכנע
מלבני ירמיהו הנביא מפי יהוה
וגם במלך נבוכדנאצר מרד אשר
השביעו באלהים ויקש את ערפו
ויאמץ את לבבו משוב אל יהודה
אלהי ישראל וגם כל שרי הכהנים
והעם הרבו למעול מעל ככל תעבות ימי לו
תנאים ויטבאו את ברת יהוה אשר
הקדיש בירושלם וייושלח יהוה אהי
אבותיהם עליהם ביד מלאכיו
השכם ושלוח כי החל על עמו ועל
מעונו

עם אבתיו ולא כתב ויקרבוהו ומלכי בית ה' ומקנת כלי בית ה' ועל זה כתבא ירמיהו כי כה אמר
ה' כבאות אלהי ישראל על הכלים הנזמרים וגומר ומקשה בסדר עולם בשנת שלם למלכות יהויקים מלך
יהודה ויתן ה' בידו וכאן מוכיח שהיה ב'ל למלכו ומה ת'ל בשנת שלם למרדו שאמר במלכים ויהי לו
יהויקים עבד ג' שנים ויטב ויעבדו ב' ג' שנים ובשנת ג' למרדו עלה עליו וה' א' שנת שמי' לכבודו כאשר
דאמר מר שכה ראשונה ככס כיסוה שפיהם ככס יהויקים וג' שנים עבדו וג' שנים מרד בו והוא לא מלך כו
אם בשנת ד' ליהויקים שאמר בשנת הרביעית ליהויקים בן יאשיהו מלך יהודה הוא השכה הראשונה
לכבודו כג' וזעבותיו וזעב על אמו והכמל עליו כמות קעקע ולחשבות השכה
שהגלה יהויקים עם כלי עמדת בית ה' דברים הממורים אותם לקח והשאר הכיח עד גלות כדקיימו
ולא לקח הכל עמו ובמלכים מפורסם שיהויכין מלך יהודה על מלך בבל וגומר וימלך כדקיימו אחיו
אחיו של יהויקים וכן במלכים וימלך מלך בבל את מתניה דדו תחתיו ויטב את שמו כדקיימו דדו של
יהויכין ויעש הרע מהו הרע שלא ככעו לככו ירמיהו הכביא מפי ה' כמפורסם בירמיהו ויאמר ירמיהו
אל כדקיימהו אהר ה' אלהי הנבואות אלהי ישראל אם יבא הנא וגומר עד דאן אכי את היהודים וגומר
וזמן מחטא זה לא חטא אלא בזה שלא שמוע לדבר כבוי מפי ה' ושעבר על שבועת כבודו כאשר אכל
בתועבותיו והכמל עליו על יהויקים לא הרע לעשות מפי ד' אל' עזר זלל אשר השביעו
באלהים כמפורסם ביוקאל חמור בא לבית המרי וגומר וכל הפרעה כאמרה על יהויכין וכדקיימו ויקח
אלכס ושריה ויבא אתם אליו בבלה זה יהויכין וסיעתו ויקח מזרע המלוכה ויבא אתו ברת זה כדקיימו
וגם כל שרי הכהנים להורות את ישראל כדכתיב ככל אשר יורו אמת הכהנים והלוים ולא כהנים
הדיעות למחוז אלא שרי הכהנים שהיכלת בידם למחזות ולא מחזו ויטמאו את בית ה' בשקוניהם
אשר הקדיש בירושלם לשכן שמו שם לעולם וישלח ה' כל זה כדקיימו שלח את חמור לא התרה
בהם לשבו מדרכס הרעה אלא לאלתר ויטרוף לעד אמו לכך כאשר ישלח אלהי אבותיהם על הם ביד
מלאכיו והתרה בהם לשבו מרעתם ולא פסע אמת בשכה או כמדס אלא בכל יום השכס ושלח כי שאל
על עמו יא חפץ כמיעתם ועל מעשיו על דירו בית המקדש ששפלו מלך בשר ודם קומל על עמו
ועל

מעזנו י ויהיו מלעבים במלאכי
האלהים ובוזים דבריו ומרועתים
כנביאיו עד עלות חמת יהוה בעמו
עד לאין מרפא ויעל עליהם את
מלך בשדדים ויהי בחוריהם בחרב
בבית מקדשם ולא חמל על בחור
ובתולה זקן וישש הכל נתן בידו
וכל בלי בית האלהים הגדלים
והקטנים ואצרות בית יהוה
ואצרות המלך ושריו הכל הביא

פרס ועל בית מדורו מלחריבים ויהיו מלעבים במלאכי אלהים בשלוחי הכהן ובוזים דבריו של
הקנה שודאי הדין עמו שאפילו שלוחי כשר ודס אין מחזין אותן ויראים לעבור על צווי בן לרע בין
לטוב ועמו כוז דבריו והלעבים ומתעצמו כנביאיו כל כך וגומר ויעל עליהם את מלך כשדים שהם
אומה שפלה שכ"הן כשדים עם לא היה וכאן כתקיים הם קבאזי בלא אל וגומר עד בגווי ככל אכעסם
ויהרוב בחוריהם כחרב בבית מקדשם והישכ להם גמולם שכתוב ויטמאו את בית ה' וכתקיים מה
שאמר יחזקאל והכו אל תחום עיניכם וגומר עד גאו וינאו והכו בעיר ולא חמל על בחור ובתולה זקן
וישיש מה שאין כן מכה אכשי טיילים כשכוכבים במלחמה הורגים אכשי המלחמה אבל על זקן בחור
ובתולה חומלים ומתמלאים רחמים וגם כבואת משה רבינו כתקיימה מחן משכל חרב ומחרדים איתם
גם כמור גם בתולה וגומר וכל בלי בית האלהים הגדולים והקטנים שנתרו מגלות יהויקים
ויכוכי ויהיו לו ולכזו לעבדים עד מלך מלכות פרס ולמה עד מלכות פרס כי עד מלכות פרס עד
איתו הזמן לא כתיימה הארץ את שבתותיה והוא שכתוב כל ימי השמה משכות עד רצתה הארץ את
שבתותיה כי קודם לכן לא רצתה הארץ שבתותיה כל ימי השמה שכתה למלאות שבעי שנה של
שמיטה ויובל שכתלו ישראל בארץ וכנגדן גלו שבעים שנה אותן שבעים שבתה ארץ ישראל שנים שהכעיסו
ישראל בארצם ארבע מאות ושלשים שנה מהם שלש מאות ותשעים משכבכו לארץ עד שגלו ממנה עשרת
ששכטים ואתה מונא אותם משורשים מאתים וארבעים ושלש מאותך ירבעם עד שהגלה השוע בן אלה
ובימי שבעו השופטים שהכעסו ק"א שנים והשאר שתומים הוא שכאמר ביחזקאל ואתה שכב על נדך
השחאלו ושמית את עון בית ישראל וגומר שלש מאות ותשעים יום וגומר וכלית את אלה ושכבת על נדך
הימני שבת וכשאת את עון בית יהודה ארבעים יום יום לשנה מלמד שחטאו בית יהודה משגלו עשרת
השננים שחרבה ירושלים ארבעים שנה כינר עזרים ושתים של מנשה כדכתיב ככל אשר עשה אחאב
ואחאב מלך כ"ב שנים ול"ג עשה תשובה הרי כה מלך ושתים לאהון ואל דיוויקים הרי לה שנה וכחאה זו
באמרה ליחזקאל בשנה החמישית לנדקיהו הרי ארבעים סך כולם מישראל ויהודה ארבע מאות ושלשים
שנים הרי לארבע מאות שנה של שמיטין ויובלות לה שנים הרי ה שמיטין הרי ס"ט ושנת היובל האחרון
בשנה להם לשון שהרי בעובש גלו ממנה הרי ע שנה מקודשים של שמיטה שלא שמיטה ישראל לסיכך
גלו שבעים שנה לקיים מה שאמר אז תרנה הארץ את שבתותיה כך משורש כמרד עולם וכאן בסיום
דוד דברי הימים לפי שאמר למלאות שבעים שנה הוכרך לומר כאן סמוקים אלו ושל עזרא להודיענו
בשכלו אותן שבעים שנה היאך סוזר הגלגל שחורו לארצם לכן הוכרך לומר כאן בשנת אחת לכורש
עלך

פרס לכלות דבר יהוה בפי ירמיהו
העיר יהוה את רוח פורש מלך
פרס ויעבר קול בכל מלכותו ונס
במכתב לאמר יי כה אמר פורש
מלך פרס כל ממלכות הארץ נתן

פרס עד מי כבס מכל עמו ויעל ולכך בוספת היו זו של וכשכת לפי ספר דניאל מפתח בכתיב שהרי
ספר צורא משוך ומדור אחר ספר דניאל וכך ג'ו מוכח מזה לזה את רוח כורש רכוכו ויעבר
קול כרוז הכרוז לכל בני מלכותו וגם במכתב שלם לכל בני מלכותו לאמר כה אמר כורש מלך פרס
כל ממלכות הארץ שאני מושל מלך על כל ממלכות והוא ספק עליו והוא בוס עלי על ידי ששית
לככות לו בית בירושלם שכאמר האמור לבס וגומר כה אמר למשיתו לכורש וכבר באמרה לו כבואס זו של
ישעיהו אשר ביהודה כירושלם במדינת יהודה אי כבס מכל עמו האלהיו עמו ויעל כך היה
שכרוז על סמדיכות מי ככל עמו של סכ"ה יבוא לככות בימיו אשר בירושלם ויעל וישי סכ"ה בעזרו
ובעזריבו

מליך פירוש דברי הימים בה

והשלים המלאכה בלאכת הקדש שנת בשמחה בשבוע של בחמה פרשת האתם
והדבקים בה אלהיכם חיים בלבם היום

י' וזכנו לדפוס ספרים הרבה
עד אין סוף
אמר
Cambridge University

שכנס ספסוקים על ספר דברי הימים ב לו
וסקט מאות ופסוקים
וסקט

איש י' אגב מאן
איש י' אגב מאן

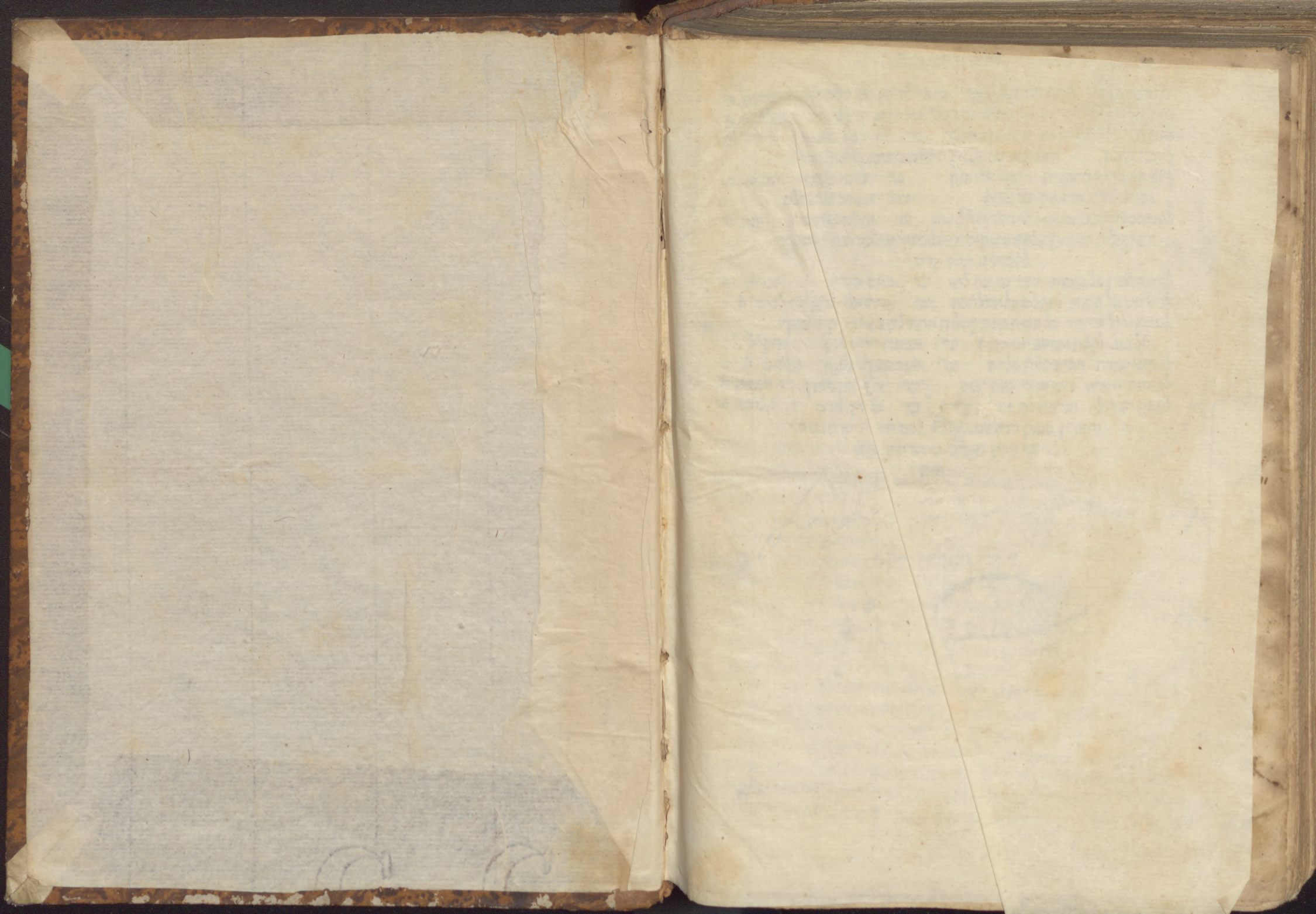
בראשית הן עברי וקצת כה אמר עד ואחר לא יהיה
 כח דני עקרה עד מרחק ה' יסעיה כד
 לך ואל מי תדמוני עד בקרוס ישראל תתהלל יסעיה ת
 ורא ואלה אחת עד ותאמר שלום מלכים ב ד
 וקצת קהלות מסיימין ותשא את בנה ותבא
 חיי מרה והמלך דוד יקץ עד יחי המלך דוד לעולם מלכים א א
 חולרות ומשא ונב' בוד מלאכי עד מלאך ה' כבאות הוא מלאכי א
 ויבא ועמי תלואים עד על תלמי שדי הוסע יא
 ויפלה לאשכנזים ויברח יעקב עד יוכלו בס הוסע יא
 ולכס' ואיט' חזון עבדיהו עד והיתה לה' המלוכה עבדיה א
 וישב על שלמה פסעי ישראל עד מי לא יבא ויבא עמוס ב
 מקץ ויקץ שלמה עד על כל ישראל מלכים א ג
 ויגש קח לך עץ אחד עד בתוכם לעולם יחזקאל לו
 ויחי ויקרבוי דוד עד ותכון מלכותו מאד מלכים א ב
 סמות לאשכנזים הבאים ישרם עד ואת אליהו ישראל יעריכו יסעיה כז
 ולכס' ואיט' דברו ירמיהו עד תבא אליהם כאס' ה' ירמיה א
 וארא ולא יהיה עוד עד וידעו כי סמיה' יחזקאל כח
 ב' לאס' הדבר אשר דברה עד וכתב אל אהרן ירמיהו
 ולאיש' בעת הה' א' יובל סי עד ונחלתו ישראל יסעיה יח
 בשלח ודבורה אשה כביאה עד ותסקט הארץ ארבע' סנה סופטים ד
 יתרו בספת מות המלך עזיהו עד קנאת' כבאות תעשה זאת יסעיה ו
 והספרדים מסיימין זרע קדם מצבתה ויאמר יתרו
 משפטים הדבר אשר היה ירמיהו עד ורחמתים טהוא בדרך הקודם
 והאיט' לאיני גומרים ונשב בירושלים ירמיהו לז
 תרומה וה' נתן חכמה לשלמה עד ולא אעזב את עמי ישראל מלכים א ה
 תבנה הגב' את בני ישראל עד כאס' ה' אליהם יחזקאל מב
 תשא האש' מתחיל' ויהי ימי' רבי' עד חוכלי שלחן איזבל מלכים א יח
 והספ' ואיט' מתחילין ויפלה אחאב עד ה' הוא האלהים
 ויקהל לאשכנזים ויעם חירום עד להיכל זהב מלכים א ז
 והספ' ואיט' מתחיל' ויפלה המלך עד אלפים בת יסיל
 סקודי לאס' ותמלש כל המלכה עד מא' מ' מלכים א ז
 והספ' ואיט' מפטירין ויעם חירום טהיה הפטרת ויקהל לאס'
 ויקרא עם זו זכרתי לי עד ובישראל יתפאר יסעיה מב
 עלותיכם קשו עד חפנתו כאס' ה' ירמיהו ז

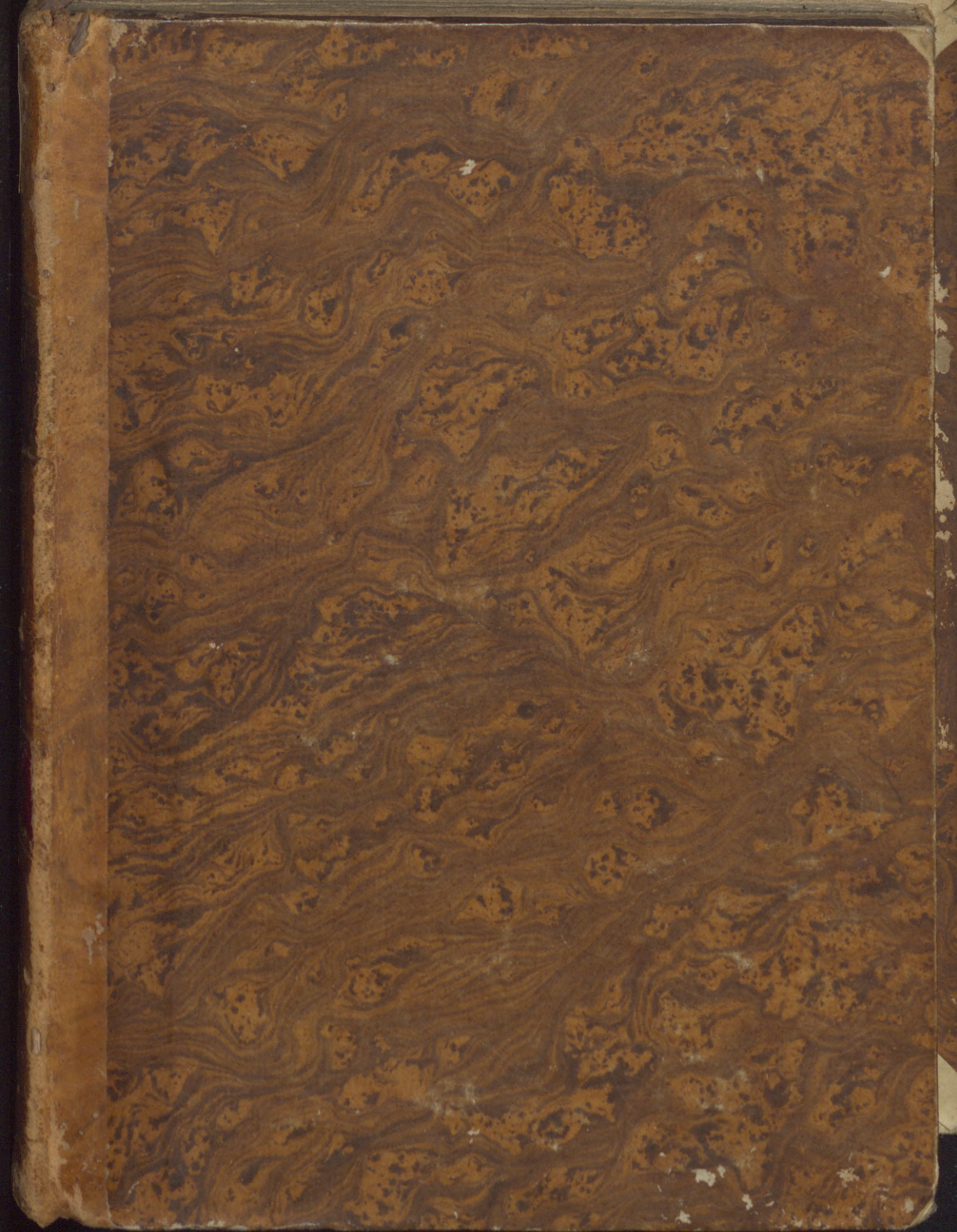

Handwritten text in Hebrew script, likely a title or signature.

3

912.

III.

SACRA
BIBBIA

4